

T.C.
GENELKURMAY BAŞKANLIĞI
ANKARA

**ARŐIV BELGELERİYLE ERMENİ FAALİYETLERİ
1914-1918
CİLT V**

**ARMENIAN ACTIVITIES IN THE ARCHIVE DOCUMENTS
1914-1918
VOLUME V**

Genelkurmay Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı Yayınları

**ANKARA
GENELKURMAY BASIMEVİ
2006**

Kapak Resmi:

Ermeni teröristlerin katlettiği Türkler.
(11 Temmuz 1915 – Diyarbakır - Silvan)

Turks massacred by the Armenian terrorists.
(July 11, 1915 – Diyarbakır - Silvan)

GENELKURMAY BASIMEVİ
YAYIN NUMARASI: 2006/79

T.C.
GENELKURMAY BAŞKANLIĞI
ANKARA

ARŐIV BELGELERİYLE ERMENİ FAALİYETLERİ
1914-1918

CİLT V
(1914-1915)

ARMENIAN ACTIVITIES IN THE ARCHIVE DOCUMENTS
1914-1918

VOLUME V
(1914-1915)

Genelkurmay Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı Yayınları

ANKARA
GENELKURMAY BASIMEVİ
2006

İNCELEME KURULU / INSPECTION COMMITTEE

Prof.Dr. Hikmet ÖZDEMİR
Doç.Dr Yusuf SARINAY
Dr.J.Öğ.Alb. Hidayet VAHAPOĞLU
Dr. İlknur ALTINTAŞ
Dr.Öğ.Yb. Zekeriya TÜRKMEN

YAYIN KURULU / PUBLICATION COMMITTEE

Yayına Hazırlayan / Editor

Dr. Öğ. Alb. Ahmet TETİK

İngilizce Çeviri ve Sayfa Düzeni / English Translation and Page Design

Uzm. Yusuf Serdar DEMİRTAŞ

Belge Araştırma ve Çeviri / Document Research and Transcription

Uzm. Sema KİPER
Uzm. Ayşe SEVEN
Uzm. Melike CEYHAN
Uzm. Çiğdem ÇAĞLAR
Uzm. Mehmet KORKMAZ

Düzeltili / Redaction

Uzm. Mahmut Yüksel CANBAZ
Uzm. İbrahim KILIÇ

Belge Ayırım / Document Classification

Uzm. Nuri BAYRAK

Belge Onarım / Document Restoration

Türkan YILMAZ

Belge Çekim / Document Scanning

Uzm. Mesut GÜVENBAŞ
Erhan KANDEMİR

Veri Hazırlama / Data Processing

Nuray ÇALIŞKAN

SUNUŞ

Arşiv belgeleri çok yönlü bilgi kaynaklarıdır. Sosyal bilimlerin hemen bütün dalları, bir arşiv belgesinde, kendi ilgi alanlarına giren konulara ilişkin olarak çeşitli veriler bulabilmektedir. Bu yönden değerlendirildiğinde, arşiv belgelerinin bilimsel araştırmalardaki vazgeçilmezliği bir kez daha ortaya çıkmaktadır.

Gnkur. ATASE Başkanlığınca, Ermeni sorunuyla ilgili olarak yayınlanan arşiv belgelerinin başta tarih olmak üzere sosyoloji ve sosyal psikolojinin bilimsel ölçütleriyle de incelenmesi, çok önemli sonuçlar ortaya çıkaracak, olayın farklı çehrelerini de önümüze koyacaktır.

1915 yılında zorunluluktan doğan tehcir uygulaması, yukarıda belirtilen yönlerden de bilimsel araştırmalara muhtaçtır. Söz konusu dönemin hemen öncesinde Osmanlı vatandaşı Ermenilerin davranışlarını etkileyen temel dinamiklerin neler olduğu, arşiv belgelerindeki bilgilerden çözülerek çıkarılmak zorundadır. Yaşam alanını ve davranışı etkileyen güçler ortaya konduğu zaman, meselenin arka planı da aydınlanmış olacaktır.

Olayların içindeki kişilerin ifadelerinde açığa çıkan sosyal travmanın boyutları, ayrılıkçı Ermeni örgütlerinin uyguladıkları yöntemler hakkında ayrıntılı bilgiler vermektedir. Burada yayınlanan belgelerde, Ermeni örgütlerinin sosyal hayata müdahaleleri sonucunda ortaya çıkan boşluktan nasıl yararlandıkları görülmektedir. Tehcir öncesi süreçte Ermeni örgütlerince sosyal yapının tahrip edilmesinin etkileri bilimsel olarak ortaya konduğunda, sorunun farklı bir boyutu belirlenmiş olacaktır.

Gnkur. ATASE Başkanlığı yayınladığı arşiv belgeleriyle, sorunun çok yönlü bilimsel değerlendirmelerinin yapılarak ele alınmasının zorunluluğuna da dikkati çekmektedir.

Eyüp KAPTAN
Korgeneral
ATASE Başkanı

PRESENTATION

Archive documents are multi-dimensional sources of information. Almost all of the branches of the social sciences can find various data pertaining to their fields of study in a single archive document. Under the light of this reality the indispensability of the archive documents in scientific researches transpires itself.

The historical, sociological, and socio-psychological scientific analyses of the archive documents pertaining to Armenian issue published by the Turkish General Staff Military History and Strategic Studies (ATASE) Directorate shall provide invaluable openings and reveal the different phases of the events.

The consequent application of the relocations that arose due to the imperative conditions of 1915 does require scientific researches in the fields of study mentioned above. The basic dynamics that affected the Ottoman citizen Armenians' behaviors in the preceding era ought to be deciphered from the information found in the archive documents. Once the forces affecting the living space and the behavior are unfolded the background of the events will be brought to the daylight forcefully.

The dimensions of the social trauma reflected in the testimonies of the people who lived through the events disclose minute information on the means and methods the separatist Armenian organizations employed. The documents published in this volume reveal how the Armenian organizations took the advantage of the vacuum created by their own intervention in the social life. Thorough scientific analyses will provide different aspects of the issue by disclosing the effects of destruction of the social structure in the years leading to relocations.

The Turkish General Staff ATASE Directorate calls for the indispensability of the multi-dimensional scientific studies to be carried on the archive documents published.

Eyüp KAPTAN
Lieutenant General
Chief of ATASE Directorate

İÇİNDEKİLER / CONTENTS

Birinci Bölüm / Part One 3

Belgelerin Günümüz Türkçesi ve İngilizce Tercümeleri
Turkish and English Translations of the Documents

İkinci Bölüm / Part Two 287

Belgelerin Tıpkıbasımları ve Çevrim Yazıları
Facsimiles of the Documents and Transcriptions

SOSYAL HAYATA MÜDAHALE

Zorunlu sebeplerle tehcir uygulaması başladıktan sonra, merkezdeki yöneticiler idarî kademeler tarafından yapılacak işlemlere dair genelgeler yayınlarken, meselenin nazik ve önemli oluşundan dolayı uygulamaları da yakından takip ederler. İntikal eden şikayetler üzerine oluşturulan soruşturma kurulları, devletin namusuna leke sürecek her türlü kanunsuz işlerin üzerine tam yetkiyle gitmişlerdir.

Eskişehir'in Mihalicçık ilçesinde meydana gelen kanunsuz işlere dair, soruşturma kurulunun işlemlerine ait belgeler, gösterilen hassasiyetin somut bir örneğidir. Suçlulukları tespit edilenler hemen Divan-ı Harb-i Örfî'ye sevk edilirler. Keza Afyonkarahisar'da yaşananlara dair yapılan işlemleri de anmak yerinde olacaktır.

Çeşitli illerdeki mahkemelerde hakimlik yapan Ermeni vatandaşların görevleriyle bağdaşmayacak işlere karışarak tarafsızlıklarını nasıl kaybettiklerini gösteren belgeler de dikkati çekmektedir.

Bu kitapta ağırlıklı olarak, Ermeni terör örgütlerinin sosyal hayattaki etkisini gösteren belgeler bulunmaktadır. Sıradan bir olayın nasıl bir örgüt müdahalesine dönüştüğünü ortaya koyan belgelerdeki ifadeler, sosyal hayata yapılan örgüt müdahalelerinden doğan travmaların doğurduğu sonuçları bakımdan incelenmelidir. Toplumsal yapıdaki karmaşayı göz önüne çıkarmak yönünden bu belgelerin sosyolojik, psikolojik değerlendirmeleri önemli açılımlar sağlayacaktır.

İstanbul Emniyet Müdürlüğüne söz konusu olayla ilgili olarak yapılan değerlendirmede, Hınçak Örgütü hakkında resmî makamlar tarafından soruşturma yürütüldüğü halde, zamanında polisin haberdar edilmemesi "bu örgütten korkulduğu düşüncesiyle yetkililere bilgi verilmemesi dikkat çekicidir." (s. 75) sözleriyle nitelendirilmektedir.

Örgüt baskısını anlatan şu ifadeler de dikkat çekicidir. "Hınçak Okul Müdürü olan Zakaryan'a gittim ve ona 'Sizin çocuklar benden 30 lira 30 kuruş parayı şantaj yaparak aldılar. Bir senet göstererek imzalatmak istediler.' dedim. Zakaryan, 'O zaman örgüte bir mektup yaz.'" dedi. (s. 78) Yine aynı şekilde "Zakaryan bir gün benim eve gelerek, bu meseleler hakkında yani Murat ve diğerlerini kastederek "Eğer bizi haber verirsen, sen sağ kalmazsın. Çünkü biz 80.000 kişiyiz ve 150 şubemiz vardır." dedi. (s. 81)

Bu ifadelerde görünürde yasal olarak işleyen bir partinin, toplumsal hayata müdahalesi ve çaresizlik görülmektedir.

İstanbul Emniyet Müdürlüğü Siyasî Şubede görevli Arşavir Sahakyan'ın dilekçesinde ifade ettiği bilgiler, tehcir öncesindeki örgütsel gelişmeleri açığa çıkarmaktadır. Arşavir Sahakyan'ın örgütsel faaliyetlerin içinde yer almış bir şahsiyet olarak söyledikleri çarpıcıdır. "Ben 1911 yılında, Kahire'de, Bogos Nubar Paşa'nın okulunda 12 İngiliz lirası maaşla öğretilirdim. Bu sırada Balkan Savaşı çıktı ve Yunanistan, Türkiye'de bir iç

ihtilâl ve karışıklık çıkarıp Osmanlı Devleti'ni meşgul etmek üzere Ermeni Ramgavar Örgütüne aracılarla başvurdu. Yunanlılar, örgütün başkanı ve aynı zamanda Sason ihtilâlinin tertipleycisi, meşhur komiteci Berc Muşlu kod adlı Mihran Damadyan'ı bularak, 14.000 Yunan Grasa tüfeği, 1 milyondan fazla mermi ve 80 sandık bombayla dinamiti Pire'de teslim ettiler. Mısır'da Hınçak Örgütü başkanı olduğumdan, bu konudan haberdar oldum." (s. 84)

Dönemin olağanüstü şartları altında meydana gelen olayları değerlendirirken, toplumun sosyal yönden de ele alınması bir zorunluluktur. Bu kitapta yer alan belgeler, bilimsel çerçevede yapılacak değerlendirmeler için önemli ipuçları verecektir.

Ahmet TETİK
Dr. Öğ. Alb.
Arşiv Şube Müdürü

INTERFERING THE SOCIAL LIFE

Following the imperative application of the relocations, the central authorities, while issuing the regulations pertaining to the procedures to be followed for the administrators, pursue the stages of the applications due to the fragility and importance of the issue. The investigation committees formed upon the emerging complaints insistently went over all the illegal practices that would stain the state's honor with full authority.

The documents recorded by the investigation committee pertaining to the illegal practices in Eskişehir's Mihallıççık district are concrete examples of the sensitivity displayed. Those who are found to be guilty are directly sent to the Martial Court. Here, it will be apt to consider the documents pertaining to the events lived in Afyonkarahisar as well.

The documents proving how the Armenian judges lost their neutralities and how they got involved in practices not suiting their duties at the courts in various cities are extremely noteworthy.

This volume especially embraces the documents showing the influence of the Armenian terror organizations on social life. The testimonies recorded in the documents proving how an ordinary event became focal point of the organization's interference into social life ought be analyzed carefully in order to understand the outcomes of the traumas. The sociological and psychological evaluation of these documents will provide important openings in bringing the chaotic atmosphere in the society to the daylight.

Istanbul Police Organization evaluates the case under consideration – not informing of the police at the right time while there was an undergoing investigation launched by the authorities about the Hntchagian organization – declaring, "... this organization was provoking fear, is extremely noteworthy." (p. 217)

The following expressions proving organization's pressure attracts attention: "I went to see Zackharian and told him that 'your boys extorted 30 liras and 30 kurushes from me. They also wanted me to sign a voucher.' Zackharian said, 'Then write a letter to the organization.'" (p. 220) By the same manner, "Zackharian came to my house one day implying this issue. Implying Murat and the others, he threatened me saying, "If you denounce us, you will not survive. Because there are 80.000 of us, and we have 150 branches." (p. 223)

In these expressions a legal party's interference in social life, and desperation are observed.

The information given by Arshavere Sahakian, an officer at the Political Affairs Division of the Istanbul Police Organization, reveal the

developments in the organization prior to relocations. The words of Arshavere Sahakian – who happens to be a personage having taken part in the organizational activities – in his personal petition, are important. “I was a teacher at Bogos Nubar Pasha’s School in Cairo, in 1911; I was earning 12 liras per month. Upon the outbreak of the Balkan War, Greece, through mediators, applied to the Armenian Ramgavar Organization to incite insurgencies and chaos in Turkiye to keep the Ottoman State busy. The Greeks applied Mihran Damadian – the instigator of the Sason Insurgence, the leader of the organization, and the famous komitadji – code named Berc from Muş, and delivered 14.000 Greek Grasa rifles, more than one million cartridges, 80 boxes of bombs in Piraeus. I learned about it, as I was the president of the Hntchagian Organization in Egypt.” (p. 226)

In evaluating the events that took place under the extraordinary circumstances of the day the society should also be taken in hand from the social perspective. The documents embodied in this volume will provide important clues for the evaluations to be made by the academia.

Ahmet TETİK, Ph.D.
Ins. Col.
Archives Director

BİRİNCİ BÖLÜM

PART ONE

İçişleri Bakanlığına

4 Ocak 1916 tarihli şifreli telgrafın cevabının biraz ayrıntılı olarak yazılması gerektiğinden, durum mecburen yazıyla bildirilmiştir. Mihaliççik'taki¹ Ermeniler 20, 25 hane olup, Kaymakam Yevanaki Efendi bunlara ait işlemleri iyi yapamamıştır. Taşınabilir mallar yok pahasına elden çıkarılmış ve taşınmaz mallar, bedelsiz olarak kazanın ileri gelen kişilerine bırakılmıştır. Taşınmaz malların tamamı bu kişilerden geri alınarak komisyona teslim ettirilmiştir. Taşınabilir malların soruşturulup incelenmesi pek zor olduğundan bunlar hakkında tam anlamıyla bir işlem yapılamadı. Bununla beraber mühim bir kısmı elde edildi. Bu suiistimallerden Yevanaki Efendi'nin madden çıkar sağladığına inanmıyorum. Bu duruma Yevanaki Efendi'nin diğer emirlerde olduğu gibi, yalnız korkaklığı, gayretsizliği ve yönetimdeki aczi yol açmış ve benim arzım üzerine de görevden alınmıştır. Bundan dolayı hakkında ayrıca bir işlem yapılmasına gerek olmadığını düşünüyorum. Kadı ile mal müdürü, kaza ileri gelenleriyle birlikte hareket etmişler, hatta oğulları adına birer ev almaya kalkışmışlar fakat daha sonra korkarak bundan vazgeçmişlerdir. Yalnız, mal müdürünün bazı taşınabilir malları aldığı anlaşılıyor; ancak bedellerini ödeyip ödemediği bilinmiyor. Kadı Nuri Efendi'nin, yeni kaymakamın kayınpederi olduğunun öğrenilmesi üzerine, durum Şeyhülislâmlığa bildirilmiş ve kadı bir ay önce oradan uzaklaştırılmıştır. Kabul edildiği takdirde, mal müdürünün de görevden azledilerek cezalandırılması uygun olur. Soruşturma Kurulu, Mihaliççik'a gitmemiş olduğundan değerlendirmenin Terk Edilmiş Mülkler Kurulundan² gönderilen soruşturma evrakı üzerinden yapıldığı anlaşılıyor. Bu evraklar iade edildiği takdirde soruşturma derinleştirilerek diğer küçük memurlarla jandarmaların da yaptıkları suiistimallere göre cezalandırılmaları uygun olacaktır. 9 Ocak 1916

Eskişehir Mutasarrıflığı
(İmza)

----- ----- -----

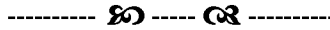
¹ Eskişehir'e bağlı ilçe.

² Terk Edilmiş Mülkler Kurulunun görevlerine dair ayrıntılı bilgi için bkz. *Arşiv Belgeleriyle Ermeni Faaliyetleri 1914-1918*, C. I, s. 139-142.

Soruşturma Kurulu
Adet

Mihallıçlık kazası Ermenilerinin taşınabilir ve taşınmaz malları hakkında suiistimallerde bulundukları anlaşılarak Konya Divan-ı Harb-i Örfisine sevk edilen memur ve şahısların isimleri:

Kaymakam	Yevanaki Efendi
Kadı	Mehmet Nuri Efendi
Mal Müdürü	Suat Efendi
	Müftü Efendi
Tapu Memuru	Onnik Raci Efendi
Sandık Emni	Akif Efendi
Tahsildar	Mehmet Efendi
Liva ³ Genel Meclisi üyelerinden	Durmuş Efendi
İdare Meclisi üyelerinden	Emin Efendi
“ “ üyelerinden	Saffet Efendi
Belediye Başkanı	Şükrü Efendi
Jandarma	Ali Osman Onbaşı
“	Hacı Hüseyin
“	Koca Osman
“	Osman
Tüccardan	Cemal Efendi
“	Şemsettin Efendi
“	Hafız Hasan Efendi
“	Hacı Hüseyin Ağa
“	Hacı Ali Ağa
Bakkal	Ramazan Ağa
	Süleyman Usta
Ahurköylü ⁴	Sadık
Şeremet(?)	Ahmet
	Ahmet Çavuş
	Yüzbaşı oğlu Kadir
	Molla Hüseyin
	Kör Mustafa
Şerî Mahkeme Eski Kâtibi	Rıza Efendi

³ Mülkiye taksimatında mutasarrıf idaresinde bulunan bölge. Liva yerine “Sancak” da kullanılır. Mehmet Zeki Pakalın; *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, Fasikül 6-11, İstanbul, 1946, s. 367.

⁴ Eskişehir, Mihallıçlık ilçesine bağlı köy.

İçişleri Bakanlığına

11 Kasım 1915 tarihli ve 15 numaralı yazıya cevaptır.

Mihaliççık kazası Ermenilerinin sevki sırasında yapılan suiistimallerle ilgili olarak yapılan soruşturma sonucunu içeren evrak, Eskişehir Terk Edilmiş Mülkler Kurulu Başkanlığından gönderilmiş ve incelenmek üzere Soruşturma Kuruluna getirilmiştir. Soruşturma evrakı üzerinde yapılan incelemeler sonucunda, Mihaliççık İdare Meclisi üyelerinden Emin, Saffet; Belediye Başkanı Şükrü ve Genel Meclis üyelerinden Durmuş Efendi ile diğer bazı kişilerin birlikte hareket ederek Ermenilere ait taşınır ve taşınmaz malların büyük bir kısmını zorla ellerinden aldıkları anlaşılmıştır. O esnada kaymakamlık görevinde bulunan Yevanaki Efendi de serbestçe icra edilen bu adaletsizlikleri engellememiştir. Meselâ; gece vakti Takrir Komisyonunu toplayarak, mülklerin tasarruf haklarından vazgeçildiğini zorla kabul ettikleri meydana çıkmıştır.

Yevanaki'nin mülklerin tasarruf hakkını terk ettirip gaspçılara kolaylık göstererek yardımda bulunduğu ve diğer bazı suiistimallerde de onlarla birlikte hareket ettiği anlaşılmıştır. Kaymakam ile yukarıda belirtilen Takrir Komisyonunu oluşturan Kadı Mehmet Nuri, Mal Müdürü Suat ve Tapu Memuru Onnik Raci Efendiler ile yukarıda isimleri belirtilen Emin Efendi ve arkadaşlarının ortak oldukları ve birbirlerine yardım ettikleri anlaşılmıştır. Evrakta isimleri yazılı olan şahısların yargılanmaları için soruşturma evrakı Konya Divan-ı Harb-i Örfisine gönderilmiştir. 29 Ocak 1916

Soruşturma Kurulları Başkanı
(İmza)

----- ----- -----

İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü

23 Ocak 1916

İçişleri Bakanlığı Memurlar ve Sicil İşlemleri Müdürlüğü

Mihaliççık Kazası Kaymakamlığından azledilen Yevanaki Efendi'nin Ermeni işlerinde görülen tavrı ve kayıtsız hareketlerine dair, Soruşturma Kurulu Başkanı Hulusi Beyle Eskişehir Mutasarrıflığının gönderdiği yazıların suretleri gönderilmiştir. Yevanaki Efendi'nin bildirilen bu kayıtsız hareketlerinden dolayı Divan-ı Harbe gönderilmesi Bakanlık tarafından uygun görülmüş ve durum adı geçen Soruşturma Kurulu Başkanlığına

bildirilmiştir. Yazı Bakanlık Memurlar ve Sicil İşlemleri Müdürlüğüne gönderilmiştir.

Eskişehir'e ve Hulusi Bey'e de yazıldı.

(İmza)

----- İMZA -----

İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü

20 Ocak 1916

Afyonkarahisar'da Soruşturma Kurulu Başkanı Hulusi Bey'e şifre

Cevap. 27 Aralık 1915. Mihaliççık eski Kaymakamı Yevanaki Bey'in bildirilen durumuna göre Divan-ı Harb'e sevki uygundur.

(İmza)

----- İMZA -----

İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü

20 Ocak 1916

Eskişehir Mutasarrıflığına

Cevap. Resmî yazı, 9 Ocak 1916. Mihaliççık eski Kaymakamı Yevanaki Bey'in bildirilen uygunsuz hâline göre Divan-ı Harb'e verilmesinin uygun bulunmasıyla söz konusu durum, Soruşturma Kurulu Başkanlığına yazılmıştır.

(İmza)

----- İMZA -----

İçişleri Bakanlığına

Afyonkarahisar'da yapılan soruşturma sonucunda, yargılanmayı gerektiren hareket ve yolsuzluğu anlaşılarak Divan-ı Harb-i Örfî'ye gönderilenlerin isimlerini içeren yazı Ek'te sunulmuştur. Esasen, sayıları çok fazla olmayan Afyonkarahisar Ermenilerinin sevki ve geride bıraktıkları mallarının muhafazası ve idaresi hususları amaca uygun bir şekilde gerçekleştirilmiştir.

Gönderilmek üzere başka yerlerden gelip, burada bir süre kalan yabancıların, gerek kaldıkları süre boyunca ve gerekse sevkleri esnasında ilişikteki yazılı olaydan başka yolsuzluk meydana gelmemiş ve sonradan göreve başlayan Terk Edilmiş Mülkler Kurulu yetkililerinin özenli çalışmalarıyla söz konusu malların idaresinde takdire değer bir emniyet ve düzen görülmüştür. 9 Şubat 1916

Balıkesir'den

Soruşturma Kurulları Başkanı
(İmza)

----- İİ ----- İİ -----

Afyonkarahisar'da yapılan soruşturma sonucunda yargılanmayı gerektiren suiistimalleri görülerek Divan-ı Harb-i Örfî'ye sevk edilenler:

Terk edilen mallardan yüz kadar hayvanı saklamak:

Maliye Dördüncü Süvari Dairesi tahsildarı Osman Efendi

Merkez livaya bağlı Çobanlar Köyü⁵ Muhtarı Böcek(?) oğlu Mehmet

Merkez livaya bağlı Çobanlar Köyü İhtiyar Heyetinden Uzun(?) oğlu İbrahim

Çay⁶ İstasyonu'nda iki Ermeni kızına tecavüz etmek:

Hat Muhafız Bölüğü Komutanı Teğmen Rasim Efendi

Çay İstasyonu Sevk Memuru nefer Nazım

Bir Ermeni asker ailesini korkutarak ve aldatarak az bir bedel karşılığında eşyasını elinden(?) almak:

Merkez livaya bağlı Çobanlar Köyü İmamı Hafız İbrahim Efendi

----- İİ ----- İİ -----

⁵ Afyonkarahisar'a bağlı ilçe.

⁶ Afyonkarahisar'a bağlı ilçe.

1915 yılı Mart ortasından Ağustos ortalarına kadar Padişah emri gereği Bakanlık tarafından görevine son verilen Ermeni hakim ve adliyelerde görevli Ermeni memurlarının işten çıkarılış sebepleri ve çıkarılış tarihlerini bildiren cetveldir.

İsmi	Görev Yeri	İşten Çıkarılış Tarihi	Kısaca Çıkarılış Sebebi
Frenkyan Horen Efendi	Bursa Merkez Asliye Mahkemesi üyelerinden	13 Mayıs 1915	Savaş hâli dolayısıyla görülen lüzum üzerine
Huruf Bekyan Efendi	Şebinkarahisar Asliye Mahkemesi üyelerinden	14 Nisan 1915	Ermeni örgütünü idare ettiğinin ve devlet sırlarını açıkladığının Sivas Valiliğinden bildirilmesi üzerine
Leon Efendi	Hafik' Asliye Mahkemesi Savcısı	27 Nisan 1915	Ülke menfaatleri gereği görevden alınmasının Sivas Valiliğinden bildirilmesi üzerine
Vahram Efendi	Mersin Asliye Mahkemesi üyelerinden	27 Nisan 1915	Görülen idarî lüzum üzerine
Mıgırdıç Efendi	Mersin Asliye Mahkemesi üyelerinden	27 Nisan 1915	Görülen idarî lüzum üzerine
Refail Kardaşyan Efendi	Adana Asliye Ceza Başkanı	8 Mayıs 1915	Ermenilere ilişkin konularda hissî düşünerek tarafsız hareket edememekten ve hakimlik vasıflarına aykırı bazı işlemlerde bulunması üzerine
Dikran Haraçyan Efendi	Diyarbakır Merkez Asliye Mahkemesi üyelerinden	8 Mayıs 1915	Bilgisinin yetersiz olması ve görevine devamsızlığı sebebiyle
Handanyan Karabet Efendi	Diyarbakır Merkez Asliye Mahkemesi üyelerinden	8 Mayıs 1915	Adı geçen kişinin Diyarbakır'ın yerlisi olması ve bulunduğu mahkeme üyeliklerinde iyi olarak tanınmamış olması ile yaşının geçmesinin yanı sıra esaslı bir öğrenime de sahip olmamasından dolayı
Karabet Efendi	Trabzon İstinaf Mahkemesi üyelerinden	13 Mayıs 1915	Resmî mevkisinden yararlanarak gördüklerini ve duyduklarını, millî hisleri sebebiyle yabancı ülkelere ve hatta düşmanla ilişkisi olanlara haber verdiğinin çok açık bir şekilde bilindiğinin Trabzon Valiliğinden bildirilmesi üzerine

⁷ Sivas'a bağlı ilçe.

Arşak Efendi	Trabzon Merkez Asliye Mahkemesi üyelerinden	13 Mayıs 1915	Resmî mevkisinden yararlanarak gördüklerini ve duyduklarını, millî hisleri sebebiyle yabancı ülkelere ve hatta düşmanla ilişkisi olanlara haber verdiğinin çok açık bir şekilde bilindiğinin Trabzon Valiliğinden bildirilmesi üzerine
Serkis Efendi	Trabzon Merkez Asliye Mahkemesi üyelerinden	13 Mayıs 1915	Resmî mevkisinden yararlanarak gördüklerini ve duyduklarını, millî hisleri sebebiyle yabancı ülkelere ve hatta düşmanla ilişkisi olanlara haber verdiğinin çok açık bir şekilde bilindiğinin Trabzon Valiliğinden bildirilmesi üzerine
Dikran Altunyan Efendi	Bitlis İstinaf Mahkemesi üyelerinden	13 Mayıs 1915	Hainliğinin ve kötülüğünün kesin olarak bilindiğinin Bitlis Valiliğinden bildirilmesi üzerine
Mihran Markuyan Efendi	Bitlis Merkez Asliye Mahkemesi üyelerinden	13 Mayıs 1915	Hainliğinin ve kötülüğünün kesin olarak bilindiğinin Bitlis Valiliğinden bildirilmesi üzerine
Oseb Ubyan Efendi	Bitlis Merkez Asliye Mahkemesi üyelerinden	13 Mayıs 1915	Hainliğinin ve kötülüğünün kesin olarak bilindiğinin Bitlis Valiliğinden bildirilmesi üzerine
Manuk Çekenleryan Efendi	Muş Asliye Mahkemesi üyelerinden	13 Mayıs 1915	Hıyaneti ve örgüte mensup olması nedeniyle azledilmesinin Muş Mutasarrıflığı ve Savcılığından bildirilmesi üzerine
Alim Kalemyan Efendi	Siirt Asliye Mahkemesi üyelerinden	13 Mayıs 1915	Söz konusu kişinin çalıştırılmasının uygun olmadığı, Siirt Mutasarrıflığı ve Savcılığından bildirilmesi üzerine
Karakin Efendi	Genç ⁸ Asliye Mahkemesi üyelerinden	13 Mayıs 1915	Sakıncalı şahıslardan olduğundan görev yerinin değiştirilmesinin Genç Mutasarrıflığı ve Savcılığından bildirilmesi üzerine
Armenak Efendi	Adana Merkez Asliye Mahkemesi üyelerinden	18 Mayıs 1915	Görülen lüzum üzerine
Avadis Efendi	Muş Asliye Mahkemesi üyelerinden	18 Mayıs 1915	Hıyanetinin ve örgüte mensup olduğunun anlaşılması üzerine
Aleksandr Efendi	Elazığ İstinaf Mahkemesi üyelerinden	29 Mayıs 1915	Görevden çok, Ermenilik gayesi gütmesi ve örgüt mensubu olduğunun anlaşıldığının Elazığ Valiliğinden bildirilmesi üzerine

⁸ Bingöl'e bağlı ilçe.

Agop Efendi	Elazığ Merkez Asliye Mahkemesi üyelerinden	29 Mayıs 1915	Görevden çok, Ermenilik gayesi gütmesi ve örgüt mensubu olduğunun anlaşılmasının Elazığ Valiliğinden bildirilmesi üzerine
Bartın Mihçı Efendi	Kırşehir Asliye Mahkemesi üyelerinden	6 Haziran 1915	Çöpçü İbrahim'e "Siz Türk Milleti değil misiniz? Şurada dört günlük ömrünüz kaldı!" gibi duygularını rencide edecek sözlerle hakaret ettiğinin anlaşılması üzerine
Mihran Efendi	Erzurum Merkez Asliye Mahkemesi üyelerinden	6 Haziran 1915	Ermeni Taşnak Örgütüne mensup olduğu ve bozguncu yayınlarla çok uğraştığının Erzurum Valiliğinden bildirilmesi üzerine
Mardiros Efendi	Erzurum Merkez Asliye Mahkemesi üyelerinden	6 Haziran 1915	Ermeni Taşnak Örgütüne mensup olduğu ve bozguncu yayınlarla çok uğraştığının Erzurum Valiliğinden bildirilmesi üzerine
Artin Efendi	Malatya Asliye Mahkemesi üyelerinden	9 Haziran 1915	Hainliğinin ve kötülüğünün anlaşıldığının Elazığ Valiliğinden bildirilmesi üzerine
Hemayak Efendi	Siirt Asliye Mahkemesi üyelerinden	9 Haziran 1915	Van'ın yerlisi olmasından dolayı görevine devam etmesinin uygun olmadığının Siirt Savcılığından bildirilmesi üzerine
Ohannes Efendi	Musul İstinaf Mahkemesi üyelerinden	17 Haziran 1915	Kumarcıları, Müslüman kadınları ve ahlaksızları toplayarak memuriyetinin onuruna yakışmayacak edepsizliğe cüret ettiğinin Musul İstinaf Savcılığından bildirilmesi üzerine
Artin Keşişyan Efendi	Malatya Asliye Mahkemesi üyelerinden	17 Haziran 1915	Hainliğinin ve kötülüğünün anlaşıldığının Elazığ Valiliğinden bildirilmesi üzerine
Kigork Efendi	Erzurum Adliye Müfettişi	17 Haziran 1915	Söz konusu kişinin tayininin, savaş hâli dolayısıyla Erzurum Valiliğinin kabul etmemesi üzerine, görevine son verilmiştir
Artin Efendi	Sivas Merkez Asliye Mahkemesi üyelerinden	18 Temmuz 1915	Kanun hükümlerini bilmediği gibi yazma kabiliyetinden de yoksun ve söylenenleri işitemeyecek derecede sağır olması üzerine
Kigork Efendi	Mardin Asliye Mahkemesi üyelerinden	18 Temmuz 1915	Ermeni ihtilal örgütüne mensup olduğunun belirlenmesinin ardından uzaklaştırıldığı Diyarbakır Valiliğinden bildirilmesi üzerine
Coheryan Cudes Efendi	Ankara Merkez Asliye Mahkemesi üyelerinden	31 Temmuz 1915	Yaşı sebebiyle zorunlu emekli olmasından dolayı

Ardaşın Bekyan Efendi	Karaman Asliye Mahkemesi üyelerinden	31 Temmuz 1915	Geceleri mahalleler arasında dolaşarak bazı Ermeni evlerine girip çıktığı ve özellikle idare tarafından sürgüne gönderilenlerin yakınları ile ilişki kurarak Hükûmetin bu konudaki hareketlerini eleştirdiğinin Konya İstinaf Savcılığından bildirilmesi üzerine
Andon Efendi	Şanlıurfa Asliye Mahkemesi üyelerinden	31 Temmuz 1915	Şanlıurfa'daki bozgunculardan olması ve uzaklaştırılan Ermenilerle birlikte çalışması ile Ermeni taraftarlığı gütmeğe devam etmesi üzerine
Ohannes Efendi	Şanlıurfa Asliye Mahkemesi üyelerinden	31 Temmuz 1915	Şanlıurfa'daki bozgunculardan olması ve uzaklaştırılan Ermenilerle birlikte çalışması ile Ermeni taraftarlığı gütmeğe devam etmesi üzerine
Dikran Efendi	Samsun İstinaf Mahkemesi üyelerinden	10 Ağustos 1915	Savaş hâli dolayısıyla görülen lüzum üzerine
Dikran Efendi	Ankara İstinaf Mahkemesi üyelerinden	10 Ağustos 1915	Görülen idarî lüzum üzerine
Artin Efendi	Bolu Asliye Mahkemesi üyelerinden	10 Ağustos 1915	Söz konusu kişinin tavır ve hareketlerinin her zaman şüpheli olmasının yanı sıra Hükûmetin tutumunu eleştirmesinin anlaşılması üzerine

----- ----- -----

1915 yılı Mart ayı başından Ağustos'un başına kadar Padişah emriyle Bakanlık tarafından tayin edilen adliye memurların isimlerini açıklayan çizelgedir.

İsim	Tayin Tarihi	Görevi
Kostantin Efendi	14 Mart 1915	İstanbul 1 nci Ticaret Mahkemesi Üyeliğinden İstanbul İstinaf Mahkemesi Üye adaylığına
Viram Şabuh Efendi	20 Mart 1915	İstanbul 1 nci Ticaret Mahkemesi Üyeliğinden İstanbul İstinaf Ticaret Mahkemesi Başkanlığına
Ardaşin Bekyan Efendi	20 Mart 1915	Konya Asliye Mahkemesi Üyeliğinden Karaman Asliye Mahkemesi Üyeliğine
Abraham Efendi	1 Nisan 1915	Balıkesir Sorgu Hakimliğinden Eceabat ⁹ Sorgu Hakimliğine
Kigork Efendi	29 Mayıs 1915	Gelibolu ¹⁰ İstinaf Mahkemesi Üyeliğinden Kütahya İstinaf Mahkemesi Üyeliğine

----- ----- -----

⁹ Çanakkale'ye bağlı ilçe

¹⁰ Çanakkale'ye bağlı ilçe

FEZLEKE

Gedikpaşa Sarayı'nda 24 numarada kendi evinde ikamet eden, Unkapanı'nda 47 numaralı dükkânda kepek tüccarı, Divriği'li, 54 yaşında, Ohannes oğlu Mardiros Telliyan; Gedikpaşa Sarayı'na Neviye Caddesi 40 numaradaki nişastacının evinde kiracı olarak oturan, Beyazıt Okçularbaşı'nda Fes Kalıpcısı'nın oğlu 15 yaşlarındaki Kirkor'a bundan iki ay önce bir kez, bir hafta sonra da Mardiros Telliyan'ın, Kumkapı İncirdibi Muhsinehatun Mahallesi'ndeki boş evinde bir defa daha tecavüze teşebbüs ettiği sırada Simon ile arkadaşı Kuryan, daha önce çocukla birlikte tasarladıkları planla eve girmişlerdir.

Kuryan, Mardiros Telliyan'dan 500 lira vermesini, "Kirkor'a tecavüz ederken Kuryan ve Simon gördüler." yazılı bir kâğıdı imzalamasını ısrarla istemiştir. Bunu kabul etmeyince de darp etmiştir. Mardiros Telliyan'ın üzerinde bulunan birer liralık 20 banknot ile 7 lira ve 3 İngiliz lirası ki toplam 3276 kuruşu Simon ve Kuryan gasp ederek kaçırmışlardır. Daha sonra bu meseleyi Kirkor ve Simon etrafa yaymışlardır.

Kirkor'un babası Karabet ve annesi Eskohi de Mardiros'a gitmişler; "Mademki tecavüz ettin çocuğumuzu beş yıl Avrupa'da"¹¹ okutacaksın. Bize para vereceksin." diyerek birtakım kişileri Mardiros'a musallat ettikleri duyumu alınmıştır. Kirkor, çağrılarak ifadesi alınmış ve şunları söylemiştir:

"Mardiros, bundan iki ay önce dükkânda fes kalıplatarak evine götürmemi tembihledi. Fesi evine götürdüğümde yukarı çağırıp, evde zorla ve tehditle tecavüz etti. Bundan dolayı iki gün evde hasta yattım. Bir hafta sonra kilisede kendisine rastladığımda, Kumkapı İncirdibi Muhsinehatun Mahallesi'ndeki boş evine tekrar tecavüz etmek üzere beni çağırırken Simon bunu işitmiş. Bana sorunca meseleyi anlattım. Simon da "Kabul et. Ben de gelir görürüm." dedi. Bunun üzerine Mardiros'un teklifini isteyerek kabul ettim. Boş eve gittik. Arkamızdan Simon ve Kuryan gelip Mardiros'u darp ettiler."

Ohannes oğlu Mardiros Telliyan da çağrılarak sorgulandı. Telliyan meselenin bir iftira olduğunu; boş evinin onarımını görmek üzere gittiğinde ansızın Kirkor, Simon ve Kuryan'ın gelerek kendisini darp ettiklerini, 500 lira isteyip "Zorla Kirkor'a tecavüz ettin. Biz de gördük." dedikten sonra "Kızını bu çocuğa vereceğine dair imza vereceksin." yazılı bir kâğıdı imzalatmak istediklerini söylemiştir. Telliyan'ın kabul etmemesi üzerine darp ederek, üzerinde bulunan 3276 kuruşu alarak firar etmişlerdir. Telliyan, söz konusu kişilerden korkarak meseleyi ihbar edemediğini, ancak bunların Hınçakyan Örgütünden oldukları için, örgüte bilgi verdiğini söylemiştir. Bu ihbar üzerine kiliseye bir heyet gelerek inceleme yapmış, fakat sonucun ne olduğunu bildirmemişlerdir.

Bu husustan dolayı Mardiros Telliyan'ı boş evde tehdit ederek 27 lira ve 3 İngiliz lirasını arkadaşı Kuryan'la gasp edip firar ettikten sonra bu

¹¹ Daha sonraki ifadelerde, Kirkor'un Amerika'da okutulması istenmektedir.

olayı etrafa yayan, Gedikpaşa Gülhan Sokağı 4 numarada ikamet eden, şu anda boşta olduğunu söyleyen 26 yaşındaki Simon sorgulandığında, bu eylemi tamamen inkâr etmişse de daha sonra Kuryan'a güvenerek, "Evet, biz Mardiros'un boş evine gittik. Orada Kirkor'la beraber gördük, fakat kötü bir şey yaptıklarını görmedik. Kuryan Mardiros'a iki tokat attı. Yakasından tutup odaya götürdü fakat para alıp almadığını bilmiyorum." demiştir.

Kuryan'ın araştırmalar sonucu İstanbul'da bulunmadığı, hâlen Bahçecik'te olduğu anlaşılmıştır. Yakalanamadığından ifadesi alınamamıştır.

Soruşturma sonucu: Mardiros Telliyan'ın Kirkor'a tecavüz ettiğini bizzat görüp şahitlik eden bulunamamıştır. Çocuğun kaydedilen ifadesi; Simon ve Kuryan'ın dedikoduları ile anne ve babasının iddiası; dedikodunun yayılması sonucu Bogos Vartazyan oğlu Kirkor, Artin oğlu Agop Cihan Gülyan, Avadis oğlu Samoil Tomacyan, Avadis oğlu Agop, Arzruni, Parseh Zakaryan oğlu Nerses adlı şahitlerin tanıklıkları, Mardiros'un Kirkor'a tecavüz ettiğini kapalı biçimde anlatmaktaysa da mağdurun öncelikle resmî makamlara başvurarak iddialarını dile getirmesi gerekirken, yasal olamayan yollara girişerek, haksız taleplerde bulunması ve yapılan tıbbî muayenede tecavüz edildiğine dair bir belirti bulunamamış olması, tecavüz meselesinin uydurulmuş bir hâl olduğunu akla getirmektedir.

Mardiros Telliyan, bu meseleden bir an önce yetkilileri haberdar etmesi gerekirken, Simon ve Kuryan'dan korkup ihbar etmeyerek Hınçakyan Örgütüne başvurmuştur. Konu hakkında şahitlik eden Agop Cihan Gülyan, Avadis oğlu Samoil Tomacyan, Avadis oğlu Agop ve Arzruni adlı kişiler de Hınçakyan Örgütüince meselenin halledilmesinde görevlendirilmişlerdir. Bu kişiler araştırma sonuçlarını yetkililere ihbar etmeyerek kanuna aykırı davranmışlardır.

Simon ve Kuryan'ın tehditle 3276 kuruş gasp ettiklerini Telliyan'ın iddiası ve daha sonra Simon'un Kuryan'a isnadıyla anlaşılmıştır.

Tamamının haklarında düzenlenen 29 sayfalık soruşturma evrakı, iki ihbarname, doktor raporu ve bir dilekçe Ek'te, Simon da mevcutlu olarak gönderilerek takdim edilmiştir. 10 Şubat 1915

Komiser
(İmza)

29 sayfalık soruşturma evrakı, ekleriyle Simon da mevcut olarak Adli Kısım Müdürlüğüne gönderilerek takdim edildi.

10 Şubat 1915
(İmza-Mühür)

----- ✎ ----- ✎ -----

İkametgâh Senedi

Tehdit etmekten dolayı, Adliye tarafından gönderilecek bütün tebliğlerin; aşağıda gösterdiğim yer, ikametgâhım olup buraya gönderilecek tebliğlerin şahsıma yapılmış gibi kabul edilerek, hiçbir itirazım dikkate alınmamak üzere ikametgâh adresim arz olunur. 11-12 Şubat 1915

Gedikpaşa Gülhan Sokağı
4 numaralı Vakıfhanede ikamet eden
Kilise korusu üyesi Aleksan oğlu Simon

Yukarıda gösterilen yer, Simon'un ikametgâhıdır. 11-12 Şubat 1915

----- ----- -----

Beyazıt Merkez Memurluğuna

626

Tehdit etmekten sanık Simon'un ikametgâhı teminata eklenerek senetlerin iadesi için adı geçen şahıs gönderilmiştir. 11 Şubat 1915

Adlî Kısım Müdürü
(İmza)

4
10135

Mevcutlu olarak Gedikpaşa Muavinliğine / 11-12 Şubat 1915

2
2571

Alınan ikametgâh ve teminat kâğıtları Ek'te takdim edilmiştir.

13 Şubat 1915

Gedikpaşa Muavini
(İmza)

Alınan senetler Ek'te, Adlî Şube Müdürlüğüne iade olunmuştur. 13 Şubat 1915

(İmza-Mühür)

----- ----- -----

Teminat Senedi

Gedikpaşa Gülhan Sokağı 4 Numarada
İkamet eden kilise korusu üyesi
Aleksan oğlu Simon

Yukarıda künyesi yazılı Simon'u, ne zaman resmî makamlardan bir istek gelirse hemen teslim edeceğime kefil oluyorum. Eğer teslim etmezsem, onun firar etmesini sağlamış olarak kabul edilerek, hakkımda uygulanacak yasal işlemleri itirazsız kabul edeceğime dair bu teminat senedi verilmiştir. 12 Şubat 1915

Gedikpaşa Divan-ı Âli Mahallesi Gedikpaşa Caddesinde 81 numaralı
dükânda Meyhaneci Vasil oğlu Koco

Koco'nun kefaletinin geçerli olduğunu onaylarım.

Gedikpaşa Mahallesi Muhtarı / 11-12 Şubat 1915

----- İMZA -----

İstanbul Emniyet Genel Müdürlüğü
Adli Şube Müdürlüğü
Sayı 8651

Tecavüz ve tehdit eylemlerinden dolayı düzenlenerek Ek'te takdim edilen hazırlık soruşturması evrakında isimleri yazılı sanıkların kefil göstermeleri gerektiğinden, durum Sorgu Dairesince derinleştirilerek soruşturulmak üzere İstanbul Asliye Savcılığına takdim edilmiştir. 6 Mart 1915

Emniyet Genel Müdürü adına
(İmza)

----- İMZA -----

İSTANBUL ASLİYE MAHKEMESİ SORGU DAİRESİNE AİT SORGU TUTANAĞI

Gedikpaşa Gülhan Sokak 4 numaralı evde kiracı olarak ikamet eden, eskiden ayakkabıcı olup şimdi boşta gezer, 26 yaşında, İstanbul doğumlu, orta boylu, yuvarlak yüzlü, elâ gözlü, siyah saçlı ve bıyıklı, sakalsız, orta burun ve ağızlı, esmer tenli, sanık olarak çağrılan Aleksan oğlu Simon'un ifadesidir. (22 Mart 1915)

Şimdiye kadar hiç mahkûm olup hapse girdin mi? Okur yazar mısın? Evli misin?

Şimdiye kadar hiç mahkûm olup hapse girmedim. Ermenice okur yazarım. Bekârim.

Mardiros Telliyan, Kirkor adlı çocuğa tecavüz etmiş. Sen, Kirkor ve Kuryan, Mardiros'u darp ve tehdit ederek, belirli bir miktar parasını almışsınız. Nasıl oldu?

Ben size işin gerçeğini söyleyeyim. Bir pazar günü kilisedeyken, Kirkor'u Mardiros'la samimi bir şekilde konuşurken gördüm. Mardiros'un, Kirkor'u baştan çıkarmak istediğini işitmiştim. Kirkor'u çağırıp ne konuştuklarını sordum. Önce gizledi. Sonra sıkıştınca "Mardiros, beni şuraya buraya davet ediyor. Para vereceğini söylüyor. Ben de kabul etmiyorum." dedi.

Kirkor'u biraz daha sıkıştırdınca, bir gün dükkândan aldığı fesi evine yolladığını, sonra kendisine para vereceğini zengin edeceğini hatta kızını verip damat alacağını söyleyip kandırarak tecavüz ettiğini söyledi. "Ayıp değil mi? Böyle bir şeye ihtimal vermem. Gözümle görmezsem inanmam." dedim ve ayrıldım.

Bir akşam Kirkor geldi ve Mardiros'un kendisini çağırdığını, gidip görmemi istedi. Ertesi günü 10 Aralık'ta, Gedikpaşa Alibey Yokuşunda, Arabacı Sokağının karşısındaki sokakta Mardiros'un boş evine gittim. Burada geziniyorken, Kirkor'un gelip eve girdiğini gördüm. Bu sırada Kuryan geçiyordu. Ne aradığını sordu. Kirkor'u Kuryan da tanıyordu. Ona anlattım. Birlikte boş evin aralık kapısından içeriye girdik. "Kimse yok mu?" diye seslendik. Yukarıda ayak sesleri duyunca, biz de yukarı çıktık. Mardiros'u gördük.

Mardiros bizi görünce, "Buraya girmeye hakkınız yok." diye söylenmeye başladı. Beni görememişti. Mardiros'un önü açık, Kirkor'un da donu ve pantolonu aşağıya çekilmişti. "Bu hâl nedir?" dedik. "Ben, bir şey yapmıyorum." dedi. "Yapmıyorsun da önün neden açık?" dedikten sonra Kuryan, Mardiros'u kenara itip, Kirkor'a bir iki tokat attı. Mardiros yalvarmaya başladı. "Size 50 lira vereyim bana işmeyin, çekin gidin.

Kimseye söylemeyin.” dedi. Kabul etmeyince, parayı hemen vereceğini, çek vereceğini söyledi, ancak kabul etmedik. Kendisi kilisede üye, ben de koristtim. Bu işi, kilise mektebindeki diğer çocuklara karşı da yapar düşüncesiyle, bir kâğıt yazdık. Burada çocuğa karşı yaptığı hareketi yazdık. İmzalamasını istedik. Bu kâğıdı, götürüp Patriğe vereceğimizi söyledik. O kadar ısrar ettik fakat imzalamadı. “Öyleyse polise gidiyoruz.” dedik.

Gitmek üzereyken, ayaklarımıza kapandı. Bayılıyor gibi yaptı. Kendisine bir şey olur diye, polise haber vermedik, gittik Kirkor’un annesine söyledik. Annesi de gidip Mardiros’a söylemiş. Mesele bu hâldeyken, Mardiros “Askerleri kışkırtıyor. Karışıklık çıkarmaya hazırlanıyor.” diyerek beni şikâyet etmiş. Ayrıca, Emniyet Müdürlüğüne de giderek, “Üzerimden 30 lira aldılar. Beni tehdit ettiler. Darp ettiler.” diye davacı olmuş.

On yedi gün Emniyet Müdürlüğünde kaldım. Biz, Mardiros’u dövmedik. Tehdit de etmedik, parasını da almadık. Yazıp imzalamasını istediğimiz kâğıt da o imzalamayınca hükümsüz kaldığından yırtıp atmıştık.

Pazar günü kilisede, Kirkor’la Mardiros’un konuştuklarını görüp, Mardiros’un çocuğu baştan çıkarmak istediğini işittiğin, Kirkor’la konuşarak, sebebini sorduğunu söylüyorsun. Mardiros Telliyan’ın çocuğu baştan çıkarmak istediğini kimden işittin?

Ben Kirkor’un çapkınlığa vurduğunu, Gedikpaşa’da devam ettiği Ermeni mektebindeki¹² çocuklara ç..... çıkarıp gösterdiğini, okuldaki şimdi hatırlayamadığım, çocuklardan işitmiştim. Mardiros’un Kirkor’a sataştığını kimseden işitmedim.

Kuryan şimdi nerededir?

Bahçecikte hem otelcilik hem de Amerikan Okulunda da kâhyalık yapıyor.

Karakoldaki ifadende önce bu meseleyi hepten inkâr ettikten sonra anlatıyorsun. Kuryan’ın Mardiros’u tokatladığını, yakasından tutup odaya götürdüğünü, o sırada para alıp almadığını bilmediğini söylemişsin. Neden böyle ifade verdin?

Bana, Kirkor’un annesiyle Mardiros’un barıştıklarını söylemişlerdi. Bu yüzden önce inkâr ettim, sonra işin nasıl olduğunu anlattım. Kuryan

¹² Gedikpaşa Okulu: Amerikan Board (American Board of Commissioners for Foreign Missions) adlı teşkilat tarafından finanse edilen en faydalı misyoner okulu olarak nitelendirilmiştir. Öğrencilerin çoğunluğunu Ermeni kız ve erkek çocukları oluşturmaktadır. Milli Mücadele dönemlerinde de faaliyetini sürdüren bu okul, 1933 yılında kapanmıştır. Gedikpaşa Okulunun bütçesinin yarısını öğrencilerden alınan ücret, kalanını da dışarıdan gelen yardımlar oluşturmuştur. Ayten Sezer; *Atatürk Döneminde Yabancı Okullar (1923-1938)*, Türk Tarih Kurumu Yay., Ankara, 1999, s. 59.

Mardiros'u tokatlamamıştır, odaya da götürmemiştir. Böyle bir şey görmedim. Karakolda yanlış yazılmış.

Mademki boşa gezersin. Gerçeğin ortaya çıkmasını istiyorsun, neden hemen karakola haber vermedin?

Mardiros Telliyan bize çok yalvardı. Sonra bayılır gibi oldu. Bir şey olacak ve bundan sorumlu tutulacağız diye korktuk. Annesine söylemekle yetindik.

İfadeni imzala.

İmzalayayım.

(İmza)

----- 20 ----- 22 -----

Şahit olarak çağırılan, Gedikpaşa Alibey Yokuşu, 36 numarada ikamet eden, hazır elbiseci, 48 yaşında, Bogos oğlu Kirkor'un taraflar hakkında şahitlik yapmasına engel bir yakınlık, düşmanlık ve ilişkisi olmadığı sorulup anlaşıldıktan sonra alınan yeminli ifadesidir. (22 Mart 1915)

Mardiros Telliyan, Kirkor'a tecavüz etmiş. Kirkor, Simon ve Kuryan da Mardiros'u tehdit ve darp ederek parasını almışlar. Konuyla ilgili bilgileriniz, gördükleriniz nelerdir?

Ben, olayın meydana geldiğini sağdan soldan işitiyordum. Gerçek, bence meçhul. Böyle olmuş, diye söylüyorlar ancak ne derece doğru bilmiyorum. Belli başlı bir kişiden işitmedim. Mardiros, benim amcamın eşinin üvey oğludur. Bu yakınlığa dayanarak kendisine meseleyi sorduğumda, bunun kesinlikle iftira olduğunu söyledi.

Mardiros, bu konunun yayılmaması için bana, "Kirkor'un annesine söyle, namusum belasına çocuğu iki sene mektebe verir okuturum." dedi. Bunu söylerken, çocuğa sataştığından dolayı kapatmak mı istiyordu yoksa bu şaibeden kurtulmak mı istiyordu, ayırt edemem. Kendisi paralı ve zengin birisidir. Bu gibi ayıp şeylere alışkanlığı olup olmadığını bilmiyorum. Mardiros'un bana söylediklerini gelip Kirkor'un annesine söyledim. Hiçbir şekilde kabul etmedi. Dava açacağını ifade etti. Hatta daha da ileri giderek namusunu temizleyeceğini kastederek "Türkiye'de de Madam Fabyo bulunabiliyor." dedi.

Daha sonra iki taraf barıştılar. Birbirlerinde şikâyetçi olmadıklarını biliyorum. Bu hâldeyken Mardiros, kiliseye üye olmasına rağmen, utancından oraya bile gelmiyor. Bütün bildiklerim budur.

İfadeni imzala

Edeyim

(İmza)

----- 20 -----

Sanıklardan, Gedikpaşa'da kilise arkasında 43 numarada kiracı olarak ikamet eden, Okçularbaşında Fes Kalıpçısı Karabet Kayıkçıyan'ın oğlu, 15 yaşında, Adapazarı doğumlu, orta boylu, yuvarlak yüzlü, ela gözlü, siyah saçlı ve kaşlı, orta burun ve ağızlı, henüz sakalı ve bıyığı çıkmamış, buğday tenli, Karabet Kayıkçıyan oğlu Kirkor'un ifadesidir. (22 Mart 1915)

Şimdiye kadar hiç mahkûm oldun mu? Hapse girdin mi? Osmanlı belgen var mı? Okur yazar mısın?

Şimdiye kadar hiç mahkûm olmadım ve hapse de girmedim. Osmanlı belgem var. İşte burada. Okur yazarım.

Mardiros'tan niçin davacısın?

Bundan üç dört ay önce bir gün kiliseye gitmiştim. Tanımadığım hâlde Mardiros gelip karşıma geçti ve kötü kötü baktı fakat bir şey söylemedi. Birkaç gün sonra Okçularbaşındaki dükkânımıza geldi. Fesini kalıplatıp gitti. Ertesi gün tekrar geldi. Eski bir fes getirmişti. Bunları kalıplatıp eve getirmemi istedi. Pederin tarifiyle, fesleri alıp evine götürdüm. Evde kimse yokmuş. Beni yukarı çağırdı. Girmek istemedim. Israr edince yukarı çıktım. Kapıları kapayıp bana saldırdı. Bağırıdıysam da "Ne yapsan boş. Burada kimseler yok. Seni yanıma alacağım. 4 lira maaş vereceğim. Seni adam edeceğim. Kızımı sana vereceğim." gibi laflar söyledi, sonra tehdit etti. "Seni öldürüp mahzene atarım." dedi. Sonunda baktım çare yok, ben de teslim oldum. Tecavüz etti. Evden çıkarken, bana bir avuç para verdi. Paraları yüzüne fırlatıp kaçtım.

Utancımdan meseleyi kimseye söylemedim. Bu adam beni nerede görse, evine çağırmaya başladı. Bir gün yine çağırdı. Simon bunu gördü. Ne olduğunu sordu, ben de her şeyi anlattım. Simon, "Sen, bunun söylediği yere git. Biz seni takip eder bu adamı polise teslim ederiz." dedi. Daha sonra, Mardiros, tekrar Kumkapı İncirdibi'ndeki evine çağırdı. Evin boş olduğunu söyledi. Ben de geleceğime dair söz verdim. Söylediği zamanda eve gittim. Kapıyı aralık bıraktım. Mardiros,

pantolonunu çözdü. Isranı üzerine ben de önümü çözdüm. İşte tam bu sırada Simon'la Kuryan geldiler. Mardiros'a "Utanmıyor musun? Şu sıralarda bu kadar kan dökülüyor, herkesin içi kan açılıyor. Sen âlemin çocuğunu baştan çıkarmakla uğraşıyorsun." diyerek, tokatladılar, yumrukladılar. "Kalk, seni polise teslim edeceğiz." dediler. Bunun üzerine Mardiros, yalvarmaya başladı. "Size 300 – 500 lira vereyim. Beni rezil etmeyin." dedi. Onlar da kabul etmediler. Bu sırada, korkudan aşağıya indim. Simon ve Kuryan da aşağı indiler. Çıktık gittik.

Başıma gelenleri anneme anlattım. Mardiros Telliyan, Kirkor Vartazyan'ı evimize göndererek annemden polise bildirmemesini istedi. 100 liraya kadar para teklif etti. Annem kabul etmedi. Bunun üzerine Mardiros, Simon'la Kuryan'ı "Asker kaçırıyorlar" diye Harbiye Nezaretine ihbar etmiş. Harbiye Nezaretince yapılan soruşturmada, bu ihbarın iftira olduğu anlaşıncı, serbest bırakıldılar. Bundan bir şey çıkmayınca, Telliyan, Emniyet'e başvururak, bizim hakkımızda darp, tehdit ve hırsızlık suçlamasında bulundu.

Senin Simon ve Kuryan birlikte, olay günü Mardiros'u darp ve tehdit ederek parasını çaldığınız iddia ediliyor. Ne dersin?

Ben hiçbir şekilde kendisini darp etmedim. Ne tehditte bulundum ve ne de parasını aldım. Gerçeği söyledim. Mesele bu şekilde meydana gelmiştir.

Mardiros Telliyan'ın sana zorla tecavüz ettiğine dair bir iddian var mı? İddianı neyle ispat edebilirsin?

Birinci olayla ilgili şahidim yok. İkinci olayda Simon ve Kuryan şahitler. Şimdilik şahsî davamı takip etmeyeceğim çünkü vaktim yok.

İfadeni imzala.

Edeyim.

(İmza)

----- ✍ -----

Tecavüzden dolayı sanık olup çağrılan; orta boylu, tıknaz, büyükçe gözlü, orta burunlu, kır bıyıklı, kır saçlı, yuvarlak çeneli, Divriğili olup, Gedikpaşa Sarayıçı 24 numarada kendisine ait evde ikamet eden, evli, Unkapanı'nda kepek, değirmen altındaki mağazada buğday satan ve kepekçilik yapan, 55 yaşında, Ohannes oğlu Mardiros Telliyan'ın ifadesidir. (22 Mart 1915)

Malın mülkün, çoluk çocuğun var mı?

Oturduğum evden başka, malım ve mülküm; çocuklarım var.

Başka bir işten dolayı hüküm giydin mi? Hapse girdin mi?

Kırk yıldan beri İstanbul'dayım. Hiç mahkûm olmadım.

Sen, Kirkor adlı çocuğu kandırarak önce Gedikpaşa'daki evine götürüp zorla tecavüz ettikten sonra, Kumkapı İncirdibi'ndeki evinde de tecavüz edeceğin sırada Simon ve Kuryan olayı duyarak evinize girmişler ve seni görmüşler. Ne diyorsun?

Kirkor'un babası hemşehrimdir. Kendisini tanırım. Her zaman gider fes alır kalıplatırım. Hiçbir zaman, kendisine bıraktığım fesi, çocukla eve gönder, demedim. Çocuk da evime gelmedi. Öyle bir şey yapmadım. İncirdibi'ndeki evime de çağırmadım. Ben kilisede üyeyim. Kilisenin bir evinde, Simon öteden beri kiracı olarak oturuyor. Dokuz aydır kira vermedi. Olaydan bir hafta önce, kira için sıkıştırmıştım.

Bir gün İncirdibi'ndeki kiralık evimi badana ettirmiştim. Sıvacıdan anahtarı alıp, evi görmek için gittim. Sokak kapısı açık kalmıştı. Bir de baktım Kirkor'la beraber Simon ve Kuryan içeri girmişler. Simon ve Kuryan üzerime atlayarak, beni dövdüler. Simon cebinden bir senet çıkardı ve güya kendisinden 500 lira ödünç para aldığım iddiasında bulunarak imzalamamı istedi. Ben imzalamayacağımı söylediğimde her ikisi üzerime hücum ederek, 20 adet birer liralık banknotla 7 Osmanlı lirası ve 3 İngiliz altınını gasp ederek kaçtılar. Kirkor, bunların yaptıklarına katılmıyordu. Bunların bir plan yaparak beni takip ettiklerini anladım. O gün boş olan eve girdiğimi gördüklerinden, bana karşı bu eylemi gerçekleştirdiler. Hattâ yanıma geldikleri zaman senedi imzalamamı ve aynı zamanda kızımı da Kirkor'a vermemi istediler. İşin doğrusu, anlattığım şekilde olmuştur. Utandığımdan olayı kimseye anlatmadım. Sonradan Simon ile Kuryan'a bir suç isnat ederek, Harbiye Nezaretine bilgi vermişler ve bu durumdan faydalanmışlar. Polise haber verilip, bana ve onlara suç isnat edilmesinin ardından polis tarafından celp edildim. İşin gerçeğini orada söyledim. Simon ile Kuryan olayın polise intikal etmesini de fırsat bilerek bana, Kirkor'a tecavüz edildiği suçunu isnat ettiler. Bu davaları, delile dayanmadığı gibi, benim de davayla ilgili elimde delilim olmadığından davamı takip etmeyeceğim.

Sen Kirkor'un annesine adam göndererek davalarından vazgeçmeleri için para teklifinde bulunmuşsun. Bu doğru mu?

Ben asla böyle bir teklifte bulunmadım. Ancak Kirkor adlı birisi bana gelerek "Sana böyle bir şey isnat olunuyor. Çocuğa bir iyilik yap da namusuna zarar gelmesin." dedi. Ben de "Belayı savmak için bir şey yapamam. Çocuk zaten Bahçecik Okulunda öğrenciymiş. İsterlerse çocuğun 2 senelik eğitim ücretini vereyim. Gidip eğitimine devam etsin." dedim. Sonradan Kirkor bana gelerek çocuğun annesinin 40-50 lira istediğini söyledi. Bu teklifi kabul etmedim ve çocuğu da okula göndermedim. İşte olayların gelişimi bundan ibarettir.

İfadenizi imzalayınız.

İmzalayayım.

(İmza)

----- ✍ ----- ✍ -----

Tanık olarak çağrılan, Kumkapı'da Hisardibi 53 numaralı evde oturan, Gedikpaşa Ermeni Okulu Müdürü, 32 yaşında Parseh oğlu Nerses'in davada adı geçenlerle herhangi bir düşmanlığı ve ilişkisi olmadığı anlaşıldığından yeminli ifadesi aşağıdadır. (23 Mart 1915)

Mardiros, Kirkor'a zorla tecavüzde bulunmuş. Kirkor, Simon ve Kuryan da Mardiros'u dövüp tehditle parasını gasp etmişler. Bu konuyla ilgili bildikleriniz ve gördükleriniz nelerdir?

Ben her zaman Galata'da bulunuyorum. Bir gün Mardiros beni Havyar Hanı'na çağırdı. Bir kadının kendisine gelerek, oğlu Kirkor'a güya kendisinin tecavüz ettiğinden bahsederek, oğlunun 1-2 sene okulda eğitiminin sağlanmasını istediğini söylediğinden bahsetti. Sorduğum soru üzerine, böyle bir şeyin aslı olmadığını, belayı savmak ve sırf bir hayır işlemek için bir iki sene çocuğun eğitimini üstlenebileceğini söyledi. Onların dava açmayıp da kendisine böyle musallat olmalarının sebebini bilemediğini söyledi. Ben, gereken şeyleri söyledim. Bahsettiği kadının bir çocuğu da bizim okulda olduğundan kadını tanıyordum. Mardiros, başındaki belayı savmak için çocuğu bir iki sene okutabileceğini kadına söylememi istedi. Bir gün çocuğunun okul aylığını vermek için gelen Kirkor'un annesine bu işi sordum. Bağırıp çağırmaya başladı. "Mademki oğlumun namusu lekelenmiştir, bu lekenin temizlenmesi için 4-5 yıl oğlum Amerika'ya eğitime gönderilmeli." dedi. Neden dava açmadığını sorduğumda; "Dava açacağım ama işi iyice araştırıyorum." dedi. Bu sözlerden çocuğun ırzına geçildiğiyle ilgili hiçbir şey anlamadım. Benim bildiklerim ve işittiklerim bunlardır, başka bir şey bilmiyorum.

İlk soruşturmada, Simon ile Kuryan, Mardiros Telliyan'ı ve Kirkor'u boş olan evde pantolonları açık şekilde görüp iki tokat vurduklarını ve Mardiros'un ricası üzerine bırakıp gittiklerini söylediler, demişsiniz. Bunu kim söyledi?

Mardiros, kadın için böyle söylüyor dedi, fakat aslı olmadığını söyledi.

İfadeni imzala

İmzalayayım.

(İmza)

----- ✍ ----- ✍ -----

Tanık olarak çağrılan, Bakırköy Cevizlikte 11 numaralı evde oturan ve aynı yerde bakkal, Vanlı, 60 yaşlarında ve davalılarla herhangi bir yakınlığı ve ilişkisi olmadığını açıklayan Agop oğlu Artin'in yeminli ifadesidir. (23 Mart 1915)

Mardiros, Kirkor'u iğfal etmiş, Kirkor, Simon ve Kuryan da Mardiros'u dövüp tehditle parasını gasp etmişler. Bu konudaki bilginiz nedir?

Hınçakyan Örgütünün merkez azasıyım. Geçen sene 22 Ocak'ta, Kirkor'un annesi bir dilekçeyle örgüte başvurdu. Dilekçesinde ve sözlü açıklamalarında, oğlu Kirkor'un zorla ırzına geçen Mardiros Telliyan'dan şikâyet ediyordu. Bunun örgüt üyesi olarak kalmasının caiz olmayacağından bahsetti. Çocuğu çağırdık. Telliyan'ın evinde tecavüze uğradığını ve daha sonra kendisini İncirdibi'ndeki eve çağırdığı, bunun üzerine olaydan Simon'u haberdar ettiğini söyledi. İncirdibi'ndeki davet edildiği eve gittiğini ve daha sonra Simon ile Kuryan'ın da geldiğini ayrıntılı olarak anlattı. O gün, Telliyan bize başvurarak "Örgütümüz mensuplarından Simon ile Kuryan'ın bir gün İncirdibi'ndeki boş olan evime gelerek 27 Osmanlı lirasıyla 3 İngiliz lirasını gasp ettiklerini ve güya bir çocuğa tecavüz ettiğimle ilgili iftirada bulunuyorlar." dedi. Bunun üzerine biz gayri resmî soruşturma başlattık. Simon ile Kuryan'ı aradık. Telliyan'ın "Ermeni askerlerinin firarlarını kolaylaştırıyorlar." ihbarı üzerine onların Harbiye Nezaretine götürüldüğünü öğrendik. Sonra Kirkor'un annesini çağırdık. Kadın, "Telliyan, oğlumu Amerika'da 5 sene okutur ve eğitim masraflarını karşılarsa davamdan vazgeçerim." dedi. Telliyan'ı çağırdık. Böyle bir şey yapamayacağını ancak çocuğun Bahçeçik Okulunda eğitimi için 40-50 lira vereceğini söyledi.

Bunun üzerine ben, Simon ve Kuryan tarafından parasının gasp edilmesine rağmen niçin polise bilgi vermediğini sordum ve onu sıkıştırdım. Kendisinin polise haber vermediği gibi Simon ile Kuryan hakkında da askerî yetkililere bilgi vermediğini söyledi. "Farz edin ki Kirkor'u taciz ettim. Bundan dolayı Amerikan Okulunda çocuğun eğitimi için 500-1000 lira verilir mi?" dedi. Telliyan'ın bu sözlerinden, isnat edilen suçu işlemiş olduğu düşüncesi bende oluştu. Tarafların anlaşamaması üzerine Emniyet Müdürlüğüne başvurarak "Böyle bir konu var, gereğini yapınız." diye ihbarda bulundum. Bunun üzerine polis soruşturma başlattı. Sonra Telliyan'ın kardeşi İstefan bana müracaat ederek, Telliyan'ın, davadan vazgeçildiğinde çocuğun annesine 90 lira ve kendi cebinden de 30 lira kadar para vereceğini söyledi. Kirkor'un annesini çağırdım. Telliyan'dan davacı olmayacağına dair bir senet verdi ve 100 lira kadar para aldığını söyleyerek, davadan vazgeçtiğini söyledi. Telliyan bize müracaat ettiği zaman Simon ile Kuryan'ın, yalnız üzerindeki parayı gasp ettiklerini söyledi ve dövüldüğüne dair bir şey söylemedi. Simon ile Kuryan, iddia ettiği gibi Telliyan'ın parasını gasp

etmediklerini ancak Kirkor'a tecavüz etmek üzereyken onu gördüklerini söylediler. Bildiklerim ve gördüklerim bundan ibarettir.

İfadeni imzalar mısın?

İmzalarım.

(İmza)

Kâtib

(İmza)

----- 20 ----- 22 -----

Tanık olarak çağrılan, Feriköy Kuyulubağ 2 numaralı evde oturan ve Çakmakçılar Yokuşu'ndaki Sebuhyan Hanı'nda 19 numaralı büroda iplik tüccarı, 37 yaşında, davalılarla herhangi bir yakınlığı ve ilişkisi olmadığı anlaşılan Avadis oğlu Samoil Tomacyan'ın yeminli ifadesidir. (24 Mart 1915)

Mardiros, Kirkor'u iğfal etmiş. Kirkor, Simon ve Kuryan da Mardiros'u dövüp parasını gasp ve tehdit etmişler. Bu konuda bildikleriniz ve gördükleriniz nelerdir?

Eylemin oluşuyla ilgili gördüğüm herhangi bir şey yoktur. Taraflar, birbirlerine isnat ettikleri eylemleri yazılı olarak Hınçakyan Partisine bildirmişlerdir. İstekleri üzere, işin parti tarafından soruşturulmasına başlandı. Bunları Gedikpaşa'daki okulun yanındaki misafirhaneye çağırıp işi sorduğumuzda her biri inkâr etti. Simon ve Kuryan'ın asker firarilerine yardımcı oldukları da ihbar olunmuştu. Kendileri bunu kabul etmeyip, bu suçlamanın Mardiros tarafından kendilerine isnat edildiğini söylüyorlardı. Mardiros ise böyle bir şey yapmadığını söylüyordu. İş defalarca sorduk. Mardiros'tan para alındığı kanaatine varamadık. Zira hiçbiri böyle bir olayı kabul etmiyordu. Mardiros'un Kirkor'un dükkânına fes kalıplatmak için geldiği, fesi Kirkor eve getirdiğinde çocuğu iğfal ettiği ve sonra kilisede çocuğu tekrar çağırıp boş olan evine gitmek istediğini söylemiş. Bunun üzerine Kirkor, konuyu Simon'a söylemiş. Simon ve Kuryan eve gittiklerinde her ikisinin de önlerinin açık olduğunu gördüklerini ısrarla belirttiler. Kirkor'un annesi de bu minval üzere şikâyetle bulundu. İş, Mardiros'a tekrar tekrar sorduğumuzda "Artık ne kurcalayıp duruyorsunuz. Bir iş oldu, bir b... yedim, işi artık kapatın." dedi. Çocuğun kendisi tarafından iğfal edildiğini kabul ve itiraf etti. Çocuğun annesine 50-60 lira kadar para vererek bu işin kapanmasını teklif etti. Ancak çocuğun annesi 100 lira istiyordu. Bu parayı vermediği zaman iş zaten polis tarafından soruşturulmakta olduğundan dava

açılacağını Mardiros'a söyledim. Mardiros 100 lira vermeyi kabul etti. Hatta paraları alıp bürome geldi. Benim o sırada poliste işim vardı, oradan döndüğümde kadının çantasına paraları yerleştirdiğini gördüm. Bu şekilde işi kapatmak istediler. Hatta mahkemeden çağırıldıktan sonra Mardiros Telliyan bana "İş, iki taraf için de kapanmıştır. Bu konuyu bir daha açmayın, aleyhimde bir söz söylersin de sorumlu olurum." şeklinde ricada bulundu. Mademki şahit olarak geldim ve doğruyu söylememi istediniz ve yemin ettim işin doğrusunu size açıklamaya mecburum. Benim bildiklerim ve gördüklerim bundan ibarettir.

İfadeni imzala.

İmzalayayım.

Samoil Tomacyan

----- ✎ ----- ✎ -----

Şahit olarak çağrılan, Beyoğlu Ağa Camii Ağa Sokağı 24 numaralı evde kiracı olarak ikamet eden, Çakmakçılar Yokuşu Sebuhyan Hanı'nda matbaada düzeltmenlik yapan, 46 yaşında, iki tarafla da düşmanlık ve ilişkisinin olmadığı anlaşılan Agop Avadis'in yeminli ifadesidir. (24 Mart 1915)

Mardiros'un, Kirkor'a zorla tecavüz ettiği, Kirkor, Simon ve Kuryan'ın Mardiros'u darp ederek parasını aldıkları ve tehdit ettiklerine dair bildiklerin ve duydukların nelerdir?

Bu iş olduğu zaman beraber değildik. Tabii bir şey görmedim. Kirkor'un annesi ve diğerleri, üyesi olduğumuz Hınçakyan Partisine olayı ihbar etmişler. Soruşturmaya başlanmıştı. Ben de soruşturma yapıldığında oradaydım. Simon ve Kuryan, Mardiros'un Kirkor'u boş eve götürüp, tecavüz edeceği sırada yakaladıklarını söylüyorlardı. Mardiros'un parasını çaldıkları iddiasını kabul etmiyorlardı. Mardiros'u bu durumda bulunca, kendileri polise ihbar etmek istemişler, ancak çok yalvardığı için polise haber vermediklerini, haber verecek olurlarsa belki bir yerine iner diye korktuklarını söylediler. Biz bunları barıştırmak istiyorduk. Kirkor'un annesi, oğlu beş sene Amerika'da öğrenim görürse barışacağını söylüyordu. Mardiros'a söyledik. "Ben, Amerika'da bu çocuğun öğrenim görmesi için senede 100 lira versem, beş senede 500, 200 lira versem 1.000 lira eder. Farz edelim ki bir insan böyle bir iş yapmış olsun, 1.000 lira mı verir?" dedi. Ben de "Orası bizi ilgilendirmez, sizin bileceğiniz şey." dedim. Benim bildiğim bu kadardır. Sonra Samoil Tomacyan'dan Mardiros'un, Kirkor'un annesine 100 lira para verdiğini duydum, fakat ben görmedim. Benim bildiklerim ve duyduklarım bundan ibarettir.

Mardiros “Bir iştir oldu. Bir b...tur yedim. Kapativeriniz.” diye itiraf etmiş öyle mi?

Mardiros’tan böyle bir söz, böyle bir itiraf işitmedim. Sonra 100 lirayı verdiğini duyduğumdan kendisine de bir şey sormadım.

İfadeni imzala.

İmzalayayım.

(İmza)

----- ✍ ----- ✍ -----

Sanık olarak çağrılan, Bahçecik’te otelci ve Amerikan Okulu kâhyası, 50 yaşında, Bahçecik doğumlu, orta boylu, düz alınlı, elâ gözlü, büyük burun ve ağızlı, enli ve çukur çeneli, sakalsız, kumral kaş, saç ve bıyıklı, buğday tenli, Karabet oğlu Bogos Kuryan’ın ifadesidir. (3 Nisan 1915)

Bugüne kadar hiç mahkûm olup hapse girdin mi? Okur yazar mısın? Evli misin?

Bugüne kadar hiç mahkûm olup hapse girmedim. Okur yazarım. Evliyim ve çocuğum var.

Mardiros, Kirkor’a zorla tecavüz etmiş. Simon, sen ve Kirkor da Mardiros’u darp ve tehdit ederek belirli bir miktar parasını almışsınız. Nasıl oldu?

Bahçecik’te, Amerikan Okulunda kâhya olduğum için İstanbul’a çok gelir giderdim. Yine kitap almak için İstanbul’a gelmişim. 10 Aralık’ta sabahleyin Kumkapı’dan Beyazıt’a doğru giderken, uzun zamandır tanıdığım Simon’a rastladım. Simon, “Şurada bir iş var. Gel, takip edelim.” dedi. “Nedir?” dedim. “Telliyan adında biri, sizin Bahçecik Okulundan Kirkor’u baştan çıkarmış, tecavüze çalışıyor. Bugün de şuradaki boş evine götürdü. Tecavüz edecek. Gel, bunlara baskın yapalım.” dedi. Bir süre tereddütten sonra okulumuzun öğrencisi olması sebebiyle, Simon’un teklifini kabul ettim. Telliyan adındaki şahsı kesinlikle tanıımıyordum. Simon’la beraber İncirdibi’ne gittik. Simon, bana evi göstererek “İşte çocuğu buraya getirdi.” dedi. Sokak kapısını ittim. Kapının iki kanadı birden açıldı. Kapının sürgülerinin sürülmeyerek kapatıldığını, itince açıldığında da evin tamir edilmekte olduğunu anladım. Simon’la kapıdan içeri girdik. “Kimse yok mu?” diye seslendim.

Merdivene baktığımda yukarıda tanımadığım ve sonradan isminin Telliyan olduğunu öğrendiğim şahsı gördüm. Yukarı çıktım. Simon da arkamdan geliyordu. Telliyan’ın pantolon düğmeleri açıldı. Kirkor’un da

pantolonu çıkarılmış, donu da açık donsuz bir hâlde holde ayakta duruyordu. Bu durumu görünce, Telliyan'ın yüzüne tükürdüm. "Bütün dünya kan ağlıyor, sen burada âlemin çocuklarını kandırıp tecavüz ediyorsun." dedim. Gözlerim kararmış olduğundan çocuğa da bir tokat vurdum. Çocuk, utanıp ağlamaya başladı. Telliyan'a "Şimdi gidip polise bilgi vereceğim." dedim. Yalvarmaya başladı. "Namusuma leke sürmeyin, anlaşalım. Size para vereyim. 100 lira 300 lira vereyim, beni bırakın." dedi. Bunun üzerine "Namus para ile satılmaz." dedim. Cebimden bir kâğıt çıkardım. Mardiros'un ağzından "Kirkor'a evimde tecavüz ederken Simon'la Kuryan geldiler ve gördüler." yazılı kâğıdı imzalamasını istedim. İmzalamaktan çekindi. Polise bilgi vermek üzere aşağı indiğimde Kirkor'la Simon "Telliyan bayıldı." dediler. Çıkıp baktığımda gerçekten Telliyan'ın sersemlemiş, üzölmüş olduğunu gördüm. Bunun üzerine polise bilgi vermeye gerek görmedim.

Simon'la Kirkor'u alıp dışarı çıktım. Annesine giderek bilgi verdim. Sonra bırakıp Bahçecik'e döndüm. Bahçecik'e gittikten, olaydan beş altı gün sonra Simon'la ikimizi Sultanahmet Askerlik Şubesine çağırıldılar. Oradaki askerî memurlar "Müslüman olmayan askerlerin Ordudan firar etmeleri için yol gösteriyormuşsunuz." dediler. Tabîî biz bilğimiz olmadığını beyan etmekle birlikte, Telliyan ile Kirkor meselesini de anlattık. Bizi bıraktılar, başka bir muamele yapmadılar. Onun üzerine Bahçecik'e gittim. Şimdi, davet etmişsiniz kalktım geldim. Biz kesinlikle Mardiros'u darp etmedik, parasını almadık ve tehditle senet imzalatmak da istemedik. Yalnız Mardiros bize para vereceğini söyledi. Biz teklifini kesinlikle kabul etmedik. İşte mesele bundan ibarettir.

Simon, Mardiros Telliyan'ın Kirkor'a tecavüz edeceğini nereden haber almış ve Kirkor kendisine neler söylemiş?

Simon, Kirkor'un Mardiros Telliyan'la konuştuğunu, Telliyan'ın bunun peşinde dolaştığını görüp şüphelendiğini, Kirkor'a sorduğunda Telliyan'ın kendisine, ırzına geçmek üzere para teklif ettiğini söylediğini, o gün bunun boş eve gittiğini görüp, gözetlemek üzere gitmek istediğini beyan ederek benim de gelmemi teklif etmesi üzerine birlikte gitmiştim.

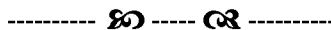
Simon, Mardiros'un çocuğa tecavüz ettiğini de haber aldığını söyledi mi?

Hayır, öyle bir şey söylemedi. Mardiros'un çocuğa tecavüz ettiğini haber aldığını anlatmadı. Sonra Kirkor, annesinin yanında bize anlattı. Bir gün Mardiros Telliyan fesci dükkânlarına gelmiş fes kalıplatmış. Fesi bununla evine göndermiş ve evinde tecavüz etmiş. Ben, bundan işittim.

İfadeni imzala.

İmzalayayım.

(İmza)

İncelenmek üzere tebliğ olunur. 3 Nisan 1915.

Kirkor'un muayenesini içeren ve bir sureti Sağlık Dairesinden gönderilmiş olan raporda, Kirkor'a şiddet uygulanıp uygulanmadığıyla ilgili açık bilgi bulunmadığından ve iffal edilip edilmediğine dair açıklama da görülememesinden dolayı bu durum, ilgili daireden sorulacaktır. Mardiros Efendi 55 yaşında olduğunu söylediğine göre, bu kişinin tecavüz eylemini gerçekleştirmeye gücünün yetip yetmeyeceği ile Kirkor'un muayene raporundaki eksikliklerden dolayı tekrar muayenesi gerekiyorsa muayene edilmesi ve görülecek izlerin Mardiros'un bu eyleminden meydana gelebilecek derecede olup olmadığının Sağlık Dairesinden verilecek raporda belirtilmesi için evrak geri gönderilmiştir. 4 Nisan 1915

Kirkor'un muayene raporunun açıklaması istenmiş, ilgili konu kesin olarak açıklandığından tekrar açıklama yapılmasına gerek görülmemiştir. 55 yaşında olduğunu söyleyen Mardiros'un da iddia edilen eylemi gerçekleştiremeyeceğine dair bir iddiası yoktur. Bir kişinin, hastalık veya sakatlık olmadıkça o yaşta doğal olarak tecavüz eylemini gerçekleştiremeyeceği kuralı da bulunmadığından, konuyla ilgili isteğin yerine getirilmesine gerek görülmediğinden, esas madde hakkında görüşleri açıklanmak üzere evrak iade edilerek tekrar tebliğ olunur. 5 Nisan 1915

Raporda sadece, şiddet ve zorlama izi olmadığı açıklanmış ve bu yönden adı geçen tecavüze uğrayıp uğramadığı açıklık kazanmadığından, önceden belirtildiği gibi gereğinin yapılması için evrak iade edilmiştir. 6 Nisan 1915

Başmuavin
(İmza)

----- ✍ -----

İstenilen açıklamaya, Sağlık Dairesinden ayrıntılı cevap verilmiş olduğundan tekrar tebliğ olunur. 17 Nisan 1915

(İmza-Mühür)

Soruşturma evrakı görüşüldü ve incelendi. Kirkor adlı çocuğu iffal ettiği söylenen Mardiros Efendi ve Mardiros Efendi'yi dövüp, tehditle belirli miktarda parasını gasp ettikleri bildirilen; Simon, Kirkor ve Kuryan haklarında, istek üzerine yapılan soruşturma tamamlanmıştır. Mardiros'un tecavüze ve diğerlerinin de adam dövme ve tehditle para gaspına kalkışmalarıyla ilgili kanunî delillere ulaşılamadığından, Ceza Muhakemeleri

Usulü Kanunu'nun 123 ncü maddesine göre men-i muhakemelerine karar verilmesi talep ve iddia olunur. 20 Nisan 1915

Başmuavin
(İmza-Mühür)

İddianame görüşüldü. Kirkor adlı çocuğu iğfal ettiği iddiasıyla sanık, kimlik bilgileri yazılı tutuksuz Mardiros Efendi ve Mardiros Efendi'yi dövüp, tehditle parasını alanlar Kirkor, Simon ve Kuryan haklarında yapılan soruşturma tamamlanmıştır. Sanıkların, söz konusu eylemlere kalkıştıklarına dair bir delile ulaşamadığından Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 123 ncü maddesi gereğince men-i muhakemelerine ve 80 kuruş soruşturma harcının Kirkor'dan alınmasına karar verildi. 21 Nisan 1915

Mühür: İstanbul Asliye Mahkemesi
Sorgu Hakimliği
Onaylandı. 21 Nisan 1915

Geliş Tarihi: 22 Nisan 1915

----- İM ----- İM -----

TUTANAK

Bir meseleden dolayı, Siyasî Şube memurlarından Arşavir Efendi'ye verilmek üzere, yedi adet üzeri "II" işaretli para ile iki adet çiçekli Osmanlı lirasının, Arşavir'in sağ pantolon cebinden çıkarıldığını gördüğümüzü açıklayan bu tutanak düzenlenerek imzalanmıştır. 27 Haziran 1915

Gedikpaşa Kayıt Memuru
(İmza)

Siyasî Şube Memuru
Hidayet

Gedikpaşa Polis Muavini
(İmza)

(İmza)

(İmza)

Gedikpaşa Memurlarından
817 Vehbi

----- İM ----- İM -----

Beyazıt Merkez Komiserliğine

Bilinen meseleden dolayı Telliyan Efendi'nin evinde alınan tedbirler sonucunda suçüstü yakalanan, Beyoğlu Siyasî Şube memurlarından Arşavir Efendi'nin, ele geçirilmesi esnasında el konulan biri Smith-Wesson, diğeri Willie marka iki adet tabanca ve tabancalara ait şarjörler ile şarjör içinde ve açıkta 12 adet dolu mermi, yanımızda bulunan ve aynı şubede görevli Hidayet Efendi'ye teslim edilerek gönderilmiştir. Ayrıca Arşavir'in üzerinin aranması sonucu ortaya çıkan ve konuyla ilgili tutanakta özellikleri yazılı 9 adet Osmanlı lirasıyla ele geçirilen özel evrak da imzalı bir zarfa konularak ilgili memura teslim edilmiş ve Arşavir de bu memurla birlikte gönderilmiştir. 27 Haziran 1915

Gedikpaşa Muavini
Ahmet Hamdi

----- ----- -----

TUTANAK

Gedikpaşa'da Bostanali Mahallesinin Kilise Caddesinde, sahibi bulunduğu 24 numaralı evde oturan Tüccar Telliyan Efendi'yi, Kafkasya Ermeni Örgütüne yardımda bulunduğundan dolayı, kendisi ve arkadaşları haklarında güya kendisine gönderilmiş bir liste olduğundan bahseden Emniyet Genel Müdürlüğü Siyasî Şube memurlarından Arşavir, soruşturma açacağını ve konuyu resmiyete koyduğu takdirde işin idamı da gerektirebilecek kadar tehlikeli bir durum alacağı tehdidinde bulunmuştur.

Telliyan'a, elindeki evrakın içeriği gereği, işin önünü almak gerektiğini söyleyip, bizzat kendisi aracılık ederek, icap edenlerle görüştüktan sonra bu işin neye mâl olacağını öğrenip, iki gün sonra gelip anlatabileceğini, bunun da tabii ki parayla mümkün olacağını, tekrar gelinceye kadar para tedarik etmesi gerektiği uyarısında bulunarak gitmiştir. Arşavir'in gitmesinin ardından Telliyan Efendi'nin Emniyete yaptığı başvuru üzerine, verilen emre uyularak 26 Haziran Cumartesi günü akşam saat 17:00 sıralarında söz konusu eve, aşağıda imzaları bulunan memurlarla gidildi ve evin üst katındaki odalardan birinde oturuldu. Diğer tutanaklarda yazılı olduğu üzere, burada 7'si işaretli ve 2'si işaretsiz toplam 9 adet Osmanlı lirası, gelecek olan Arşavir Efendi'ye verilmek üzere Telliyan Efendi'ye verildi. Gece saat 24:00'e kadar beklenilmişse de Arşavir gelmeyince evden ayrıldıktan sonra pazar günü sabahleyin saat 09:30'da tekrar eve gidildi. Tahminen 1 saatlik bekleyişten

sonra Arşavir Efendi geldi ve ev sahibi Telliyan Efendi tarafından alt katta, giriş kapısına göre sol tarafta bulunan odaya alındı. Odanın kapısını kısmen kapatınca, hepimiz aşağı indik. Odanın kapısına gelindiğinde; evin kapısı yönünde Sivil Memur Hidayet, Hidayet Efendi'nin gerisinde Polis Memuru Vehbi Efendi ve mutfak tarafında da Muavin Ahmet Hamdi Efendi bulunuyordu. Kapı aralığından şunları işittik: Arşavir, işin önünün alınabilmesi için ilk önce 1.000 lira istedi. Telliyan Efendi işin 200 lira ile sonuçlandırılmasını istemesine rağmen, Arşavir son olarak 250 liraya razı oldu. Telliyan Efendi o gün için ancak 30 lira verebileceğini, geri kalan miktarı üç beş gün sonra ödeyeceğini söyledi. Arşavir bunu kabul etti. Telliyan, yanında bulunan 9 lirayı verip, geri kalanını üst kattan getirmek üzere dışarı çıktı. Bunun üzerine biz odaya girip Arşavir Efendi'yi yakaladık ve üzerinde bulunan iki adet tabancaya el koyduk.

Hamdi Efendi, karşılıklı konuşmalarda yalnız Arşavir Efendi'nin 1.000 lira lafı edip, sonra 250 liraya razı olduğunu, kararlaştırıldığı gibi o gün Telliyan Efendi tarafından 30 lira verilip geri kalanını dört beş gün sonra vereceğini söyleyip yanında bulunan 9 lirayı yüksek sesle saydığını işitip üst tarafını yukarıdan getirmek üzere dışarı çıktıktan sonra içeri girerek Arşavir Efendi'yi yakaladıklarını söyledi. Vehbi Efendi de yalnız 9 liranın sayılarak verilip kalan kısmının yukarıdan getirileceğini işittiğini ve Arşavir'in yakalanıp karakola getirildiğinde, daha önceden işaretlenmiş paraların pantolonunun cebinden çıktığını belirtti. Bu tutanak tarafımızdan düzenlendi ve okunup, imzalandı. 27 Haziran 1915

Gedikpaşa, Bostanali Mahallesi Kilise Caddesinde,
sahibi olduğu 24 numaralı evde oturan, kepek tüccarlarından
Mardiros Telliyan
(İmza)

Beyazıt Merkez Polis Karakolu Memurlarından

817
Vehbi

Emniyet Genel Müdürlüğü Siyasî Şube Memurlarından
Hidayet

Beyazıt Merkezine Bağlı Gedikpaşa Mevki Muavini
Ahmet Hamdi

----- 80 ----- 82 -----

TUTANAK

27 Haziran 1915 Pazar günü, saat 13:30 sıralarında, görülen resmî lüzum üzerine, Beyoğlu Feridiye Eğri Sokaktaki yorgancının üstündeki evin bir odasında ikamet eden, Emniyet Genel Müdürlüğü Siyasî Şube memurlarından Nişan Efendi'nin odası aranmışsa da bir şey ortaya çıkmamıştır. Dönüşte Tarlabası Caddesinde, Nişan'a rastlanılarak yakalanmış ve Taksim Merkez Karakoluna götürülmüştür. Üzerinin aranması sonucu ele geçen özel evrakı bir zarf içine konularak üzeri imzalandı ve kendisine verildi. Evinde olduğunu söylediği revolverin de getirtilerek mermileriyle beraber el konulup merkeze ulaştırıldığını belirten bu tutanak düzenlendi ve ilgililere okunarak imzalandı. 27 Haziran 1915

Emniyet Genel Müdürlüğü
Siyasî Şube Memurlarından
Hidayet

Beyazıt Merkezi
Personelinden
817 Vehbi

Beyazıt Merkezi Muavinlerinden
Ahmet Hamdi

----- ----- -----

TUTANAK

27 Haziran 1915 pazar günü, saat 13:00 sıralarında, görülen resmî lüzum üzerine Emniyet Genel Müdürlüğü Siyasî Şube memurlarından Arşavir Efendi'nin ikamet ettiği, Beyoğlu Tarlabası Caddesi 124 numaralı Madam Kleopatra Apartmanının üst katındaki odasında yapılan aramada bavulun içinde el yapımı Ermenistan tablosu ile özel yazışmalarına ait bazı evrak, kartpostal, mektuplar, Ermeni şehirlerine ait 3 cilt kitap, bir tane [E M R A S Y] harfli damga, siyah kaplı bir evrak cüzdanı, bir not defteri, 11 adet ufak boş not defteri ve bir kutu içerisinde lastik harflerle yazılmış yazılar vesaire ortaya çıkmış ve el konularak merkeze getirilmiş olduğunu belirten bu tutanak düzenlendi ve ilgililere okunup imzalandı. 27 Haziran 1915

Emniyet Genel Müdürlüğü Siyasî Şube memurlarından
Hidayet

Beyazıt Merkez Karakolu polis memurlarından
817 Vehbi

Beyazıt Merkez Karakolu polis muavinlerinden
Ahmet Hamdi

----- ----- -----

Beyoğlu Tarlabası'nda cadde üzerinde 124 numaralı ev, 3 ncü katta kiracı olarak ikamet eden Siyasî Şube İkinci Kısım memurlarından, 27 yaşlarında, Yozgat'ın Boğazlıyan Kazasından, orta boylu, sarışın, uzun yüzlü, saç, kaşı kumral, sakalı ve bıyığı kesilmiş, siyah ceket, beyaz yelek, lacivert-beyaz çizgili pantolon giyen, sivrice burunlu Yasi oğlu Arşavir'in ifadesidir. (27 Haziran 1915)

Ne zamandan beri Siyasî Şube memurluğunda bulunuyorsunuz? Kaç kuruş maaş alıyorsunuz?

İki seneden beri çalışıyorum. Aylık 15 lira maaş alıyorum.

Aileniz İstanbul'da mı? Buradaysa kimler ve kaç kişiler?

Ailem memlekette. İstanbul'da yalnız oturuyorum.

Oturmakta olduğunuz eve kaç lira kira veriyorsunuz?

Bir buçuk lira veriyorum.

Nerelerde ve hangi okullarda okudunuz? Bu ana kadar hangi görevlerde bulundunuz?

Kayseri'de Talas Amerikan Okulunda¹³, Bursa İpek Okulunda¹⁴ okudum. Bir süre Mısır'da Ermeni Okulunda İngilizce öğretmenliği yaptım. Meşrutiyetten sonra Ermeni Hınçak Örgütüne katılarak 4 sene kadar örgüte hizmet ettim. Daha sonra istifa ederek Mısır'a gidip, söylediğim gibi öğretmen oldum.

İkamet etmekte olduğunuz ev veya odada senden başka kimler var?

Kiraladığım odada yalnız ben varım.

11 Haziran Perşembe günü gece saat 22:00 sıralarında, Gedikpaşa Neviye Caddesinde, un tüccarı Mardiros Tellian Efendi'nin evine gitmişsiniz. Oraya hangi amaçla gittiniz?

Tellian'ı bir oğlan meselesinden dolayı tanıyordum. O akşam beni gördü ve önemli bir meseleden dolayı görüşmek istediğini söyledi. Beni evine davet etti. O gece saat 21:30-22:00 sıralarında evine gittim. Bana,

¹³ Amerikalı misyonerler tarafından 1889 yılında Talas'ta kurulmuş ve 1893'te Henry K. Wingate adlı Amerikalı misyoner, bu okula yönetici olarak gönderilmiştir. Okul binası küçük olduğundan 1906'da yeni okul binasının inşaatına başlanmıştır. Bu binalar, Birinci Dünya Savaşı yıllarında hastane; 1919-1923 yıllarında yetimhane olarak kullanılmıştır. 1927'de alınan izinle açılan okul, 1968 yılında kapanmıştır.

¹⁴ Bursa İpek Okulu, o zamanki adıyla "Harir Darü'ttali" 2 Nisan 1888 tarihinde açılmıştır. 12 öğrencisi olan okulda ipek böcekçiliği ve tohumculuk öğretilmiştir. 1894 yılında Maksim civarında Eşrefiye semtindeki bir binaya taşınmış ve adı İpek Böcekçiliği Enstitüsü olmuştur. Osman Ergin; *Türk Maarif Tarihi*, İstanbul, 1981, C. 3-4, s. 875.

“Siz, önemli bir görevde bulunuyorsunuz. Ben de sizinle görüşmek istiyorum. Benim için çok önemli.” diye başladıktan sonra önemli bir meseleyi enine boyuna görüşmek istediğini, fakat vakit darlığından dolayı, ne olursa olsun cumartesi günü evine gelmemi söyledi. Ben de kabul ederek ayrıldım. Cumartesi gündüz gidemedim. Akşam saat 22:00 sıralarında evine gittim. Beni samimî bir şekilde karşıladı ve “resmî makamlarca örgütlerden ele geçirilen evrak içinde, bir ihtimal benim de evrakım çıkabilir. Çünkü örgütlerle aram iyi olmadığı için bana bir düşmanlık yapmalarından korkuyorum. Rica ediyorum o evrakı inceleyiniz. Şayet benimle ilgili bir evrak çıkarsa bana haber veriniz. Beni koruyunuz, belki bir kötülük gelir” dedi.

Ben, meseleyi bütün açıklığıyla yetkililere arz etmek için, bu meselenin 1000 liradan aşağı halledilemeyeceğini söyledim. Onun ricası üzerine nihayet 250 liraya talebini kabul edeceğimi ve kendisini kurtaracağımı söyledim. Üç dört gün sonra tekrar görüşmek ve kalan 241 lirasını o zaman vermek üzere bana dokuz Osmanlı lirası verdi. Ben de paraları aldım. Bu esnada bir sivil ve arkasından da bir resmî polis odadan içeriye girip üzerimi arayarak, buldukları evrakları, revolver ve mermileri aldılar. Paralar elimde olduğundan dolayı görmediler. Beni alıp Gedikpaşa karakoluna götürdüler. Yoldayken elimde tuttuğum 9 lirayı pantolonumun cebine koydum. Üzerimin tekrar aranmasında da bu paraları cebimde buldular.

Perşembe günü Telliyan Efendi’yi nerede gördünüz? Bu sırada sizi başka kimse gördü mü?

O gün saat 17:30 sıralarında Tavukpazarında fıskiyeli kahvehaneye gidip kahveyi işleten bacanağım Kapril’den “Memleketten mektup gelip gelmediğini” sordum. “Gelmedi” cevabını alınca, kahvede oturmayarak doğruca Çemberlitaş karşısında, köşe başında, ismini bilmediğim bir tatlıcıya girdim. Orada bir dondurma yedikten ve bir iki ayran içtikten sonra (Dondurma vişneli veya kayısılıydı.) bir gezinti yapmak amacıyla tramvay caddesini takiben, caddenin sol tarafından Beyazıt’a doğru yürürken Gedikpaşa’ya inen sokağa yakın bir yerdeki mezarlığın önünde Telliyan Efendi’ye rastladım. Yalnızdı. Önceden söylediğim gibi orada beni evine davet etti.

Telliyan’la saat 18:00’de görüştüğünüzü ve gece saat 22:00’de evine gittiğinizi söylüyorsunuz. Bu arada geçen dört saat nerelerde ve kimlerin yanındaydınız?

Telliyan Efendi’den ayrıldıktan sonra Çemberlitaş’ın yanındaki caddeden Siyasî Şube Dairesinin önünden geçerek Eminönü, köprü ve tünel yoluyla Beyoğlu’na çıktım. Beyoğlu’nda Misi(?) Sokağında Operatör Doktor Zartar Efendi’nin muayenehanesine gittim. Doktoru orada

bulamadım. Yalnız ismini bilemediğim hizmetçisi oradaydı. Dizimdeki kurşun yarasını kendim pansuman yapıp bağladıktan sonra, yaya olarak Büyük Cadde¹⁵, Yüksek Kaldırım, Karaköy, Galata köprüsü, Eminönü caddelerini takiben Sirkeciye geldim. Orada Çakır'ın kahvesinin alt tarafındaki kahvenin önünde oturmakta olan Deniz Merkezi Komiserlerinden Murtaza Efendi'yi sivil elbiseyle gördüm.

Onunla konuşmadan, Babıali ve Divanyolu Caddelerini izleyerek, hiç kimseyle görüşmeden ve hiçbir yere uğramadan Gedikpaşa Karakolu önünden geçtim. Telliyan Efendi'nin evinin Ermeni Kilisesi civarında bulunduğunu biliyor, ancak sokak ve numarasını bilmiyordum. Bunun için, karakoldan aşağıdaki köşeyi döndüğümde, gece olduğundan dolayı tanımadığım ve eşkâlini tarif edemeyeceğim bir Ermeniye Türkçe olarak evini sordum. O da bana evi gösterdi. Kapıyı çaldığımda Telliyan Efendi'nin küçük kızı kapıyı açtı ve ne istediğimi sordu. Kendimi tanıttım. Telliyan Efendi, kendisi gelip beni içeriye aldı. Birinci katta sol taraftaki bir odaya geçirdi. Bundan sonra olan olayları anlatmıştım.

Bu meseleden, gerek Siyasî Şube Müdürlüğünü ve gerekse görevlilerden kimseyi haberdar ettiniz mi?

Kendisiyle ilk olarak görüştüğümüzde meselenin aslını anladığımdan tabii ki ne Siyasî Şube Müdürlüğünü ne de başkasını haberdar etmedim.

Perşembe günü akşamı Telliyan Efendi'yle görüştüğünüz zaman, sana önemli bir şey söyleyeceğini ifade ettiği hâlde, neye dayanarak böyle önemli bir meseleyi cumartesi gününe bıraktınız.

Uzun süre oradan buradan konuştuğuktan sonra mühim bir mesele söyleyeceğini, fakat vakit çok geç olduğu için cumartesi günü tekrar gelmemi söyledi. Israr ettiysem de söylemedi. Cumartesi günü bir kahveye ya da Emniyet Müdürlüğüne gelip beni görmesini teklif ettiysem de uygun görmedi. Evinde görüşmemizin daha uygun olacağını söyledi. Sonra onun evinden ayrıldım.

İfadeniz okundu. Doğruysa imzalayınız.

İmzalayayım.

Arşavir Sahakyan

----- ✍ -----

¹⁵ İstiklâl Caddesi

Gedikpaşa Sarayı, 24 numaralı evde ikamet eden, Unkapanı'nda 47 numaralı mağazada kepek ve un ticareti yapan, Osmanlı uyruklu, İstanbullu, 58 yaşlarında, evli, Ohannes oğlu Mardiros Telliyan Efendi'nin ifadesidir. (27 Haziran 1915)

Siyasî Şube memurlarından Arşavir Efendi'yi ne zamandan beri ve nereden tanıyorsunuz?

Bu adamı geçen sene Aralık ayından beri tanıyorum. Hatta bunlar, Arşavir ile Gedikpaşa'da Sarayı'nda bir evde ikamet eden ayakkabıcı Simon Aleksyan isimdeki şahıs, Hınçak Örgütüne mensupturlar. O zaman, bunlar, örgüt adına beni tehdit ederek 30 lira 30 kuruş aldılar. Bu mesele, Emniyet Müdürlüğüne aksetti. Hatta Simon, sekiz gün kadar gözaltında tutulduysa da Arşavir onu kurtardı. İşte kendisini o zamandan beri tanırım.

Onun Siyasî Şube memurlarından olduğunu nereden ve kimden öğrendin?

Onun Siyasî Şube memurlarından olduğunu, hâlen Çankırı'da sürgün olan Çakmakçılar Yokuşu Sebuhyan Hanı 19 numaralı yazıhanede komisyonculuk yapan Tomacyan'dan öğrenmişim.

Arşavir'i 11 Haziran'da evinize davet ettiniz mi? Ettinizse kendisini nerede görüp davet ettiniz?

Ben bu adamın ne olduğunu söyledim. Önceden ne olduğunu bildiğim için asla evime davet etmedim, etmem de. Yalnız 11 Haziran Perşembe gecesı saat 22:10'da evimizin kapısı çalındı. Bizzat kapıyı açıp, kim olduğunu anlamak için dışarıya baktığımda, gözlüklü, şık giyimli bir şahsın kapının önünde durmakta olduğunu gördüm. Ne istediğini sorduğumda, benimle biraz görüşmek istediğini söyledi. Kendisini, nezaketen içeriye aldım.

Alt kattaki odaya girer girmez, kim olduğunu ve neden ziyarete geldiğini sordum. Bana, kendisinin geçen yıl görüştüğüm Arşavir Efendi olduğunu ve önemli bir konuyu görüşmeye geldiğini söyledi. Arşavir'in ismini duyunca yüreğime bir korku düştü. Ne yazık ki kapıyı açmış ve onu içeriye almış olduğumdan dolayı bir şey yapamazdım. Meselenin ne olduğunu sordum. Beyoğlu'nda yaralandığından, Bakanlar Kurulunu kurtarmış olduğundan bahsetti. Bundan dolayı da Talat Paşa'nın kendisini el üstünde tuttuğunu hatta emri altında iki polis memurunun bulunduğunu söyledi. Hınçak Örgütüne para verip vermediğimi sordu. Vermediğimi söyleyince, "Belki sen para vermedin, fakat ben resmî makamlarca örgüt mensuplarından ele geçirilmiş olan evraklar içinde, sizin tarafınızdan 10 lira verildiğine dair, yazı işleri bürosunda Ermenice yazılı bir kâğıt gördüm. Belki de bu kâğıt Hınçak Örgütü tarafından

yazılıp size gönderilecekti. İşte bu kâğıdı gördüm. Sizi tanıdığım için Yazı İşlerine ben kefil olup yazıyı aldım.” diyerek yeşil renkli, el büyüklüğünde ve mor mürekkeple Ermenice yazılmış bir kâğıdı gösterdi.

“Mardiros Telliyan. 10 lira” yazılı bir kâğıdın geçen sene 15 Ocak’ta yazılmış olduğunu gördüm. Bu arada bir de ayrıntılı, Türkçe yazılmış bir kâğıt çıkarak, bunun da fezleke olduğunu söyledi. Bu fezlekenin üç kişi tarafından düzenlendiğini, aleyhimde olduğunu ve yetkili makama verileceğini söyleyip bunların açığa çıkarılıp çıkarılmamasını sordu. Ben de geçen seneki durumu hatırladığımdan, kendisini bir tuzağa düşürmek maksadıyla, bu konuda yardımına muhtaç olduğumu söyledim. “Öyleyse ben bu üç kişi ile görüşür sonucu yarın sana bildirir, bir şeyler yaparız.” dedi.

Ben bunun amacının bu vesile ile benden para sızdırmak olduğunu biliyordum. Ertesi gün belki merkez memuru Bahri Bey’i görüp, olayı söyleyemeyeceğimi düşünerek, cuma günü Kadıköy’e gitmek zorunda olduğumu ve cumartesi günü saat 17:00’den sonra evimize gelmesini söyledim. O, “Ben size haber gönderirim. Tramvay caddesine gelirsiniz orada görüşürüz.” dediyse de ben kabul etmedim.

Evden ayrılmasından sonra, oğlum Karabet’i, onu takip etmek üzere arkasından gönderdim. Biraz sonra Karabet geldi, köşeden dönüp, Gedikpaşa Karakolu önünden geçerek tramvay caddesine doğru gittiğini, söyledi. Bunun üzerine oğlumu karakola gönderip muavini çağırttım. Muavin izinli olduğundan Polis Memuru İzzet Efendi geldi. Meseleyi ona anlattım. Bahri Bey’in merkezde olup olmadığını sordum. Merkezde olduğunu söyledi, ancak sabah haber vermeyi tercih ettim. Cuma sabahı erkenden merkeze gidip, Bahri Bey’e meseleyi ihbar ettim. Onun tertibiyle 9 adet Osmanlı lirasını işaretleyip keseme koydum. Cumartesi günü saat 17:00’den sonra Bahri Bey ile dört sivil memur geldiler. Bekledikse de Arşavir gelmedi.

Ertesi sabah yine aynı şekilde beklerken, saat 09:00 sıralarında, Arşavir, yalnız olarak evime geldi. Ben de aşağıdaki odada onu kabul ettim. Kendisinin çok işi olduğundan dolayı gece gelemediğini belirtti. Konunun bilinen öneminden dolayı 1.000 liraya bile yapılacak bir iş olmadığı hâlde, sadece hatırınız için kesin olarak 250 lira verildiği takdirde, bahsedilen kâğıdın imha edileceğini ve meselenin kapanmasına çalışacağını, aksi takdirde sonucun vahim olacağını, söyledi. Ben de 250 liranın çok olduğunu, elli lirasının daha alınmamasını rica ettim. “Olamaz. Fakat, bir icabına bakarız.” dedi. Teşekkür ettikten sonra, “Öyleyse size, 20-30 lirasını peşin olarak şimdi vereyim. Kalanını, üç dört gün sonra öderim.” dedim. Kalanının bir an evvel verilmesini, söyledi. Ben de işlerin yolunda olmadığını, ancak bu süre içerisinde parayı bulabileceğimi söyleyerek, para kesemi çıkarıp, önceden işaretlenmiş olan 9 Osmanlı lirasını eline saydım. 21 lirasını da

yukarıdan getireceğimi söyleyerek odadan çıktım. Bu arada dışarıda beklemekte olan memurlar onu suçüstü hâlinde yakalayıp karakola getirdiler. Bu paralarla revolver ve diğer evrak üzerinde bulundu. Olay da burada son buldu.

Onun evinize gelip gittiğini gören ve sizi bu yüzden tehdit ederek para talep ettiğini işiten kimse var mı?

Onun evimize gelip gittiğini, bütün ev halkımız gördü. Beni tehdit ettiğini ve para talep ettiğini gören kimse yoktur. Yalnız Sucu Bedros'un çırağı, komşumuz Zari, bu kâğıtları bana gösterirken perdenin arasından gördüğünü bana söylemiştir.

İfadeniz okundu. Doğruysa imzalayınız.

----- ✂ ----- ✂ -----

Gedikpaşa Sarayı'nda 24 numaralı evde Babası Mardiros Telliyan'la birlikte ikamet eden, Galata'da Ermeni Getronagan Okulu¹⁶ öğrencilerinden, 16 yaşlarındaki Karabet Efendi'nin ifadesidir. (27 Haziran 1915)

Siyasî Şube memurlarından Arşavir Efendi'yi ne zamandan beri ve nereden tanıyorsunuz?

Bendeniz kendisini tanımam. Yalnız, ilk olarak geçen Perşembe akşamı evimize geldiğinde kendisini gördüm. İsminin Arşavir olduğunu da babamdan öğrendim.

Bu adam Perşembe günü akşamı hangi amaçla evinize gelmiş ve babanızla neler konuşmuşlar? Gerçeği söyleyiniz.

Onun hangi amaçla evimize geldiğini bilemem. Perşembe akşamı tahminen saat 22:00 sıralarında evimizin kapısı vuruldu. Babam kapıyı açtığında, hiç tanımadığımız bu adam, babamla birkaç dakika konuşmak istediğini söyleyerek içeriye girdi. Babamla birlikte aşağı kattaki odaya girdiler. Bir buçuk saat kadar görüştüler. Fakat ne

¹⁶ Patrik Nerses Varjabetyan, 16 Aralık 1882'de Patrikhanenin onarımı ve Getronagan Okulunun kurulmasıyla ilgili Ermeni ileri gelenleriyle bir toplantı yapmıştır. Hastalığı sebebiyle başladığı işe devam edemeyecek olan Patrik; vefatından önce bu iki projeden ikincisinin önemini büyüklüğünü sezerek, toplanan bütün paranın Getronagan Okulu'na tahsis edilmesini ister. 1884 yılında Nerses Varjabetyan'ın vefatından sonra bu projeyi gerçekleştirmek amacıyla Nerses Varjabetyan Vakfı kurulur. Ermeni öğrencilerin yüksek öğretimine vakf olunan Getronagan Okulu'nun inşasına, 6 Mayıs 1886'da başlanmış ve 1 Eylül 1886 tarihinde Patrik Başpiskopos Harutyun Vehabetyan tarafından açılışı yapılan okul 64 öğrenci ile eğitime başlamıştır.

konuştuklarını bilemem. Onun evden çıkmasından sonra, nereye gittiğini öğrenmek amacıyla, babam beni arkasından gönderdi. Ben de Gedikpaşa Karakolu önünden geçerek tramvay caddesine doğru gitmekte olduğunu görünce, gelip babama haber verdim. Neden geldiğini, babama sordum. Güya Hınçak Örgütünün 10 lira istediğini içeren Ermenice bir kâğıdın, örgütten ele geçirilen evraklar arasında olduğunu ve evrakın da Emniyet Müdürlüğünde mevcut bulunduğunu, bu kâğıdın meydana çıkarılmaması için kendisinden para koparmak amacıyla gelmiş olduğunu, bu adamın sivil polis olduğunu söyledi ve muavini çağırmanı istedi. Ben de karakola gittim. Muavin izinli olduğundan Polis Memuru İzzet Efendi evimize geldi. Babam meseleyi ona söyledi. Ertesi günü de Merkez Memuru Bahri Bey'e ihbar etti. Bahri Beyle birkaç memur evimize gelip cumartesi gecesi bekledilerse de Arşavir görünmedi. Sabahleyin memurlar tekrar gelip saklandılar. Babamdan 9 Osmanlı lirası aldığı sırada, memurlar Arşavir'i yakalayıp Merkeze getirdiler. İşte benim bildiğim bundan ibarettir.

Bu meseleyi babanızdan başka, gerek evinizde bulunanlar gerekse başkaları duydu ya da gördü mü?

Orasını bilemem. Belki annemin de benim kadar haberi vardır. Bir de Sucu Bedros'un çırağı, komşumuz Zari'nin de aynı şekilde bilgisi vardır. Bunların dışında kimse bilmiyor.

İfadeniz okundu. Doğru ise imzalayınız.

İmzalayayım.

----- ✍ ----- ✍ -----

Gedikpaşa Bilezikçi Hanı Sokağında numarasını bilemediği bir evde ikamet edip, Nuruosmaniye Çarşıkapısı'nda Bedros'un 23 numaradaki sucu dükkânında çiraklık yapan, 17 yaşlarında, Eğinli, bekâr, Hogas oğlu Zari'nin ifadesidir. (27 Haziran 1915)

Siyasî Şube memurlarından Arşavir Efendi, 11 Haziran Perşembe akşamı saat 22:00 sıralarında komşunuz Mardiros Telliyan Efendi'nin evine gelerek, Hınçak Örgütünün 10 lira talebini içeren Ermenice yazılı bir kâğıdı gösterip, bu kâğıdın Emniyet Müdürlüğünce Hınçak Örgütü mensuplarından ele geçirilen evrak içinden görüp aldığını söyleyerek, bunun imhası için kendisinden para talep etmiş. Bugün de tekrar eve gelip 9 lira aldığı sırada yakalanmış ve olayı sen de görmüşsün. Gördüklerin ve duydukların neden ibaret ise gerçeği söyleyiniz.

Perşembe akşamı saat 22:00 sıralarında Mardiros Efendi'nin oğlu Karabet'le birlikte, evlerinin kapısının önünde oturuyorduk. Bu esnada isminin Arşavir Efendi olduğunu daha sonra öğrendiğim, çok şık giyinmiş birisi gelip kapıyı çaldı. Mardiros Efendi kapıyı açıp ne istediğini sorduğunda, bir iki dakika görüşmek istediğini söyledi. İçeride, alt kattaki odaya girdiler. Karabet, bu yabancı adamın kim olduğunu bana sordu. "Bilmem" cevabını verdim. Ne konuştuklarını anlamak üzere, pencerenin arasından baktım. Bu esnada Arşavir Efendi'nin, cebinden önce Türkçe yazılı bir kâğıdı ardından ufak bir parça da Ermenice yazılı bir kâğıdı okuduğunu gördüm. Fakat ne konuştuklarını ve bu kâğıtların neden bahsettiğini işitemedim. Bir buçuk saat sonra, o adam çıkıp gitti.

Karabet, bu adamın kim olduğunu ve neden gelmiş olduğunu babasına sorduğunda, bu adamın Sivil Polis Arşavir olduğunu, güya Emniyet Genel Müdürlüğüne Hınçak Örgütü mensuplarından ele geçirilen evraklar arasında örgütün 10 lira talebini içeren, kendisine ait bir yazı çıktığını, bu kâğıdın yok edilmesi için para koparmak amacıyla geldiğini ve cumartesi gecesi tekrar geleceğini söyledi. Bunun üzerine oğlunu karakola gönderip muavini çağırttı. Muavin izinli olduğundan, Polis İzzet Efendi geldi. Olayı ona anlattı. Onun tekrar geldiğini görmedim. Sonucun ne olduğunu bilmiyorum. Adamın yakalandığını, bugün Karabet'ten duydum. Benim gördüklerim ve duyduklarım bundan ibarettir.

İfadeniz okundu. imzalayınız.

İmzalayayım.

(İmza)

----- ✍ -----

Beyoğlu, Eğri Sokakta, yorgancının üzerindeki evin ikinci katında bir odada ikamet eden, Siyasî Şube 3 ncü Kısım memurlarından, Sivaslı, 32 yaşında, bekâr olduğunu ifade eden, Karabet oğlu Nişan'ın ifade tutanağıdır. (27 Haziran 1915)

Ne zamandan beri Siyasî Şube memurluğunda bulunuyorsunuz? Kaç kuruş maaş alıyorsunuz?

Bir sene iki aydan beri memuriyette bulunuyorum. Aylık 500 kuruş maaş alıyorum.

Ayda kaç kuruş ev kirası veriyor ve memleketinize kaç kuruş gönderiyorsunuz?

Dört mecdiye kira veriyor ve aylık yarım lira da memleketime gönderiyorum. Arşavir Efendi de aynen aylık bir lira memlekete gönderir.

Siyasî Şube memurlarından Arşavir Efendi'yle bir yakınlığınız ya da düşmanlığınız var mıdır? Kendisini ne zamandan beri tanıyorsunuz?

Kendisi benim eniştemdir. Beş seneden beri tanırım. Hiçbir düşmanlığımız yoktur.

Siz hangi okullarda tahsil gördünüz? Memuriyete girmeden önce ne gibi işler yaptınız?

Bendeniz pek az derecede Ermenice yazabilirim. Türkçe hiç yazamam. Çünkü hiç tahsil görmedim. Memuriyetten önce, pastacılık yapmaktaydım.

Siz devamlı Arşavir Efendi'yle birlikte mi gezersiniz?

Çoğu zaman birlikte gezeriz. Kendisi Hınçak Örgütü tarafından saldırıya uğramış olduğundan dolayı, birlikte gezmek zorundayız.

11 Haziran Perşembe gününden bu güne kadar yine onunla beraber mi gezdiniz? Nerelere gidip, kimlerle görüştünüz? Gerçeği söyleyiniz.

O gün, öğlene kadar evimde oturdum. Daha sonra tek başıma Siyasî Şubeye geldim. Akşamüzeri saat 18:00 sıralarında Arşavir Efendi'yle birlikte daireden çıkıp, Beyoğlu'ndaki odasına gittik. Saat 20:00'ye kadar oturduk, sonra birlikte çıktık. Yemek yemek üzere kendi evime gittim. Arşavir de gezmek üzere Taksim'e doğru gideceğini söyleyerek, benden ayrıldı. Cuma günü onu hiç görmedim. Dairede de hiç iş olmadığından, o günü evimde geçirdim. Cumartesi günü sabah saat 10:00'da Arşavir'in evine gittim. Saat 11:30 sıralarında birlikte dışarıya çıktık. Yemek yemek için odama geldim. O da Daireye gitti. Bir müddet sonra Daireye geldiğimde, Arşavir'i orada gördüm. Akşamüzeri saat 17:30, 18:00 sıralarında birlikte Daireden çıkıp Beyoğlu Mis Sokağında Doktor Zartaryan'ın muayenehanesine uğradık. Yarasını doktora pansuman ettirip, birlikte onun odasına gidip gazete okuduk. Saat 20:00 sıralarında birlikte çıktık. Yemek yemek üzere odama geldim, o da Taksim'e gideceğini bildirerek ayrıldı.

Bugün sabah saat 07:30 sıralarında odamdan çıkıp onun yanına geldim. Birlikte Beyoğlu'ndan yürüyerek tünel yoluyla Karaköy'e, oradan da tramvaya binerek doğruca Çarşıkapısı'na geldik. Daireye gitmek istedimse de Gedikpaşa'da birisini görmek üzere beraber gitmemizi söyledi. Ben de "Peki" dedim. Gedikpaşa'ya doğru biraz ilerledik. Bana, "Siz, şurada dondurmacı dükkânına giriniz. Ben göreceğim adamla konuşup geleyim." dedi. O dükkâna girip iki saat beklediysem de gelmedi. Karnım acıkınca tramvaya binerek Eminönü'ne gittim. Oradan

da köprü ve tünel yoluyla Tarlabaşından evime gitmekteyken, polisler tarafından Tarlabası Karakoluna götürüldüm. Orada üzerimi aradılar ve buldukları evrakları aldılar. Evimi de aradılar. Buldukları revolverimi aldılar. Neden yakalandığımı, ne amaçla karakola getirildiğimi bilmiyorum.

Beyoğlu'ndan, daireye gelmek üzere birlikte Gedikpaşa'ya kadar geldiniz. Dondurmacı dükkânında iki saat kadar bekledikten sonra, yemek için tekrar Beyoğlu'na gitmekteki amacınız neydi?

Ben adetim üzere her gün öğle yemeğini evimde yerim. Bugün de aynı şekilde hareket ettim.

Arşavir Efendi'yle Gedikpaşa'ya kadar geldiğinizde kimi göreceğini ve nasıl bir işi olduğunu size söylemedi mi?

Bana, daha önce belirttiğim gibi, birisini görüp geleceğini ve söz konusu dükkânda beklememi söyledi.

Sizin yemek yemek üzere Gedikpaşa'dan tramvay ve tünel ücreti vererek evinize gitmeniz ve aynı vasıta ile tekrar Daireye gelmeniz hayli masraf demektir. Bu parayla yemek yemeniz mümkün iken bu kadar zorluğa katlanmanız, sadece yemek maksadıyla Beyoğlu'na gitmediğinize kesin delildir. Gerçeği söyleyiniz.

Hayır. Ben, Beyoğlu'na, tek başıma yemek yemek amacıyla gittim.

Perşembe günü Arşavirle beraber Tavukpazarı'nda fıskiyeli kahveyle, Çemberlitaş'ta köşe başındaki bir tatlıcı dükkânına uğramadınız mı?

Evet, o gün saat 17:00 sıralarında birlikte fıskiyeli kahveye gidip kahveci Kapril'e mektup sorduk. Kahvede çeyrek saat kadar oturduk. Birer gazoz içerek, Çemberlitaş karşısındaki tatlıcı dükkânına geldik. Orada, ben bir sütlaç, o da kaymaklı ve vişneli dondurma yedi. Kalktık ve hiçbir yere uğramadan Çemberlitaş Caddesinden Mahmutpaşa yoluyla Eminönü'ne ve oradan da tünel yoluyla evlerimize geldik.

Gedikpaşa'daki evde ikamet eden, un ve kepek tüccarı olan Mardiros Telliyan Efendi'yi tanıyor musunuz?

Bu kişiyi tanımadığım gibi ismini bile duymadım.

Perşembe günü Çemberlitaş'da tatlı yedikten sonra bu Mardiros Efendi'yi gördünüz mü? Gördünüzse nerede ve neler konuştunuz? Söyleyiniz.

Ne ben ne de Arşavir Efendi böyle bir kimseyle görüşmedik.

Perşembe akşamı saat 21:00 sıralarında Sirkeci'den Arşavir Efendi'yle birlikte geçerken, orada kahve önünde Deniz Merkezi Komiserlerinden Murtaza Efendi'yi sivil elbiseyle görmediniz mi, ya da onunla konuşmadınız mı?

Perşembe akşamı Sirkeci'ye gelmediğim gibi, Murtaza Efendi'yi de görmedim. Yalnız Çarşamba akşamı kendisinden şüphelendiğimiz bir şahsı Beyoğlu'ndan Sirkeciye kadar takip ettik. O kişi kahveye girip selâm verdi. Müslüman olduğunu anlayınca istasyon karşısındaki kahvelerin önünden geçmekteyken Komiser Murtaza Efendi'yi tekrar orada gördük. Kendisine sadece selâm vererek Beyoğlu'na çıktık.

Arşavir Efendi'nin bankada veya başka bir yerde parası var mıdır?

Bilmiyorum.

Arşavir Efendi, Mardiros Telliyan Efendi'nin evine gelip Genel Müdürlükçe, Hınçak Örgütü mensuplarından ele geçirilen evraklar arasında örgütün 10 lira talebini içeren Ermenice yazılı bir kâğıt gördüğünü söylemiş. Bu meseleden tabii ki sizin de haberiniz vardır. Gerçeği söyleyiniz.

Bu konuda hiçbir bilgim yoktur.

İşte bunun için kendisinden 250 lira talep etmiş, bu paranın 9 lirasını aldığı sırada yakalanmıştır. Şu duruma ve ifadenize göre bu hususta onunla işbirliği yaptığınız anlaşılıyor. Ne diyeceksiniz?

Hâşâ. Bu işe hiç karışmadığım gibi, Arşavir Efendi'nin de yapacağını zannetmem.

Sizin üç de arkadaşınız varmış. Bunlar kimdir?

Bilmiyorum.

İfadenizi imzalayınız.

İmzalayayım.

(İmza)

----- ✍ -----

Sanık: Arşavir Efendi'nin ikinci defa alınan ifadesidir. (28 Haziran 1915)

Perşembe günü tek başına Tavukpazarı'nda bacanağınız Kapril'in fiskiyeli kahvehanesine gelip, oturmadan mektup sorup, Çemberlitaş karşısındaki tatlıcıdan dondurma yedikten sonra Gedikpaşa'ya doğru gelmekteyken Mardiros Telliyan Efendi'ye rastladığınızı ve onun, sizi evine davet ettiğini söylemişsiniz. Hâlbuki o gün kayın biraderiniz Nişan Efendi'yle birlikte evinizden çıkıp fiskiyeli kahveye gelerek bir gazoz içip, mektubu sorup, bir çeyrek saat oturduktan sonra tatlıcıdan

bir tatlı ve dondurma alıp, Mardiros Efendi'ye de rastlamadan doğruca Beyoğlu'na geçtiğiniz anlaşıyor. Ne diyeceksiniz?

Ben her zaman kayın biraderim Nişan Efendi'yle birlikte gezdiğim için ismini söylemeyerek, yalnız olduğumu söylemişim. O gün de Nişan Efendi benimleydi. Fıskiyeli kahvede oturduğumu ve gazoz içtiğimi hatırlamıyorum. Yalnız tatlıcı dükkânından çıktıktan sonra, Nişan Efendi'den ayrılarak Gedikpaşa'ya giderken, Telliyan Efendi'ye rastladım. O, beni evine davet etti. Nişan Efendi'ye Mahmutpaşa'ya yakın bir yerde yetiştim ve birlikte Beyoğlu'na geldik.

Nişan Efendi'nin ifadesiyle sizin beyanınız arasında aykırılık var. Hangisi doğrudur?

Nişan Efendi zaten benim emrim altında korumama memur edilmiştir. Benim davranışlarıma kesinlikle müdahale edemez. Neyi emredersem onu yapar. Bunun için benim söylediklerim doğrudur.

Bir de perşembe günü Sirkeci'de bir kahvede Deniz Merkezi Komiserlerinden Murtaza Efendi'yi yalnız gördüğünüzü söylemişsiniz. Hâlbuki bu sırada Nişan Efendi'nin yanınızda olduğunu ve Murtaza Efendi'ye perşembe günü değil çarşamba günü rastlamış olduğunuz anlaşıyor. Ne diyeceksiniz?

Nişan Efendi'nin yanımda olup olmadığına dair bir soru sorulmamıştır. Aynı zamanda Murtaza Efendi'yi de perşembe günü görmüştük.

Doktor Zartar Efendi'nin muayenehanesine de yalnız gittiğinizi ve doktor olmadığından yaranızın pansumanını kendi elinizle yaptığınızı söylemişsiniz. Hâlbuki Nişan Efendi sizinle birlikte olduğunu ve Doktor Zartar Efendi'nin de muayenehanesinde bulunduğunu ve pansumanı yaptığını söylüyor. Buna ne diyeceksiniz?

Zannetmiyorum. Doğru Nişan Efendi benimle beraberdi.

Pazar günü Beyoğlu'ndan tramvayla tek başınıza doğruca Çarşıkapısı'na geldiğinizi söylemişsiniz. Bu esnada Nişan Efendi yanınızda değil miydi?

Önceki ifademde de söylediğim gibi Nişan Efendi dün yanımdaydı. Çarşıkapısı'na kadar tramvayla geldik. Onu Gedikpaşa Caddesi üzerinde bir sütçü dükkânına bıraktım. Bir yere gidip geleceğimi söyleyerek, beni beklemesini tembih ettim. Ben de Telliyan Efendi'nin evine gitmişim.

Mardiros Telliyan Efendi'nin siyasî partilerden birine ya da Hınçak Örgütüne mensup olup olmadığını biliyor musunuz?

Telliyan'ın hiçbir örgütle ilgisi ve mensubiyeti yoktur.

Hiçbir örgüte mensup olmadığını söylüyorsunuz. O hâlde, neden evine kadar gidip 250 lira isteyerek, hatta dokuz lirasını da peşin almaya teşebbüs ettiniz.

Önceden arz ettiğim gibi bu konuda daha fazla açıklama yapamam.

Neden açıklama yapmaktan çekiniyorsunuz?

Önceki ifademde maksadımı açıklamıştım, onun için.

Telliyan Efendi tarafından kesinlikle davet edilmeden perşembe akşamı onun evine giderek, kendinizin Hınçaklar tarafından yaralandığınızı ve Bakanlar Kurulunu kurtardığınızdan dolayı, bakanlar tarafından el üstünde tutulduğunuzu söylediniz. Hınçak Örgütü mensuplarından Emniyet Müdürlüğünce ele geçirilen evraklar arasında örgütün Telliyan Efendi'den 10 lira talebini içeren Ermenice bir yazı bulunduğunu ve bir senet karşılığında bu yazıyı, Yazı İşlerinden aldığınızı, bununla ilgili olarak üç kişi tarafından tanzim olunan fezlekeyi de gösterip, okuyarak sonunun kötü olacağını söyleyerek onu tehdit ediyorsun. Telliyan'ın ricası üzerine cumartesi günü diğer üç arkadaşınızla konuştuktan sonra, sonucu bildireceğinizi söylediniz. Pazar günü yine aynı amaçla onun evine gelip arkadaşlarınızla buluştuğunuzu, meselenin önemli olduğunu, 1.000 liradan aşağıya bu iş yapılmazsa da hatır için 250 liraya bu meselenin kapanacağını söylemişsiniz. Buna karşılık Telliyan'dan alacağınıza sayarak, 9 lira aldığınızı ve kalanını da üç dört gün sonra almak üzere kesin söz aldığınız sırada, suçüstü yakalanıyorsunuz. Bu arkadaşlarınız kimlerdir? Evrakı hangi Yazı İşlerine senet verip aldınız? Gerçeği söyleyiniz.

Meydanda ne böyle bir evrak, ne de arkadaş var. Kendisine Bakanlar Kurulundan, bakanlardan ve yaralanmam konusundan hiç bahsetmedim. Hiçbir şekilde tehditte bulunmadım. O, her nedense kendisinden şüphe etmiş. Dün de söylediğim gibi beni evine davet etti. Önemli bir görevim olduğu için, benimle çok mühim bir meseleyi görüşmek istediğini bildirdi. Açıklamasını söylediysem de cumartesi günü gelmemi rica etti. "Peki" deyip ayrıldım. Cumartesi işim olduğu için gidemedim. Pazar günü sabah gittiğimde o evrak arasında kendisine ait evrak bulunması ihtimalinden söz ederek, şayet böyle bir şey ortaya çıkarsa kapatmamı ve evrakın imha edilmesini söyledi. Ben de daha sonra Siyasî Şube mensuplarına bilgi vermek üzere, meselenin öneminden ve Yazı İşlerinde daha üç kişi bulunduğundan bahsederek, 1.000 lira verilmedikçe konunun kapatılamayacağını, hatır için 250 lira verilirse bu kâğıdın imha olunacağını söyledim. O da "Pekâlâ" şimdilik 30 lira vereceğini söyleyerek kesesini çıkardı. 9 Osmanlı altınını elime sayarak 21 lirayı yukarıdaki odadan getireceğini, kalanını da üç dört güne kadar tamamen ödeyeceğini söyleyip, odadan çıktı. Onun arkasından polis memurları içeriye girdiler. Para elimdeyken beni

yakaladılar. Fakat benim amacım, parayı alıp Siyasî Şubeye teslim etmek ve gerekli tedbirleri almaktı.

Bu konudan Siyasî Şube Müdürlüğünü haberdar ettiniz mi?

Önce meselenin mahiyetini anlayamadığım için haberdar etmedim. Parayı alıp, maksadını anladıktan sonra haber verecektim.

Nişan Efendi'nin bundan bir bilgisi var mıdır?

Kesinlikle yoktur.

İfadenizi imzalayınız.

İmzalayayım.

Arşavir Sahakyan

----- ۞ -----

**Arşavir Efendi'nin görülen lüzum üzerine tekrar alınan ifadesidir.
(28 Haziran 1915)**

Dünkü ifadenizde, bu meselenin kapanması için Telliyan'la 250 liraya pazarlık yaptığınızı, 9 lirasını peşin aldığınızı, kalan 241 lirasını da üç dört gün sonra vereceğini söylemiştiniz. Bugün ise 250 liraya mahsuben 30 lira vereceğini söyleyip bunun 9 lirasını teslim ettiğini, 21 lirasını da yukarıdaki odadan getireceğini ve kalanını da üç dört gün sonra vereceğini söyleyerek odadan çıktığını ve o esnada yakalandığınızı söylüyorsunuz. Bunun hangisi doğrudur?

Bugün verdiğim ifade doğrudur. Dün herhâlde unutmuşum. Bana 30 lira vereceğini söyleyerek 9 lirasını peşinen verip, 21 lirasını yukarıdaki odadan getireceğini, kalanını da üç dört gün sonra vereceğini söyleyip odadan çıkmıştı.

Dünkü ifadenizde meselenin halledilmesi için üç arkadaşınız olduğundan hiç bahsetmediğiniz hâlde, bugünkü ifadenizde bunun için üç arkadaşınızın olduğunu Mardiros Efendi'ye söylediğinizi bildiriyorsunuz. Bu tutarsızlık nereden ileri geliyor?

Dünkü telaş arasında herhâlde söylemeyi unutmuşum. Ben bu meselede yalnız olmadığımı ve üç arkadaşımın bulunduğunu Mardiros Efendi'ye söylediğimi yine tekrar ediyorum.

Perşembe akşamı Mardiros Efendi'yle görüşmeye gelirken yalnız mıydınız, yoksa arkadaşınız var mıydı?

O gece, yanımda Nişan vardı. Birlikte, Beyoğlu'ndan kalkıp, köprü, Sirkeci yoluyla Çemberlitaş önlerine kadar geldik. Onu caddede bırakıp, bir yere gidip geleceğimi ve beni beklemesini tembih ettim. Doğruca Telliyan Efendi'nin evine geldim. Döndüğümde Nişan'ı Çemberlitaş önünde gördüm. Birlikte kendi evlerimize döndük.

Nişan Efendi'nin cadde üzerinde mi, yoksa bir yerde beklemesini mi tembih ettiniz?

Caddede beklemesini söyledim. O da öyle yaptı.

Dünkü ifadenizde yine tek başınıza evinize geldiğinizi söylediğiniz hâlde, bugün Nişan'la beraber olduğunuzu ifade ediyorsunuz. Buradan Nişan'ın bütün hareketlerinizden ve yaptıklarınızdan haberdar olduğu anlaşılıyor. Gerçeği söyleyiniz.

Nişan, hep yanımda bulunan arkadaşım olduğu için söylemeye gerek duymadım. Onun hiçbir şeyden haberi yoktur.

İfadenizi imzalayınız.

(İmza)

Arşavir Sahakyan

----- 80 ----- 82 -----

**Nişan Efendi'nin görülen lüzum üzerine tekrar alınan ifadesidir.
(28 Haziran 1915)**

Sizin göreviniz Arşavir Efendi'yi korumak ve emirlerini uygulamak mıdır?

Ben Siyasî Şube memuruyum. Arşavir Efendi'nin emrine, onun korumasına görevlendirildiğime dair bana hiç kimse tarafından emir verilmemiştir.

Perşembe günü akşamüzeri evinize gittiğinizi, cuma günü de evinizden çıkmadığınızı söylemişsiniz. Hâlbuki gece saat 21:00 sıralarında Arşavir Efendiyle birlikte Eminönü, Sirkeci yoluyla Çemberlitaş'a kadar geldiğiniz anlaşılıyor. Ondan sonra Arşavir nereye gitti, sen nerede kaldın? Gerçeği söyleyiniz.

Hayır, Arşavir Efendi'yle o gece hiçbir yere gitmedim. Bu yanlıştır.

Sen Arşavir Efendi'yle beraber Çemberlitaş'a kadar gelmişsin. Arşavir Efendi "Bir yere kadar gidip geleceğini ve kendisini caddede beklemenizi söyleyerek gittiğini ve dönüşünde yine sizi orada

gördüğünü, birlikte Beyoğlu'na geçtiğinizi” söylüyor. Gerçeği açıklayınız.

Hâşâ. Bu gerçeğe aykırıdır.

İfadenizi imzalayınız.

İmzalayayım.

----- 20 ----- 22 -----

Şikâyetçi Mardiros Telliyan'ın eşi, 45 yaşlarında, İstanbullu, Artin kızı Takoy(?) Hanımın ifadesidir. (28 Haziran 1915)

Siyasî Şube Memurlarından Arşavir Efendi 11 Haziran Perşembe gecesi saat 22:00 sıralarında evinize gelip Hınçak Örgütü mensuplarından, yetkililer tarafından ele geçirilen evrak içinde eşinize ait bir evrakın ortaya çıktığını ve bunu senet karşılığında Yazı İşlerinden aldığını söylemiş. Bu mesele hakkında üç kişi tarafından güya bir fezleke düzenlendiğinden bahsederek, her iki yazıyı da görüp okuduktan sonra meselenin öneminden bahsetmiş. Pazar günü de tekrar evinize gelip üç arkadaşıyla görüşüğünü, meselenin 1.000 liradan aşağıya halledilemeyeceğini, fakat hatır için 250 lira verirse imha edebileceğini bildirmiş. Bu iş için 9 lirayı peşin olarak aldığı sırada yakalandığını söylemiştir. Sizin bu mesele hakkındaki bildikleriniz ve gördükleriniz nelerdir açıklayınız?

Perşembe akşamı kapı çalındı. Efendi kapıyı açtı. İçeriye gözlüklü bir adam girdi. Aşağıdaki odada oturdular. Tahminen bir buçuk saat sonra bu adam gitti. Kim olduğunu eşimden sorduğumda, bunun “Arşavir isimli sivil polis” olduğunu söyledi. “Güya Hınçak Örgütünün kâğıtları arasında bana ait bir kâğıt bulmuş. Bunu alıp Türkçe yazılı diğer bir kâğıtla bana getirmiş. Bu adamın amacının bu vesileyle benden para koparmak olduğunu anladım. Cumartesi günü tekrar gelecek.” dedi. Ne tarafa gittiğini öğrenmek için oğlum Karabet'i peşinden gönderdi. Gedikpaşa Karakolu önünden geçerek tramvay caddesine gittiğini öğrenince, Karabet'i tekrar karakola gönderip muavini çağırıttı. Muavin izinli olduğundan, Polis Memuru İzzet Efendi evimize geldi. Eşim meseleyi ona söyledi. Sabahleyin de merkeze gidip, Merkez Memuru Bahri Bey'e haber vermişti. Cumartesi günü birtakım memurlar bizim evimizde Arşavir'in gelişini bekledilerse de gelmedi. Pazar sabahı yine geldiler. Saat 09:00 sıralarında Arşavir geldi. Eşimle beraber odaya girdiler. Ne konuştuklarını duymadım. Biraz sonra eşim dışarıya çıkıp, Arşavir'e para verdiğini söyledi. Memurlar kendisini yakalayıp karakola götürdüler.

Ne konuştuklarını duymadım. Yalnız 9 lira verdiğini duydum, başka bir şeyden de malumatım yoktur.

Bu kâğıtları, Arşavir Efendi eşinize gösterip okurken gördünüz mü?

Hayır, görmedim ve duymadım.

İfadenizi imzalayınız.

Yazım yoktur, istavroz yaparım.

----- 20 ----- 22 -----

Nişan Efendi'nin bazı açıklamalarda bulunacağını söylemesi üzerine tekrar alınan ifadesidir. (28 Haziran 1915)

Bazı açıklamalarda bulunacağınızı söylemişsiniz. Ne söyleyeceksiniz? Açıklayınız.

Biraz önce perşembe akşamı Arşavir Efendi'yle birlikte Çemberlitaş'a gelmediğimizi söylemiştim. Biraz düşününce hatırladım. O gece, Arşavir'le birlikte Beyoğlu'ndan kalkıp Sirkeci ve Babıali Caddelerini takip ederek Çemberlitaş önlerine kadar geldik. O, bana hitaben "Ben şurada bir yere gidip geleceğim. Sen de beni buralarda bekle." dedi. Ben, nereye gideceğini sorduğumda, hiddetlenerek "Sen karışma. Nereye istersem giderim. Yalnız, beni burada bekleyiniz." dedi. Ben de bir buçuk saat kadar oralarda dolaştım. Arşavir gelince de Beyoğlu'na geçtik. İşte gerçek bundan ibarettir.

İfadenizi imzalayınız.

İmzalayayım.

(İmza)

----- 20 ----- 22 -----

Gedikpaşa, Gülhan Sokak, 4 numaralı evde kiracı olarak ikamet eden, Çarşıkapısı Kalpakçılar başında, Avadis'in kunduracı dükkânında çıraklık yapan, 27 yaşında, bekâr, tutuksuz, İstanbullu, Aleksan oğlu Simon'un ifadesidir. (28 Haziran 1915)

24 Haziran Perşembe gününden pazar gününe kadar nerelere gittiniz? Kimlerle görüştünüz?

Perşembe günü sabah dükkâna gittim. Akşam saat 24:00'te evime geldim. Cuma sabahı da dükkâna gidip, akşam yine 24:00'te eve geldim. Cumartesi günü de aynı şekilde. Pazar günü sabah saat 07:00'de evimden çıkıp Bahçekapısı'nda Eşnabet(?) mağazası karşısındaki muayenehanede ismini bilmediğim bir Ermeni doktora gittim. Dişlerim ağrıyordu. Bir saat kadar orada dişlerimi temizlettim. Oradan çıkınca Gedikpaşa'da kilise arkasındaki bir evde ikamet eden ve meyhanelerde meze satan arkadaşım Onnik Ağa ile birlikte Gedikpaşa'ya geldik. Ermeni kilisesi piskoposu (diocese) olduğum için kiliseye gittim. Tahminen saat 10:00 sıralarında kiliseden çıktım ve doğrudan evime gittim. Saat 11:00 sıralarında tekrar evden çıkıp biraz hava almak için tek başıma Yedikule'de Ermeni Hastanesi¹⁷ bahçesine gittim. Saat 17:30 sıralarında evime dönmek üzere Gedikpaşa Karakolu önünden geçerken, polisler tarafından karakola getirildim.

Siyasî Şube memurlarından Arşavir Efendi'yi tanıyor musun?

Bu isimde bir kişiyi tanımıyorum.

Un ve kepek tüccarlarından Mardiros Telliyan Efendi'yi tanıyor musunuz?

Komşumuz olduğu için tanıyorum.

Mardiros Efendi'yle herhangi bir yakınlığınız veya düşmanlığınız var mıdır?

Geçen sene Kasım ayı başlarında Mardiros Efendi'nin, Kirkor isminde bir çocuğu iğfal ettiğini görmüştüm. Mesele mahkemeye aksetti. Sorgu hakimi huzurunda aleyhinde şahitlik ettiğim için bana küsmüştür. Bunun üzerine güya bu çocuk meselesinin kapanması için kendisinden 30 lira aldığım ve askerlerin firarına yardımcı olduğum iddiasıyla Emniyet Müdürlüğü ile Sultanahmet Askerlik Şubesine ihbarda bulunmuştu. O zaman Emniyet Müdürlüğünde 17 gün gözaltında kaldım. Suçsuz olduğum anlaşılınca serbest bırakıldım. Aynı meselede, Bahçecik'te Bogos Kuryan hakkında da soruşturma yapıldı fakat bu meselenin

¹⁷ Yedikule Surp Pırgic Ermeni Hastanesi, 1832 yılında, II. Mahmut'un fermanıyla dönemin Darphane Müdürü olan Kazaz Artin Amira Bezciyan'a verilen arazi üzerinde 31 Mayıs 1834 yılında faaliyete geçmiştir.

gerçekliği anlaşılamadı. İşte bu nedenle aramızda, o zamandan beri küslük vardır.

Emniyet Müdürlüğünde gözaltında bulunduğun sırada kimin güvencesi ve kefaletiyle serbest bırakıldınız?

Bana kimse kefil olmamıştır. Doğrudan doğruya serbest bırakıldım.

Bu siyasî şube memuru, o zaman serbest bırakılmanız için yardımcı olmadı mı?

Kendisini tanıımıyorum ki bana yardımcı olsun.

Arşavir Efendi, perşembe akşamı saat 22:00'de ve pazar günü sabah saat 09:00'da Mardiros Telliyan Efendi'nin evine geldiği sırada senin de kapının önünde gözcülük yaptığın görülmüş. Gerçeği söyle!

Mardiros Telliyan Efendi'nin evine geleni görmediğim gibi, hiçbir zaman gözcülük yapmadım. Bu haksızlıktır.

Senin cuma akşamı ve pazar sabahı Mardiros Telliyan Efendi'nin evinin önünden defalarca gelip geçtiğin görülmüştür. Bu konuda ne diyeceksin?

Cuma günü sabahtan akşama kadar Çarşıkapısı'ndaki kunduracı dükkânındaydım. Öğle vakti bir kez yemek için evime gittim. Bir de akşam saat 24:00'te evime döndüm. Pazar günü sabahı saat 07:00'de daha önce söylediğim gibi dışım için mezeci Ohannes'le birlikte Bahçekapı'daki dışçıye gittim. Birlikte bir saat sonra mahallemize döndük. Ben evime geldim. Ohannes de evine gitti. O gün yine kiliseye gittim ve evime döndüm. Yemek yemeden hava almak için Yedikule'deki Ermeni Hastanesi civarına gittim. Saat 17:30'da tramvayla evime döndüm. Hatta Gedikpaşa'da bir fırından sekiz tane simit alıp eve giderken Gedikpaşa Polis Memurlarından İzzet Efendi tarafından yakalanarak karakola, oradan da Merkeze götürüldüm.

Ev kirası olarak kaç kuruş veriyorsun? İşten haftada kaç kuruş alıyorsun?

Dört mecdiye ev kirası veriyorum. Haftada 80, 100 kuruş kadar alıyorum.

İfadenizi imzalayınız.

İmzalayayım.

(İmza)

----- ✍ ----- ✍ -----

Tavukpazarı'nda fıskiyeli kahveyi işleten Kigork oğlu Kapril'in ifadesidir. (29 Haziran 1915)

Arşavir Efendi'yi tanıyor musunuz? Nereden ve ne münasebetle tanıyorsunuz? Sizinle ilgisi nedir?

Evet, tanıyorum. Üç sene önce kayın biraderim Nişan Efendi'nin kız kardeşiyle evlenmiştir. Bundan dolayı tanıyorum. Çok sık konuşmam. Dokuz aydır İstanbul'dayım. Üç dört defa kahveme gelmiştir. Benimle olan ilgisi bundan ibarettir.

Son olarak ne zaman kahvenize geldi? Yanında kimler vardı? Aranızda hangi konularda konuşma geçmiştir?

En son 15 gün önce Nişan Efendi'yle birlikte kahvehaneme geldiler. On dakika oturduktan sonra gittiler. Ayağı yaralıydı. Bununla ilgili konuştuk. Günden güne iyileşmekte olduğunu söyledi. Ayrıca üç dört gün önce Nişan Efendi'yle yine geldiler, gazoz içip gittiler.

İyi düşünüp en son hangi gün ve saatte geldiklerini söyleyiniz. Bu sefer geldiklerinde aranızda nasıl bir konuşma geçti ve ne kadar oturdular?

Geldiği günü iyice hatırlayamıyorum. Akşam saat 22:00, 22:30'da geldiler. On dakika kadar oturdular. Bu arada yine ayağını sordum. Arşavir Efendi de tedavisinin yapıldığını ve günden güne iyileşmekte olduğunu söyledikten sonra kalkıp gittiler. Aramızda başka konuşma geçmedi. Çünkü beni diğer müşteriler çağırdı. O zaman bunlar "Allahaismarladık" deyip gittiler.

Bundan dört beş gün önce, Perşembe günü kahvehanenize gelmişler, oturmuşlar, gazoz içmişler ve hatta mektup gelip gelmediğini sormuşlar. Bu konudaki malumatınız nedir?

Evet efendim. Belki perşembe, ama iyi hatırlayamıyorum. Gelip gazoz içip gittiler. Arşavir Efendi mektup gelip gelmediği hakkında bir şey söylemedi. Belki kayın biraderim Nişan Efendi söylemiş olabilir. İyice hatırlayamıyorum. Doğrusu bundan ibarettir.

İfadenizi imzalayınız.

İmzalayayım.

(İmza)

----- ✂ ----- ✂ -----

Sanık Arşavir Efendi'nin görülen lüzum üzerine tekrar alınan ifadesidir. (29 Haziran 1915)

11 Haziran Perşembe günü Mardiros Telliyan Efendi'yi saat kaçta gördünüz de sizi evine davet etti?

Tahminen saat 18:30, 19:00 arasında. Daha önce söylediğim yerde rastladım ve beni evine davet etti.

İfadenizi imzalayınız.

İmzalayayım

Arşavir Sahakyan

----- 20 ---- 22 -----

Mardiros Telliyan Efendi'nin görülen lüzum üzerine tekrar alınan ifadesidir. (30 Haziran 1915)

11 Haziran Perşembe günü yazıhanenizden saat kaçta çıktınız? Hangi yoldan evinize geldiniz? O arada kimlerle konuştunuz?

O gün, saat 14:30 sıralarında çıkıp fırın ustası Artin Acemyan ile birlikte Galata'ya geldik. Tatlıcı Recep'in dükkânında birer dondurma yedikten sonra ayrılarak Bahçekapısı'nda Feşci Zinop(?) Agopyan'ın dükkânına geldim. Ziya Bey'e verilmek üzere bir mektup bıraktım. Bu esnada saat 16:30'du. Oradan tramvaya binip doğruca Çarşıkapısı'na geldim. Gedikpaşa Karakolu önünden geçip doğruca evime gittim. Bu sırada saat tam 17:00 idi. Başka kimseyle de görüşmedim.

Çarşıkapısında tramvaydan indikten sonra Arşavir Efendi'ye rastlamış ve kendisini önemli bir konuyu görüşmek üzere evinize davet etmişsiniz. Doğru mu?

Ben onu oralarda hiç görmedim. Evime de davet etmedim. Daha önce de söylediğim gibi, o kendi kendine evime gelmiştir.

Arşavir, davetiniz üzerine evinize geldiğini, kendisinin önemli bir mevkide olduğundan dolayı, bir konuyu görüşmek istediğinizi bildirmişsiniz. Fakat vaktiniz müsait olmadığından cumartesi günü tekrar evinize gelmesini tembih etmişsiniz. Pazar günü, geldiğinde Ermeni örgütüyle aranız iyi olmadığından, bu örgüt mensuplarından ele geçirilen evrak içinde size ait bir şey bulunması ihtimalinden korktuğunuzu, böyle bir şey bulursa hemen imha etmesini rica etmişsiniz. O da gayenizin ne olduğunu daha iyi anlamak için ancak 1.000 liraya halledileceğini söylemiş. Siz de 250 liraya razı olmuşsunuz.

Paranın 9 lirasını peşinen verdiğiniz esnada Arşavir yakalanmış, Gerçeği söyleyiniz.

Hâşâ. Benim örgütle hiçbir âlâkam yoktur ki, bunlardan ele geçirilen evrak arasında benim de evrakım olsun diye korkayım da böyle bir şeye teşebbüs edeyim. Bu, sadece, kendisini düştüğü tuzaktan kurtarmak için düzenlemiş olduğu uydurma şeydir. Ben bu adamı davet etmiş olsaydım, perşembe akşamı evime geldiğinde ne istediğini sormaz ve kendisi de iki üç dakika görüşmek istediğini söylemezdi. Bu durumu zaten oğlum Karabet ve komşumuz Zari de aynen görmüş ve duymuşlardır.

Pazar günü geldiğinde talebin benim tarafımdan teklif edilmiş olduğunu söylemesi de garip. Garip olduğu kadar da gülünçtür. Çünkü o sırada aramızda geçen konuşma, oradaki memurlar tarafından tamamen duyulmuş ve harfiyen kaydedilmiştir. O, bu işi pazar günü değil perşembe gecesi gündeme getirdi. Hatta önceki ifademde söylediğimden başka, bu adam daha başka neler söyleyerek beni tehdit etti. İşte; Güllüyan ismindeki Ermeni, bugün 20.000 lira vermelidir ki ancak kendisini kurtarabilelim. Fakat kendisi de bu parayı veremeyeceğinden tabî ki idam(?) edilecektir. Hırdavatçı Kuryan da kendisinin kurtarılması için 2.500 lira veriyor. Galatasaray'ın yanındaki Sucu Ermeninin eşi, her gün bana gelerek, eşinin kurtarılmasına karşılık 2.000 lira vereceğini söylüyor, gibi sözlerden sonra, benim mesele de bunlar kadar çok önemli değilse de işleme konulursa sonucun bunlar gibi olacağını ima etti. Bu şahsın nasıl şeytanca bir düşünceye sahip olduğu ortadadır. Ben, daha fazla söz söylemeye gerek duymuyorum.

Bir de, Simon isminde bir arkadaşı vardı. Bu adam da Pazar sabahı Arşavir evimize geldikten sonra, evimizin önünden birkaç kez gelip geçerek gözcülük ediyordu. Arşavir, Emniyet görevlileri tarafından evden çıkartılarak karakola götürüldüğünde, bu Simon, yüzüme kızgınlıkla bakıyor, beni tepeden tırnağa kadar süzüyordu. Bu adamın bana düşman olduğunu daha önceden söylemiştim. Zaten Hınçak Örgütüne mensuptur. Bu duruma göre kunduracı Simon'un da Arşavir'le işbirliği etmiş olduğundan şüphe yoktur.

Simon'un Hınçak Örgütüne mensup olduğunu gösteren bir belge var mıdır?

Önceleri bu yakalanan adamlarla devamlı temasta bulunduğunu görüyordum. Buradan da onlardan olduğu anlaşılıyor. Zira, Simon, "Hınçak Örgütü sana ne emrederse yap!" diye uyarıda bulunmuştu. Hatta, bu örgüt için ölebileceğini söylüyordu.

İfadenizi imzalayınız.

İmzalayayım.

(İmza)

----- ✍ -----

Soruşturma Sonucu

İşlem numarası: 94

Bu soruşturma evrakı ve ekindeki tutanaklardan da anlaşılacağı üzere, Gedikpaşa'da Bostanali Mahallesinde Kilise Caddesinde sahibi olduğu 24 numaralı evde ikamet eden ve un ticaretiyle uğraşan Osmanlı Devleti vatandaşı Ermenilerden Mardiros Telliyan Efendi, 25 Haziran 1915 Cuma günü Beyazıt Merkez Karakoluna yaptığı başvuruda; Emniyet Genel Müdürlüğü Siyasî Şube memurlarından Arşavir'in 24 Haziran Perşembe gününü Cuma gününe bağlayan gece, saat 23:00 sıralarında evine gelip, kendisiyle birkaç dakika görüşmek istediğini söylemesi üzerine onu evine alıp ziyaret amacını sorduğunda, Arşavir, Hınçak örgütü mensuplarının Beyoğlu'nda bacağına kurşun sıktığından ve yaralandığından bahsedip, bu suretle Bakanlar Kurulu üyelerini suikasttan kurtarmış olduğundan dolayı bakanların kendisini el üstünde tuttuğunu, hatta emrinde iki polis memuru olduğunu söylemiştir. Resmî makamların el koyduğu Hınçak örgütüne ait belgeler arasında, güya Telliyan'ın Kafkas Ermeni Hınçak Örgütüne yardımında bulunduğu dair bir belge gördüğünü söyleyerek sözlerine devam etmiştir. Bu belgeye resmî işlem yapıldığı taktirde sonucunun vahim olacağını ve hatta idamı gerektirebileceğini bildiğini söyleyip, ilgili evrakı senet karşılığında yanına aldığını ve ilgililerde de liste olduğu tehdidinde bulunup cebinden çıkardığı Ermenice bir kâğıttan "Mardiros Telliyan, 10 lira. 28 Ocak 1915" yazısını okumuştur. Daha sonra Türkçe olarak kırmızı mürekkeple yazılı başka bir kâğıt daha çıkararak, bu kâğıdın üç memur arkadaşı tarafından düzenlenen bir fezleke olduğunu ve meselenin kapatılması istenirse bunun ancak parayla mümkün olabileceğini ve arkadaşlarıyla görüştüktan sonra cuma günü gelip sonucunu bildireceğini söylemiştir.

Mardiros Telliyan, Arşavir'i bir tuzağa düşürerek suçüstü yakalatmak ve ilgili kişilerle görüşerek, alınması gerekli tedbirleri yerine getirmeye imkân bulabilmek amacıyla, cuma günü önemli bir mesele için Kadıköy'e gitmek mecburiyetinde olduğundan bahsedip cumartesi günü saat 17:00'den sonra gelmesini Arşavir'e söylemiştir. Arşavir bu teklifi kabul ederek evden ayrılmış, ardından da Telliyan konuyu Gedikpaşa Karakolu polis memurlarından İzzet Efendi'ye bildirmiştir. Bunun üzerine, meselenin önemi göz önünde bulundurularak, gerekli tedbirler alınıp tutanakta isimleri yazılı memurlara talimatlar verilmiş ve 25 Haziran Cumartesi günü öğleden sonra saat 17:00 sıralarında Mardiros Telliyan Efendi'nin evine gidilmiştir. Adı geçen polis memurları, 9 adet Osmanlı lirasını tutanakta anlatıldığı şekilde işaretleyip, Mardiros Efendi'ye vermişlerdir. Gece geç vakte kadar beklenilmişse de Arşavir'in gelmemesi üzerine memurlar evden ayrılmışlardır. Memurlar, Pazar günü yine aynı şekilde gidip gizlenmişlerdir. Arşavir'in gelmesinin ve alt kattaki odaya alınmasının ardından, memurlar da aşağı inip oda kapısının yanında durarak Telliyan'la Arşavir'i gözlemişlerdir. Söze başlayan Arşavir, işin önünün alınabilmesinin ancak 1.000 lirayla

olabileceğini söylemiş, Mardiros Efendi'nin 200 lirayla kapatılmasını rica etmesi üzerine Arşavir, meselenin en son 250 lirayla kapatılabileceğini söylemiştir. Bunun üzerine Mardiros Efendi "Öyleyse size bugün 30 lira vereyim. Geri kalanını da 4-5 gün sonra öderim." diyerek, işaretli 9 lirayı Arşavir'e vermiş ve 21 lirasını da yukarıdan getireceğini söyleyerek dışarı çıkmasının ardından, Arşavir Efendi, memurlar tarafından suçüstü hâlinde yakalanmıştır. Üzerinin aranması sonucu ele geçirilen, 2 revolver ile 12 mermiye el konulmuştur. Söz konusu üzeri işaretli paralar da pantolonunun sağ cebinde bulunmuştur.

Arşavir Efendi'nin ifadesine başvurulduğunda, 24 Haziran perşembe günü saat 06:30 veya 07:00 sıralarında Divanyolu Çarşıkapısı'ndaki mezarlık tarafında Mardiros Efendi'ye rastladığını ve onun daveti üzerine cuma günü gece saat 21:30 veya 22:00 sıralarında Mardiros'un evine gittiğini söylemiştir. Mardiros'un "Siz önemli bir görevdesiniz. Ben de sizinle görüşmeyi kendimce önemsiyorum. Sizinle gayet önemli bir meseleyi enine boyuna konuşmak istiyorum." demesi üzerine Arşavir, konunun ne olduğunu sormuştur. Zamanının yetersizliğinden dolayı cumartesi günü evine gelmesini söylemesi üzerine, Arşavir "Peki." diyerek, evden çıkıp yatmak üzere kendi evine gittiğini ifade etmiştir. Cumartesi günü işi çıktığından dolayı, pazar sabahı saat 10:00 sıralarında Telliyan'ın evine geldiğini belirten Arşavir, önceden olduğu gibi alt kattaki odaya alındığını ve Mardiros Efendi'nin kendisine "Resmî makamların örgütlerden el koyduğu evrak arasında muhtemelen benim de evrakım çıkabilir. Çünkü örgütlerle aram iyi olmadığı için, bana bir düşmanlık yapmalarından korkuyorum. Rica ediyorum şu evrakı inceleyiniz. Benimle ilgili evrak çıkarsa imha ediniz, yoksa benim zararına olur." dediğini, bunun üzerine meseleyi bütün ayrıntılarıyla yetkililere arz edeceğini, ancak bunun 1.000 liradan aşağı olmayacağını, Mardiros Efendi'nin ricası üzerine 250 liraya anlaştıklarını söylemiştir. Geri kalan 241 lirayı 3-4 gün sonra vermek şartıyla anlaşıp, 9 lirasını peşin olarak verdiği esnada, para elindeyken suçüstü yakalandığını anlattığı hâlde, ikinci ifadesinde ağız değiştirerek 250 liraya pazarlık ettikten sonra Mardiros Efendi'nin "Şimdilik size 30 lira vereyim, üstünü 3-4 gün sonra öderim." dediğini söylemiştir. Mardiros'un bu lafından sonra kesesinden 9 lira çıkarıp verdiğini, geri kalan 21 lirasını da yukarıdan getireceğini söyleyip odadan çıktığı esnada yakalandığını belirterek, anlattığı her iki olayda da Beyoğlu'ndaki ikametgâhından yalnız olarak Mardiros'un evine geldiğini açıklamıştır.

Her zaman Arşavir Efendi'yle birlikte gezdikleri anlaşılan Siyasî Şube memurlarından Nişan Efendi'nin ifadesine başvurulduğunda, 17:30 sıralarında Arşavir'le birlikte daireden çıkıp Tavukpazarı'nda Arşavir'in akrabası olan Kapril'in kahvehanesine uğrayıp mektup sorduktan sonra birer gazoz içtiklerini ve daha sonra Çemberlitaş'ın karşısındaki tatlıcıya gidip birer de tatlı yediklerini söyledi. Tatlıcıdan çıkıp doğruca Beyoğlu'ndaki ikametgâhlarına gittiklerini söyleyen Nişan, Mardiros Efendi'ye rastlamadıklarını, Mardiros'un Arşavir'i evine davet ettiğini bilmediğini ve

cuma gündüz ve gecesini Beyoğlu'nda geçirdiğini belirtmiştir. Ancak tekrar alınan ifadesinde cuma gecesi saat 21:00 sıralarında Arşavir Efendi'yle birlikte Beyoğlu'ndan kalkıp Sirkeci ve Divanyolu Caddelerini takip ederek Çemberlitaş'a geldiklerini ve Arşavir'in bir yere gidip geleceğinden bahsederek kendisinin orada beklemesini söyleyip gittiğini, bir buçuk saat sonra geri döndüğünü, nereye gittiğini sorduğunda "Sen karışma, istediğim yere giderim." cevabını verdiğini belirtmiştir. Pazar günü yine birlikte saat 08.30 sıralarında, Beyoğlu'ndan Karaköy'e, oradan da tramvayla Kapalıçarşı kapısına geldiklerini ve Gedikpaşa Caddesinden aşağı doğru inerlerken Arşavir'in yine bir yere gidip geleceğini söyleyerek, Nişan'dan orada bulunan sütçü dükkânında kendisini beklemesini ister, 2 saat beklediği hâlde Arşavir gelmeyince, yemek zamanı da olduğundan yemek yemek üzere Beyoğlu'ndaki evine gitmekten, yolda Tarlabası Karakolu polisleri tarafından tutuklandığını, Mardiros Efendi'yi tanımadığını ve olaydan da asla bilgisi olmadığını söyledi.

Arşavir Efendi'nin Tavukpazarı'na Kapril'in kahvehanesine tek başına gelip, mektup sorduktan ve Çemberlitaş'taki tatlıcının bir dondurma yedikten sonra yatmak için Gedikpaşa'ya doğru gitmekten Çarşıkapısı karşısındaki mezarlık önünde Mardiros Efendi'ye rastlayarak, onun kendisini evine davet ettiği ifadesinde yer aldığından dolayı, konu tekrar kendisine sorulduğunda; Nişan'la birlikte cuma gecesi Beyoğlu'ndan Çemberlitaş'a kadar geldiklerini, Nişan'a kendisinin bir yere gideceğinden bahsederek orada beklemesini söylediğini belirterek önceki ifadesini değiştirmiştir. Arşavir'in, Mardiros Efendi'nin evine gittiğini, perşembe günü Nişan'la birlikte Tavukpazarı'nda Kapril'in kahvehanesinden çıkıp, Çemberlitaş'taki tatlıcıda birer tatlı yedikten sonra Nişan Efendi'yi orada bırakıp gezinmek üzere Gedikpaşa'ya doğru gitmekten oradaki mezarlık önünde Mardiros Efendi'ye rastlayıp evine davet olunduğu gösteriyor ki bu ifadesi, hem kendisinin ilk ifadesine hem de Nişan Efendi'nin beyanına taban tabana zıttır. Pazar günü yalnız eve geldiğini açıkladığı hâlde, tekrar ifadesine başvurulduğunda yine ifadesini değiştirerek, Nişan Efendi'yle birlikte tramvayla Çarşıkapısı'na geldiklerini ve oradan Gedikpaşa'ya doğru inerlerken, bir yere gidip geleceğinden bahisle oradaki sütçü dükkânında kendisini beklemesini söyleyerek, Mardiros Efendi'nin evine gittiğini fakat nereye gideceğinden ve Mardiros Efendi'nin kendisini evine davet ettiğinden haberi olmadığını söylemiştir. İfadelerindeki beyanlarına ve her iki defasında Gedikpaşa'ya kadar beraber geldikleri hâlde, Arşavir Efendi'nin ısrarla yalnız olarak gelip gittiğini söyleyerek gerçekleri gizlemesine bakıldığında Nişan Efendi'nin de suç ortağı olduğu açıkça ortaya çıkar.

Özetle, Arşavir'in yapılan davet üzerine eve gitmesi ve meseleyi önce Mardiros Telliyan'ın söylemiş olduğunu ve kendisinin de güya parayı aldıktan sonra Siyasî Şube Müdürlüğüne konuyu bildireceği yolundaki iddiasına gelince; perşembe günü Nişan Efendi'yle tatlıcı dükkânından çıkıp doğruca Beyoğlu'ndaki ikametgâhlarına geldikleri ve Mardiros Efendi'yle asla görüşmediği Nişan Efendi'nin ifadesinden anlaşıldığına, eve gidildiğinde

Mardiros Efendi'nin kapıyı açıp ne görüşmek istediği sorusuna karşı, birkaç dakika görüşmek istediğinin, Karabet ve Zari tarafından açıklanması ve cuma günü Mardiros Efendi'nin önemli bir meseleden dolayı görüşeceğini söylediği hâlde, kısa bir şey söyleyip vaktinin kısıtlı olmasından dolayı cumartesi günü gelmesini söylemesi yine kendi ifadesiyle sabittir. Arşavir'in pazar günü eve gittiğinde aralarında geçen konuşma da polis memurları tarafından aynen kayıt altına alındığından, bu iddiasının da tamamıyla doğru olmadığı meydandadır. Karışıklıklardan yararlanarak şeytanca elde etmiş olduğu nüfuz ve görevini kötüye kullanıp, kendi isteğiyle Mardiros Telliyan'ın evine gitmiş ve yukarıda anlatıldığı şekilde Bakanlar Kurulu üyelerini suikasttan kurtardığından dolayı el üstünde tutulmakta ve hatta İçişleri Bakanı Talat Bey ile gayet teklifsiz görüşmekte olduğunu ve beraberinde devamlı iki polis memuru bulunduğunu, Hınçak Örgütü mensupları tarafından silahla yaralandığını, bu örgüt mensuplarının kendisinde listesi olup her birinin kurtulmak için yüklü miktarda para vaat etmelerine rağmen yetkisi bulunmadığı ve hükûmetin el koyduğu örgüt mensuplarına ait evrak arasında 10 lira isteğiyle ilgili bir kâğıt bulunduğunu, bu kâğıdı bir senet karşılığında yanına aldığı ve konuyla ilgili 3 kişi tarafından bir de fezleke düzenlendiği tehdidinde bulunarak, cebinden evrakı çıkarıp okuduktan sonra meselenin kapatılmasının ancak 1000 lirayla olabileceğini, üç de arkadaşı olduğunu söyleyip son olarak 250 liraya razı olmuştur. Geri kalanını 3-4 gün sonra almak üzere, Mardiros'un 9 lirasını aldığı sırada suçüstü yakalanarak, devletin şan ve şerefini ihlâl ve görevini suiistimal ettiği; Nişan'ın, Arşavir Efendi'nin eylemine yardımcı ve ortak olduğu; Kunduracı Simon'un ise, Arşavir Efendi'nin Telliyan'ın evinde bulunduğu sırada etrafı gözetleyerek adı geçenlerle birlikte hareket ettiği anlaşıldığından, bu kişilerin haklarında ilgili kanun gereği işlem yapılması gerekmektedir. Arşavir Efendi'nin ikametgâhında ortaya çıkan ve dikkat çekici olan, bağımsız Ermenistan'ı gösteren el işlemeli bir tabloyla, 3 adet Ermenice kitap ve özel evrakı bir kutu içerisine konulup üzeri mühürlenmiştir. Bunlar hakkında da soruşturma yapılması gereğiyle Arşavir'in üzerinden çıkan 2 adet revolverle 29 mermi; Nişan Efendi'nin evinde ortaya çıkan bir revolverle 12 mermi ve özel evrakı incelenmesi için görevlilere teslim edilerek gönderilmiştir. 1 Temmuz 1915

Beyazıt Merkez Karakolu Başkomiseri
(İmza)

----- ----- -----

Emniyet Genel Müdürlüğü

1008

Mardiros Telliyan Efendi'den tehditle para alarak görevlerini suiistimal ettiklerinden dolayı sanık olan Siyasî Şube memurlarından Arşavir ve Nişan Efendiler ile eylem gerçekleştirilirken gözcülük yaptığı anlaşılan Simon haklarında düzenlenen soruşturma evrakı ekte sunulmuştur. Üzerlerinde ve evlerinde yapılan aramalarda ortaya çıkan özel belgeleriyle 3 adet revolver ve bunların mermileriyle özel işaretli 7 ve işaretli 2 adet Osmanlı lirası da gönderilmiştir. 1-2 Temmuz 1915

Mühür: Beyazıt Polis Merkezi Memurluğu

Beyazıt

114

Adlî Şubeye / 1-2 Temmuz 1915

İstanbul Emniyet Genel Müdürlüğü

Adlî Şube

Numara:1647

Daha önceden Dairenizce işlem gören ve gereği yapılan bu evrak, daha sonra Divan-ı Harbe gönderileceğinden, geri gönderilmek üzere Siyasî Şube İkinci Bölüme arz olunmuştur. 2 Temmuz 1915

Adlî Şube Müdürü
(İmza)

2 Şube

319

Geliş tarihi: 5 Temmuz 1915

----- ----- -----

Mardiros Telliyan Efendi'nin görülen lüzum üzerine tekrar alınan ifadesidir. (13 Temmuz 1915)

Önceki ifadenizde Simon ile Arşavir'in sizden 30 lira aldıklarını söylemişsiniz. Bu parayı, onlar nerede ve nasıl aldılar? Ocak 1915'te cereyan ettiğini de bahsettiğin bu eski olayların nasıl olduğunu ayrıntılı şekilde anlat.

Efendim, bu olayın esası şöyledir. Önce benim, Araştırma Dairesinde sorgulanmamı gerektiren eski bir mesele vardı. Ben o zaman da ifademi vermiştim. Beyazıt'ta Feşçi Kayıkçıyan'ın oğlu olan bir çapkını bana musallat ettiler. Bunu Hınçakyanlar yaptılar. Bu çocuk, benim onarttığım eve arkadaşları Kunduracı Simon ve Bahçecik'te otel işleten Bogos Kuryan isminde 38 yaşlarında bir şahısla beraber geldiler ve güya ben çocuğun ırzına

(Burası mürekkep dökülen bölüm.)

Bunlar beni daha fazla sıkıştırmaya başladılar. Sen, bu çocuğa cinsel tacizde bulunmuşsun. Asker kaçaklarını, yetkililere haber vermişsin. Bu 30 liradan başka, daha çok para vereceksin ki, namusunu ve kendini kurtarabilesin.” dediler. İşte bu beş kişi ve bunların arkasındaki destekleyici Arşavir, bana baskı yaptılar.

Tomacyan, bana Arşavir'in güvenilirliğinden, resmî görevinden ve itibarlı bir kişi olduğundan defalarca söz etti. Arşavir yaralandıktan sonra kıymeti daha da arttı. Tomacyan bana, “Çok önemli bir adamdır. Elinden her iş gelir. Kendisi yaralı olarak yatıyor. Polis müdürü de kendisini ziyarete gidiyor.” dedi. Beni sıkıştırdıkça sıkıştırdılar. Ben, bir taraftan önemli bir devlet memuru, diğer taraftan da Hınçakyanlar arasında kaldım. “Arşavir asılsız bir ihbarıyla bile bir adamı mahveder.” dediler. Yetkililere müracaat edip, layıkıyla durumu anlatamadım.

Araştırma Dairesinde sorgulanmamda resmî olmayarak bu Hınçakyanların edepsizliğinden, şantajından bahsederek tehdit edildiğimi söylemiştim. Kısaca, Köprülühan'da avukatım Agop Bahri Efendi ve ortağı Arif Bey'in önünde Arşavir için benden 30 lira aldılar. Sonra, Hınçakyanlar için de 100 lira aldılar. Bunu da vekilim Bahri Efendi aracılığıyla verdim. Sonra da oğlanın anası yani Kayıkçıyan'ın karısı da 100 lira aldı. Şimdi de Tomacyan'a 50 liralık bir senet daha verdim. Bu uğurda beni bu kadar paramı alarak soydular.

Pekâlâ bu kadar parayı verdiğini neden yetkililere haber vermedin? Hükûmetin Hınçakyanlar hakkında kovuşturma yaptığını bilmiyor muydun? Bunlar bu tür suçlarından dolayı yakalanıp cezalandırılırlar. Bir avukata müracaat etmişsin. Avukatın, sana, neden yetkililere müracaat etmen yolunu göstermedi? Senin böyle soyulmana sebep oldu?

Efendim, ben namuslu bir adamım. Namusuma yönelik bir suikasttı. Bir çocuk meselesi çıkardılar. Avukatım da namusumu kurtarmak için bu edepsiz ve alçak heriflerle uğraşmamak yolunu seçti.

Sen Arşavir’le ilk olarak nerede tanıştın? Evine ilk kez geldiğinde onu tanıyabilmiş miydin?

Benden para aldıkları zaman Köprülühan’da görmüştüm. Ama benim bulunduğum avukatın bürosuna girmedi, dışarıda dolaştı. O, dışarıda dolaşırken beni tehdit ettiler.

Sen mademki çocuğa da bir şey yapmamışsın, bu meseleyi kapatmayacaktın. Davacı olacaktın. Tıbbî muayene sonucunda suçsuzluğun anlaşılırdı. Para vermenin doğru bir yol olmadığını anlamalıydın.

Efendim, “Bir şeyin dedikodu olarak yayılması, gerçekte olmasından daha kötüdür” derler. Namusum büsbütün lekelenecekti. Herkesin ağzına düşecektim. Ne yapayım? Edepsiz insanların elinden böyle kurtuldum. Beni mazur görün.

Başka bir söyleyeceğin var mı? Yoksa imzalayınız.

Yoktur.

(İmza)

----- ✍ -----

Mardiros Telliyan’ın görülen lüzum üzerine tekrar alınan ifadesidir. (13 Temmuz 1915)

Önceki sayfada mürekkep dökülerek lekelenen ifade temize çekilmiştir.

Siz, önceki ifadenizde Simonla Arşavir’in daha önce 30 lira aldıklarını söylemiştiniz. Bu parayı, nerede aldılar? Ocak 1915’te olduğunu söylediğin olaylar, nasıl oldu? Ayrıntılı olarak anlat.

Efendim bu olayın esası şöyledir: Önce benim Araştırma Dairesinde de sorgulanmamı gerektiren eski bir mesele vardı. Be o zaman da ifademi vermiştim. Hınçakyanlar, Beyazıt’ta Fesçi Kayıkçıyan’ın oğlu olan bir çapkını bana musallat ettiler. Bu çocuk benim tamir ettirmekte olduğum evime, yakın arkadaşları Kunduracı Simon ve Bahçecik’te bir otel işleten Bogos Kuryan ismindeki 38 yaşındaki bir şahısla beraber geldiler. Güya çocuğu iğfal ediyormuşum gibi, beni tehdit ederek cebimdeki 30 lira 30 kuruşu aldılar. Sonra da 500 liralık bir senet imzalatmaya kalkıştılar. Ama imzalamadım. Kafama vurdular. Bu Simon’un Hınçakyan olduğunu

biliyordum. Çünkü beni örgütle tehdit etti. Paramı kurtarmak ve bu terbiyesizliğe engel olmak için Hınçakçı olan Okul Müdürü Zakaryan'a müracaat ettim. Zakaryan, bana "Başkanımız Murat'tır. O'na müracaat eder, parayı geri alır ve o çapkınları da örgütten kovarız." dedi. Ben de Murat'a bir kâğıt yazdım. Bundan sonra beni daha çok sıkıştırmaya başladılar. "Sen bu çocuğu iğfal etmişsin. Asker kaçaklarını yetkililere haber veriyormuşsun. 30 liranın dışında, daha çok para vereceksin ki kendini ve namusunu kurtarabilesin." dediler. İşte, bu beş kişi ve bir de bunların arkasında destekleyici olan Arşavir, bana baskı yaptılar. Tomacyan bana Arşavir'in öneminden, resmî görevinden ve onun çok itibârlı bir kişi olduğundan defalarca bahsetti.

Arşavir'in yaralanmasıyla, değeri daha da arttı. Tomacyan bana, "Pek değerli bir adamdır. Elinden her iş gelir. Yaralı olarak yatıyor. Polis müdürü de kendisini ziyarete gidiyor." dedi.

Beni sıkıştırdıkça sıkıştırdılar. Ben de bir taraftan önemli bir devlet memuru, diğer taraftan da Hınçakyanlar arasında kaldım. "Arşavir, bir jurnaliyle adamı mahveder." dediler. Yetkili makamlara başvurup, durumu anlatamadım. Araştırma Dairesinde sorgulanmamda gayri resmî olarak Hınçakyanların edepsizliğinden, şantajından bahsettim. Tehdit edildiğimi de söylemiştim. Kısaca, Köprülühan'da avukatım Agop Bahri Efendi ve ortağı Arif Bey'in önünde Arşavir için benden 30 lira aldılar. Sonra kendileri için yani Hınçakyanlar için de 100 lira aldılar. Bu parayı avukatım Bahri Efendi aracılığıyla verdim. Sonra oğlanın annesi yani Kayıkçıyan'ın karısı da 100 lira aldı. 50 liralık bir senedi de Tomacyan'a verdim. Jamanak gazetesi Müdürü Koçunyan bu meseleyi duymuş "Seni teşhir edeceğim" diye bir adam gönderdi. Ben de tanıdıklarımdan, bitpazarında Elbiseci Kirkor Vartazyan'ı gönderdim. Gelen adam 50 lira istemişti. Ona da beş lira vererek anlaştık. Bu uğurda beni bu kadar paramı alarak soydular.

Fakat sen neden bu kadar para verdin? Yetkili makamlara haber vermedin? Yetkililerin Hınçakyanlar ile ilgili kovuşturması olduğunu bilmiyor muydun? Onları bu suçlarından dolayı sıkı şekilde takip ederek cezalandırıyorlardı. Avukatına da başvurmuşsun. O, neden senin yetkili makamlara başvurman yolunu seçmedi de soyulmana sebep oldu?

Efendim. Ben namuslu bir adamım. Bu çocuk meselesi namusuma yapılmış bir suikasttı. Avukatım da namusumu kurtarmak için bu edepsiz ve alçak heriflerle uğraşmamak yolunu tuttu.

Arşavir'i ilk olarak nerede gördün? Nerede tanıştın? Bu sefer evine geldiğinde tanıyabildin mi?

Benden para aldıkları zaman Arşavir'i Köprülühan'da gördüm. Oraya gelmişti. Fakat avukatımın bürosuna girmedi. Holde dolaşıyordu. Onun oradaki varlığından yararlanarak, Tomacyan beni tehdit edip parayı aldı.

Mademki bu çocuğa da bir şey yapmamışsın, bu meseleyi kapatmayacaktın. Dava açtığına yapılacak bir tıbbî muayenede suçsuzluğun anlaşılacaktı. Para vermenin iyi bir yol olmadığını ve bu işin sonunun gelmeyeceğini anlamalıydın.

“Bir şeyin dedikodu olarak yayılması, gerçekte olmasından daha kötüdür” derler. Ben de bu mesele büyüyüp, dalgalanarak namusumun büsbütün lekeleneyeceğinden ve herkesin diline düşeceğimden korktum. Bu edepsiz adamlardan böyle kurtuldum. Beni de mazur görün.

Başka söyleyeceğin var mı? Yoksa ifadeni imzala.

Yoktur. İmzalayayım.

(İmza)

----- ✍ ----- ✍ -----

Sirkeci, Köprülühan, 32 numaralı büroda çalışan Avukat Agop Bahri Efendi'nin ortağı Avukat Arif Bey'in ifadesidir.

Kimlik bilgilerinizi söyleyiniz.

İsmim Mehmet Arif. Babamın adı Mustafa Efendi'dir. 25 yaşındayım. Nuruosmaniye'de İkbâl Kiraathanesi karşısında, 48 numaralı evde ikamet etmekteyim. İki senedir avukatlık yapıyorum.

Ortağın Agop Bahri Efendi'nin müvekkili Mardiros Tellıyan Efendi'yi tanıyor musun?

Evet. Tanıyorum.

Tellıyan Efendi size neden müracaat etmişti? Bu konuda ne biliyorsunuz?

Tellıyan Efendi yaklaşık dört beş ay önce (Dosya yanımda olmadığından tam gününü söyleyemiyorum.) heyecanlı bir şekilde büroya geldi. “Kendisinin Gedikpaşa'daki evini tamir ettirmekte olduğunu, işin tamamlandığını, ustanın parayı hak edip etmediğini anlamak üzere incelemeye gittiğini, bu sırada Kirkor Kayıkçıyan, Simon ve bir de Kuryan'dan oluşan üç kişinin kapının açık olmasından yaralanarak içeri girdiklerini; Tellıyan'ı üst katta yakaladıklarını ve ona 500 liralık bir bono göstererek bunun altını imzalamasını ve kızının Kirkor Kayıkçıyanla evliliğini onaylayan bir senet istediklerini; bunlara Tellıyan Efendi'nin razı olmaması üzerine cebinde bulunan 27 Osmanlı ve 3 İngiliz lirasını gasp ettiklerini, bu meselenin duyulması durumunda da öldürüleceğini” söyleyerek, tehdit edip gittiklerini söyledi.

Bir iki gün sonra da sabahleyin Simon ile Kuryan, Telliyan Efendi'nin Gedikpaşa'daki evine gelerek önceki şartlarını yinelemişler. Onaylamaması hâlinde Kirkor Kayıkçıyan'ı iğfal ederken suçüstü yakaladıklarına dair şahitlik yapacaklarını bildirmişler. Telliyan Efendi'nin verdiği ters cevap üzerine bırakıp gitmişler. Telliyan, hemen kendileri aleyhinde kovuşturmada bulunulmasını rica etmiş.

Önce, konuşma Ermenice olduğundan anlayamamıştım. İki gün sonra Türkçe anlattığında meseleyi anladım. Bu esnada büroya, başında siyah eşarp olan, buğday benizli, orta boylu, balık etinde, siyahlar giyinmiş bir kadın, yanında akrabası olduğunu söylediği siyah bıyıklı, yuvarlak yüzlü, esmerce bir adamla geldi. Çocuğun iğfal edilmiş olması ve bizlerin de Telliyan Efendi'nin avukatı olmamız dolayısıyla meseleyi açıklamaya mecbur kaldığını bildirdi. Kadın, şayet Telliyan Efendi çocuğuna yaptığı fenalığa karşılık, 300 lira para verir ve çocuğu da okula gönderirse şahsî haklarından vazgeçeceğini söyledi. Ortağım Bahri Efendi, senin çocuğuna yapılan bir kötülüğün gerçek olmadığı ortaya çıkarsa, piyasada namusluluğuyla tanınmış bir tüccara şantaj yapmak ve namusuna tecavüz suçlarını işlemiş olur. Onun için mümkünse siz bunu halledin ki kanun önünde cezası bir derece hafiflesin. Kadın, "Oğlumun bu işin faili olduğu doğru değildir. Ancak gerçek olan bir şey varsa, çocuğumuza tecavüz edilmesidir. Buna karşılık ben Telliyan Efendi'den para istiyorum." Bahri Efendi de, size bir bedel vermek gerekiyorsa mahkeme değer biçsin. Kendi ailesinin namusunu düşünmeyen Telliyan Efendi'den para alsın.

Kadın bırakıp gitti. Bir iki gün sonra aynı kadın, aynı kıyafetle, yanında uzunca boylu, zayıf, elmacık kemikleri dışarı çıkmış, eski Kozan milletvekili olduğunu söyledikleri Murat Efendi isminde birisiyle gelerek, aynı isteklerini tekrarladı. Bahri Efendi'yle birkaç gün önceki konuşmalarını yapıp sonra çıkıp gittiler. Yalnız, Murat Efendi Ermenice olarak "Bu işin barışla çözülmesi gerektiğini" söylemiş.

Bir ya da iki gün sonra Telliyan Efendi ağırlarından dolayı ıstırap olduğunu, Emniyet görevlileri kendisini isterlerse sedyeyle gelebileceğini, ertelenmesi mümkünse ertesi gün müracaat etmeyi isteyeceğini bildirdi. Ben de Araştırma Dairesinde İrfan Efendi'ye aynen tebliğ ettim. Ertesi günü başvurmamı söylediler. İrfan Efendi'nin yanına gittiğimde kalp hastası olduğundan, yeni emirleri neyse onu yapıp, ertesi sabah gelsinler, dedi. Ertesi akşam saat 17:00 sıralarında birisi bizim büroya gelerek bu meselenin Emniyette olmasına rağmen kapatılabileceğini, ancak buna karşılık 30 lira para istediğini söyledi.

Bu mesele dışarıdaki odanın önünde cereyan etmiş. Bundan dolayı görmedim. Bu adam dışarıya çıkınca, beni camlı odaya çağırdılar. Böyle bir istekte bulunduğunu ve bu adamın Arşavir ya da Arşaron adlı, Emniyette önemli birisi olduğundan, elinden her iş gelebileceğini belirttiklerini, Telliyan Efendi söyledi. Kanun herkesten kuvvetlidir.

Haksız olan bir meselede, böyle adamların hiç önemi olmayacağını ve kanuna göre hareket edilmesi gerektiğini, söyledim. O sırada küçük odanın koridora açılan penceresi önünde sarışın, bıyiksız, İngiliz tarzı [a la *Anglais*] kulaktan takma gözlüklü, zayıfça, orta boylu, yaklaşık 28, 30 yaşlarında bir adamın gezinmekte olduğunu ve Arşavir ya da Aşaron denilen adamın bu olduğunu söylediler. Yine önceki fikrimde ısrar ederek bu adama para vermek değil, hemen yetkililere haber vermek gerektiğini söyleyip odama döndüm.

Telliyan Efendi, Arşavir'e 30 lira vermiş, ben görmedim. Telliyan Efendi'den duydum. Para verildiyse de bürodaki iki odanın arasında verilmiş olduğu kanaatindeyim. Bunun arkasından evrak, Emniyet güçlerinden alınarak Sorgu Hakimliğine verildi. Sorgu Hakimliğinden gelen çağrı üzerine Telliyan Efendi'yle, davacı olduğumuz için beraber Sorgu Hakimliğine gittik. İfadeleri alındı. Kırkor Kayıkçıyan ile annesi oradaydı. Yapılan incelemeler sonucunda Sorgu Hakimliğince, gerek şantaj gerek ırza geçme maddelerinden dolayı men-i muhakeme kararları çıkmış ve bu kararlar savcılıkça da onaylanmıştır. Bu kararların "Kendi rızasıyla olduğunu söylemesinden dolayı çıktığını" Kırkor Kayıkçıyan söyledi.

Bu meselenin kapanması için istenilen paraları, kimlerin istediğini ve kimlere verildiğini gördünüz mü?

Kadının para istediğini bilmiyorum. Arşavir Efendi diye gösterdikleri adamın 30 lira para talep ettiğini ve bu paranın verilir verilmemesi konusunda benim görüşümü sordular. Onaylamadım. Benim yanımda bir para bile verilmedi. Ancak dışarı kapının önünde Telliyan Efendi, Bahri Bey'den birkaç tane banknot aldı. Bizzat kime verildi, niçin verildi, bunu bilmiyorum.

Bu sırada para meselesinden dolayı yetkili makamlara başvurmadınız mı?

Telliyan Efendi, Emniyette verdiği ifadede, yalnız 30 liradan ilk başta evinde yapılan şantajdan itibaren söz ettiğini söyledi. Gözümün önünde bir şey olmadığı için ve bazı kelimeler de Emenice söylendiğinden kimseye bir şey söylemedim.

Bu konuda başka bir bildiğiniz var mıdır?

Bu kadar. Başka bir bildiğim yoktur.

İfadenizi okuyunuz. Doğruysa imzalayınız.

Evet. Doğrudur. İmzalayayım. 15 Temmuz 1915

Arif Mustafa

----- ----- -----

İstanbul Emniyet Müdürlüğüne

Kardeşim, Aleksan oğlu Simon Manukyan, 20 günden beri Müdürlüğünüzde tutukludur. Kardeşim hapsi gerektirecek bir suç işlememiştir. Bu, bir yanlışlık veya iftira eseridir. Rica ediyorum, bir an evvel soruşturma yapılarak tahliyesine karar verilsin. Anneme üzüntüsünden inme inmiştir. Benim kocam askerdir, çoluk çocuğumu düşünürken bir de kardeşimin tutuklanması beni çok üzdü. Allah aşkına, kardeşimin bir an önce tahliyesini sağlamanızı, yalvararak tekrar istirham ederim.

14 Temmuz 1915

Gedikpaşa'da Bostanali Mahallesinde Gülhan Sokak 8 numaralı evde oturan
Haykoni Sedefçiyen

----- İM ----- İM -----

1
1466

14 Temmuz 1915

Simon'un, Beyazıt Polis Merkezinden 1-2 Temmuz 1915 tarih ve 1108 numaralı zarfla gelen belgeleri Adli Şube Müdürlüğüne ve oradan da Siyasî Şube Müdürlüğüne verilmek üzere Müdürlüğünüze takdim edilmiştir.
14 Temmuz 1915

(İmza-Mühür)

Siyasî Kısım 2 nci Şube Müdürlüğüne

Evrakı Adli Şubeye gönderilmek üzere Evrak Kalemine iade edildi.

20 Temmuz 1915

İkinci Şube Müdürü
(İmza)

İstanbul Emniyet Genel Müdürlüğüne arz edildi. 20 Temmuz 1915

Adli Şube / 20 Temmuz 1915

----- İM ----- İM -----

İfadesinin alınmasına ihtiyaç duyulan Simon'un tekrar alınan ifadesidir. (16 Temmuz 1915)

Sizin, Bogos Kuryanla beraber Mardiros Telliyan'ın evine girdiğinizde kendisinden 30 lira 30 kuruş aldığınız, hatta 400, 500 liralık bir senet imzalatırmak istediğiniz anlaşılıyor. Önceki ifadende bunları söylememişsin. Bu husus nasıl olduysa açıkla!

Önce de söylediğim gibi kilisede piskoposum (diocese). Bir gün kilise civarında Mardiros Efendi'yle çocuğu konuşurlarken gördüm ve şüphelendim. Çocuğu yalnız gördüğümde, açıklama yapmasını istedim. "Beni otele, hamama gidelim, gibi birtakım sözler söyleyerek kandırmaya çalışıyor." dedi. Kendisi kilise cemaatindendi. Önceden beri tanıyor olmamdan dolayı, bu meseleye inanmadım.

Bir çarşamba günü, çocuk benim evime gelerek "Yarın sabah saat 09.00'da Mardiros Efendi'nin evine gideceğim." dedi. Ben de gözümle görerek inanmak için sabahleyin gidip bekledim. Mardiros Efendi'yi eve girerken görmedim. Yalnız çocuğun eve girdiğini gördüm. Bu sırada Bogos Kuryan da oradan geçmekteydi. Neden orada beklediğimi sordu. Durumu kendisine açıkladım. Beraberce eve girdik. Çocuğun donu çözülmüş olduğu gibi Mardiros Efendi'nin de pantolon ve donu açıktı. Bogos Kuryan çocuğa iki tokat vurdu. Her ikimiz, Telliyan'dan böyle bir edepsizlikte bulunduğunu bildiren bir yazı imzalamasını teklif ettik. Kesinlikle razı olmadı. Bunu yazmamak için 300 liralık bono imzalayacağını söyledi. Biz razı olmadık. 400, 500 liraya kadar çıktı. Biz yine razı olmadık. Bunun üzerine çocuğu alıp annesine götürdük. Meseleyi anlattık. 30 lira aldığımız kesinlikle yalandır.

Mardiros'tan olay anında yakalandığını gösterir bir belgeyi hangi amaçla istedin?

Mardiros kiliseye üyedir. Böyle bir adamın kilise üyeliğinde bulunması doğru değildir. Bu kâğıdı alıp Patrikhaneye götürecektik. Böylece kendisini azledeceklerdi.

Kirkor sana, Mardiros Efendi'nin evine gideceğini söylediği ve kendilerini gözetlediğin hâlde, meseleyi emniyet görevlilerine haber vermeyerek, neden kendi kendine çözmeye kalkıştın?

Önce görmek, sonra emniyet görevlilerine haber vermek niyetindeydim. Hatta gördükten sonra gidip emniyet görevlilerine haber verecektim. Ayaklarıma kapandı. Ben de çocukla beraber annesine gidip durumu haber verdim. Emniyet görevlilerine haber verirsem, rezil olacağını düşündüm. Kendisi kilise üyesi olduğundan dolayı bu şekilde teşhir edilmesini uygun görmedim.

Ermeni partilerinden hangisine üyesin?

Kumkapı Hınçak Kulübüne üyeyim. Kâğıt vesaire masraflarına karşılık ayda bir kuruş verirdim.

Hâlbuki, senin Taşnaksütyun Partisine üye olduğun ve Mardiros'u da örgüte tehdit ettiğin söylenmektedir. Buna ne diyeceksin?

Hayır. Ben kesinlikle Taşnaksütyun Partisine üye değilim. Bir defa bile gitmedim. Mardiros Efendi'yi tehdit konusuna gelince, bunun da aslı yoktur.

İfadenizi okuyorum. İmzalayınız.

Doğrudur. İmzalayarak onaylıyorum.

(İmza)

----- 80 ----- 82 -----

Gedikpaşa, Bostanali Caddesi, 43 numaralı evde kiracı olarak ikamet eden Kirkor Kayıkçıyan'ın çağırılarak alınan ifadesidir. (16 Temmuz 1915)

İsmin, babanın ismi nedir? Ailenizin lakabı nedir? Kaç yaşındasın? Nerede ikamet ediyorsun? Ne iş yapıyorsun?

İsmim "Kirkor". Babamın ismi "Karabet'tir". Ailemize "Kayıkçıyan" derler. 15 yaşındayım. Gedikpaşa, Bostanali Mahallesi, 43 numaralı evde ikamet ediyorum. Okçularbaşı'nda fes kalıpcılığı yapıyorum.

Mardiros Telliyan Efendi'yi tanıyor musun?

Evet. Onu altı aydan beri tanıyorum.

Mardiros Telliyan Efendi'yi nereden tanıdınız?

Ben Bahçecik Amerikan Okulu öğrencilerindenim. Geçen Aralık'tan, tahminen iki ay önce İstanbul'a gelmiştim. Bir gün kiliseye gittim. Mardiros Telliyan Efendi'nin bana dikkatli dikkatli baktığını gördüm. Daha sonra dükkâna gelerek babamla görüştü. Ölçüsünü verip bir fes ısmarlayarak gitti. Bir cumartesi günü geldi, fakat fesi almadan gitti. Pazar günü geldiğinde bir eski fes daha getirip, her ikisinin evine götürülmesini, kendisinin işi olduğundan mağazaya gideceğini söyledi. Bir saat sonra, fesleri alıp eve götürdüm. Evde bulunan hizmetçi kadın "Efendi burada." dedi. Telliyan Efendi de dışarıya çıkarak "Size söyleyeceklerim var." dedi. Ben de odaya girdim. Odada bana beş lira maaş ve kızını vereceğinden bahsetti. Oda kapısını kapatarak beni bir defa öptü. Bağırdım. Fakat evde kimse olmadığını söyledi. Gerçekten

kimse gelmedi. “Ben her şeyi yaparım” gibi bazı sözler de ekledi. Korktum. Durdum ve beni iğfal etti. Para vermek istedi. Paraları yüzüne fırlatıp, evden çıktım. Dört gün hasta yattım.

Daha sonra beni nerede gördüyse “Çok sevdiğinden, çok iyilik yapacağından ve kızını vereceğinden” söz etti. Kendisine yüz vermiyordum. Bir gün kilisede yine arkamdan gelerek bazı sözler söylemeye başladı. Ben kendisini azarladım. Kilisede piskopos (diocese) olan Simon bunu görmüş. Meseleyi bana sordu. Önce söylemek istemedim. Israr etti. Nihayet meseleyi kendisine anlattım. Simon da “Sen tamam de. Yalnız önceden haber ver. Bir memur veya polis alarak kendisine iyi bir ders vereyim.”dedi. Bundan sonra Mardiros Telliyan Efendi beni saat 09:00’da evine davet etti. Ben de geleceğimi söyledim. Simon’a da haber verdim. Saat 09:00’da kalkıp, gittim.

Telliyan Efendi evin balkonunda oturuyordu. Simon ise evin dışında gözetliyordu. Köşede de Bogos Kuryan duruyordu. Ben eve gireceğim sırada, “Kapı açıktır. İçeriye girerken kapıyı hızla kapat ve yine aç. Bir şey anlaşılmasın.”dedi. Ben de öyle yaparak yukarıya çıktım. Arkasından Mardiros Efendi bana sarıldı. Bu sırada Simon ile Bogos Kuryan yavaşça gelerek bizim bulunduğumuz odaya girdiler. Bogos Kuryan bana bir tokat attı. Mardiros’u da bir odaya doğru ittiler. Simon, polis çağırmak üzere gitmeye kalkıştı. Bu sırada Mardiros Efendi ayaklarına kapanarak, yalvarmaya başladı. “Size 500 lira vereyim, 1.000 lira vereyim.” diye söylenmekteydi. Bu sırada Kuryan’ın bana “Git. Aşağıda bekle!” demesi üzerine aşağıya indim. Bekledim. 10 dakika sonra aşağıya indiler. Bogos Kuryan “Bunu kimseye söylemeyeceksin! Yoksa seni öldürürüm. Bu namus meselesidir. Ortaya çıkarsa seni öldürürüm!” dedi. Ben de yalnız anneme anlattım. Vartazyan isminde birisini anneme göndererek 50 lira vaat etmiş. Annem davacı olacağını söyleyince, araya diğerlerini de karıştırdılar ve 100 liraya kadar çıktılar. Fakat sonuçta davacı olduk.

Mardiros evden çıkarken “Bu iş ortaya çıkarsa seni öldürürüm.” dediği sırada, Simon ne yapıyordu?

Bu sözü duydu, fakat bir şey söylemedi.

Hâlbuki, Mardiros Efendi’den 30 lira para almışlar. Hatta 500 liralık senet imzalatırmak istemişler. Bunları neden inkâr ediyorsun?

Yukarıda da söylediğim gibi, beklemem için beni aşağıya gönderdiklerinden dolayı o konudan haberim yoktur. Almış olabilirler. Daha sonraki araştırmalarıma göre bu meseleden sonra her ikisi Beyoğlu’na gitmişler. Benim yanımda sadece, imzalaması için ona bir kâğıt verdiler. Bu kâğıtta iğfal hâlinde yakalandığını imzasıyla onaylayacaktı. Fakat bunu imzalamadı. Bu sırada beni aşağıya yolladılar. Daha sonra onların ne yaptığını bilmiyorum.

Mardiros Efendi sana ilk kez tacizde bulunduğunda, neden emniyet görevlilerine haber vermedin?

İhbar etmeye korktum. Çünkü, ilk gün bana “Seni öldürür, mahzene gömerim.” demişti.

İfadeni okuyorum. Doğruysa imzala.

Doğrudur. İmzalar ve onaylarım.

Kirkor Kayıkçıyan

----- ✍ -----

Sirkeci, Köprülühan, 32 numarada avukat, Nişantaşı, Bekçi Sokak, 6 numarada ikamet eden Kirkor oğlu Agop Bahri Efendi’nin ifadesidir. (17 Temmuz 1915)

Mardiros Efendi ismindeki müvekkilinizin bir meselesinden dolayı büronuzda birtakım para verilmiş. Neler olduysa açıklayınız?

Mardiros Telliyan Efendi bir gün büroya geldi. Kendi aleyhinde bir iftira ve şantaj maruz kaldığından haklarının savunulması için bir vekil tayin etmek istediğini söyledi. Davasını sorduk. “Kirkor isminde bir çocuk varmış. Kumkapı’da boş bir evde bulunduğum sırada bu Kirkor’la birlikte iki kişi daha içeriye girdiler. Bu iki kişi, sen çocuğu iğfal ediyordun, biz de gördük. Sen kızını bu Kirkor’a vermelisin. Bunun yanı sıra 500 lira da para vermelisin. Yoksa sana şunu, şunu yapacağız. Mahkemeye vereceğiz.” diye, önce tehdit, bir de bu konuda yazılmış kâğıt göstererek imzalamasını teklif etmişler. Mardiros’un, buna karşı çıkması üzerine yanında bulunan 30 kûsur lirayı alıp gitmişler, bununla da yetinmeyerek meseleyi bir komisyona havale etmişler.

Bu Kirkor’un annesi de “Sen bu komisyon tarafından mahkûm oldun. Bana 1.000 lira vereceksin.” diye tehdit etmiş. Sonunda mesele polise yansımış. Mahkemeye verileceğinden dolayı haklarının savunulması işini bize verdi.

Meselenin, zaten polis tarafından incelenmekte olduğunu öğrendim. Arkadaşım Arif Bey’den Emniyete giderek meselenin incelenmekte olduğu birimde işi anlatmasını, Mardiros aleyhine söylenen sözlerin şantajdan ibâret olduğunu, ne zaman istenilirse bu adamın polise ifade vermeye hazır bulunduğunu söylemesini rica ettim. Kendisi gitti. Diğer taraftan da gelmesi için kadına haber gönderdik. Böylece muamelenin birinci kısmı bitmişti.

Ertesi gün çocuğun annesi geldi. Telliyan'ın oğlunu iğfal etmiş olduğundan dolayı namusunun ayaklar altına alındığını, buna karşılık olarak da oğlunun okul masrafları için 1.000 lira vermesinin lazım geldiğini söylemiş. Bunun üzerine ben kendisine, çok yanıldığını, gerçekte, oğluyla arkadaşlarının, Telliyan'ı soymak için evine gittiklerini, hatta parasını gasp ettiklerini, bundan dolayı da Telliyan'ın bu hususta suçsuz olduğunu söyledim. Oğlunun arkadaşlarına kapılmakta olduğunu düşündüğümü, namus meselesi olduğundan dolayı davacı olunmasının her iki tarafın namusunu lekeleyeceğini söyledim. İkna olmadı. Bu konuyu inceleyenlerin, Telliyan'ı suçlu bulduklarını, izin verirsem, büroya gelip bana anlatmalarını istediğini rica etti. Peki, dedim.

Bir iki gün sonra iki kişiyle beraber büroya geldiler. Bunlardan birisi Cihan Gülyan isminde, uzunca boylu, sivri sakallı, çakır gözlü birisiydi. Diğeri, daha kısa boyluydu. Fakat kendisini tanıımıyorum. Üzerinden sekiz ay geçtiğinden eşkâlini hatırlayamıyorum. Kadınla beraber geldiler. Bunlar kadının tarafını tuttuklarından dolayı "Telliyan suçludur. Bu kadına para verilmeli ve çocuğu okula gönderilmelidir." dediler. Ben de şantaj olayını kanıtlamak ve bir delil yakalayabilmek amacıyla bu konudaki konuşmama devam ettim. "Telliyan zengindir. Çocuğu Bahçecik Okuluna göndersin. Bunun için aracı olayım." dedim. Bunun üzerine "Namuslu adamdır. Namus meselesinden dolayı iftira edildiğinden bunu kabul etmez. Ancak, çocuğunuzun terbiyesiz olduğu anlaşıldığından eğitilmek üzere okula gönderilmesi için ikna edebilirim." dedim. Gittiler.

Ertesi gün tekrar geldiler. Büyük okula gönderilmesi, para verilmesi gibi bazı tekliflerde bulunmaya kalkıştılar. Bu durum böyle üç dört kez devam etti. Sonra bir gün sinirlenerek kovdum. Kadın tekrar geldi. Başka Müslüman bir beyle geleceğini söyledi. Şişman, kısa boylu, siyah sakallı bir adamla geldiler. Ben onlara "Bu meseleyi mahkeme halleder. Biz, şantaj davası açacağız. Siz de iğfal davası açınız." diyerek kadını kovdum.

İşin mahkemeye sevk edilmesini beklediğim sırada Galata Sulh Mahkemesindeydim. Telliyan Efendi'yle arkadaşım Arif Bey'in telaşla geldiklerini gördüm. Ne olduğunu sordum. Telliyan Efendi "Sizin arkadaşınız Arif Bey'in Emniyete gittiği zaman orada bıraktığı kartvizitini bir avukatın bürosuna göndermişler. O avukat beni çağırıldı. "Sen kendini kurtarmak için Arif Mustafa Bey'e müracaat etmişsin. O da Emniyete göndermiş. Hâlbuki 300 lira vermeden, hapsedilmekten kurtulman mümkün değil. Bu 300 lirayı karakoldan memurlar alacaklar." dediğini, bana telaşla söyledi. Telliyan, bu avukatı tanır. Ben, bu işte bir yanlışlık olduğunu, Emniyetten böyle bir haber gelme imkânının olmadığını söyledim. "Sen yanlış anlamışsın" dediğimde, doğru anladığını, mümkünse beni o avukatın bürosuna götürmeye hazır olduğunu, söyledi. Mahkemeden sonra, birlikte gittik.

Çakmakçılar yokuşunda ismini bilmediğim bir anda, yeni avukatlardan bir Ermeni avukat, meseleyi açıkladığımda, ilk önce benden korkarak tereddüt etti. Sonra Telliyan'ın yukarıdaki söylediklerini tekrar etti. Ben, "İnsanlık için Telliyan Efendi'ye haber gönderdim. Polisler bana gelip, bu kartı getirdiler." dedi. Bu insaniyetine teşekkür ederek "Bu polisler gelirlerse anlatınız. Telliyan suçsuzdur. Bir şantaja maruz kalıyor. Biz kendilerinden böyle suçsuz adamları korumasını bekleriz. Nazikçe idare ediniz. Ne olacağını bana bildiriniz." dedim. Kalkıp büromuza gittik.

Ya o akşam ya da bir iki akşam sonra büromda diğer müşterilerden oluşan pek çok kalabalık vardı. Telliyan'ın da bulunduğu bir sırada bana birisi gelip, onunla özel bir şey görüşmek istediğini söyledi. Bu adamı ilk defa gördüm. Gayet şık giyimli ve renkli gözlüklüydü. Telliyan Efendi bu adamı tanıdı. Korkuyla benden birlikte gitmemizi rica etti. Büroda yer olmadığından ve büromuza da gelmediğinden, karşıdaki odaya geçtik. Orada oturduk. Bu gelen adam biraz önce bahsettiğim avukatın söylediği sözleri tekrarladı. Kendisinin karakoldaki nüfuzlu memurlardan olduğunu ve bu meseleden dolayı tutuklanmaması için Telliyan'ın fedakârlık etmesi gerektiğini, bu akşam hemen 30 lira verilmezse gitmeyeceğini, tutuklanmasının kesin olduğunu söyledi.

Telliyan Efendi 300 liranın 30 liraya indiğini görünce biraz rahatlar gibi olduysa da, ben resmî yetkili olduğunu söyleyen bir adamdan, böyle sözlerin sarf edilmesini beklemediğimden sinirlendim. "Sizden büyüğe müracaat ederim." diyerek çıktım. Bekleyen müşterilerimin yanına gittim. Sonra herkes kalkıp gitti. Bu dava da ben bunların hepsini kovduktan sonra Sorgu Hakimliğine gitti. Orada tekrar Arif Bey, Telliyan'la beraber Sorgu Hakimine gittiler. Sorgu Hakimliğinde gerek Telliyan aleyhine açılan iffal davasından dolayı, gerekse Telliyan'ın onlar aleyhine açtığı şantaj davasından dolayı men-i muhakeme kararı verilmiş olduğunu haber aldım. Bildiğim bundan ibarettir.

Araştırmalarımıza göre sizin odanızda Arşavir için 30 lira ve Hınçakyanlar için 100 lira alındığı anlaşıyor. Bu nedenle kadının, kendisine hak verdiğini söylediği komisyon hakkında ne biliyorsanız söyleyiniz?

Arşavir, 30 liraya tamam, dedi. Ben kendisine "Deveden büyük fil vardır. Büyüklere müracaat ederim." diyerek bulunduğumuz odadan çıktım. Hınçakyanlar için 100 lira alındığından haberim yoktu. Arşavir'e 30 lira verildiğini de görmedim. Çünkü ben çıkıp büroma gittim. Telliyan, vermiş olabilir. Komisyon konusuna gelince, kadınla beraber gelen adamlar gibi, tanımadığım bazı kişilerden oluşmuş olmalıdır.

Bu mesele, emniyet görevlilerince takip edildiği zaman şimdiki gibi bir sonuç bekleyerek, doğrudan doğruya dava açmanızın sebebinin açıklar mısınız?

Arada şantajı gösteren delil ve ip ucu yoktu. Mahkemeye müracaat etsem de bunu o sırada ispatlayamayacaktım. Bundan dolayı bir ipucu bulabilmek için kadınla görüşüp konuşmaya mecbur kaldım. Ayrıca Arif Bey'i de Emniyet Müdürlüğüne gönderdim.

Bu konuda başka bir bildiğiniz var mıdır?

Hayır. Yoktur.

İfadenizi okuyorum. Doğruysa imzalayınız.

Evet. Doğrudur. İmzalayayım.

(İmza)

----- ----- -----

İstanbul Emniyet Genel Müdürlüğü
Siyasî Kısım 2 nci Şube
Adet
2 nci Şube
319

Şikâyetçi Mardiros Telliyan'ın, 1914 yılı Aralık ayında Kırkor Kayıkçıyan adlı çocuğu iğfaliyle ilgili mesele üzerine derinlemesine soruşturma yapılmıştır. Buna göre, gerek Gedikpaşa Hınçak Örgütü üyelerinden olup, bugün çeşitli yerlere uzaklaştırılmış olan Nerses Zakaryan, Samoil Tomacyan, Arzruni ve arkadaşlarının, gerekse sanık Arşavir Sahakyan ve çocuğun annesi ile Jamanak gazetesi sahibi Misak Koçunyan'ın, Mardiros Telliyan'ı tehdit ederek para aldıkları anlaşılmaktadır. Bu konunun zamanında polise tam olarak bildirilmemesi ve bilhassa şantajla para aldığı iddia edilen Hınçak üyeleri hakkında, o zamanlar yetkililerce Hınçak Örgütü aleyhinde şiddetle takibat yapıldığı hâlde, bu örgütten korkulduğu düşüncesiyle yetkililere bilgi verilmemesi dikkat çekicidir. Soruşturma evrakı ekleriyle birlikte gönderilmiştir. Arşavir'in evrakı arasında çıkan ve tercüme ettirmek üzere önce kendisine verilip daha sonra alınan Ermeni tarihine ait birkaç kitapla, silahlara el konulmuştur. Özel evrak ve yazışmalarla bir adet "Araksi Mayer(?)" levhası ve Nişan'a ait evrak da Adli Şube Müdürlüğüne gönderilmiştir. 21 Temmuz 1915

Siyasî Kısım 2 nci Şube Müdürü
(İmza)

İstanbul Emniyet Genel Müdürlüğü
Adli Şube
Numara
1647

Divan-ı Harbe gönderilmesi için Merkez Komutanlığına yazısı yazılmak üzere şubeye

----- ----- -----

17 Temmuz 1915

Jandarma Tabur Komutanlığına

Soruşturma sonucunda, adı geçenin Konya'ya uzaklaştırıldığı anlaşılmıştır. İzmit Mutasarrıflığına geri gönderildi. 19 Temmuz 1915

(İmza-Mühür)

Adı geçenin çağırılması mutlaka gerektiğinden Konya Valiliğine durumun bildirilmesi ricasıyla Emniyet Genel Müdürlüğüne gönderildi. 20 Temmuz 1915

İzmit Mutasarrıfı Adına
Yazı İşleri Müdürü
(İmza)

Siyasî Kısım 2 nci Şubeye 23 Temmuz 1915

Arşavir Sahakyan davasıyla ilgili olarak sorgulanması gereken Bogos Kuryan'ın İzmit'te olmayıp Konya'da olduğu anlaşıldığından gerekirse getirilmesi ve bu yazının da ilgili evraka eklenmesi için Adli Şube Müdürlüğüne gönderilmiştir. 24 Temmuz 1915

2 nci Şube Müdürü
(İmza)

----- İM ----- İM -----

İstanbul Emniyet Genel Müdürlüğü
Siyasî Kısım 2 nci Şube
Adet
219

İzmit Mutasarrıflığına

Bahçecik'te otel işleten 38-40 yaşları arasındaki Bogos Kuryan'ın korumalı olarak İstanbul'a gönderilmesi rica olunur. 14 Temmuz 1915

Emniyet Genel Müdürü
(İmza)

----- İM ----- İM -----

Soruşturma Kurulu Başkanlığına

Görevlerini kötüye kullandıkları ve tehdit eyleminde bulundukları bildirilen Arşavir, Nişan ve arkadaşları Simon haklarında hazırlık soruşturması yapılması talebiyle ilgili evrak gönderilmiştir. 24 Temmuz 1915

İstanbul Divan-ı Harb-i Örfî Savcılığı

----- İM ----- İM -----

Davacı: Gedikpaşa'da Sarayıçi'nde, 24 numaralı evde ikamet eden, Unkapanı'nda 47 numaralı dükkânda kepek ticaretiyle uğraşan, İstanbullu, 58 yaşında, Ohannes oğlu Mardiros Telliyan'ın ifadesidir. (31 Temmuz 1915)

Arşavir, Nişan ve Simon'u tanır mısınız?

Nişan'ı tanımam. Bundan 8 ay önce Muhsinehanım Mahallesi'nde üç odalı bir evim vardı. Badana yaptırmıştım. Badanacı sabah saat 07:00'de geldi ve "İşim bitti, paramı ver." dedi. Evime bakmaya gittim. Badanacıya "Okulun bozulmuş su borusu var. Ona bak. Ben gelir parayı veririm." deyip eve gittim. Kapıyı açtım, mutfaktan yukarı çıktım, taraça kapısının kırık olan menteşesi nasıl olmuş diye bakarken üç kişi üzerime saldırarak elbisemin eteğinden? tuttular. Bu kişiler; Simon, Kuryan ve Kirkor Kayıkçıyan'dı. Bana bir kâğıt göstererek, "500 liralık şu senedi imzalayacak ve Kirkor'a vereceksin." dediler. Simon'a senedi okuttum. Emre yazılı 500 liralık bir senetti. Ayrıca kızımı Kirkor'a vereceğime dair taahhüt de vardı. Ben, "Ölürüm de bunu asla imzalamam." dedim. Kuryan'ın kafamın sol tarafına vurması üzerine, odanın içine düştüm. Simon üstümü arayarak 30 lira, 30 kuruşumu aldı. Üçü birlikte "Bunu resmî makamlara bildirirsen, durumun tehlikeye girer. Senin namusunla oynayacağız ve Kirkor'un ırzına geçmeye kalkıştın diye tanıklıkta bulunacağız." diyerek, savuştular.

Hınçakyan Okul Müdürü olan Zakaryan'a gittim ve ona, "Sizin çocuklar benden 30 lira, 30 kuruş parayı şantaj yaparak aldılar. Bir senet göstererek imzalatmak istediler." dedim. Zakaryan "O zaman örgüte bir mektup yaz." dedi. "Örgüt kimdir?" dedim. O da "Bizim başımız Murat Boyacıyan ve Cihan Gül'dür." dedi. Bahsettiği adamlara bir mektup yazdım. Murat mektubu alarak okula gelmiş. Zakaryan'ın yanında beni çağırırdı. Mektubun ve imzanın benim olup olmadığını sordu. "Evet benim." dedim. "Peki, biz pazar günü öğle vakti gelir, 30 lirayı sana veririz. Onları da örgütten atarız." dedi ve gitti.

Pazar günü Zakaryan bana "Misafirim geldi, ben gelemeyeceğim. Tomacyan, Cihan Gül ve Arzruni gelecekler. Siz de bulunun ve görüşün." diye bir mektup yazdı. Bu mektubu hâlâ saklıyorum. Pazar günü okulda Zakaryan'ın odasında buluştuk. Onlar "30 lira, 30 kuruş aldıklarını iddia ediyorsun. Hâlbuki sen askerlik şubesi başkanı binbaşıya, Kirkor ve diğerleri yani Bogos ve Kuryan'ın asker kaçırdıklarını ihbar etmişsin. Bunlar asılırsa kan bedeli olarak 1.000 lira vermen gerekir. Senin hakkında böyle karar verdik. Bu parayı vereceksin." diyerek, dört gün düşünme süresi verdiler.

Bu dört gün içerisinde ne yapacağımı şaşırarak Avukat Agop Bahri Efendi'ye başvurdum. Agop'un, Arif Bey adında bir ortağı var; fakat ben

tanımıyorum. Agop Bahri, bana, Ermenice “Sen çoğunu anlatma.” dedi. Agop Bahri’ye olayı anlattım. Pazarlık yaptım ve 30 lira verdim. Davayı üstlendi. Bu kişiler hakkında dava açacaktı. O gün kahvede Murat’ı gördüm. Bahri ile konuştular, lokantada karınlarını doyurdular. Daha sonra Murat çıktı. Agop da odasına gitti. Arkasından Cihan Gül ve Tomacyan, Bahri’nin odasına geldiler. Bir şeyler konuştular. Sonra ben yanına gittim “Yarına kaldı.” dedi. Ertesi gün de “Barışmanız için uğraşıyorum. Bakalım bir şey yapacağız. Bunlarla dalaşmak olmaz. Kötü adamlardır. Bana 100 lira ver.” dedi. Ben de verdim. O anda orada Mardiros Mazmanyanyan vardı. O da Hınçak’tır. Makulyan Hanında kiracıdır. Agop Bahri’ye beni götüren bu adamdır.

Arif Bey, Agop Bahri’nin ortağıdır. Bana Mazmanyanyan’ın, Bahri’ye bir mektup gönderdiğini söyledi. 10 lira Arşavir’e, 50 lirayı da Sebuhyan Hanında Komisyoncu Tomacyan’a verdi. Gece saat birde ben camekân arkasındayken, parayı saydığını gördüm. Arta kalan 40 lirayı Cihan Gül ve Murat’a vermek üzere Mazmanyanyan’a verdi. Bu parayı Sirkeci’de, Sobacı Papazyan’ın üzerindeki handa bulunan Hınçaklara ait bir odaya götürdü. 50 lirayı da 4 ay vade ile Cihan Gül’e bir senet verdim ve ödedim. Bundan sonra, bana gelip “Biz 150 lirayı aldık. Asker alma gammazlığın ile bir işimiz yoktur.” diyerek ve bu konuyla ilgili bir kâğıt vererek, kadın ve oğlu için kendi şirketlerine 100 lira vermemi istediler. Bunlar; Arşavir, Tomacyan falan paylaştılar. Benden de “Bunların yaptığı şantaj değildir.” diye kâğıt aldılar.

Jamanak gazetesi sahibi Serkis Koçunyan, kendi gazetesindeki adamıyla iki defa haber gönderdi; “Ya 50 lira verir ya da namusuyla oynarım.” dedi. Kirkor Vartazyan’ı gönderdim. Geldiğinde, 50 lira istediğini ve namusuma dokunacak şeyler yazacağını söylemiş. Kirkor Vartazyan 5 liraya razı etmiş. Ona verdim, götürüp verdi. Kirkor Torosyan da bana bir kâğıt gönderdi. Kâğıtta “Efendi, senin iyi ismini kirlletmeyelim. Bize 800 kuruş kadar para ver. Biz üç kişiyiz.” yazılıydı. Kâğıt bende saklı. Gazetelerde bizimle uğraşmasınlar diye, korkumdan 800 kuruş da onlara verdim. Bu mesele bu kadardır.

Bu Arşavir denilen adam, ayın on birinde (24 Aralık 1914) Perşembe akşamı ben evdeyken kapımı çaldı. “İki dakika görüşebilir miyiz?” dedi. Kapıyı açtım, geldi oturdu. Bana selâm verdi, ben de “Sen kimsin?” dedim. “Ben Arşavir. Beyoğlu’nda vurulduğumda vekiller beni el üstünde gezdirmemi mi?” dedi. Bu herif kışın kürklüydü, şimdi şıklaşmış. Tanıyamadım. “Hınçak Örgütüne 10 lira vermişsin.” dedi. “Hayır.” dedim. O da “İnanmam. Belki de vermemişsindir; fakat evrak üzerinde adın yazılıdır.” diyerek cebinden bir kâğıt çıkardı. Kâğıt el kadar bir şeydi. İki tarafı kırmızıydı. İçine mavi mürekkeple 10 lira yazılmıştı. Bu kâğıdı ve diğer kırmızı yazılı Türkçe bir kâğıdı göstererek “Bunları resmî mi yoksa gayri resmî mi yapalım.” dedi.

Bu adamın beni mahvedeceğini düşünerek “Gayri resmî yapalım. Zahmet edip geldin. Rica ederim.” dedim. Birçok yakarıştan sonra kandırdım, “Öyleyse cuma günü tramvay yolunda görüşelim.” dedi. Ben de “Hayır bizi tanırlar, eve gel.” dedim, “Ben iki polisle geziyorum.” dedi. Neyse cumartesi akşamı buluşmayı kararlaştırdık, “Saat 17:00’den sonra gelirim” dedi ve yarım saat oturduktan sonra kalkıp gitti. Sohbetimiz sırasında Kuryan’ın 2.500 lira verdiğini, Galatasaray’daki gazetecinin karısı 2.000 lira veriyor, 20.000 lira Güllüyan vermelidir ki biz vekillere verelim kurtaralım, yoksa asılacak gibi birtakım sözler söylüyordu.

O gider gitmez oğlumu ve Zari’yi karakola kadar gönderdim. Muavin beyi çağırttım, yokmuş. Vekili İzzet Efendi’yi çağırdım ve meseleyi anlattım. “Haberin olsun.” dedim ve onu gönderdim. Ertesi gün cuma sabahı Beyazıt’a gittim. Merkez Memuru Bahri Bey’e meseleyi anlattım. O da bana “Peki, cumartesi akşamı saat 16:30’da ben gelirim.” dedi. Gerçekten o akşam kendisi, Hidayet Efendi, Muavin Hamdi Bey ve diğer bir komiser geldiler. Bunlar sivil geldiler. Resmî elbiseleri bohça içerisindeydi. Terzi kıyafetine girmiş muavin beyle içeri girdiler. O gece saat 01:00’e kadar beklediler; fakat Arşavir gelmedi. Ertesi gün gelmek üzere gittiler.

Saat 07:00’de Hidayet Efendi, Hamdi Efendi ve Vehbi Efendi geldiler ve gözetlemeye başladılar. Saat 09:30’da kızım, Arşavir’in geldiği haberini verdi. Aşağı indim, Arşavir’i karşıladım ve onu kapının yanındaki odaya aldım. Pencere önüne oturdu. Kapıyı biraz aralık bıraktık. Dışarıda Hidayet, Hamdi ve Vehbi Efendiler bekliyordlardı. Hidayet Efendi bana, polisler tarafından da anlaşılması için konuşmanın Türkçe yapılmasını söylemişti. Arşavir’e “Perşembe akşamı getirdiğiniz evrak elinizde mi?” dedim. “Hayır, onlar senin işine yarar bir şey değildir. Yalnız parayı verdiğin zaman yırtmak üzere sana bir tanesini vereceğim.” dedi. Bunun karşılığında ne vermem gerektiğini ve neye karar verdiklerini sordum. Zira kendisi üç kişi olduklarını söylemişti; fakat isim vermemişti. Bana, 1.000 liraya anlaşıklarını söyledi.

Birçok konuşmalar oldu. Özette “İdam edileceksin, bu para çok değil.” diye beni korkuttu. “İdam edilirim sizin elinize ne geçer? Benim bu kadar para vermeye gücüm yetmez. Bu miktar çoktur, veremem.” demem ve ricam üzerine, “Peki, ben onu bilmem, en son 250 liraya razı olurum.” dedi ve peşin olarak istedi. Bunun üzerine birkaç gün süre istedim. Üç gün süre verdi. “O hâlde size 30 lira peşin olarak kaparo vereyim, geri kalanını üç güne kadar hazırlarım.” dedim. Cebimden kesemi çıkardım. Beyazıt Polis Merkezinin memurları tarafından evde hazırlanmış olan işaretli liralari kesemden çıkardım. 9 taneydi. Yüksek sesle saydım. “Buradan 9 tane çıktı, yukarıdan da 21 lira getireyim.” diye bahane uydurup 9 lirayı vererek, odadan çıktım. Polis memurlarına da “Benim görevim bitti. Bundan sonrası sizindir, buyurun.” dedim.

Vehbi Bey, sivil olarak, kibrit almak bahanesiyle hizmetçi gibi içeri girdi ve birden onun kollarını tuttu. Muavin Bey ve Hidayet Bey de içeri girdiler. Onu yakaladılar, silahlarını aldılar ve karakola götürdüler. Artık ben gözükmedim.

Zakaryan’la size bir şey söylemiş olduğunu belirttiniz. Ne söylediye açıklayın.

Zakaryan bir gün benim eve gelerek, bu meseleler hakkında yani Murat ve diğerlerini kastederek “Eğer bizi haber verirsen, sen sağ kalmazsın. Çünkü biz 80.000 kişiyiz ve 150 şubemiz vardır.” dedi ve beni tehdit etti. Bu sözü söylediğinde, vefat etmiş olan Hayk Erzurumluyan da vardı.

Sizde bunlar tarafından gönderilmiş ne gibi yazılı evrak vardır?

Agop Bahri’nin, bizi Hınçak Örgütü ile barıştırıp, paralarımı aldığı zaman “Askerlik şubesine Hacı Bey iftira etmemiştir.” diye yazılı kâğıtlar, Simon’un, Kirkor meselesinin yalan olduğunu ve Hacı Bey’in öyle bir şey yapmadığını bildiren bir mektubuyla, “Örgüt ile barıştığına memnun oldum. Senden büyük bir miktar istemiyorum, Bir iş istiyorum.” diye yazılı ikinci bir mektubu; Kirkor’un annesinin, babasının ve kendisinin imzalarını taşıyan ve Kirkor hakkında benim için uydurulan duyumların doğru olmadığını bildiren birer mektupları vardır. Her işimde, bu adamlar, örgüt hâlinde karşıma çıktılar. Bunların bir şirket gibi oldukları anlaşıldı. Hatta önceden, 30 lira meselesinden dolayı Emniyet Müdürlüğünde soruşturma yapıldı. Simon 18 gün yattı ve Arşavir’in desteğiyle çıktı. Diğer para olayını söylememem için de beni ölümle tehdit etti.

Bu şirket hâlinde olduklarını söylediğiniz adamlar kimlerdir?

Arşavir, Tomacyan, Zakaryan, Cihan Gül, Arzruni, Murat, Simon, Kuryan, Bogos, Kirkor Kayıkçıyan, Kirkor’un annesi Eskohi, Mazmanyanyan Mardiros ve Agop Bahri ile Jamanak gazetesinden Kirkor Torosyan’dır.

Arşavir’in evinize ilk kez gelişini kimler gördü? Konuşmasını kimler duydu?

Garbis Karabet, oğlum ve oğlumun arkadaşı Zari gördüler. “Seninle iki dakika görüşebilir miyiz?” dediğini duydular. Kırmızı yazılı olarak bana gösterdiği kâğıdı gördüğünü, Zari bana daha sonra söyledi.

İfadenizi imzalayınız.

İmzalayayım.

(İmza)

----- 80 -----

Şahitlik etmek üzere çağrılan; Gedikpaşa Bilezikçi Sokak numaralı evde ikamet eden, Nuruosmaniye Çarşıkapı'da Sucu Bedros Ağa'nın yanında çırak, 17 yaşında, Eğinli, Hogas oğlu Zari'nin yeminli ifadesidir. (31 Temmuz 1915)

Mardiros Telliyan'ı tanıyor musun?

Tanıyorum. Komşumuzdur.

Arşavir'in Mardiros'un evine geldiğini sen de görmüşsün. Arşavir geldiği zaman evde kim vardı? Ne söyledi?

Saat 22:00 sularıydı. Mardiros'un oğlu Garbis ile birlikte dışarıdaydık. Arşavir kapıya geldi. Mardiros, kapının yanındaki pencere camını açtı. Arşavir, Mardiros'a " İki dakika görüşebilir miyiz? " dedi. O da " Buyurun" diyerek içeri aldı. Onlar odada oturlurken biz dışarıdaydık. Arşavir'in cebinden önce kırmızı yazılı büyük bir kâğıt çıkardığını, sonra cebine koyarak küçük bir kâğıt çıkardığını gördüm. Biz dışarıda bekliyorduk. Biraz sonra Arşavir dışarı çıktı ve gitti. Mardiros Efendi'ye bu adamın kim olduğunu sordüğümüzde, isminin Arşavir olduğunu, kendisini Kafkasya tarafında bir örgüte 10 lira verdiğine dair makbuzun imhası için para isteyerek, tehdit ettiğini söyledi. Mardiros, oğlunu karakola yolladı. Muavin yerinde olmadığından başka bir polis geldi. Ben de evime gittim. Başkaca bir bilğim yoktur.

Sana Nişan, Simon ve Arşavir'i gösteriyorum. Bunlardan hangisi Mardiros Telliyan Efendi'nin evine gelerek, iki dakika görüşmek istedi ve cebinden biri kırmızı, diğeri küçük iki kâğıt çıkararak gösterdi?

Arşavir'i göstererek, budur dedi.

İfadeni imzala.

İmzalayayım.

(İmza)

----- ✂ ----- ✂ -----

Şahitlik etmek üzere çağrılan; Gedikpaşa Sarayıçi Sokak 24 numaralı evde ikamet eden, Ermeni Getronagan Okulu öğrencilerinden, İstanbullu, 16 yaşında, Mardiros Telliyan oğlu Karabet'in yeminli ifadesidir. (31 Temmuz 1915)

Arşavir bir gün babanızın evine gelmiş, siz de Zari ile birlikte kapıdaymışsınız. Geldiği zaman ne dedi? Kim gördü? Anlatınız.

Arşavir geldiği zaman babam içerdeydi. Kapının yanındaki pencereden baktı, “ İki dakika görüşebilir miyiz? ” dedi. Babam Arşavir’i içeri aldı. Oturup konuştuktan sonra, Arşavir evden çıktı gitti. Babam beni karakola gönderdi. Muavin bey karakolda olmadığı için vekilini eve getirdim. Babamla görüştü.

Sana Nişan, Arşavir ve Simon’u gösteriyorum. Evvelce gelen bunlardan hangisiydi?

(Arşavir’i göstererek.) Buydu.

İfadeni imzala.

İmzalayayım.

(İmza)

----- ----- -----

Divan-ı Harb-i Örfî Başkanlığı'na

Dilekçemdir,

Bu yazdıklarım, defalarca maruz kaldığım haksız yalanlar ve iftiralarla kurtulabilmem için, kişisel bilgilerimi ve gerçekleri, adaletinize arz etmekten ibarettir. Ben, 1911 yılında, Kahire'de, Bogos Nubar Paşa'nın okulunda 12 İngiliz lirası maaşla öğretmendim. Bu sırada Balkan Savaşı çıktı ve Yunanistan, Türkiye'de bir iç ihtilal ve karışıklık çıkarıp Osmanlı Devleti'ni meşgul etmek üzere Ermeni Ramgavar Örgütüne araçlarla başvurdu. Yunanlılar, örgütün başkanı ve aynı zamanda Sason ihtilalinin¹⁸ tertipleycisi meşhur komiteci Berc Muşlu kod adlı, Mihran Damadyan'ı¹⁹ bularak, 14.000 Yunan grana tüfeği, 1 milyondan fazla mermi ve 80 sandık bombayla dinamiti Pire'de teslim ettiler. Mısır'da Hınçak Örgütü başkanı olduğumdan, bu konudan haberdar oldum. Bu arada Bogos Nubar Paşa Ermenistan'ı daha iyi duruma getirmek için Avrupa'daki siyasî merkezlerde dolaşıyordu. Diğer taraftan Mısır'da Taşnak, Sosyal Demokrat Hınçak ve Ramgavar örgütleri, birlikte hareket etmek üzere anlaşarak, üçer kişiden oluşan bir yönetim kurdular. Bu yönetim Çukurova'da çıkacak ihtilali idare edecekti. Bu yönetimi kuran Taşnak Örgütü ileri gelenlerinden Agnuni kod adlı, Malumyan'dır. Bu kişi, benzer birtakım karışıklıklar daha tertip etmek üzere Çukurova'ya gitti ve Anadolu sahillerini dolaştı. İzmir'den İstanbul'a gitti. 9 kişiden oluşan ihtilal yönetiminde üye olmam dolayısıyla bu gizli sırlara ulaştım.

¹⁸ Sason, Siirt'e bağlı bir ilçedir. Kumkapı gösterisinden sonra çıkarılan Birinci Sason isyanı, yabancı devletlerin müdahalesini sağlamak amacıyla Hınçak Komitesince düzenlenmiştir. 1894 yılında Murat (Hamparsum Boyacıyan), Ermenileri toplayarak isyan çıkarmıştır. İsyan, askeri birliklerce bastırılmış, Hamparsum Boyacıyan yakalanmıştır. Esat Uras; *Tarihte Ermeniler ve Ermeni Meselesi*, Belge Yayınları, İstanbul, 1987, s. 471-478.

¹⁹ Mihran Damadyan (1863-1945): İlköğretimini İstanbul Pangaltı'daki Viyana Mkhitarists okulunda, ortaöğretimini S. Hagop okulunda tamamlamış ve daha sonra eğitimine Venedik'te Murat Rapayelian okulunda devam etmiş, 1880'de mezuniyetinden sonra İstanbul'a dönmüş ve 1884-1888 arasında Muş'ta bir ilkokulun müdürlüğüne atanmıştır. 1886'da ihtilalci olmaya karar veren Damadyan, İstanbul'a dönerek Hınçak Partisine katılmıştır. Temmuz 1890'daki Kumkapı olayının önde gelen isimlerindendir. Atina'ya kaçarak Osmanlı karşıtı ihtilalci gruplarla temasa geçerek Temmuz 1891'deki gösterilerde yer almıştır. Kimliğini değiştirerek Sason'a gitmiş ve Ermeni çetelerini kurmuştur. Eylül 1896'da Londra'da Shepherd's Bush'taki Frithville Gardens'da düzenlenen birinci Hınçak Genel Kongresi'ne katılmıştır. Daha sonra parti işleri için İskenderiye'ye geçmiş ve partiyle ortaya çıkan anlaşmazlıklar sonucunda istifa etmiştir. 1908'de Armenakanları ve bir kısım Veragazmiyal (Reformcu) Hınçakları birleştirerek Sahmanadrakan Ramgavar (Anayasal Demokrat) Partisini kurmuştur. 1913'te Çukurova'da silahlı isyan çıkarmak istemiş ancak Çukurova Katogikosu II nci Sahak tarafından durdurulmuştur. Birinci Dünya Savaşı sırasında ABD ve Avrupa'da genellikle Paris'te bulunmuştur. Savaşın sonra Bogos Nubar Paşa'nın Ermeni Milli Delegasyonu'na katılmış ve 1919-1920 yılları arasında Adana temsilcisi olarak görev yapmıştır. Ramgavar Azatakan partisinin 1921'de kuruluşundan itibaren başkanlığını üstlenmiştir. 1929-1937 yılları arasında Beyrut'ta AGBU (Ermeni Genel Yardımsever Birliği) komitesi üyeliğinde bulunmuştur. 1937'de *Zartonk* [Uyanış] gazetesi kurucuları arasında yer almıştır. Daha sonra Kahire'ye yerleşmiş ve orada Ermeni Apostol Kilisesi üyesi olarak ölmüştür.

Bu sırada Hınçak Örgütünün 7 nci genel kongresinin, Romanya'nın Köstence şehrinde yapılacağına dair bültenle birlikte davetiye geldi. İhtilal meselesinin konuşulacağını içeren söz konusu bülten elime geçti. Mısır'da, ihtilale ait bazı önemli belgeleri, Osmanlı Devleti'ne verme fedakârlığında bulunmak için gizlice örgütten alıp sakladım. Sonra Köstence'ye gitmek üzere Kahire ve İskenderiye Hınçak örgütleri tarafından delege tayin edildim. Elimdeki bu belgelerle, Köstence'ye gitmeden önce İstanbul'a geldim. Olayları anlatmak için İçişleri Bakanı Talat Beyle görüştüğümde, kendisi bana, o zaman Emniyet Müdürü olan Azmi Beyle görüşmemi emretti. Azmi Beyle görüşmemizde; Çukurova'da ihtilalin ortaya çıkmasını ve devletin meşgul edilmesini istemediğim için, Ermenilerin Türklerle birlikte Osmanlı kardeşi gibi yaşamaları isteğimin, öteden beri samimî bir maksadım olduğunu arz ettim. Elimdeki birçok önemli belgeyi kendisine verdim ve Köstence'ye gittim.

Köstence'deki gelişmeleri tamamen öğrendikten sonra, ikinci kez İstanbul'a geldim ve son durumu anlattım. Bu konuları takip etmem için 1.000 kuruş maaşla, siyasî bölüme polis memuru olarak atandım ve Mısır'a gönderildim. Görevim gereği her hafta yazdığım raporları düzenli olarak gönderiyordum. Öğretmenlik yapmam görevime engel olduğundan, oradan aldığım 12 lira maaştan vazgeçip, istifa ettim. Emniyet Genel Müdürlüğünden tahsis edilen maaşım da gönderilmiyordu. Gayet perişan bir durumda olduğum halde yine ciddiyetle görevime devam ettim. Azmi Bey İskenderiye'ye geldiğinde, Mısır Olağanüstü Osmanlı Komiserliği Başkâtibi İsmail Hakkı Beyle görüşmüş. Evimde bulunduğum bir sırada, İsmail Hakkı Bey tarafından "el-malum" imzalı ve İskenderiye'deki Savoy Oteli'ne acil olarak gitmemle ilgili adıma çekilen bir telgraf, her nasılsa örgüt mensuplarının eline geçince, beni takibe almışlar ve İskenderiye'de Azmi Beyle görüştüğümü öğrenmişler. Bunun üzerine örgütten çıkarılmam ve ortadan kaldırılmam için suikasta düzenlemeye çalıştılar ve idamıma hükmettiler. Zeytinlu Ermeni fedailer tuttular, hatta beni zehirlemek istediler. Dikkatli davrandım, başarılı olamadılar.

Bu başarısızlıkları üzerine, Osmanlı Devleti'nin Meşrutiyetle yönetilmesinin aleyhinde bulunan muhaliflerden, o sırada misafir olarak Kahire'de bulunan Albay Sadık Bey, güya Polis Müdürü Azmi Bey'in suikast düzenlediğini, suikasttı bana yaptıracağını, yanımda her zaman var olduğunu iddia ettiği zehir ile iki adamını zehirlemiş olduğumu ve üç defa da dolandırıcılık suçu işlediğimi söyledi. Ermenilerin kasten ortaya attıkları iddialar ve ihbarlar, benim yeni tayin olan Emniyet Genel Müdürü Bedri Bey'in emriyle tebdil-i kıyafet İstanbul'a gitmeme engel oldu. Ayrıca evim kuşatıldı ve İngiliz silahlı kuvvetlerince tutuklanarak, Kahire Hapishanesi'nde hapsedilmeme sebep oldu. Yapılan soruşturma sonucunda masum olduğum anlaşılarak salıverildim.

Sonra Kahire'de, Mısır Devleti tarafından, 15 İngiliz lirası maaşla; fakat maaşım yavaş yavaş artırılmak şartıyla polis olmam teklif edildi. Bu görevim, Osmanlı İttihat ve Terakki Cemiyeti üyelerinden olup da Mısır'da bulunanları

İngilizlere ihbar etmekten ibaret idi. Vefa gereği böyle bir alçaklığı kabul etmedim. Emniyet Genel Müdürlüğünden bana verilen görevleri Kahire’de yerine getirmek ve gelişen olaylardan beni haberdar etmek üzere bin türlü zorluklarla, orada Hınçak Örgütüne mensup bir matmazeli görevlendirdim. Son derece fakir ve muhtaç bir durumdaydım. Elbiselerimi satarak Kahire’den İskenderiye’ye geldim. Bu hareketime kızan Mısır Devleti yetkilileri, İskenderiye’de beni 15 gün hapsedtiler. Daha sonra koruma altında Mısır’dan sınır dışı ettiler.

Tüm bu anlattıklarım, o zaman Mısır Olağanüstü Komiserhanesi Başkâtibi olan ve bugün İstanbul’da bulunan Başkâtip İsmail Hakkı Bey şahittir. Burada yine asıl görevime devam ettim. İşte örgütlerin benim aleyhimde çıkarıp ortaya koydukları şeyler, tüm Ermenilerin bana düşmanlığına sebep olmuş ve benim için “Bu adam meşhur ajanlardandır ve hem de Ermeni düşmanıdır.” denilmiş ve her tarafa fotoğraflarım gönderilmiştir. Hatta İzmir’de hiç oturmadiğim halde güya İzmir’de dolandırıcılık yapmış olduğuma dair namusumu lekeleyecek iftiralar bile atmışlardır. Bu yalancı haberleri buradaki Pamper gazetesiyle²⁰ de ilân ettirdiler. Bu yüzden İstanbul’da bana suikast yapıldı, sol bacağımdan kurşunla vuruldum. Beni vuranlar, idam edilen Ermenilerin arasındaydı. Asıldılar, zaten bu konuyu biliyorsunuz.

Tüccardan, Mardiros Telliyan adındaki Ermeni’nin henüz sakalı, bıyığı çıkmamış olan bir Ermeni çocuğunu iffal etmesi, Telliyan aleyhinde şikâyeti gerektirmiş ve meselenin İstanbul’daki Hınçak Örgütünde anlaşmayla bitirilmesi ve resmiyete dökülmeden kapatılması taraflar arasında kararlaştırılmıştı. Bu anlaşma meselesinin düşünceden eyleme geçirilmesi için İstanbul’daki Hınçak Örgütü ile tam bir temas sağlamak amacıyla Telliyan’a gerekli uyarılarda bulundum. Bu işi Genel Müdür Bedri Bey ile Siyasî Şube Müdürü Reşat Bey’e haber verdim. Memnun oldular. Mardiros Telliyan’ın, manevî baskının tesiriyle şikâyetçi çocuk tarafına anlaşma için vermiş olduğunu söylediği parayı, güya benden korktuğundan verdiğini, tekrar tekrar nefretle söyleyerek aleyhimde bulunması, inkâr edilemeyecek bir gerçektir. Hem daha sonra aleyhimde tertip ettiği rüşvet aldığı iftirasına, kuvvetli bir esas teşkil eder.

Mardiros Telliyan’ın teklif ettiği rüşveti kabul etmek ve almak şöyle dursun, öyle bir durumda hemen yetkililere teslim ederek doğruluğumu göstereceğim beni tanıyanlarca bilinen bir gerçektir. Mardiros Telliyan, beni evine davet ettiği gün, gizlice intikam almak için, saklamış olduğu üç memuru bu işte şahit tutmuştur. Mardiros Telliyan’ın tertip ve iftira ettiği bu plandan amaç, hem ihtilal örgütü mensuplarına hizmet, hem de bana düşman olan tüm Ermenilerin intikamını almaktır. Böylece Osmanlı Devleti’ne yapmış olduğum hizmetleri, hiç olmamış gibi gösterip beni gözden düşürmek, yaptığım fedakârlıkları ihanet gibi göstermek ve nihayetinde şiddetli ve etkili takiplerle öncesini ve sonrasını pek iyi bildiğim örgütlerden beni uzak tutarak, bu

²⁰ 1910 yılında İstanbul’da yayınlanmaya başlayan Ermenice gazetedir.

sayede alçakça arzuları olan ihtilal maksatlı isteklerine engelsiz ve kolayca ulaşmak istemişlerdir. Geleceğimin yok olması önemli değil; ancak böyle bir iftira yüzünden sadakatimin ihanetle kirletilmiş olmasına üzüldüyorum. Çok üzücü ve yaralayıcı olan bu durum, haddim olmayarak vatanına, devletine ve tâbi olduğu hükûmete sadık olan benim gibi bir fedakâr için, diri diri mezara girmektir.

Hakkımda şikâyetçi olan Mardiros Telliyan'ın sırf kin ve nefretle bana yönelttiği iftiralara uğramışsam da, Devletimizin adaleti bu yalanlara karşı kutsal bir siper olduğundan, mağduriyetimin etraflıca göz önüne alınmasını ve kanun önünde bir an önce hakkın yerini bulması için istirham ediyorum. Tutuklanma tarihim 27 Haziran 1915'tir. Konuyla ilgili takdir sizindir.

31 Temmuz 1915

Divan-ı Harb-i Örfî Hapishanesinde tutuklu bulunan
Emniyet Genel Müdürlüğü Siyasî Bölüm memurlarından
Yasi oğlu Arşavir

Esas evrakıyla birleştirilmek üzere Soruşturma Kurulu Başkanlığı'na
2 Ağustos 1915
Başkan

----- ۞ ----- ۞ -----

Şahitlik etmek üzere çağrılan, Sirkeci'deki Balkan Otelinde kalan, Emniyet Müdürlüğü Siyasî Bölüm memurlarından, Gebzeli, 46 yaşında, Abdullah oğlu Hidayet Efendi'nin yeminli ifadesidir. (1 Ağustos 1915)

Tüccardan Mardiros Telliyan Efendi'nin evinde geçen olaya dair bilginiz ne ise söyleyin.

Gedikpaşa'da, tüccardan Mardiros Telliyan Efendi'yi, Kafkasya Ermeni örgütüne yardımda bulunduğu için, kendisi ve diğer bazı kimseler haklarında, güya kendisine gönderilmiş bir liste olup, soruşturma açacağını söyleyip ve örgüt mührüyle mühürlü iki kâğıt göstererek, meseleyi resmî işleme koyduğu takdirde, işin tehlikeli ve korkulu bir durum alacağını, belki de idamı gerektirebileceği tehdidinde bulunarak, işin önünü almak lazım geldiğini ve gerekli yerlerle görüşerek, neyi gerektiriyorsa yapılmasının lüzumlu olduğunu ve bunun da tabîî ki parayla mümkün olacağını ve geri dönene kadar parayı bulmasını Emniyet Müdürlüğü memurlarından Arşavir söyleyerek gitmiş. Onun bu tehditkâr sözleri ve para karşılığında evrakın satılmasını teklif etmesi üzerine, Telliyan Efendi, Beyazıt Merkez Memuru Bahri Bey'e olayı anlatmış. Bahri Bey de Reşat Bey'e anlatmış. Bunun üzerine Reşat Bey, beni görevlendirdi. Bahri Bey'i gördüm. Birinci gün, yani Cumartesi günü saat 16:30-17:00 sularında Bahri Beyle birlikte söz konusu evde iken Muavin Hamdi ve Polis Vehbi de sivil olarak geldiler. Resmî elbiselerin kadınlar aracılığıyla getirildiğini düşünüyorum. O gece saat 24:00'e kadar beklememize rağmen gelmedi.

Ertesi Pazar günü sabahleyin eve tekrar geldik. Bahri Bey gelmemiştii. Muavin ve polis benimle beraber diler. Saat 09:35'te Mardiros Efendi'nin kızı, Arşavir'in geldiğini haber verdi. Mardiros aşağı inerek, onu kapının sol yanındaki odaya aldı. Kapı biraz aralık bırakıldı. Ben, Muavin Hamdi ve Polis Vehbi kapının arkasında bekliyorduk. Mardiros'a yanımdakilerin de anlayabilmesi için biraz da Türkçe konuşmalarını rica etmiştim. Arşavir, "Arkadaşlarla görüştüm. İş kapatmak ancak 1.000 lirayla olur. Bu parayı verdikten sonra evrakı imzalarız." dedi. Mardiros, evrakı kendi eliyle yırtmak için birkaç kere rica etti. Uzun konuşmalardan sonra 250-300 liraya pazarlık yapıldı. Arşavir'in "Son olarak 250'den aşağı olmaz." demesi üzerine anlaştılar.

Mardiros 30 lirayı peşin olarak, o gün kapora olarak vereceğini, geri kalanını çarşamba ya da perşembe günü ödeyeceğini söyledi. Cebinden kesesini çıkarıp, benim önceden işaretlemiş olduğum 7 adet elgazili ve 2 adet çiçekli lirayı sayarak verdi. 21 lirayı da odadan getirmek üzere, dışarıya geldi. Muavin Vehbi ve ben, hemen içeri girdik. Bizim üstümüzde resmî elbiselerimiz vardı. Arşavir'i yakalayarak yakındaki karakola götürdük. Götürmeden önce üzerindeki silah ve evrakı almıştık.

Karakolda da Muavin Hamdi, Kayıt Memuru Muammer, Polis Vehbi, Polis İzzet ve Polis Nuri Efendilerin karşısında, sağ pantolon cebinden işaretli 9 lirayı çıkararak, gerekli tutanağı hazırladık. Bildiklerim ve gördüklerim bu kadardır. Sonra Nişan'ı yakaladım, onu da söyleyeyim.

Nişan hakkında bir şey söyleyecektiniz. Söleyiniz.

Bir pazar günü, biz Mardiros'un evindeyken, Arşavir geldikten sonra Nişan'ı da evin alt sokağında ve etrafı gözetlerken gördük. Sonra biz aşağı indik. Arşavir ile uğraşırken Nişan'ın nereye gittiğini göremedik. Mardiros'un oğlunun ifadesine göre, aşağı doğru gitmiş. Arşavir'in geldiği oda alt katta ve zemine yakın olduğundan ve Arşavir de pencere kenarında oturduğundan dolayı büyük ihtimalle, kimsenin eve gelmemesi için Nişan gözetleyicilik yapıyordu. Arşavir'i karakolda bırakarak ben, muavin ve Vehbi Efendi birlikte Beyoğlu'na gittik. Nişan'ın evini aradıktan sonra, onu sokakta yakaladık. Silahını alarak karakola götürdük.

Arşavir'in evini aradınız mı?

Aradık. Bulduğumuz evrakı bir kutuya koyduk. Kutu Beyazıt merkezine teslim edildi. Ermenistan'ı gösteren, kabartma ipekle işlenmiş bir levha vardı.

Nişan'ın evinde neler buldunuz?

Onun evinde hiçbir şey bulamadık.

Başka bir bilginiz var mı?

Bildiğim ve gördüğüm başka bir şey yoktur.

İfadenizi imzalayınız.

İmzalayayım.

Hidayet

----- ✂ ----- ✂ -----

Mardiros Telliyan'ın tekrar alınan ifadesidir. (1 Ağustos 1915)

Sizin evinize gelerek, iki dakika görüşmek isteyen ve cebinden çıkardığı kâğıtlarla sizi tehdit eden ve daha sonra geleceğini söyleyerek giden Arşavir hangisidir? (Nişan, Simon ve Arşavir gösterilmiştir.)

(Arşavir'i göstererek.) Budur; (Nişan'ı göstererek.) Bunu karakolda tanıdım. (Simon'u göstererek) Bu da Muhsinehatun Mahallesi'ndeki işin planlayıcısı olup, başıma ötekileri toplayan da budur.

İfadeni imzala.

İmzalayayım.

(İmza)

----- 80 ----- 82 -----

Şahitlik etmek üzere çağrılan: Şehzâdebaşı'nda Taştezne Camisi karşısında 36 numaralı evde ikamet eden, Gedikpaşa polis noktası memurlarından, 817 sicil numaralı, İstanbullu, 28 yaşında, Mustafa Fikri oğlu Mehmet Vehbi'nin yeminli ifadesidir. (1 Ağustos 1915)

Tüccardan Mardiros Tellıyan Efendi'nin evinde cereyan eden ve Arşavir ile ilgisi bulunan olay hakkındaki bilgilerinizi olduğu gibi yazınız.

Cumartesi günü izinden döndüm. Gedikpaşa Mevki Muavini Ahmet Hamdi Efendi bana resmî elbise giymememi tembih etti. Sebebini sordum. Bana: “ Memur Bahri Bey ile Siyasî Şube memurlarından Hidayet, Mardiros Tellıyan'ın evinde bekliyorlar. Ben de dışarıda bekleyeceğim. Gerekirse içeriye gireceğiz” dedi. Memur Bahri Bey, Hidayet ve Muavin Hamdi gece saat bire kadar bekledikten sonra, karakola döndüler. Ben de sabah saat 07:00'ye kadar bekledim. Daha sonra karakola döndüm.

Meseleyi karakolda Hamdi Bey'den ikinci kez sorduğumda; Siyasî Şube memurlarından Arşavir, Tellıyan'dan 1.000 lira istemiş ve cumartesi akşamı eve gelip parayı alacağını, şayet vermezse hakkında işlem yapılacağını söyledikten sonra gitmiş. Mardiros da durumu karakola bildirmiş. Memur Bahri Bey, Hidayet Efendi ve Muavin Hamdi Efendi arasında cereyan eden bu mesele hakkında, ne gibi tedbirler alınması gerektiği kararlaştırılmış. Derhâl Mardiros'tan, 9 adet Osmanlı lirası alınarak, yedisinin üzerine tura ile Reşat arasına ikişer ince çizgi çekilmiş ve ikisi de öylece bırakılmıştır. Pazar günü saat 11:00'de tekrar Hidayet Efendi, Muavin Hamdi Efendi ve ben birlikte Tellıyan'ın evine gittik. Saat 11:30'da Arşavir geldi. Tellıyan, Arşavir'i aşağı odaya aldıktan ve kahveler içildikten sonra, para meselesi konuşmaya başlandı. Hamdi Efendi ile Hidayet Efendi Ermenice bildikleri için, kapıdan dinliyorlardı. Ben de arkalarında duruyordum. Yalnız 250 lira lakırdısı ile 9 adet lirayı Arşavir'e teslim ederken paranın sesini duydum. Mardiros yukarıdan 21 lira daha getireceğini söyledikten sonra, odadan

dışarı çıktı. Ben, hemen odaya girip Arşavir'in üzerinde bulunan iki adet revolveri aldıktan sonra, Muavin Hamdi Efendi de odaya girdi. Arşavir yakalanarak karakola getirildi. Arşavir'in üzeri arandı ve Mardiros'tan aldığı 9 adet lira, birkaç görevlinin huzurunda cebinden çıkarılıp, tutanak tutulduktan sonra merkeze gönderildi. Bildiklerim bundan ibarettir.

İfadeni imzala.

İmzalayayım.

Vehbi (817)

(İmza)

----- 80 ----- 82 -----

Açıklamada bulunması için çağrılan; Beyoğlu Nişantaşı Bekçi Sokak 6 numaralı evde ikamet eden, Sirkeci Köprülühan 32 numaralı yazıhanede avukat, Ankaralı, 50 yaşında, Kirkor oğlu Agop Bahri'nin ifadesidir. (1 Ağustos 1915)

Mardiros Tellian'ın bir tehdit meselesinden dolayı size başvurduğu ifade ediliyor. Siz, tehdit edenlerin kimler olduğu ve sonuçta bunlar hakkında dava açılıp açılmadığı konusundaki bilgilerinizi ve bu dava ile ilgili girişimlerinizi yazınız.

Mardiros Tellian, Arif Mustafa Bey ile ortaklaşa avukatlık yaptığımız, Sirkeci Köprülühan'daki yazıhanemize geldi. Kirkor adlı bir çocuğa, sözde tecavüz etmiş olduğundan bahsederek aleyhinde iftira edilmekte olduğunu söyledi. Tellian, Gedikpaşa taraflarında yeni onarılmış boş evini görmek üzere gittiği bir gün, Kirkor adlı çocukla iki arkadaşı birlikte Tellian'ın açık bırakmış olduğu kapıdan içeriye girmişler. Kirkor'un iki arkadaşı, Tellian'a "Sen bu çocuğa tecavüz ediyordun. Biz de seni gördük." demişler. Tellian'a daha önceden hazırlamış oldukları bir belgeyi imzalattırmak istemişler.

Bu belgede "Kızımı Kirkor ile evlendirmeyi, 500 ya da 1.000 lira -tam miktarı aklımda kalmamıştır- para vermeyi kabul ediyorum." yazıldığını anladığında, böyle bir taahhüt senedini imzalamaktan kaçınmış. Bunun üzerine Tellian'ı sıkıştırarak üzerinde bulunan 30 liradan fazla parasını gasp ederek kaçmışlar. Daha sonra da Kirkor'un annesini kışkırtarak, tecavüz olayından dolayı Tellian'ı takip etmeye ve aleyhinde iftiraya başlamışlar. Olay polise yansımış olduğundan, gerek şantaj ve gerekse tecavüz meselesinden dolayı polis tarafından soruşturmaya başlanmış. Tellian, bu meselede haklarının korunması konusunda vekâletini

almamızı isteyince, biz de kabul ettik. Daha sonra ortağım Arif Mustafa Bey'den, polis dairesine gitmesini ve olayın ne durumda bulunduğunu mümkün olursa araştırarak; Telliyan aleyhinde sarf edilen sözlerin şantaj olduğuna dair bilgi vermesini rica ettim. Diğer taraftan olayın aile namusuyla ilgili olması yüzünden işin aslını öğrenmek gayesiyle Kirkor'un annesine haber gönderip büromuza çağırdım.

Birkaç gün sonra Kirkor'un annesi odama geldi. Ona; "Madam! Sizin çocuk bazı kötü arkadaşlara uyarak, namuslu bir ailenin namusuna leke sürmek ister gibi görünüyor. Sen akıllı bir kadına benziyorsun. Böyle iftiralar gınahtır. Hem Telliyan'ın hem de çocuğun namusuna dokunur. Benim anladığım kadarıyla; oğlun Kirkor, Telliyan'ın kızını istemek ve almak amacıyla ve Telliyan'dan para koparmak düşüncesiyle arkadaşlarıyla birlikte böyle bir senaryo hazırlamışlar. Hatta Telliyan'ın evine gittikleri gün önceden hazırlamış oldukları kâğıdı da yanlarında götürmüşler. Sen böyle iftiralara ve şantajlara alet olma." diye tavsiyede bulundum.

Kirkor'un annesi "Gerçi ilk önce ben de şüphelendimse de sonradan, Telliyan'ın çocuğuma tecavüz etmiş olduğuna kanaat getirdim." dedi. "Nasıl kanaat getirdin?" diye sordum. Bana "Telliyan size daha yeni geldi. Oysa bu meseleden dolayı daha önce bir komisyon kuruldu. Komisyon yaptığı soruşturma sonucunda Telliyan'ı suçlu buldu. Telliyan'ın, çocuğumu büyük bir okula göndermek üzere 1.000 lira vermesini uygun gördü." dedi.

Konuyu iyi anlatamadığını söyleyen kadın, "Komisyonda bulunan şahısları getireyim. Onlarla görüşür ve Telliyan'ın oğluma tecavüz ettiğini anlarsınız." diye izin isteyince; buna laf anlatmanın zor olduğuna kanaat getirerek, yanında kimi isterse laftan anlayan bir adamı getirmesini tavsiye ettim. Bir iki gün sonra kadın, yanında birkaç kişiyle tekrar büromuza geldi. Ben, daha önce söylediklerimi tekrar ederek aile namusu ile ilgili bu gibi sorunların kovuşturulamayacağını Ceza Kanununun uygun gördüğünü ve tarafları davayı takip edip etmemekte serbest bırakmış olduğunu, hele bu meselede bir tecavüzün meydana geldiğine dair ortada hiçbir delil ve iz olmadığı gibi, bu işte bir iftira ve şantaj gördüğümü söyledim. Bunun üzerine kadın ve yanındakiler, bu işte bir şantajın olmadığını, Telliyan'ın bu işi yapmış olduğuna inandıklarını ve çocuğun okula gönderilmesi için Telliyan'ın 1.000 lira vermesi hâlinde kadının vazgeçebileceğini söylediler. Ben de cevap olarak; "Telliyan'ın suçlu olduğunu kesinlikle kabul etmem, iş mahkemeye de gitse beraat kararı alınır." dedim.

"Mademki okul parası adı altında bir para isteniliyor, bu durumda Kirkor'un yeterli terbiye ve eğitim almamış bir çocuk olduğu anlaşılıyor. Bari Telliyan'a tavsiye edeyim de çocuğu birkaç sene Bahçecik'teki okula göndersin." diye yumuşak bir dille söyledim. Ancak bunlar, bu teklifimi kabul etmedikleri gibi, istedikleri para miktarını artırmak

düşüncesiyle birkaç defa daha büromuza gelip gitmişlerdi. Ben de başka bir şey kabul edilemeyeceğini ve Telliyan'a iftira etmiş olduklarını saklamayıp kabul etmeleri gerektiğini söyleyince, artık büroya gelmez oldular. Ancak, son olarak Kirkor'un annesi Müslüman bir adamla büroma geldi. Bana, Telliyan'ın belirli bir miktar parayı kendilerine vermesini söyledi. Ben, "Madam! Bu meseleyi mahkeme çözecektir. Haklı haksız mahkemede ortaya çıkar." dedim, gönderdim.

Olayın polis tarafından soruşturulmasının tamamlanmasını ve şantaj hakkında bu soruşturmada başka deliller ortaya çıkarsa, bunlardan faydalanmayı beklerken, bir gün Galata Sulh Mahkemesinde duruşmadayken, Arif Bey ile Telliyan koşa koşa kan ter içinde mahkemeye geldiler. "Ne oldu? Hayrola!" dedim. Telliyan'ın, "Arif Bey polise gitmişti. Orada kartını bırakmış. Bu kartı, emniyetten Mahmutpaşa civarında bir avukatın odasına göndermişler. O avukat beni çağırdı. Bu kartı göstererek "Sen daireye Arif Bey'i göndermişsin. Fakat o seni kurtaramaz. Bu iş için emniyetin sözü geçen memurlarından üç kişiye 300 lira vermeyecek olursan, seni hapsedecekler ve namusun lekelenmiş olacak. Ben bunu size dostluk için söylüyorum." demesi üzerine; "Bunda bir yanlışlık var. Emniyet güvenilirdir. Böyle bir haber göndermez. Sen yanlış anlamış, telaşlanmışsın." dedim. Telliyan; "Hayır ben yanlış anlamadım. Doğrudur. İstersen bu avukatın yazıhanesine birlikte gidelim." dedi. Benim duruşmam bittikten sonra, Telliyan beni alıp oraya götürdü. Avukat, yenilerden genç bir avukattı. Kendisini daha önce hiç görmemiştim. Meseleyi sorduğumda, başlangıçta benden çekindi, söylemek istemedi. Daha sonra Telliyan'a söylediklerini aynen tekrar etti ve üç polis için 300 lira verilmezse, Telliyan'ın tutuklanmasının kesin olduğunu söyledi. Ben de "Bu işte bir yanlışlık var, Telliyan şantaja uğramış namuslu bir kişidir, niçin tutuklansın? Rica ederim, bu şahıslara durumu anlatınız, günahadır." dedim.

O gün mü, yoksa ertesi gün mü, iyi hatırlayamıyorum; çünkü sekiz aydan fazla bir zaman geçti. Bir akşam Telliyan yine bizim bürodaydı. Başka müşterilerimiz de vardı. Bu sırada, dışarıdan bir adam geldi. Telliyan ile yalnız görüşmek istediğini söyledi. Ben de yazıhane kalabalık olduğundan, yandaki bir odada görüşebileceklerini söyledim. Telliyan, görüşmede benim de bulunmamı istedi. Ben de kabul ettim. Yandaki odaya gittiğimizde; gelen kişinin oldukça sözü geçen bir kişi olduğu hâl ve tavırları ile Telliyan'ın ondan çekinmesinden belli oluyordu. Ben kendisini Müslüman bir bey zannettim. Ancak konuşmaya başladığında, kendisinin emniyetin en sözü geçen memurlarından olduğunu, Telliyan'ın tutuklanmaması karşılığında 300 lira istediklerini söyledi. Ben de Telliyan'ın şantaja maruz kalmış, suçsuz birisi olduğunu söyledim. Bu adamın aceleyle saatine bakarak, "Bugün akşam istenilen paranın 30 lirasını vermezsen, kesinlikle hapsedileceksin." diye, Telliyan'ı tehdit etmesi üzerine, kendisine hükûmet memuru sıfatı veren bir adamın bu şekilde tehdidine canım sıkılarak, "Beyefendi rica ederim. Deveden büyük fil vardır. Müvekkilim suçsuz yere tutuklanıyorsa, biz de elbette daha büyük makamlara başvurarak haklarını koruruz." diyerek o

odadan çıktım ve kendi odama gittim. O dakikaya kadar, gelen adamı Müslüman birisi sanıyordum. Bu şahsın, Arşavir olduğunu, sonradan Telliyan söyledi.

Kirkor'un annesinin beraberinde getirdiği şahısların adları neydi?

Birisinin adına Cangülyan diyorlar. Diğerlerini bilmiyorum. Sekiz dokuz ay geçti. Birisinin de Tomacyan olduğunu sanıyorum.

Kirkor'un annesiyle büronuza gelen Müslüman şahıs kimdi?

İsmi bilmiyorum. Şişman, siyah sakallı bir adamdı.

Mahmutpaşa civarında olduğunu söylediğiniz ve Arif Bey'in kartının polis tarafından kendisine gönderildiğini anlattığınız avukat kimdir?

Daha önceden tanıdığım birisi değildi. Sanırım Tanilyan olmalıdır. Telliyan daha iyi bilir.

Büronuza Telliyan'ı görmek için gelen ve sizin Müslüman bir şahıs olduğunu zannettiğiniz adam ile Telliyan'ın görüşmelerinde sizden başka kim vardı?

Sanırım başka kimse yoktu.

Sonradan isminin Arşavir olduğunu öğrendiğiniz ve önceden Müslüman bir kişi olduğunu zannettiğiniz adam, size gösterdiğim şahıs mıdır? "Arşavir gösterilmiştir."

Evet budur; fakat ben bu adamı önceden tanıımıyordum.

Telliyan'ı tehdit edenler hakkında dava açılıp açılmadığını ve sonucunun ne olduğunu söylemediniz. Bu hususu da açıklığa kavuşturunuz.

Mesele polisten yargıya havale edildi. Ortağım Arif Mustafa Bey, Telliyan ile birlikte adliyeye gittiler. İfadeleri alındıktan sonra Kirkor ve annesi davadan vazgeçmiş. Şantaj yolu ile tehdit meselesi için de sorgu hakimliği tarafından yapılan soruşturma sonucunda, Telliyan ve onu tehdit ederek para alanlar hakkında son soruşturmanın açılmasına yer olmadığı kararının verilmiş olduğu haberini aldım.

Telliyan'ın avukatıydınız. Gerek tehdit meselesini ve tecavüz davasını üstlendiğinize göre, tehdit edenlerin kim olduğunu bilmeniz gerekir. Kimler hakkında tehdit davası açmıştınız?

Sanırım birisi Simon idi. Diğerlerini unuttum, bilemiyorum. Arif Bey ile Telliyan Efendi daha iyi bilirler.

İfadenizi imzalayınız.

İmzalayayım.

(İmza)

----- ✂ ----- ✂ -----

Divân-ı Harb-i Örfî Soruşturma Kurulu Başkanlığına

Telefonla istenen, Çemberlitaş'da Hamamgöl Hanı'nda ikamet eden Atiye'nin kardeşi Mahmut ile Jamanak gazetesi sahibi Serkis Koçunyan gönderilmişlerdir. Jamanak gazetesinden Kirkor Torosyan'ın ise bir süre önce Çankırı'ya uzaklaştırıldığı anlaşılmıştır. 2 Ağustos 1915

Mühür
Ayasofya Polis Merkezi Memurluğu
(İmza)

----- İM ----- İM -----

Üsküdar Polis Müdürlüğüne

Önceleri Çakmaçılar'da Kirkor Vartazyan'ın ticarethanesinde kâtip iken, bugün Üsküdar İcadiye'de oturan Gürünlü Kegam Koçunyan'ın gönderilmesi. 3 Ağustos 1915

Divan-ı Harb-i Örfî
Soruşturma Kurulu Başkanı
Hüseyin Hüsnü

Acilen Cenbiye(?) Merkez Memurluğuna 3 Ağustos 1915

Adı geçen şahıs bugün Divan-ı Harbe çağrılmış ve Emniyet Genel Müdürlüğüne gönderilmiştir. 4 Ağustos 1915

Üsküdar Polis Müdürü adına
(İmza)

----- İM ----- İM -----

**Agop Bahri ve Mardiros Telliyan'ın yüzleştirilmeleridir.
(25 Ağustos 1915)**

Telliyan Efendi! Agop Bahri Efendi'ye nasıl başvurduğunu ve sonuçlarını anlat, dinlesin.

Simon Aleksanyan, Bogos Kuryan ve Kirkor Kayıkçıyan bana şantaj yaparak 30 lira almışlardı. Mazmanyanyan ile birlikte Agop Bahri Efendi'ye gittik. Konuyu anlatarak, davaya bakmasını istedik ve 30 liraya anlaştık. Tomacyan, Cihan Gül, Arzruni, Murat ve Arşavir'in hem Hınçak Partisi mensubu hem de asker kaçağı olduklarını Sultanahmet Askerlik Şubesi Başkanına haber vermiştim. Bunlar geldiler. Bahri Efendi'nin bürosuna, dava için başvurmak üzere gittiğimde, Bahri Efendi; bu şahısların zararlı kimseler olduğunu, benim onurumla oynadıklarını ve bunlarla uğraşılmasının daha hayırlı olacağını, söyledi. Bunlarla uğraşmamın, canıma ve namusuma leke getireceğini anlattı.

Siz bu adamları gördünüz mü?

Ben bu adamları görmedim. Agop Bahri Efendi bunları oraya toplamış.

Agop Bahri Efendi! Ne diyeceksiniz?

Telliyan Efendi bana gelerek, Kirkor adındaki bir çocuğa tecavüz ettiği iddiasıyla hakkında dava açıldığını söyledi. Konunun polis tarafından incelenmekte olduğunu belirterek, 20 Ocak 1915 tarihinde bana başvurmuştu. Kendisinden konu hakkında açıklama istediğimde; Gedikpaşa'daki onarılmakta olan boş evini görmek üzere gittiği bir gün, arkasından üç kişinin içeriye girdiğini ve bunlardan ikisinin, "Sen Kirkor'a tecavüz ediyordun. Biz gördük" diyerek kendisine iftira ettiklerini ve önceden hazırlamış oldukları bir senedi imzalattırmak istediklerini söyledi.

Telliyan Efendi, kendisine imzalattırılmak istenilen bu belgenin içeriğinde kızını Kirkor'a vermeye ve 500 ya da 1.000 lira gibi miktarı tam hatırımda kalmayan bir parayı ödemeye söz verdiğinin yazılı olduğunu görünce, hiçbir şekilde bunu kabul etmeyip, imzadan kaçınmış. Bunun üzerine bu şahıslar kendisini soyarak, üzerinde bulunan 30 lirayı alıp gitmişler. Daha sonra Kirkor'un annesini kışkırtarak, Telliyan hakkında tecavüz davası açmasını söylemişler. Onuru çiğnenen Telliyan Efendi de aleyhinde açılan bu tecavüz davasında, kendisini savunmamız için beni ve ortağım Arif Bey'i tayin etmişti. Kendisiyle 40 liraya anlaştık. 20 lirasını önceden, kalan 20 liranın da 10 lirasını bu tecavüz davasından dolayı sorgu hakimi tarafından son soruşturmanın açılmasına yer olmadığı kararı verilip, karar kesinleştikten sonra verdi.

Bu şantaj ve tecavüz meselesinden dolayı, niçin olay günü hemen bunları takip ederek polise teslim etmediğini sordum. Ancak burada hatalı davrandım. Çünkü onların böyle bir şantaj yaptıklarına ilişkin elinde hiçbir delil ve ipucu olmadığını söyledi. Kirkor'un annesini büroma çağırarak, "Telliyan Efendi namuslu adamdır. Görünüyor ki, senin oğlun kötü arkadaşların kışkırtmasıyla Telliyan Efendi'ye böyle bir iftira atıyor. Günahtır, ayıptır. Bu olayda iki ailenin namusu söz konusudur. Böyle ihtiyar bir adamı tecavüzle suçlayarak, hem onun namusunu hem kendi namusunuzu lekelemiş olursunuz." diye nasihat ettim.

Bunun üzerine, Kirkor'un annesi "Siz Telliyan'ı daha yeni tanımışsınız. Onu yeterince tanımıyorsunuz, O kötü bir adamdır. Oğluma tecavüz etmiştir. Hatta tecavüz ettiği bundan önce kurulmuş olan bir komisyon tarafından kanıtlanmıştır. Bu komisyon Telliyan'ın 1.000 lira vermesini uygun bulmuştur." dedi. Kadın, sonuç olarak, "Ben sizi inandıramıyorum ve olayı yeterince anlatamıyorum. İzin verirseniz bu işi anlatmak üzere konu hakkında bilgisi olanları size getireyim." dedi. Ben de bu kadının çok konuşan ve söz anlamayan biri olduğunu gördüğümünden, "Yanında bir erkek getir de kim olursa olsun!" dedim.

Sonra bu kadın, Cihan Gülyan ve diğer bazı arkadaşlarıyla beraber büroma geldiler. Bunlara yine, Telliyan Efendi'nin namuslu bir adam olduğundan, Kirkor ve arkadaşlarının şantajına uğradığından söz ederek, kadına söylediklerimi onlara da söyledim. Bunlar cevap olarak, "Telliyan sizin bildiğiniz gibi iyi bir adam değildir. Bu çocuğa iki defa tecavüz etmiştir. Hatta bundan önce iki kişiye de asker kaçakçısıdır diyerek iftira etmiş ve onları hapsedtirmiştir. Gerek tecavüz ve gerekse iftira meselesi, Gedikpaşa'daki herkes tarafından bilinmektedir. Bundan dolayı şimdi bu çocuğu bir okula göndermek üzere 1.000 lira verirse kadın da davasından vazgeçer." dediler. Ben de karşılık olarak; "Telliyan Efendi'nin namuslu bir kişi olduğu hakkındaki görüşümü değiştirmeme sebep olacak hiçbir delil görmüyorum. Amacım ve vekâlet görevim bu tecavüz davasından dolayı iki ailenin namusunu korumaktır. Bu tecavüz meselesinin gerçeğe aykırı olduğunu açıklayan bir mektup verilerse, Telliyan Efendi'ye rica edeyim, bu Kirkor adlı çocuğu birkaç sene Bahçecik'teki okula göndersin." dedim. Onlar kendi fikirlerinde ısrar ederek, "Hiç olmazsa Robert Koleje²¹ sekiz dokuz sene gönderilmeli." dediler. Ben bunu kabul etmedim. Sonuçta bu meselenin mahkeme tarafından çözülmesi için birkaç defa gelip gittiler. Bunların bu gelip gitmeleri, büromdaki işlerimi yapmama engel olmaya başladığı için,

²¹ Amerikalıların açtığı en önemli protestan okuludur. 1863'te İstanbul'un Bebek semtinde Cyrus Hamlin adlı misyoner tarafından açılmıştır. Kolej, adını, finansını üstlenen New Yorklu tacir Christopher Rinlender Robert'ten almıştır. Önceleri dil ve ticari bilim öğretimine ağırlık verilirken, 1912 yılından itibaren mühendislik öğretimine başlanmıştır. Birinci Dünya Savaşı döneminde açık kalan okul, Cumhuriyet döneminde de faaliyetine devam etmiştir. Ayten Sezer; *Atatürk Döneminde Yabancı Okullar (1923-1938)*, Türk Tarih Kurumu Yay., Ankara, 1999, s. 64-67.

kendileri ile bir daha görüşmemeye karar verdim. Mesele bundan ibarettir.

“Telliyan Efendi’nin Bahri Efendi’ye başvurmasına aracılık eden Mazmanyan ile ilgili bölüm okunarak” Buna ne diyeceksiniz?

Mazmanyan’ın siyasal bir partiye mensup olup olmadığını bilmiyorum. Mazmanyan aracıdır. Bizim büroya bazı işler getirir ve getirdiği işlerden aracılık ücretini alırdı. Bundan önce Kadri Bey’in davasını getirmişti. Vekâletini aldım ve Kadri Bey’den aldığım ücretten Mazmanyan’ın aracılık ücretini verdim. Bu sefer de bana bir kart yazarak tecavüz olayından dolayı Tellıyan Efendi’ye iftira edildiğinden söz ederek, vekâletini vermek üzere bize getireceğini belirtmişti. Bundan maksadı kendi aracılık ücretini garanti altına almaktır. Tellıyan aracısız olarak bize gelse, Mazmanyan’ın bundan bir kazancı olamazdı. Yukarıda söylediğim üzere Cihan Gülyan ve arkadaşları birkaç kez büroma gelip gittiler. Belki bu sırada Tellıyan Efendi’ye böyle bir söz söylemiş olabilirim.

Murat bir kez geldi. Fakat bu iş için mi yoksa eşine ait bir arsa işi vardı onun için mi geldi, hatırlamıyorum. Murat’ın eşinin Üsküdar’da posta yolunun sol tarafında bulunan arsası ile ilgili bir dava açılmıştı. Arsada payı bulunanlar bize vekâlet verdikleri için Murat’ın eşi de kendi hissesi için vekâletini üstlenmemizi ve işlerini takip etmemizi istedi. Ancak bunlar vekâlet ücretini peşin olarak vermek istemedikleri gibi, masraflarını da icra yoluyla almamızı istediklerinden, onların vekâletini almayı, diğer pay sahiplerinin durumunun biraz belirginleşmesini bekleyerek erteliyordum. Bu arsa davasından dolayı, diğer pay sahiplerinin vekâleti resmî olarak benimle birlikte Tehafı oğlu Ahmet Bey adına alınmıştı. Bu yüzden bunların vekâletini almayı geciktiriyordum. Sanırım bu konu üzerine konuşuldu. Ben diğer meseleye yüzeysel olarak girmek istediysem de Murat bu konuya girmek istemedi ve “Bu konuyu kapatınız.” dedi.

İfadelerinizi imzalayınız.

İmzalayayım.

Agop Bahri

----- ✂ ----- ✂ -----

Sanık; Gedikpaşa Gelenmiş Sokak 4 numaralı evde ikamet eden, Çarşıkapı Kalpakçılarbaşında Avadis Usta'nın dükkânında kunduracılık yapan, İstanbullu, 1888 doğumlu, Aleksan Manukyan oğlu Simon'un ifadesidir. (25 Ağustos 1915)

Kaç senedir Hınçaksın?

Altı yedi sene kadar oldu. Hınçak Kulübünde yani Kumkapı'daki halk kulübünde üyelik yaptım. Bir buçuk senedir kapalı olan bu kulüpte, akşamları ders alır, oyun oynardık. Kulübün altında bulunan kahveye herkes gelirdi. Ben Hınçak Örgütüne girmedim, fakat Hınçaklara sevgi besliyorum.

Mardiros Telliyan'ı tanıyor musun?

Tanıyorum.

Bu bir çocuğa bir şey yapmış. Nasıl oldu?

Gedikpaşa Kilisesinde papaz yardımcılığı yapıyorken, bir sabah, su dökmeye çıkmıştım. Bu sırada kilisenin bir köşesinde Kirkor ile Telliyan konuşuyorlardı. Sonra, Kirkor'u çağırdım ve ne konuştuklarını sordum. Kirkor, Telliyan'ın kendisini bir takım yerlere davet ettiğini yani hamama ve otele davet ettiğini söyledi. Ben de bu adamın namuslu olduğunu söyledim. Kirkor "Sen görürsün." demiş, gitmişti.

Pazar günü kilisede gördüm. Üç gün sonra evimde otururken akşam saat 23:30 sıralarında, Kirkor kapıyı çaldı ve dedi ki, "Sabah saat 09:00'da Alibey yokuşunda Fransız Okulunun bulunduğu sokağın altında, çifte gelinlerin karşısındaki alt sokakta bulunan çift balkonlu evlerden boş olana gideceğiz." Kirkor'u gönderdim. Ertesi sabah saat dokuza çeyrek kala oraya gittim. Köşede beklerken, Kirkor eve girdi. Bogos Kuryan, Kumkapı'dan yukarı doğru çıkarken selam verdi ve "Birlikte gidelim." dedi. Kuryan'a orada neden beklediğimi, yani Mardiros Efendi'nin Kirkor'a ne yapacağını görmek için beklediğimi söyledim. Kuryan "Ben de seninle gelirim." dedi. Bunun üzerine bir şahit daha olsun, diyerek birlikte Mardiros'un evine gittik. Kapı açıktı. "Kimse yok mu?" diye seslendik. Ayak sesi geldi, "Kimdir o?" diyerek Kuryan yukarıya çıktı. Telliyan, Kuryan'ı görünce "Ne hakkın var evime giriyorsun?" diyerek dirseğiyle Kuryan'ı itti. Ben de yanlarına gittim. Mardiros Efendi beni görünce "Aman Simon sen bilirsin. Aman bir şeydir oldu." dedi. Telliyan'ın çocuğa tecavüz etmiş olduğu anlaşılıyordu. Bunun üzerine Kuryan, çocuğa iki tokat vurarak "Utanmaz edepsiz!" diye bağırды. Telliyan'a da "Utanmıyor musun? Dünya kan ağlıyor, sen burada edepsizlik yapıyorsun!" dedi. Telliyan, "Çocuk beni zorla kendisine çağırıyor." dedi. Kuryan, polise haber vermeye gitti. Telliyan benim elime ayağıma kapanarak, "Namus ve ırzım senin elinde!" diye yalvarıyordu.

Telliyan, bu arada fenalaştı. Ben, hemen Kuryan'ı çağırdım. Telliyan bizi odaya götürdü. "Size 300 liralık bir bono vereyim, bu iş burada kapansın." dedi. Ben de "Değil 300 lira, 300 para da versen istemeyiz." dedim. Teklif ettiği para miktarını 500 liraya kadar çıkardı. "Parayı bir beze sardım, dışarıda size vereceğim." dedi. Biz, "İstemeyiz." dedik. Bu arada Kuryan cebinden bir kâğıt çıkararak, Telliyan'ın ağzından "Ben bu işi yaparken Simon ve Kuryan beni yakaladılar." diye yazdıktan sonra, Telliyan'a "Bunu imzala!" dedi. Telliyan imzalamadı. Biz bu kâğıdı imzalattırıp Patrikhaneye götürecektik. Çünkü kendisi kilise üyesiydi. Telliyan'a bunu imzalattıramayınca, çocukla birlikte evden dışarı çıktık. Çocuğun annesine giderek olayı anlattık. "Siz davacı olun, biz de şahidiz." dedik. Bunun üzerine Kirkor'un annesi, Telliyan'ın yanına gitmiş. Sonra ne olduğunu bilmiyorum.

Telliyan bu olaydan sonra, Topkapı Sarayı'ndaki askerlik şubesine giderek, "Simon ile Kuryan askerlikten kaçıyorlar ve askere gitmemek için sizi aldatıyorlar." diye, bizi ihbar etmiş. Bunun üzerine, bizi gözetim altına aldılar. Ertesi akşam kefaletle çıktık. Askerlik şubesi başkanı öğüt vererek bizi bıraktı.

Sonra Telliyan, Hınçak Partisi Merkezine bir mektup yazarak "Simon ve Kuryan benim üzerime saldırarak, bana şantaj yaptılar. 30 lira 30 kuruşumu aldılar." diye, bizi şikâyet etmiş. Hınçak Partisinden Tomacyan, Cihan Gülyan ve Arzruni meseleyi anlamak için bizi çağırdılar. Biz de tecavüz olayını bunlara anlattık. Sonra Kirkor'un annesi ile Telliyan da bu şahıslara başvurmuş. Telliyan, "Çocuğun annesi ne istiyorsa söylesin." demiş. Kadın da çocuğun Avrupa'daki okullarda üç ya da beş sene okutulması için gerekli parayı vermesini söylemiş. Telliyan'a kadının bu isteğini iletmışler. Telliyan, "Bana 1.000 liralık masraf açılıyorsunuz." demiş. Bunun üzerine Telliyan'a, bu isteği kabul etmemesi halinde, resmî makamlara başvurulacağını söyleyen Tomacyan, Cihan Gülyan ve Arzruni kendilerinin de şahitlik yapacaklarını söylediler. Daha sonra Emniyet Müdürlüğünde ve adliyede bizim ifadelerimiz alındı.

Daha sonra bu konuda son soruşturmanın açılmasına yer olmadığı kararı verilmiş olduğunu duydum.

Kuryan, o zaman ne iş yapıyordu?

Bahçecik'te otelciydi.

Sen dükkânda ne kadar kazanıyorsun?

İşler iyi gittiği zaman 150 kuruşa kadar çıkardı. Şimdi 80 - 100 kuruş kadar kazanıyorum.

Madem Kirkor, Telliyan'ın kendisini kandırmak istediğini söylemiş. Niçin annesine bilgi verip engel olmadın?

Ben çocuğun lafına inanmamıştım. Kirkor'u da annesini de tanımazdım. Yalnız kendileri kilisede tabağa para bırakırlardı. Bu kadarıyla tanırım. Annesini tanımazdım, bu olaydan sonra kendisini tanıdım.

Kirkor'un babası kimdir? Adı nedir?

Fesçi Karabet Kayıkçıyan'dır.

Tanıyor musun?

Sonradan tanıdım.

Sen evi gözetledin. Kuryan'ı işin içine neden soktun?

Gelirse şahit çift olsun diye, durumu ona anlattım ve birlikte gittik.

Sen bu gözetleme işini çocuğu korumak için mi yaptın?

Telliyan'ın namussuzluğunu ortaya çıkarmak ve çocuğun namusunu korumak için yaptım. Telliyan kilise üyelerindendir. Böyle bir şey yapan namussuzdur.

Telliyan'ın namussuzluğunu ortaya çıkarmak ve çocuğun namusunu korumak amacıyla da olsa özel bir eve çocuğun girmesine izin vermeden önce, durumu polise veya çocuğun annesine söylemen gerekirdi. Böyle yapmayıp da anlattığın şekilde sadece gözetleme yapman, senin Telliyan aleyhinde hareket ettiğini ispatlıyor.

Çocuğun sözlerine önceden inanmadım. Gözümle görmek istedim. O güne kadar Telliyan'ı namuslu birisi olarak bildiğim için, görmek istedim.

Senin, yaşadığın mahallede kilise üyeliği, muhtarlık, ihtiyar heyeti üyeliği ya da kâhyalık gibi bir görevin var mı?

Hayır. Kilisede papaz yardımcısıyım.

O halde Telliyan'ın dürüstlüğünü araştırmak senin görevin olmadığına göre, niçin takip ettin?

Kendisi kilise üyesidir. Okulun, kilisenin ırz ve namusu kendisinin elindedir. Başkalarına da yapabilir.

Senin Telliyan Efendi'nin dürüstlüğü üzerine kovuşturma yapmaya ne yetkin vardı?

Kendisiyle aynı mahalledeniz. Telliyan'ın kilise üyeliğine seçilmesi için ben de oy verdim. Kilise üyelerinin namuslu mu, namussuz mu olduklarını ben de araştırabilirim.

Kuryan da sizin mahallede mi oturuyor?

Hayır. Kendisi Bahçeciklidir.

Polise bilgi vermezsen, çocuğun annesine haber vermezsen kilise ve mahalle açısından bazı bahaneler söylediğin halde ne kilise yetkililerine ne de mahalle muhtarlarına bilgi vererek bir heyet almazsın değil mi?

Evet, bilgi vermedim.

Şu halde; sizinle aynı mahallede oturmayan ve Telliyan Efendi'yle bir ilgisi bulunmayan Kuryan ile ortak hareket etmeniz, sizin Telliyan aleyhinde uydurulmuş bir yalanın failleri olduğunuzu gösterir. Öyle değil mi?

Hayır. Bunu asla kabul etmiyorum.

Kuryan, Hınçakçı değil midir?

Kendisinin hangi partiye mensup olduğunu bilmiyorum. Ben Kuryan'ı otelinde kalmış olduğumdan dolayı tanıyorum.

Telliyan Efendi'nin 30 lira 33 kuruşunu aldınız mı?

Hayır.

Telliyan Efendi'ye 500 liralık bir bono imzalatmağa çalışmadınız mı?

Kendisi 500 liralık bir bono verecekti. Biz kabul etmedik.

Mardiros Telliyan Efendi'ye;

27 Kasım 1914 tarihinde "Güya bizim de hazır bulunduğumuz halde" Kirkor Kayıkçıyan ile aranızda geçmiş olan onur kırıcı olay hakkında dolaşmakta olan söylentiler tamamıyla gerçeğe aykırıdır. Biz, sizi kesinlikle namusu lekeleyen bir halde görmedik. Bundan dolayı bu konuda söylenen sözleri reddederiz. İçinizin rahat olması için bu belgeyi imzalayıp size veriyoruz. Verdiğimiz bu belgeyi isterseniz hemen gazetelerle yayınlamaya yetkili olduğunuzu bildiririz. 3 Ocak 1915 İstanbul.

(İmza: Simon Aleksan Manukyan)

Bu okunan kâğıt ve imza senin değil mi? "Dosya içindeki (3) numaralı belgedir"

Kâğıttaki yazı benim değil, fakat imza benimdir.

Niçin bu kâğıdı verdin?

Kendisi o kâğıdı yazılı olarak alıp geldi. "Biz kadın ile anlaştık. Bu iş kapansın. Şu kâğıdı imzala." dedi. Ben de kadın ile anlaşmış diyerek imzaladım.

Okuduktan sonra mı imzaladın?

Evet. Okudum, öyle imzaladım.

Bu kâğıdı bu şekilde imzaladıktan sonra neden Tellian aleyhinde açıklamalarda bulundun?

Çünkü önce Emniyet Müdürlüğünde inkâr ettim. Sonra doğrusunu söyledim. Daha sonra Adliyeye gönderildi. Adliye bu kâğıttan bahsettim. Sonra son soruşturmanın açılmasına yer olmadığı kararı verildi.

Sana bu kâğıdı gösterinceye kadar niçin bundan hiç bahsetmedin?

Hiç aklımda değildi.

Sen ve Kuryan, Kirkor'u Tellian'ın evinde gördüğünüz zaman Tellian Efendi'ye "Bu suçu işledim." diye yazılı olan bir kâğıt imzalattırmak istemişsiniz.

Patrikhaneye getirecektik.

Niçin kâğıt almak istediniz?

Kâğıt olmazsa, kimse inanmayacaktı. Bunun için kâğıt almak istedik.

Sen ve Kuryan inanılmayacak adamlar mısınız?

Kunduracılıkla uğraşan birisiyim. Kunduracı ismi biraz kötü çıkmıştır.

Bu açıklamalara göre senin, Kuryan'ın ve Kirkor Kayıkçıyan'ın Hınçaklarla birleşerek Tellian Efendi aleyhine iftira ile tehdide kalkıştığınız anlaşılıyor. Ne diyeceksin?

Kabul etmiyorum.

(İmza)

----- ✍ ----- ✍ -----

Yukarıda adı geçen Simon ile Tellian Efendi'nin yüzleştirilmeleridir. (25 Ağustos 1915)

Tellian Efendi! Simon'un imzası bulunan kâğıdı ne zaman aldın?

Hınçakların benden parayı aldığını ve onlarla barıştığımı haber almış. Bunun üzerine imzalı mektubunu sevinerek gönderdi. Hatta onların dediklerine uy, yani Tomacyan ne derse onu yap, diyordu. Bu kâğıdı kendi kendisine Hınçakların aldığı paradan keyiflenerek, evime

gönderdi. Bu Tomacyan, Simon'un 17 - 18 gün tutuklu kalmasına acıyarak benden para istiyordu.

Simon Aleksan! Ne diyeceksin?

Hayır. Kabul etmiyorum.

İfadenizi imzalayınız.

İmzalayayım.

(İmza)

----- ✎ ----- ✎ -----

Şahitlik yapmak üzere çağrılan; Gedikpaşa Tiyatro Caddesi Alibey yokuşu 38 numaralı evde oturan, Büyük Çarşı Hacı Hasan Sokak 12 numaralı dükkânda elbiseci, Divriğili, 48 yaşında, Bogos oğlu Kirkor'un yemin ettirildikten sonra ve Mardiros Telliyan Efendi'nin karşısında alınan ifadesidir. (28 Ağustos 1915)

Mardiros Telliyan Efendi! Kirkor Vartazyan ne biliyor?

Simon ve Kuryan'ın 500 lira isteyerek, 30 lira 30 kuruş aldıklarını ve benden tehditle bunu istediklerini, kızımı Kirkora vermem için bir kâğıt yazmış olduklarını, Kirkor Vartazyan Efendi'ye söyledim. Kirkor Vartazyan, Simon'u çağırarak, bu durumu ona sordu. Simon da 30 lirayı aldığını, bunun 15 lirasını kendisine ayırdığını, 10 lirasını Bogos Kuryan'a ve 5 lirasını da Kirkor Kayıkçıyan'a verdiğini söyledi. Kirkor Vartazyan bu konuyu biliyor.

Kirkor Vartazyan Efendi! Nasıl oldu?

Mardiros Telliyan Efendi'nin evinde, yemek odasına Simon'u çağırdık. "Ayıp değil mi? Nedir bu?" dedim. Simon da Telliyan Efendi'nin açıkladığı şekilde durumu anlattı. Aldıkları paranın 15 lirasını kendisine ayırdığını, 10 lira Bogos Kuryan'a ve 5 lira da Kirkor Kayıkçıyan'a verdiğini, Simon itiraf etti.

İfadelerinizi imzalayınız.

İmzalayalım.

(İmza)

----- ✎ ----- ✎ -----

Daha önce ifadesi alınan Kirkor Kayıkçıyan'ın tekrar alınan ifadesidir. (29 Ağustos 1915)

Mardiros Telliyan ile seni, Telliyan'ın evinde bulduklarında bu Kuryan ile Simon, Telliyan Efendi'yi dövdüler mi?

Onlar geldiklerinde Telliyan Efendi'nin önü açıktı. "Utanmıyorsun. Böyle zamanda bunu düşünüyorsun." diyerek, onu dövdüler. Kuryan bana da bir tokat vurdu.

Mahallede çocuklar sana "ibne" falan diyorlar mı?

Ben ibne değilim.

Simon ve Kuryan'a, Mardiros Telliyan'ın evinde sizi basmalarından önce de Telliyan'ın sana tecavüz ettiğini söylemiş miydin?

Telliyan'ın evinde bana tecavüz ettiğini, daha önce Simon'a söylemiştim. Ben Kuryan'ın yerine polis gelecek sanıyordum.

Neden polis geleceğini düşünüyordun?

Simon bana önceden, ya babanı ya da polisi getirir, şahit olmalarını sağlarım, demişti.

Simon'a bu hikâyeyi nerede söyledin?

Kilisede. Ben Telliyan'ı kovmaya çalışırken Simon görmüş ve "Durum nedir, anlayayım." demişti. Ben de kilisede kendisine anlattım.

Telliyan'ın sana ilk tecavüzü madem senin isteğin dışında oldu, bu durumu neden annene ve babana söylemedin?

Babam sinirli olduğu için. Sinir hastalığından felç olabilir, diye söylemedim. Anneme de söylemedim. İki üç gün hasta yattım.

Yalnız annene söyleyebilirdin. Neden söylemedin?

Şimdiye kadar anneme bir şey söylememiştim, utandım.

Simon sizin eve gelip gider mi?

Durumu anlatmak için o zaman bir kere geldi. Fakat ondan önce gelmedi. Annem tanıımıyordu.

Sen tanıyor muydun?

Kilisede papaz yardımcılığı yaptığı için tanır, fakat görüşmezdim.

Sadece selamlaşmadan meydana gelen tanışıklığınla bir adama bu sırrını söyleyerek, polis çağırmaya kalktın da neden başkasına söylemedin?

Simon'u orada tanıdığım için kendisine söyledim.

Simon, komiserle o eve gelecek olsaydı duruma resmî görevliler el koyduğunda, annen baban duymayacak mıydı?

O zaman polis de şahit olurdu. Anne ve babanın en samimî dost olduğunu, o an düşünemedim. Annem ve babam duymayacak sandım.

Simon komiseri getirmeyip, neden Kuryan'ı getirmiş?

Kuryan'ı, şahit olsun diye getirmiş. "Annen baban davacı olursa, biz şahitlik yaparız. Sen merak etme." dediler.

Sen, hem ben ibne değilim diyorsun, hem de Telliyan bana tecavüz etti diyorsun.

Telliyan bir kere tecavüz etti. Başkası tecavüz etmemiştir. Doktor muayene ettiği zaman, "Yeni el dokunmuş. Üzerinden iki buçuk ay geçmiş." dedi.

Muayene raporundan senin tecavüze uğramış olduğun anlaşılamamış.

İki buçuk ay geçmiş olduğundan, doktor, bir hafta geçince belli olmaz demişti.

Mardiros Telliyan zengin birisi değil mi?

Zengin birisidir.

Kuryan ile Simon, Mardiros Telliyan'a bir kâğıt imzalattırmak istemişler. Bu neydi?

O sırada bir kâğıt çıkarmışlardı. Bunu imzala, diyorlardı. "Böyle kötü bir vaziyette yakalandın. İmza at." dediklerini duyuyordum. Fakat imzalayıp imzalamadığını bilemiyorum. Ben aşağıdaydım, onlar yukarıdaydılar.

Mardiros Telliyan'ın kızı var mı?

Varmış. Ben bilmiyordum, kendisi söyledi. "Kızımı sana vereceğim." dedi.

Kızı güzel mi?

Görmedim. Ben geleli bir ay olmuştu. Tanımıyordum. Tifo Hastalığı geçirmiş bir kız. Duyduğuma göre fena bir şey değilmiş.

Simon ve Kuryan, Telliyan'a orada söylediler mi?

Simon ve Kuryan, Telliyan'ın ağzından, "Kızımı Kirkor'a vereceğim." diye kâğıda yazmışlardı. Ben kabul etmedim.

Seni okula göndermek üzere para vermesini kâğıda yazmışlar mıydı?

Ben görmedim. Yalnız Telliyan, "500 lira, 1.000 lira vereyim." diye, yalvarıyordu.

Sonra Mardiros Telliyan size de para verdi mi?

Bilmiyorum. Anneme sorunuz . O aldıysa bilemiyorum.

İkinci tecavüz olayından sonra, sen Bahçecik'teki okula mı gittin?

Bu olaydan sonra, üç ay kadar hasta yattım. Sonra babam felç oldu. Ben dükkâna gittim. Bahçecik'e gitmedim.

Seni Hınçak Örgütünün Araştırma Kurulu çağırdı mı?

Evet.

Bunlar kimlerdi?

Arzruni'yi tanıyorum. Diğerlerini bilmiyorum.

Baban Hınçak mıdır?

Hayır, 50 senedir hiçbir yere üye olmamıştır. Kendi başına hareket eden birisidir.

Adliyede davadan neden vazgeçtin?

Babam hasta yatıyordu. Annem de hasta olan babama bakıyordu. Başka kimse yoktu. Onun için davadan vazgeçtik.

Melkon Kayıkçıyan kimdir?

Benim amcamdır. Mardiros Telliyan'ın kardeşi İstefan Telliyan'ın ortağıdır.

Madem bir amcan var, onun da Telliyan ile ilişkisi var. Bu olayı başından itibaren ona söylemeyip de niçin Simon'a söyledin?

Burada değildi. Tüccardır. Eskişehir'e gitmişti. Bu olaydan bir ay sonra buraya gelmişti.

Mardiros Telliyan'a baban, annen ve senin imzanızla "Davamız yoktur" diye neden bir kâğıt verdiniz?

Bu adam, her tarafa söylüyordu. Bunun için kendisine "Davamız yok." diye, imzalı bir kâğıt verdik. Bu durumu ben çok iyi bilmiyorum, annem daha iyi biliyor.

Bu gibi işlerde bir kere adliyede ifade verince, adliye olayı takip ederdi. Babanın hastalığını ve annenin ona bakmasını söz konusu etmeye gerek yoktu. Zaten ifade de verdiği göre, adliye olayı takip edecekti. Ama sen adliyede davadan vazgeçtiğin gibi, annen ve baban da Telliyan Efendi'ye karşı açılan davadan vazgeçtik, diye imzalı kâğıt vermişsiniz. Hatta Simon da "Ben bir şey görmedim." diye, Mardiros Telliyan'a imza vermiş. Buna göre sizin bunlarla birleşerek Mardiros Telliyan Efendi'den para koparmaya çalıştığınız anlaşılıyor.

Hayır. Ben dava ile ilgilenecek zamanım olmadığı için davadan vazgeçtim. Bunu avukat söylemiş, annem biliyor.

Annen, baban ve senin tarafından imzalanmış olan ve bu davanın aldatmaca olduğu belirtilen kâğıt “(6) numaralı kâğıt gösterilerek” bu mudur? İmza senin midir?

Evet. İmza benimdir, yazı annemindir. Bu kâğıt, avukatlarına başvuran Telliyan hakkındaki namussuz lafı ortadan kalsın, diye verildi.

Hiçbir şekilde para alınmadan böyle imzalı bir kâğıt verilir mi?

Bilmiyorum. Suçu yoksa niçin para versin. Para aldıklarını bilmiyorum. Annem bilir.

Namusunu kirlettiğini söylediğin kişiye böyle bir kâğıdı nasıl verirsin?

Sokaktaki söylentiler son bulsun, diye vermiştik.

İfadelerini imzala.

İmzalayayım.

Kirkor Kayıkçıyan

----- ✂ ----- ✂ -----

**Kirkor Kayıkçıyan'ın annesi Eskohi'nin tekrar alınan ifadesidir.
(29 Ağustos 1915)**

Simon Manukyan'ı önceden tanıyor muydun?

Önceden hiç tanı mıyordum.

Çocuğa, Mardiros Telliyan'ın kötülük yaptığını kimden duydun?

Çocuktan duydum.

Ne zaman duydun?

İlk olay olduğu zaman hastalandı, söylemedi. İkinci olay olduğu zaman gelip söyledi. Şahitler sana söyleyecek, dava açacaksın dedi.

Oğlun adliyede ifade verdi mi?

İçeriye çağırıldılar. Sanırım ifade verdi.

Oğlun şikâyetçi olmuş mu?

Babam hastadır. Bakacak kimse yok. Şikâyetçi değilim, demiş.

Sen, Mardiros Telliyan'dan kaç lira aldın?

120 lira kadar bir para vermek istedi, fakat biz almadık.

Hiç para almadın mı?

Almadım.

Samoil Tomacyan'ın dükkânında para almışsın.

Samoil, davadan vazgeçmemi söyledi. Ancak para almadım.

Bu (6) numaralı kâğıdı Telliyan'a siz mi verdiniz?

Evet, ben verdim. Bununla birlikte iki kâğıt daha verdim. İmza ve yazı benimdir.

Sen bu kâğıtta işin aslı olmadığını belirtiyorsun. Bu kâğıdı niçin verdin?

Peşimize düşmesin, dava bitsin, diye verdim. Mazmanyanyan "Bu dava kapanacak, iş bitecek. Sen böyle bir kâğıt ver." dedi. Ben de verdim.

Hiç, bir insan evladının namusunu kapatmağa çalışır mı?

Hep Telliyan'dan yana olacaklar. Avukata da güvenmedim. Hatta Bakan beye bir mektup yazıp, kolaylık gösterilmesini istemiştim.

Sen, bazı avukatlara da gitmişsin.

Tanilyan haber göndermiş, gittim. Fakat kendisine söylemedim. Avukat tutarsan söylerim, dedim.

Serkis Ayciyan Efendi'ye gitmedin mi?

Hüsrevyan gönderdi. Fakat avukatlara güvenemedim ve tutmadım.

O halde savcılığa verdiğin mektubu kim yazdı?

Bir asker çocuğa yazdırdım. Mardiros mu, Antranik miydi, hatırlayamıyorum.

Savcılığa dilekçe verip davaya başladıktan sonra neden vazgeçtiniz?

Eşim hastalandı, ağlamağa başladı. Bunun üzerine dava ile ilgilenecek vaktimizin olmadığını savcılığa da söyledim.

Dava açtıktan sonra bundan vazgeçmenden ve bir de Telliyan'a imzalı kâğıt vermenden Telliyan'dan para aldığın anlaşılıyor.

Mazmanyanyan, "Sen davacı olsan da hapiste üç gün yatmaz." dedi. Vazgeçmemi söyledi. Ben de vazgeçtim. Para almadım.

Para aldığını söylüyorlar.

Para almadım.

İfadelerini imzala.

İmzalayayım.

(İmza)

----- ✂ ----- ✂ -----

İstanbul Asliye Mahkemesi Savcılığı aracılığı ile çağırılan; İstanbul Asliye Mahkemesi Sorgu Hakimliği tarafından 21 Nisan 1915 tarihinde verilen son soruşturmanın açılmasına yer olmadığına ilişkin kararı içeren ifade tutanağı ve ayrıntıları okundu. Dava sahibi Mardiros Telliyan'ın Kirkor adlı çocuğa tecavüz etmesi; Mardiros Efendi'yi darp ve tehdit ederek parasını zorla alan Simon, Kuryan ve Kirkor hakkında polis tarafından yürütülen soruşturma belgelerinin verilmesi ve yapılan araştırma ve soruşturmalar sonucunda yasal kanıtlara rastlanılamadığından son soruşturmanın açılmasına yer olmadığına karar verilmiştir. Dosya içerisinde bulunan hazırlık soruşturmasını içeren belgelerde isimleri geçen bazı şahısların çağırılmadıkları ve dinlenilmedikleri gibi tanıkların ve sanıkların açıklamalarından ortaya çıkan sonuç üzerine de derinlemesine inceleme yapılmadığı görülmüştür. Kirkor adlı çocuğun muayene sonucunu gösteren doktor raporunda, tecavüz olayının gerçekleşmiş olduğuna ilişkin bilimsel bir kanıt yoktur. Men-i Muhakeme Kararnamesinde, bazı zanlılar hakkında son soruşturmanın açılmasına ilişkin açık bir karar yoktur. Çünkü her iki olaydan zanlı olan şahısların dört kişi olmalarına rağmen, Men-i Muhakeme Kararnamesinde "Zanlı iki şahıs hakkında son soruşturmanın açılmasına yer olmadığı kararına" değiniliyor olmasından hareketle ancak iki kişiyi kapsayacağı açıktır. Bu hükmün diğer iki kişiyi kapsamayacağı, bundan dolayı mevcut kararın herhangi iki kişiye yönelik olduğu ve eksik kaldığı meydandadır. 4 Eylül 1915

----- 20 ---- 22 -----

**İddia sahibi Mardiros Telliyan Efendi'nin tekrar alınan ifadesidir.
(6 Eylül 1915)**

1 numaralı zarftaki kart size kimden gelmiştir?

Kigo gazetesi imtiyaz sahibi, Kigo Tarosyan'dan gelmiştir. "Sen bu pis adamların içine düşeceksin, biz üç kişiyiz." diye yazmış. Bunun üzerine kendisine 800 kuruş verdim. Şimdi Tarosyan sürgündedir. Nerede olduğunu bilmiyorum.

2 numaralı mektup kimden gelmiştir?

Murat Boyacıyan ile Cihan Gül'den gelmiştir. Askerlik şubesine güya ben gammazlamışım. Bundan dolayı bu mektubu göndermişler. "Buna da senin sebep olduğun anlaşıldı." diye bu belge için 1.000 lira istediler. Mühür de örgütün mührüdür.

3 numaralı mektup kimdendir?

Okul Müdürü Zakaryan'dan gelmiştir. Bunda "Ben gelmeyeceğim. Tomacyan ile Arzruni ve Cihan Gül gelecekler, soruşturma yapacaklar." deniliyor. Çünkü Zakaryan "Şantaj yoluyla alınan 30 lira 30 kuruşu alır, bunları da örgüte veririz." demişti. Ben de "Mektubu kime yazacağım?" dedim. "Murat'a yaz." dedi. Ben de Murat'a yazdım. Ben, Murat ve Cihan Gül bulunacağız, demişti. Daha sonra bu mektupla kendisinin bulunamayacağını bildirmiştir.

4 numaralı mektup kimden geldi?

Bu, Simon'un mektubudur. Bunun hakkında önceden açıklama yapmıştım.

5 numaralı mektup kimden geldi?

Simon'dan gelmiştir. Simon bu mektubunda, "Senin örgüt ile barıştığına çok sevindim." diyor. Simon'un benim aleyhimde yaptığı işin, örgüt adına yapılmış olduğu, bu mektuptan anlaşılmaktadır.

6 numaralı mektup kimden geldi?

Kayıkcıyanlardan gelmiştir. Bunlar, diğerleriyle işbirliği yaparak, beni soyan kişilerdir. Gönderdikleri bu mektupta "Senin hiçbir suçun yoktur, hakkında söylenenler yalandır." diye, belge imzalıyorlar ki kendileri de böylece itiraf etmiş oluyorlar.

7 numaralı belge nedir?

Agop Bahri Efendi'nin, olan biten bu işlerden haberi olmadığını söylediği halde, onlarla birleşerek, parayı almak üzere bunlarla beraber yapmış olduğu plandır.

İfadeni imzala.

İmzalayayım.

(İmza)

----- ✂ ----- ✂ -----

**Mardiros Telliyan Efendi'yle Samoil Tomacyan'ın
yüzleştirilmeleridir. (6 Eylül 1915)**

Telliyan Efendi! Bu adam kim?

Tomacyan Efendi'dir.

İfadeni söyle. Dinlesin.

İfadelerini tekrar etmekle beraber, Agop Bahri'nin bürosunda 50 lirayı Agop Bahri'den aldı. Bir gün sonra da kendi odasında 20 lirayı aldı. Birkaç gün sonra da yine kendi odasında 20 lira aldı. 4 lirayı da Arzruni'ye vermek üzere aldı. Arşavir için "Bu polistir seni uzağa sürdürür." dedi. Kendisi de diğerleri adına beni tehdit etti.

Telliyan Efendi! Siz Kirkor Kayıkçıyan ile aranızdaki sorunun çözümü için Samoil Tomacyan Efendi'ye başvurdunuz mu?

Hayır. Benim böyle bir başvurum yoktur. Ben kendisini tanımıyordum. Bir ara bana heyet içerisinde "Senin 15.000 lira kadar servetin vardır. 1.000 lira vereceksin." dedi.

"Benim bu kadar servetim yok." dediğimde "Kan bedeli olarak 1.000 lira vermeni kararlaştırdık." dedi. Bunu bana bildiren Tomacyan Efendi'ydi.

Samoil Tomacyan Efendi! Ne diyeceksin?

En başta ben bir toplantıda bulunmak amacıyla gitmedim. Bunu o toplantıda bulunanlardan sorabilirsiniz. Kayıkçıyan "Bana eşlik etmen mümkünse, sen de benimle gel." dedi. Örgüte mektup yazarak başvurduğunu bilmiyordum. Oraya gittik. İlk önce Telliyan Efendi geldi. Okulun bir odasında oturduk. Benim bu işle bir ilgim yoktur. Cihan Gül ile kendisinin ilgisi vardır.

İfadenizi imzalayınız.

İmzalayayım.

Samoil Tomacyan

----- ✂ ----- ✂ -----

Sanık; Beyoğlu Eğri Sokakta yorgancının üstündeki evde oturan, Emniyet Genel Müdürlüğü Siyasî Kısım Üçüncü Şubede Reşat Bey'in emrinde, Siyasî Kısım memurlarından, Sivaslı, 32 yaşındaki, Karabet Setyan oğlu Nişan'ın ifadesidir. (7 Eylül 1915)

Arşavir senin neyindir?

Eniştemdir.

Kız kardeşin yaşıyor mu?

Sivas'ta yaşıyor.

Arşavir, Mardiros Telliyan Efendi'yi tehdit etmiş. Bu iş nasıl oldu?

Pazar günü Arşavir'in evine gittim. Biraz oturduktan sonra Arşavir ile birlikte Tünel'e binip Karaköy'e indik. Tramvay ile Çarşıbaşı'na, oradan Gedikpaşa'ya geldik. Arşavir bana, "Bir yere gideceğim. Sen beni muhallebicide bekle." dedi. Dükkânda öğleye kadar bekledim, Arşavir gelmedi. Yemek için eve giderken Beyoğlu Tarlabası'nda karşılaştığım bir polis memuru, karakola gelmemi söyledi. Karakola gidince üzerimi aradılar ve cüzdanımı aldılar. Dört polis memuruyla Beyazıt Polis Merkezine geldim. Merkez memuru bana "Arşavir ile bugün nereye gittiniz?" diye sordu. Yukarıda açıkladığım gibi anlattım. İfademi aldılar. Telliyan Efendi'yi tanıyıp tanımadığımı sordular. Tanımadığımı söyledim.

Arşavir Efendi'nin işi nedir?

Siyasî kısımda memurdur. 1.500 kuruş maaş alıyordu. Arşavir vurulduğu zaman, maaşını ben aldım. Lira hesabıyla 15 lira verdiler. Benim maaşım da 500 kuruştur.

Sen Mardiros Telliyan'ı hiç tanımıyor musun?

Hayır.

Evini de bilmiyor musun?

Hayır.

Tavukpazarı'nda tramvay durağında Arşavir'i beklemedin mi?

Muhallebici dükkânında bekledim.

Nereye gideceğini sana söylemedi mi?

"Nereye gideceksen başına bela getirme!" dedim. "İşin ne, yarım saat bekle. Bir yere gidiyorum." dedi. Gideceği yeri söylemedi.

Arşavir Efendi o gece geri geldi mi?

Gelmedi.

Başka bir gece hiç Gedikpaşa tarafına gitti mi? Sen onu bekledin mi?

Hayır gitmedi. O gece de şık gitmişti. Bir kadına mı gidiyor, diye şüphelendim.

O halde seni neden yakaladılar?

Bilmiyorum.

Senin üzerinden belge çıktı mı?

Cüzdanım ile bir defter vardı.

İşlemeli harita senin mi?

Hayır benim değildir. Arşavir'in kaldığı evde görmüştüm.

İfadeni imzala.

İmzalayayım.

(İmza)

----- ✂ ----- ✂ -----

Sanık; Beyoğlu Tarlabası'nda 124 numaralı evdeyken şimdi 63 numaralı evde ikamet eden, Emniyet Genel Müdürlüğü İkinci Şubede siyasî kısım memurlarından, Yozgatlı, 27 yaşında, Ağbayasi oğlu Arşavir Efendi'nin ifadesidir. (7 Eylül 1915)

Telliyan Efendi'yi tehdit etmişsin. Nasıl oldu?

Ben, Telliyan Efendi'yi tehdit etmedim. Meseleyi anlatayım. Telliyan görüşmek için beni evine çağırdı. Perşembe günüydü. Akşam evine gittim. Ermenilerin durumlarından söz ederek, benim gibi bir memurun kıymetli bir dost olduğunu söyledi. İşim olduğunu belirterek, benimle görüşmek istediği önemli konunun ne olduğunu sordum. Bunun üzerine cumartesi akşamı gelmemi istedi. Emniyet Müdürlüğünde tanıdıkları olduğunu ve benimle de orada görüşmek istediğini söyledi. Cumartesi akşamı gidemedim. Pazar günü sabah saat 11:00'de Telliyan'ın evine gittim. Bir kahve söyledi. Ermenice konuşuyorduk. Oda kapısını kapattı. Kısık bir sesle "Ermeni örgütlerinin belgeleri, yapılan aramalar sırasında alınmış. Belki beni suçlayıcı bir şey çıkar. Böyle bir şey çıkarsa onun ortadan kaldırılmasını istiyorum. Bunun için sana bir miktar para vereceğim." diye Ermenice söyledi. Ben siyasî kısım memuru olmam sıfatıyla, amirime bu meseleyi söylemek istedim. Bu teklifi görünüşte kabul ettim. Ne kadar paraya bu işi yapacağımı sordu. Bana böyle bir teklifte bulunduğunu ispatlayabilmek için, bu işin 250 lira kadar bir para

ile yapılabileceğini söyledim. Türkçe olarak, ne vereceğimi sordu. Makbuz dedim ve üç dört güne kadar vereceğimi de söyledim. Ben oradan ayrılmak üzere ayağa kalktığımda “Bir dakika bekleyin biraz peşin para vereyim.” dedi. Kesesinden bir miktar para çıkarıp, masasının üstüne koydu ve dışarıya çıktı. Resmî elbiseli bir polis muaviniyle, iki sivil içeri girdiler. Para eldivenimin üstündeydi. Polisler para elimdeyken beni alıp, Gedikpaşa Polis Karakoluna götürdüler. Mesele budur.

Siz Telliyan Efendi’yi tehdit etmediniz mi?

Hayır.

Samoil Tomacyan Efendi’yi tanıyor musunuz?

Evet, tanıyorum.

Telliyan Efendi ile Kirkor Kayıkçıyan arasındaki meseleyi biliyor musunuz?

O meseleyi Reşat Bey’den duymuştum. Hınçak Örgütü, onları çağırmış, güya kendilerini tehdit etmiş. Ben, Reşat ve Bedri Beylerin verdiği bilgiler doğrultusunda Telliyan’ın kardeşiyle görüştüm ve barışmalarını teklif ettim. Hınçaklardan da Murat, Arzruni ve Tomacyan adlı kişilere söyledim. Memnun oldular.

Sonra barıştılar mı?

Ben Beyoğlu’nda vurulduktan sonra, bu konu hakkında bilgi edinemedim.

Avukat Agop Bahri’yi Tanıyor musun?

Hayır.

Bunun bürosuna gitmediniz mi?

Hatırlayamıyorum.

İşlemeli bir harita var. Bu nedir?

Oturduğum evin sahibesindeydi. Orada gördüm. İmza bölümünde ismi de vardır. “Arşagohiyavir 6 Mart 1913.” Bunlar eski Ermenistan’ın yıkıntılarıdır. Ortadaki kadın Ermenistan’ı temsil eder. Oradaki dağ Ararat’tır.²² Erzurum, Muş gibi şehirler de var. Ben bunu vermesini söyledim. Kadın vermedi. Cumartesi günü kendisinden aldım. Reşat Bey’e verecektim. Evde çantama koydum. Tutuklandığım için götürüp, veremedim.

Size ait belgeler arasında tercümesini okuduğum (1) numaralı mektup kimindir? Açıklayınız.

²² Ermenilerin Ağrı Dağı’na verdikleri isimdir.

Bu mektubu gönderen, Mısır'da Hüsn-el- Meserret Okulunda öğretmenlik yapan bir kızıdır. Mısır'da, Hınçaklardan Sadık Bey'e bir suikast düzenlediğimi, Jön Türkler tarafından gönderilmiş olduğumu ve Sabah Gül'ü öldüreceğimi iddia ederek beni tutuklattırdılar. Sonra beraat ettim. Hükümet beni sınır dışı etti. Oradayken rapor sundum. Ayrılışım sırasında bir çok güçlkle kendisine ulaşmış olduğum bu kızı, yerime vekil bırakmışım. Bu mektup, o kız tarafından yazılmıştır. Mısır Komiserliğine buraya fedai geleceğini bildiren de bu kızıdır. Bu kızı Bedri Bey de tanır.

Belgeler arasında bulunan ve tercümesini okuduğum (2) numaralı mektubu açıkla.

Setyan, benim kayın biraderimdir. Ben Mısır'a Artur Yasesyan ismini kullanarak gitmişim. Gerçek adımlı bilmiyorlardı. Orada örgüte haber vermemek için Setyan'a "Arşavir hakkında bilgim var. Aileye haber verin." diye, yazmışım. Bu da onun bana yazdığı mektuba cevaptır. Tarihi eskidir. Dört sene öncesine aittir. Benim oradaki adresim "Artur Yasesyan" idi.

Size ait belgeler arasında bulunan ve tercümesini okuduğum (3) numaralı mektup hakkında bilgi veriniz.

Bu mektup ev sahibim olan kadının kızındandır. Tercümede yanlışlık var. "Çarlıyos" benim kod adımdır. İngiliz uyruklular gibi deniz merkezinde bulunuyordum.

(4) numaralı tercümeyi okuyorum. Bunun hakkında da gerekli açıklamayı yapınız.

Mısır'dan geldiğim zaman defterime kaydettiğim notlardır. Aşağıdaki isimler de oradan gelecek fedai isimleriydi.

1915 yılına ait ajandanın birinci sayfasındaki yazının tercümesini okuyorum. Bu yazı hakkında bilgi ver.

Bu, Azak gazetesinde yazılı olan bir şeydir. Emniyet Müdürlüğüne haber vermek için kaydettiğim nottur.

Aynı ajandanın 25 Nisan Pazar tarihli sayfasındaki yazının tercümesini okuyorum. Bunu açıkla.

Emniyet Müdürlüğüne bilgi vermek üzere kaydettiğim bir nottur.

31 Mart Çarşamba tarihli sayfadaki tercümeyi açıkla.

Bu da aldığım ve Reşat Bey'e verdiğim bir bilgidir.

12-13 Mart tarihli sayfalardaki yazıları açıkla.

Vurulmadan önce, beni tehdit eden ve aleyhimde çalışan, ismini hatırlamadığım birisi vardı. Ona sorduğum sorulara aldığım cevaptır.

1 Şubat tarihli sayfadaki yazıları açıkla.

Madam Çerisme tanıdığım bir kadındır. Ermeni Katolik Hastanesinde hasta bakıcıdır. Tomacyan'a da sürekli giderdim.

1914 tarihli ajandanın 1 Ocak günkü sayfasındaki adres kimindir?

Manyetizma hakkında bir kitap olduğunu gazetede gördüm. Bu kitabı getirtecektim.

5 Ocak tarihli sayfadaki adres kimindir?

Mısır'daki Hınçak yanlılarının isimleridir. Şüpheli olduklarını öğrenmiş ve kaydetmiştim.

Agop Bahri'nin bürosunda Hınçakların şantaj ve tehdidinden dolayı 30 lira almak ve daha sonra, Telliyan Efendi'yi evinde tehdit etmek eylemlerini işlemiş olduğunuz gerekçesiyle, sizin hakkınızda dava açıyorlar. Ne diyeceksiniz?

Ben hiç kimseyi tehdit etmedim. Hakkımdaki son suçlamalara ilişkin ifade verdim. 30 lira konusundaysa bilgim yoktur. Kimseden bir kuruş para almadım. Telliyan'ın benim hakkımdaki suçlamalarının başka bir sebebi yok. Kendisine Emniyet Genel Müdürü ve Reşat Bey'in bilgisi dahilinde kardeşi aracılığı ile barışmaları için sert bir şekilde davranmamın sebebiyse, Hınçak Örgütü ile ilişkileri kuvvetlendirerek ve onlarla temas kurarak bilemediğimiz bilgileri elde etmektir.

Bunlara aykırı bir şekilde Telliyan bana çeşitli suçlamalarda bulunuyor. Bugün, ben bütün Ermeniler arasında pek alçak bir gizli polis olarak algılanmış ve bir milletin nefret ve düşmanlığına hedef olmuşum. Bunların tamamı intikam duygusuyla bana karşı cephe almışlardır. Hatta bugüne kadar pek çok kereler tehdit edildim. Telliyan'ın hakkımdaki suçlamalarında, daha önce örgüt mensuplarının kendisini tehdit ettiklerinden söz ediliyordu. Onların gözüne hoş görünmek, hem de milletin intikamını almak ve bu şekilde de beni resmî makamların gözünden düşürerek örgüt mensuplarına bir kolaylık göstermektir. Gerek kendi kişisel kini ve gerekse Ermeni olması nedeniyle kini vardır. Ben böyle bir şey yapmadım. Ben Mısır'da polis olmadan önce Polis Komiserliğinin de bilgisi vardır 15 - 20 lira kazanıyordum. Burada 1.000 kuruşla polis oldum. Hınçak Örgütünde bulunduğum için beni idam edeceklerini de biliyordum. Bu kadar şeyi göze almamın sebebi, para değil, sadece vatan sevgisidir. Başka bir diyeceğim yoktur.

İfadelerini imzala.

İmzalayayım.

Arşavir

----- ✂ ----- ✂ -----

Açıklama yapmak üzere çağrılan; Beyoğlu Tarlabası'nda 26 numaralı üç adet evden üçüncüsünde oturan, Avukat Artin Yaver Efendi'nin eşi, İstanbullu, 34 yaşında, Apal kızı Arşagohi'nin ifadesidir. (8 Eylül 1915)

Arşavir'i tanıyor musun?

Evimizde kiracıydı. Tanıyorum.

Gösterdiğimiz şu işleme levhayı sen mi işledin?

Sokakta satılan bir resimden aldım. Bunu işlediğim gibi Yeniçerilerin resimlerini de işlemiştim. Bu levha bende duruyordu. Arşavir Efendi, "Bu yasaktır." diyerek benden aldı.

Bu resim hakkında biraz açıklama yapın.

Ermenistan'a ait, bağımsızlık zamanında yapılmış bir resimdir. Memleketlerin, Diyarbakır, Sis, Adana'nın isimleri vardır. Ben işlemeye meraklı olduğum için bunu da işledim. Başka tarihî resimlerden Yeniçerilerin de resimleri vardır. Bunlar sokakta satılan resimlerdendir

İfadeni imzala.

İmzalayayım.

(İmza)

----- ✂ ----- ✂ -----

Samoil Tomacyan'ın 37, 123, 151, 156 ncı sayfalarındaki ifadeleri üzerine ayrıca derinleştirilmesine gerek kalmadığından bu eylemden sanık olmakla beraber 364; Hrant Ağacanyan ile ortaklaşa giriştikleri eylemlere dair yazılarla birleştirilmesi, esas hakkındaki değerlendirmeleri ve bu evrakta isimleri yazılı diğer şahısların soruşturmalarına devam edebilmek ve ayrılması açıklanmak üzere gönderilmiştir.

8 Eylül 1915
(İmza-Mühür)

----- ✂ -----

Osmanlı Devleti sınırları içerisinde bulunan Ermenilerden Rusya hesabına gönüllü kaydetmek; Ermenilerin ikamet ettikleri yerlerde isyan ve karışıklık çıkarmak, sonuç olarak Osmanlı Devleti'nin bir bölümünü idaresi altından çıkarmaya teşebbüs etmek üzere Mısır'da kurulmuş olan ihtilal örgütünün İstanbul'daki faal üyelerinden olduğu ortaya çıkan ve Divan-ı Harb-i Örfice idama mahkûm edilen söz konusu karar Padişah'a sunulmuş ve Padişahın onayı üzerine asılarak idam edilen Erzurumlu Hrant Ağacanyan'ındır. (Mülkiye Ceza Kanununun 54 ncü maddesi ²³ ekine göre)

----- ✂ -----

563

KARAR

Ermeni Karabet'i sebepsiz yere ve sırf çıkar amacıyla yakalayıp daha sonra iki lira rüşvet karşılığında serbest bıraktığı iddiasıyla sanık Polis Fahri Efendi hakkında yapılan soruşturma neticesinde; şahsın hak ihlâline sebep olmayacak şekilde rüşvet aldığı şahitler ve soruşturma evrakının içeriği ile sabit olmuş ve bu hareketi Ceza Kanununun 68 nci maddesinin²⁴ son fıkrası gereğince ağır cezayı gerektiren fiillerden olduğundan Divan-ı Harb-i Örfi tarafından mahkemesi yapılmak üzere cinayetle lüzum-ı muhakemesine oybirliği ile karar verildi. (24 Eylül 1915)

(İmza) (İmza) (İmza) (İmza) (İmza)

----- ✂ -----

²³ Bkz. Arşiv Belgeleriyle Ermeni Faaliyetleri.1914-1918, C. III, s. 158

²⁴ Bkz. Arşiv Belgeleriyle Ermeni Faaliyetleri.1914-1918, C. III, s. 162

İşbaşında bulunan hükûmet üyelerine suikast girişiminde bulunmalarından dolayı soruşturulan Samoil Tomacyan ile Osmanlı Devleti Ermenilerinden olup Rusya'nın hesap ve menfaatine gönüllü olarak çalışan ve Partiler Arası Ulusal Kurtuluş Örgütü adıyla kurulan ihtilal örgütünün yöneticisi olmalarından dolayı, sanık Hrant Ağacanyan ve bu kişiyle ortaklığından dolayı soruşturulan Samoil Tomacyan; yine görevlerini kötüye kullanarak ayaklanmaktan dolayı mahkemeye şikâyet olunan Emniyet Genel Müdürlüğü Siyasî İşler Şubesi memurlarından Arşavir ve Nişan ile Simon, Aleksan ve sonradan soruşturulan Kırkor Kayıkçıyan ve Avukat Agop Bahri Efendilerle, adı geçen Samoil Tomacyan ile evinde Ermeni bağımsızlığına ait tablo çıkmasından dolayı soruşturulan Arşagohi isimli kadın hakkındaki üç adet soruşturma evrakının gereğince yapılan soruşturma sonucunda:

İsmi geçenlerden Sivas'ın Gürün kasabasından, 37 yaşındaki Samoil Tomacyan'ın, Çakmakçılar'da Sebuhyan Han 19 numarada manifatura ticaretiyle uğraştığı ve soruşturmaları tamamlanarak haklarında idam kararı verilmiş olan diğer adı geçen kişilerle birlikte, 1913 yılının Ağustos ayında Köstence'de yapılan kongrede, mensubu oldukları Ermeni Sosyal Demokrat Hınçakyan Partisinin, Osmanlı topraklarında emellerine ulaşmak için yasal olmayan işler ile isyan ve karışıklık çıkarma kararı almalarından sonra durumu şubelere bildirmiştir. Bu gelişmeden sonra Samoil Tomacyan, başta İçişleri Bakanı Talat Bey olmak üzere işbaşındaki hükûmet üyelerine suikast düzenlemek amacıyla birtakım suikastçıları İstanbul'a göndermiş ve kongrede alınan diğer kararları yerine getirmeğe yönelik işlere girişmiştir.

Samoil Tomacyan, adı geçen sanıklardan Sultanhamamı'nda Topalyan Han 12 numarada manifatura ticaretiyle uğraşan, 28 yaşındaki Erzurumlu Hrant Ağacanyan'la birlikte 1912 senesinde, başta genel merkez Kahire olmak üzere, bütün Ermeni komitelerinin birleşmeleri ve katılımıyla, bunlar dışında kalan tüm Ermenileri bir çatı altında toplamak üzere oluşturulan ve aslında Hınçak Partisinden olup, Partiler Arası Ulusal Kurtuluş Örgütü adını alan Hınçak, Taşnaksütyun ve diğer örgütlerle birlikte çalışmalarını birleştirerek Osmanlı Devleti topraklarında Ermenilerin yerleşik bulunduğu yerlerde, silahlı isyan ve karışıklıklar çıkartıp, aralarında topladıkları yardımlarla Avrupa kamuoyunu Osmanlı Devleti aleyhine kışkırtarak, Ermeni meselesine dikkatleri çekme hususunu esas program olarak benimsemişlerdir.

Bunun yanında, Birinci Dünya Savaşının ortaya çıkmasından sonra ulusal amaçlarına ulaşmak için yapacakları genel ayaklanmada

²⁵ Bu iddianamede ve takip eden kararda Tomacyan ve Ağacanyan'ın dışında adı geçen kişilerin yargılamaları bu dizinin diğer ciltlerinde ele alınmıştır.

silahlanmış bir şekilde hazır olarak, Osmanlı Devleti topraklarında yerleşik Ermenilerin bulunduğu bölgeyi, Osmanlı idaresinden zorla çıkarmaya teşebbüs etmeğe dönük kötü niyetlerini dahi programlarına almışlardır. Bu suretle, kaydedilen üyeler arasına, zaten Hınçak olmasından dolayı girmiş olan Samoil Tomacyan, Hrant Ağacanyan'ı da Partiler Arası Ulusal Kurtuluş Örgütüne almış ve her ikisi de bu cemiyetin etkin üyesi olmuşlardır.

Sanıklardan Emniyet Genel Müdürlüğü İkinci Şube Siyasî Şube memurlarından, 27 yaşındaki Arşavir Efendi de şikâyetçi Mardiros Telliyan Efendi'nin Gedikpaşa Bostanali Mahallesi'ndeki 24 numaralı evine, 24 Haziran 1915 Perşembe günü akşam saat 22:00'de giderek, kendisinin Hınçak Örgütü üyelerinden olduğunu, örgüte ihanet ettiği gerekçesiyle Beyoğlu'nda bacağında kurşunla Hınçaklar tarafından yaralanarak Bakanlar Kurulu üyelerini kurtardığına dair bir giriş yaparak, yetkili makamlarca toplanan evrak arasında Kafkasya Ermeni Hınçak Örgütüne yardımda bulunduğu bir kâğıt gördüğünden söz ederek, sözlü olarak tehdit ve idamı gerektiren bu durumdan kurtulmak için önce 1.000 sonra 250 lira bir meblağ isteyerek bazı tekliflerde bulunmuştur.

Siyasî Şube memurlarından, 32 yaşında, Nişan Efendi; Kalpakçılarbaşı'nda Usta Avadis'in dükkânında ayakkabıcılık yapan, 27 yaşında, Aleksan oğlu Simon; Gedikpaşa Bostanali Mahallesi'nde ikamet eden, 16 yaşında Kirkor Kayıkçıyan; Köprülü Han'da bürosu olan Avukat, 50 yaşında, Agop Bahri Efendi ile Samoil Tomacyan birlikte olay yerine kadar giderek etrafı gözetledikleri, bazen de Kirkor'a yapıldığı iddia edilen tecavüzden söz ettikleri bu tehdit eylemine Arşavir'in eyleminin ortaya çıkmasında gerek hazırlık gerekse silahlı olarak tamama ermesine sebep olan eylemde, bilerek ona yardım etmek suretiyle söz konusu eyleme ikinci derecede iştirak etmişlerdir. Arşagohi'nin evinde de halkın galeyanını tahrik edecek tablo ortaya çıkmıştır.

Sanıklardan Samoil Tomacyan'ın mevcut hükûmet üyelerini öldürmek maksadıyla kurulan örgüt ileri gelenlerinden olmak eyleminden dolayı sorgu tutanağının 37, 123 ncü sayfalarında geçen Hınçakyan Örgütü yönetim kurulu üyesi olduğu, Köstence'deki kongreden haberdar olunca Arşavir'den ayrıntılı bilgi aldığı ve yapılan hazırlıklara da vâkıf olarak yetkili makamlara ihbar için güvenemediğine dair daha önce geçen kabul ve itirafları, şahitlerin sıralı ihbarları ve hazırlık soruşturması evrakıyla emniyet güçlerince düzenlenen fezlekenin tam tersi elde edilen evrak, defterler, mektuplar, talimatname tercümelerinin içerikleriyle, Hrant Ağacanyan'ın da Partiler Arası Ulusal Kurtuluş Örgütü üyelerinden bulunmak suçundan dolayı, konuyla ilgili soruşturma evrakının 5 nci sayfasında Samoil'in Çakmakçılar'daki odasında buluşup Zakaryan'ı kendisine takdim ederek, örgütten söz

edip baskı ile Samoil'in 25 lira kadar bir parasını aldığını, birkaç kez görüştüklerine Nubar Paşa'nın planı gereği Avrupa'ya gönderilecek delegeler için harcanmak üzere para toplandığını, buna Nerses Zakaryan, Samoil Tomacyan, Murat Hamparsum Boyacıyan, Cihan Gülyan ve Sako'nun dahil olduğuna dair kabul ve itirafları ve bu şekilde diğer sanık Samoil Tomacyan'a suçu bağlamışlardır.

25 Şubat 1916 [1915]²⁶ gecesı Hrant Ağacanyan'ın evinin aranması sırasında yatağının altında ele geçirilen Kahire Partiler Arası Ulusal Kurtuluş İdare Kurulu mührünü, Başkan Aram, Kâtip Haykoni imzalı 19 Ekim 1914 tarihli ve kendisinin çalışmalarını takdir ederek, Türk Hükûmetinin siyasî ve askerî harekâtı hakkında ayrıntılı bilgi vermesi, çok yakında hilâl yerine galip haçı göreceklelerinden dolayı korkusuzca çalışmalarının gereğinden, kurtuluşun yakında gerçekleşeceğinden ve saireden söz eden örgütün resmî mührünü içeren damgalı bir mektup ile yine örgütün ismi ve resmî mührü bulunan Kasadar Viram Şabuh imzalı 5 Temmuz 1914 tarihli Hrant Ağacanyan'dan gönül rızasıyla Partiler Arası Ulusal Kurtuluş İdare Kurulu için 25 lira alındığını gösteren bir makbuzun çevirisi; Komiser Ali Rıza, Abdurrahman, Denetleyici Hidayet ve Siyasî Şubeden Kemal Efendilerin şahitlikleri, soruşturma evrakındaki iddialar, fezlekenin içeriği, tehdit eyleminde açıkça görülen, şikayetçinin dile getirdiği şikayetler;

Arşavir'in gerek hazırlık soruşturması sırasında gerek sorgu sırasında, olay gecesı Mardiros'un örgüte yardım ettiğini gösteren belgenin resmî makamlarca ele geçirilen evraklar arasında ortaya çıkmasından korktuğunu itiraf etmesine karşılık, işin resmî makamlar tarafından bütün çıplaklığıyla anlaşılması halinde kendisini kurtarmak üzere 1.000 lira istediğine dair; Kirkor Kayıkçıyan ve Agop Bahri Efendilerin de tecavüz meselesinden dolayı para alınıp verildiğine ilişkin önceki kabulleri, diğer sanıkların ifadeleri; Arşavir'in şahitlerden Vehbi, Hidayet ve Hamdi Efendiler tarafından suçüstü yakalanması; dinlenen şahitlerin şikâyeti ve önceki ihbarları; tutanaklar, soruşturma evrakı ve fezlekenin içeriği; sanık Arşagohi'nin evinde tablo çıkması; kendi rızasıyla kabul ve itirafı gibi deliller ile yasal dayanaklarla anlaşılmış olan bütün bu suçları işlemiş olması gibi nedenlerle yapılmakta olan soruşturmalar birleştirilmiştir.

Sanıklardan Samoil Tomacyan ve Hrant Ağacanyan'ın eylemlerinin Mülkiye Ceza Kanununun 55²⁷ ve 58 nci²⁸ maddeleri hükmünü içeren öldürmeye yönelik eylemlerden olduğundan cinayetle lüzum-ı muhakemelerine; Arşavir'in iddia edilen suçun, tehdit olayının, sözlü olarak gerçekleşmesinden dolayı Mülkiye Kanununun 191 nci

²⁶ 25 Şubat 1915 tarihi sehven 25 Şubat 1916 olarak yazılmıştır.

²⁷ Bkz. Arşiv Belgeleriyle Ermeni Faaliyetleri 1914-1918, C. III, s. 159

²⁸ Bkz. Arşiv Belgeleriyle Ermeni Faaliyetleri 1914-1918, C. III, s. 160

maddesinin²⁹ 2 nci fıkrasına; diğer sanıklardan Nişan, Simon ile Kirkor Kayıkçıyan ve Agop Bahri Efendilerin suçları ise, bunlardan Kirkor'un yaşının küçüklüğünün yargılamada göz önüne alınmak üzere, Mülkiye Kanununun 45 nci maddesinin³⁰ delâletiyle 191 nci maddesinin 2 nci fıkrasına göre Arşagohi'nin de aynı kanununun 99 ncu madde³¹ 3 ncü ek hükmünü gerektiren küçük suçlardan olduğundan diğer cinayet sanıklarıyla birlikte yargılanmak üzere bunların da küçük suçlardan lüzum-ı muhakemelerine; soruşturma sırasında suçları anlaşılan, tutuksuz Nerses Zakaryan, Murat Hamparsum Boyacıyan ve Cihan Gülyan haklarında Ulusal Kurtuluş Örgütüne katılma ve tehdit eyleminde bulunma; Sako, Haçak, Minerva, Parseh Şahbazyan ve Çukuryan hakkında Ulusal Kurtuluş Örgütüne hizmet etme; Arzruni hakkında ise yalnız tehdit eyleminden dolayı devam etmekte olan soruşturmalarının ayrılmasına karar verilmesi talep ve iddia olunur. 6 Ekim 1915

(İmza-Mühür)

----- ✎ ----- ✎ -----

²⁹ Bkz. Arşiv Belgeleriyle Ermeni Faaliyetleri 1914-1918, C. III, s. 163

³⁰ Bkz. Arşiv Belgeleriyle Ermeni Faaliyetleri 1914-1918, C. III, s. 157

³¹ Bkz. Arşiv Belgeleriyle Ermeni Faaliyetleri 1914-1918, C. IV, s. 172-173

KARAR

İşbaşında bulunan hükûmet üyelerine suikast girişiminde bulunmalarından dolayı soruşturulan Samoil Tomacyan ile Osmanlı Devleti Ermenilerinden olup Rusya'nın hesap ve menfaatine gönüllü olarak çalışan ve Partiler Arası Ulusal Kurtuluş Örgütü adıyla kurulan ihtilal örgütünün yöneticisi olmalarından dolayı, sanık Hrant Ağacanyan ve bu kişiyle ortaklığından dolayı soruşturulan Samoil Tomacyan; yine görevlerini kötüye kullanarak ayaklanmaktan dolayı mahkemeye şikâyet olunan Emniyet Genel Müdürlüğü Siyasî İşler Şubesi memurlarından Arşavir, Nişan, Simon ve Aleksan ile sonradan soruşturulan Kirkor Kayıkçıyan ve Avukat Agop Bahri Efendilerle, adı geçen Samoil Tomacyan ile evinde Ermeni bağımsızlığına ait levha çıkmasından dolayı soruşturulan Arşagohi isimli kadın hakkındaki üç adet soruşturma evrakının gereğince yapılan soruşturma sonucunda:

İsmi geçenlerden Sivas'ın Gürün kasabasından, 37 yaşındaki Samoil Tomacyan'ın, Çakmakçılar'da Sebuhyan Han 19 numarada manifatura ticaretiyle uğraştığı ve soruşturmaları tamamlanarak haklarında idam kararı verilmiş olan diğer adı geçen kişilerle birlikte 1913 yılının Ağustos ayında Köstence'de yapılan kongrede, mensubu oldukları Ermeni Sosyal Demokrat Hınçakyan Partisinin, Osmanlı topraklarında emellerine ulaşmak için yasal olmayan işler ile isyan ve karışıklık çıkarma kararı almalarından sonra durumu şubelere bildirmiştir. Bu gelişmeden sonra Samoil Tomacyan, başta İçişleri Bakanı Talat Bey olmak üzere işbaşındaki hükûmet üyelerine suikast düzenlemek amacıyla birtakım suikastçıları İstanbul'a göndermiş ve kongrede alınan diğer kararları yerine getirmeğe yönelik işlere girişmiştir.

Samoil Tomacyan, adı geçen sanıklardan Sultanhamamı'nda Topalyan Han 12 numarada manifatura ticaretiyle uğraşan, 28 yaşındaki Erzurumlu Hrant Ağacanyan'la birlikte 1912 senesinde, başta genel merkez Kahire olmak üzere, bütün Ermeni komitelerinin birleşmeleri ve katılımıyla, bunların dışında kalan tüm Ermenileri bir çatı altında toplamak üzere oluşturulan ve aslında Hınçak Partisinden olup, Partiler Arası Ulusal Kurtuluş Örgütü adını alan Hınçak, Taşnaksütyun ve diğer örgütlerle birlikte çalışmalarını birleştirerek Osmanlı Devleti topraklarında Ermenilerin yerleşik bulunduğu yerlerde, silahlı isyan ve karışıklıklar çıkartıp, aralarında topladıkları yardımlarla Avrupa kamuoyunu Osmanlı Devleti aleyhine kışkırtarak, Ermeni meselesine dikkatleri çekme hususunu esas program olarak benimsemişlerdir.

Bununla beraber, Birinci Dünya Savaşının ortaya çıkmasından sonra ulusal amaçlarına ulaşmak için yapacakları genel ayaklanmada silahlanmış bir şekilde hazır olarak, Osmanlı Devleti topraklarında yerleşik Ermenilerin bulunduğu bölgeyi, Osmanlı idaresinden zorla

çıkarmaya teşebbüs etmeğe dönük kötü niyetlerini dahi programlarına almışlardır. Bu suretle, kaydedilen üyeler arasına, zaten Hınçak olmasından dolayı girmiş olan Samoil Tomacyan, Hrانت Ağacanyan'ı da Partiler Arası Ulusal Kuruluş Örgütüne almış ve her ikisi de bu cemiyetin etkin üyesi olmuşlardır.

Sanıklardan Emniyet Genel Müdürlüğü İkinci Şube Siyasî Kısım memurlarından, 27 yaşındaki Arşavir Efendi de, şikâyetçi Mardiros Telliyan Efendi'nin Gedikpaşa Bostanali Mahallesi'ndeki 24 numaralı evine, 24 Haziran 1915 Perşembe günü akşamı, saat 22:00'de giderek, kendisinin Hınçak Örgütü üyelerinden olduğunu, örgüte ihanet ettiği gerekçesiyle Beyoğlu'nda Hınçaklar tarafından bacağından vurulduğunu ve Bakanlar Kurulu üyelerini bu örgütün saldırısından kurtardığına dair açıklama yaptıktan sonra, Kafkasya Ermeni Hınçak Örgütüne Telliyan Efendi'nin yardımında bulunduğu dair resmî makamlarca Ermenilerden müsadere olunan evrak arasında, görevi dolayısıyla bir kâğıt gördüğünden söz ederek, bu kâğıdın ortadan kaldırılması için kendisine para vermesi gerektiğini söylemiştir. Aksi taktirde evrakın, içeriğinden dolayı, idamını doğurabileceğini dile getirerek, önce 1.000 daha sonra da 250 lira isteyerek tehdit etmiştir. Arşavir'in bu hareketine Emniyet Genel Müdürlüğü Siyasî Şube memurlarından 32 yaşındaki Nişan da ortak olmuştur.

Geçen sene Muhsinehatun Mahallesi'nde tamir ettirmekte olduğu evinde bulunduğu sırada, Kalpakçılar başında Usta Avadis'in dükkânında kunduracılık yapan, 27 yaşında Aleksan oğlu Simon ve Bahçecik'teki Amerikan Okulunda çalışan, sürgünden dönenlerden Kuryan, Hınçak Örgütünden aldıkları talimatla, Telliyan'ın şahsî servetinin dikkat çekici olmasından dolayı, örgüt hesabına para koparmak amacıyla, Gedikpaşa'da Bostanali Mahallesi'nde oturan 16 yaşlarındaki Kirkor Kayıkçıyan'ı ikna ederek, Telliyan Efendi'nin, boş olan evinde bulunduğu sırada, zaten açık olan evin kapısından Kirkor'u içeriye sokarak, Telliyan'ın bulunduğu yerden yukarı çıkmasının ardından kendileri de giderek, güya çocuğa tecavüz girişiminde bulunduğu bahanesiyle tehdit ederek, güvenlik güçlerine haber vermemek için, önceden hazırlamış oldukları 500 liralık bir senedi imzalaması için korkuttukları, Telliyan'ın kabul etmemesi ve bağırması üzerine, üzerindeki 30 liradan fazla parasını gasp ederek kaçmışlardır.

Birkaç gün sonra, planlandığı gibi durum Hınçak Örgütü Merkez Kuruluna bildirilmiş, Gedikpaşa Okulu Müdürü olan Hınçak Örgütünün ileri gelenlerinden ve sürgünden dönenlerden Parseh Zakaryan Efendi oğlu Nerses'in ısrarlı girişi ve yardımıyla Hınçak Örgütü Merkez Kurulunca alınan karar gereği idare üyelerinden, Agop Cihan Gülyan oğlu Artin, Samoil Tomacyan ve Arzruni'den oluşan jüri, tarafları dinlemiştir. Örgüt Başkanı Murat Hamparsum Boyacıyan tarafından da Telliyan Efendi'nin ayrıca ikna edilememesi üzerine, üyeler

soruşturmayı doğal olarak Telliyan aleyhine neticelendirmişler ve durumu Hınçak Merkez Kuruluna, çocuğa 1.000 lira tazminat verilmesini de Telliyan Efendi'ye bildirmişlerdir.

Telliyan Efendi ortaya çıkan kararı kabul etmemiş, diğer taraftan da polis tarafından yapılan soruşturma evrakının adli makamlara gönderilmesi üzerine, Telliyan Efendi Avukat Agop Bahri Efendi'ye müracaat ederek, devam etmekte olan soruşturmada kendisini savunmak üzere davayı üstlenmesi karşılığında 40 liraya pazarlık etmiş, yarısını peşin ödemiştir. Agop Bahri Efendi, üzerine aldığı bu görevi yerine getirmesi lazım gelirken, bir taraftan, sürgünden dönenlerden olan ve yukarıda ismi geçen örgüt başkanı ve üyelerini durumdan haberdar ettiği gibi, diğer taraftan da Telliyan Efendi'yi örgütün kararından ve örgüt üyelerinin varlığından korkutarak soruşturma safhasında belirlenen parayı örgüte verdirmiş, kendisine verilmesi kararlaştırılan paranın diğer yarısını da almıştır. Hatta Arşavir'in dahi paylaşımına tâ o zaman ortak olarak otuz lira aldığı ve sonradan tehditlerinin başlamasıyla mesele duyulmuş ve bu sebepten adı geçen şahıslar tehdit ve para gaspına teşebbüs etmişlerdir. Arşagohi isimli kadının evinde, Ermenileri ayaklandırmaya tahrik eden Ermenilik emellerini yansıtan tablo bulunmuştur.

Samoil Tomacyan'ın, işbaşındaki hükûmet üyelerine suikast amacıyla kurulan ve Osmanlı Devleti topraklarından bilinen vilayetleri karıştırmak ve koparmak maksadıyla karar alan ve teşebbüste bulunan örgüt üyelerinden olduğu, sorgu tutanağının 123 ncü ve 37 nci sayfalarında yer almıştır. Köstence'deki kongreden haberdar olup, Arşavir'den ayrıntılı bilgi alarak, yapılan hazırlıklardan haberdar olduğu; resmî makamlara durumu bildirmeyip güvenmediğine dair ortaya çıkan kabul ve itirafları, Hınçak Örgütü ile dokuz on aydan beri ilişkisini kestiğini söylediği halde, bir taraftan da Hrant Ağacanyan'ı örgüte dahil etmesi, yine geçen sene ocak ayı içerisinde yukarıda açıklandığı üzere, Telliyan Efendi meselesi ile ilgili kurulan jüride bulunduğunun anlaşılması, şahitlerin sırasıyla verdikleri bilgilerden ve hazırlık soruşturma evrakıyla emniyetçe düzenlenen fezleke ve elde edilen evraklar, defterler ve mektuplar ile yönetmelik çevirilerinin içeriğinden Samoil Tomacyan'ın Hınçakyan Partisi ileri gelenlerinden ve idare üyelerinden olduğu anlaşılmıştır.

Hrant Ağacanyan'ın Partiler Arası Ulusal Kuruluş Örgütü üyesi bulunmak suçundan dolayı, konuyla ilgili soruşturma evrakının 5 nci sayfasındaki ifadesinde; Samoil'in Çakmakçılar'daki odasında bulunduğu, Samoil'in kendisini Zakaryan ile tanıştırdığı, kendisine örgütten bahsedip, zorla yirmi beş lira kadar para alarak örgüte soktuğu, bu görüşmelerin birkaç defa tekrarlandığı ve Nubar Paşa'nın planı gereği kendisinden alınan paranın Avrupa'ya gönderilecek delegelere harcanmak üzere toplandığı ve bu cemiyetin idare heyetinde

İstanbul'dan Nerses Zakaryan, Samoil Tomacyan, Murat Hamparsum Boyacıyan, Cihan Gülyan, Sako, ve Minerva'nın bulunduğu kabul ve itirafa bulunmuştur. Hrant Ağacanyan'ın bu itirafı ile diğer sanık Samoil Tomacyan'ı da suçlaması, Hrant'ın 25 Şubat 1915 gecesi evinin aranması sırasında yatağının altında ele geçirilen Kahire'den gönderilen ve Partiler Arası Ulusal Kurtuluş Örgütüne ait 205 ve 169 numaralı, 19 Ekim 1914 ile 3 Temmuz 1914 tarihli Başkan Haykoni ve Kâtip Aram imzalı mühürlü iki adet mektup içeriğinde; Ağacanyan tarafından gönderilen yirmi beş liranın alındığı ve bu gibi kişilerin örgüte katılmasının kendilerince övünülecek bir durum olduğu belirtilmiş ve Hrant Ağacanyan'ın İstanbul merkez üyeleri arasında örgüte çok yardımcı olması nedeniyle de ayrıca iftihar edildiği yazılmıştır.

205 numaralı mektubun gönderilme zamanının Birinci Dünya Savaşı'nın başlangıcından sonraya rastlaması itibarıyla mektupta; "Türk Hükûmetinin siyasi ve askerî harekâtı hakkında ayrıntılı bilgi veriniz. Bu, Ermeni milletvekilleri vasıtasıyla mümkün olabilir. Pastırmacıyan'ı acele Kafkasya'ya gönderiniz. Yakında hilâl yerine muzaffer haçı göreceksiniz. Korkusuzca çalışınız. Yabancı ülkelerden Kafkasya'nın kurtarıcı ordusuna takım takım gönüllüler katılmaktadır. Siz de gönüllüler gönderip onlar için yardım toplamaya çalışınız. Kurtuluş yakındır. Devamlı gizlilik ve acele cevap." cümlelerini içeren yazı vardır.

Bağımsız Ermenistan için Türkiye'ye karşı savaşan Rus kuvvetlerine katılma ve sonuçta içeriden ve dışarıdan Osmanlı Devleti üzerine saldırı içerikli olan kışkırtma olaylarının bu tarihten sonra fiilî sonuçları ortaya çıkmış, bu işler Hrant Ağacanyan'ın açık itirafı ile de desteklenmiştir.

Arşavir'in faaliyetleri hakkında da Komiser Ali Rıza ve Abdurrahman, Denetleyici Hidayet ve siyasi şubede çalışan Kemal Efendilerin şahitlikleri, soruşturma evrakı ve karar özetinin içeriği, tehdit işinde de Telliyan Efendi'nin şikâyetçi olması ile onu destekleyen Kirkor Kayıkçıyan ve Agop Bahri Efendilerin ifadeleri sunulmuştur. Kirkor Kayıkçıyan'ın annesi de tehdit sonucunda parayı almıştır. Bu paraları aldıktan sonra Hınçak Örgütü adına Murat Hamparsum Boyacıyan ve kişisel olarak Simon Aleksanyan tarafından Telliyan Efendi'ye bu konuda hiç suçu olmadığına ve kendilerinin bir şey görmediklerine dair el yazıları ile yazılarını ve imzalarını içeren evrak sureti tercümelerini vermişlerdir. Arşagohi'nin de kendi isteği ile ifade ettiği kabul ve itirafına, Arşavir'in suç işlerken yakalanmasından dolayı, sanıkların yaptıkları işler ortaya çıkmış ve Suçların Birleştirilmesi Kanunu usulüne göre yapılmakta olan soruşturmayı kapsayan üç adet tutanak ve eklerinin birleştirilmesine karar verilmiştir. Her ne kadar mahkemece, tehdit fiilinden dolayı Simon Aleksan, Kuryan ve Kirkor Kayıkçıyan haklarında soruşturma icra edilmiş ve men-i muhakeme kararı verilmiş ise de verilen kararın dayanağı yalnız iki tarafın cevaplarından ibaret kalarak adı geçen evrak ve diğer soruşturma ayrılmıştır. Yeni deliller

meydana çıkıncaya kadar, kesin kararlardan sayılması açık olan adı geçen kararnamenin, soruşturma esnasında ele geçirilen deliller ve gelişen hususlar çerçevesinde derinlemesine araştırma yapılmasına ve durumun sonuçlanmasına engel olmayacaktır.

Samoil Tomacyan ve Hrant Ağacanyan'ın açıklanan suçlarının büyük eylemleri olan, Osmanlı Devleti topraklarından bir kısmının koparılmasına fiilen teşebbüs içeren hareketlerinden dolayı Ceza Kanununun 54 ncü maddesine ek ilk fıkrasına uygun olarak ağır cezayı gerektirici fiilleri içermiş olduğundan ve Nişan ile Arşavir'in de tehdit eylemini sözle yapmalarından dolayı 191 nci kanun maddesinin 2 nci fıkrasına,

Simon, Kirkor Kayıkçıyan ve Agop Bahri Efendilerin eylemleri de; Kirkor Kayıkçıyan'ın yaşının küçük olması nedeniyle 40 ncı maddenin³² 2 nci fıkrası göz önüne alınarak 191 nci madde 2 nci fıkrasına,

Arşagohi isimli kadının eylemi de 99 ncu madde 3 ncü ekine uygun olarak ıslah cezalarını içeren suçlardan olduğundan Divan-ı Harb-i Örfice yargılanmaları yapılmak üzere,

Bunlardan, tutuklu Samoil Tomacyan ve Hrant Ağacanyan cinayetle, diğer tutuklular Nişan, Arşavir ve Simon Aleksanyan ile tutuksuz bulunan Kirkor Kayıkçıyan, Agop Bahri Efendi ve Arşagohi kadının küçük suç derecelerinde lüzum-ı muhakemelerine,

Soruşturmalar sırasında yapılan araştırmalarda suçlu oldukları anlaşılan; sürgünden dönenlerden, tutuklu olmayan Nerses Zakaryan, Murat Hamparsum Boyacıyan, Cihan Gülyan, Partiler Arası Ulusal Kuruluş Örgütü üyelerinden Sako, Haçak, Minerva, Parseh Şahbazyan, Çukuryan, Arzruni ve Kuryan ile 63 ve 84 numaralı evrakta isimleri yazılı diğer arkadaşları haklarındaki soruşturmanın birlikte onaylanmasına ve birleştirilmesine oybirliği ile karar verildi. 8 Ekim 1915

(İmza-Mühür)

Yargılamaları yapılması talebiyle bu konudaki dava evrakı Divan-ı Harb-i Örfi Başkanlığına sunulur. 9 Eylül 1915

(İmza-Mühür)

----- ✂ ----- ✂ -----

³² Bkz. Arşiv Belgeleriyle Ermeni Faaliyetleri 1914-1918, C. IV, s. 171

Divan-ı Harb-i Örfi Mahkemesi Başkanlığına

Âcizane Dilekçemdir.

Kirkor adlı çocuğu güya iğfal etmesinden dolayı polis tarafından tutuklanması söz konusu olan Mardiros Telliyan Efendi'ye ait, benim ve iş ortağım Mustafa Arif Bey'in üstlendiği dava, Telliyan'ın haklarının savunmasından ibaret olup diğer meselelerden bizi haberdar etmemiştir. Tecavüz davalarından dolayı şikâyetçi olan kişinin davasından vazgeçmesi durumunda, mahkemece davanın devam ettirilmemesi kanun gereği olduğundan, birinci vazifem Kirkor'un annesini çağırarak çocuğunun bazı kötü arkadaşlarına uyup Telliyan Efendi'ye iftira etmekte olduğunu ve bu gibi namusu kirletecek bir konuda vicdan sahibi bir annenin şüphe üzerine dava açmasının uygun olmayacağını anlatmaktır. Görevim gereği çocuğun annesini odama çağırtdığımda, çocuğa tecavüz eyleminin gerçekleştiği ortaya çıkmıştı.

Kirkor'un annesi, Telliyan Efendi meselesiyle ilgili olarak bana başvurmadan önce, kendisinin talebiyle bu meseleyi bir komisyonun incelediğini ve Telliyan'ı suçlu bulduklarını, kendisinin konuyu anlatmaya gücü yetmeyeceğinden bahsedip, iznim olursa meseleyi bilenleri alıp birlikte tekrar geleceğini söyledi. Belki daha iyi söz anlayan bir adam getirir düşüncesiyle, "Kimi istersen getir." dedim. Bunun üzerine Cihan Gülyan ve arkadaşlarını getirdi. Bunlara, her iki ailenin namuslarını lekeleyecek bir konu olan bu meseleyle ilgili davadan vazgeçilmesinin, her iki ailenin de yararına olacağını söyledim. Bana cevaben, Telliyan'ın başvurusu üzerine, önceden yapılan incelemede Telliyan'ın suçlu olduğunun ortaya çıktığını ve Telliyan Efendi'nin bu meselede şahit olan kişileri bir kuru iftirayla hapsettirmiş bir iftiracı olduğunu ve benim düşündüğüm gibi namuslu bir kişi olmadığını söylediler. Bundan dolayı başka dava da açabileceklerini ve çocuğa tecavüz meselesinin tatlıya bağlanması isteniyorsa çocuğun bir yüksek okula gönderilmesi gerektiğini, bunun için de 1000 lira verilmesini istediler. Ben de böyle bir teklifin asla kabul edilemeyeceğini ancak Telliyan'ın suçsuzluğu için, Kirkor'un anne ve babasının onayı olursa; çocuğun, eğitim ve öğretim amacıyla birkaç seneliğine Bahçecik Okuluna gönderilmesi için Telliyan'dan ricada bulunacağımı söyledim. Bunlar çocuğu Amerikan Okuluna göndereceklerini ve hatta Robert Kolej'e de verseler seneliği 70 liradan 9 sene okuması gerektiğini söylediler. Ben Bahçecik Okulundan başka bir okul için söz veremeyeceğimi söyledim ve onlar da gittiler.

Telliyan Efendi geldiğinde onlarla konuştuklarımı kendisine anlattım. "Aman ailemin namusu bir paralık oldu, Gedikpaşa'da beni çeğiştiriyorlar. İftiracılıkla suçlanmaktan beni kurtar." dedi. Yüklendiğimiz davanın yalnız tecavüz

davası olduğunu diğer meseleye karışmayacağımı, zaten henüz aleyhine alınmış iftira davası olmadığını söyledim. Sonra Kirkor'un annesi ve yakınları, birkaç defa gelip gittiler. Çocuğun Bahçecik Okuluna gönderilmesiyle ilgili teklifimi ve bu hususta yazdığım mektup müsveddesini de mahkemede kendilerini suçlayacak şekilde yazılmış olduğundan dolayı kabul etmediler. Ben de "Boş söz dinlemeye vaktim yok. Bu meseleyi mahkeme çözsün." dedim ve onları başımdan savdım. Konu emniyetten adliyeye intikal etti. Savcının çağırdığı gün, iş ortağım Arif Bey'i Telliyan'la beraber gönderdim. Akşamleyin döndüklerinde, ne oldu diye sormam üzerine Arif Bey utanarak, "Telliyan kadını kandırmış. Kadın tecavüz davasından vazgeçti." dedi. Sorgu hakimliğince tehdit fiilinden dolayı bir iki ay daha soruşturma sürdü. Soruşturma sonucunda, gerek tehditle alınan 30 küsur lira ve gerekse tecavüz meselelerinden men-i muhakeme kararı verildi. Telliyan Efendi bizden çok memnun kaldı. Kalan ücretimizi de men-i muhakeme kararı kesinleştikten sonra verdi. Mesele bu şekilde adliyede geçen yıl sona ermişti. Telliyan Efendi bizden memnun kaldığından diğer davalarını ve hatta kardeşi İstefan Efendi'nin davasını da bize verdi. Arşavir'in sonradan Telliyan'dan para koparmaya teşebbüs etmesi üzerine Telliyan, geçen yılki söz konusu davadan dolayı Kirkor'un annesine ve onun tarafını tutanlara para verdiğini söylüyor. Suçunu hafifletmek için şahitler aleyhine tehdit davası açmak amacıyla bize geldiği halde dava açmamış olduğumuzu ve bizim önerimizle para vermiş olduğunu söylüyor. Yüce mahkemeniz de Telliyan'dan bu şekilde para istenildiğinden haberdar olduğumuz halde niçin savcıya dilekçe yazıp bilgi vermediğimizi soruyor. Cevaplarım şunlardır:

- 1- Her avukat önce, üstleneceği davanın bütün delillerini hazırlamalıdır. Delilleri hazırlanmamış bir davayı üstlenen avukat, davayı kaybeder ve mahcup olur.
- 2- Telliyan Efendi bana yalnız tecavüz davasını verdi. Başka dava vermedi.
- 3- Tecavüz davası şahitleri aleyhinde tehdit davası açmak için bana gelmiş olsaydı hemen iki satır dilekçeyle dava açardık. Dava açmazsak başka avukata giderdi.
- 4- Telliyan Efendi'nin bize verdiği davayı onun istediği yönde sonuçlandıramamış olsaydık, geri kalan ücretimizi vermezdi.
- 5- Telliyan Efendi bizden memnun olmasaydı diğer davalarını ve sonradan kardeşinin davasını bize getirmezdi.
- 6- Mahkemenin sorusuna gelince, Telliyan Efendi tecavüz ve iftira davalarından vazgeçmek için karşı tarafa bizim haberimiz olmaksızın

para vermişse, bunda dava açmayı gerektirecek bir şey yoktur. Bize böyle bir dava da verilmemiştir.

Telliyan gazetelere ilan vererek namusunu korumak için bazı kişilerden belge istemiş onlar da vermişlerdir. Gazete sorumlularının böyle bir belge vermeye kanunî mecburiyetleri varken para isteyip de dolandırmışlarsa bu bir dolandırıcılık suçudur. Fakat böyle bir belge vermeye ve gazetelerde yayımlayıp Telliyan'ın namusunu korumaya kanunen mecbur değilken, Telliyan para vermişse buna dolandırıcılık denilemez.

Sonuç olarak, benden bir şey istenmedi ki dava açayım veya yetkililere ihbara mecbur olayım. Telliyan da bana savunmam için böyle bir dava vermedi. Tarafımızdan böyle bir dava açıldığında, olduğunu iddia edeceğimiz tehdit eylemini nasıl ispat edecektik. İspat edemediğimiz takdirde aleyhimize müfteri davası açılarak bizi cezaya çarptırma hakları olmayacak mıydı? Şu dilekçem yüce mahkemenizde dikkate alınarak, görevimi kanun ve vicdan dairesinde yerine getirdiğim görülerek beraatıma karar verilmesini istirham ederim.

2 Aralık 1915
Sirkeci Köprülü Han 32 numarada
Avukat Agop Bahri

----- ✎ ----- ✎ -----

TUTANAK

Evindeki odanın köşesinde dayalı duran takviye birliğine ait tüfeklerden birini, öldürmek kastıyla polis memuru Şadi ile arkadaşı Ramiz Efendilere karşı tetiğini çekmeye çalıştığı iddiasıyla zanlı olarak yakalanıp Beyazıt Merkezine götürülen, Çadırcı Ahmet Çelebi Mahallesi Çeşmeli Sokağı 21 numaralı evde ikamet eden Minas oğlu Arakel'e olay anında hemen yetişilerek elinden tüfeğin alınmış olduğuna ilişkin bu tutanak düzenlenerek imzalanmıştır.

8-9 Eylül 1915

Polis Memurlarından	(904)	(1141)
(770)	(İmza)	(İmza)
Ali		

----- ✎ ----- ✎ -----

TUTANAK

9 Eylül 1915 Perşembe gecesi saat bir sularında görülen lüzum üzerine, Gedikpaşa ve civarındaki Ermenilerin evlerinin aranması sırasında, Çadırcı Ahmet Çelebi Mahallesi Çeşmeli Sokağında bulunan 21 numaralı evde ikamet eden ve öldürmek kastıyla güvenlik güçlerine karşı silah kullanmaktan zanlı, Elmas kızı Meryem oğlu Arakel'in evinin, aşağıda imzaları bulunan memurların tanıklığında aranması sırasında; kırmızı-siyah zemin üzerine Ermenice ibarelerin bulunduğu bir bayrak, iki adet Ermenice yazılı resim, bir adet Arakel'in kullandığı revolver, bütün ailenin yer aldığı çerçeveli ve camlı bir fotoğraf ile karışık halde bir torba Ermenice evraka el konularak merkeze götürüldüğüne dair bu tutanak düzenlenerek imzalanmıştır. 8-9 Eylül 1915

Kapalıçarşı Karakolu Yardımcısı
(İmza)

3 ncü Sınıf Araştırma Memuru
(İmza)

----- ----- -----

TUTANAK

9 Eylül 1915 Perşembe gecesi saat bir sularında Gedikpaşa ve civarındaki Ermenilerin evlerinde bekâr ve taşradan gelmiş olan şahıslar aranmaktayken; Çadırcı Ahmet Çelebi Mahallesi Çeşmeli Sokağı 23 numaralı evde kiracı olarak oturan Çanakkaleli Toros kızı Dürük'in evinde de arama yapmak üzere eve giren Beyazıt Merkezi sivil memuru 1238 sicil numaralı Şadi ile 713 sicil numaralı polis Ramiz Efendiler, evin beşinci katında denize bakan tarafta bir şahsın saklanmakta olduğunu görmüşlerdir. Sivil memur Şadi Efendi tarafından kendisine, birçok kez, ellerini yukarı kaldırıp teslim olması ihtar edildiği halde, buna karşı gelmesi ve ellerini sürekli kararsız bir şekilde göğsünde tutarak yukarı kaldırmaması, üzerinde silah bulunduğu şüphesini doğurduğundan Şadi Efendi tarafından kendisine yaklaşıp, elleri tutularak yukarı kaldırılmıştır. Ancak adı geçen şahıs, nasıl olmuşsa sağ elini kurtararak yeleğinin altında saklamış olduğu büyük mavzer çapındaki revolverini çekmiş ve taraçanın kapısında bulunan Şadi Efendi'nin üzerine öldürmek kastıyla bir el ateş etmişse de isabet ettirememiştir.

Şadi ve Ramiz Efendiler adı geçen şahsı yakalayarak revolverini elinden almaya çalıştıkları sırada, birbiriyle itişirlerken, dengelerini kaybederek her üçü birden merdivenlerden üçüncü kattaki sofaya kadar yuvarlanmışlardır. Bu esnada adı geçen şahıs hâlâ elinde bulunan revolverini, yine aynı gayeyle iki el daha ateşlemiş ancak yine isabet ettirememiştir. Silah sesi üzerine olay yerine ilk gelen, Beyazıt Merkezi sivil memurlarından Haşim ve

ardından gelen Genel Müdürlük soruşturma memurlarından Selahattin ile Ali Rıza Efendilerin yardımlarıyla revolveri elinden alınmıştır. Bu revolver incelendiğinde; büyük çapta on ateşli bir mavzer olduğu, şarjöründe yedi adet dolu mermi bulunduğu; itişmekten her nasılsa en son ateş edilmiş olan boş mermi kovanının namlu ile şarjör arasına sıkışmasıyla şarjörde bulunan mermilerin düzenini bozarak tekrar ateş edilmesini engellendi; revolverin namlusu koklandığında da barut kokusuna bakılarak, henüz ateş edildiği anlaşılmıştır. Taraça kapısı önündeki sofada yapılan araştırma ve incelemeye rağmen atılan kurşunun isabet ettiği yer görülememişse de taraça önünde bulunan bir adet boş mermi kovani, revolverle karşılaştırılmış ve revolverin mermisi olduğu anlaşılmıştır. Evin üçüncü katındaki sofadan taraçaya çıkılan sofaya bağlayan merdivenin dördüncü basamağının tam ortasında da bir kurşun deliği görülmüş; ancak üçüncü merminin isabet ettiği yer görülememiştir. Şahsın üzeri arandığında; cebinde ayrıca iki şarjör içinde yirmi adet dolu mermi bulunarak, revolver içinde bulunan 7 mermiyle toplam 27 adet merminin tamamına el konmuştur. Revolverin namlusu ile şarjörü arasında sıkışan diğeri de taraçaya düşmüş olarak bulunan 2 adet boş mermi kovani da alınmıştır. Kimliği, ne amaçla saklandığı ve güvenlik güçlerine karşı silah kullandığı kendisinden sorulduğunda; hiç cevap vermeyerek suskun kalmıştır. Dışarıdan yapılan soruşturmaya ve üzerinde bulunan Osmanlı tezkeresine bakılarak, şahsın Gedikpaşa Çeşmeli Sokak'ta suç mahalli olan evin bitişiğinde 21 numaralı evde kiracı olarak oturan ve gazete satıcısı 1304(1888) doğumlu Arapgirli Minasoğlu Arakel olduğu anlaşılmış ve bu tutanak düzenlenerek imzalanmıştır. 8-9 Eylül 1915

Ali Rıza Genel Müdürlük 3 ncü Sınıf Araştırma Memuru
Selahattin

Merkez Sivil Memuru (1183) Haşim	Polis Memuru (713) Mehmet Ramiz	Beyazıt Merkezi Sivil Memuru (1238) Şadi
--	---------------------------------------	--

----- ----- -----

Merkez Muavinliğine

9 Eylül 1915 Perşembe gecesi saat 01:00 sularında Gedikpaşa ve civarındaki Ermenilerin evlerinde bekâr ve taşralı şahıslar aranmaktayken, bu arada, Çadircı Ahmet Çelebi Mahallesi Çeşmeli Sokağı 23 numaralı evde kiracı olarak oturan Çanakkaleli Toros kızı Dürük adlı kadının evinde de arkadaşım, Büyük Çarşı personelinin, 713 sicil numaralı polis memuru Mehmet Ramiz Efendi eve girerek arama yapmaktayken; evin beşinci

katında denize bakan taraçada bir şahsın saklanmakta olduğunu gördüm. Kendisine birçok kez ellerini yukarı kaldırarak teslim olmasını söylediğim halde, karşı gelmesi ve ellerini sürekli göğsünün üstünde tutarak yukarı kaldırmaması, üzerinde silah bulunduğu şüphesini doğurduğundan; iki elimle ellerini yukarı kaldırdığım sırada, nasıl olduysa, sağ elini kurtararak yeleğinin altında saklamış olduğu büyük çaptaki mavzer revolverini çıkararak taraçanın içeri tarafında bulunduğum sırada öldürmek kastıyla üzerime bir el ateş ettiyse de isabet ettiremedi. Bu sırada arkadaşım Ramiz Efendi yetişti ve revolverini elinden alacağı zaman, her nasılsa dengemizi kaybederek merdivenden aşağı yuvarlanmaktayken yine iki el ateş ettiyse de isabet etmedi. Silah sesi üzerine olay yerine ilk önce gelen merkezimiz sivil memurlarından Haşim ve ardından gelen Genel Müdürlük soruşturma memurlarından Selahattin ve Ali Rıza Efendilerin yardımıyla revolverin elinden alınarak cebinde bulunan bir adet dolu ve on mermili şarjör ile Merkeze getirildiğini bildiren rapor takdim edilmiştir. 8-9 Eylül 1915

Merkez Araştırma Memuru
Şadi

----- ----- -----

TUTANAK

9 Eylül 1915 Perşembe gecesi saat 01:00 sularında görülen lüzum üzerine, Gedikpaşa ve civarındaki Ermenilerin evlerinin aranması sırasında, Çadircı Ahmet Çelebi Mahallesi Çeşmeli Sokağında bulunan 21 numaralı evde oturan Elmas kızı Meryem'in oğlu olup, öldürmek kastıyla güvenlik güçlerine karşı silah kullanmaktan zanlı bulunan Arakel isimli şahsın kaldığı evin üst katı ile çatı aralığı diye adlandırılan bir odasının arandığını ve yatağının yanında, revolve ait iki şarjörde dizili 19 adet dolu merminin bulunduğu dair bu tutanak tarafımızdan düzenlenerek imzalanmıştır. 8-9 Eylül 1915

Beyazıt Araştırma Memuru
Mehmet Haşim Şadi

----- ----- -----

TUTANAK

Güvenlik güçlerine karşı, öldürmek kastıyla silah çekmekten zanlı olup, merkez nöbet odasında koruma altında tutulan Minas oğlu Arakel, 14 Eylül gecesi saat 21:00 sularında o odadaki idare lambasını alarak gazını göğsüne dökmüş ve parlama neticesinde elbisesi, elleri, göğsü yanmıştır. Yangının hemen söndürülerek şahsın hayatının kurtarılmış olduğuna ilişkin bu tutanak düzenlenerek imzalanmıştır. 13-14 Eylül 1915

Merkezden	Sevk Dairesi Memuru	Merkez Memuru	Merkez Yardımcısı
(639)	(770)	(İmza)	(İmza)
(İmza)	Ali		

----- ----- -----

Belediye Akıl Hastaları
Gözlemevi Müdürlüğü
Adet
506

Emniyet Genel Müdürlüğüne

Öldürmek kasdıyla güvenlik güçlerine karşı silah kullanan ve intihara teşebbüs eden, Arapgirli, Gedikpaşa'da oturan, yirmi yedi yaşında Minas oğlu Arakel, delilik belirtileri göstermesi üzerine gözlem amacıyla 13-14 Eylül 1915 tarihinde hastahaneye gönderilmisti. Boğazında, göğsünün çeşitli yerlerinde hâlâ mevcut yanık izleri, sol elinde iki bıçak yarası, sol gözünün üst ve altında meydana gelmiş yara izleri ilk muayenesinde rastlanan bulgulardı. Hasta iki gün öncesine kadar kesinlikle konuşmuyor, genellikle iniyor, katı maddeleri yutamıyor ve sıvı gıdalarla besleniyordu. İlk dolayı 38-38,5 arasında seyreden ateşinden başka genel bir değişiklik göstermedi. Delilik belirtisi göstermiyor, güya baskıdan ileri gelen bir hâl sebebiyle konuşamadığını iddia ediyor; bununla beraber isteklerini işaretle ve Türkçe yazarak ifade ediyordu. Hasta iki gündür konuşmaya başlamıştır. İlk günden beri bir şuur kaybı da görülmemiş, adeta histeriyane bir konuşmazlık meydana gelmişti. Yalandan olduğu kuvvetle ihtimal dahilinde olan bu histeri halinde bile olsa; hastanın suçu işlediği anda iradesine sahip olamayacağını göstermez. Halbuki hasta, ilk günden beri güvenlik güçlerine silah çektiğini hatırlamadığını ve masum olduğunu iddia ediyordu.

Bu klinik bulgular Minas oğlu Arakel'in akıl hastası olmadığını ve kendinde değilken suç işlemediğini gösterdiği için; yaraları kapanmak üzere olan adı geçen şahıs nezdinize gönderilmiştir.

29 Eylül 1915

İstanbul
3121

Akıl Hastaları Hastahanesi Başhekimi
Mazhar Osman³³

İyice korunmasının nezarethane kısmına tembihi.

Siyasî Kısım 2 nci Şube Müdürlüğüne

29 Eylül 1915

2 nci Şube
1025

Rapor, bazı tıbbî terimlerin anlaşılammaması nedeniyle, mesela fücûr halinin ne demek olduğu bilinmediğinden, açıklanması için Genel Müdürlük Hekimlik Dairesine gönderildi.

29-30 Eylül 1915

2 nci Şube Müdürü
(İmza)

3/161 fücûr hali, sara gibi bazı sinir hastalıklarına tutulmuş olanların, nöbetleri ardından meydana gelen sersemlik ve şaşkınlığa benzeyen hâli anlatır. Raporun sonundaki bölüm, adı geçen şahsın, suçu işlediği anda delirdiğini kendini bilmez bir halde olmadığını anlaşıldığını; yani ne yaptığını bilerek suç işlediğini anlatıyor. 6 Ekim 1915

Başhekim
(İmza)

----- ----- -----

³³ Mazhar Osman Usman: 1884 yılında Sofulu'da doğdu. 1904 yılında Askeri Tıbbiye'yi bitirdi. Münih ve Berlin'de ihtisas yaptı. 1914'te Haseki'de bulunan Akıl Hastalıkları Müşahadehanesi'ne başhekim atandıktan sonra bütün çalışmalarını bu alanda yoğunlaştırdı. Başhekim atandığı Topbaşı Bimarhanesi'ni modern bir akıl ve sinir hatanesi durumuna getirdi. 1933'te İstanbul Üniversitesi Psikiyatri Kliniğine ordinaryus profesör atandı. Türk Nöro-psikiyatri Cemiyeti'nin kurucusu olan Usman, Sinir Hastalıkları (1935-1936, 2cilt), Keyif Veren Zehirler (1934) gibi çeşitli eserler yazdı. 11 Eylül 1951 yılında İstanbul'da öldü.

Emniyet Genel Müdürlüğü
Nezarethane Numarası
774

Beyazıt Merkez Memurluğuna

İyileştiği için hastahaneden gönderilen ve Beyazıt Merkezince hakkında soruşturma yapılmakta olan Minas oğlu Arakel gönderildi. 3-4 Ekim 1915

Mehmet Nuri
(Mühür)

3
6865

Bu adamın akıllandığı ve ahmaklık etmesinin sadece bir kayıttan ibaret olduğu doktorların raporuyla kesinleşmiştir. Silahı nereden edinmiş ve ne amaçla kullanmıştır? Olayın meydana gelişiyile ilgili ifadesinin alınması için Merkez Muavinliğine.

4 Ekim 1915
(İmza)

----- ----- -----

İstanbul Emniyet Müdürlüğü
Siyasi Kısım 2 nci Şube
Adet
498

Genel Müdürlük Başhekimliğine

Güvenlik güçlerine karşı silah kullanması üzerine yakalanan ve yakalandıktan sonra jandarmaların tüfeğini kaparak kullanmaya kalkışan, bunun ardından da kendisini lambanın üzerine atmasıyla vücudunun bazı bölgeleri yanan ve yakalandığından beri bir dilsiz olduğunda ısrar eden Arapgirli Minas oğlu Arakel'in, gönderildiği hastahane de konuşmaya başladığı ve kendisinde delilik eseri görülemediği belirtilerek geri gönderilmiştir. Nezarethane de tutuklu olarak yapılan sorgusunda kendisinden hiçbir laf alınamamıştır. Şüpheli ve korkmuş hâli, zaten bünyesinin zayıf ve çok halsiz görülmesi üzerine sağlığını kazanması için tedavi ve gözetim altında tutulması Genel Müdürlükçe emredildiğinden

gereğinin yapılması rica olunur. Hastahaneden gelen rapor Ek'te sunulmuştur. 7 Ekim 1915

7 Ekim 1915

İstanbul Emniyet Genel Müdürlüğü
Siyasî Kısım Müdürlüğü

8
48

Adı geçen şahıs hakkındaki muamele takip edilmediğinden iade edilmiştir.

13 Mayıs 1916

(İmza-Mühür)

----- ----- -----

10 ncu İstihkâm Taburu 3 ncü Sıhhiye Bölüğü
Arapgir kazasının Derbent Mahallesinden
Şababo oğlu Minas oğlu
Arakel
Doğumu
1888

10 ncu Kolorduya bağlı 10 ncu İstihkâm Taburunun 3 ncü Bölüğü erlerinden yukarıda açık künyesi yazılı Minas oğlu Arakel'in her iki gözünde ilerlemiş miyop mevcut bulunduğundan askerlikten men edilmesine dair Merkez Hastahanesi Sağlık Kurulu tarafından verilen 4 Eylül 1911 tarihli rapor üzerine; Genelkurmay 2 nci Şubenin yazısıyla, adı geçen şahsın kaydının silinerek serbest bırakıldığına ilişkin bu mazbata kendisine verilmiştir. 24 Ağustos 1911

4 ncü Bölük	2 nci Bölük	1 nci Bölük	İmam	Tabur	10 ncu İstihkâm
Teğmen	Teğmen	Yüzbaşı		Kâtibi	Taburu Komutanı
	(İmza)				Binbaşı
(Mühür)	(Mühür)	(Mühür)	(Mühür)	(Mühür)	(Mühür)

----- ----- -----

	Günlük	
Erzincan ile Arapgir'den	6	15
Ağustos maaşı	<u>11</u>	<u>7</u>
	00	22

Adı geçen şahsın alacağı olan 22 kuruşun kendisine verilmesine

24 Ağustos 1911

Tabur Kâtibi	10 ncu İstihkâm Taburu Komutanı
(Mühür)	Binbaşı

Adı geçen şahsın kaydı blke silinmiştir. Nfusa da bu yönde işlem yapılmak üzere nüfus memurluğuna.

8 Temmuz 1914
Mehmet Ali

Müstakil Numara
1/37

Adı geçen erin nfusa da kaydı dzeltirmiştir.

8 Temmuz 1914
(Mhr)

----- 20 ----- 22 -----

To: Ministry of Interior

As the writing of a reply to the coded telegram dated January 4, 1916 necessitated further explanation, the situation had to be conveyed through a written message. The Kaimakam Yevanaki Effendi misused his power in performing his duties on the Armenians in Mihaliççık¹ who were only of 20-25 families. The movable properties of the Armenians were sold for nothing, and the real estates were handed over to the prominent people of the town without charge. All of the real estates handed over were taken back from those people and given to the commission. But as the outcome of the moveable possessions is difficult to investigate no procedures were followed. However, most of the moveable belongings were taken back. I do not believe that Yevanaki Effendi sought personal benefit in this. Yevanaki Effendi was dismissed from office upon my suggestion as his fearfulness, non-diligence, and his inability in administration and complying with the laws were observed as in his previous applications. Consequently, I believe that there is no need for further procedures. The kadhi² and the head of the state tax office, acted together with the other prominent people of the town, they even wanted to buy homes for their sons, but they later abandoned the idea out of fear. However, it is understood that the head of the state tax office is understood to have taken some moveable possessions, but it is not known whether he paid for them or not. Upon the information on Kadhi Nuri Effendi's being the father-in-law of the new kaimakam, the Shaikh al-Islam³ was informed about the situation and he was dismissed from the office a month ago. Should your honor deem it plausible, it would be appropriate to punish the head of the state tax office by dismissing him from his office. It has been understood that the evaluations are made through the documents sent by the Derelict Property Administrative Commission, as the Investigation Committee did not go to Mihaliççık. Upon returning of these documents the investigations shall be deepened to include the other low ranking officers and the gendarmeries that misused their authorities. Their due punishments shall also be appropriate in accordance with their misuse of duty.

January 9, 1916

Eskişehir Mutasarrıf⁴
(Signed)

----- ----- -----

¹ An administrative district in Eskişehir.

² Muslim judge.

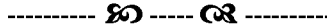
³ The chief religious official in the Ottoman empire

⁴ Governor of a sanjak.

Investigation Committee
Number

The names of the authorities and the people of Mihallıçık who were sent to Konya Martial Court, for misusing their authorities in dealing with the movable and immovable properties of the Armenians are as follows:

Position	Name
Kaimakam	Yevanaki Effendi
Kadhi	Mehmet Nuri Effendi
Head of State Tax Office	Suat Effendi
	Müfti ⁵ Effendi
Official at the title deeds office	Onnik Raci Effendi
Officer at the treasury	Akif Effendi
Tax collector	Mehmet Effendi
Member of the General Assembly of the Liva ⁶	Durmuş Effendi
Member of the Administrative Assembly	Emin Efendi
Member of the Administrative Assembly	Saffet Effendi
Mayor	Şükrü Effendi
Gendarmerie corporal	Ali Osman
Gendarmerie soldier	Hacı Hüseyin
Gendarmerie soldier	Koca Osman
Gendarmerie soldier	Osman
Merchant	Cemal Effendi
Merchant	Şemsettin Effendi
Merchant	Hafız Hasan Effendi
Merchant	Hacı Hüseyin Ağa
Merchant	Hacı Ali Ağa
Grocer	Ramazan Ağa
	Süleyman Usta
From Ahurköy ⁷	Sadık
	Şeremet(?) Ahmet
	Ahmet Çavuş
	Yüzbaşı oğlu Kadir
	Molla Hüseyin
	Kör Mustafa
Former clerk of the Shari'a Court ⁸	Rıza Effendi

⁵ Official learned in Islamic law, who is in charge of Islamic affairs for a province/district.

⁶ Region under the administration of a mutasarrıf. It is also referred to as "sanjak." Mehmet Zeki Pakalın. *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü* [Glossary of Ottoman Historical Idioms and Phrases]. İstanbul: 1946, fascicle 6-11, p. 367.

⁷ A village in Mihallıçık, Eskişehir.

⁸ Courts where the Islamic canonical laws are practiced.

To: Ministry of Interior

In reply to the note numbered 15, dated November 11, 1915.

The documents prepared at the end of the investigations pertaining to misuse of authority during the sending of the Armenians living in Mihaliçcik were received from the Eskişehir Derelict Property Administrative Commission and brought before the Investigation Committee. After thorough consideration of the documents investigated it has been understood that most of the moveable and immovable assets of the Armenians were seized by Emin and Saffet, members of the Mihaliçcik Administrative Committee; Şükrü, Mayor; Durmuş Effendi, one of the members of the General Assembly; acted together with several other people. Yevanaki Effendi, who was the Kaimakam then, did not prevent this injustice being committed freely. For example, it has been found out that he gathered the *Takrir*⁹ Commission and forced the Armenians to sign documents declaring that they have given up their rights to dispose their possessions.

It has been understood that Yevanaki had helped and made the seizure of the properties easier for the usurpers by forcing the owners to give up their rights of disposition; and that he had misused his authority and acted in unison with them. It has also been understood that the people forming the *Tahkir* Commission, Mehmet Nuri, Kadhi; Suat, Head of State Tax Office; Onnik Raci Effendi, official at the title deeds office; Emin Effendi, whose name is mentioned above; and their friends were all accomplices in this plot. The investigation documents containing the names of the people are hereby sent to Konya Martial Court for their due trials. January 29, 1916

Chief of the Investigation Committees
(Signed)

----- ----- -----

⁹ (law) Conveyance. To state officially that one has relinquished the title to a piece of real estate.

Ministry of Interior
General Directorate of National Police Organization
Draft date: January 20, 1916
Fair copy : January 23, 1916

Ministry of Interior, Directorate of Officials and Employment Records

Attached are the copies of the documents pertaining to Kaimakam Yevanaki Effendi – removed from the office due to his behavior and his neglect of duty in the Armenian affairs – received from Hulûsi Bey, the Chief of the Investigation Committee; and from the Office of Eskişehir Mutasarrıf. The Ministry approved the sending of Yevanaki Effendi to Martial Court for his indifference, and the relevant Investigation Committee has been informed about the issue.

Note has been sent to:

Ministry's Directorate of Officials and Employment Records
Eskişehir and Hulûsi Bey

(Signed)

----- ----- -----

Ministry of Interior
General Directorate of National Police Organization
Draft date: January 20, 1916
Fair copy : January 20, 1916

Code to Hulûsi Bey, the Chief of Investigation Committee in Afyonkarahisar
Reply: December 27, 1915. It is appropriate to send the former Kaimakam of Mihaliççık, Yevanaki Bey, to Martial Courts.

(Signed) (Signed)

----- ----- -----

Ministry of Interior
General Directorate of National Police Organization
Draft date: January 20, 1916
Fair copy : January 20, 1916

To: The Office of Eskişehir Mutasarrıf

C. Official script, January 9, 1916.

The Investigation Committee has been informed about the sending of the former Kaimakam of Mihaliççık, Yevanaki Bey, to Martial Court for his unprincipled behaviors.

(Signed)

----- ----- -----

To: Ministry of Interior

Attached are the names of the people who are found to be guilty of unprincipled behaviors and impropriety after the investigations carried out in Afyonkarahisar. Actually, the sending of the Armenians living in Afyonkarahisar, who were very few in number, and the prevention and the administration of their properties have been realized under the due terms of the law. As for the foreigners, who stayed here for a while before being sent to the other places, they were not subjected to any other events of impropriety other than those written, neither during their stay nor during their voyages. Above all, the diligent work of the authorities working at the Derelict Property Administrative Commission is worthy of beyond praise. February 9, 1916.

From Balıkesir,

Chief of the Investigation Committees
(Signed)

----- ----- -----

The names of the people who are sent to the Martial Court after having been found guilty of unprincipled behaviors and impropriety following the investigations carried out in Afyonkarahisar.

For hiding some 100 animals of the derelict property:

Osman Effendi, tax collector at the Financial Office Fourth Rider Department
Böcek's son Mehmet, mukhtar of the Çobanlar¹⁰ village affiliated to sanjak center.

Uzun's son Ibrahim, member of the village council of the Çobanlar village affiliated to sanjak center.

Violating two Armenian girls at the Çay¹¹ train station:

Lieutenant Rasim Effendi, the commander of the Line Guard Company.

Nazım, enlist, Dispatch Officer of the Çay Train Station

Confiscating the moveable properties of an Armenian soldier's family, by frightening and deceiving, for a value less than their real price.

Hafız Ibrahim Effendi, the imam of the Çobanlar village affiliated to sanjak center.

----- 80 ----- 82 -----

¹⁰ An administrative district in Afyonkarahisar.

¹¹ An administrative district in Afyonkarahisar.

Following is the list of the Armenian judges and civilian officers working at the courthouses who are dismissed from the office by the ministry upon the orders of the Sultan between March and August 1915, including the date and the reasons of their dismissal.

Name	Place of Employment	Date of Dismissal	Reason of Dismissal
Frankian Horen Effendi	Member of the Bursa Central Court of First Appeal	May 13, 1915	As it is deemed necessary for the reasons of war.
Huruf Bekian Effendi	Member of the Afyonkarahisar Court of First Appeal	April 14, 1915	Upon the information obtained from the Office of the Governor of Sivas: declaring that he has been denouncing the secrets of the government and that he has been directing the Armenian Organization.
Lion Effendi	Office of the Public Prosecutor at the Hafik Court of First Appeal	April 27, 1915	Upon the information received from the Office of the Governor of Sivas, suggesting his dismissal is necessary for the well being of the country.
Vahram Effendi	Member of the Mersin Court of First Appeal	April 27, 1915	As it was deemed necessary.
Migirdich Effendi	Member of the Mersin Court of First Appeal	April 27, 1915	As it was deemed necessary.
Refail Kardashian Effendi	Chief of Adana Penal Court of First Instance	May 8, 1915	Allowing his feelings interfere with the issues pertaining to Armenians and thus committing breach of authority.
Dikran Haradjian Effendi	Member of the Diyarbakır Central Court of First Appeal	May 8, 1915	Upon his lack of knowledge, and his irregular attendance at work.

Handanian Karabet Effendi	Member of the Diyarbakır Central Court of First Appeal	May 8, 1915	For he is a native of Diyarbakır, his bad reputation as a member of the law court, and his old age; but above all his not having had a proper education.
Karabet Effendi	Member of the Trabzon Court of First Appeal	May 13, 1915	Upon the clear information received from the Office of the Governor of Trabzon suggesting that he has been denouncing the secrets of the government and that he has been revealing his observations to the people who had close contacts with the enemy and even to the foreign states, thus committing breach of authority under the pressure of his nationalistic fervor.
Arshak Effendi	Member of the Trabzon Central Court of First Appeal	May 13, 1915	Upon the clear information received from the Office of the Governor of Trabzon suggesting that he has been denouncing the secrets of the government and that he has been revealing his observations to the people who had close contacts with the enemy and even to the foreign states, thus committing breach of authority under the pressure of his nationalistic fervor.
Serkes Effendi	Member of the Trabzon Central Court of First Appeal	May 13, 1915	Upon the clear information received from the Office of the Governor of Trabzon suggesting that he has been denouncing the secrets of the government and that he has been revealing his observations to the people who had close contacts with the enemy and even to the foreign states, thus committing breach of authority under the pressure of his nationalistic fervor.

Dikran Altunian Effendi	Member of Bitlis Court of Appeals	May 13, 1915	Upon the information received from the Office of the Governor of Bitlis, proving his treachery and malicious intentions
Mihran Markuian Effendi	Member of the Bitlis Central Court of First Appeal	May 13, 1915	Upon the information received from the Office of the Governor of Bitlis, proving his treachery and malicious intentions
Oseb Ubian Effendi	Member of the Bitlis Central Court of First Appeal	May 13, 1915	Upon the information received from the Office of the Governor of Bitlis, proving his treachery and malicious intentions
Manuk Chekenlerian Effendi	Member of the Muş Court of First Appeal	May 13, 1915	Upon the request of the Office of the Muş Mutasarrif, and Muş Attorney General; suggesting his removal for his proved treachery and being a member of the organization.
Alim Kalemian Effendi	Member of the Siirt Court of First Appeal	May 13, 1915	Upon the information received from the Office of the Siirt Mutasarrif, and Siirt Attorney General; suggesting that his working at the office is not appropriate.
Karakin Effendi	Member of the Genç Court of First Appeal	May 13, 1915	Upon the request of the Office of Genç Mutasarrif, and Genç Attorney General; suggesting his appointment elsewhere for he is one of the undesirable people.
Ermenak Effendi	Member of the Adana Central Court of First Appeal	May 18, 1915	As it was deemed necessary.
Avadis Effendi	Member of the Muş Court of First Appeal	May 18, 1915	Upon the clear proof of his treachery and his being a member of the organization.
Alexander Effendi	Member of the Elazığ Court of Appeals	May 29, 1915	Upon the information received from the Office of the Governor of Elazığ; proving his pursuing the goal of Armenianhood rather than his duty, and being a member of the organization.

Agop Effendi	Member of the Elazığ Central Court of Appeals	May 23, 1915	Upon the information received from the Office of the Governor of Elazığ; proving his pursuing the goal of Armenianhood rather than his duty, and being a member of the organization.
Bartın Mihçı Effendi	Member of the Kırşehir Court of First Appeal	June 6, 1915	Upon his insulting of the street cleaner Ibrahim by saying "You the Turkish nation have only four days to live!"
Mihran Effendi	Member of the Erzurum Central Court of Appeals	June 6, 1915	Upon the information received from the Office of the Governor of Erzurum, proving his dealing with defeatist publications, and being a member of the Armenian Daschnak Organization.
Mardiros Effendi	Member of the Erzurum Central Court of Appeals	June 6, 1915	Upon the information received from the Office of the Governor of Erzurum, proving his dealing with defeatist publications, and being a member of the Armenian Daschnak Organization.
Artin Effendi	Member of the Malatya Central Court of Appeals	June 9, 1915	Upon the information received from the Office of the Governor of Elazığ, proving his treachery and malicious intentions
Hemayak Effendi	Member of the Siirt Court of First Appeal	June 9, 1915	Upon the request of the Office of Siirt Attorney General; suggesting his dismissal from office as he is a native of Van, and thus not being suitable for office.
Ohannes Effendi	Member of the Mosul Court of Appeals	June 17, 1915	Upon the information received from the Office of the Attorney of Mosul Court of Appeals, reporting that he has been gathering the gamblers, Muslim women, and immoral people around him, thus attempted to display shameless attitude not suiting to the honor of a government official.
Artin Keshishian Effendi	Member of the Malatya Court of First Appeal	June 17, 1915	Upon the information received from the Office of the Governor of Elazığ, proving his treachery and malicious intentions

Kigork Effendi	Judicial Inspector in Erzurum	June 17, 1915	Upon the Vilayet's refusing of his assignment to another place due to the reasons of war.
Artin Effendi	Member of the Sivas Central Court of First Appeal	July 18, 1915	Upon his incapacity of possessing a thorough knowledge of the law, of writing, and of not being able to understand the things he is told due to his deafness.
Kigork Effendi	Member of the Mardin Court of Appeals	July 18, 1915	Upon the information received from the Office of the Diyarbakır Governor, asserting that he was removed from office as he was discovered to be a member of the Armenian revolutionary organization.
Coherian Judas Effendi	Member of the Ankara Central Court of First Appeal	July 31, 1915	Asking for retirement as his age was old enough.
Ardashin Bekian Effendi	Member of the Karaman Court of First Appeal	July 31, 1915	Upon the information received from the Office of the Attorney of Konya Court of Appeals, stating that he was visiting the Armenian districts and especially paying visits to the homes of the Armenians whom the government sent to exile at night and propagandizing against the activities of the government.
Andon Effendi	Member of the Urfa Court of First Appeal	July 31, 1915	For being a member of the Urfa defeatist organization, working together with the removed Armenians, and for his continual support of Armenianhood.
Ohannes Effendi	Member of the Urfa Court of First Appeal	July 31, 1915	Upon the information received from the Office of the Attorney of Konya Court of Appeals, stating that he was visiting the Armenian districts and especially paying visits to the homes of the Armenians whom the government sent to exile at night and propagandizing against the activities of the government.
Dikran Effendi	Member of the Canik Court of Appeals	August 10, 1915	As it is deemed necessary for the reasons of war.

Dikran Effendi	Member of the Ankara Court of Appeals	August 10, 1915	As it was deemed necessary.
Artin Effendi	Bolu Member of the Court of First Appeal	August 10, 1915	For his suspicious activities and behaviors, along with his harsh criticism of the government.

Following is the list of the judiciary officials who were appointed to various posts by the Ministry upon the approval of the Sultan, between March and the beginning of August 1915.

Name	Date of Appointment	Position
Kostantin Effendi	March 14, 1915	From the membership of the Istanbul First Commercial Law Court to the candidate membership of the Istanbul Court of Appeals
Viram Shabuh Effendi	March 20, 1915	From the membership of the Istanbul First Commercial Law Court to the presidency of the Istanbul Commercial Court of Appeals.
Ardashin Bekian Effendi	March 20, 1915	From the membership of the Konya Court of First Instance to the membership of the Karaman Court of First Instance.
Abraham Effendi	April 1, 1915	From the post of Balıkesir Examiner Judge to the Eceabat ¹² Examiner Judge.
Kigork Effendi	May 29, 1915	From the membership of the Gelibolu ¹³ Court of Appeals to the membership of the Kütahya Court of Appeals

¹² An administrative district in Çanakkale.

¹³ An administrative district in Çanakkale.

REPORT

Simon and Kurian entered Mardiros Tellian's house – 54, from Divriği, living at his own house in Gedikpaşa Sarayı at number 24, dealing with bran trade at number 47 in Unkapanı – in accordance with the plan they devised with the boy, Kirkor – son of Karabet Kayikdjian, tenant at starch dealer's house in Gedikpaşa Sarayı Neviye Street at number 40, fez molder in Okçularbaşı, Beyazıt, as if they have caught Mardiros Tellian while violating the child, once two months ago and a week later in his vacant house in the Muhsinehatun District, İncirdibi, Kumkapı.

Kurian insisted on Mardiros Tellian's giving 500 Liras, and signing a paper saying "Kurian and Simon saw me while violating Kirkor." Upon his refusal he beat him. Simon and Kurian seized 20 banknotes – a lira each – 7 Liras, and 3 English Liras, constituting 3276 kurushes in all, by violence and ran away. Later Kirkor and Simon spread the rumor around.

Kirkor's father Karabet, and mother Eskohi, went over to see Mardiros and said, "Since you have violated our son you will send him to Europe for education for five years"¹⁴. You will pay us some money as well." It is said that they set some people on Mardiros to this end. Kirkor was invited to give his testimony this is what he said:

Mardiros ordered the molding of a fez in our shop and told me to take it to his house some two months ago. When I took the fez to his house he called me upstairs and violated me by force and threat. I stayed in bed for two days at home. When I met him at the church a week later, he called me to his vacant house in Kumkapı, İncirdibi, Muhsinehatun District, and Simon overhearing his calling me. I told him about the incident when he asked me. And Simon said, "Accept it. I will come and see to it." I accepted his invitation unwillingly. We went to the empty house. Simon and Kurian came afterwards and beat Mardiros up.

Ohannes's son Mardiros Tellian was invited over and questioned. Tellian said that the whole issue was nothing but libeling; that when he went to inspect the repair work at his vacant house Kirkor, Simon and Kurian suddenly came over and beat him and demanded 500 Liras, after having said, "You have violated Kirkor by using force. We have seen it." Forced him to sign a paper that stated that he had to wed his daughter to Kirkor. Upon Tellian's refusal they beat him and took his 3276 kurushes and ran away. Tellian said that he did not denounce the issue, as he was afraid of those people, but that he informed the Hntchagian Organization of which they were members. Upon this

¹⁴ In the following testimonies they want Kirkor to be educated in the US.

information a committee came over to the church and carried out an investigation but has not declared the results of the investigation.

Although Simon, 26, living on Gedikpaşa Gülhan Street at number 4 – who threatened Madiros Tellian in the empty house and ran away after having seized his 27 Liras and 3 English Liras by force together with his friend Kurian, and spread the rumor around – denied the incident thoroughly when he was questioned he, relying on Kurian, later confessed saying that;

Yes, we went over to Madiros's empty house. We saw him there with Kirkor, but we did not see him doing anything amoral. Kurian slapped him on the face twice. He grabbed him by his collar and took him to the adjacent room, but I do not know whether he took his money or not.

At the end of the investigations it has been found out that Kurian was not in Istanbul, but in Bahçecik. His testimony could not have been heard, as he could not have been detained.

To conclude: Nobody seeing Madiros Tellian's violating Kirkor was found. Although the child's recorded testimony; Simon and Kurian's rumors and the claims of the mother and the father; and the witnessing of Bogos Vartanian's son Kirkor, Agop's son Agop Dzjihan Gülian, Avadis's son Samoil Tomadjian, Avadis's son Agop, Arzruny, Parsih Zackharian's son Nerses, as a result of the spreading of the rumors, implicitly reveal that Madiros had violated Kirkor. However, the victim's not informing the authorities and pronouncing his claims in the first place, and instead, preferring to use illegal actions in pursuit of demanding unjust treatment; and not founding of any medical evidence as to the child's violation; brings to the mind the idea that this violation is one of pure fabrication.

Although Madiros Tellian had to inform the authorities about the plot at once, fearing from Simon and Kurian, instead of denouncing them he had applied to the Hntchagian organization. The witnesses Agop Dzjihan Gülian, Avadis's son Samoil Tomadjian, Avadis's son Agop, and Arzruny were given the task of settling the issue by the Hntchagian organization. Those people, by not informing the authorities about the results of the investigations have committed a breach of law.

Simon and Kurian's seizing of 3276 kurushes by force has been proved by Tellian's claims, and later by Simon's accusing Kurian.

The 29-page investigation documents pertaining to all of the above-mentioned people, two notifications, doctor's report, and a written application have been submitted in attachment. Simon was sent under supervision. February 10, 1915.

*Police Commissioner
(Signed)*

The 29-page investigation documents together with its attachments, and Simon was sent to the Legal Affairs Division under supervision.

***February 10, 1915
(Signed – Sealed)***

----- ----- -----

Residence Paper

I hereby request the sending of all the communiqués to be forwarded by the Courthouse to the following residence address; I also declare that I shall accept all the communiqués delivered to this address as they have been delivered to me in person; and hereby declare that I shall bear all the consequences of my objections on the communiqués to be delivered to my residence address. February 11-12, 1915

Alexan's son Simon
Member of the Church Choir
Residing at Waqf numbered 4
Gedikpaşa Gülhan Street

The above-mentioned address is Simon's residential address. February 11-12, 1915.

To: Beyazıt Central Police Headquarters

626

Simon's, who is convicted of threat, residence paper attached to the letter of guarantee sent in return for the receipts for the release of the mentioned person. February 11, 1915.

Director of the Department of Legal Affairs
(Signed)

4
10135

To the Gedikpaşa Police Station under supervision / February 11-12, 1915.

2
2571

The residence paper and the letters of guarantee taken are here hereby presented in the attachment.

February 13, 1915

Gedikpaşa Police Station
(Signed)

The attached letters of guarantee taken are returned to the Department of Political Affairs. February 13, 1915.

(Signed – Sealed)

----- ----- -----

Letter of Guarantee

Alexan's son Simon
Member of the Church Choir
Living at Number 4 on Gedikpaşa Gülhan Street

With this letter of guarantee, I hereby declare that I shall return Simon, whose identity is given above, to the authorities whenever they will. Should I ever fail to return him, I shall be convicted of helping him run away, and further, I am willing to bear the consequences of the legal procedures to be carried out without any reservation whatsoever. February 12, 1915.

Vasil's son Kodjo
Barkeeper at Number 81
Gedikpaşa Street
Gedikpaşa Divan-ı Âlî District

I hereby declare that Kodjo's guarantee is valid.
Gedikpaşa District Mukhtar / February 11-12, 1915.

----- ----- -----

General Directorate of National Police Organization, Istanbul
Directorate of Legal Affairs
Number: 8651

As the suspects, convicted of acts of violation and threat and whose names are written in the documents attached, required to show guarantors, the issue is hereby submitted to the further considerations of the Investigation Department at the Istanbul Court of First Instance. March 6, 1915.

On behalf of the
General Director of National Police Organization
(Signed)

----- ----- -----

**QUESTIONING MINUTES OF THE
INVESTIGATION DEPARTMENT
ISTANBUL COURT OF FIRST INSTANCE**

Following is the testimony of Alexan's son Simon, 26 – previously employed as a shoemaker now an idler, born in Istanbul, a person of medium built, round face, hazel eyes, dark hair and moustache, no beard, middle nose and mouth, dark-skinned – living at number 4 on Gedikpaşa Gulhan Street. (March 22, 1915)

Have you ever been convicted and sentenced to imprisonment? Are you literate? Are you Married?

I have never been convicted and sentenced to imprisonment. I can read and write in Armenian. I am single.

Mardiros Tellian is said to have violated a boy, Kirkor. You, Kirkor, and Kurian are said to have taken some money from Mardiros by means of using force and threat. How did this happen?

Let me tell you the truth. One Sunday I saw Kirkor talking to Mardiros in a very intimate manner. I once had heard that Mardiros was trying to seduce Kirkor. I called Kirkor and asked what they were talking about. He first tried to hide it. But on pressuring him he said, "Mardiros is inviting me to here and there. He says he is going to give me some money. And I am not accepting it."

After forcing for Kirkor a little more he said that he had violated him under the pretext of sending his fez over to his house, and by telling him that he would make him rich by giving money and by marrying him to his daughter. I left saying, "Is not that a shame? This is not something possible. I would not believe in such a thing without seeing it with my own eyes!"

One night Kikor came over and said Mardiros had called him; he wanted me to go over there and see it. Next day, on December 10, I went over to Mardiros's empty house on the Ali Bey hill, on the street across the Arabacı Street, in Gedikpaşa. While touring in the street I saw Kirkor entering the house. Meanwhile, Kurian was passing by. He asked what I was doing. Kurian also knew Kirkor. I told him. We entered the house through an adjacent door. We called out, "Anybody home?" Upon hearing footsteps above we went upstairs and saw Mardiros.

When Mardiros saw us he started saying, "You do not have the right to get in here!" He had not seen me. Mardiros's pants were unbuttoned,

and Kirkor's pants and underpants were stripped down. We said, "What is going on here?" He said, "I am not doing anything." We said, "Then, why are your pants unbuttoned?" Kirkor pushed Mardiros aside slapped Kirkor once or twice in the face. Mardiros started begging. He said, "I will give you 50 Liras to you not to touch me, just let me be. Do not tell anybody!" Upon refusing his offer he said he would give the money right away, that he would sign a check, but we did not accept it. He was a member of the church and I was a chorister. We wrote a note with the idea that he would do the same thing to the other children at the church school. We wrote down what he did to the boy there. We told him to sign it. We said we were going to take the note to the Patriarch. NO matter how hard we tried he did not sign it. We said, "Then we are going to inform the police."

Just as we were about to leave he bowed down to our feet. He pretended as if he was falling unconscious. We did not inform the police fearing that something bad would happen to him, we told all about the affair to Kirkor's mother. His mother went to see Mardiros and talked to him. As the events were developing in this manner Mardiros complained about me saying, "He is inciting the soldiers." Moreover, he went to the police and brought an action against me claiming "They have taken 30 Liras from me. They threatened me. They beat me."

I was detained at the police headquarters for 17 days. We did not beat him. We neither threaten him nor took his money. We tore the note he did not sign apart, for it was invalid without his signature.

You are saying that you had seen Kirkor talking to Mardiros, on Sunday at church, and that you heard that Mardiros was seducing the child, and that you asked for the reason. From whom did you hear that Mardiros was trying to seduce the child?

I heard from the children, whose names I cannot remember now, that Kirkor was acting as if he was a Casanova and showing his genitals to the other children at the Armenian school in Gedikpaşa¹⁵, where he was attending. I did not hear from anybody that Mardiros was seducing Kirkor.

Where is Kurian now?

He both runs a hotel in Bahçecik, and works as a steward at the American School.

¹⁵ Was regarded as the most successful missionary school. The American Board of Commissioners for Foreign Missions supported it financially. The majority of the boy and girl students were Armenians. The school that continued its education during the Turkish War of Independence was closed in 1933. The half of the school's budget was met by students' tuitions. Sezer, Ayten. *Atatürk Döneminde Yabancı Okullar (1923-1938)* [Foreign Schools in Atatürk's Era (1923-1938)]. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yay. [Turkish History Foundation Pub.], 1999, p. 59.

You are saying all this after you denied the affair thoroughly at the police station. You claimed that Kurian slapped Mardiros, took him to a room by grabbing him by the collar, and that you did not know whether he took his money or not. Why did you testify in this manner?

I was told that Kirkor's mother and Mardiros were reconciled. For this reason I first denied, then I told them how things developed. Kurian did not slap Mardiros in the face, and did not take him to room. I did not see anything like this. They must have written it wrong at the police station.

Since you are an idler; you want the truth to come to the light; why did not you inform the police station right away?

Mardiros Tellian begged us so much. He was about to fall unconscious. We were afraid that something would happen to him and we would be held responsible for it. We satisfied our selves only telling his mother.

Sign your testimony.

Yes, sir.

(Signed)

----- 80 ----- 82 -----

The testimony of Bogos's son Kirkor, taken under oath, 48 – called in as a witness following the investigations carried out on him revealed that he is not a relative of either party, and has no enmity or any other kind of relation to the parties – deals with ready-made clothing trade, and lives at Number 36 on Gedikpaşa Alibey Hill. (March 22, 1915)

It is said that Mardiros Tellian violated Kirkor. Kirkor, Simon, and Kurian are said to have taken money from him by threatening and beating him. What did you hear and see about the affair?

I heard about the affair from here and there. For me, the truth is covered. They say it happened thus, but I do not know how true it is. I did not hear from anybody specific. Mardiros is my aunt-in-law's stepson. When I asked him about the affair, taking this relation for granted, he said it was thoroughly a calumny.

Mardiros told me "Tell Kirkor's mother that I will sent him to school for education for two years to save my honor." I just cannot say whether he wanted to close the issue for he had violated the child, or for he wanted to get rid of this grave moral flaw. He is a rich man with a lot of money. I do not know whether he is inclined to such amoral affairs. I told the

things Mardiros told me to Kirkor's mother. She did not accept it. She said she would sue him. What is more, she claimed that she would do what ever she could to save her honor, and said "There are Madam Fabio's in Turkiye."

Later both sides reconciled. I know that they do not have a complaint against each other. Even under these circumstances, although Mardiros is a church member he cannot go there out of his shame. This is all I know.

Sign your testimony.

Yes, sir.

(Signed)

----- ----- -----

Testimony of Karabet Kayikdjian's son Kirkor, 15 – born in Adapazarı, medium built, round face, hazel eyes, dark hair, medium nose and mouth, has no beard or moustache yet, dark skin – son of Kirkor Kayikdjian living at number 43 behind the church in Gedikpaşa, working as a fez molder in Okçularbaşı. (March 22, 1915)

Have you ever been sentenced before? Or imprisoned? Do you have an Ottoman identification Card? Are you literate?

I have never been sentenced or imprisoned before. I have an Ottoman identification card. Here it is. I am literate.

Why are you complaining against Mardiros?

I went to the church some three or four months ago. Mardiros stood before me and looked at me in a malevolently but he did not say anything. Couple of days later he came to our shop in Okçularbaşı. He left after having his fez molded. He came again the next day. He had brought an old fez. He wanted me to take them to his house after molding them. I took them to his house, which my father described. There was nobody at home. He called me upstairs. I did not want to enter. I went upstairs on his insistence. He closed the doors and attacked me. Although I shouted, he said, "What ever you do is all in vain. There is nobody here. You will work for me. I will give you a 4 Lira salary. I will make you a man. I will give my daughter to you in marriage," and threatened me. He said, "I will kill you and leave you in the cellar." Then seeing that I had no other choice, I surrendered. He

violated me. He gave me hand full of money. I threw the money at his face and ran away.

I could not tell anything about the affair, as I was ashamed. This man started to call me to his house wherever he saw me. One day he called me again. Simon saw this. He asked me what it was all about; and I told everything. Simon said, "You go where he wants you to go. We will follow you and turn him to the police." Later, Mardiros called me to his house in Incirdibi, Kumkapı. He said the house was empty. I promised to go. I went to the house at the set hour. I left the door ajar. Mardiros unbuttoned his trousers. I unbuttoned mine on his insistence. Just then Simon and Kurian came in.

They started slapping, beating him saying, "Are not you ashamed of yourself? There is bloodshed everywhere; people are shedding tears of blood. And you are trying to seduce children. They said, "Get up! We will take you to the police." Then Mardiros started begging. He said, "I will give you 300 – 500 Liras. Please do not disgrace me." They did not accept it. I went down stairs out of fear. Then, Simon and Kurian came down stairs and we left.

I told my mother the things happened. Mardiros Tellian sent Kirkor Vartazian over to our house and wanted my mother not to tell the police. He offered 100 Liras. My mother did not accept it. Upon this Mardiros denounced Simon and Kurian to the Ministry of Defense saying, "They are helping soldiers escape." When, at the end of the investigations carried out, it was understood that it was a nothing but a calumny they were set free. Since nothing came out of the denunciations Tellian, this time, went over to the police headquarters and accused us with using force, threat, and theft.

It is claimed that you, together with Simon and Kurian, on the same day, have stolen Mardiros's money by using force, and threatening him. What do you say?

I did not hit him whatsoever. I neither threatened him nor took his money. I told you the truth. This is how things happened.

Do you have any claims on Mardiros Tellian's violating you by force? How can you prove your claim?

I do not have any witnesses on the first incident. Simon and Kurian are witnesses to the second. I will not sue my personal case, because I do not have time.

Sign your testimony.

Yes, sir.

(Signed)

----- ✎ ----- ✍ -----

Testimony of Ohannes's son Mardiros Tellian, 55 – medium built, plump, prominent eyes, medium nose, gray mustache, gray hair, round chin – from Divriği, married, lives at his own house, number 24, in Gedikpaşa Sarayı [District]; deals with bran trade in Unkapanı, selling wheat and bran at a shop below the mill. (March 22, 1915)

Do you have goods and property, any children?

I do not have any goods and property other than the house I am living in; I have children.

Have you ever been sentenced for any offense? Have you ever been imprisoned?

I have been living in Istanbul for forty years. I have never been sentenced.

It has been claimed that you having deceived the child named Kirkor violated him by force at your house in Gedikpaşa, and when you were about to violate the boy at your house in Kumkapı İncirdibi Simon and Kurian hearing the incident entered your house and saw you. What do you say?

Kirkor's father is my townsman. I know him. I always go to him to buy fez and to mold them. I have never asked him to send the fez I left with the child. The child has never come to my house either. I did not do such a thing. I did not call him to my house in İncirdibi. I am a church member. Simon has been living in one of the houses belonging to church for a long time. He did not pay his rent for the last nine months. I pressed him for the rent a week before the incident.

I had my house in İncirdibi painted. Taking the key from the plasterer, I went to see my house. The street door was open. I saw Simon and Kurian together with Kirkor in the house. Simon and Kurian attacked and beat me up. Simon took out a bond from his pocket and told me to sign it claiming that I took 500 Liras of loan from him. When I said I would not sign it, they both attacked me and took 20 One-Lira banknotes, 7 Ottoman liras, and 3 English gold coins and ran away. Kirkor did not take part in the attack. I realized that they have been following me in accordance with a plan. When they saw me entering the empty house they decided to realize the plot. When they came close they told me to sign the bond and give my daughter to Kirkor in marriage. The truth is as I say. I did not tell anybody about the incident, because I was ashamed. They later ascribed a charge on Simon and Kurian, and informed the Ministry of Defense, and benefited from the consequences. Upon ascribing of charges on them and me I was detained by the police. I told the truth there as well. Simon and Kurian, taking the informing of the police for granted, claimed that I violated Kirkor. As their case does

not rely on any particular proof, and as I do not have reliable evidence at hand I will not pursue my case.

You have sent a man to Kirkor's mother and offered her some money in return for their not suing you. Is that true?

I have never made such an offer. But, somebody named Kirkor came to me and said, "They are going to ascribe you a charge. Make a favor to the child and save your honor." I said, "I cannot do anything to get rid of the problem. The child is already a student at the Bahçecik School. If they want, I can meet his education expenses for two years. So, he can continue his education." Later Kirkor came to me and said that the child's mother wanted 40-50 Liras. I did not accept it, and I did not send the child to the school. This is how the events developed.

Please sign your testimony.

Of course.

(Signed)

----- ✎ ----- ✍ -----

The testimony of Parsih's son Nerses, taken under oath, 32 – called in as a witness for he is not a relative of either party, and has no enmity or has any other kind of relation to the parties – the Principal of the Gedikpaşa Armenian School, living at number 53 Hisardibi, Kumkapı. (March 23, 1915)

Mardiros violated Kirkor by force. Kirkor, Simon, and Kurian beat Mardiros threatened him and took his money by force. What do you know about the case? And what did you see?

I am always in Galata. One day Mardiros called me to Havyar Inn. He said that a woman came to see him and told him allegedly that as he had violated her son he had to pay for her son's school expenses for a year or two. Upon my question, he said the claim had no ground, and that he would meet the child's school expenses just as a favor for a year or two. He said he did not know why they plagued him thus instead of suing him. I told him the necessary things. I know the woman he talked about for her other child is a student at our school. Mardiros wanted me to tell the woman that he would meet the child's school expenses for a year or two just to get rid of the problem he was suffering from. One day I asked Kirkor's mother the issue when I went to give her Kirkor's monthly school expense. She started screaming and shouting. She said, "Since my son's honor has been besmirched he should send my son to America for education for 4-5 years to clean his sullied honor." When I

inquired why she did not sue him; she said, "I am going to, but I am investigating the issue deep." From those words I did not understand whether the child was violated or not. This is all I know, and heard. I do not know anything else.

In the first questioning Simon and Kurian said that they saw Mardiros Tellian and Kirkor with their pants down and they slapped them in the face, and that they left upon Mardiros's request. Who said this?

Mardiros said that the woman was claiming thus, but that it was not the truth.

Sign your testimony.

Yes, sir.

(Signed)

----- ✎ ----- ✎ -----

The testimony of Agop's son Artin, taken under oath, in his sixties – called in as a witness for he said that he is not a relative of either party, and has no enmity or has any other kind of relation to the parties –living at number 11 Cevizlik, Bakırköy, running a grocery store at the same address. (March 23, 1915)

Mardiros violated Kirkor. Kirkor, Simon, and Kurian took Mardiros's money by beating and threatening him. What do you know about this?

I am a member of the Hntchagian organization central committee. Last year on January 22, Kirkor's mother applied the organization with a petition. In her written petition and statements she was complaining about Mardiros Tellian who violated her son Kirkor by force. She said that it would not be proper for him to continue as a member in the organization. We called over the child. He said that he was violated at Tellian's house, that later he called him over to the house in Incirdibi, and that he informed Simon about affair. He said he went to the house in Incirdibi where he was invited and explained Simon and Kurian's arrival in detail. The same day Tellian applied to us and said, "One day Simon and Kurian, two of the members of our organization, came to my empty house in Incirdibi and took 27 Ottoman Liras and 3 English Liras by force, and slandered me of violating a child." Then we launched an informal investigation. We searched for Simon and Kurian. Then we learned that they were taken to the Ministry of Defense on Tellian's denouncing them saying, "They are helping the Armenian soldiers desert the army." Then we invited Kirkor's mother. The woman said, "If Tellian sends my son to the US and meets his expenses for five years I

can renounce my claim on him.” We called Tellian and he said he would not do such a thing but would pay 40-50 Liras for the child’s education at the Bahçecik School.

Then, I asked him why he did not inform the police when Simon and Kurian took his money by force, and forced him to answer. He said he neither informed the police nor he informed the military authorities on Simon and Kurian. He said, “Assume that I violated Kirkor. Is it rational to pay 500-1.000 liras to an American School for the child’s education?” Upon Tellian’s words I was convinced that Tellian had committed the offense he was charged with. Upon sides’ not reconciling I informed the Police Headquarters saying, “There is such a case, please apply the necessary procedures.” Then the police started an investigation. Later, Tellian’s brother, Stephan, came to me and said that Tellian was willing to pay 90 liras to the child’s mother, and that he would pay 30 liras more from his own pocket if they renounce their claims on the case. I called Kirkor’s mother. She signed a document declaring that she will not sue Tellian, and that she denounced her claims on Tellian as she had already taken some 100 liras. When Tellian applied to us he only said that Simon and Kurian took his money by force, he did not say anything about their beating him. Simon and Kurian said that they did not take Tellian’s money by force but that they saw Tellian just as he was violating Kirkor. This is all I know.

Could you please sign your testimony?

Certainly.

(Signed)

Clerk

(Signed)

----- ✎ ----- ✍ -----

The testimony of Avadis’s son Samuel Tomadjian, taken under oath, 37 – called in as a witness for he is understood not to be a relative of either party, or has any other kind of relation to the parties – living at number 2 Feriköy Kuyulubağ, a yarn dealer at number 19 in the Sebuhyan Inn on the Çakmakçılar Hill. (March 24, 1915)

Mardiros violated Kirkor. Kirkor, Simon, and Kurian took Mardiros’s money by beating and threatening him. What do you know about this?

I did not see the case happening. The sides informed the Hntchagian Party about their claims on the other side through their written applications. On their will the party started an investigation. When we called them to the guesthouse next to the Gedikpaşa School and asked about the case they all denied the charges. It was said that Simon and Kurian were helping the deserters. They refused the charges saying that it was all Mardiros's imputation. On the other hand, Mardiros was saying that he did not do such a thing. We repeatedly questioned the case. We were not convinced on taking of money from Tellian. In fact, none of them accepted the charge. It was claimed that Mardiros went to Kirkor's shop to mold a fez, and when Kirkor took the fez to his house he violated the child, and later called the child over to his empty house when he saw him at the church. Upon this Kirkor informed Simon about the case. Both Simon and Kurian insistently claimed that when entered the house they saw that both of their pants were unbuttoned. Kirkor's mother raised her accusations thus. When we questioned Mardiros repeatedly on the issue he said, "Why are you still delving into this? I admit I got into a mess. Let's get over with it." He accepted and confessed that he violated the child. He wanted to settle the issue by offering some 50-60 liras the child's mother. But the child's mother demanded 100 liras. I told Mardiros that if he would not give the amount the mother demanded the case would be sued as the police was already investigating the issue. Mardiros agreed to give 100 liras. He even brought the money to my office. I was busy at the police station; when I returned, I saw the woman putting the money into her purse. They tried to settle the issue thus. Moreover, after having been called by the court, Mardiros requested, "The issue is settled for both sides. Do not bring it to the day light anymore. I can be held responsible for any word you might say against me." Since you invited me as a witness and told me to tell the truth and I sworn in, I am obliged to tell the truth. This is all I know and heard.

Sign your testimony.

Yes, sir.

(Signed: Samuel Tomadjian)

----- ----- -----

The testimony of Agop Avadis, taken under oath, 46 – called in as a witness for he is understood not to be a relative of either party, or has any other kind of relation to the parties – tenant at number 24, Beyoğlu Agha Mosque Agha Street, a typesetter at the Sebuhyan Inn on the Çakmakçılar Hill. (March 24, 1915)

What do you know about Mardiros's violating Kirkor by force; and Kirkor, Simon, and Kurian's taking Mardiros's money by force and threatening him?

We were not together when it happened. I actually did not see anything. Kirkor's mother and others denounced the issue to the Hntchagian Party of which we are members. An investigation was started. I was there during the investigation. Simon and Kurian were saying that they caught Mardiros just as he was violating Kirkor in the empty house. They were rejecting the charge of stealing Mardiros's money. They said, when they found Mardiros in such a situation, they wanted to inform the police, but, that they did not inform the police as he begged them deeply; they also said that if they were to inform the police they were afraid that he might suffer a stroke. We wanted to reconcile them. Kirkor's mother was saying that she would reconcile on condition that her son was sent for five years' education in America. We told Mardiros. He said, "If I give 100 liras for a year for education in America it will cost me 500 liras in five years, if I pay 200 it will amount to 1.000 liras. Assume that someone did such a thing, would he give 1.000 liras?" And I said, "It is not our concern, it is all up to you." This is all I know. Later I heard from Samuel Tomadjian that Mardiros had given 100 liras to Kirkor's mother. But I did not see it. This is all I know and heard.

It is said that Mardiros admitted saying, "It happened. I got into a mess. Let's get over with it!" is that so?

I did not hear such a confession from Mardiros. When I heard that he gave 100 liras I did not even ask him anything.

Sign your testimony.

Yes, sir.

(Signed)

----- ✎ ----- ✎ -----

Testimony of Karabet's son Bogos Kurian, 50 – born in Bahçecik, middle height, flat forehead, hazel eyes, prominent nose and mouth, large and hollow chin, beardless, brown eye-brows, hair and moustache, dark-skinned – a hotel owner in Bahçecik, and the warden of the American School. (April 3, 1915)

Have you ever been sentenced and imprisoned? Are you literate? Are you married?

I have never been sentenced to imprisonment. I am literate. I am married and I have a child.

It is said that Mardiros violated Kirkor by force. Simon, you, and Kirkor are said to have taken a certain amount of money from Mardiros by force and threat. How did it happen?

As the warden of the Bahçecik American School I used to go to Istanbul frequently. I was in Istanbul to buy books. I met Simon, whom I had known for a long time, on my way to Beyazıt from Kumkapı in the morning of December 10. Simon said, "There is something going wrong. Let's pursue it." I asked, "What is it?" He said, "Some Tellian seduced Kirkor, one of the students of Bahçecik School, and trying to violate him. Today he took him to the empty house there. He is going to violate him. Come let us pay them an unexpected visit." I accepted Simon's scheme after a moment's hesitation for he was one of our school's students. I did not know Tellian before. We went to Incirdibi together with Simon. Simon pointing the house said, "This is where he brought the child." I pushed the street door. Both flanks of the door flew open. I understood that the door was closed without being bolted, and when it flew open I saw that the house was in repair. I entered through the door with Simon. I called out, "Anybody home?"

When I looked up the stairs I saw the man whom I did not know before; later I learned that he was Tellian. I climbed the stairs. Simon was behind me. Tellian's pants were unbuttoned. Kirkor was standing in the corridor pants taken off, underwear down. Seeing this I spat on Tellian's face. I said, "All the world is shedding tears of blood, but here, you are deceiving peoples' children and violating them." I slapped the child once because I was blinded by rage. The child started to weep out of shame. I said, "I will now go to police and inform them," to Tellian. He started begging. He said, "Do not besmirch my reputation, and let us reconcile. Let me give you some money. I will give you a hundred or three-hundred liras, just let me be." Then I said, "Honor is not a commodity." I took out a piece of paper. I told him to sign the paper declaring, "Simon and Kurian came in to my house as I was about to violate the child, and took him away," from Mardiros's mouth. He did not want to sign it. When I went down the stairs to inform the police, Kirkor and Simon said,

"Tellian fell unconscious." When I went up the stairs I saw Tellian really stupefied and sad. I did not feel it necessary to inform the police.

I took Simon and Kirkor out. I went to see his mother and informed her. Later, I went back to Bahçecik. Some five or six days later, Simon, and I were called to the Sultanahmet Draft Office. The military officials there said, "You are said to be helping the non-Muslim soldiers desert the army." Having declared that we had no information about the issue, we told them about the Tellian and Kirkor affair. They set us free, and did not do anything else. Then I went to Bahçecik. Now, you have invited and came here. We definitely did not beat Mardiros, did not take his money, and neither forced him to sign a written proof. But Mardiros said he would give us money. We refused his offer strictly. This is what it is all about.

How did Simon hear that Mardiros Tellian was going to violate Kirkor; and what did Kirkor tell him?

Simon declared that he saw Kirkor talking to Mardiros Tellian, that he was suspicious of Tellian's following him, that when he asked Kirkor he said Tellian offered him money to violate him, that he saw him going to the empty house, that he wanted to spy on him; and offered me to go with him, and I did.

Did Simon tell you that he had also heard that Mardiros violated the child?

No, he did not say anything like that. He did not say that he was informed about Mardiros's violating the child. Later, Kirkor told us about the affair in the presence of his mother. Mardiros Effendi went to their fez shop to have his fez molded. He ad his fez sent to his house with him and violated him there. I heard it from him.

Sign your testimony.

Yes, sir.

(Signed)

----- 20 ----- 02 -----

Following is presented hereby for further investigation. April 3, 1915.

As there is no clear information in the copy of the report, pertaining to Kirkor's examination, sent by the Department of Health, whether Kirkor was subjected to brute force and was violated, the report is sent to the mentioned department to be asked once more on the case. Since Mardiros Effendi declared that he was 55 years old, the Department of Health should include information on whether he is capable of committing such a violation, and if Kirkor's re-examination is necessary to follow the traces of the violation he shall be re-examined, the report should also include information on whether the traces stem from Mardiros's attempts. April 4, 1915.

Further explanation was required on Kirkor's examination; as the case is explained in detail no further explanations are found to be necessary. Mardiros, who says he is 55, has no claims against the charges pertaining to his capability in committing the stated violation. As there are no rules declaring that a person of the stated age cannot commit the stated act, unless he is sick or disabled, and as the request pertaining the issue is not deemed necessary, the document is hereby sent back for further considerations and for the declaration of the basis of the relevant article. April 5, 1915.

The report only explains that there is no trace of physical coercion or forcing, and as the violation of the mentioned person could not have been understood clearly, the document is hereby send back for the completion of the necessary procedures. April 6, 1915.

Chief Assistant of Police
(Signed)

----- ----- -----

As detailed information on the requested explanation had been given earlier by the Department of Health, the report is hereby reiterated. April 17, 1915.

(Signed - Sealed)

The investigation documents have been discussed and examined. The requested investigations carried out on Mardiros Effendi who is said to have violated the child named Kirkor; and on Kirkor, Simon and Kurian, who are said to have beaten Mardiros Effendi and taken certain sum of his money by force, have been completed. As no legal evidences have been found on Mardiros's violating the boy, and on others' seizing money by use of force and threat, it is hereby requested and claimed that they should be held

exempt from trial in accordance with the Penal Proceedings Law Article 123.
April 20, 1915.

Chief Assistant of Police
(Signed)

The indictment is hereby discussed. The investigations of the non-detainee Mardiros Tellian, convicted of violating the child named Kirkor, whose identity is given; and of Kirkor, Simon, and Kurian who are convicted of seizing money from Mardiros Effendi by force and threat are hereby completed. As no evidence have been found on the convicts' attempting the mentioned offenses it is hereby decided that they shall be held exempt from further trials in accordance with the Penal Proceedings Law Article 123, and that the investigation expense worth of 80 kurushes shall be taken from Kirkor. April 21, 1915.

Seal: Chair of Investigation Court at Istanbul Court of First Instance.

Approved: April 21, 1915

Date Received: April 22, 1915

----- ----- -----

REPORT

This report is drawn and signed upon finding of seven coins marked “II” and two Ottoman liras – which were set to be given to Arshavere, one of the officials at the Division of Political Affairs, due to a cause – in Arshavere’s right pocket. June 27, 1915

Gedikpaşa Registry Officer	Political Division Official	Gedikpaşa Assistant Chief of Police
(Signed)	Hidayet	(Signed)
(Signed)	(Signed)	Official at Gedikpaşa Station
		817 Vehbi

----- ----- -----

Gedikpaşa Regional Constabulary

1
512

To: Beyazıt Central Police Station

Two guns, a Smith-Wesson and a Willie – including their cartridges, and 12 bullets, in and out of the cartridges – were found on Arshavere Effendi, one of the officers at the Beyoğlu Political Division, who was caught in *flagrante delicto* as a result of the preventive measures taken at Tellian Effendi's due to the known issue, have been confiscated and handed over to Hidayet Effendi, an officer at the same division, and sent. Moreover, the 9 Ottoman liras, found on Arshavere, the characteristics of which are written on the relevant reports, have all been put in a signed envelop and handed over to the concerned officer, and Arshavere was also sent together with the same official. June 27, 1915

Gedikpaşa Assistant Police Officer
Ahmet Hamdi

----- ----- -----

REPORT

Arshavere, one of the officers at the General Directorate of National Police Organization Division of Political Affairs, has threatened Merchant Mardiros Tellian, living at his own house – number 24, on the Kilise Street of the Bostanali District in Gedikpaşa – saying that he had a list proving that he and his friends had helped the Caucasian Armenian Organization; and further said that he was going to start an investigation and if he were to pursue the investigations further they would be sentenced even to death.

He left after having said, in relation to the document he was holding, that the case must be curbed, that he would talk to the relevant people to learn how much would this cost, that he would come back two days later and talk to him, that this could be settled only by money, that he had to find some money until he comes back. Upon Tellian Effendi's application to the police, after Arshavere's leaving, the police officers, whose signatures are below, went to the mentioned house on June 26, Saturday, at about 17:00 o'clock and took their positions in one of the rooms upstairs. As indicated in the other reports, 7 marked and 2 unmarked, 9 Ottoman liras in total, were given to Tellian Effendi to be given to Arshavere Effendi. Although they waited until 24:00, they left the house, as Arshavere did not come; and on Sunday morning at about 09:30 they returned to the house. Waiting for about an hour, Arshavere Effendi came in, and was taken to the room down stairs located on the left side of the main entrance by the owner of the house Tellian Effendi. When he closed the door half way, we all went down stairs. When we came to the room's door; civilian officer Hidayet took his position at the main entrance door, behind Hidayet Effendi was police officer Vehbi

Effendi, and on the kitchen side was the Assistant Police Officer Ahmet Hamdi Effendi. We heard these through the half closed door: In order to curb the issue Arshavere first asked for 1.000 liras. Although Tellian Effendi insisted on curbing the issue for 200 liras Arshavere consented to 250 liras at the minimum. Tellian Effendi told him that he would give only 30 liras that day, and would pay the remaining sum within 3 or 5 days. Arshavere accepted this. Tellian gave the 9 liras he had, and came out of the room to bring the remaining sum from upstairs. Then, we entered the room and caught Arshavere Effendi, and confiscated the two guns found on him.

Hamdi Effendi said that he heard only Arshavere Effendi talking of 1.000 liras and then agreeing to 250 liras; and that he heard Tellian Effendi agreed to pay 30 liras that day as agreed and that he would pay the remaining amount within 3 – 5 days, that he heard him counting the 9 liras on him aloud; and after his leaving the room to bring some more money to complete the agreed 30 liras they entered the room and caught Arshavere Effendi. And Vehbi Effendi said that he heard the counting of 9 liras aloud, that some more money would be brought from upstairs to complete the remaining sum, and that when Arshavere was brought to the police station the previously marked coins were found in his trouser pockets.

This report has been drawn, read, and taken under signature by us. June 27, 1915

Mardiros Tellian

A bran dealer, living at his own house
number 24, on the Kilise Street of the
Bostanali District in Gedikpaşa

(Signed)

An officer from the Beyazıt Central Police Station

817
Vehbi

An officer from the
General Directorate of Police Organization
Department of Political Affairs

Hidayet

Assistant Police Officer at the
Gedikpaşa Region
affiliated to Beyazıt Central Headquarters

Ahmet Hamdi

----- ----- -----

REPORT

Although the room, above the quilt-maker on Eğri Street, in Feridiye, Beyoğlu, where Nishan Effendi – one of the officers at the General Directorate of National Police Organization Department of Political Affairs – was staying was searched at 13:30 on June 27, 1915, Sunday, upon an official necessity, nothing was found. On returning, Nishan was seen in the Tarlabası Street and was caught. He was taken to Taksim Central Police Station. The private documents found on him were put in an envelope, signed, and given to him. The revolver he said he had at home was brought to the station and seized. This document has been drawn, and read to the concerned parties, and signed. June 27, 1915.

Officer from General Directorate of
National Police Organization
Department of Political Affairs
Hidayet

Officer at the Beyazıt Central Police
Headquarters
817 Vehbi

Assistant Chief of Police at the
Beyazıt Police Headquarters
Ahmet Hamdi

----- ----- -----

REPORT

This report drawn after conducting of a search on June 27, 1915, Sunday, at 13:00, as it was deemed necessary by the authorities, over Arshavere Effendi's residence – one of the officers at the General Directorate of National Police Organization Department of Political Affairs living in a room on the upper floor of Madam Cleopatra's apartment at number 124 on the Tarlabası Street, Beyoğlu; where a hand-made picture showing Armenia, some letters of personal correspondence, postcards, letters, a 3-volume book on the Armenian cities, a seal bearing the letters [E M R A S Y], a document folder covered black, a not book, 11 unused small note pads, and a box containing writings written with rubber letters, and alike material were discovered and have all been brought to the central headquarters – has been read to the concerned, and signed. June 27, 1915

Officer from General Directorate of
National Police Organization
Department of Political Affairs
Hidayet

Officer at the Beyazıt Central Police
Headquarters
817 Vehbi

Assistant Chief of Police at the
Beyazıt Police Headquarters
Ahmet Hamdi

----- ----- -----

The testimony of mid-height, blonde, long face, brown eyebrows and hair, beard and mustache shaved, wearing black jacket, white vest, navy and white trousers, sharp nosed, Jassi's son, Political Office Second Section Officer Arshavere, 27, from Boğazlıyan, Yozgat, tenant at number 124, third floor, Tarlabası avenue, Beyoğlu. (June 27, 1915)

How long have you been working as a Political Branch Officer? How much do you earn?

I have been working for two years; I earn 15 liras per month.

Is your family in Istanbul, if so who are they and how many people are they?

My family is in our hometown. I live by myself in Istanbul.

How much rent do you pay for the house you live in?

I pay 1,5 liras.

Where and which school have you attended? Which jobs have you worked in until now?

I attended Talas American College¹⁶ in Kayseri, and Ipek College¹⁷ in Bursa. For some time I worked as an English teacher at an Armenian School in Egypt. After the declaration of the Constitutional Monarchy, I joined the Hntchagian Organization and served about 4 years. Then, I resigned and went to Egypt and, as I have said, I worked as an English teacher.

Who else lives with you in the house you live?

I live alone in the room I rented.

It is said that, on June 11, at about 22:00, you were at Mardiros Tellian Effendi's house on the Gedikpaşa Mevâiye Street. Why did you go there?

I got to know Tellian from a boy issue. That night he told me he wanted to see me for an important issue. He invited me to his house. I went there around 21:30, 22:00. Having said, "You are doing an important

¹⁶ Was established in Talas in 1889 by the American missionaries; missionary Henry K. Wingate was appointed as the principal in 1893. The school premises were used as a hospital during the First World War; and as an orphanage between 1919-1923. The school took up education in 1927 upon permission, and was closed in 1968.

¹⁷ The school was opened on April 2, 1888, under the name of "Harir Darüttalimi" [Silk College]. Sericulture and seedling was taught to the 12 students of the school. In 1894 the school was moved to its new premises in Eşrefiye district, near Maksem, and assumed its new name as "Sericulture Institute." Ergin, Osman. *Türk Maarif Tarihi* [History of Education in Türkiye]. İstanbul: 1981, Vol: 3-4, p. 875.

job. I wanted to talk to you. It is important for me.” He said he wanted to talk on an issue in detail, but due to lack of time he told me to go to his house on Saturday no matter what. I accepted the invitation and left. I could not go during the daytime on Saturday. I went there at 22:00; he gave me a warm welcome. Then he said, “Some of my documents might be among the documents seized by the officials at the organization. I am afraid that the organizations might harm me, since I do not get along well with them. Please, check the documents, if there is any document about me, please let me know. Protect me, there might be something harmful in it.”

I told him that mentioning this to the authorities would not cost less than 1.000 liras. As he begged, I reduced to 250 liras and told him that I was going to protect him. After arranging a meeting for 3-4 days later, I took 9 Ottoman liras from him, and was going to get the remaining 241 liras at the next meeting as agreed. I took the money. Right at this moment a civilian police and a police officer came into the room searched me, took my documents, revolver, and bullets. Since I was holding the money in my hand they did not see it. They took me to Gedikpaşa police station. On the way, I put the 9 liras into my pocket. As they searched me once again, they found the money in my pocket.

Where have you seen Tellian Effendi on Thursday? Has anybody else seen you at that moment?

That day, at 17:30, I went to the Fıskiyelikahve in Tavukpazarı and asked the coffeehouse manager Kapril, my sister's husband, whether there was a letter from my hometown. He said, “There is none.” Then, I left and went to a confectionery, of which I do not know the name, across Çemberlitaş. I had cherry and apricot ice cream there, and a few cups of ayran¹⁸. As I was taking a walk on the left side of the avenue towards Beyazıt, following the cable car. I came across Tellian Effendi in front of the cemetery. He was alone. As I have just said, he invited me to his house.

You say you met Tellian at 18:00 and went to his house at 22:00. What did you do and whom did you meet in the period in between?

Meeting Tellian Effendi, I went to Beyoğlu, passing by the Political Branch Office, Eminönü, the bridge, and the Tünel¹⁹. I went to Surgeon Zartar Effendi's office on Mis (?) Street in Beyoğlu. I could not find the doctor there. However, his servant, whom I do not know by name, was there. After treating my bullet wound on my knee and bandaging it my

¹⁸ Yogurt drink, made of yogurt and water.

¹⁹ Tünel [tunnel]: One of the oldest subways – funiculars – in the world. It was completed in 1874 by the French civil engineer Eugene-Henri Gavend. The “Tünel” connected the Galata and the Pera districts together – the former was where the trading took place, where the stock exchange and customs stood; the latter, situated over a hill with a 24 % slope, hosted the hotels, embassies, and houses.

self, I went to Sirkeci following the İstiklâl Avenue, Yüksek Kaldırım, Karaköy, the Galata Bridge, and Eminönü Avenue on foot. There I saw one of the central sea commissioners, Commissioner Mertis Effendi, casually dressed, at the coffeehouse below Çakır's coffeehouse.

Without talking to him; I followed Bab-ı Âli and Divanyolu avenues, did not talk to anybody, did not stop anywhere, and I passed by Gedikpaşa Police Station. I knew Tellian Effendi's house was somewhere near Armenian Church; however, I did not know the street and the house number. Because of this, when I turned around the corner down the police station I asked Tellian's house to an Armenian, whom I do not know and cannot define. He showed me the house. Tellian Effendi's younger daughter opened the door and asked me what I wanted. I introduced myself. Then came Tellian Effendi and let me in. He took me to a room on the left on first floor. I had already told the things happened then on.

Did you inform anybody either from the Department of Political Affairs or any officials about this issue?

As I knew the content of the subject at our first meeting, I naturally did inform neither the Department of Political Affairs nor anybody else.

When you met Tellian Effendi on Thursday, even though he said he had something important to tell, what made you delay this important issue to Saturday?

After chatting about daily issues, he said he was going to talk about an important issue but because it was late he wanted me to visit him on Saturday. Even though I insisted he did not want to talk. I offered him to meet me at a coffeehouse or at the police headquarters he rejected. He said it would be the best to talk at his house, and I left.

Your testimony has been read. Please sign if it is correct.

Certainly.

(Signed: Arshavere Sahakian)

----- ✎ ----- ✎ -----

The testimony of Ohannes son Mardiros Tellian Effendi, 58, an Ottoman subject living at number 24, Gedikpaşa Sarayı; dealing with bran and flour trade at a shop, number 47, in Unkapanı. (June 27, 1915)

Where do you know Arshavere Effendi, officer at the Department of Political Affairs, from and for how long?

I know this man since last December. What's more, they, Arshavere and Simon Alexian, a shoemaker living at a house in Gedikpaşa Sarayı, are members of Hntchagian organization. They had threatened me, in the name of the organization and took my 30 liras and 30 kurushes then. This issue was taken to the Police headquarters. Simon was even held under arrest for 8 days and Arshavere saved him. I know him since then.

When and from whom did you learn that he was an officer at the Department of Political Affairs?

I learned that he was an officer at the Department of Political Affairs from Tomadjian, who is a broker at number 19, Sebuhyan Inn, on Çakmakçılar Hill, who is still in exile in Çankırı.

Did you invite Arshavere on June 11? If so, where did you see and invite him?

I told you who he was. Since I knew what kind of a person he was previously, I never did invite him to my house, and I will never. But on June 11, Thursday night, at 22:10 there was a knock on our door. I opened the door myself and tried to figure out who he was, I saw this smart looking person with glasses, standing in front of my door. When I asked what he wanted, he told me that he wanted to talk. I let him in as a matter of courtesy.

As soon as we entered the room downstairs, I asked who he was and why he came. He said he was Arshavere Effendi whom I met last year and that he wanted to talk about an important issue. As I heard his name, I was scared. Unfortunately, I have already let him in and I could not possibly do anything. I asked what the matter was. He talked about getting wounded in Beyoğlu and thus he saved the Council of Ministers, he also mentioned that Talât Pasha valued him greatly for his deed, and appointed 2 police officers at his command. He asked whether I gave money to the Hntchagian organization. When I said, "I did not," he said, "maybe you really did not, but I saw a document in Armenian, about your giving 10 liras to the organization, among the documents that was seized from the organization members. Maybe this paper was going to be sent to you by the Hntchagian organization. I took the document by guaranteeing the Office of Correspondences that I would give it to you, as I knew you." Then he showed me a green paper, as big as a hand, which had Armenian writings in purple ink.

"Mardiros Tellian. 10 liras," read the paper. It was written on January 15. Then he took out another paper in Turkish and told me it was a detailed police report. He said it was against me, and was drawn by three people, and whether I wanted it to be put into procedure or not. Remembering what happened last year and in order to entrap him I said I was desperate and needed his help. He replied, "Then I will talk to those three people and let you know the result tomorrow, then we can do something."

I knew this was a frame to get money from me. I told him I was going to go Karaköy and that he should come on Saturday after 17:00 fearing that I might not be able to see central headquarters officer Bahri Bey and tell him about the frame. Although he said, "I will let you know. Come to Tramway Avenue and we shall meet there," I refused.

After he left my house, I told my son Karabet to follow him. A little later Karabet came back and told me that after turning the corner he went towards the Tramway Avenue, passing the Gedikpaşa Police Station. Then I sent my son to the station and asked assistant commissioner of police to come over to my house. Because he was on vacation, police officer İzzet Bey arrived. I informed him about the issue and asked if Bahri Bey was at the station. He told me he was there, but I preferred to inform him in the morning. I went to the station early Friday morning and informed Bahri Bey. As he arranged the 9 marked Turkish liras, I put them in my moneybag. Saturday at 17:00, Bahri Bey together with 4 civil police officers came but Arshavere did not.

As we waited, just like the day before, around 09:00, Arshavere came to my house alone. I welcomed him in the room downstairs. He said he could not come the night before because he was too busy. Due to the known importance of the problem, he said it was very difficult to solve this issue even for 1.000 liras, but for my sake he could solve it for 250 liras and destroy the mentioned paper; otherwise the results would be much severe. I said 250 was too much and asked for another 50 liras of discount. "Impossible," he said, "but I'll try to take care of it." Having thanked him I said, "Then I will give you some 20 or 30 liras in cash now, and I shall pay the remaining amount within three or four days." He told me to give the remaining amount as soon as possible. I said I was not doing so well, therefore I would be able to give the money within this time, but he should take the previously marked 9 liras, which I had in my moneybag. I gave the exact 9 liras and told him that I was going to fetch 21 liras from upstairs and left the room. Then the police officers waiting outside caught him red-handed and took him to the station. Revolver and other documents were found on him along with this money. This is how it happened.

Did anybody saw or hear him keep coming to your house and threaten you for money?

My entire family saw him keep coming to my house; however, nobody saw him threatening me and asking for money. But water seller Bedros' apprentice Zari told me that he saw him showing me the papers, behind the curtains.

You have read your testimony. Please sign if it is true.

(Signed)

----- ✎ ----- ✎ -----

The testimony of Karabet Effendi, 16 – living at number 24, Gedikpaşa Sarayı, with his father Mardiros Tellian – a student at the Armenian Getronagan School²⁰ in Galata. (June 27, 1915)

For how long, and from where, have you known Arshavere, an officer at the Department of Political Affairs?

I do not know him. I first saw him when he came to our house on Thursday evening. I learned from my father that his name was Arshavere.

Why did this man come to your house and what did he talk with your father? Tell us the truth please.

I do not know why he came to our house. Thursday night around 10:00 somebody knocked on the door. When my father opened, this man whom we do not know, told my father that he wanted to talk to him and entered. They went into the room downstairs. They talked for about an hour-and-a half. But I do not what they talked about. When he left my father sent me to after him in order to know where he went. I saw him going towards Tramway Avenue passing the Gedikpaşa Police Station; I ran back and told my father. I asked my father why he had come. My father said the man had a paper from the Hntchagian organization proving that my father had given 10 liras to the Hntchagian organization, and that this paper was seized from the organization by the authorities, that this man was trying to get money from him, that he was a civilian police officer, and told me to fetch assistant commissioner of police. So I went to the police station; however, since the assistant commissioner was on vacation, police officer İzzet Bey came instead. My father told him about the issue. The other day he informed Central Police Officer Bahri Bey. Although Bahri Bey and few other officers came over to our house and waited all Saturday night Arshavere did not show up. The other morning the officers came again and hid themselves. The officers caught Arshavere as he was taking 9 Ottoman Liras from my father, and they took him to the police headquarters. This is all I know.

Did anybody else, besides your father, from your house or outside hear or see this?

²⁰ Patriarch Nerses Varjabetyan invites major Armenian donors to Patriarchate on December 16, 1882, for the repair of Patriarchate and establishment of Getronagan School. The Patriarch realizes that he will not be able to continue these projects due to his sickness and before he dies, he assigns priority to the school's establishment with donation and postpones repair work at the Patriarchate. Following the death of Patriarch Nerses Varjabetyan in 1885, "Nerses Varjabetyan Education Society" is established. The construction of the school began on May 6, 1886; and on September 1, the same year, the academic year started with 64 students following Patriarch Archbishop Harutyun Vehabetyan's opening the Getronagan School that was established for the higher education of the Armenian youth.

I do not know that. Maybe my mother knows as much as I do. Also, water seller Bedros's apprentice Zari knows this as well. Nobody besides these people knows this.

Your testimony has been read. Please sign if it true.

Certainly.

----- ✂ ----- ✂ -----

The testimony of Hogas's son Zari, 17, single, from Eğin²¹, lives in a house on Gedikpaşa Bilezikçi Han Street, does not know the number of the house, apprentice at Bedros's water shop in Nuruosmaniye, Çarşıkapısı, number 23. (June 27, 1915)

Arshavere Effendi from the Political Branch came to you neighbor Mardiros Tellian Effendi's house on the night of June 11, around 22:00 and showed a paper from the Hntchagian organization asking for 10 liras from Tellian Effendi, and said he found this paper among the others seized by the police at the organization and asked for money to destroy this document. Then today he got there to get 9 liras and you have witnessed this event. Tell the truth on whatever the thing you have seen and heard is.

Thursday night at 22:00 I was sitting with Mardiros Effendi's son Karabet, in front of their house. Meanwhile, somebody looking very smart came and knocked on the door, whom I learned later was Arshavere Effendi. Mardiros Effendi asked what his name was and he said he wanted to talk about something for a few minutes. They entered the room downstairs. Karabet asked me who this stranger was. I replied, "I do not know." I looked in through the window trying to understand what they were talking about. Right then I saw Arshavere Effendi reading out a paper first in Turkish and then another in Armenian. However, I could not hear what they have talked about or what read on the papers. One and a half hours later that man left.

When Karabet asked his father who the man was, he said that he was a civil police, Arshavere, working at the police headquarters, that he had found a paper belonging to him among the documents seized by the police from the Hntchagian organization, that the paper read the organization was asking for 10 liras, that this man was trying to swindle some money from him, and that Arshavere said he was going to come back on Saturday night. So he asked his son to go to the police station and call the assistant commissioner. Since he was on vacation, officer

²¹ Erzincan, Kemaliye

İzzet Effendi had come and he told about him the event. I did not see him come again. I do not know how it concluded. Today I heard from Karabet that man was caught. This is all I have heard and seen.

Your testimony has been read. Please sign.

Certainly.

----- ✎ -----

The testimony of Karabet's son Nishan, 32, an officer at the Department of Political Affairs Third Section, single, lives in a room on the second floor, above the quilt maker on Beyoğlu Eğri Street. (June 27, 1915)

How long have you been working as a Political Branch Officer? How much do you earn?

I have been an officer for a year and two months. I earn 500 kurushes per month.

How much do you pay for rent and how much do you send to your hometown?

I pay four meci diye's²² for rent and send half a lira to my hometown. Arshavere Effendi just as well sends a lira to his hometown.

Is there an enmity or friendship between you and Political Branch officer Arshavere Effendi? Since when do you know him?

He is my sister's husband. I have known him for five years. We do not have any kind of enmity.

Which schools have you attended? Before becoming an officer what jobs have you done?

I can write just a little Armenian but I cannot write in Turkish. I have never attended any school. Before my job at the office, I have been working as a confectioner.

Do you always go around with Arshavere Effendi?

We mostly go around together. Because he was attacked by the Hntchagian organization, we have to stay together.

²² Mecidiye: Gold or silver coins issued on the sixth anniversary of Sultan Abdulmecit's coming to throne. The name is generally given to the meci diye's worth of 20 kurushes.

Have you been going out with him since the night of the June 11? Where did you go and whom have you talked to? Tell the truth.

That day I was at my house until noon. Then I went to the Political Branch by myself. In the evening at 18:00 Arshavere Effendi and I left office and went to his room in Beyoğlu. We sat there until 20:00 and left together. I went to my house to have dinner. Arshavere said he was going to take a walk around Taksim and left. I did not see him at all on Friday. Since there was nothing to do at the office I was at home all day. I went to Arshavere's house at 10:00 on Saturday. About 11:30 we went out together. I came to my room to eat something and he went to the office. After a while when I came to the office I saw Arshavere there. In the evening at about 17:30-18:00 we left office and went to Doctor Zartarian's office on Mis Sokak Beyoğlu. He had his wound treated and then went to his room and read newspaper. We left together around 20:00. I came to my room to eat; he said he was going to Taksim.

This morning I left my room about 07:30 and went to see him. We walked along Beyoğlu and went to Karaköy through the Tünel and to Çarşıkapısı together. Although I wanted to go to the office, he said we needed to see somebody in Gedikpaşa. I said "fine." We went towards Gedikpaşa. He said, "You wait for me at the ice cream shop there. I will talk to the man I am going to see." Although I waited for him for two hours he did not come back. When I got hungry I got on the cable car and went to Eminönü. As I was going to my house from Tarlabası via the Bridge and Tünel, police took me to the police station. They searched me there and took the documents they found. They also searched my house. They took my revolver they have found. I do not know why I am caught, and brought to the police station.

You came until Gedikpaşa together from Beyoğlu to go to your office. After waiting for two hours at the ice cream shop why did you go back to Beyoğlu to eat something?

I am used to having my lunch at home, I was doing the same thing today.

When you came until Gedikpaşa, did Arshavere Effendi tell you who he was going to see and what the matter was?

As I have already told you, he said he was going to see somebody and that I should wait for him at the shop mentioned.

Your going from Gedikpaşa to your house to eat and come back to the office by the same way by paying the cable car and Tünel must be very costly. Although you could have lunch for the same cost, your bearing all this trouble definitely proves that you have not been to Beyoğlu just for lunch. Tell the truth.

No. I went to Beyoğlu just to eat by myself.

On Thursday, have you not been to a confectionery in Tavukpazarı together with Arshavere, on the corner of Fiskiyelikahve, in Çemberlitaş?

Yes, that day together we went to see Kapril, the coffeehouse owner, at Fiskiyelikahve and asked for a letter. We sat there for about a quarter of an hour. We each had a soda and went to a confectionery across Çemberlitaş. There, I had a sütlaç²³, and he had a creamy and cherry ice cream. Then we left for our houses via Çemberlitaş Avenue, Mahmutpaşa, Eminönü, and the Tünel.

Do you know the flour and bran merchant Mardiros Tellian Effendi, who lives in Gedikpaşa?

I have not even heard of his name, and do not know who this person is.

After you had dessert in Çemberlitaş, did you meet with Mardiros Effendi? If you did, where did you meet and what did you talk about? Please tell us.

Neither Arshavere Effendi nor I met this person.

Thursday evening as you were passing by Sirkeci together with Arshavere Effendi, did not you see Naval Headquarters Commissioner Murtaza Effendi dressed in plain clothes, or did not you talk to him?

I neither did see Murtaza Effendi, nor did I pass by Sirkeci. However, we followed a suspect from Beyoğlu to Sirkeci on Wednesday evening. He went into a coffeehouse and greeted everyone. We understood that he was a Muslim. As we were passing by the coffeehouse across the station, we saw the Commissioner Murtaza Effendi there again. We just greeted him and went to Beyoğlu.

Does Arshavere Effendi have money in the bank or somewhere else?

I do not know.

Arshavere Effendi told Mardiros Tellian Effendi that he had found a paper among documents at the headquarters seized from the Hntchagian organization reading that the organization was asking 10 liras from him. Of course you do know about this issue. Tell the truth.

I know nothing about this.

He asked 250 liras for this and caught as he received 9 liras of this money from him. Thus, it is evident that you have been working with him your testimony proves this. What do you say?

May God forbid! I have no part in such a thing. I do not think Arshavere Effendi is in it.

You have three other friends. Who are they?

²³ A kind of rice pudding.

I do not know.

Sign your testimony please.

Sure.

(Signed)

----- ✂ ----- ✂ -----

Suspect: Arshavere Effendi's second testimony. (June 28, 1915)

You said that you went to your wife's sister's husband Kapril's Fiskiyelikahve in Tavukpazarı alone, that you did not sit there but just asked for a letter, and then had dessert right across the coffeehouse and left for Gedikpaşa on Thursday, that on your way you met Mardiros Effendi, and that he invited you over to his house. However, it is evident that on that day with your brother-in-law you left your house together, had soda at the Fiskiyelikahve, asked for the letter, sat there for 15 minutes, bought a dessert and an ice cream from the confectionery, then went directly to Beyoğlu without coming across Mardiros Effendi. What do say?

Since I am always with my brother-in-law, I did not mention him and said I was alone. Nishan Effendi was with me on that day. I do not remember sitting at the Fiskiyelikahve and having soda but as I left Nishan Effendi to go to Gedikpaşa, after having dessert, I saw Tellian Effendi. He invited me to his house. I caught up with Nishan Effendi close to Mahmutpaşa and we went to Beyoğlu.

There are discrepancies between your declarations Nishan Effendi's testimony. Which one is true?

Nishan Effendi was appointed to protect me and was under my command. He cannot interfere my doings whatsoever. He does whatever I order. Due to this fact, what I say is true.

Moreover, you said you saw commissioner Murtaza Effendi from the Naval Headquarters alone at a coffeehouse in Sirkeci on Thursday. But, in fact, it seems clear that Nishan Effendi was with you and you did not see Murtaza Effendi on Thursday but Wednesday. What do you say?

There was not any question about Nishan Effendi being with me. On the contrary, we saw Murtaza Effendi Thursday.

You also said that you went to Doctor Zartar Effendi's office alone and treated your wound by yourself. However, Nishan Effendi said he was

with you and the doctor Zartar Effendi was there in his office, and he treated your wound. What do you say?

Do not think so. Yes, Nishan Effendi was with me.

You said you went straight to Çarşıkapı from Beyoğlu by cable car on Sunday. Was not Nishan Effendi with you meanwhile?

As I said in my previous testimony, Nishan Effendi was with me yesterday. We came to Çarşıkapısı by cable car. I left him at a milk shop on Gedikpaşa Avenue. I told him to wait for me, for I had to leave and see somebody. I went to Tellian Effendi's house.

Do you have any information on Mardiros Tellian being a member of any political party or of the Hntchagian organization?

Tellian neither has connection nor a member of any organization.

You are saying he is not a member of any organization. Then why did you go to his house and try to get 250 liras from him, and even got 9 liras in cash at that moment?

As I have already said, I cannot give any more information about this.

Why are you so reluctant to make an explanation?

I have already told my intention in my previous testimony that is why.

When you went to Tellian Effendi's house, you told Tellian Effendi that, before definitely being invited to Tellian Effendi's house, the Hntchagians wounded you, and that since you saved the Council of Ministers they held you in high regard. You added that you found a document among the documents seized by the police from the Hntchagian organization reading in Armenian that the Hntchagian organization was asking for 10 liras from him, and added that you have took this paper from the Office of Correspondences in return for a promissory note, and that three people have drawn a verdict against him and you threatened him by talking about severe conclusions he is to face. You said, upon his begging you told him that you needed to talk to your other three friends on Saturday and inform him about the result. You went to his house on Sunday with the same aim and told him you met with your friends and that the issue was crucial and it could not be solved for anything less than 1000 liras but for his sake it could be settled for 250 liras. You were caught in flagrante delicto; while you accepted the 9 liras, as the first installment of this money as Tellian was promising you that you will get the rest in the following 3-4 days. Who were those friends of yours? To which Office of Correspondences did you give the promissory note to get the document? Tell the truth.

There are no such document or friends. I have not told him anything about my wounding, about the Council of Ministers, or about the ministers. I have not threatened him in any way. As I said yesterday, he

invited me to his house. He said he wanted to talk about a very important issue since I had an important post. Even though I insisted on him telling the matter he invited me on Saturday, I said, "Fine," and left. I could not go on Friday because I was busy. On Sunday when I went there he talked about the possibility of finding the mentioned document among the other documents, and asked me to destroy the document. Then I spoke about the importance of the issue, keeping in mind informing the Political Branch later, about the three people at the Office of Correspondences, and that the issue could only be settled for 1.000 liras but that it could be solved for 250 liras for his own sake. He said "Alright," and he would give me 30 liras for the time being, and took out his moneybag. He counted and gave me 9 golden Ottoman Liras and went upstairs to bring the remaining 21 golden liras. He added that he was going to give me the rest of the money in 3-4 days and left the room. As he went upstairs police officers came in. They caught me as I held the money. However, my intention was to take the money to the Political Branch and take the necessary precautions.

Did you inform the Political Branch on this subject?

I did not because I could not understand the subject in depth. I was going to inform them after taking the money and understanding the subject in depth.

Does Nishan Effendi know anything about this?

Definitely not.

Sign your testimony.

Certainly.

(Signed: Arshavere Sahakian)

----- ----- -----

**Arshavere Effendi's testimony, taken again upon necessity.
(June 28, 1915)**

In your testimony yesterday you said that you bargained with Tellian for 250 liras to settle the issue, that you took 9 liras then, and that he was going to give the remaining 241 liras in 3-4 days. However, today, you said that you had taken 9 liras, that he told you he was going to bring remaining 21 liras from upstairs, and that he said he was going to give the remaining amount within 3-4 days on leaving the room, and you were caught right then. Which one is correct?

The testimony I have given today is true. I must have forgotten it yesterday. He said he would give me 30 liras right then and the remaining amount within 3-4 days, and left the room to get the 21 liras from upstairs.

Although you did not mention your three friends in testimony yesterday, today you say that you told Mardiros Effendi you had three friends to fix this problem. Where does this incongruence stem from?

I must have forgotten to tell this in all that commotion. I repeat that I was not alone, and I told Mardiros Effendi that I had three other friends.

Thursday night as you were going to Mardiros Effendi, were you alone, or did you have company?

That night Nishan was with me. We left Beyoğlu and came to Çemberlitaş via the bridge and Sirkeci. I left him on the street, told him to wait for me, for I needed to go somewhere. I went straight to Tellian Effendi's house, when I got back I saw Nishan in Çemberlitaş. We went back to our houses.

Did you tell Nishan Effendi to wait on the street or somewhere else?

I told him to wait on the street and he did so.

In your testimony, yesterday, once again you said you were alone but today you are saying you were with Nishan. It is clear that Nishan knows all your actions and whatever you have done. Tell the truth.

Because Nishan used to be with me all the time I did not feel the necessity of telling it. He does not know anything.

Sign your testimony.

(Signed: Arshavere Sahakian)

----- ✎ ----- ✎ -----

**Nishan Effendi's testimony, taken again upon a necessity.
(June 28, 1915)**

Is your duty to protect Arshavere Effendi and do whatever he orders?

I am an officer at the Political Branch. I was not notified by anyone that I was appointed to serve him or to protect him.

You said you went home Thursday and you were there all day Friday. However, at 21:00 it is clear that you went to Çemberlitaş, via Eminönü and Sirkeci with Arshavere Effendi. Where did he go and where did you wait? Tell the truth

No. I have not been anywhere that night with Arshavere Effendi. This is wrong.

According to Arshavere Effendi, you went to Çemberlitaş with him. Arshavere Effendi told you to wait for he needed to go somewhere, that he was going to come back, and that when he got back you were there. Then you walked to Beyoğlu together. Tell the truth.

I swear to God this is a lie. It is not the truth.

Sign your testimony

Sure.

----- ✂ ----- ✂ -----

Testimony of the plaintiff Mardiros Tellian's wife, Artin's daughter, Takoi (?) Hanım²⁴, 45, from İstanbul. (June 28, 1915)

One of the officers at the Political Branch, Arshavere Effendi, came to your house at about 22:00 o'clock in the evening of June 11, Thursday, and said he had a paper belonging to your husband which he found among the documents seized by the police at the Hntchagian organization, and that he took the document by giving a promissory note to the Office of Correspondences. Claiming that three others have written an indictment and having read both of the documents he said he realized the importance of the case. On Sunday he came back again and told that he talked to his three friends and that this problem could only be solved for 1.000 liras but for your husband's sake he could make a deal to destroy the paper for 250 liras. He was caught as he received the fist 9 liras of this money. What do you know about this issue and what did you see? Please explain.

Somebody knocked on the door Thursday night. My husband opened the door. Somebody wearing glasses entered. They sat in the room downstairs. He left about in one and a half hour. When I asked who he was my husband said, "He is a civil police named Arshavere. He says he found one of my papers among the documents seized at the Hntchagian organization. He brought this along with another paper written in Turkish to me. I have realized that this man is trying to swindle some money from me. He is going to come again on Saturday" In order to learn what direction he went, he sent my son Karabet after him. When he learned he went towards the Tramway Avenue passing by the Gedikpaşa police station, he sent Karabet once again to the police station to invite the assistant commissioner. Since the assistant commissioner was on leave, officer İzzet Bey came over to our house in his stead. My husband told him about the issue. In the morning he had

²⁴ "Hanım" is a title meaning lady, Mrs. or Miss. (used after a first name)

gone to the station and informed the police commissioner Bahri Bey about the issue. On Saturday some officers waited in our house for Arshavere to come but he did not. They came back again on Sunday morning, and at about 09:00 Arshavere arrived. My husband and he entered the room. I did not hear what they spoke of. A little later my husband came out and said that he gave some money to Arshavere. Officers caught him and took him to the police station. I did not hear what they talked about. I only heard he gave 9 liras, I know nothing else.

Have you seen Arshavere Effendi showing these papers to your husband and reading them?

No, I did not see and did not hear such a thing.

Please sign your testimony.

I cannot write. I will draw a cross.

----- ✂ ----- ✂ -----

Nishan Effendi's testimony, taken again, upon his will to give extra information. (June 28, 1915)

You said that you are going to explain certain points. What are they?

A little earlier I told that we did not go to Çemberlitaş with Arshavere Effendi on Thursday evening. After thinking for a while, I remembered. That night we went to Çemberlitaş, through Sirkeci and Bab-ı Âli avenues. He, then, said, " I need to go somewhere near, wait for me here." When I asked where he was going he got angry and said, "It is none of your business. I go wherever I want, but you wait here." I walked around there for about one and a half hours. On his return we walked to Beyoğlu. This is the whole truth.

Sign your testimony.

I shall.

(Signed)

----- ✂ ----- ✂ -----

The testimony of Aleksa's son Simon, 27, from Istanbul, single, non-detainee. Tenant at number 4, Gülhan Street, Gedikpaşa, works as an apprentice at the shoe shop in Çarşıkapı, Kalpakçılar. (June 28, 1915)

Where were you between June 24, Thursday, and Sunday? Whom did you meet?

I went to the shop on Thursday morning. I came back to my house at 24:00. I went to the shop in the Friday morning and returned home at 24:00 in the evening. And Saturday was the same. Sunday morning I left home at 07:00 and went to an Armenian doctor, across Eshnabet(?) store in Bahçekapısı, whom I do not know. I had a toothache. I had my teeth cleaned for about an hour there. Then I went to Gedikpaşa together with Onnik Ağa who sells appetizers in the pubs and lives behind the church in Gedikpaşa. Since I am a diocese of the Armenian Church, I went to the church. About 10:00 o'clock I left the church and went straight away to my house. Around 11:00, I went to Armenian Hospital's²⁵ garden in Yedikule to have some fresh air. At 17:30 as I was going back home, passing by the Gedikpaşa Police Station, the officers detained me.

Do you know Political Branch officer Arshavere Effendi?

I do not know anybody in this name.

Do you know Mardiros Tellian Effendi one of the bran and flour merchants?

He is our neighbor.

Do you have any kind of friendship or enmity against Mardiros Effendi?

Last November, I saw Mardiros Effendi violating a child named Kirkor. This issue was taken to the court. I witnessed against him in the presence of the investigation judge, he does not talk to me ever since. Upon this incident, he denounced me to the Police Headquarters and to the Sultanahmet Recruiting Office, as if I asked for 30 liras for the closing of this child affair, and as if I were helping people desert the army. They kept me on custody for 17 days at the Police Headquarters. They released me upon proving my innocence. They carried out an investigation in Bahçekik about Bogos Kurian on the same issue. For this reason we are not on good terms with him since then.

When you were detained, under whose protection and with whose bail were you released?

²⁵ Yedikule Surp Prgich Armenian Hospital: Was built on the land given to Kazaz Artin Amira Bezdjian, Mint Director, upon Sultan Mahmut II's firman, and entered service on May 31, 1834.

Nobody guaranteed for me. I was released directly.

Did not this Political Branch officer help your release then?

I do not know him, how could he help.

You were seen spying on Mardiros Tellian Effendi in Thursday evening at 22:00 and Sunday morning at 09:00 o'clock when Arshavere Effendi was there. Tell the truth!

I have never spied on anyone, just like I have not seen anybody going in Mardiros Tellian Effendi's house. This is a lie.

You were seen many times passing by Mardiros Tellian Effendi's Friday night and Sunday morning. What would do you say?

I was at shoe shop in Çarşıkapı on Friday, all day. At noon I left once to go home for lunch. I went home at 24:00. Sunday morning at 07:00 I went to the dentist in Bahçekapı together with the appetizer maker Ohannes, as I said before. An hour later we came back to our district. I went home. So did Ohannes. That day I went to the church again and came back home. Before having dinner I went to Armenian Hospital's garden in Yedikule to have some fresh air. At 17:30 I went back home with a cable car. I even bought 8 simits from a bakery in Gedikpaşa, and on my way back home, İzzet Bey one of the police officers at the Gedikpaşa Station detained me and took me to the headquarters.

How much do you pay for rent? How do you earn weekly at work?

I pay 4 meciديات for rent. I earn about 80-100 kurushes.

Sign your testimony.

Yes sir.

(Signed)

----- ✎ -----

The testimony of Kigorg's son Kapril, manager of the Fiskiyelikahve in Tavukpazarı. (June 29, 1915)

Do you know Arshavere Effendi? From where and in what context do you know him? What is his relation to you?

Yes, I do know him. Three years ago my brother-in-law married Nishan Effendi's sister. This is how I got to know him. We did not meet very often. I have been in İstanbul for 9 months. He came to the coffeehouse three or four times. This is the whole connection he has with me.

When did he last come to your coffeehouse? Who were the people with him? What did you talk with him?

The last time he came to my coffeehouse was 15 days ago, with Nishan Effendi. They sat for 10 minutes and left. He was wounded in the foot. We talked about it. He said he was getting better day-by-day. He came again 3-4 days ago with Nishan Effendi, they had soda and left.

Think well and tell us the exact day and time they came? What did you talk about this time and how long did they stay there?

I cannot remember the day they came precisely but it was 22:00-22:30 in the evening. They sat for about 10 minutes. I asked how his foot was. Arshavere Effendi said it was being treated and getting better, and left. We did not say anything else because other customers called me. They said, "Goodbye!" and left.

It is said that they came to your coffeehouse four or five days ago, on Thursday, sat and had a soda and even asked if they had letters. What do you know about this?

Yes sir. Maybe on Thursday, but I do not remember clearly. They had a soda and left. Arshavere Effendi did not ask anything about the letter. My brother-in-law Nishan Effendi might have asked something. I cannot remember precisely. This is the entire true story.

Sign your testimony.

Certainly.

(Signed)

----- ✎ ----- ✎ -----

The testimony of the suspect Arshavere Effendi, taken again upon necessity. (June 29, 1915)

What time did you see Mardiros Tellian Effendi and he invited you to his house in the evening of June 11, Thursday?

About 18:30-19:00. I met him at the place I have told you before and he invited me to his house.

Sign your testimony.

Certainly.

(Signed: Arshavere Sahakian)

----- ✎ ----- ✎ -----

The testimony of the suspect Mardiros Tellian Effendi, taken again upon necessity. (June 30, 1915)

What time did you leave your office on June 11, Thursday? Which road did you take to come to your house? Whom did you talk to in the meanwhile?

On that day, I left at 14:30 and went to Galata together with baker Artin Adjemian. After eating an ice cream each, we split, and I came to fez maker Zinop Agopian's shop in Bahçekapısı. I left a letter to be given to Ziya Bey. At this point it was 16:30. Then I got on the cable car and came straight to Çarşıkapısı. I went home passing by the Gedikpaşa police station; it was sharp 17:00 at that moment and I went home. I did not talk to anybody else.

It is said that after you got off the cable car at Çarşıkapısı, you met Arshavere Effendi and invited him over to your house in order to discuss an important issue. Is it true?

I did not see him there. I did not invite him to my house. As I said before he came to my house without any invitation.

Arshavere said that he has come to your house upon your invitation, and that you told Arshavere you needed to talk about an important issue as he was in an important position. However, due to limited time you asked him to come again on Saturday. On Sunday, when he came, you told him that you were in bad terms with the members of the Armenian organization, and you were afraid that there might be a document belonging to you among the documents seized from the organization, and wanted him to destroy the document immediately if he came across. The in order to understand your intention he told you that it could be settled only for 1.000 liras. You agreed for 250 liras. Arshavere was caught as you gave him the first 9 liras of the agreed amount. Tell the truth.

Heaven forbid. I have no relation with the organization at all; so why should I attempt for such a thing just for fear of a document to be found among the papers seized. This is all a fabrication to save himself from the position he fell in. If I had had invited this man over to my house and would not have asked why he came and he would not have told me that he wanted to talk to me for a couple of minutes. My son Karabet and our neighbor Zari witnessed the situation anyway.

His saying I made the invitation is also strange when he came over on Sunday. It is both strange and ridiculous. Because all the conversation we made was heard and recorded word by word by the officers there. He brought the issue to the fore on Thursday evening not on Sunday. What's more, in addition the all the things I have said before this man

threatened me saying much more. After claims like, "Here is an Armenian, Gullian, he should pay at least 20.000 liras so that we can save him. But as he will not be able pay this amount he will of course be sentenced to capital (?) punishment; the hardware dealer Kurian is giving 2.500 liras to save his life; Armenian water seller's wife, running a shop next to Galatasaray, comes to me everyday and says she is willing to pay 2.000 liras to save her husband," he implied that if my case was to be put to the procedures the result would be the same as theirs, although my case was not as important as theirs. It is obviously clear what kind of devilish character this man has. Therefore there is no need to talk about him further.

He had a friend named Simon. This man was watching our house as a passer by when Arshavere came to our house on Sunday. When Arshavere was caught and taken out of the house this man was staring at me with great anger and inspecting me from top to toe. I have already mentioned that he bears a grudge against me. He is a member of the Hntchagian organization. Under these circumstances it is evident that the shoemaker Simon is Arshavere's accomplice.

Do you have any document proving Simon is a member of the Hntchagian organization?

I used to see him always in contact with the men who are caught. This shows us that he is one of them. Moreover, Simon warned me saying, "Do whatever the Hntchagian organization orders you to do." He even told me he could die for this organization.

Sign your testimony.

Of course.

----- ✎ -----

Investigation Results

Procedure Number: 94

As it will be understood from these investigation documents and attached minutes, the Ottoman subject, Mardiros Effendi – who lives at his own house in Gedikpaşa, Bostanali District, Church Street, number 24 – dealing with flour trade, applied to the Central Police Station in Beyazıt on June 25, 1915, Friday; and complained that Arshavere, one of the officers at the General Directorate of National Police Organization Department of Political Affairs, had gone to his house at 23:00 o'clock on June 24, Thursday; and upon his asking the reason for his visit, Arshavere told him that he was shot in the leg by the members of the Hntchagian Organization in Beyoğlu, that his wounding uncovered the plot against members of the Cabinet, that he was mostly welcomed by the ministers, and that there were two police officers under his command. He said, he had continued by saying that he had had seen a document, which was among the documents belonging to the Hntchagian Organization, seized by the authorities, proving that Tellian was helping the Caucasian Armenian Hntchagian Organization. He, moreover, asserted that if any official procedures were to be sued on this document it would have tragic consequences that might even lead to capital punishment; and read a document that he took out from his pocket – written in Armenian, he said he took after having signed a receipt, and that the authorities had a list – which said, “Mardiros Tellian, 10 Liras. January 28, 1915. He later took out another document from his pocket – written in Ottoman and in red ink – which he said was a Report drawn by three of this officer friends; and said that it would cost him some money if he wanted to get rid of this document, and that he would be back on Friday after having talked to his friends.

Mardiros Tellian, in order to have Arshavere caught red-handed, and to find time to talk to the relevant people about the procedures to be taken, told him that he had to attend an important meeting in Kadıköy on Friday, and gave Arshavere an appointment for Saturday after 17:00. Arshavere accepting the offer left home, and Tellian informed the İzzet Effendi – a police officers at the Gedikpaşa Police Station. Upon this, taking the importance of the issue into consideration, necessary measures were taken and the officers, whose names are written in the minutes, who were given due orders took their positions at Tellian Effendi's house on June 25, Saturday, at about 17:00. The police officers mentioned marked 9 Ottoman Liras as suggested in the minutes, and gave them to Mardiros Effendi. Although they waited late in the evening, they departed, as Arshavere did not come. The officers went there and hid themselves in the same manner on Sunday. Upon Arshavere's arrival and his being taken into the room below, the officers descended the stairs and standing by the door watched Tellian and Arshavere. Arshavere who started to speak said that the issue could be settled but for 1.000 Liras, upon Mardiros Effendi's insisting the covering of the issue for 200 Liras,

Arshavere said that the issue could be settled for at least 250 Liras. Upon this Mardiros Effendi saying, "Then, I shall give you 30 Liras today. I will pay the remaining amount 4-5 days later," gave the marked 9 Liras to Arshavere, upon his leaving the room saying that he would fetch the other 21 Liras from upstairs, the officers caught Arshavere Effendi red-handed. 2 revolvers and 12 bullets that were found on him were seized.

In his testimony Arshavere claimed that he had met Mardiros Effendi near the cemetery in Divanyolu Çarşıkapı, on June 24, Thursday at about 06:30 or 07:00 o'clock; and went over to Mardiros's house upon his invitation on Friday night at about 21:30 or 22:00 o'clock. When Arshavere asked for the reason his invitation, he said, "You are holding an important office. I am also giving a special importance to talking to you. I would like to discuss an important issue with you in all its dimensions." Arshavere testified that upon his [Mardiros's] giving an appointment for Saturday, for being tight on schedule, Arshavere left his home by saying, "OK!" and went home to sleep. Arshavere, who claimed to have been busy on Saturday, said he went over to Tellian's house on Sunday morning at 10:00 o'clock; that he was taken to the room below as always, and that Mardiros told him "There might be documents on my name among the documents seized by the authorities. I am afraid to encounter with the enmity of the organizations, as I am not in good terms with them. I am begging you please investigate those documents. If there are any, please destroy them, other wise I will have to bear the consequences." And he [Arshavere] said that he would convey the issue to the authorities in detail, that it will only be possible to settle the issue for 1.000 Liras, and that they agreed on settling the issue for 250 Liras upon Mardiros Effendi's pleas. Although he said he was caught *in flagrante delicto* with the 9 Lira cash in his hand, after having had agreed for the payment of the remaining 241 Liras in 3-4 days; he changed his tune in his second testimony and conveyed Mardiros Effendi's words, where he said, "I shall give you 30 Liras for the time being, and shall pay the remaining the sum within 3-4 days," after having bargained for 250 Liras. He said that, following these words; Mardiros took out 9 Liras from his moneybag and handed over to him, and that he was caught just as he [Mardiros] was going out of the room to bring the remaining 21 Liras from upstairs. In the two events he narrated he explained that he went over to Mardiros's house by himself from his own house in Beyoğlu.

Nishan Effendi, one of the officers at the Department of Political Affairs, who is known to be close company of Arshavere Effendi, in his testimony claimed that he left office together with Arshavere at about 17:30, went to the coffeehouse in Tavukpazarı which one of Arshavere's relatives, Kapril, was running to ask for mails and to drink soda pop; and that later they went to the confectionary across the Çemberlitaş and had a cup of sweet each. Nishan, who said they went directly to their house in Beyoğlu after leaving the confectionary, said that they did not meet Mardiros Effendi, that he did not know Mardiros Effendi invited Arshavere over to his house, and that he

spent all Friday morning and evening in Beyoğlu. However, in his second testimony he asserted that he left Beyoğlu together with Arshavere and walked to Çemberlitaş through Sirkeci and Divanyolu Street in the evening of Friday, at about 21:00; where Arshavere told him to wait for he would be going to a certain place and left, he returned an hour and a half later, upon his asking where he had been he retorted, “Mind your own business, I can go wherever I want.” Again on Sunday, at about 08:30, he said, they went to Karaköy from Beyoğlu then to Kapalıçarşı by streetcar, and as they were going down through the Gedikpaşa Street Arshavere tells him to wait at the dairy shop for he had to go somewhere, as Arshavere did not come back in two hours’ time, and as it was lunch time he decides to go his house in Beyoğlu, and on his way, he said, he was detained by the police officers working at the Tarlabası Police Station, he also said that he did not know Mardiros Effendi and he did not know anything about the incident.

Arshavere Effendi changed his first testimony – where he said, he went to Kapril’s coffeehouse alone, asked for letters, and as he was going towards Gedikpaşa to sleep after having had ice-cream at a confectionary in Çemberlitaş he met Mardiros Effendi at the cemetery across the Çarşıkapı, who invited him to his house – when he was asked to repeat his testimony; saying that he went to Çemberlitaş from Beyoğlu together with Nishan at Friday night, and that he told Nishan to wait for him there for he had to go somewhere. Arshavere’s going over to Mardiros Effendi’s house, after leaving Kapril’s coffeehouse in Tavukpazarı on Thursday together with Nishan, and after having had some dessert his leaving of Nishan Effendi, his coming across Mardiros Effendi accidentally in front of the cemetery as he was on his way to Gedikpaşa, and his inviting him over to his house, proves that all he said was in thorough contradiction to his own previous testimony and to Nishan Effendi’s testimony. Although he declared that he went home alone, in his second testimony he changed his testimony and said he went to Çarşıkapı together with Nishan Effendi by streetcar, and as they were walking down towards Gedikpaşa he told him to wait for himself at a dairy shop as he had to go somewhere, and he went o Mardiros Effendi’s house alone. However, Nishan Effendi said that he did not know where he was going and that Mardiros Effendi had invited him over to his house. Considering their declarations in the testimonies, although they went to Gedikpaşa together at both times, Arshavere Effendi’s insisting on his assertion on his being alone proves his hiding the truth, and Nishan Effendi’s being his accomplice.

Briefly, coming to Arshavere’s claim that he has been to Mardiros Tellian’s house and his mentioning that he [Mardiros] told him about the issue first, that he was going to inform the Directorate of Political Affairs after having taken the money; as it is understood from Nishan Effendi’s testimony that he did not talk to Mardiros Effendi when they directly went to their residence in Beyoğlu after leaving the confectionary together with Nishan Effendi on Thursday; Karabet’s and Zari’s explanations on, when he went to Mardiros

Tellian's house, upon his [Mardiros's] asking what he wanted when he opened the door, he said he wanted to talk to him for a couple of minutes; and it is evident from his own testimony that Mardiros Effendi told him that he did not have enough time to talk to him unless it was important, and that he might as well come back on Saturday. It is also evident that this claim he made is also false as their talks were recorded by the hiding police officers, as they were, when Arshavere went to the house on Sunday.

He, by misusing his personal influence and duty which he devilishly acquired by taking the prevailing chaotic atmosphere for granted, went over to Mardiros Tellian's house and claimed – as it has been mentioned above – that as he saved the Members of the Cabinet from assassination they have been holding him in high esteem and that he could talk to the Minister of Internal Affairs Talât Bey on his free will; that there were two policemen accompanying him all the time; that he was wounded with a gun fired by the members of the Hntchagian organization; that he had a list of the names of the members of this organization who were offering him huge amounts of money in order to be saved from the possible consequences to arise although he had not had the authority to do so; that there was a paper demanding 10 Liras among the documents seized by the government; that he took this document in return for a receipt; that a report was drawn in relation to the issue by 3 people; threatened him by reading the document which he took out from his pocket, and told him that the issue could be solved only for 1.000 Liras; that he had three other friends; and finally he accepted the 250 Liras offered.

For he was caught while taking 9 Liras from Mardiros, to receive the remaining amount 3-4 days later; thus infringing the dignity and the glory of the state by misusing his power; that Nishan was the aide and accomplice to Arshavere; as for the shoemaker, Simon, it is understood that he was watching the neighborhood while Arshavere was in Tellian's house, thus helping the people whose names are mentioned above; consequently, necessary legal measures ought to be taken for the people here by mentioned. An eye catching handwork picture showing the free Armenia, 3 books written in Armenian that were found in Arshavere Effendi's residence, along with the other personal documents, have been put in a box and sealed. For carrying out due investigations, the two revolvers, and 29 bullets found on Arshavere; and a revolver and 12 bullets found in Nishan Effendi's house along with the documents found in his house are submitted to the officials and forwarded. July 1, 1915

The Police Superintendent at the Beyazit Central Police Station
(Signed)

----- ----- -----

To: General Directorate of National Police Organization

1008

Attached are the investigation documents pertaining to Arshavere and Nishan Effendis, officers at the Department of Political Affairs, who seized money from Mardiros Tellian Effendi by means of threat and thus misusing their power; and to Simon, who is found out to be watching the neighborhood while the other two were realizing their actions. Their private documents discovered either on them or at their homes, 3 revolvers, and their bullets, along with the 7 marked and 2 unmarked Ottoman Liras are here by submitted. July 1-2, 1915.

Seal: Beyazit Police Station

Beyazit

114

To: Division of Legal Affairs / July 1-2, 1915

Istanbul General Directorate of National Police Organization
Department of Legal Affairs
Number: 1647

These documents that have been subjected to due procedures at your department are sent to the Department of Political Affairs Second Division to be returned, and sent to the Martial Court. July 2, 1915.

Director of Division of Political Affairs

(Signed)

2 Division

319

Date Received: July 5, 1915

----- ----- -----

The testimony of the suspect Mardiros Tellian Effendi taken again as it was deemed necessary. (July 13, 1915)

In your previous statement you claimed that Simon and Arshavere seized 30 liras from you. How did they take this from you and where? Tell us all the details of this event that you said to have happened in January 1915.

Sir, the truth is: I had a case at the Department of Investigations earlier. I had given my testimony then. They set fez maker Kayikdjian's son on me. The Hntchagians set this. This boy and his friends Simon and Bogos Kurian, about 38, running a hotel in Bahçecik, came to the house I was having repaired, and claimed that they caught me violating the child

(Ink spilled over this part.)

They kept on suppressing me more and more. They said, "You have violated this child. You denounced the deserters to the authorities. You will pay more than this 30 liras, to save your honor and your life." These five people and Arshavere who backed them put pressure on me.

Tomadjian always told me about Arshavere's reliability, his official job, and his being a prestigious person. When Arshavere was wounded, he became even more precious. Tomadjian said, "He is a very important person. He is a very powerful person. Now he is wounded and resting. The chief police officer keeps visits him." They put pressure on me more on more. I was stuck in between a civil servant and the Hntchagians. They said, "Arshavere can ruin a person with a single insubstantial denunciation." I could not apply the authorities and tell the situation with all its aspects.

During my questioning at the Department of Investigations I unofficially told about the Hntchagians' shameless behavior, and about their blackmailing and threatening me.

Shortly, they took 30 liras from me at the Köprülü Inn in the presence of my lawyer Agop Bahri Effendi and his partner Arif Bey. Then, they took another 100 liras from me for themselves, I mean for the Hntchagians. I gave this amount with the intermediary of my lawyer Bahri Effendi. Then the boy's mother, Kayikdjian's wife, took another 100 liras. I gave a 50-lira deed to Tomadjian. They robbed me by taking this much money for this goal.

Then, why did not you inform the authorities on the amount of the money you have given? Did not you know that the government is holding an investigation against the Hntchagians? These people would have been caught and punished for their actions. You have applied to a

lawyer. Why did not your lawyer direct you to go to the officials, and caused your losing money?

Sir, I am an honest man. It was conspiracy directed against to my honor. They set up a "child" issue. My lawyer chose not to fight with those vile men in order to save my honor.

Where did you first see Arshavere? When he first came to your house, did you recognize him?

I first saw him when they took money from me at the Köprülü Inn. But he did not come in to the lawyers' office, where I was; he waited outside. They threatened me while he was touring outside.

Since you have not done anything to the child, you should not have closed the issue. You should have sued them. Your innocence would have been proved after a medical investigation. You should have known that paying is not the right way.

Sir, you know the saying, "It is worse for something to be heard as a rumor, than it really happens." I would have been greatly desecrated. Everybody would be talking about me. What else could I do? This is how I saved myself from these people. Please excuse me.

Do you have anything else to say? If not please sign.

I have nothing to say.

(Signed)

----- ✍ -----

The testimony of the suspect Mardiros Tellian Effendi taken again as it was deemed necessary. (July 13, 1915)

(The testimony stained by the spilled ink has been rewritten.)

In your previous statement you claimed that Simon and Arshavere seized 30 liras from you. How did they take this from you and where? Tell us all the details of this event that you said to have happened in January 1915.

Sir, the truth is: I had a case at the Department of Investigations earlier. I had given my testimony then. They set fez maker Kayikdjian's son on me. The Hntchagians set this. This boy and his friends Simon and Bogos Kurian, about 38, running a hotel in Bahçecik, came to the house I was having repaired, and claimed that they caught me violating the

child and took 30 liras and 30 kurushes I had in my pocket by threatening me. Then they forced me to sign a 500-lira deed. But I did not sign it. They hit my head. I knew that Simon was an Hntchagian. He threatened me with the organization. In order to save my money and to put an end to this shame I applied to the School Principal Zackharian, who is an Hntchagian. Zackharian said, "Murat is our president. We shall apply to him and take your money back, and dispel those lustful people from the organization." I wrote a note o Murat. They kept on suppressing me more and more. They said, "You have violated this child. You denounced the deserters to the authorities. You will pay more than this 30 liras, to save your honor and your life." These five people and Arshavere who backed them put pressure on me. Tomadjian always told me about Arshavere's reliability, his official job, and his being a prestigious person.

When Arshavere was wounded, he became even more precious. Tomadjian said, "He is a very important person. He is a very powerful person. Now he is wounded and resting. The chief police officer keeps visits him."

They put pressure on me more on more. I was stuck in between a civil servant and the Hntchagians. They said, "Arshavere can ruin a person with a single insubstantial denunciation." I could not apply the authorities and tell the situation with all its aspects. During my questioning at the Department of Investigations I unofficially told about the Hntchagians' shameless behavior, and about their blackmailing and threatening me. Shortly, they took 30 liras from me at the Köprülû Inn in the presence of my lawyer Agop Bahri Effendi and his partner Arif Bey. Then, they took another 100 liras from me for themselves, I mean for the Hntchagians. I gave this amount with the intermediary of my lawyer Bahri Effendi. Then the boy's mother, Kayikdjian's wife, took another 100 liras. I gave a 50-lira deed to Tomadjian. The editor-in-chief of the *Jamanak* newspaper, having heard about the case, sent me a man to say, "I will make you a subject of common gossip!" I sent one of my acquaintances Kirkor Vartazian, a dressmaker in the flea market. The man had asked for 50 liras. We paid five liras to him. They robbed me by taking this much money for this goal.

But, why did you give so much money? Why did not you inform the authorities? Did not you know that the government is holding an investigation against the Hntchagians? They were pursuing those people and punishing them. You have applied to your lawyer. Why did not your lawyer direct you to go to the officials, and caused your losing money?

Sir, I am an honest man. This child conspiracy was directed against to my honor. My lawyer chose not to fight with those vile men in order to save my honor.

Where did you first see Arshavere? Where did you meet him? When he came to your house, did you recognize him?

I first saw him when they took money from me at the Köprülü Inn. He was there. But he did not come in to my lawyers' office; he was touring in the corridor. Taking his presence there for granted Tomadjian threatened me and took the money.

Since you have not done anything to the child, you should not have closed the issue. You should have sued them. Your innocence would have been proved after a medical investigation. You should have known that paying is not the right way.

They say, "It is worse for something to be heard as a rumor, than it really happens." I was afraid of becoming a subject for a common gossip by the ever-widening issue; I would have been greatly desecrated. Everybody would be talking about me. This is how I saved myself from these people. Please excuse me.

Do you have anything else to say? If not please sign.

I have nothing to say, I shall sign.

(Signed)

----- ✎ ----- ✎ -----

The testimony of Lawyer Agop Bahri Effendi's partner, Lawyer Arif Bey, working at number 32, Köprülü Inn, Sirkeci.

Your identification please.

My name is Mehmet Arif. My father is Mustafa Effendi. I am 25 years old. I live at number 48, across İkbâl Coffeehouse, in Nuruosmaniye. I have been a lawyer for 2 years.

Do you know your partner Agop Bahri Effendi's client Mardiros Tellian Effendi?

Yes, I do.

Why did Tellian Effendi apply to you? What do you know about the case?

Tellian Effendi came to our office in great excitement about four or five months ago (I cannot tell the exact date since I do not have the file with me). He said he had his house, in Gedikpaşa, repaired and went there to check if the work was properly done and to see if the workers deserved the money or not. At this point; he said that Kirkor Kayikdjian, Simon and

Kurian, taking the advantage of the open door went in; that they caught Tellian upstairs and forced him to sign a 500-lira bond; that they also forced him to sign a promissory note approving his daughter's marriage to Kirkor Kayikdjian; that when Tellian Effendi rejected this they usurped 27 Ottoman and 3 English liras that were in his pocket; and that they left after having threatened him with death if the this case was ever to be heard.

That, a couple of days later Simon and Kurian reiterated their demands at Tellian Effendi's house in Gedikpaşa; that they told him they were going to denounce him for violating Kirkor Kayikdjian, if he were to resist. And they left upon Tellian Effendi's retorting them. Tellian immediately appealed to start an investigation on them.

At first, I could not understand what was going on, because they were speaking in Armenian. I understood the case when he told me in Turkish 2 days later. Meanwhile a woman with a black scarf, dark skinned, mid height, little chubby, wearing all black came into the office with a man whom she said was her relative, who had black mustache, round face, dark-skin. He said since the child was violated, and since we were Tellian Effendi's lawyers, he had no chance but to explain the situation to us. The woman said, were Tellian Effendi to give 300 liras and sent him to school she would renounce all her rights. My partner Bahri Effendi said, "If it turns out that my client has not done anything bad to your child, a merchant who is known with his reliability and honesty, then you would be guilty for blackmailing and violating his personal rights. If it is possible, try to solve it with him so that he be less guilty before the law." Then the woman said, "It is not true that my son is the instigator of this event. However, if something is true, it is that our son was violated. This is why I ask money from Tellian Effendi." Then Bahri Effendi said, "If there is a need to pay any compensation, let the court should decide. And make Tellian Effendi, who does not think of his family's honor, pay the compensation to be declared."

The woman left. A few days later she came with a slim, rather tall man – who had prominent cheeks – whom she said was Murat Effendi, the former Kozan deputy, and repeated her request. They had the same dialogue they had previously with Bahri Effendi, and left. But, I learned that Murat Effendi said, "This issue ought to be sought in peace," in Armenian.

A day or two days later, Tellian Effendi, claiming that he was suffering from pains, said if the officers wanted he would come with a stretcher, but if it was possible to delay the application he wanted to apply the following day. Then I informed Irfan Effendi at the Department of Investigation. They told me to apply the following day. When I went to see Irfan Effendi, he said, "Let him do whatever his new instructions are, and come back tomorrow morning," because he [Tellian Effendi] had a

heart disease. Other evening, at 17:00, somebody came to our office and said that he would settle the case for 30 liras, although the case was currently at the police.

This event happened in front of the room outside, this is why I could not see what happened. When he left, they called me in to the glass room. Tellian used to tell me that he was someone called Arshavere or Asharon, that he was an important person at the police headquarters, and that people said he was capable of doing everything. Law is above anybody. I said, in such an unjust case, these men did not have any importance and that we should act in accordance with the law. At that moment, in front of the door window that met with the corridor, I saw a blonde man pacing back and forth, he had no mustache, had English style glasses, he was slim, and middle built, about 28 or 30 years; whom I was told Arshavere or Asharon. Insisting on my previous idea I said we ought to inform the authorities immediately rather than giving this man any money and returned to my office.

Tellian Effendi gave Arshavere 30 liras, but I did not witness it. Tellian Effendi told me. If any money was given, I believe that it was given between the two rooms in the office. Later the documents were taken from the Police Headquarters and submitted to the Court of Investigations. Upon the invitation we received from the Court of Investigations we went to the court together with Tellian Effendi as plaintiffs. He gave his testimony. Kirkor Kayikdjian and his mother were also present. Following the completion of the investigations the Court of Investigations decided for prevention of trial on the charges of blackmailing and violation; and the office of the public prosecutor approved these verdicts. Kirkor Kayikdjian himself admitted that this verdict was also declared upon his words, "the violation happened upon my own free will."

Did you see the people who asked money to close the case, and the people whom the money was given?

I do not know if the woman asked for money. They said the man, whom they identified as Arshavere Effendi, asked for 30 liras; and they asked for my opinion on giving the money. I rejected. They did not give a single *para* in my presence. However, Tellian Effendi took a few banknotes from Bahri Effendi in front of the door outside. But I do not know to whom it was given and why.

Did not you inform the authorities on the money issue?

In his testimony at the police headquarters, Tellian Effendi said that he started talking about 30 liras as of his blackmailing him at his own house. I could not say anything to anybody as nothing happened before me, and some of the words were spent in Armenian.

Do you know anything else about the issue?

That is all. I do not know anything else.

You have read your testimony. Sign it if true.

Yes, it is correct. Certainly.

(Signed: Arif Mustafa)

July 15, 1915

----- ----- -----

To: Istanbul Directorate of National Police Organization

My brother, Alexan's son Simon Manukian has been under detention for 20 days at your Directorate. My brother has not committed anything illegal to deserve imprisonment. This is all a work of either a mistake or calumny. I am begging you, please carry out the necessary investigations immediately, and decide for his release. My mother developed apoplexy, as she is terribly distressed. My husband is in the army; I am worried about my brother's imprisonment happened at a time when I was thinking of my children. Please, for God's sake, I am begging you to release my brother as soon as possible.

July 14, 1915

Haykoni Sedefgjan, living in Gedikpaşa, Bostanali District, Gulhan Street, Number 8.

----- ----- -----

1
1466

July 14, 1915

The documents – sent by the Beyazıt Police Station in an envelope numbered 1108 and dated July 1-2, 1915 – pertaining to Simon have been submitted to your Directorate to be forwarded first to the Directorate of Legal Affairs, and then to the Directorate of Political Affairs. July 14, 1915

(Signed – Seal)

To: Directorate of Political Affairs, Chief of Second Division

The documents are sent to the Office of Correspondences to be submitted to the Department of Legal Affairs.

July 20, 1915

Chief of Second Division
(Signed)

Submitted to the Istanbul Directorate of National Police Organization.

July 20, 1915

Department of Legal Affairs / July 20, 1915

----- ----- -----

The testimony of Simon, taken again upon a need. (July 16, 1915)

It is clear that you took 30 liras and 30 kurushes from Mardiros Tellian together with Bogos Kurian, and even tried to force him to sign a 400 or 500-lira deed. You did not mention it in your previous testimony. Tell us how this happened!

As I have said earlier I am a diocese at the church. One day I saw Mardiros Effendi talking to the boy around the church and I got suspicious. When I saw the boy alone, I asked for an explanation. He said, "He is trying to convince me by saying 'Let us go to a hotel, hamam²⁶.'" He was from the religious community. As I have known him for a long time, I did not believe him.

On a Wednesday, the boy came to my house and said, "I will go to Mardiros Effendi's house at 09:00 tomorrow morning." To witness the things happening I went there in the morning and waited. I did not see Mardiros Effendi entering the house. But I saw the boy entering the house. I saw Bogos Kurian passing by. He asked why I was waiting there. I explained the situation. We entered the house together. The child's underwear was untied; Mardiros Effendi's trousers and underwear were also unbuttoned. Bogos Kurian slapped the boy twice. We both wanted Tellian to sign a paper declaring that he was indulged in such an immoral behavior. He rejected. He said he would sign a 300-lira deed instead of signing such a paper. We refused. Thus, he went up to 400-500 liras. We refused his offer again. Then, we took the child to his mother. We told her about the issue. Our taking 30 liras is completely a lie.

What was your purpose in asking a paper from Mardiros, declaring that he was caught at the very moment the act was being committed?

Mardiros is a member of the church. It is not right to have such a person in the church. We were going to take the paper to the patriarchate. Thus, he would be dismissed.

Kirkor told you he was going to Mardiros Effendi's house; you even watched them; and why did not you inform the police but tried to solve the issue on your own?

I wanted to witness it first and then tell about it to the police. I was going to inform the police after I had seen it. He went down on his knees. Then I took the boy to his mother and told her all about it. I thought he would be extremely shamed if I denounced him the police. I did not want him to fall in such a disgrace for he was a member of the church.

Which Armenian party are you a member of?

²⁶ Turkish word for Turkish-bath.

I am a member of Kumkapı Hntchagian organization. I used to give a kurush a month for the paper and similar expenditures.

However, it is said that you are a member of Daschnakzoutioun Party; and you have threatened Mardiros with the party. What do you say?

No. I am definitely not a member of Daschnakzoutioun Party. I have never been there. And about the threatening of Mardiros Effendi, it is thoroughly groundless.

I am reading your testimony. Please sign.

It is correct. I approve and sign it.

(Signed)

----- ✎ ----- ✍ -----

The testimony of Kirkor Kayikdjian – he is invited to give his testimony – living in at number 43 Bostanlı Street, Gedikpaşa, as a tenant. (July 16, 1915)

What is your name? And your father's? What is your family name? How old are you? Where do you live? What do you do?

My name is Kirkor. My father's name is Karabet. Our family name is Kayikdjian. I am 15 years old. I live at number 43 in Bostanali Mahallesi, Gedikpaşa. I am a fez molder in Okçularbaşı.

Do you know Mardiros Tellian Effendi?

Yes. I have known him for 6 months.

How did you meet Mardiros Tellian Effendi?

I am a student at the Bahçecik American School. I came to Istanbul approximately two months before last December. I went to the church one day. I realized Mardiros Tellian Effendi staring at me. Later he came to the shop and talked to my father. He gave his size and ordered a fez. He came on a Saturday and left without taking the fez. When he came on Sunday, he brought an old fez, and asked us to take them to his house; he said he had to go to his shop. An hour later I took the fezzes to his house. The maid in the house said, "Effendi is here." Tellian Effendi came out and said, "I have things to tell you." I went in to the room. He said he would pay me a 5-lira salary and marry me to his daughter. He closed the door and kissed me once. I screamed. But he said there was nobody in the house. Indeed, nobody came. He added, "I can do anything." I was scared. I stopped and he violated me. He

wanted to give money. I threw the money at his face and left the house. I was in bed for 4 days.

Then wherever he saw me, he mentioned how much he loved me; that he would marry his daughter to me; and he would do me so many favors. I ignored him. One day, at the church, he came behind me and started talking to me. I retorted him. Simon, the diocese of the church, saw this. He questioned me about this. At first, I did not want to say it. He insisted. Eventually, I told him. Simon said, "You accept it; but tell me beforehand. I will teach him a lesson by calling a civil servant or a police officer." Later, Mardiros Tellian Effendi invited me to his house at 09:00 o'clock. I said I was going to go. I informed Simon. I went there at 09:00 o'clock.

Tellian Effendi was sitting in the balcony. Simon was watching us from the street. Bogos Kurian was waiting in the corner. As I was entering, he said, "The door is open. As you get in slam the door and then open it again, I do not want anything to be understood." I did so and went upstairs. There, Mardiros Effendi embraced me. Simon and Bogos Kurian tip toed in to the room slowly as Mardiros Effendi embraced me. Bogos Kurian slapped me. They pushed Mardiros into a room. Simon rushed to call the police. But just as he was leaving Mardiros Effendi caught his leg and begged him saying, "I will give you 500 liras, I will give you 1.000 liras." I went down stairs upon Kurian's telling me, "Go downstairs and wait there." They came downstairs 10 minutes later. Bogos Kurian said, "You tell about this to nobody, otherwise I will kill you. This is a matter of honor. If anyone learns about this I will kill you." I told only to my mother. He sent a man named Vartazian to my mother to make a 50-lira offer. When my mother said she was going to sue him, they put others in and went up to 100 liras. Nevertheless, we sued them.

When Bogos said, "If the case is ever revealed I will kill you!" while Mardiros was leaving the house. What was Simon doing?

He heard it, but did not say a word.

However they took 30 liras from Mardiros Effendi. They even wanted to make him sign a 500-lira voucher. Why are you denying it?

As I said above, they sent me downstairs; that is why I did not hear any thing. They might have taken it. The researches I have carried out later revealed that, they went to Beyoğlu together after the event. They only gave him a paper to sign before me. He was going to approve that he was caught while violating. But he did not sign this as well. Then they sent me downstairs. I do not know what they did after sending me downstairs.

When Mardiros Effendi first abused you, why did not you inform the security officers?

I was scared to denounce. Because, the first day he said, "I will kill and burry you in the cellar."

I am reading your testimony. Sign if it is true.

It is true. I sign and approve it.

----- ----- -----

The testimony of Kirkor's son Agop Bahri Effendi, lawyer at number 32, Köprülühan, Sirkeci; lives at number 6 on Bekçi Street, Nişantaşı. (July 17, 1915)

Certain amount of money was exchanged in your office in relation to your client Mardiros Effendi's case. Tell us what happened?

Mardiros Tellian Effendi came to the office one day. He said he wanted a lawyer to defend him in the court against the libeling he faced. We asked about his complaint. He said there was a boy named Kirkor. He said, "As I was in an empty house in Kumkapı, Kirkor together with two other men came in. These two men said, 'you were sexually violating this boy we saw it. You have to give your daughter to Kirkor in marriage. On the other hand, and you will have to give 500 liras. Or else we will do this and that. We will sue you.'" He explained that they first threatened him and told him to sign a paper recording the event. Upon Mardiros's refusal they took some 30 liras form him and left; moreover, not satisfying themselves with the result they obtained, they took the issue to a commission.

Kirkor's mother also threatened him saying, "You have been found guilty by the commission. You will give me 1.000 liras." At last the issue was taken to the police. He hired us to defend his rights.

I learned that the police had already been investigating the case. I sent my friend Arif Bey to the police station, and told him to tell the investigation department that all the aspersions on Mardiros were all libeling and blackmailing, and that he could come anytime he is asked to. He went there himself. We invited the woman from the other side to come. Thus, the first phase of the case was completed.

The boy's mother came next day. She saying Tellian violated her son, her honor and dignity were deteriorated, and told him that he had to pay 1.000 liras for her son's school expanses. I told her she was very wrong; that, in fact, her son and his friends went to Tellian's house to rob him, that they even usurped his money; and this was why Tellian was

innocent in this case. I also added that his son was carried away by his friends; and that as the case was a matter of honor it could ruin the both sides. She was not convinced. She said that the people who investigated the case found Tellian guilty; and that if I were to consent, they would come to my office and explain to me. I said, "Fine."

A day or two later, they came to my office. One of them was Dzjihan Gulian, rather a tallish man, with a sharp beard, and blue eyes. The other was much shorter. But I do not know him. I cannot remember his features; it has been eight months. They came together with the woman. Because they were on the woman's side, they said "Tellian is guilty and he should give money to this woman and send her son to school." In order to prove the blackmailing and to find more evidence I kept on talking, and said, "Tellian is rich. He should send the boy Bahçecik Scholl, and I will do my best to this end." Then I said, "He is an honorable man, he would not accept it because it is a matter of honor but I will tell him that your son is ill mannered, and he should be send to school for proper education. This is the only way I can convince him." They left.

They came back again the other day. They tried to make demands like sending of the child to a high school, and giving of money. These demands were repeated three or four times. One day I lost my control and told them to get out. The woman came back again. She said she was going to come with another Muslim person. She came with a fat, short man who had black mustache. I said, "This issue can only be solved at the court. Sue us on violation and we will sue you on blackmailing," and, sent the woman out again.

I was at the Galata Justice Court, while waiting for the forwarding of the case to the court. I saw Tellian Effendi and my friend coming in a hurry. I inquired what had happened. Mardiros Effendi said, "They sent your friend Arif Bey's calling card, which he left at the police headquarters when he went there, to a lawyer's office. That lawyer called me. He said, 'you have applied to Arif Mustafa Bey in order to save yourself. But without paying 300 liras, it is impossible for you to save yourself from imprisonment. The officers at the police station will take 300 liras from you,'" in great agitation. Tellian knows this lawyer. There said there is something wrong in it, because police headquarters can never send such a message. When I said, "You must have misunderstood him," he said he did not understand him wrong, and if it was possible he would take me to his office. We went there together after the hearing.

We went to a lawyer's office in an inn on the Çakmakçılar hill, which I do not know; he was a new Armenian lawyer, when I explained the situation he hesitated for a while at first. Then, he repeated what Tellian said above. He said, "I called for Tellian Effendi in the name of humanity. The police officers came and gave me this card." I, thanking

for humane behavior, said, "If those police officers come again please explain them. Tellian is innocent. He is being subjected to extortion. We would like to see them in protecting such innocent men. Please talk to them gently. Let me know what might happen." Then we left for our office.

It was in that night or a few nights later, my office was crowded with other clients; somebody came up to me and said he wanted to talk to Mardiros, who was also there, in person. I saw that man for the first time.

He looked smart and had colored glasses. Tellian Effendi recognized him. He asked me to go with him in fear. Because there was not any room at the office, we went in to the room across. We sat there. This man repeated the same words of the lawyer I mentioned above. He said, he was one of the influential officers at the police station; that if Tellian wanted to save himself from imprisonment he had to make sacrifices; that if he were not to give 30 liras that night he would not go; and that this would cause Tellian's immediate arrest.

Although Tellian looked relieved when the amount he was to pay was brought down to 30 liras from 300 liras, I was furious to hear such words from an authority. I left saying, "I will complain about you to your superior." I went to see my other clients waiting. Later everybody left. The case was later taken to the Investigation Committee. Arif Bey went to the office of the Investigation Judge together with Tellian. Then I heard that prevention of trial was granted for both the violation case opened against Tellian, and for the charges Tellian brought against them for blackmailing. This is all I know.

Our researches clearly put forward that 30 liras for Arshavere and 100 liras for Hntchagians were taken at your office. Now, please tell us whatever you know about the commission, which, the woman said, found her rightful.

Arshavere said, "deal" for 30 liras. I told him everything has something superior to it, so let's apply to his superior." And left the room. I do not know anything about the 100 liras taken for the Hntchagians. I did not see the giving of 30 liras to Arshavere either. I had left the room and went to my office. Tellian might have given it. As for the commission, it might have consisted of people whom I do not know, just like the men who came with the woman.

While the police was investigating the case, and as you were expecting the same result as now, tell us why did you take the case directly to the court?

There was no evidence or clue about blackmailing. I knew that I had no chance of proving it even if I applied the court. That is why I had to talk

to the woman, to find a clue. Moreover, I sent Arif Bey to the police headquarters.

Do you know anything else about the case?

No, I do not.

I am reading your testimony sign it if true.

Yes, it is true. I will sign.

(Signed)

----- ----- -----

General Directorate of National Police Organization, Istanbul
Department of Political Affairs Second Division
Number

2nd Division
319

An in-depth investigation has been carried out on the claimant Mardiros Tellian's violating a boy, Kirkor Kayikdjian, in December 1914. Consequently, it has been understood that Nerses Zackharian, Samuel Tomadjian, Arzruny, and their friends, the members of Gedikpaşa Hntchagian Organization who have been sent away to various places; and that the suspect Arshavere Sahakian, the mother of the child and Misak Kochunian, the owner of the *Jamanak* newspaper have all been threatening Mardiros Tellian for money. Not informing of the police about the issue thoroughly at the right time; and especially at a time when an in-depth investigation was being carried out on the Hntchagian members who were said to be taking money by means of extortion; and not informing of the authorities upon the conviction that this organization was provoking fear, is extremely noteworthy. The investigation documents are here by sent together with the attachments. Several Armenian history books, found among the documents belonging to Arshavere, which were first given to him earlier for translation and then taken back along with the firearms, are confiscated. Private documents and correspondences, a signboard bearing the inscription "Araxi Meier (?)," and the documents pertaining to Nishan have been forwarded to the Department of Legal Affairs. July 21, 1915

Director of the Political Affairs Second Division
(Signed)

General Directorate of National Police Organization, Istanbul
Department of Legal Affairs
Number
1647

To the division to be sent to the Provost Marshall Command to be forwarded to the Martial Court

----- ----- -----

July 17, 1915

To: Gendarme Battalion Command

After the completion of the investigation, it has been understood that the mentioned person is in exile in Konya. The documents have been sent back to the Office of the Governor of Izmit. July 19, 1915.

(Seal – Signed)

As the calling of the mentioned persona is deemed obligatory, the documents have been sent to the General Directorate of National Police Organization to be forwarded to the office of the Governor of Konya. July 20, 1915.

On behalf of the Governor of Izmit
Director of the Office of Correspondences
(Signed)

To: Department of Political Affairs Second Division July 23, 1915

As it has been understood that Bogos Kurian, who is supposed to be questioned in relation to Arshavere Sahakian's case, is not in Izmit but in Konya; as his calling might be necessary, this document in attachment to the other relevant documents is sent to the Department of Legal Affairs. July 24, 1915.

Director of Second Division
Signed

----- ----- -----

General Directorate of National Police Organization, Istanbul
Department of Political Affairs Second Division

Number
219

To: Office of the Governor of Izmit

The sending of Bogos Kurian, about 38-40 years old, running a hotel in Bahçecik, under supervision is hereby requested. July 14, 1915

General Director of the National Police Organization
(Signed)

----- ----- -----

To: Chief of the Investigation Committee

Attached are the relevant documents for the staging of preparatory investigations of Arshavere, Nishan, and their friend Simon, who are said to have indulged in activities of extortion and charged with misuse of authority. July 24, 1915

Office of Attorney at the Istanbul Martial Court

----- ----- -----

Following is the testimony of Ohannes's son Mardiros Tellian, 58, the plaintiff, from Istanbul, living at number 24, in Gedikpaşa, Sarayıçi, dealing with bran trade at number 47 in Unkapanı. (July 31, 1915)

Do you know Arshavere, Nishan, and Simon?

I do not know Nishan. I had a three-room house in the Muhsine Hanım district eight months ago. I had it painted. The painter came at seven o'clock in the morning, and said, "I finished my job, give my money!" I went to see my house. Having told the painter "The water pipe of the school is broken. You go and repair it. I will bring you the money," I went to check the house. I opened the door, climbed the stairs through the kitchen. Three people attacked and held me from the skirts of my coat as I was controlling the fixed hinges of the garden door. These people were Simon, Kurian, and Kirkor Kayikdjian. Holding a paper to me they said, "You are going to sign this 500-lira voucher and will give it to Kirkor." I asked Simon to read the voucher. It was a 500-lira voucher signed to the bearer. Moreover, there was an obligation that I will marry my daughter to Kirkor. I said, "I would die and still would not sign this paper." Upon Kurian's hitting on the left side of my head I fell down in the room. Simon, after checking my pockets, took my 30 liras and 30 kurushes. Then, all three of them, said, "If you ever apply to the authorities you will put yourself in danger. We will ruin your reputation, and testify against you about your attempting to violate Kirkor," and they ran away.

I went to see the Hntchagian School principal Zackharian and told him "Your boys extorted 30 liras and 30 kurushes from me. They also wanted me to sign a voucher." Zackharian said, "Then write a letter to the organization." I asked, "Who is the organization?" He said, "Our chiefs are Murat Boyadjian and Dzjihan Gül." I wrote to the people he mentioned. Having received the letter, Murat came to the school. He called me in Zackharian's presence. He asked whether the letter and the signature was mine or not. I said, "They are mine." He said, "Alright, we will come on Sunday noon and give the 30 liras back to you and expel them from the organization" and left.

On Sunday, Zackharian sent me a note writing "I have guests I will not be able to come. Tomadjian, Dzjihan Gul, and Arzruny will come. You might come and talk to them as well." I still save this letter. We met in Zackharian's room at the school on Sunday. They said, "You claim that they have taken 30 liras and 30 kurushes. But, you denounced Kirkor and the others to the major, chief of recruitment office, I mean, Bogos and Kurian were helping people to desert the army. If they are ever hung, you should pay 1.000 liras as blood money. This is our decision

about you. You will pay the money.” They gave me four days to think it over.

I did not know what to do in these four days and applied to Agop Bahri Effendi. Agop has a partner, Arif Bey, whom I do not know. Agop Bahri, said, “Do not to tell most of the story,” in Armenian. I told the whole story to Agop Bahri. I made a bargain for 30 liras. He took my case. He was going to bring a lawsuit against these people. That day I saw Murat at the coffeehouse, he talked to Bahri, and they had something to eat in a restaurant. Then Murat left. Agop went to his office. Later, Dzjihan Gül and Tomadjian went to Bahri’s office. They talked. Then I went to see him. He said, “It is delayed to tomorrow.” The other day he said, “I am trying to reconcile you. We will do our best. It is not wise to confront them. They are cruel men. Give me 100 liras.” And I gave it to him. Mardiros Mazmanian was also there. He is also an Hntchagian; he is a tenant at the Makulian Inn. He is the man who took me to Agop Bahri.

Arif Bey is Agop Bahri Effendi’s partner. He said that Mazmanian sent a letter to Bahri. He gave 10 liras to Arshavere, and 50 liras to Tomadjian, a broker at the Sebuhyan Inn. At 01:00 o’clock I saw him counting money as I was standing behind the shop window. He gave the remaining 40 liras to Mazmanian to be given to Dzjihan Gül and Murat. He took this money to the Hntchagian office at an inn above the stove maker Papazian’s shop in Sirkeci. I paid the 50 liras with a time draft of four months. Then they came to me and said, “We have received the 150 liras and have nothing to do with your denouncing of the recruitment,” and gave me a paper; and asked me to pay 100 liras to their company for the woman and her son. They, Arshavere and Tomadjian shared the money. And they took a paper from me declaring, “What these people have done is not blackmailing.”

The owner of the *Jamanak* newspaper, Serkis Kochunian, sent me news with one of his men twice. He said, “He either pays 50 liras or I will ruin his honor.” I sent Kirkor Vartazian. When he came back he said that he wanted 50 liras or else he would write things to defame me. Kirkor Vartazian persuaded him to 5 liras. I gave it to him and he took the money to him. Kirkor Torossian also sent me a note saying, “Effendi, we do not want to ruin your honor, pay us some 800 kurushes. There are three of us. I still have the paper. I did not want them to defame me in their newspaper; so I gave 800 kurushes. This is all about it.

This man called Arshavere knocked on my door in night of Thursday the eleventh (December 24, 1914) and said, “Can we talk for two minutes?” I opened the door; he came in, and sat. He greeted me, and I asked, “Who are you?” He said, “I am Arshavere. Did not the authorities held me in high regard when I was shot in Beyoğlu?” This fellow was in pelts during the winter now he looks much smarter. I could not recognize him. He said, “You gave 10 liras to the Hntchagian Organization.” I said, “No!”

Then saying, "I do not believe you. Perhaps you might not have given it, but your name is on the documents" he took out a paper out of his pocket. It was a hand size paper. Both sides were red. "10 liras" was written on it, in blue ink. Showing this paper and another red paper having writings in Turkish, he asked, "Shall we render these official or unofficial?"

Thinking that this man would ruin me, I said, "Let us render them unofficial. You were so kind to come. Please!" I convinced him after begging him for a long time. He said, "Then, let us meet on the Cable Car Street." I said, "No! They might see us, come over to my house." He said, "I am going about two police officers." Anyway, we decided to meet on Saturday night, he said "I will come after 17:00 o'clock," and sitting for another half an hour he left. As he sat, he told me things like "Kurian is giving 2.500 liras, the wife of the newspaper agent in Galatasaray is giving 2.000 liras, (Gulian should give 20.000 liras so that we would give to the money ministers and save him, otherwise he will be hung.)"

As soon as he left, I sent my son Zari to the police station. I told him to call the assistant commissioner over, but he was not there. I called his deputy İzzet Effendi, told the story, and said, "Now you know." Next morning, Friday morning, I went to Beyazıt. I told all about it to Bahri Bey, the chief commissioner in Beyazıt. He said, "Alright, I will come over at about 16:30 on Saturday afternoon." He really came that evening together with Hidayet Effendi, assistant chief of police Hamdi Bey, and with another commissioner. They came in casual clothes. Their official uniforms were in their packs. They came in together with the assistant police commissioner dressed as a tailor. That night they waited until 01:00, but Arshavere did not show up. They left to come next morning.

Hidayet Effendi, Hamdi Effendi, and Vehbi Effendi came at 07:00 next morning and started to watch secretly. At 09:30 my daughter said Arshavere had arrived. I went downstairs, welcomed him in, and led to the room next to the door; he sat in front of the window. We left the door ajar. Hidayet, Hamdi and Vehbi Effendis were waiting outside. Hidayet Effendi had told me to hold the conversation in Turkish so that the police officers can understand. I asked Arshavere Effendi "Did you bring the papers you had in Thursday evening?" He said, "No, they are not of any use to you. However, I brought one for you to tear up when you give the money." I asked what I needed to do in return and what they had decided. Because he had said they were three but had not mention any names. He told me they made a deal for 1.000 liras. We talked for a long time. In short, he threatened me saying, "You will be hanged, and this money is not much." I said, "What will you gain if I am hanged? I do not have enough to pay this amount, this is too much I cannot pay it." Upon my begging he said, "Alright then, we can make a deal for 250 liras, I do not care about anything else" and asked me to pay the sum in cash. I

asked for a few days. He gave me three days. I said, "Then I shall pay you 30 liras deposit now, and I will find the remaining amount in three days." I took out the marked money at home by the officers of the Beyazit Police Station, from my moneybag. There were 9 of them. Counted them aloud. I left the room saying, "There are only 9 liras, I shall bring you 21 more liras from upstairs," and left the room. I told the police officers "My job is finished. Now it is your turn, proceed." Vehbi Bey entered the room, as a butler, in casual clothes looking for a match, and grasped his arms. The deputy and Hidayet Bey entered the room. They caught him, seized his guns, and took him to the police station. I did not appear afterwards.

You claimed that he sent you a message with Zackharian. Explain the message.

Zackharian came to my house one day implying this issue. Implying Murat and the others, he threatened me saying, "If you denounce us, you will not survive. Because there are 80.000 of us, and we have 150 branches." When he told this, the deceased Hayk Erzurumluian was also there.

What kind of written documents did they send you?

The documents Agop Bahri gave me, when he reconciled me with the Hntchagians and took my money, reading, "Hadji Bey did not slander the Department of Recruitment;" Simon's letter writing declaring Kirkor's issue is a lie, and that Hadji Bey had not done such a thing; and a second letter, writing, "I am pleased that you have made peace with the organization, I do not want a big amount of money from you, but a job;" letters bearing Kirkor's, his mother's, and his father's signature stating that the rumors that were made up against me were all lies. I came across those people in all my doings. It was then understood that they were working in unison like an agency. In fact, the police headquarters ran an investigation about the 30 liras issue. Simon was imprisoned for 18 days but was released with Arshavere's help. He threatened to kill me so that I would not be able to talk about the other money issue.

Who are those men whom you said to be acting like an agency?

Arshavere, Tomadjian, Zackharian, Dzjihan Gül, Ardzruni, Murat, Simon, Kurian, Bogos, Kirkor Kayikdjian, Kirkor's mother Eskohi, Mazmanian Mardiros, Agop Bahri and Kirkor Torossian from *Jamanak* Newspaper.

Who saw Arshavere's first coming to your house? Who heard him speak?

Garbis Karabet, my son, and my son's friend Zare. They heard him say, "Can we talk for 2 minutes?" Zare told me later that he saw the paper with red writings on it.

Please sign your testimony

Certainly.

(Signed)

----- ✎ ----- ✍ -----

The testimony of Hogas's son Zare, 17, from Eğin, called in to testify under oath, lives at a house without a door number on Bilezikçi Street, Gedikpaşa, apprentice to water seller Bedros Agha, in Nuruosmaniye, Çarşıkapı. (July 31, 1915)

Do you know Mardiros Tellian?

Yes, I know him. He is our neighbor.

It is said that you too have seen Arshavere come Mardiros's house. When Arshavere came who was in the house? What did he say?

It was about 22:00. We were out with Mardiros's son Garbis. Arshavere came to the door. Mardiros opened up the window next to the door. Arshavere asked Mardiros, "Can we talk for two minutes?" He saying, "Please come in," let him in. When they were sitting in the room, we were outside. I saw Arshavere first taking out a paper that had red writings on it, and after he putting it back in his pocket took out a smaller paper. We were waiting outside. A little while later Arshavere got out and left. When we asked who he was, he said his name was Arshavere and asked for money for the destruction of a receipt proving that he had given 10 liras to an organization on the Caucasus, and threatened him. Mardiros sent his son to the police station. Since the assistant chief was not there another police officer came. Then I went to my house. I do not know anything else.

Now, I am showing you Nishan, Simon and Arshavere. Which one of these came to Mardiros Tellian Effendi's house, asked to talk for two minutes, and took out two papers, one red, and one small paper?

(Pointing at Arshavere) "This one."

Please sign your testimony.

Certainly.

(Signed)

----- ✎ ----- ✍ -----

The testimony of Mardiros Tellian's son, Karabet, 16, called in to testify under oath, from Istanbul, lives at number 24 on the Sarayıçi Street, Gedikpaşa, student at the Armenian Getronagan School. (July 31, 1915)

It is said that Arshavere came to your father's house one day, and you were at the door with Zare. What did he say when he came? Who saw him? Please explain.

When Arshavere came my father was at home. He looked through the window next to the door, and said, "Can we talk for two minutes?" My father let him in. After talking for a while Arshavere left. My father sent me to the police station. As the assistant police commissioner was not there I brought the deputy in. He talked to my father.

Now, I am showing you Nishan, Arshavere, and Simon. Which one of them previously came to your house?

(Pointing Arshavere) He was.

Please sign your testimony.

Yes, sir.

(Signed)

----- 80 ----- 82 -----

To: The Chair of the Martial Court

My personal petition,

Following are my personal information and the only truth, which I think as the only way to purge myself from the difficulties caused by libeling and lies which I faced a number of times, submitted to your justice. I was a teacher at Bogos Nubar Pasha's School in Cairo, in 1911; I was earning 12 liras per month. Upon the outbreak of the Balkan War, Greece, through mediators, applied to the Armenian Ramgavar Organization to incite insurgencies and chaos in Türkiye to keep the Ottoman State busy. The Greeks applied Mihran Damadian²⁷ – the instigator of the Sason Insurgence²⁸, the leader of the organization, and the famous komitadji – code named Berc from Muş, and delivered 14.000 Greek Grasa rifles, more than one million cartridges, 80 boxes of bombs in Piraeus. I learned about it, as I was the president of the Hntchagian Organization in Egypt. Meanwhile, Bogos Nubar Pasha was visiting the influential political headquarters in Europe to promote Armenia. On the other hand, the Daschnaks, Social Democrat Hntchagian, and the Ramgavar organizations found an executive committee, composed of three representatives from each, to work in collaboration. This committee was to conduct the insurgency to arise in Çukurova. The founder of this committee is Malumian – alias Agnuni – one of the prominent characters at the Daschnak organization. This person went to Çukurova, and toured the Anatolian shores to instigate similar insurgencies. He went to Istanbul from Izmir. I learned all this secret information, because I was a member of this 9-member revolutionary executive committee.

²⁷ Mihran Damadian (1863 – 1945): Early education at the school of the Viennese Mkhitarists, Pangalti (Istanbul), and at school of S. Hagop. Then to the Murad Rapayelian school, Venice. After his graduation in 1880, he returned to Istanbul and appointed as a principal of an elementary school in Muş, 1884–1888. His first-hand experience of Armenian conditions persuaded him to become a revolutionary in 1886; returned to Istanbul and joined the Hntchagian party. One of the main participants in the Kumkapı Affray, July 1890. Escaped to Athens, contacted other anti-Ottoman revolutionaries; took part in a demonstration in Athens, July 1891. Returned to Sason in disguise; organized some Armenians into a gang. He went to London for the first Hunchak general congress, held in Frithville Gardens, Shepherd's Bush (September 1896). To Alexandria, on party work. Resigned from the party after disputes; but in 1908 founded the Sahmanadrakan Ramkavar (Constitutional Democrat) party by uniting the Armenakans with part of the Verakazmial (reformed) Hntchagians. Planned an armed attack on Çukurova in 1913; dissuaded by Catholicos Sahak II of Çukurova. He was in the USA and Europe (mostly in Paris) during the First World War. Associated with the Armenian National Delegation of Boghos Nubar Pasha after the war; and was appointed its representative in Adana 1919–20. Became leader of the Ramkavar Azatakan party from its foundation in 1921. In Beirut 1929–37; member of AGBU committee; one of the founders of *Zartonk* ('Awakening') newspaper, 1937. Retired to Cairo, where he died a member of the Armenian Apostolic Church.

²⁸ An administrative district in Siirt. The insurgence, known as the First Sason Rebellion, was flamed after Kumkapı Affray by the Hntchagian organization under the leadership of Murat (Hamparsum Boyadjian) who instigated the Armenians in order to have the foreign powers' interference. The rebellion was subdued by the military units. Hamparsum Boyadjian was captured. Uras, Esat. *Tarihte Ermeniler ve Ermeni Meselesi* [Armenian Question and the Armenians in History]. Istanbul: Belge Yay. 1987, pp. 471–478.

I received an invitation and a bulletin declaring that the Seventh General Congress of the Hntchagian Organization was to be held in Constanta, Romania. I got hold of the bulletin declaring that the insurgence issue would be discussed. When I was in Egypt, I took some of the documents secretly from the organization and hid them to hand them over to the Ottoman State. Then, the Hntchagian Organizations in Cairo and Alexandria elected me a delegate to attend the congress in Constanta. I came to Istanbul prior to going Constanta with those documents. When I talked to the Minister of Interior Talât Pasha to narrate the events he ordered me to talk to Azmi Bey, who was the Director of the National Police Organization at the time. During our talk, I told Azmi Bey, first, that I was not favoring a rise of an insurgence in Çukurova which would keep the State busy; and second, that, my sincere belief was to see the Armenians and the Turks living together like Ottoman brothers. I gave him all of the important documents I had, and went to Constanta.

Having learned all the developments in Constanta I returned to Istanbul and informed him about the last developments. I was appointed to the Department of Political Affairs as a police officer with 1.000 kurushes salary, and sent to Egypt. I was sending my reports every week regularly. As my teaching was keeping me away from my duty I had to resign and renounced my 12-Liras salary. They were not sending the salary I was allocated by the General Directorate of the National Police Organization. I continued my job earnestly, although I was in a miserable condition. I heard that, when Azmi Bey came to Alexandria, he talked to the Chief Secretary of the State of Emergency at the Ottoman Police Organization in Egypt, Ismail Hakkı Bey. When I was at home, I received a telegraph message signed "al-malum," urging me to go to the Savoy Hotel in Alexandria, at once. When the members of the organization confiscated this message, I do not know how they were informed about it, they started to follow me, and learned about my meeting with Aziz Bey in Alexandria. Thus, they tried to dismiss me from the organization, and to assassinate me they sentenced me to death. They hired Armenian fedaiins from Zeytûn, and they even tried to poison me. I was cautious. They could not succeed.

Upon their failure, they made use of Colonel Sadik Bey, one of the opposition leaders campaigning against the Monarchic regime of the Ottoman State, who happened to be visiting Cairo, spread the rumor that the Director of Police was plotting an assassination, that he was going to have to realize the plot, that I poisoned two of his men with the poison I was carrying around everyday, and that I attempted fraud for three times. The aspersions and denunciations the Armenians deliberately spread around kept me from going to Istanbul in disguise upon the orders of the newly appointed General Director of National Police Organization, Bedri Bey. Moreover, my house was surrounded; I was arrested by the English armed forces, and sent to Cairo Prison. I was released after an interrogation where my innocence was proved.

Later, the Egyptian government offered me to become a police officer for 15 English Liras; my salary was going to be increased gradually. All I had to do was to denounce the members of the Ottoman Union and Progress Party who were in Egypt to the English. I did not accept such a vile offer because of my fidelity. I charged a mademoiselle, a member of the Hntchagian Organization there, with great difficulties, to inform me about the events and the developments in Cairo, and to carry on the duties I was assigned by the General Directorate of Police. I was hopeless, and in extreme poverty. I sold my clothes and came to Alexandria from Cairo. The Egyptian State authorities getting angry at my behavior imprisoned me in Alexandria for 15 days. Then, later, they deported me from Egypt under supervision.

The Chief Secretary Hakkı Bey, the chief secretary at the Egyptian State of Emergency Police Headquarters at the time, who is now in Istanbul witnessed to all I declare. I continued to my actual duty here as well. These aspersions directed against me by the organizations instigated Armenians' enmity towards me, and they started to spread a rumor saying, "This man is one of the famous agents, and is also an Armenian hater!" and sent my pictures around. They have even cast aspersions on me to blacken my name by saying that I was a swindler in Izmir, although I have never been to Izmir all my life. These aspersions were published in the *Pamper*²⁹ newspaper here. This is why I was subjected to an assassination plot; I was wounded in my left leg with a bullet. The people who shot me were among the Armenians that were sentenced to death. They were hanged, you know this already.

Merchant Mardiros Tellian's violation of an Armenian boy, who has not even came of age, necessitated complaints against Tellian; the issue was to be settled within the capacity of the Hntchagian Organization in Istanbul, rather than taking it to the government authorities. I warned Tellian in order to establish a thorough contact with the Hntchagian Organization in Istanbul and to curb the issue from getting into effect. I also informed Bedri Bey, the General Director, and Reşat Bey, the Chief of the Division of Political Affairs. They were contented. Mardiros Tellian's saying, with repulsion, that he had given the money to the boy's family for fear of me repeatedly, is an undeniable truth, under this heavy pressure. Moreover, this forms a firm basis for his accusing me for taking bribes later.

My acquaintances do well know the fact that, to prove my innocence, I would denounce Mardiros Tellian to the authorities even for his attempt, let alone accepting and taking the bribe he offered. To take revenge, Mardiros Tellian invited three officers, as witnesses, to his home when he invited me. The goal of this plot, which is full of aspersions, was devised by Mardiros Tellian in order to serve the interests of the members of the rebellious organization, and to revenge all the Armenians who were bearing grudge against me. Thus, they wanted to denigrate the services I made for the Ottoman State,

²⁹ An Armenian newspaper in Istanbul issued since 1910.

cause my fall into disgrace, to libel the things I did in a sacrificing manner as treason, and to keep me away from the organization, which I knew very well, by their passionate and effective pursuits so as to achieve their vile intentions and rebellious aims easily without any obstacles. I am not worried about my disappearing future, but I am abraded with the idea that my loyalty is being threatened with treason. This disturbing and hurting situation is nothing but being buried alive, mind me saying this, for those people who are truly devoted and loyal to their country, to the state, and finally to the government in force, like me.

Although I encountered the plaintiff Mardiros Tellian's aspersions full of resentment and hatred; believing that the justice of our State is a sacred shield against those lies, I request your honor's considering my unjust treatment, and bringing the issue in conclusion before the law rightfully. The date of my detention is June 27, 1915. I hereby leave my application to your honor's discretion.

July 31, 1915

Jesu's son Arshavere
Officer at the General Directorate of National Police Organization
Division of Political Affairs

Detained at the Martial Court Prison House

To be submitted to the Chair of the Interrogations Committee, in attachment to the original documents.

August 2, 1915
Chief

----- 80 ---- 82 -----

The testimony of Abdullah's son Hidayet Effendi, called to testify under oath, 46, from Gebze, an officer at the Police Headquarters Department of Political Affairs. (August 1, 1915)

Tell us whatever you know about what happened in merchant Mardiros Tellian's house.

Arshavere Effendi told merchant Mardiros Tellian Effendi that he had a list sent to him; that his and some others' names were on it since he helped the Caucasian Armenian organization; that he was going to start an investigation against him and showed him a two papers with the organization's stamp on it. Arshavere went on threatening Tellian saying that if he were to put this paper into legal procedure the situation will get dangerous and frightening, and it might even end up in capital punishment. Moreover, Arshavere, one of the officers at the Directorate of National Police Organization, left adding that it would be best to curb the issue; that to the this end he had to make talks with the relevant officials; that everything necessitated should be met; that it would be possible to settle the issue only by money; and that he should prepare the money until his return.

Upon his threatening words, and his offering of the giving the document in return for money, Tellian Effendi informed the Beyazıt Police Station officer Bahri Bey. Bahri Bey informed Reşat Bey. Later Reşat Bey appointed me. I talked to Bahri Bey. The first day, I mean on Saturday, when we were at the mentioned house at about 16:30-17:00 together with Bahri Bey, the Assistant Chief of Police Hamdi Effendi and police officer Vehbi Effendi came in civilian clothes. I think the women brought their official uniforms. Although we waited until 24:00 that night he did not come.

The next morning, Sunday morning, we went to the house again. Bahri Bey was not there yet. The chief assistant of police and the officer were with me. At 09:35 Mardiros Effendi's daughter said Arshavere had arrived. Mardiros Effendi descending the stairs took Arshavere into room on the left side of the door. The door was left ajar. Assistant Chief of Police Hamdi Effendi, police officer Vehbi Effendi, and I were waiting behind the door. I had earlier asked Mardiros Effendi to speak Turkish for the people who were with me to understand. Arshavere said, "I have talked to my friends and they said we could make a deal for 1.000 liras. We will sign the document after you pay the money." Mardiros Effendi asked several times to destroy the paper with his own hands. After a long talk they have agreed on 250-300 liras. After Arshavere saying, "I cannot do anything for less than 250," they made a final agreement.

Mardiros told him that he will pay the 30 liras on that day as a deposit, and he would pay the rest on Thursday or Friday. He took out his moneybag and gave al-ghazi³⁰ minted 7 liras, and 2 flower minted liras I had marked earlier counting. He came out of the room to bring the remaining 21 liras from another room. The assistant chief of police and I went right in. We had our official uniforms on. We caught Arshavere and took him to the nearest police station. Before taking him to the station we took his gun and documents. At the station, in the presence of assistant chief Hamdi, registry officer Muammer, officer Vehbi, officer İzzet, and officer Nuri Effendi, we took out the 9 liras from his trousers' right pocket and wrote the report. This is all I have seen, and know. Then I caught Nishan, let me explain.

You were going to say something about Nishan. Please say it.

On a Sunday, as we were in Mardiros's house, we saw Nishan down the street spying on the house after Arshavere's coming. Later we went down the street. As we were dealing with Arshavere we could not see where Nishan went. According to Mardiros's son, he went down the street. Because the room Arshavere sat was on the first floor, close to the ground, and as he sat next to the window, Nishan was watching around to prevent anybody coming to the house. We left Arshavere at the police station; and Assistant Chief Vehbi Effendi and I went to Beyoğlu. After searching his house we caught Nishan on the street. We seized his gun and took him to the station.

Did you search Arshavere's house?

We did. We put the documents we found in a box. The box was delivered to Beyazıt Police Station. There was a silk embroidered relief plate showing Armenia.

What did you find in Nishan's house?

We could not find anything in his house.

Do you have any other information?

There is nothing else I know or I saw.

Please sign your testimony.

Certainly.

(Signed: Hidayet)

----- ----- -----

³⁰ Monogram, Ottoman Sultans' official stamp.

The testimony of Mardiros Tellian, taken again. (August 1, 1915)

Which one is Arshavere who came to your house, told you he wanted to talk for two minutes, threatened you with the two papers he took out of from his pocket and told you that he was going to come again. (Nishan, Simon and Arshavere are shown.)

(Showing Arshavere) That is him; (showing Nishan) I met him at the police station; and (showing Simon) this is the one who organized all this in the Müssena Hatun District, and convinced others to come after me.

Sign your testimony.

Of course.

(Signed)

----- ----- -----

The testimony of Mustafa Fikri's son Mehmet Vehbi Effendi, 28, police officer, registration number 917, called in to testify under oath, lives at number 36 across the Şehzadebaşı Taştekné Mosque. (August 1, 1915)

Please write whatever you know, related to Arshavere, about what happened in the merchant Mardiros Tellian's house.

I returned from leave on Saturday. Ahmet Hamdi Effendi, Chief of Police Gedikpaşa Police Station, warned me not to wear official uniform. I asked for the reason. He said, "Officer Bahri Bey, and Hidayet Effendi from the political branch are waiting in Mardiros Tellian's house. I will be waiting outside. We will get in if need occurs." Officer Bahri Bey, Hidayet Effendi, and the assistant chief of police Hamdi Effendi came back to the police station after waiting until 01:00 in the morning. I waited until 07:00 in the morning then went back to the police station.

When I asked about the case to Hamdi Bey for the second time; they said Arshavere left after having asked for 1.000 liras and telling him he would come back on Saturday evening to take the money, and if he were to fail, he would be put to legal procedure. Mardiros Effendi informed the police station on the issue. Officer Bahri Bey, Hidayet Effendi, and the assistant chief Hamdi Effendi discussed the issue and decided on the measures to be taken. They immediately took nine Ottoman liras from Tellian Effendi, and marked two lines between the monogram and Resat's seal on seven of them, and two of them were left

unmarked. On Sunday at 11:00 o'clock Hidayet Effendi, assistant chief Hamdi Effendi, and I went to Tellian Effendi's house again. At 11:30 Arshavere arrived. Tellian Effendi took Arshavere to the room downstairs, and after drinking coffee they started talking about money. Since Hamdi Effendi and Hidayet Effendi knew Armenian they were listening through door. I was standing behind them. I heard them talking about some 250 liras and the noise of nine liras as Tellian was counting them for Arshavere. Mardiros Tellian left the room having said he would bring the rest of the money, 21 liras, from upstairs. I went straight into the room and seized Arshavere's two revolvers, assistant chief Hamdi Effendi came into the room and arrested Arshavere, and then we took him to the police station. After searching him, the 9 liras he took from Mardiros Effendi was taken out of his pocket in the presence of the other officials. A report was written and then he was sent to the central police headquarters. This is all I know.

Please sign your testimony.

Certainly.

(Signed: Vehbi, 817)

----- ✎ ----- ✎ -----

The testimony of Kirkor's son Agop Bahri, 50, from Ankara, called in to make further explanations, lives at number 6, Nişantaşı Bekçi Street; lawyer at number 32, Köprülü Inn, Sirkeci. (August 1, 1915)

It is claimed that Mardiros Tellian Effendi applied to you about a threat issue. Please write who threatened him, what you know about their legal procedures, and your attempts in dealing with the case.

Mardiros Tellian Effendi came to our office at the Köprülü Inn, Sirkeci, which I share with Arif Mustafa Bey. He said that he was being libeled for allegedly violating a boy named Kirkor.

One day as Tellian Effendi was checking his restored house near Gedikpaşa, the boy, and his two friends sneaked in through the door, which Tellian left open. Kirkor's two friends told Tellian, "You were violating this boy. We saw you." They wanted to get Tellian Effendi sign the document they had prepared earlier.

When he realized the writings on the paper stated: "I accept to marry my daughter to Kirkor, and to pay 500 or 1.000 liras," (I do not remember

the exact amount) he refused to sign such a document of commitment. Upon his refusal they usurped more than 30 liras Tellian had, and ran away. Later, they provoked Kirkor's mother, and started following Tellian, and libeling him with violation. As the police took the case in hand they had already launched an investigation for both the blackmailing and the violation. When Tellian asked us to take this case in order to protect his rights, we accepted it. Then I asked my partner Arif Mustafa Bey, to go to the police and try to learn about the case as much as possible and inform them that all the things said against Tellian were nothing but blackmailing and libeling. Then in order to learn the truth, because this was about family honor, I sent someone to invite Kirkor's mother to my office.

A couple days later Kirkor's mother came to my office. I advised her saying, "Madam! Your son seems to be being misled by his bad friends and seems to be attempting to libel the honor of a decent family. You look like a wise woman. Such a libeling is a sin. It will harm both Tellian's and your son's honor. As far as I have understood, your son and his friends devised a scenario to get Tellian's daughter marry your son, and usurp money. They even had a paper written earlier, when they went to Tellian's house. Do not surrender to such denunciations and extortions."

Kirkor's mother said, "At first I doubted it, but then I came to a conclusion that Tellian Effendi violated my son." I asked her, "How did you reach to this conclusion?" She replied saying, "Tellian had just come to you. However, a commission was established long before and the investigation held by this commission proved that Tellian was guilty. They decided that Tellian should pay 1.000 liras to send my son to a higher school."

The woman, saying she could not express the situation well, suggested, "I can bring people from the commission, you can talk to them and understand that Tellian violated my son." Realizing that it was difficult to talk and explain anything to this woman, I suggested her to bring anybody she wanted who is open to communication. A few days later she came to our office again with a couple of men. Repeating what I had previously told her I told them that although the Penal Code found it appropriate the matters of family honor cannot be made a subject of investigation; that it left the applying to the courts at the discretion of the sides; that as there were no traces of any evidence as to the occurrence of the violation, I said, I observed only calumny and extortion. Finishing my words the woman and the people with her said that there was no means of extortion; that they were convinced that Tellian had committed it; and that the woman might withdraw her claim if Tellian was to give 1.000 liras for the boy's education. I, in reply, said, "I will never accept that Tellian is guilty, if the case is taken to the court the verdict shall be an acquittal.

I said, "Now that you are asking money for this boy's education, it is evident that this boy lacks manners and adequate education. Then, I shall suggest Tellian Effendi to send the boy to the school in Bahçecik for a couple of years," kindly. However, besides rejecting my offer, they came to my office quite a few times with the conviction to raise the amount of the money they asked previously. They stopped coming when I told them that nothing else will be accepted and that they should explicitly confess they have libeled Tellian. But Kirkor's mother finally came to my office with a Muslim man. She told me to that Tellian should give certain amount of money to them. I replied saying, "Madam! This case will be solved at the court. The guilty and the innocent will be revealed at the court."

I was waiting for the completion of the investigation by the police to make use of any evidence on extortion to surface; one day when I was in a trial at the Galata Justice Court, Arif Bey together with Tellian came to the courthouse gasping. I said, "What happened? I hope nothing is wrong!" Upon Tellian's saying, "Arif Bey had been to the police. He left his card there. They have sent this card from the police headquarters to the office of a lawyer somewhere around Mahmutpaşa. He called me. And showing this card he said, 'You sent Arif Bey to the headquarters. But he cannot save you. If you fail to give 300 liras to each of the influential officers, they will imprison you, and your honor will be stained. I am telling you all this out of friendship,'" I said, "There is something wrong in it. The police headquarters is a reliable office. It does not send such a message. You must have misunderstood it you are worried." Tellian said, "No. I did not misunderstand it. It is true. We can go to that lawyers office together if you like." After the completion of the trial Tellian took me there. The lawyer was one of the young lawyers. I had not seen him before. When I asked about the issue, feeling reluctant in front of me he did not want to speak at first. Then he repeated the same words he said earlier, and added that if he were to fail 300 liras for three police officers Tellian's imprisonment was inevitable. I said, "There is something wrong, Tellian is an honorable man facing extortion why should he be arrested? Please inform those people about the case, it is reprehensible."

I do not remember exactly whether it was the same day or the following day, it has been more than eight months. Tellian was at our office: There were other clients as well. A man came in. He said he wanted to talk to Tellian in person. I told him that they could talk in the room next door since the office was crowded. Tellian wanted me join him during the talk. I accepted it. When we entered the room I realized that all his manners were proving that he was an influential man, and this was also evident from Tellian's feeling reluctant before him. I thought he was a Muslim. As soon as he started to talk he said he was one of the influential officers at the police headquarters, and that they wanted 300 liras for not

imprisoning Tellian. I said Tellian was an innocent person who is subjected to extortion. Upon his looking at his watch in a hurry, and threatening Tellian saying, "If you fail to give the 30 liras of this money tonight, you will definitely be imprisoned," I said, feeling tense in the face of a threat directed by a person who was using the title of government employee, "Please sir! There are superior people. If my client is going to be imprisoned unjustly, we shall indeed apply to a higher authority for the protection of our rights." And I left the room and entered my office. I thought he was Muslim until then. Tellian told me later that this person was Arshavere himself.

Who were the people accompanying Kirkor's mother?

They said one of them was Dzjihan Gulian. I do not know the others, it has been eight or nine months. I think one of them was Tomadjian.

Who was the Muslim came to your office with Kirkor's mother?

I do not know his name. He was a fat man with black beard.

Who is the lawyer to whom the police sent Arif Bey's business card, and whose office you said is somewhere near Mahmutpaşa?

He is not somebody I knew before. He must be Thanilian. Tellian Effendi should know better.

Who else was there with you, besides the man, who came to your office to see Tellian Effendi, and whom you thought was Muslim, in Tellian's meetings?

I think there was nobody else.

Is this whom you first believed to be a Muslim; and whom you later learned was Arshavere? (Arshavere is shown)

Yes, it is him. However, I did not know this man earlier.

You did not tell anything about whether Tellian Effendi was sued, and what the result was. Please explain.

The police had transferred the case to the court. My partner Arif Bey went to the Court House together with Tellian Effendi. Kirkor and his mother withdrew their claims after giving their testimonies. I have also heard that upon the investigations carried out by the Court of Investigations; the final decision was that there was no need to launch another investigation on Tellian and on those who usurped money from him.

You were Tellian's attorney. So you have taken both the cases of violation and threat, therefore you should know who threatened him. Who did you sue for threatening?

I think one of them was Simon. I forgot the others, I do not remember.
Arif Bey and Tellian Effendi should know better.

Please sign your testimony

Certainly.

(Signed)

----- ✍ ----- ✍ -----

To: The Chair of the Investigation Committee at the Martial Court

Atiye's brother Mahmut , living at the Hamamgul Inn in Çemberlitaş; and the owner of the *Jamanak* newspaper Serkis Kochunian, who have been summoned on the phone are transferred. It has been understood that Kirkor Torossian from the Jamanak newspaper is banished to Çankırı a little while ago. August 2, 1915.

(Seal)
Ayasofya Police Station
(Signed)

----- ✍ ----- ✍ -----

To: Üsküdar Police Headquarters

Sending of Kegam Kochunian, form Gürün, who used to be a clerk at the Kirkor Vartazian's trading firm in Çakmakçılar and know living in İcadiye, Üsküdar, is here by requested. August 3, 1915

Chief of Investigation Committee
at the Martial Court
Hüseyin Hüsnü

To be sent to Cenbiye(?) Headquarters urgently. August 3, 1915

The above mentioned person is invited to the Martial Court, and transferred to Directorate of National Police Organization. August 4, 1915

On behalf of the Üsküdar Chief of Police
(Signed)

----- ✍ ----- ✍ -----

The confrontation of Agop Bahri and Mardiros Tellian Effendi. (August 25, 1915)

Tellian Effendi! Tell Agop Bahri Effendi how you applied to him, and how the consequences came about.

Simon Alexanian, Bogos Kurian and Kirkor Kayikdjian extorted 30 liras from me. I went to Agop Bahri Effendi together with Mazmanian. Explaining the situation, we wanted him to take the case to the court, and we agreed for 30 liras. I informed the chief of the Sultanahmet Recruitment Department that Tomadjian, Dzjihan Gul, Ardzruni, Murat, and Arshavere were deserters and that they were the members of the Hntchagian Party. Then these people came. When I went to Bahri Effendi's office, to sue them, Bahri Effendi told me that they were dangerous people, they were playing with my honor, and that it would be wise to keep away from them. He added that messing with them would stain both my life and honor.

Have you seen these people?

I have not seen them. Agop Bahri Effendi gathered them there.

Agop Bahri Effendi! What do you say?

Tellian Effendi came to me and said a suit was going to be brought against him, on the charge of his violating a boy. Telling me that the police had been investigating the case, he applied to me on the January 20, 1915. When I asked for an explanation on the case, he said one day he went to see his house in Gedikpaşa that was being repaired, three people came in the house after him, and two of them started libeling him saying, "You were violating Kirkor, we saw you!" and forced him sign a voucher they have prepared earlier.

Tellian Effendi said he strongly refused to sign this paper for it contained promises like he was to marry his daughter to Kirkor, and pay some 500 or 1.000 liras, I do not remember exactly now. Upon his refusal these people extorted the 30 liras he had on him and left. Then convinced Kirkor's mother to bring a violation case against Tellian. Being dishonored, Tellian Effendi appointed my partner Arif Bey, and me to defend him in the case brought against him. We agreed for 40 liras. He paid the 20 liras earlier, and then the 10 liras of the remaining 20 liras after the investigations judge decided that there was no need to launch a final investigation.

I asked him why he did not inform the police right away about these extortion and violation cases. But I was wrong here. Because he told me that he had no evidence or clue on their performing the act of extortion. I invited Kirkor's mother to my office and advised her saying, "Tellian Effendi is an honorable man. It seems that your son is libeling Tellian

Effendi thus under the influence of his bad friends. It is a sin; it is a shame. In this case the honor of both families are in question. By libeling such an elderly person you will ruin both his honor and of your own."

Upon this Kirkor's mother said, "It seems like you have just met Tellian. You do not know him enough. He is an evil person. He violated my son. The commission, found earlier, proved this violation. This commission decided on Tellian Effendi's paying 1.000 liras." As a result, this woman said, "I can not make you believe and explain the situation enough. If you allow, I will bring you the people who know about this issue." Seeing that this woman was an undignified person and does not listen at all, I said, "Bring anyone you like as long as it is a man!"

Later, this woman came to my office together with Dzjihan Gulian and her other friends. I told them the same things I had told the woman; that Tellian was an honorable person and he was extorted by Kirkor and his friends. They replied, "Tellian is not the person whom you think he is. He violated this boy twice. He even slandered two people and said that they were deserters and had them imprisoned. Everybody in Gedikpaşa knows both the violation, and the extortion case. Consequently, she will withdraw her claim if he sends the boy to school and pays 1.000 liras." I replied saying; "I see no evidence that will convince me to Tellian's being a dishonorable person. My aim and my job as a representative are to protect the honor of these families. If they give a letter declaring that this violation is unreal, I will convince Tellian to send this boy named Kirkor to the school at Bahçecik for a couple of years." But they insisted on their own idea and said; "He should at least send the boy to Robert College³¹ for eight or nine years." I rejected this. As a result, they came several times for this issue to be solved by the court. Since their visits were keeping me from the work I had to do in my office, I decided not to see them anymore. This is the whole story.

[The part about Mazmanian, who mediated for Tellian Effendi applying to Bahri Effendi, is read.]

What do you say?

I do not know if Mazmanian is a member of any political party. Mazmanian is a middleman. He used to bring some cases to our office and takes his commission. Prior to this one, he brought Kadri Bey's

³¹ The most prestigious protestant school opened by the Americans. A missionary Cyrus Hamlin in Bebek, Istanbul, inaugurated the school in 1863. The school was named after a merchant in New York, Christopher Rinlender Robert who supported the school financially. Although the school gave importance on studies in teaching languages and commerce in its early years, it started to offer engineering degree as of 1912. The school continued its education during the First World years, as well as during the Republican Era. Ayten Sezer, *Atatürk Döneminde Yabancı Okullar (1923-1938)* [Foreign Schools During Atatürk's Era (1923-1938)]. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yay. 1999, pp. 64-67.

case. I took his case and gave Mazmanian his share from the money I received from Kadri Bey. This time he wrote me a card, telling about the libeling of Tellian Effendi by violation, and said that he was going to give his case to us. His aim was to guarantee his commission. If Tellian were to apply to us directly, Mazmanian would not have any advantage. As I said earlier, Dzjihan Gulian and his friends came to my office several times. I might have said something in this manner to Tellian Effendi.

Murat came once. But I do not remember if he came for this case or for his wife's estate problem. There was a case against Murat's wife's estate, which was located on the left side of the road to post office, in Üsküdar. Since the estate's shareholders gave their case to us, Murat's wife wanted us to take the case and follow it on her behalf. However, since they did not want to pay our fee in cash, moreover, they wanted us to take our fee and the expenses via execution, I kept delaying their case to wait for the clarification of the other shareholders' situation. Tehafi's son Ahmet Bey and I were appointed as the legal representatives of the shareholders in this estate problem. I think this issue was mentioned before. Although I wanted to get involved into the other issue cursorily Murat did not want to get involved and said, "Get it over with!"

Please sign your testimony

Of course.

(Signed: Agop Bahri)

----- ✂ -----

The testimony of Alexan Manoukian's son, suspect Simon, born in 1888, from İstanbul, lives at number 4, Gelenmiş Street, Gedikapaşa, shoemaker at Avadis Usta's shop in Kalpakçılarbaşı, Çarşıkapı. (August 25, 1915)

How long have you been an Hntchagian?

It has been six or seven years. I used to be a member of Hntchagian Club, I mean the public club in Kumkapı. We used to play games and attend the classes in the evenings at this club that has been closed down for one and a half years. Everybody used to come to the coffeehouse under the club. I have not been a member of the Hntchagian Organization, but I sympathize with the Hntchagians.

Do you know Mardiros Tellian Effendi?

I do know him.

He has done something to a boy. How did it happen?

I was assisting the priest at the Gedikpaşa Church. One morning, I went out for the toilet. I saw Kirkor and Tellian Effendi talking in a corner in the church. Later I called Kirkor and asked him what they were talking about. Kirkor said Tellian invited him to places like public baths and hotels. I told him that he was an honorable man. Kirkor left after saying, "You will see!"

I saw him at the church on Sunday. Three days later, when I was at home, Kirkor knocked on the door at about 23:30 and said, "At 09:00 o'clock in the morning, we will go to an empty house, one of the two-balcony-houses, located below the street across the Çiftgelinler, the street where the French school is, on the Alibey hill. I sent Kirkor away. I went there at quarter to nine in the morning. As I waited on the corner, Kirkor entered the house. Begos Kurian greeted me as he was coming up from Kumkapı and said, "Let us walk together." I told Kurian why I was waiting there; I mean I told him that I was waiting to see what Mardiros Effendi was doing to Kirkor. Kurian said, "I will come with you." Thinking of having another witness we went to Mardiros's house together. The door was open. We called out, "Anybody home?" We heard some footsteps. Kurian went up stairs saying, "Who is it?" Tellian on seeing Kurian said, "How dare you to enter my house?" and nudged him. I went over them. Mardiros Effendi seeing me said, "Please Simon, you know. It happened, I just could not help!" It was clear that Tellian violated the boy. Upon this Kurian slapped the boy twice and shouted, "You shameless nasty boy!" Then to Tellian, "You should be ashamed, the whole world is suffering, and you are behaving in a disgraceful manner!" Tellian said, "The boy keeps inviting me insistingly." Kurian left to inform the police. Tellian got on his knees, cried, and begged, "My honor and dignity is in your hands!"

Tellian suddenly felt ill. I immediately called Kurian. Tellian took us to the room. He said, "Let me give you a 300-liras bond and let us forget this!" I replied, "We do not want 300 *paras* let alone 300 liras." Then his offer went up to 500 liras. He said, "I wrapped the money into a cloth and will give it to you outside." We said, "We do not it!" Meanwhile, Kurian took out a piece of paper, and wrote, "Simon and Kurian caught me red-handed while as I was doing this"; and told Tellian "Sign this paper." Tellian did not sign it. We were going to take the paper to the patriarchate. Because he was a member of the church. As we could not make him to sign the paper we took the boy and left the house. We went to the boy's mother and told what happened. We said, "You sue him and we have witnessed." Relying on this Kirkor's mother went to see Tellian. I do not know what happened afterwards.

Later, Tellian went to the Topkapı Recruiting Office and denounced and libeled us saying, "Simon and Kurian are draft dodgers, and they are

deceiving you in order not go to the army.” Upon this, they took us under custody. The other night we were released on bail. The chief of the Recruiting Office released us after giving some advice.

Afterwards, Tellian wrote a letter of complaint to the Hntchagian Party Headquarters saying, “Simon and Kurian have assaulted and extorted me. They seized 30 liras and 30 kurushes from me.” Tomadjian, Dzjihan Gulian, and Ardžruni from the Hntchagian Party called us to learn about the problem. We told them about this violation issue. Later, Kirkor’s mother and Tellian also went to see those people. It is said that, Tellian said, “Let the boy’s mother speak whatever she wants.” Then the woman asked for enough money to have her son educated for three or four years in the European schools. They conveyed this request to Tellian. Tellian said, “You are making me spend 1.000 liras.” Upon this, Tomadjian, Dzjihan Gulian, and Ardžruni told Tellian that they would go to the authorities and testify against him. Later, our testimonies were taken at the Police Headquarters and courthouse.

Much later, I heard that the verdict passed required no final investigation on the case.

What was Kurian doing then?

He was running a hotel in Bahçecik.

How much do you make at the shop?

When the things go well enough, I used to make up to 150 kurushes. Now I earn some 80-100 kurushes.

Kirkor told you Tellian wanted to deceive him. Why did not you inform his mother and prevent it?

I did not believe boy words. I neither knew Kirkor nor his mother before. They used leave money in the plate at the church. This is how I know them. I did not know his mother; I got to know her only after this issue.

Who is Kirkor’s father? What is his name?

Fez-maker Karabet Kayikdjian.

Do you know him?

I got to know him much later.

You watched the house. Why did you bring Kurian into all this?

There would be two witnesses if he came, I told him the issue and we went together.

Did you do all this watching just to protect the child?

I did it in order to expose Tellian's shamelessness and save the boy's honor. Tellian is a church member. Anyone who commits such a thing is definitely disgraceful.

You should have told the police or the boy's mother before letting the boy enter a private house; even though you intended to protect the boy and to expose Tellian's disreputable action. Instead doing so your watching secretly proves that you acted against Tellian.

At first I did not believe what the boy said. I wanted to see this with my very own eyes. I wanted to see it because until that day I thought Tellian was an honorable person.

Do you have any duty in the district you are living? Such as being a church member, a mukhtar, or a steward.

No. I was a priest assistant at the church.

Then, it is not your duty to question Tellian's honesty. So why did you question it?

He is a church member. The honor and dignity of the school and the church are in his hands. He would do the same to others.

What authority do you have to investigate Tellian's honesty?

We live in the same district. I voted for Tellian to be elected to the church membership. I can investigate the church members as to their honesty.

Does Kurian also live in your district?

No. He is from Bahçecik.

By not informing the police, the boy's mother; and by making up some pretexts about the district and the church, you cannot form a committee just by informing the church and the district mukhtar can you?

Yes. I have not informed them.

In this case, being accomplices with Kurian, who does not live in your district and has no connection with Tellian Effendi, proves that you are perpetrators of an invented story. Does not it?

No. I totally refuse this.

Is not Kurian an Hntchagian?

I do not know which party he is a member of. I know Kurian because I stayed in his hotel.

Did you take Tellian Effendi's 30 liras and 33 kurus?

No.

Did you try to make Tellian Effendi sign a 500-lira bond?

He was going to give 500-lira voucher. We did not except it.

To Mardiros Tellian Effendi,

We hereby declare that the events that took place on November 27, 1914, in which we allegedly said to have taken part, are all disgraceful rumors surrounding you and Kirkor Kayikdjian, and are all wrong. We have never seen you in an attempt staining your honor. Therefore, we reject all the rumors. We are signing and giving you this document to you relieve you. We hereby confirm that you have the right to have this paper published in all the newspapers.

January 3, 1915 Istanbul

Signed: Simon Alexan Manoukian.

Are not this paper and the signature yours? (Document number (3) from the file)

The handwriting is not mine. However the signature is mine.

Why did you give this paper?

He brought this paper in his hand. He said, "We made a deal with the woman. Let us get over with it. Sign this paper." I signed the paper thinking that he made a deal with the woman.

Did you sign it after you read it?

Yes. I signed after having read it.

After signing this paper, why did you testify against Tellian?

I denied this at the police station at first. Then I told the truth. Then it was sent to the courthouse. I talked about this paper at the courthouse. Later it was decided that there was no need to launch a final investigation.

Why did not you talk about this paper until it was shown to you?

I have totally forgotten all about it.

It is said that when you and Kurian saw Kirkor at Tellian's house you tried to get Tellian sign a paper declaring "I have committed this crime."

We were going to take it to the Patriarchate.

Why did you try to get a paper?

No one would believe if there was not a paper. This is why we wanted a paper.

Are you and Kurian non-credible?

I am a shoemaker. A shoemaker has a bad reputation.

According to your explanations, you, Kurian, and Kirkor Kayikdjian working together with Hntchagians tried to slander and threaten Tellian Effendi? What do you say?

I do not accept this.

(Signed)

----- ✎ ----- ✎ -----

The confrontation of Simon and Tellian Effendi. (August 25, 1915)

Tellian Effendi! When did you receive the paper that has Simon's signature?

He heard that Hntchagians took the money from me, and I made up with them. He sent his letter, with his signature on it, with great happiness, upon this. He even wrote, "Do what they ask you to do, do whatever Tomadjian tells you to do." He sent this letter to my house with great pleasure, since the Hntchagians took the money from me. This Tomadjian asked money from me because he pitied Simon being under arrest for 17-18 days.

Simon Alexan! What do you say?

No. I do not accept it.

Please sign your testimony.

Certainly.

(Signed)

----- ✎ ----- ✎ -----

The testimony of Bogos's son Kirkor, taken under oath before Mardiros Tellian Effendi. Kirkor, 48, from Divriği, tailor at number 12 in Büyükçarşı, on the Hacı Hasan Street, living at number 38, in Alibey, on Gedikpaşa Tiyatro Street. (August 28, 1915)

Mardiros Tellian Effendi! What does Kirkor Vartazian know?

I told Kirkor Vartazian Effendi that Simon and Kurian asked for 500 liras, and took 30 liras 30 kurushes by extortion, and they wrote a letter declaring that I was to marry my daughter with Kirkor. Kirkor Vartazian Effendi called Simon and asked about it. Simon told him that he took the 30 liras and spared 15 liras for himself, gave 15 liras to Bogos Kurian, and 5 liras to Kirkor Kayikdjian. Kirkor Vartazian knows about all this.

Kirkor Vartazian Effendi! How did it happen?

We called Simon to the dining room in Mardiros Tellian Effendi's house. I said, "Is not that a shame! What is this?" Then, Simon explained the situation just as the same as Tellian Effendi did. Simon confessed that he took the 15 liras himself, spared 10 liras for Bogos Kurian, and gave 5 liras to Kirkor Kayikdjian.

Sign your testimonies.

Certainly.

(Signed)

----- ✂ ----- ✂ -----

Kirkor Kaikdjian's testimony, taken again. (29 August 1915)

Did this Kurian and Simon beat Tellian Effendi when they found you together with Mardiros Tellian in Tellian's house?

Tellian Effendi's pants were unbuttoned when they came in. They beat him saying, "You are not ashamed are you? You are thinking of such things at a time like this." Kurian slapped me.

Do the children call you "gay" in your district?

I am not gay.

Before they found you in Tellian's house, did you tell Simon and Kurian that Tellian violated you?

I had told Simon earlier that Tellian violated me in his house. I thought a police officer was going to come instead of Kurian.

What made you think that a police officer would come?

Simon told me to bring either a police or my father; he said he would have them as witnesses.

Where did you mention this issue to Simon?

At the church. When I was trying to get rid of Tellian, Simon saw us and said, "Tell me what is going on." And I told him at the church.

Considering that Tellian violated you without your will, why did not you inform your mother or father?

My father is easily angered. I did not tell him because he might have had a paralysis due to nervous breakdown. I did not tell my mother either. I was in bed for two or three days.

You could have told just to your mother. Why did not you?

I could not tell my mother until now I was ashamed.

Does Simon come to your house?

He came to explain the situation then. Not before that. My mother did not know him.

Did you used to know him?

I used to know him as the priest's aid, but I am not used to seeing him.

You told your secret to someone whom you knew just by sight and attempted to call the police, but did not bother to tell anybody else, why?

I told Simon because I met him there.

If Simon had come together with a ranking police officer, and if the authorities had taken over would not your mother and father heard about this issue?

Then the police would have been my witness. I could not think that mothers and fathers make the best friends then. I thought they would not hear.

Why did not Simon bring the police officer but Kurian instead?

He brought Kurian as a witness. They said, "If your mother and father sue him, we will testify against him. Do not you worry."

You refuse being a gay, but you are saying Tellian violated you.

Tellian violated me once. Nobody else violated me. When doctor examined me, he said, "It has just been touched. It has been two-and-a-half months.

The examination reports did not show any signs of violation?

It had been two-and-a-half months, and the doctor said it was difficult to diagnose after a week's time.

Is not Mardiros Tellian rich?

He is a rich man.

Kurian and Simon wanted to get Mardiros Tellian sign a paper, what was it?

They took out a paper at that moment. They were telling him to sign it. I heard them say, "You were caught in such a bad situation. Sign it." I do not know if he signed it or not. I was downstairs they were upstairs.

Does Mardiros Tellian have a daughter?

He said has a daughter. He said, "I will give my daughter to you in marriage."

Is his daughter beautiful?

I have not seen her. It has been a month since I arrived. I did not meet her. She had suffered from a Typhoid fever. It was said she is nice.

Did Simon and Kurian tell this to Tellian there?

Simon and Kurian wrote, "I will give my daughter to Kirkor in marriage," from Tellian's mouth. I did not accept it.

Had they written anything about Tellian's financing your education?

I did not see it. However, Tellian was begging, "I will give you 500 liras, 1.000 liras."

Did Mardiros Tellian pay you afterwards?

I do not know. Ask my mother. I do not know if she took any.

After the second violation, did you attend the school in Bahçecik?

After the event, I was in bed for three months. Then my father had a stroke. I went to the shop. I did not go to Bahçecik.

Did the Hntchagian Organization Investigation Committee call you?

Yes.

Who were they?

I know Ardzruni, but I do not know the others.

Is your father an Hntchagian?

No. He has not been a member of any for almost 50 years. He acts by himself.

Why did you withdraw your suit at the courthouse?

My father was lying sick. And my mother was taking care of my sick father. There was nobody else. So we withdrew the suit.

Who is Melkon Kayikdjian?

He is my paternal uncle. He is the partner of Mardiros Tellian's brother Stephan Tellian.

Seeing that you have an uncle, and he has a connection with Tellian, why did not you tell him at the beginning but Simon instead?

He was not here. He is a merchant. He was in Eskişehir. He came here a month after the event.

Why did you, your father, and mother give Mardiros Tellian a signed paper, declaring, "We have no conflict"?

This man was telling this everywhere. This is why we gave him a signed paper declaring, "We have no conflict." I do not know it in detail but my mother knows much better.

In such cases once you testify at the courthouse, the court pursues the case. You did not need to mention your father's illness and your mother's taking care of him. Since you testified the court would pursue it. However, you did not just personally withdraw the suit, your mother and father gave Tellian a paper declaring that they also withdrew their cases against Tellian. Even Simon gave a signed paper to Tellian saying, "I did not see anything." This proves that working as accomplices you tried to extort money from Tellian Effendi.

No. I withdrew my suit because I had no time to deal with it. The lawyer said this, my mother knows.

Is this the paper signed by you, your father, and mother, telling that this case is a trick on Tellian? [Document number (6) shown.] Is this your signature?

Yes. The signature is mine; the handwriting is my mothers. This paper was given to put an end to the rumors on the dishonorable image of Tellian, who had applied to his lawyers.

Is it possible to give such a signed paper, without taking any money?

I do not know. Why should he give money if he were innocent? I do not know if they took money. My mother might.

How come you give such a paper to a person whom you blame to have stained your honor?

We gave it to stop the rumors on the street.

Sign your testimonies.

Yes, sir.

(Signed: Kirkor Kayikdjian)

----- ✎ ----- ✎ -----

**The testimony of Kirkor Kayikdjian's mother Eshoki, taken again.
(August 29, 1915)**

Have you known Simon Manukian before?

I did not know him.

Who told you that Mardiros Tellian harmed the boy?

I heard it from the child.

When did you hear it?

When it first happened the boy got sick and did not tell me. He told me when it happened the second time. He said, "The witnesses will tell you, you will bring a suit."

Did your son testify at the courthouse?

They called him in. I think he did.

Did your son complain to the court?

I heard he said, "My father is sick. There is nobody to look after. I do not complain."

How much did you take from Mardiros Tellian?

He wanted to give me an amount about 120 liras, but I did not take it.

Did not you take any money at all?

I did not.

It is said that you have taken some money at Samuel Tomadjian's office?

Samuel told me to give up my claim. But I did not take any money.

Did you give this paper numbered (6) to Tellian?

Yes, I did. I gave two more papers together with this one. The handwriting and the signature are mine.

On this paper you state that this is a false situation. Why did you write this paper?

I gave it so that the suit would end, and he would give up coming after us. Mazmanian said, "This case needs to end, it will be over. I want you to give such a paper." And so I did.

What kind of a person would try to close a case that is staining her child's honor?

They were all going to be on Tellian's side. I did not have confidence in the lawyer. I even wrote a letter to the minister asking for help.

You have been to some lawyers.

Tanilian wanted to see me. I went to see him. However, I did not tell him. I said, "I will tell all about it if you hire me a lawyer."

Did not you go to Serkes Aidjian Effendi?

Housrevian sent me. But I did not trust the lawyers and did not hire any.

Then who wrote the letter you gave to the Office of Attorney General?

I had a young soldier write it. I do not remember whether he was Mardiros or Antranik.

Why did you withdraw your suit after giving a petition to the Attorney General?

My husband got sick and started crying. Upon this I told the Office of the Attorney General that we had no time to deal with the case.

Your suing first and then withdrawing your case, and your giving Tellian a signed paper all prove that you have taken money from Tellian.

Mazmanian said, "He will not be imprisoned for more than three days if you sue him." So I withdrew. I did not take any money.

They say you took money.

I did not.

Please sign your testimony.

Certainly.

(Signed)

----- ----- -----

The contents and the minutes of the testimonies, and the verdict given by the Investigation Committee of the Court of First Instance – dated April 21, 1915 – stating that there is no need for a further investigation on the last case has been requested and studied by the Attorney's Office of the Istanbul Court of First Instance. Upon submitting of the investigation documents – pertaining to Simon, Kurian, and Kirkor who have taken money from the plaintiff Mardiros Tellian by use force and threat on the charge of raping a child named Kirkor – by the police it has been decided that there was no need for further investigation on the case as no legal evidences were obtained at the end of the researches and the hearings carried out. It has been found out in the documents pertaining to the preparatory stage of the investigations that some of the people whose names are mentioned in the documents have not been called for investigation and listened to; moreover, it has also been understood that no further investigations were carried out upon the testimonies of the witnesses and the accused. There is no definite medical evidence proving that the child named Kirkor was raped. In the verdict pertaining to the Prevention of Trial, there is no clear decision for launching an investigation on the suspects. Although there were four people found guilty on the case, the minutes of the Prevention of Trial records “there is no need for further investigation on the two suspects,” it is thus evident that the investigation will only cover two people. The verdict mentioned here will not be covering the other two people, and thus, the verdict submitted pertains only to the further interrogation of the other two people, hence it is hereby concluded that the investigation is deficient.

September 4, 1915

**Claimant Mardiros Tellian Effendi’s testimony taken again.
(September 6, 1915)**

Who sent you the card found in the envelope number (1)?

The concessionaire of the Kigo newspaper, Kigo Tarossian sent it to me. He wrote, “You will be surrounded by those wicked people, there are three.” Upon this I gave him 800 kurushes. Tarossian is now in exile. I do not know where he is.

Who sent the letter number (2)?

Murat Boyadjian and Dzjihan Gul sent it. They say that I denounced them to the recruiting office. That is why they sent this letter. They wanted 1.000 liras for this document by saying, “You caused all this as well.” The seal belongs to the organization.

Who sent the letter number (3)?

Zackharian, the principal of the school, send it. It says here “I will not come. Tomadjian, Arzruny, and Dzjihan Gul will come together and carry out an investigation.” Because, Zackharian had said, “After taking the 30 liras and 30 kurushes by extortion we will hand it over to the organization.” I asked, “Where shall I write a letter to?” He said, “Write it to Murat!” And I wrote to Murat. He said, “Murat, Dzjihan Gul, and I will be there!” Later, with this letter he declared that he would not be able to be here.

Who sent the letter number (4)?

This is Simon’s letter. I made my statement about it earlier.

Who sent the letter number (5)?

Simon sent it. In this letter Simon says, “I am glad that you reconciled with the organization.” This letter proves that the things Simon did against me were all instigated by the organization.

Who sent the letter number (6)?

The Kayikdjian sent it. These are the people who robbed me in collaboration with the others. They signed a document stating, “You are not guilty. The rumors spread about you are all lies,” and thus they are in a way confessing.

What is the document number (7) about?

It is the plan, devised by Agop Bahri Effendi, put in to practice to take the money together with them, although he says he was not aware of what was going around him.

Sign your testimony.

Yes sir.

----- ✂ ----- ✂ -----

The confrontation of Mardiros Tellian Effendi and Samuel Tomadjian. (September 6, 1915)

Tellian Effendi! Who is this man?

He is Tomadjian Effendi.

Tell him your testimony, so that he hears it.

Abiding by my earlier testimony; I would like to reiterate that he took 50 liras from Agop Bahri at Agop Bahri's office. He took 20 liras at his own place a day later. A couple of days later he took 20 liras more again at his own place. He took 4 more liras to give to Ardzruni. He said, about Arshavere, "He is from the police, he can have you sent to a distant corner for exile." And he threatened me on behalf of the others.

Tellian Effendi! Did you ask Samuel Tomadjian Effendi to help you in settling the problem between you and Kirkor Kayikdjian?

No. I never asked him for such a thing. I did not know him. He once told me, in the presence of the committee, "You have a fortune totaling 15.000 liras. You will give me 1.000". When I said I did not have that much of fortune, he said, "We decided upon your paying 1.000 liras as blood-money". Tomadjian Effendi himself told me about this.

Samuel Tomadjian Effendi! What will you say?

First, I did not go there to attend a meeting. You can ask the others who were there then. Kayikdjian asked me, "I would be glad if you could accompany me." I did not know that I was writing a letter in application to the committee. We went there. First, Tellian Effendi came in. We sat in one of the rooms in the school. I have nothing to do with this. Dzjihan Gul and he know all about this.

Please sign your testimony.

Certainly.

(Signed: Samuel Tomadjian)

----- ✂ ----- ✂ -----

Accused: Karabet Sityan's son Nishan, from Sivas, 32, an officer at the disposal of Reşat Bey, the Department of Political Affairs Third Division, General Directorate of National Police Organization; living in the apartment over the quilt-maker in the Eğri Street, Beyoğlu. (September 7, 1915)

What is Arshavere's relation to you?

He is my brother-in-law.

Is your sister alive?

She lives in Sivas.

Arshavere is said to have threatened Mardiros Tellian Effendi. How did it happen?

I went over to Arshavere's house on Sunday. Having spent couple of minutes at his house we went to Karaköy through the tunnel. We went to Çarşıbaşı on the cable car, and arrived Gedikpaşa. Arshavere said, "I will go to the barber's. You go and wait for me at the pudding shop". I waited until noon. Arshavere did not show up. As I was going home for lunch I met a police officer whom I know; he told me to go to the police station. When I arrived at the police station they searched me and took my wallet. I was sent to the Beyazıt Police Headquarters under the surveillance of four police officers. An officer at the headquarters asked, "Where did you go with Arshavere today?" I explained it as I have just stated. They took my testimony. They asked me whether I knew Tellian Effendi. I told them I did not know him.

What does Arshavere do?

He is an officer at the political division. He used to receive 1.500 kurushes salary. When he was shot I drew his money. They gave me 15 liras. I receive 500 kurushes salary.

You do not you know Mardiros Tellian, do you?

No.

You do not know even his address, do you?

No.

Did not you wait for Arshavere at cable car stop in the Tavukpazarı?

I waited for him at the pudding shop.

Did not he tell you where he was going?

I told him, "Keep away from trouble wherever you are going!" He said, "You do not have anything to do, wait for half-an-hour I will go the barber's". He did not tell me where he was going.

Did Arshavere Effendi come back that night?

No, he did not.

Did he ever go to Gedikpaşa in any other night? Did you wait for him?

No he did not. That night he was very chic. I thought he was going to meet a woman.

Then, why did they detain you?

I do not know.

Did they find any documents on you?

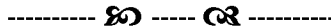
I only had my wallet and notebook.

Is the engraved map yours?

No it is not mine. I saw it over the house where Arshavere Effendi was staying.

Sign your testimony.

Yes sir.

Accused: The testimony of Aghbayasi's son Arshavere Effendi, from Yozgat, 27, an officer at the Second Division of the General Directorate of National Police Organization Political Department; arrested at number 63 [although he declared his home address as number 124] Tarlabası, Beyoğlu. (September 7, 1915)

It is claimed that you threatened Tellian Effendi. How did it happen?

I did not threaten Tellian Effendi. Let me tell you the truth. Tellian invited me over to his house to discuss the issue. It was Thursday. I went over to his house in the evening. Talking about the present situation of the Armenians he said an officer like me was a very precious friend. Telling him I had other duties asked him about the important issue he wanted to talk with me. Then he told me to come back on Saturday evening. He said he wanted to talk to me at the Police Headquarters where he had some acquaintances. I could not go on Saturday evening. At 11:00 o'clock on Sunday I went over to Tellian's. He ordered a cup of coffee. We were talking in Armenian. He closed the door. In a silent voice, he said, in Armenian, "The documents of the Armenian organizations are taken during the searches. There might be some documents accusing

me. I want to get rid of such documents if they are ever found. I will pay you for this.” I wanted to inform my commanding officer, as it was appropriate for an officer working at the political division. I accepted the offer seemingly. In order to prove his offer I told him that it would cost for 250 liras. He asked, in Turkish, what I would give him in return. I said, “A receipt”; I said that it would take some three or four days. When I stood up to leave he said, “Wait a second, I will give you some in cash now.” He took out some money from his wallet, put on the table, and walked out off the room. A police commissioner, in uniform, and two civilians entered the room. The money was on my gloves. The police detained me as I was holding the money, and took me to Gedikpaşa Police Station. This is the whole issue.

Did not you threaten Tellian Effendi?

No.

Do you know Samuel Tomadjian Effendi?

Yes, I do.

Do you know the quarrel between Tellian Effendi and Kirkor Kayikdjian?

I heard about it from Reşat Bey. The Hntchagian organization is said to have invited, and threatened them. I talked to Tellian’s brother to reconcile them; under the light of the information Reşat Bey and Bedri Bey had given to me. I told about my intention to the Hntchagians Murat, Arzruny, and Tomadjian. They said they appreciated my intervention.

Did they reach reconciliation?

I could not obtain any information about it after getting shot in Beyoğlu.

Do you know Agop Bahri, the lawyer?

No.

Did not you go to his office?

I do not remember.

There is an embroidered map. What is it?

It belonged to the proprietress of the house where I was living. I saw it there. It bears her signature on the label, it says, “Arshagohiavere March 6, 1914.” They are the ruins of the ancient Armenia. The woman in the middle represents Armenia. The mountain is Mt. Ağrı. There are also cities like Erzurum, and Muş. I asked her to give it to me. But she refused. I took it from her on Saturday. I was going to give it to Reşat

Bey. I put in my briefcase at home. I could not give it to him as I was detained.

Please explain to whom does the letter number (1), whose translation I have just read for you, belong?

A schoolmistress working at Husn-al-Meserret School in Egypt sent this letter. They arrested me on the charges of setting up a plot to assassinate Hntchagian Sadik Bey in Egypt; that I was sent by the Young Turks; and that I was going to kill Sabahgul. Then I was acquitted. The government deported me. I submitted a report when I was there. I had appointed this girl, whom I reached with great difficulty, as my deputy. This letter is written by her. This is the girl who informed the Egyptian Police Headquarters about the coming of a bodyguard. Bedri Bey also knows this girl.

How would you explain the letter number (2), found among the documents, and whose translation I have just read aloud?

Setian is my brother-in-law. I went to Egypt under the name of Arthur lasessian. They did not know my real name. In order not to inform the organization I wrote Setyan "I have information about Arshavere. Inform the family". This is a letter written in reply to my letter. It dates far back. It was written four years ago. My address there was Arthur lasessian.

Explain the letter number (3), found among your documents, and whose translation I have just read aloud?

This letter is from the daughter of my proprietress. But there is a mistake in translation. "Charlios" is my nickname. I used to serve in the naval headquarters as any other English subject.

I am reading you the translation number (4) now. Please make the necessary explanations on it.

I wrote down these notes to my notebook on my arrival from Egypt. The names listed there are the names of the bodyguards coming from Egypt.

I am reading you the translation of the writings found in the dairy belonging to 1915. Give us your explanations on it.

This was something that took place in the Azak newspaper. It was a note I recorded to inform the Police Headquarters.

I am now reading the translation of the notes found on the page dated April 25, Sunday, in the same agenda. Explain it.

It is a note I recorded to inform the Police Headquarters.

Explain the translation found on page dated March 31, Wednesday.

It is also a note I recorded, and reported to Reşat Bey.

Explain the writings on the pages dated March 12-13.

There was somebody, whose name I cannot remember, threatening, and working against me before I got shot. They are his answers to my questions.

Explain the writings found on the page dated February 1.

Madam Cherismé is a woman whom I know. She is a nurse's aid at the Armenian Catholic Hospital.

To whom does the address found, in the 1914 agenda, on page dated January 1 belong?

I read a newspaper article on a book about magnetism. I was going to order the book.

To whom does the address found on page dated January 5 belong?

They are the names of the Hntchagian sympathizers in Egypt. I recorded their names after hearing that they were suspects.

You will be convicted on the charges of taking 30 liras from Tellian Effendi who was threatened and extorted by the Hntchagians at Agop Bahri's office; and, later, threatening him at his home. What will you say?

I have never threatened anyone. I gave my testimony on the latest accusations directed against me. I do not know anything about the 30 liras issue. I did not take a single kurush from anybody. There is no other basis for Tellian's accusations on me. The reason of my being so harsh on them was to reconcile their relations with the Hntchagian organization with the intermediary of his brother; and to acquire the information we did not know. All this was carried out under the support of the General Director of the Police, and Reşat Bey.

Tellian accuses me with charges against all these. Today I am nothing but a contemptible secret police officer among the Armenians; moreover, the target for the hatred and enmity of a nation. They all have taken stance against me with the desire to avenge. They have threatened me lots of times until today. In Tellian's accusations directed against me, it was stated that the members of the Hntchagian organization threatened him. His accusations aim at pleasing them, taking the nation's revenge, libeling me in the eyes of the authorities, and thus to ease the path the organization will follow against me. He

bears grudge against me for personal reasons, and as an Armenian [of differing ideas]. I did not do such a thing. Before joining the police force in Egypt I used to make 15-20 liras. The police headquarters knows about it. I joined the police here for 1.000 kurushes. I knew that they were going to kill me [as an Hntchagian with differing ideas]. The sole reason for my risking my life is not money but mere love of country. I have nothing more to say.

Sign your testimony.

Yes, sir.

(Signed: Arshavere)

----- ୧୦ ---- ୧୧ -----

The testimony of Apal's daughter Arshagohy, 34, invited to make some explanations, from Istanbul, the lawyer Artin Yaver Effendi's spouse, living at number 26, in Tarlabası, Beyoğlu. (September 8, 1915)

Do you know Arshavere?

He was a tenant at our house. I know him.

Did you make this embroidered picture I am showing you?

I took it from a picture sold in the street. I made this embroidery, as did the Janissary pictures. I was keeping this embroidered work. Arshavere Effendi took it from me saying that it was illegal to keep it.

Please explain the picture for us.

It is a painting made during the age of freedom of Armenia. The cities have names like Diyarbakır, Sis, Adana. I embroidered them as well for I am fond of embroidery. There are also other historical pictures of the Janissaries. These pictures are sold in the streets.

Sign your testimony.

Yes, sir.

----- ୧୦ ---- ୧୧ -----

As a consequence of Samuel Tomadjian's words on pages 37, 123, 151, 156 the deepening of his interrogation is not deemed necessary, although he is a suspect in this action, 364; it is hereby decided that his testimonies should be put together with that of Hrant Aghagianian's on their co-operations; and that in order to be able to continue the interrogations of the suspects mentioned here and to base them on safe principles, his case should be held separately.

**September 8, 1915
(Signed – Sealed)**

----- ✎ ----- ✎ -----

Hrant Aghagianian from Erzurum – found guilty of recruiting Ottoman subject Armenians as volunteers on behalf of Russia; proved to be one of the active members of the revolutionary organization, established in Egypt, whose main aim is to instigate insurgence and turmoil in the regions where the Armenians settled so as to separate some of the regions from the Ottoman State – was sentenced to death by hanging after the approval of the Martial Court's verdict by the Sultan. (In accordance with the supplementary code of the Penal Law Article 54³²)

----- ✎ ----- ✎ -----

563

VERDICT

As a result of the investigations carried out about the police officer Fahri Efendi, who first arrested the Armenian Karabet simply for self-interest and set him free in return for two liras of bribe, it was clearly put forward by the testimonies of the witnesses that the accused person took bribe; hence – as the offence he committed comes under the final paragraph of Article 68³³, requiring capital punishment, of the Penal Law – it is hereby requested unanimously that his case should be taken in consideration by the Martial Court on the conviction of homicide.

September 24, 1915

(Signed) (Signed) (Signed) (Signed) (Signed)

----- ✎ ----- ✎ -----

³² See. *Arşiv Belgeleriyle Ermeni Faaliyetleri 1914-1918* [Armenian Activities in the Archive Documents 1914-1918], Vol. III, p. 328

³³ See. *Arşiv Belgeleriyle Ermeni Faaliyetleri 1914-1918* [Armenian Activities in the Archive Documents 1914-1918], Vol. III, p. 332

INDICTMENT³⁴

Under the light of the further investigations carried out on three interrogation documents – pertaining to Samuel Tomadjian who was interrogated for getting indulged in a plot against the members of the government in force; and to Hrant Aghagianian, an Ottoman subject who was serving to the Russian interests voluntarily, and who is found out to be the one of the executives of a revolutionary party established under the name of “Inter-party National Freedom Organization”, and again Samuel Tomadjian for his relation with this person; and again to Arshavere, Nishan, Simon, and Alexan, the officials of the General Directorate of National Police Organization Political Affairs Division, who were complained about to the courts for their misuse of power, and Kirkor Kayikdjian and the lawyer Agop Bahri Effendi who were included in the interrogations later; and to the lady called Arshagohy in whose house, in Samuel Tomadjian’s apartment, a painting illustrating the freedom of Armenia was discovered – it has been decided that:

It has been understood that the above-mentioned Samuel Tomadjian, 37, from Gürün town of Sivas, indulged in drapery trade at number 19, at the Sebuhyan Inn in Çakmakçılar; that he attended the Constanta Conference in the August of 1913 together with the suspects, whose interrogations are completed and sentenced to death; and that he had informed the branches about the decisions taken at the congress held by the Social Democrat Hntchagian Party, of which they were all members, pertaining to the instigation of illegal activities, insurgence, and turmoil in order to realize their desires in the Ottoman lands. Following these developments Samuel Tomadjian sent several assassins firstly to kill the Minister of Internal Affairs Talât Bey, and then the other members of the government and indulged in activities to realize the other decisions taken at the congress.

Samuel Tomadjian, together with Hrant Aghagianian – from Erzurum, 28, who deals with drapery trade at number 12, at the Topalyan Inn, in Sultanhamam – has adopted the idea of instigating armed insurgences, and turmoil in the Armenian settlements on the Ottoman lands, to provoke the European public opinion against the Ottoman State, and thus to draw attention to the Armenian allegations, in order to unite all the Armenian committees, starting with the headquarters in Cairo, and the other Armenians who were not embraced by these committees under the control of the Inter-party National Freedom Organization Central Committee, being essentially Hntchagian, which was

³⁴ The questionings of the people whose names are mentioned in this indictment and the following verdict, other than Tomadjian and Aghagianian, are taken in hand in the other volumes of the series.

established in 1912 embracing the Hntchagian, Daschnakzoutioun, and other organizations.

Moreover, after the break of the First World War they had included their evil intentions suggesting to be ready for a general armed insurgence, and to separate the Ottoman regions occupied by the Armenian settlements from the Ottoman State by force, in their party program. Hence, Samuel Tomadjian who had entered the party being a Hntchagian, had recruited Hrant Aghagianian to the Inter-party National Freedom Organization Central Committee, and thus they both became the active members of this party.

Arshavere Effendi, 27, one of the officers at the General Directorate of National Police Organization the Second Department Political Affairs Division, going to the complainant Mardiros Tellian's house, on June 24, 1915, at 22:00, and after introducing himself as a Hntchagian and he was shot in the leg by the Hntchagians in Beyoğlu for he was thought to have betrayed the organization, and that he saved the members of the Council of Ministers thus; claiming that he had seen a paper proving that he was helping the Caucasian Armenian Hntchagian Organization among the documents confiscated by the authorities, he asked first for 1.000 liras and then for 250 liras in order to get rid of this document the context of which might even led to his execution. Nishan, 32, one of the officers at the General Directorate of National Police Organization the Political Affairs Division, helped Arshavere in his scheme. Alexan's son Simon, 27, shoemaker working at the master Avadis's shop; Kirkor Kayikdjian, 16, who lives in Bostanali District, Gedikpaşa; the lawyer Agop Bahri Effendi, 50, who has an office at the Köprülü Inn; have all observed the place where the incident took place secretly. Moreover, they have contributed the above-mentioned activity secondarily in helping him deliberately, by the rise of the alleged menacing of Kirkor, and by the rise of the Arshavere incident and culminating of this incident in an armed clash. Furthermore, a painting that would entice the public uprising was discovered in Arshagohy's house.

It has been understood that the accused Samuel Tomadjian was one of the leaders of the organization set up for the murdering of the members of the government as was declared on the 37th and 123rd pages of the interrogation minutes, and one of the executive members of the Hntchagian organization; moreover, as he had previously accepted and confessed, that when he was informed about the congress held in Constanta he received additional information from Arshavere, and knowing about the preparations he did not informed the authorities for he had not had any confidence in them; that, on contrary to the successive denunciations of the witnesses, and the documents pertaining to the preparatory investigations and summaries

of the cross-examinations of the police, the translations of the documents, registries, letters, and regulations books, reveal that the accused Hrant Aghagianian is one of the members of the National Resistance Organization; as revealed on page 5 of his interrogation document, he went to Samuel's room in Çakmakçılar and introduced Zackharian to him, told about the organization and took some 25 liras from Samuel; in their successive meetings he told him that they were collecting money for the delegates to be sent to Europe in accordance with the plan devised by Nubar Pasha, and that his acceptance and confession on Nerses Zackharian, Samuel Tomadjian, Murat Hamparsum Boyadjian, Cihan Gulian, and Saco were accomplices in this plan, but put all the blame on to Samuel Tomadjian.

During the investigation of Hrant Aghagianian's house in the evening of February 25, 1916, the discovery of the seal of the Executive Committee of the International National Resistance Organization; a document discovered at the site, bearing the official stamp of the organization, and signed by the president Aram and the clerk Haykoni, dated October 19, 1914, talking about various issues, gives detailed information on the Turkish government's political and military maneuvers and praises his treacherous attempts, and says that they should work unceasingly and fearlessly for they would be seeing the victorious cross in the place of the crescent, and that the freedom will be obtained in the near future; moreover, the translation of a receipt, dated July 5, 1914, bearing the name and the official stamp of the organization, and the signature of Viram Shabuh, declares that Hrant Aghagianian willingly donated 25 liras for the National Resistance Committee; the witnessing of the commissioner Ali Rıza, Abdurrahman, the controller Hidayet, and of Kemal Effendi from the political division, the claims in the interrogation documents, the contents of the cross-examination reports, and the complaints that were clearly observed in the claims of the people are: although Arshavere, during the preparatory stage and during the interrogations, confessed that he was afraid of the consequences of the discovery of the document, which was found in the evening of the incident, proving that Mardiros had helped the organization, he asked for 1.000 liras to save himself should the authorities learn more about the plot; first the acceptance of the taking and giving of money in the menacing of Kirkor Kayikdjian and Agop Bahri Effendis, the testimonies of the other accused; the capturing of Arshavere in flagrante delicto by the witnesses Vehbi, Hidayet, and Hamdi Effendis; the previous denunciations proving the complaints given by the witnesses listened before to be true; the minutes, and the contents of the summaries of the cross-examinations; and the evidences like finding of a painting in Arshagohy's home and her acceptance and confession at her own free

will; are all united relying on the verdict declaring that the crimes proved by legal procedures should be put together.

It is hereby requested and claimed that: the accused Samuel Tomadjian and Hrant Aghagianian should be judged in accordance with the stipulations of the Penal Law, Articles 55³⁵ and 58³⁶, for their activities bore intention of murder; that Arshavere should be judged, in relation to the claims pertaining to the menacing incident, in accordance with the stipulations of the Penal Law article 191, 2nd paragraph³⁷, as the act was committed by word of mouth; the other convicts Nishan, Simon, Kirkor Kayikdjian, and Agop Bahri Effendi, should all be judged, taking Kirkor's small-age in consideration during the trials, in accordance with the stipulations of the Penal Law Article 45³⁸, and Article 191, 2nd paragraph; and Arshagohy in accordance with the 3rd statute of the Article 99³⁹, as her case is one of the minor offences, however, that she should be judged together with the other convicts in a due manner; the non-detainees Nerses Zackharian, Murat Hamparsum Boyadjian, and Cihan Gulian, who are found to be guilty during the interrogation phase, shall be charged with joining the National Resistance Organization and taking part in menacing activities; Saco Hadjak, Nirva (Mizva?), Parsih Shahbazian and Churkurian to be charged with offences for serving at the National Resistance Organization; and Arzruny, on the other hand, with only menace; and therefore it is hereby claimed that the still continuing interrogations should be separated here after. October 6, 1915

(Signed –Sealed)

----- ✂ ----- ✂ -----

³⁵ See. *Arşiv Belgeleriyle Ermeni Faaliyetleri 1914-1918* [Armenian Activities in the Archive Documents 1914-1918], Vol. III, p. 329.

³⁶ See. *Arşiv Belgeleriyle Ermeni Faaliyetleri 1914-1918* [Armenian Activities in the Archive Documents 1914-1918], Vol. III, p. 330-331.

³⁷ See. *Arşiv Belgeleriyle Ermeni Faaliyetleri 1914-1918* [Armenian Activities in the Archive Documents 1914-1918], Vol. III, p. 333-334.

³⁸ See. *Arşiv Belgeleriyle Ermeni Faaliyetleri 1914-1918* [Armenian Activities in the Archive Documents 1914-1918], Vol. III, p. 327-328.

³⁹ See. *Arşiv Belgeleriyle Ermeni Faaliyetleri 1914-1918* [Armenian Activities in the Archive Documents 1914-1918], Vol. IV, p. 348-349.

VERDICT

Under the light of the further investigations carried out on three interrogation documents – pertaining to Samuel Tomadjian who was interrogated for getting indulged in a plot against the members of the government in force; and to Hrant Aghagianian, an Ottoman subject who had been voluntarily serving to the Russian interests, and who is found out to be the one of the executives of a revolutionary party established in Egypt under the name of “Inter-party National Freedom Organization”, and again Samuel Tomadjian for his relation with this person; and again Arshavere, Nishan, Simon, and Alexan, the officials of the General Directorate of National Police Organization Political Affairs Division, who were complained about to the courts for their misuse of power, and Kirkor Kayikdjian and the lawyer Agop Bahri Effendi who were included in the interrogations later; and to the lady called Arshagohy in whose house, in Samuel Tomadjian’s apartment, a painting illustrating the freedom of Armenia was discovered – it has been decided that:

It has been understood that the above-mentioned Samuel Tomadjian, 37, from Gürün town of Sivas, was indulged in drapery trade at number 19, at the Sebuhyan Inn in Çakmakçılar; that he attended the Constanta Conference in the August of 1913 together with the suspects, whose interrogations are completed and sentenced to death; and that he had informed the branches about the decisions taken at the congress held by the Social Democrat Hntchagian Party, of which they were all members, pertaining to the instigation of illegal activities, insurgence, and turmoil in order to realize their desires in the Ottoman lands. Following these developments Samuel Tomadjian sent several assassins firstly to kill the Minister of Internal Affairs Talât Bey, and then the other members of the government and indulged in activities to realize the other decisions taken at the congress.

Samuel Tomadjian, together with Hrant Aghagianian – from Erzurum, 28, who deals with drapery trade at number 12, at the Topalyan Inn, in Sultanhamam – has adopted the idea of instigating armed insurgences, and turmoil in the Armenian settlements on the Ottoman lands, to provoke the European public opinion against the Ottoman State, and thus to draw attention to the Armenian allegations, in order to unite all the Armenian committees, starting with the headquarters in Cairo, and the other Armenians who were not embraced by these committees under the control of the Inter-party National Freedom Organization Central Committee, being essentially Hntchagian, which was established in 1912 embracing the Hntchagian, Daschnakzoutioun, and other organizations.

Moreover, after the break of the First World War they had included their evil intentions suggesting to be ready for a general armed insurgence,

and to separate the Ottoman regions occupied by the Armenian settlements from the Ottoman State by force, in their party program. Hence, Samuel Tomadjian who had entered the party being a Hntchagian, had recruited Hrant Aghagianian to the Inter-party National Freedom Organization Central Committee, and thus they both became the active members of this party.

Arshavere Effendi, 27, one of the officers at the General Directorate of National Police Organization the Second Department Political Affairs Division, going to the complainant Mardiros Tellian's house, on June 24, 1915, at 22:00, and after introducing himself as a Hntchagian and he was shot in the leg by the Hntchagians in Beyoğlu for he was thought to have betrayed the organization, and that he saved the members of the Council of Ministers thus; claiming that he had seen a paper proving that he was helping the Caucasian Armenian Hntchagian Organization among the documents confiscated by the authorities, he asked first for 1.000 liras and then for 250 liras in order to get rid of this document the context of which might even led to his execution. Nishan, 32, one of the officers at the General Directorate of National Police Organization the Political Affairs Division, helped Arshavere in his scheme.

Last year, being aware of Tellian's personal wealth, Alexan's son Simon – 27, shoemaker working at the master Avadis's shop in Kalpakçılar – and Kurian – who recently returned from exile, and who was working at the American School in Bahçecik – with the orders they had taken from the Hntchagian organization, advocating snatching of money on behalf of the organization, persuaded Kirkor Kayikdjian – 16, living in the Bostanali District in Gedikpaşa – to enter Tellian's house – whose door was open as he was having his house repaired – and to go upstairs where Tellian was, and then they were to enter the room and blame him as if they caught him red handed on child molestation, and get him sign a written certification of 500 liras by threatening him telling that they would inform the authorities on his misconduct; upon Tellian's refusal of their demand and reprimanding them, they seized more than 30 liras by violence from him and ran away.

Couple of days later, this incident was conveyed to the Central Committee of the Hntchagian organization as it was planned earlier. Upon the insistent requests and help of the principal of the Gedikpaşa School, and Parsih Zackharian Effendi's son Nerses – who had recently returned from exile – and the forerunners of the Hntchagian Committee, the Hntchagian Central Committee assigned Agop Cihan Gulyan's son Artin, Samuel Tomadjian, and Arzruny as jury. The jury listened to the both sides. Upon the failure of Murat Hamparsum Boyadjian, the president of the organization, in persuading Tellian Effendi, the members of the jury voted against Tellian and told their

verdict to the Hntchagian Central Committee, they had also informed Tellian to pay 1.000 liras to the child as compensation. Tellian Effendi refused the charges and the verdict, and upon the sending of the investigation documents to the judicial authorities by the police, he applied to Agop Bahri Effendi, a lawyer, and agreed to pay 40 liras to defend himself at the still continuing investigation process, he paid half of the amount in cash. Although Agop Bahri Effendi was to undertake the task he was given, he, on the one hand, informed the president of the organization – who had recently returned from exile – and the other members whose names are mentioned above; and on the other, by threatening Tellian Effendi by making use of the organization's decisions and of the influence of the members he forced him to pay the amount fixed during the investigation stage to the organization, and took the remaining half of the money. Moreover, Arshavere was an accomplice even then and received 30 liras; and with the beginning of the threats the issue became well known and the above-mentioned people started threatening others and seizing money by violence.

A painting reflecting the Armenian desires and provoking the Armenians to an insurgence was found at the house of a lady named Arshagohy.

It has been understood that the accused Samuel Tomadjian was one of the leaders of the organization set up for the murdering of the members of the government as was declared on the 37th and 123rd pages of the interrogation minutes, and one of the executive members of the Hntchagian organization; moreover, as he had previously accepted and confessed, that when he was informed about the congress held in Constanta he received additional information from Arshavere, and knowing about the preparations he did not inform the authorities for he had not had any confidence in them; that although he said he had broken his ties with the Hntchagian organization some nine or ten months ago he recruited Hrant Aghagianian to the organization; again as it is explained above, it is understood that he had taken part in the jury set for Tellian Effendi's issue in January last year; that, the documents pertaining to the preparatory investigations and summaries of the cross-examinations of the police, the translations of the documents, registries, letters, and regulations books, reveal that the accused Samuel Tomadjian is one of the forerunners and one of the members of the administrative board of the Hntchagian party.

Hrant Aghagianian is discovered to be one of the members of the Inter-Party National Resistance Organization; as revealed on page 5 of his interrogation document, he said and confessed that he met Samuel over his apartment in Çakmakçılar, and Samuel introduced him to

Zackharian, and by telling him about the organization and took 25 liras from him by force and recruited him to the organization, and that those meetings were repeated for several times; that the money taken from him was collected to be given to the delegates to be sent to Europe in accordance with the plan devised by Nubar Pasha; and that he accepted and confessed that Nerses Zackharian, Samuel Tomadjian, Murat Hamparsum Boyadjian, Cihan Gulian, Saco and Minerva were the representatives from Istanbul. Following his confessions Hrant Aghagianian accused Samuel Tomadjian. The letters – numbered 205 and 169, dated October 19, 1914, and July 3, 1914, consecutively – signed by the president Haykoni and the clerk Aram, found at his apartment under his bed during the researches in the evening of February 25, 1915, declare that 25 liras he had sent was received, and recruiting of such people into the organization was something to be appreciated for them, and that they were taking high pride in Hrant Aghagianian's efforts as he was the only person giving the greatest support to the committee from Istanbul.

As the postage date of the letter numbered 205 corresponds to the days after the outbreak of the First World War there are lines saying “ Give us detailed information on political and military campaigns of the Turkish Government. This can only be provided with the help of the Armenian members of the parliament. Send Pastirmadjian immediately to the Caucasus. Soon you will see the victorious cross instead of the crescent. Work fearlessly. Volunteers from other countries are flocking in the Caucasian freedom army in groups. Please try to send volunteers and try to collect some money for them. Freedom is waiting just ahead. Secrecy by all means. Reply urgently.”

Joining the Russian forces against Turkiye for a free Armenia, and the consequences of the provocative attacks on the Ottoman State, both from the inland and from abroad, were further supported by Hrant Aghagianian's overt confessions.

The testimonies of the witnesses commissioner Ali Riza, Abdurrahman, the controller Hidayet, and of Kemal Effendi from the political division on Arshavere's activities, the claims in the interrogation documents, the contents of the cross-examination reports, Tellian Effendi's complaints, Kirkor Kayikdjian's and Agop Bahri Effendi's testimonies in his support are hereby submitted. Kirkor Kayikdjian's mother took the money in the face of threats. After taking the money Murat Hamparsum Boyadjian, on behalf of the Hntchagian organization, and Simon Alexanian, on her personal account, wrote letters, in their very own handwritings, stating that Tellian Effendi had nothing to do with such a shameful offense and that they had not seen anything as stated at all; the translations of these letters are also hereby presented. As Arshagohy willingly testified, accepted and confessed, and as

Arshavere was caught in flagrante delicto, the offenses the suspects were indulged in were brought to daylight. Thus, it is hereby claimed that the minutes of three interrogations, carried out in accordance with the stipulations of the Law for Joining of Offences, and their appendices shall be joined together. Simon Alexan, Kurian, and Kirkor Kayikdjian were subjected to interrogations by the court; and although it was decided for their prevention from trial, as the only basis of the verdict solely relies on the answers given by the sides, the above-mentioned document and the other interrogation are separated. Until the acquisition of the new evidences, this decree shall be in force, however, it shall not hinder the accomplishment of the new in-depth researches under the light of the new evidences to be discovered and within the framework of the developing circumstances.

It is hereby decided that Samuel Tomadjian and Hrant Aghagianian shall be judged in accordance with the first paragraph of the Penal Law Article 54, as their offenses included the separation of some Ottoman lands from the Ottoman State; Nishan and Arshavere shall be judged in accordance with the second paragraph of the Penal Law Article 191, as their offense was committed by word of mouth;

And the offences committed by Simon, Kirkor Kayikdjian, and Agop Bahri Effendi – taking Kirkor Kayikdjian's age in to consideration as stated in the second paragraph of Article 40⁴⁰ – shall be judged in accordance with the second paragraph of the Penal Law Article 191;

And the offence committed by the lady called Arshagohy is one of the offences requiring correction as stated in the third supplement of Article 99, shall be judged at the Martial Law Courts.

The detained Samuel Tomadjian, and Hrant Aghagianian shall be sent for trial for committing murder, other detainees Nishan, Arshavere, Simon Alexanian, and the non-detained Kirkor Kayikdjian, Agop Bahri Effendi, and the lady called Arshagohy shall be sent for trial on minor charges.

It has been decided unanimously that the interrogations on the non-detained Nerses Zackharian, Murat Hamparsum Boyadjian, Dzjihan Gulian; the members of the Inter-party National Freedom Organization Central Committee Saco, Hadjak, Minerva, Parsih Shahbazian, Chukurian, Arzruny, and Kuryan, along with their friends whose names are written in the documents numbered 63 and 84, shall be joined together. October 8, 1915

(Signed - Sealed)

⁴⁰ See. *Arşiv Belgeleriyle Ermeni Faaliyetleri 1914-1918* [Armenian Activities in the Archive Documents 1914-1918], Vol. III, p. 347-348.

The documents pertaining to the case are hereby submitted to the Martial Court for the conducting of legal procedures. September 9, 1915.

(Signed –Sealed)

----- ***So*** ---- ***Or*** -----

To: The Chair of Martial Court

My Humble Petition,

The case – opened against Mardiros Tellian Effendi who is to be detained by the police on the alleged charge of violating a child named Kirkor – my associate Mustafa Arif Bey and I have undertaken only embodies the defense of Tellian's rights, he had never informed us about the other issues. As in violation cases, if the claimant withdraws his claim the court does not pursue the legal procedures in accordance with the law; therefore my primary objective was to call Kirkor's mother and convince her that her son conformed to his bad friends' improper behaviors libeled Tellian Effendi, and to tell her that it was not proper for a rational and conscience mother to sue somebody just upon a suspicion in such a case of libeling a person's honor. When I invited the child's mother to my office, it was understood that the violation of the child had already been realized.

Kirkor's mother, prior to Tellian's applying to me in relation to his own case, said that a commission had already investigated this case upon her request and that the found Tellian guilty; she also added that she was not competent enough to narrate the situation properly and to do this she said she would come back with the people who were informed of the case if I might permit. With the idea of her bringing more rational person I said, "Bring whomever you please!" Upon this she brought Dzjihan Gülian and his friends. I told them that it would be appropriate to withdraw their claims that would stain both families' honor. In reply to my proposal they said Tellian was found to be guilty at the end of the investigation carried out upon his will; that Tellian Effendi was a calumniator who had all the witnesses imprisoned with his false allegations; and that he was not an innocent person as I had thought. Moreover, they said they would bring another suit against him, and demanded 1.000 liras for the boy to continue his education at a higher school and thus settling the boy's violation case to their own advantage. And I, refusing such an offer told them, for the innocence of Tellian, that I would talk to Tellian and ask him to send the boy to the school in Bahçecik for education for a couple of years, should the boy's parents consent. They said they would send the boy to an American school; and even more, if they were to send the boy to Robert College he had to meet the yearly tuition of 70 liras for 9 years. I said I could not guarantee any other school but the one in Bahçecik, and they left.

When Tellian Effendi came, I told him every thing we had talked. He said, "My family honor has been corrupted. They are gossiping about me in Gedikpaşa. Save me from being libeled as a calumniator." I told him that the case we had undertaken was a violation suit, that I was not authorized to deal with the other charge, and that there was no suit brought against him on the charge of slandering yet. Kirkor's mother and her friends came to my office for a couple of times. They refused the draft letter, where I had written my proposal for sending the boy to the school in Bahçecik, claiming that I

had written it in an accusing manner. I sent them away saying, "I do not have time to waste in vain. Let the court settle the case." The police forwarded the issue to the courthouse. The day the attorney called, I sent my associate Arif Bey together with Tellian. Upon my inquiring on what had happened, on their return in the evening, Arif Bey, feeling ashamed, said, "Tellian convinced the woman. She withdrew her claim about the violation case." The investigation continued for a couple of months more by the Court of Investigation in relation to the threat issue. At the end of the investigations the court decided for prevention of trial for both the extortion of some 30 liras and violation. Tellian Effendi was pleased with us. He paid our remaining wage after the finalizing of the verdict for the Prevention of Trial. As Tellian Effendi was contented with us he hired us for his other suits, and even more he gave his brother Stephan Effendi's case to us. Upon Arshavere's trying to extort money from Tellian, he says he had given some money to Kirkor's mother, and to those who were on their side in relation to the case that was held last year. Claiming, although he applied to us in order to sue the witnesses on the charge of threat – to alleviate his guilt – he says we did not sue them and we proposed him to give money. Your eminent court asks why we had not had informed the office of the attorney although we were aware of the fact that they were extorting money from Tellian. Here are my answers:

1. All the lawyers have to prepare all the evidences of the case he is about to undertake. Any lawyer who undertakes a case whose evidences are not fully prepared loses the case and feels ashamed.
2. Tellian Effendi only given his violation case. He did not appoint me to any other case.
3. If he had applied to me for suing the witnesses of the violation suit on the charge of threat we would sue them with a two-line petition. If we would fail to sue them he would always apply to another lawyer.
4. If we were to fail in finalizing the case Tellian Effendi had given to us to his advantage, he would not pay our remaining wage.
5. Were he not contented with us he would not appoint us to his other cases, and would not appoint us to his brother's case later.
6. As for the court's query; if Tellian Effendi gave some money to the plaintiffs without our knowledge, in order to have them withdraw their claims of violation and libeling, there is no necessity for the opening of a case. What is more, we are not given such a case.

Tellian, in order to save his honor, asked for some documents from the newspaper owners by announcements he had published in the newspapers and so they did. If they asked for money in return for the documents, although they had legal obligations to give such documents, it is extortion. But if Tellian gave them money to give him a document and publish it in the

newspapers when they are not legally obliged to give such a document and publish it in the newspapers to defend Tellian's honor, then it cannot be regarded as extortion.

Consequently, I cannot held be obliged to open a case or inform the authorities since no one asked anything from me. Tellian did not give me such a case to defend him. How were we to prove the threat case we were about to bring to the court? If we were to fail in proving would not they have the right to sue us on the charge of calumniator? I, hereby, most respectfully request your eminent court to take my petition, proving that I have been performing my duty within the framework of law and conscience, in to consideration and decide for my acquittal.

December 2, 1915
32, Köprülü Inn, Sirkeci
Lawyer Agop Bahri

----- ✍ ----- ✍ -----

REPORT

This report has been devised upon seizing of the gun, found positioned against a corner in one of the rooms of Minas's son the suspect Arakel's house. Minas's son Arakel – living at number 21, Çeşmeli Street, Çadırcı Ahmet Çelebi District – was caught in flagrante delicto while trying to pull the trigger of the gun, belonging to the reinforcement unit, for the realization of the premeditated murder of the police officers Şadi Effendi and his friend Ramiz Effendi and taken to the Beyazıt Police Headquarters.

September 8-9, 1915

Police officers at the
Beyazıt Headquarters

(770)
Ali

(904)
(Signed)

(1141)
(Signed)

----- ✍ ----- ✍ -----

REPORT

During the searches carried out in the Armenians' houses in Gedikpaşa and environs upon a necessity in the evening of September 9, 1915, at about 01:00 o'clock; a flag on which expressions in Armenian were written over a red-black background, two framed Armenian writings, Arakel's revolver, a framed picture where all the family members took place, and a bag full of miscellaneous Armenian documents were found over Elmas's daughter Meryem's son Arakel, who is charged with using arms with the intention of murdering the security forces – living at number 21 on the Çeşmeli Street, Çadırcı Ahmet Çelebi District – and taken to the headquarters after the writing of this report by the witnessing police officers whose signatures are below.

September 8-9, 1915

Deputy Chief of Police at
Kapalıçarşı Police Station
(Signed)

Third Corps Investigation Officer
(Signed)

----- ----- -----

REPORT

During the searches carried out in the evening of September 9, 1915, at about 01:00 o'clock for finding the single people and the people coming from the rural areas and residing in the Armenians' houses in Gedikpaşa and environs; as the civilian police officer Şadi Effendi – service number 1238 – and police officer Ramiz Effendi – service number 713 – were about to search the tenant Durik's – Toros's daughter from Çanakkale – apartment at number 23 on the Çeşmeli Street, in Çadırcı Ahmet Paşa District, spotted a person hiding in the penthouse overlooking the sea on the fifth floor. Although the civilian officer Şadi Effendi warned him to hold his arms up and surrender for many times, upon his resistance and keeping his arms hesitantly crossed on his chest without lifting them up aroused the idea that he was carrying a gun, Şadi Effendi approached him and lifted his arms up. But the mentioned person all of a sudden freed his right arm pulled out his revolver, having the same caliber with that of a Mauser rifle, which he had hid under his vest, and fired a single shot over Şadi Effendi who was standing at the penthouse door with the intention of murdering but could not succeed.

While Şadi and Ramiz Effendis were trying to seize the revolver the mentioned person was holding, they all lost their balance and rolled down to the sofa on the third floor through the stairs. Meanwhile the mentioned person fired his revolver twice again with the same intention but could not succeed. His revolver was seized upon the arrival of civilian police officer from the Beyazıt Headquarters, Haşim, who first was to arrive at the scene, and upon the coming of Selahattin and Ali Rıza Effendis, investigations officers at the General Directorate. On analyzing the revolver it was found out that it was a ten-cartridge large caliber Mauser, still having seven bullets; that the last cartridge case was stuck between the barrel and the magazine during the scuffle, thus disarranged the bullets and kept the weapon from firing; that when the barrel was smelled the gunpowder smell proved that the gun had been fired just recently. Although the head of the bullet fired at the penthouse door could not have been spotted despite all the searches and investigations, an empty cartridge found in front of the penthouse was matched with the revolver and it was found out that the cartridge belonged to the revolver seized. A bullet whole was observed right on the middle of fourth step of the stairs leading from the sofa on the third floor to the penthouse; however, the place of the third bullet head could not have been observed. On searching the person two magazines containing twenty bullets were found in his pockets, and together with the seven bullets remaining in the gun, twenty-seven bullets have been seized. The empty cartridges, one stuck between the barrel and the magazine, and the other found on the penthouse floor have also been taken. On his question about his identity, his hiding, and his using a firearm against the security forces, he did not give any reply but kept his silence. On relying the investigations carried outside, and observing the Ottoman permit found on him it was understood that he was Minas's son Arakel from Arapgir, born in 1304 (1888), tenant living at number 21, next to the crime scene, on Gedikpaşa Çeşmeli Street; and this report has been written and taken under signature.

September 8-9, 1915

Ali Rıza

Third Corps Investigation Officer at the General
Directorate

Selahattin

Civilian Police Officer at the
Central Headquarters
(1183)

Police Officer
(713)

Civilian Police Officer at the
Beyazıt Headquarters
(1238)

Haşim

Mehmet Ramiz

Şadi

----- ----- -----

To: Office of the Deputy Chief at the Central Headquarters

While the single and people coming from rural areas were being searched in the Armenians' houses in Gedikpaşa and environs in the evening of September 9, 1915, at about 01:00 o'clock; and while my friend police officer Mehmet Ramiz Effendi – service number 713, a Büyük Çarşı personnel – was carrying out a search in Durik's – Toros's daughter from Çanakkale – apartment at number 23 on the Çeşmeli Street, in Çadırcı Ahmet Paşa District, I saw somebody hiding in the penthouse overlooking the sea on the fifth floor. Although I told him to surrender holding his arms up for many times, his resisting, keeping his hands on his chest and not holding them up aroused the idea that he was holding a gun; as held his hands up with my hands, he suddenly freed his right arm pulled out the large caliber Mauser gun he had hid under his vest and fired at me with the intention of killing me while I was still in the penthouse but he could not succeed. At this moment my friend Ramiz Effendi rushed in, and as he was about to seize the revolver from his hand we lost our balance and started to roll down through the stairs, he managed to fire his gun twice again but could not succeed. The revolver was seized with the help of one of the civilian officers at our headquarters Haşim, who arrived the firing scene first, and with the help of Selahattin and Ali Rıza Effendis; a loaded magazine and a magazine of ten-cartridges found in his pocket were also seized. This report is hereby drawn to be submitted to the Central Headquarters.

September 8-9, 1915

Investigation Officer at the General Directorate
Şadi

----- ----- -----

REPORT

This report has been drawn and taken under signature during the searches carried out upon a necessity in the evening of September 9, 1915, Thursday, at about 01:00 o'clock; following the search carried out on the upper floor of the house, which is located at number 21 on Çeşmeli Street in the Çadırcı Ahmet Çelebi District, and the place referred to as attic where Elmas's daughter Meryem's son Arakel – charged with using firearms with the

intention of killing the security forces – was staying; and where nineteen bullets arranged in two magazines, next to the bed, were discovered.

September 8-9, 1915

Investigation Officer at the Beyazıt Headquarters

Mehmet Haşım

Şadi

----- ----- -----

REPORT

This report has been drawn and taken under signature to record; Minas’s son Arakel who was kept under detention in the guard’s room at the headquarters on the charge of using firearms with the intention of killing the security forces has poured the kerosene found in the night-lamp on his chest in the evening of September 14, at about 21:00, and upon the flaming of the kerosene his clothes, hands, and his chest were burned. The flames were immediately put out, his life was saved.

September 13-14, 1915

Central
Headquarters
Officer
(639)

(Signed)

Dispatch Department
Officer
(770)

Ali

Central
Headquarters
Officer

(Signed)

Headquarters
Deputy Chief

(Signed)

----- ----- -----

Municipal
Directorate of Observations for Mental Patients
Number
506

To: General Directorate of National Police Organization

Minas's son Arakel, 27, from Arapgir, living in Gedikpaşa, who used firearms with the intention of killing the security forces attempted to commit suicide, was sent to hospital for observation upon displaying signs of madness on September 13-14, 1915. In his first examination signs of burn on his throat and in various places on his chest, two slight knife wounds on his left hand, and some bruises around his left eye were observed. The patient did not speak until two days ago, he was generally moaning, he could not swallow his bites and he was nourished with liquid nutriments. He showed no signs of major changes other than his temperature which altered between 38-38.5 [°C] in parallel to his wounds for the first two or three days. He is not showing any signs of madness, he pretends as if his ability to speak was affected because of what he has been living through under pressure; however, he was expressing his needs by gestures and writing in Turkish. The patient has been talking for the last two days. Moreover, there were no signs of unconsciousness as of the very first day; there was a lack of speech as it were stemming from hysteria. Even under the pressure of this hysteria, which is probably a pretension, the crime he had committed does not denote to his being in a state of *fücûr*(?) at the time of committing the crime. Nevertheless, the patient was claiming that he did not remember that he fired on the security forces, and that he was innocent.

Under the light of these clinic observations it can be hereby asserted that Minas's son Arakel is not mentally ill; and that he did not commit the crime at a time when he felt unconscious; the patient whose wounds are about to recover is sent over to you for your further concerns.

September 29, 1915

Istanbul
3121

Hospital For Metal Patients
Mazhar Osman⁴¹
Chief of Staff

⁴¹ Mazhar Osman Usman: Was born in Sofulu in 1884. He completed his education at the Military Medical Academy in 1904. He earned his specialist degree in Munich and Berlin. After having been appointed as a Chief Doctor to the Mental Patients Hospital in Haseki in 1914 he intensified his studies in field. He converted the Topbaşı Clinic where he was appointed as the chief doctor into a modern hospital for the mental and neuropathy patients. He was appointed to the Psychiatry Clinic, Istanbul University, as an Emeritus Professor in 1933. Usman, the founder of Turkish Neuro-psychiatry Association is the author of several volumes: *Neuropathy* (1935-1936, 2 vols.), *Pleasure Stimulating Poisons* (1934) to name the few. He died in Istanbul on September 11, 1951.

Department of detention should be informed for his well-being.

To: The Chair of Department of Political Affairs Second Division

September 29, 1915

2nd Division
1025

The report is sent to the Department of Health at the General Directorate as it embodied medical terms that could not be understood clearly, as the state of *fücûr* (?).

September 29-30, 1915

Chief of 2nd Division
(Signed)

3/161 The state of *fücûr* (?) denotes to a state of unconsciousness and confusion following the seizures in some cases of neuropathy such as epilepsy. The final part in the report claims that the mentioned persona is understood to be conscious at the time of the crime he committed; in other words it says he was conscious of what he was doing. October 6, 1915

Chief Doctor
(Signed)

----- ----- -----

Directorate of National Police Organization
Detention Room
Number
774

To: Beyazıt Central Police Headquarters.

Minas's son Arakel, who was under investigation by the Beyazıt Headquarters, was sent from the hospital for he recovered, is hereby transferred. October 3-4, 1915

Mehmet Nuri
(Signed)

It has been clearly understood from the reports of the doctors that this man started behaving sensibly and the reasons for his madness were only a pretension. From where and how did he find the gun, and for what purpose did he use it? To be transferred to the Office of the Deputy Chief at the Central Headquarters for his testimony on the development of the event.

October 4, 1915
(Signed)

----- ----- -----

Istanbul Directorate of
National Police Organization
Department of Political Affairs
2nd Division
Number
498

To: Office of Chief Doctor at the General Directorate

Minas's son Arakel, from Arapgir, who was caught in using firearms against the security forces, and, after his seizure, attempted to seize the gendarmeries' rifle and use it; who later jumped over to a night-lamp and had his body burned in various places; and who had been claiming that he was mute; started to talk at the hospital and is transferred back as he showed no sign of madness. No word could have been taken from him during his questioning at the detention room. We hereby request the performing of the necessary procedures for the treatment of the detainee's suspicious and agitated behavior, frail body, and lassitude under surveillance; as it has been ordered by the Directorate of National Police Organization. The report received from the hospital is attached.

October 7, 1915

Istanbul Directorate of National Police Organization
Directorate of Political Affairs

8
48

As no procedures could have been followed about the persona mentioned he is retransferred.

May 13, 1916

(Signed – Seal)

----- ----- -----

10th Engineering Battalion 3rd Medical Company
 Shababo's son Minas's son Arakel
 From Derbent District, Arapgir
 Born
 1888

This official report has been given to Minas's son Arakel – whose full identity is given above – one of the soldiers in the 3rd Battalion of the 10th Engineering Battalion affiliated to 10th Army Corps, for his discharge from his compulsory military service in line with the report given by the Health Council at the Central Medical Hospital – dated September 4, 1911 – declaring that he had a highly developed myopia; following the approval of the General Staff 2nd Division.

August 24, 1911

4 th Co. Lieutenant	2 nd Co. Lieutenant	1 st Co. Captain	Imam	Batt. Clerk	10 th Engineering Battalion Commander Major
(Seal)	(Signed)	(Seal)	(Seal)	(Seal)	(Seal)

----- ----- -----

Daily

From Erzincan and Arapgir	6	15
August wage	<u>11</u>	<u>7</u>
	00	22

The amount, 22 kurushes, owed to the above-mentioned persona is to be given

August 24, 1911

Battalion Clerk
 (Seal)

10th Engineering Battalion
 Commander
 Major

The above-mentioned persona has been expunged from the company. To be forwarded to the Public Registration Office for completion of necessary procedures.

July 8, 1914
Mehmet Ali

Private Number
1/37

The Public Registration Office updated the mentioned soldier's registration information.

July 8, 1914
(Seal)

----- ----- -----

İKİNCİ BÖLÜM

PART TWO

باب عالی

مصادره نومبردى	مودى	ميش			
۹۷ ۵۷	۹۷ ۵۷	۹۷ ۵۷			
هاتنه دق نومبردى	تاريخ لويدي	تاريخ قبض			
۸	۸	۸			

A	$\frac{1}{58}$
D	69
F	3-9

نیا بھائی کسی نامکلف شخصہ علی ایسہ لڑکے دیوانی انداز میں
 وقوع ہوئے امداد دیوانہ عید بقہ - وار
 اسلئے شخصہ ای - لفظ رو کر لے جویری لفظ ناقصہ دیوانی
 انداز میں یا - ارنہ - امداد عید بقہ - دیوانہ
 سب گدیوں کے کھانے کھانے جانے جوانی ایسی تلیفات
 لفظ - جہ نامکلف وکل اصولہ میری عید
 دیوانہ

مجلسه و صفایه دویندر

داخلیہ نظارتی امنیت عمومیہ مدیریتی

109

[illegible]

داخلیہ نظارتی امنیت عمومیہ مدیریتی

1772
20

2. میزان CV در دهانه
مجموعه قاعده ایانه پیرامونی انداخته بدیده
در دهانه در دهانه باقی می ماند
در دهانه در دهانه باقی می ماند

A	58
D	68
F	86

۱۰۰ کا مرقعہ

CP 22

A circular purple ink stamp from the National Library of the National Diet Library in Tokyo, Japan. The stamp contains the library's name in both Japanese and English, along with the founding year 1947.

1206

مجلس اول

نہ پیدہ شدہ طواری بہت عذر دہ و تو عو اجہ بچہ دنیا لہ زبردہ اے ایتم کیم محل اف مفاہم
الطوب بچہ مودع اور اجہ بچہ نخصہ تن ایلہ تکرار با قدرہ برکون اعتداف مع اعتبارہ
الحامہ اور زہ استو اف مفاہم اف مفاہم عق طانیہ عق
سکرین طانیہ سقوفہ

سموہ و علیہ السلام

4/522 4. 1/2 unanimitas

بالله والهم ان جعل قلوبنا قانعاً بحمدك فاقض حاجتنا

بازید مکنه تلو رفته

۲۴۲

~~۱۳۵۰~~

تبدیل ده شدن در روز اول محرم عید اوسیده چون در وقت نه نیم صبحه آنجا رسید و تا شام به خط ایستاد
سازید عمارت کردند و در نیمه و نیمه ای ۱۴۰۰ کلازه فتح عید بدید

~~۱۳۵۰~~

1-134
1354
1-7

۱۱۴۵ در حوز اکتفا به عمارت ایستاد

ما خود انا شاد و قیامه درین راه رسیدیم و تمام
کلیات مادی

۱۳۵۱

خانان پیر بر سر بنده
فرستادند
نوروزی
۹۴۴۴

~~۱۳۵۰~~

ما خود سید در میان قسم علی مدبر بنه علی
۱۳۵۱

۱۰۱۴۵

نائبان

کرکیان در خانہ سوزی
فروردین خانہ در غم
حلب غم
سموہ در ملک

بالادہ کندی محمد رفیع خان وقت جانب حکومتہ طلب ایہ پورہ جو نیم ایہ حکمی کفایت
نایم ایہ پورہ ایہ رفیع خان فرارین سہیل انہ نظر باقید رہ حلقہ اجرا ایہ
تقصیات قانونی بلا اعتدال قبول ایہ حکمی صید استوہ نبات شمع اعطاف

1-134
1054
1-8

کتابخانه

مقررات کفایت غلبہ

اِنْشَاءُ الْيَوْمِ

قسم عدلی مدبریتی

عدد

۱۶۵۱

فصل ششم در سبب فسادات و در بیان تقصیرات و از آن تحقیق اندیشه راه سببی
 مقرر موقوفات ثانیاً بهانه - بعد از این به عطف به کیفیت از راه انقضای تحقیق تبیین و عبارت
 بابت مدعی عمر سبب کی مقرریت و ادله تقصیرات این طرح
 لکیر در عمر سبب

۱-۱۳۶	
۱۰۵۶	
۱-۹	

۲۲-۹
 ۷۵۲-

سندبر نہ چھپی محکم و مجلس اولہ کے لئے فرمایا کہ دایرہ
اور پیرائے سندبر؟

سار و سوسه و عکالی خود ۴

تو که در حق تو شکوه و معجزه ایدم
نزد که مرا غمناک و در آستانه ابرام
دو عالمه فضا گرفت و در فضا بنه
در خفا بی ابرامی زار و بهانه
از آن که در کرمه کنده و بهانه
از آن که در کرمه کنده و بهانه

[illegible]

منطلق
وعاد

کتاب
مؤلف

در باره بابت محمد علی استغای و از نه سنه مخصوص مستجاب

محمد علی استغای و از نه سنه مخصوص مستجاب

محمد علی استغای و از نه سنه مخصوص مستجاب

محمد علی استغای و از نه سنه مخصوص مستجاب

محمد علی استغای و از نه سنه مخصوص مستجاب

محمد علی استغای و از نه سنه مخصوص مستجاب

محمد علی استغای و از نه سنه مخصوص مستجاب

محمد علی استغای و از نه سنه مخصوص مستجاب

محمد علی استغای و از نه سنه مخصوص مستجاب

محمد علی استغای و از نه سنه مخصوص مستجاب

محمد علی استغای و از نه سنه مخصوص مستجاب

محمد علی استغای و از نه سنه مخصوص مستجاب

خط درختی

به منده و به طوری منتهای مودرتنه را در این
در خط او زره منده خطه کی به بی عدد
" ۱۱ " ان رتی و ابکی عدد هیکل در این
موی ارباب حنا به با نطونف منده خطه
اولدین حنا منده اینه اولدین منده
خط درختی منتهای منتهای منتهای
کدکنا منده منتهای منده کدکنا منده
منتهای منتهای منتهای

مردنی مودنی کدکنا منده
نکته ۱۰۵۹
۱-۳۹

خط درج

ایوبی ایوبی - اولی بیستی خبر است که او در دین کوفی زوال شده بر اثر الزام کوفی و
 مردم رکنی بی مدینه عود به قسم سکه مکرر شده است و این سکه اقله ایلیک به اقله
 بیلیک بیلیک شده است و در دین بیلیک بیلیک شده است و در دین بیلیک بیلیک شده است
 که با خبر ده کندی و در دین بیلیک بیلیک شده است و در دین بیلیک بیلیک شده است
 ایلیک بیلیک شده است و در دین بیلیک بیلیک شده است و در دین بیلیک بیلیک شده است
 بیلیک بیلیک شده است و در دین بیلیک بیلیک شده است و در دین بیلیک بیلیک شده است
 اولی بیلیک شده است و در دین بیلیک بیلیک شده است و در دین بیلیک بیلیک شده است
 خط درج بیلیک شده است و در دین بیلیک بیلیک شده است و در دین بیلیک بیلیک شده است

ایلیک بیلیک شده است و در دین بیلیک بیلیک شده است و در دین بیلیک بیلیک شده است
 خط درج بیلیک شده است و در دین بیلیک بیلیک شده است و در دین بیلیک بیلیک شده است

A	1-134
D	1054
F	1-88

سبب اطفالی ترلا باشد ، جاده اوریت ۱۲۹ (درود) خانه ده ارضیه خانه منا جی
 افتد قسم سیاسی بکنی مقرر شده بیده بدی بکننده یونان و یونان بکننده قضا شد
 اورته بدی صایه بکنی (اورته بدی) خوار صایه و قضا ، صایه بدی مطهره
 سیه - ریفینه ، بیده بدی ، لاجورد و بیده بدی بکنی یا طالع استایدن سوبی
 برین راه اطفالی آریا بدی افتد صایه خطافه خانه سوبی

نه وقت بدی قسم سیه مقرر بدی بکنی
 و قضا بدی مقرر آریا بدی .
 این سند بدی بدی بدی . چه افتد سیه برانست

وارد -

139
1074
2

و سیه بدی خوار مقرر کرد و بدی ، و سیه بدی
 بکننده و قضا بدی مقرر بدی .
 افتد افتد افتد افتد افتد افتد افتد افتد
 و سیه بدی .

زده زده و سیه بدی مقرر کرد و بدی و بدی
 زده زده و سیه بدی مقرر کرد و بدی .

فیه بدی طلای آریا ریفینه بدی ، بدی
 و آریا بدی مقرر بدی . بدی بدی بدی
 بدی بدی مقرر بدی ، بدی بدی
 بدی بدی مقرر بدی ، بدی بدی
 بدی بدی مقرر بدی ، بدی بدی
 بدی بدی مقرر بدی ، بدی بدی

افتد افتد افتد افتد افتد افتد افتد افتد
 و سیه بدی .
 افتد افتد افتد افتد افتد افتد افتد افتد
 آریا بدی

و در یاد دلها مبارک و زین تقیاً کجی لب اینده کفر به
و کجی بر طوطی افشا کفر به که کیا سا خرد تو اولدنه
کجی لب تقیاً با انده نیت هزار ست از کجی
هزار ست لب تقیاً بیستیم عالم سو خرد و نور و بن بدست
فره خردن آغز طوطی که کوشی در دینده اسم خردن
بیه یکم کجی اولدنه صبحه انکار و خرد تقیاً به یکم
بر این یه ترکله ادر ره هزار ست خرد تقیاً به یکم
هزار ست از انده نیت هزار ست تقیاً به یکم
نیت به انده نیت کجی کجی کجی کجی کجی کجی
ایستیم صفه ایله ما خرد تقیاً به یکم
نیت به انده نیت کجی کجی کجی کجی کجی کجی
و زین قانده صرد نور براد طوطی اولدنه نیت
صده جیانه ایله هزار ست تقیاً به یکم

در یاد دلها مبارک و زین تقیاً کجی لب اینده کفر به
و کجی بر طوطی افشا کفر به که کیا سا خرد تو اولدنه
کجی لب تقیاً با انده نیت هزار ست از کجی
هزار ست لب تقیاً بیستیم عالم سو خرد و نور و بن بدست
فره خردن آغز طوطی که کوشی در دینده اسم خردن
بیه یکم کجی اولدنه صبحه انکار و خرد تقیاً به یکم
بر این یه ترکله ادر ره هزار ست خرد تقیاً به یکم
هزار ست از انده نیت هزار ست تقیاً به یکم
نیت به انده نیت کجی کجی کجی کجی کجی کجی
ایستیم صفه ایله ما خرد تقیاً به یکم
نیت به انده نیت کجی کجی کجی کجی کجی کجی
و زین قانده صرد نور براد طوطی اولدنه نیت
صده جیانه ایله هزار ست تقیاً به یکم

A	1-134
B	1054
F	22

ایستیم صفه ایله ما خرد تقیاً به یکم
نیت به انده نیت کجی کجی کجی کجی کجی کجی
و زین قانده صرد نور براد طوطی اولدنه نیت
صده جیانه ایله هزار ست تقیاً به یکم

ایستیم صفه ایله ما خرد تقیاً به یکم
نیت به انده نیت کجی کجی کجی کجی کجی کجی
و زین قانده صرد نور براد طوطی اولدنه نیت
صده جیانه ایله هزار ست تقیاً به یکم

ایستیم صفه ایله ما خرد تقیاً به یکم
نیت به انده نیت کجی کجی کجی کجی کجی کجی
و زین قانده صرد نور براد طوطی اولدنه نیت
صده جیانه ایله هزار ست تقیاً به یکم

ایستیم صفه ایله ما خرد تقیاً به یکم
نیت به انده نیت کجی کجی کجی کجی کجی کجی
و زین قانده صرد نور براد طوطی اولدنه نیت
صده جیانه ایله هزار ست تقیاً به یکم

[illegible]

زنده ماندن و طلب اینها بود که خفته بود
 فقط این خفته اند و با طلب اینها کرده
 طلب بود و طلب بود و طلب بود
 زنده ماندن و طلب اینها بود که خفته بود
 فقط این خفته اند و با طلب اینها کرده
 طلب بود و طلب بود و طلب بود

[illegible]

به قوه قهریه مسره معادیه افشاده و در
 بیجا مقرر شده افشاده افشاده افشاده
 شده و معادیه معادیه افشاده افشاده
 مقرر مقرر مقرر مقرر مقرر مقرر
 بر قوه مقرر مقرر مقرر مقرر مقرر
 افشاده افشاده افشاده افشاده افشاده
 مقرر مقرر مقرر مقرر مقرر مقرر
 به مقرر مقرر مقرر مقرر مقرر مقرر
 مقرر مقرر مقرر مقرر مقرر مقرر
 به مقرر مقرر مقرر مقرر مقرر مقرر

در این باب

او را می بینم افشاده افشاده افشاده
 دارد افشاده افشاده افشاده افشاده
 افشاده افشاده افشاده افشاده افشاده
 افشاده افشاده افشاده افشاده افشاده

به مقرر مقرر مقرر مقرر مقرر مقرر
 مقرر مقرر مقرر مقرر مقرر مقرر
 مقرر مقرر مقرر مقرر مقرر مقرر

افشاده افشاده افشاده افشاده افشاده

افشاده افشاده افشاده افشاده افشاده

بیت ارتقا اگر می شود فاقده بود و غایت ازین که خانه یک آینه خانه را دراز
افاقه قسم سیاسی آینه می شود رسیده می باشد و بعد از آنکه یک
مجدد ازین فاقه آید نشان افق فاقه خانه افق فاقه می شود

نه وقت برای قسم سیاسی می شود و نه فاقه می شود
و فاقه فاقه می شود آینه می شود
برای آینه می شود و فاقه می شود و فاقه می شود
و فاقه می شود و فاقه می شود

آینه فاقه فاقه می شود و فاقه می شود
و فاقه می شود و فاقه می شود
و فاقه می شود و فاقه می شود
و فاقه می شود و فاقه می شود

۱-۱۳۶
۱۳۶
F ۲۶

قسم سیاسی می شود و فاقه می شود
و فاقه می شود و فاقه می شود
و فاقه می شود و فاقه می شود
و فاقه می شود و فاقه می شود

قسم سیاسی می شود و فاقه می شود
و فاقه می شود و فاقه می شود
و فاقه می شود و فاقه می شود
و فاقه می شود و فاقه می شود

قسم سیاسی می شود و فاقه می شود
و فاقه می شود و فاقه می شود
و فاقه می شود و فاقه می شود
و فاقه می شود و فاقه می شود

قسم سیاسی می شود و فاقه می شود
و فاقه می شود و فاقه می شود
و فاقه می شود و فاقه می شود
و فاقه می شود و فاقه می شود

قسم سیاسی می شود و فاقه می شود
و فاقه می شود و فاقه می شود
و فاقه می شود و فاقه می شود
و فاقه می شود و فاقه می شود

قسم سیاسی می شود و فاقه می شود
و فاقه می شود و فاقه می شود
و فاقه می شود و فاقه می شود
و فاقه می شود و فاقه می شود

رواج ایدیه

اولم مدد جعبه میباید که نوزاد معلوم و جهت دیگر
برکنده است اینجور که در جعبه میباید که
طوطی طریقه قره کوب و داراده و تراوا و غیره
طوطی به جای خود قرار دهد و او را به بن کز
دانه بکشد اینست سرده که کای ساره برین
دوره کین بیا این است برکنده که کای ساره
بن کز و بر ک کای ساره اینست ساره یا قیفا
بر آن زاید و در سارا بن کز و جهت با سارا
طوطی و در ک کای ساره به ک کای ساره
ایده که کای ساره و در ک کای ساره
ک کای ساره و در ک کای ساره
و در ک کای ساره و در ک کای ساره
تراوا و در ک کای ساره و در ک کای ساره
طوطی طریقه تراوا و در ک کای ساره
طوطی و در ک کای ساره و در ک کای ساره
و در ک کای ساره و در ک کای ساره
آید و در ک کای ساره و در ک کای ساره
طوطی و در ک کای ساره و در ک کای ساره
و در ک کای ساره و در ک کای ساره

1-135
1054
F 2-8

پیدا

برکنده است اینجور که در جعبه میباید که
او را به بن کز و در ک کای ساره
و در ک کای ساره و در ک کای ساره
آید و در ک کای ساره و در ک کای ساره
طوطی و در ک کای ساره و در ک کای ساره
و در ک کای ساره و در ک کای ساره

کد کیا شد که خانه دو مسکنه در قبه و کعبه
تجاری و مادی در میان قضا و حکم
بد زانکه چه بیا بینم که آنکه در خانه و کعبه

نخستین کوفه چیده شد و صحنی بزرگ
چکه بدو مار و درختان افتاد و درختان
و کوه و درختان و کوه و درختان
و درختان و کوه و درختان و کوه و درختان

نه به هر که و نه در آن - سا و می خند به به کجایه
در و خند .

اینست که از آنست که این محمد بن حسن است
 از طرفت سرکه جیده آرد از آنست که
 بر کده کیده آرد از آنست که بر کده
 ضرب کرده از آنست که بر کده
 ضرب کرده از آنست که بر کده

عید کی سب خوشی سرحد جہانم با مرقع
 نوردم ، فیکہ جہانم لوف افتخار میں تیرے
 کہ لینے بدایت کر برکت سے اوندہ تیرے
 قدر تقیب اینک قسم ارادہ بر جودہ یکا
 سلم و دوش اسلام اعلیٰ اصولیہ استی
 فانیو سے ، جودہ لک اوندہ کیمیت ایک
 نصب مرقع افتخار ارادہ بر جودہ
 لک لک وندہ یکا سلم و دوش
 س اوندہ جودہ

آستانه ایست بانیان و دیدار
مسجد جامع و امام

آن را در این وقت : معاند درین زمانه اند
خانه طلبه مدرسه محمدیه در ضمیمه قریه
از ارباب بدین معارده افغان آوردند
اون بر طبق صادره این یارین بر کار
ظهور این یارین معینه بدین درین معینه
خوبه دار در حقیقه سینه
این نیز در بدین اندیشه که بدین اندیشه
طلبه اینه در یک محله که در این
در رت افتد ، سوخته و افغان
نظراً بدین معینه سینه معاینه این
اصولاً این معینه در این معینه
آن را در این وقت : معاند درین زمانه اند
خانه طلبه مدرسه محمدیه در ضمیمه قریه
از ارباب بدین معارده افغان آوردند
اون بر طبق صادره این یارین بر کار
ظهور این یارین معینه بدین درین معینه
خوبه دار در حقیقه سینه
این نیز در بدین اندیشه که بدین اندیشه
طلبه اینه در یک محله که در این
در رت افتد ، سوخته و افغان
نظراً بدین معینه سینه معاینه این
اصولاً این معینه در این معینه
آن را در این وقت : معاند درین زمانه اند
خانه طلبه مدرسه محمدیه در ضمیمه قریه
از ارباب بدین معارده افغان آوردند
اون بر طبق صادره این یارین بر کار
ظهور این یارین معینه بدین درین معینه
خوبه دار در حقیقه سینه
این نیز در بدین اندیشه که بدین اندیشه
طلبه اینه در یک محله که در این
در رت افتد ، سوخته و افغان
نظراً بدین معینه سینه معاینه این
اصولاً این معینه در این معینه

مظنه عید آ - ش و براند یک و کتی رفته اند و خطه مظنه خار و سیر ۱۵

بجمله کتبی که در این مظنه مذکور است و در باران
بنا شده عاید یک خطه مظنه خار
کتب کتب محمود رفته و خطه مظنه خار
محمود قاسم که در این مظنه مذکور است و در باران
که در این مظنه مذکور است و در باران
خطه مظنه خار که در این مظنه مذکور است
و عود این مظنه که در این مظنه مذکور است
قاسم که در این مظنه مذکور است و در باران
خطه مظنه خار که در این مظنه مذکور است
و کتب مظنه خار که در این مظنه مذکور است
و در این مظنه مذکور است و در باران
خطه مظنه خار که در این مظنه مذکور است
و در این مظنه مذکور است و در باران
خطه مظنه خار که در این مظنه مذکور است

A	1-139
D	1059
F	2-10

و در این مظنه مذکور است و در باران
خطه مظنه خار که در این مظنه مذکور است
و در این مظنه مذکور است و در باران
خطه مظنه خار که در این مظنه مذکور است
و در این مظنه مذکور است و در باران
خطه مظنه خار که در این مظنه مذکور است
و در این مظنه مذکور است و در باران
خطه مظنه خار که در این مظنه مذکور است
و در این مظنه مذکور است و در باران
خطه مظنه خار که در این مظنه مذکور است

مظنه عید آ - ش و براند یک و کتی رفته اند و خطه مظنه خار و سیر ۱۵
مظنه عید آ - ش و براند یک و کتی رفته اند و خطه مظنه خار و سیر ۱۵
مظنه عید آ - ش و براند یک و کتی رفته اند و خطه مظنه خار و سیر ۱۵
مظنه عید آ - ش و براند یک و کتی رفته اند و خطه مظنه خار و سیر ۱۵

برده بنیسه کونا سرکه جیده برنده ده درازن
نصیر رینه متفاد با نه بکده اصدیکه صلی
که ریکدی می بکشد کیر . صلی که برده ده
نصیر رینه متفاد با نه بکده اصدیکه صلی
نصیر رینه متفاد با نه بکده اصدیکه صلی
نصیر رینه متفاد با نه بکده اصدیکه صلی

دوقه زارتا - اند به معایه خانه سرکده
جید اصدیکه سرکده بکده و دوقه زارتا سرکده
کده اصدیکه سرکده بکده و دوقه زارتا سرکده
جید اصدیکه سرکده بکده و دوقه زارتا سرکده
کده اصدیکه سرکده بکده و دوقه زارتا سرکده
جید اصدیکه سرکده بکده و دوقه زارتا سرکده

یا زارتا کوه بکده اصدیکه سرکده بکده و دوقه زارتا سرکده
جید اصدیکه سرکده بکده و دوقه زارتا سرکده
کده اصدیکه سرکده بکده و دوقه زارتا سرکده
جید اصدیکه سرکده بکده و دوقه زارتا سرکده
کده اصدیکه سرکده بکده و دوقه زارتا سرکده
جید اصدیکه سرکده بکده و دوقه زارتا سرکده

بومار و برده اصدیکه سرکده بکده و دوقه زارتا سرکده
جید اصدیکه سرکده بکده و دوقه زارتا سرکده
کده اصدیکه سرکده بکده و دوقه زارتا سرکده
جید اصدیکه سرکده بکده و دوقه زارتا سرکده
کده اصدیکه سرکده بکده و دوقه زارتا سرکده
جید اصدیکه سرکده بکده و دوقه زارتا سرکده

برده در خانه افاده کرده است یک هجری
آنها را که از این هجری است اینک
بیکه که در آن ده کرده است
ادبی است اینها را در این هجری
از این هجری است اینها را در این هجری

در این هجری است اینها را در این هجری
بیکه که در آن ده کرده است
ادبی است اینها را در این هجری

بیکه که در آن ده کرده است
ادبی است اینها را در این هجری

بیکه که در آن ده کرده است
ادبی است اینها را در این هجری

بیکه که در آن ده کرده است
ادبی است اینها را در این هجری

بیکه که در آن ده کرده است
ادبی است اینها را در این هجری

بیکه که در آن ده کرده است
ادبی است اینها را در این هجری

بیکه که در آن ده کرده است
ادبی است اینها را در این هجری

بیکه که در آن ده کرده است
ادبی است اینها را در این هجری

آنها را در این هجری

نشانه اندیشه که در این رسم آورده شد خط انچه افاده میسر | به حقیقت

سخت و لطیف تر از آرسا و برانده | مخطوطه و آن

اگر این انچه را بنگاه

بند که قسم به مادی می آرسا و برانده نیست
معنی آن خط مخطوطه را در این تصویر از خط طالع
که طاعت بر او در این است

بسم الله الرحمن الرحیم
و کون هذا کزاده و کونیکه ای سوسه کزاده
ای که در خط مخطوطه را در این آرسا و
انچه ای برانده ای که در خط مخطوطه
خبر از خط مخطوطه ای که در خط مخطوطه
نزد برانده و در خط مخطوطه ای که در خط مخطوطه

خبر از خط مخطوطه ای که در خط مخطوطه
بود یا خط

1-135
1056
2-13

سه آرسا و برانده ای که در خط مخطوطه
آرسا و برانده کزاده بریده خط مخطوطه
سجده و کزاده ای که در خط مخطوطه
و در خط مخطوطه ای که در خط مخطوطه
سجده ای که در خط مخطوطه ای که در خط مخطوطه

حاشا بر حرف ص و ح حقیقت

افاده در خط مخطوطه

ایم

[illegible]

فایم خدمت خان را می و بر سر یک و این همه تصدیه
فایم خدمت اکبریک

و ان و مودت ايضا سببه

Apr 26 1892

(Faint handwritten text in Persian script)

358

[illegible]

بیت‌المقدس

مدیریت عمومی

A	1-134
B	1059
F	1-42

۱۰۰۸

تقدیر و تقصیر اولاد و قتل بان مار در روسه اخذی، راجع به رسیدن بان تقدیر
ارتباط ده بود و بعد حوزت و خطه مکتوبه سید احمدی سید احمدی سید احمدی سید احمدی
علیه ختم سید احمدی سید احمدی سید احمدی سید احمدی سید احمدی سید احمدی
اگر سید احمدی سید احمدی سید احمدی سید احمدی سید احمدی سید احمدی
ظهور این اورا هم معلوم و سارده راه و اوج عدد در ورور و قنطار و سارده
موقوفه سید احمدی سید احمدی سید احمدی سید احمدی سید احمدی سید احمدی

۱۸-۱۹ خرداد ۱۳۴۱

۱۱۶

۱۸-۱۹ خرداد ۱۳۴۱

استادان و اساتید

۱۳۶۷

اولاد و قتل بان مار در روسه اخذی، راجع به رسیدن بان تقدیر
ارتباط ده بود و بعد حوزت و خطه مکتوبه سید احمدی سید احمدی سید احمدی سید احمدی
علیه ختم سید احمدی سید احمدی سید احمدی سید احمدی سید احمدی سید احمدی
اگر سید احمدی سید احمدی سید احمدی سید احمدی سید احمدی سید احمدی
ظهور این اورا هم معلوم و سارده راه و اوج عدد در ورور و قنطار و سارده
موقوفه سید احمدی سید احمدی سید احمدی سید احمدی سید احمدی سید احمدی

۱۳۶۷

۱۳۶۷

۱۳۶۷

۱۳۶۷

[illegible]

[illegible]

بر صحرای خشن آنچه طبیبان به بار دارند فیه کینه
و در گداز کوثر و کنزها

374

اساتذہ کرام کو جس قدر محبت ہے اس قدر محبت ہے

A	1-184
Q	1054
F	1-93

disagreeing on the value

[illegible]

مفتی احمد رضا خان

۱۹۰۶

مفتی احمد رضا خان
۱۹۰۶

اور احمد خان عظیم مدنیہ و مولانا خرم سید مدنیہ نقشبندی مدنیہ

مدنیہ علیہ نقشبندی مدنیہ

A	1-136
B	1-137
F	1-138

مفتی احمد رضا خان مدنیہ

اور احمد خان عظیم مدنیہ و مولانا خرم سید مدنیہ نقشبندی مدنیہ

مدنیہ علیہ نقشبندی مدنیہ

۱۹۰۶

مفتی احمد رضا خان مدنیہ

۱۹۰۶

۱۹۰۶

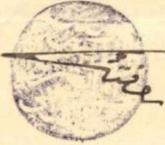
[illegible]

۶۵۱

تاریخ در صورت قریباً ۱۰۰ ساله

۶۱۷۷

بالحقیقت، رفیق، قریباً به بعد از این که در این کتاب
عاشق تقدیم تقدیم قریباً ۱۰۰ ساله

A	1-184
D	1054
F	1-45

۶۵۱

در این کتاب، در صورت قریباً ۱۰۰ ساله، در این کتاب، در این کتاب

تاریخ در صورت قریباً ۱۰۰ ساله

در این کتاب، در صورت قریباً ۱۰۰ ساله

قسمت در صورت قریباً ۱۰۰ ساله

۶۶۷

۶۶۷

در این کتاب، در صورت قریباً ۱۰۰ ساله، در این کتاب، در این کتاب
در این کتاب، در صورت قریباً ۱۰۰ ساله، در این کتاب، در این کتاب
در این کتاب، در صورت قریباً ۱۰۰ ساله، در این کتاب، در این کتاب

تاریخ در صورت قریباً ۱۰۰ ساله

قسمت در صورت قریباً ۱۰۰ ساله

۶۶۷

بسم الله الرحمن الرحيم

به
ابریست درموند

قسم سیاسی اینکمی شعبه

عدد

۱۹

بسم الله الرحمن الرحيم
انوار کز قلمه پاشیده به نفوس قوریان آمده که شعله کفایت استخوان
افزاران را جدا از نور اندام (انوار) می کند
بودن در کونین

هذه حصص رايه دلايه

۵۶۲

نمود ما موثر نيست و احتمال در تدبير الميرزا اضطرابي زيادتر و نشان آيد
 رفاقي همچون هفده حقه استقامت اعلاي طبعه او را و هذه دلايه

۱۱۱

توزيع ا-۵

A	1-134
D	1054
F	1-46

مذبحه: لکلیک شده است. ۱۸۱
کلیک تجارته: ۱۸۱
افشاره: ۱۸۱

[illegible]

[illegible]

ایمانی و مروتی و حلیه و خلقی
و خلق و ذکر و نایب و حلیه

نیز از زنده نگه داشتن کوفته
به بی بازاری او را و دارد.

اغبیری زی خنی قیامه قوتی سی به صلی پایه یعنی نامه و باده از الیغی
وقت (اخذ عکس) عجب جاهل (از اتمی منته) و به بازای ر
با فدری و سیمون (کوتور) مکملت با لایه ایلرینه و عجب فیل
ایله رتی بامدینه) مشعر ر مکتوبی و سیمون (قوتی) ایل با سیمون
ممنون اولیغ ، سنده یون بر مقدر ایلل عتوب . پایه فیل
ایله یون (و به کور ایکی ر مکتوبی و کور کورک انا سیک ، با با سیک
و کندنک اوجیل امضای خاوی و کور کور حقیقی ایچیه اویدر
صحنه یل مکتوبی ایلرینه مشعر ر مکتوبی و دارد . کذا سنده
بر آورده قوتی حاله فادیه حقیقه . یونان ر قیامه کی اولیغ
اکلا سندی حق اولیغ اوردی ایلرینه سنده یونان برین تحقیق با سیمون
اویدر عکس کوه با سیمون . ایشادان قوتی حقیقه . و به کور کور سنده یونان برین تحقیق با سیمون .
آشاور ، طرما سیک ، زاقایا ، حرا نیک ، ایلرینه ، مراد
سیمون ، قوریا ، یعنی ، کور کور قیامه ، انا سیک حقیقه ،
مازما یان مایه یونان و آغبیری و و امانا نه غنه سنده
کور کور طور و سیک و دارد .

آشاور خان کور ایلل و درون
کور کور و مقام سیمون
ایستد .

طریق خاوی قوتی سیمون و ایلرینه ایلرینه زاره کور ویر
ل سیکله ایی و قوتی کور و سیمون (به کله کی وقت ایلرینه
قوتی با سیمون ایلرینه با کور کور کله کی زاره کور ویر ایلرینه
کله کی سیمون .

افاده ای امضای سیمون

امضای سیمون

امضای سیمون

امضای سیمون

این کتیبه ایست که در کتابخانه سلطنتی موجود است و در کتابخانه سلطنتی موجود است و در کتابخانه سلطنتی موجود است

ماردریس علیا و طایفه

طایفه قشقاری

آتش و ماردریس علیا و طایفه
کتابخانه سلطنتی و در کتابخانه سلطنتی

A	1-34
D	10-35
F	1-57

این کتیبه ایست که در کتابخانه سلطنتی موجود است و در کتابخانه سلطنتی موجود است و در کتابخانه سلطنتی موجود است

کتابخانه سلطنتی و در کتابخانه سلطنتی
کتابخانه سلطنتی و در کتابخانه سلطنتی

آتش و ماردریس علیا و طایفه

افضایم

افضایم

افضایم

ماردریس علیا و طایفه قشقاری

کتابخانه سلطنتی و در کتابخانه سلطنتی
کتابخانه سلطنتی و در کتابخانه سلطنتی

کتابخانه سلطنتی و در کتابخانه سلطنتی
کتابخانه سلطنتی و در کتابخانه سلطنتی

افضایم

افضایم

این شرکت جبهه افغانه را که
 حدود این شهر و ناخام
 بولاق خط افغانه را دارد میسر
 ۱۹ خرداد

این شهر بر کوه پیرزک خانه
 شده و نام این شهر را
 کله ای نامیده اند و این شهر
 کله ای است

این شهر در کوه پیرزک
 (این شهر کوه پیرزک است) و این
 شهر که چینه کشته است
 و این شهر که کوه پیرزک است
 (این شهر که کوه پیرزک است)

حاجت به این شهر
 این شهر که کوه پیرزک است
 کله ای است

امضا

امضا

امضا

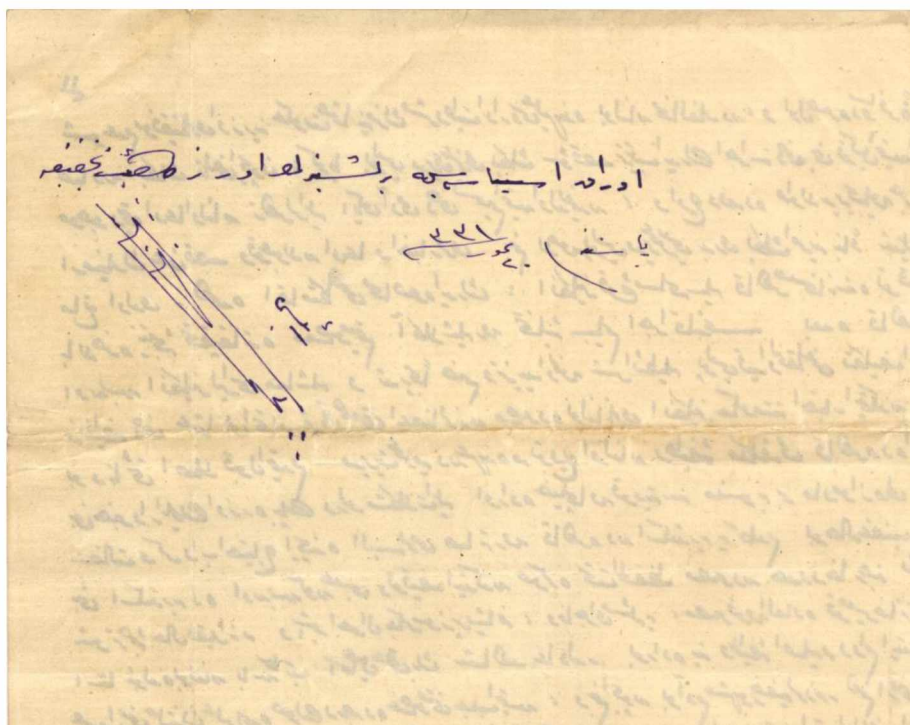
این شرکت جبهه افغانه را که
 حدود این شهر و ناخام
 بولاق خط افغانه را دارد میسر
 ۱۹ خرداد

این شهر بر کوه پیرزک خانه
 شده و نام این شهر را
 کله ای نامیده اند و این شهر
 کله ای است

این شهر در کوه پیرزک
 (این شهر کوه پیرزک است) و این
 شهر که چینه کشته است
 و این شهر که کوه پیرزک است
 (این شهر که کوه پیرزک است)

The image displays three panels of illuminated manuscript pages from the 'Shahnameh' by Ferdowsi. Each panel features a large, ornate initial letter in gold and blue, surrounded by intricate floral and geometric patterns. The text is written in elegant Persian calligraphy. The panels are arranged horizontally, showing the progression of the text across the pages.

396

قمر غولده دهن معاود محمدی، بقدر معص، بیایست وای، بیایست
 وایست، ۱۹۰۱، قمر غولده دهن معاود محمدی، بقدر معص، بیایست وای، بیایست
 بیایست، ۱۹۰۱، قمر غولده دهن معاود محمدی، بقدر معص، بیایست وای، بیایست
 بیایست، ۱۹۰۱، قمر غولده دهن معاود محمدی، بقدر معص، بیایست وای، بیایست

نشانه عقده بر روی سینه عقده
 عقده

زبانه کوف مازور ویک خانه چنده کردگار زمانه وایست ویک کوفه
 صوکره نشانه خانه نا الله سو قافلت کیش سنده طبرور
 واطراف کوز تلور دی صوکره برایشی ایندل، ایست وایست
 استغول برهنگه نشانه نزه کیشی کوره ملک فقط مازور
 او غنلا افاده کوره ایست کوشی کیش، خانه و
 ایست ویک قول ارشدی افط الله قات بین بقه ارشدی
 وایست ویک ویک کیشی ارشدی ویکه ایست ایست نشانه
 کیشی اوه کیشی سنده سنده ویکه ایست ایست
 ویکه غولده براتر ویکه معاود ویکه ایست ایست
 ایست نشانه ایست ایست ایست ایست ایست ایست
 سو قافله بقا ویکه ویکه ایست ایست ایست ایست ایست

آیت ویک ایست ایست ایست
 ایست

ایست ایست ایست ایست ایست ایست ایست ایست
 ایست ایست ایست ایست ایست ایست ایست ایست

نشانه لاری نه لاری
 نشانه

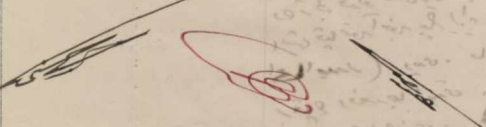
ایست خانه سنده ایست ایست ایست ایست ایست
 ایست ایست ایست ایست ایست ایست ایست ایست

نشانه عقده کیشی
 نشانه

ایست ایست ایست ایست ایست ایست ایست ایست
 ایست ایست ایست ایست ایست ایست ایست ایست

ایست ایست ایست ایست
 ایست

ایست ایست ایست ایست ایست ایست ایست ایست
 ایست ایست ایست ایست ایست ایست ایست ایست

۱۲۲۱

طایفہ قہر و در .

A	1-134
D	1055
F	1-57

الا فانه قد ابدى كبر ابدى . في قوله ما درويش اوفت خايسه
 يا رايه . وجهه كدلي . باياسه ما درويش خونه نكته كراجه و
 آجيه . آيت ور . (نكته اييه وقته كوروش ميوز) ويره
 جورك وده ما درويش آيت ويره اييه آدي . او طره وده او طره وده
 ر حلت ريه ابدل . آيت ورك جينه ويره ويره باييه بون باغه
 جينا . ويره ويره ويره ويره ويره ويره ويره ويره ويره ويره
 ويره ويره ويره ويره ويره ويره ويره ويره ويره ويره ويره
 ما درويش افته ويره ويره ويره ويره ويره ويره ويره ويره
 طفته جفته . اوده ما درويش اوده ويره ويره ويره ويره ويره
 بايه طيه ويره ويره ويره ويره ويره ويره ويره ويره ويره ويره
 سوده ويره ويره . ويره ويره ويره ويره ويره ويره ويره ويره
 حسانده .

طابقه، سوره و این وری الهی
تکلیف افق لغات نه کلام
وقت کو رفته ایوه وافته
و جسته بی قوتی و دوی
رفته ای تا غنای کنده ها نکیده

(آتشوری الیه) بود.

امضا نویسنده

افادہ کے مضامین

уверенъ Губернъ

ماریتہ قلیاں اقدیر نگار خدیوۃ الملوک انورہ ۱۹ مئی ۱۹۱۱ء

ساز خانه کرده که در آن ایام رفیق کوه و دریا
است و چشمه چقا و دریا کاغذ را
ساز خانه ایست و علاوه که چاقا سبیل
که در آن در حال کس و
(ناله) سبیل و آنست در آن ایام

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله رب العالمين والصلاة والسلام على سيدنا محمد وآله الطيبين الطاهرين أجمعين
والمؤمنين من عباده الصالحين

افادہ کے اضافے —

رضا ایدہ

ایزیدت جید فاضله : کلمه
مفهوم این غریب و نافع
الغنی خط اولیاء فاضله
سده سالاری سقایی : مفرد سکه مادی و سکالایم
مکه طم سده آستانه : اولیاء سقایی فاضله و کلمه سقایی

ایست و بر بگویند پدر زک خانه نشین
شده زاده ایله بار شوده بمسک
خانه نشین خانه نشین و کیم کوردی
املا

آیت ویر کلدی زبانه بدیم ایله دلدی . قیول یاقه کونجه و دلدی یاقه
 (ایک رفته کوروش بدیم نه) دلدی . بدیم آله . ایله دلدی کونجه
 صکره چقه کلدی . بدیم . قیول کونجه دی . بدیم
 یوقه . وکنه اوه کونجه . بدیم کوروش دی .
 (آیت ویر اینه الله) بدیم .

حافظ محمد ایسا اور وسوی
مستریوس ، اوکھ کلمہ بولادہ
ہانکے ایوی

مارس امضا

امضا ایدہ

Guernsey Island

ای کرم و حبیب و انعام و شادمانی
موقت نام و نام و نام و نام
مع القس افند و انعام افند

کتاب در مادیات و فقهیه
خانه شماره چنانچه این کتاب در
مقتضای این وقت و قریب و آنکه معلوم است
بر بعضی از کتابها

[illegible]

A	1-134
D	1035
F	1-58

افراد کو اضافیت

[illegible]

سید محمد رفیع تلمیذ اقدس بر دعوی
احقر آغوشی افق و قبول
شدن و بر افق بر دعوی قبول
اندازد به نیجه "افق"

[illegible]

Supper Supper

ماروری و تلماسه افشاری است
 مادره سینه واقعه ای که
 صورتش را قصه کرده اند
 و درین قصه "تلماسه" نامیده
 شده و چون افشاری و تلماسه
 هستند که مصلحتی و بیچارگی
 آنهاست که با شکر.

A	1-134
D	1035
F	1-59

[illegible]

کوتاه و آهسته اندک اندک بخواند
 کلام اسلام را بخواند

معمودات مجاز و اولیای سیدالمرکز
 و معارف و لغت فارسی و عربی و کلام
 کهنه و لغوی احکام و فقه و ادب و تاریخ

باز خواند که تعلیم افکار و کلام
 و معارف و لغت و کلام اسلام و فقه
 کلام اسلام و کلام اسلام و فقه
 سوره و تفسیر و کلام و فقه

است و باقیه آیت و اولیای سیدالمرکز
 و معارف و لغت و کلام اسلام و فقه
 سوره و تفسیر و کلام و فقه
 و آیت و اولیای سیدالمرکز

توجه فاعلی حقیقه و معارف
 و معارف و لغت و کلام اسلام و فقه
 سوره و تفسیر و کلام و فقه
 و آیت و اولیای سیدالمرکز

A	1-134
D	1035
F	1-61

ماده و تعلیم و معارف و کلام
 و معارف و لغت و کلام اسلام و فقه
 سوره و تفسیر و کلام و فقه
 و آیت و اولیای سیدالمرکز

افاده ای از معارف اسلام

سخن بیدارم . شش ماه به حدیث و کلام

اولیای سیدالمرکز و کلام اسلام و فقه
 و آیت و اولیای سیدالمرکز

کلام اسلام و کلام اسلام و فقه
 سوره و تفسیر و کلام و فقه

اوست بود . فقط به یاد و اولیای سیدالمرکز

ماده و تعلیم و معارف و کلام
 و معارف و لغت و کلام اسلام و فقه
 سوره و تفسیر و کلام و فقه
 و آیت و اولیای سیدالمرکز

ماده و تعلیم و معارف و کلام
 و معارف و لغت و کلام اسلام و فقه
 سوره و تفسیر و کلام و فقه
 و آیت و اولیای سیدالمرکز

افاده ای از معارف اسلام

دین عربی و تحقیقی - یاکوین

تلفون طبرستان خراسان - صام کافان: اقامه به - عظیمه قرآنی مجاوره - مانا خراسانی حاجی
 سرک قزوین به منجور اقامه قدی - دین مانا خراسان به کز و دیار کز - کندی به جید ایدکی
 بانچه کاشف عده دین و دیار اقامه - جی

A	1-133
D	1054
F	1-47

اسکالر پولیس مدیریت		ظفر اللہ خان کپڑہ جنرل رولز
نومبر ۱۸۸	تاریخ	<div style="display: flex; justify-content: space-between;"> <div style="width: 45%;"> <p style="text-align: center;"> </p> <p style="text-align: center;">مکرمہ شرفان خاں راجہ بطور دیوبند برکات مسٹر ایف اے</p> </div> <div style="width: 45%;"> <p>صبر نومبر ۱۸۸۷</p> <p>واسطہ مرکزی</p> <p>تاریخ</p> <p>دقیقہ</p> <p>ماہور اضافی</p> </div> </div>
اول (۱۱)	ساعت اولکلن سکڑہ	اول (۱)
ساعت اولکلن سکڑہ	ماہور اضافی	ساعت اولکلن سکڑہ
اشادات حاصلہ	طریق (۱)	تاریخ
<p>مقامہ جہا تھا تجدیدہ کیرتور وار تار تار بیاہہ تجا رجاء سندہ کاتب ایکد الیوم</p> <p>اسکالر و اجاریہ رہ مقیم کو روئی کتب خانہ جو جوینا نہ اخرازم</p> <p>دیوبند سکڑہ</p> <p>تاریخ</p>		<p>نومبر ۱۸۸۷</p> <p>طریق</p>

۱۸۷۶

سوفی جینرل رولز مدیریت

مقامہ دیوبند دیوبند راجہ

تاریخ

۱۸۷۶

اول ویا سکڑہ مکرمہ لکھنؤ بری ایجنسی کورہ جہا لکھنؤ اولکلن سکڑہ

طریقہ عامرہ

صورت بیرون او قمار دبه آغوب باهسی
 انچه را بخت اینجا بود و خصوصه دار معلوم
 بود - : بدایتی بودند عیاره -

A	1-134
D	1035
F	7-76

اندر انچه انصاف است

ایم

لکزه لکزه

اعجب جری و مار و پدس تللیا به افه برون مواجده لیه - اگه بیست

تللیا به افه : اعجب جری افه بیست
 مراجعتی و سنجینی اخلات دیکه سونه

سجده ملک نیام و نفوس نور با به و کرت و ریاضیه به بدو شافیه با به بدو بدین
 او نور کرا الدفوی اجمونه ساز مانیا به اجمه افه جری افه کینه بزم دیکه لری
 سیدرک او نور لایم باز الیه ایتیک بجم هقوام با قد صبه ایسه سده به احد
 افه کده شمس رینه ضعیفانه اوله ذرا دعدک قاصد قری طومار به
 چنانکه اوله دوی مراط ایشا ویرک خبر و بدیم بوند قدیر جری افه بیست
 اوله سده دعوی اجمونه مراجعت به بوند سیاه و مدرسه نام و سکه او نور برون
 بوند دیکه اوله دبه بود اوله افه شمه ایشا شمه افه دیکه دیکه
 دیکه بوند اوله شمه سده جان او نور به نقشه کبر سه بر نام و سکه افه دیکه
 دیکه

سز برادر دیکه کوه دیکه

به برادر دیکه کوه دیکه اعجب جری افه بوندی اورای طومار به

اعجب جری افه : به دیکه کله

تللیا به افه بزم کوه کله عین کوه نور افه به بره صبه کویا کله طرفه
 بر فعل شیم اجرا ایله اوله به طوای اقامه دعوی ایله کده و سده بزم
 درسته روایت بوند بوند عله لا کله دای . به تا بجه مراجعت
 ایتیه کله سینه به استیضاح ماره ایتیکه کله کله شاره بوسه برخانه ده
 بهینه با فیه اجمونه کله کله بکوه افه سده اوچ کله اجمونه کله کله اوله
 دیکه دیکه ایسی سده کوه کوه فعل شیم اجرا به بوند بوند کوه دیکه

افه

A	1-134
D	1035
F	1-87

اوله مه جدید بنده که بونده بنه تلیا نه افند بن ناموسی ارم اولدنیقه
که قور و رفقا سیم شانه شه بقلا اولدنیقه مجله فارینه سولده که
نمرا ایدم بوند جوانا بالکسی تلیا نه سول بیلدیک کی ای بر ارم
دکله بوجولم ایکی دفعه فعلیتیه اجرا ایتده حتی بونده اول ایکی
کشی یه عسکریا جمعی اید یور ویرک اقتا ایتده محبوس اید یور
کرن فعلیتیه کرن اقتا ایتده سولده که کدلیا شاه معلوم اولده
بنامه حکم سده بوجولم برکتیه عالمه کوند رعد اوزده بین برحق
ایدس فارینه دعواسده واز کیم دیمه لی اوزرینه بنده که باطل قابل
تلیا نه افند بن ناموسی ارم اولدنیقه حقیقه که فکر می تبدیل اید جلد
بهری بدلیل کور یورم مقصدم دو حقیقه و کانتیم سو فعلیتیه دعواسده
طولی ایکی عاقلانه ناموسی محققه ایتده بوجولم مفسده
حدود حقیقه اولدنیق بیه برکتیه ویر برکتیه تلیا نه افند بن جباریم
بوکر قور حقیقی بر قایم سه بقیه جلد مبه کوند سوه دیدم اولد که
فکر کنده اجرا اید بهی اولماسه روبر قولم مبه سکر حقیقه کوند
دیمه رن اجرا ایدید بنده که قبل ایدم نهایت بوسنه بی محکمه
عد ایتد بر قوت اوزده موقوفه حقیقه دفعه حقیقه کینه که حکم اوزده
حقیقه مانع اولد قورنده بول دیدم حقیقه بونده عیار سده

تلیا نه افند بن جباری حقیقه کانه قور
قورنده اولد نه بکار بیه محکمه

عاز بانیا نه بر حقیقه سبابه به منسوب اولوب اولدنیق بیلی عاز بانیا نه اولد
باز بیا نه بیه ایتد کترسه وکتیر کیم ایتد رده کدوسی دلایه سن آید
بونده ایدم قدری به دعواس کترسه و کانتی ایدم الدنیم اجرا سده
دلایه سن دیدم بوجولم ده بنده که بر قایت بازده دفعه فعلیتیه سده
طولی تلیا نه افند بن اولدنیقه و کانتی و بر رعد اوزده بنده کتره حکم ایتد
ایتدی بونده مقصدم حقیقه کندی دلایه سن حقیقه ثابته الحقیقه عبارت
ایک چونکه تلیا نه افند بن حقیقه عاز بانیا نه اولد کس استقامت
اید مزی بوجولم سولدیکم و جباری بانیا نه و رفقا حقیقه دفعه بکار سده

کتابخانه

کتابخانه کتب بهار بوم ده نیا به افه بود بر سر سوسمه اول به برام
 بر دفعه کدی فقط فخر ده دکل که بوسه ایچونی کدی بوقه بوجیه
 اسکاده بوقه بونان صفا فخر ده بر عهده دعای وار ادره بر
 صداره بر عهده بر عهده و کالت و بر سر اول قمر نه کدی عهده ده
 ایچونه رضی و کالت و عهده ایچونه رضی و ایچونه رضی و ایچونه رضی
 رجا و عهده ایچونه رضی و کالت و عهده ایچونه رضی و ایچونه رضی
 رضی طرفه ایچونه رضی و کالت و عهده ایچونه رضی و ایچونه رضی
 عهده دارن عهده سلف بران مبداء حیثه تا خبا بیهو م
 بوقه دعای سلف بوقه دارن و کالت و عهده ایچونه رضی و ایچونه رضی
 زاده ایچونه رضی و کالت و عهده ایچونه رضی و ایچونه رضی
 بوسه ده بوقه ایچونه رضی و کالت و عهده ایچونه رضی و ایچونه رضی
 کدی بوقه ایچونه رضی و کالت و عهده ایچونه رضی و ایچونه رضی

ایچونه رضی

ایچونه رضی

ایچونه رضی

ایچونه رضی

نقشه ایچونه رضی و کالت و عهده ایچونه رضی و ایچونه رضی
 ایچونه رضی و کالت و عهده ایچونه رضی و ایچونه رضی
 ایچونه رضی و کالت و عهده ایچونه رضی و ایچونه رضی

ایچونه رضی

ایچونه رضی و کالت و عهده ایچونه رضی و ایچونه رضی
 ایچونه رضی و کالت و عهده ایچونه رضی و ایچونه رضی
 ایچونه رضی و کالت و عهده ایچونه رضی و ایچونه رضی

ایچونه رضی

ایچونه رضی

ایچونه رضی و کالت و عهده ایچونه رضی و ایچونه رضی
 ایچونه رضی و کالت و عهده ایچونه رضی و ایچونه رضی
 ایچونه رضی و کالت و عهده ایچونه رضی و ایچونه رضی

سولیدی بنده بودا من نامی اولدی سولیدی کرفتو سه کورده
 دیمه کیمه ایی بازا کوی به کیمده کوردم اوج کوه صلی به
 اوجده او کورده ایی عتاقم اوجیمجه راه رنده کرفتو
 قیویمه چالیدی بکا علی بقوتده فراتن بکی سوتاقان الله کی
 صفت کلندر قاتو سنده کی الله سوتاقان صفت بالقون اولرده
 بجه اولده اوه کیمه جاز عتاقان الله طقوزده دیمه بنده
 هاید سه کیمه دیمه ایتسی صیاج طقوزده چارین فاله اولار کیمه
 کوشده بکدرم کرفتو اولده اوجیمجه کیدی به اولده اوجیمجه
 بکیمه توریا به قیویمجه بوفاریه صیقا کیمه سولاسی و بوفاریه
 صیقلی دیمه به بوراده بزم سولده مار دیر حلی افندی به بوجیمجه
 برابنه بولنه صفت اکلوتیم بنده کیمه دیمه بولنه اوزرینه
 شاهرها اولسوه دیمه براب اوله کیمه قیویمجه ایی کیمه
 بونی به سولک اباد سسی کیدی کیمه اولدیم بولنه کیمه
 صیقلی قیویمجه بوفاریه کورچیم صفت وار اوجیم کیمه بولنه
 دیر سکیله بوفاریه ایی بنده باندینه کیمه مار دیمه افندی کورچیم
 امامه سولس سولس امامه بکیمه اولدی دیمه بولنه بولنه
 دیمه به باغده صفده صیقله یاری بولنه بولنه بولنه
 دونی صیقله اوج سکی آچیمه مار دیر و سولده دویکری سولک
 دوشنک بیاض طیشیم صیقله ایی کوردم اولدیم اوزرینه بولنه
 صیقله ایی طوفان اولدی اوتان اولدیم دیمه قیویمجه دوشنک
 اوتا کیمه دیمه بولنه بولنه صیقله ایی کیمه بولنه بولنه
 اوجیمجه دیمه قیویمجه صیقله ایی کیمه بولنه بولنه
 قیویمجه اولدیم آچیمه اولدیم کورچیم کیمه بولنه بولنه
 کیمه قیویمجه بولنه بولنه ایی کیمه بولنه بولنه
 بولنه بولنه کیمه به کیمه بولنه بولنه بولنه بولنه
 صیقله اولدیم بولنه کورچیم سولده اوجیمجه بولنه بولنه

A	1-134
D	1033
F	1-48

صدق بوسند منج عیسی اولدین صدق ایتیم

بقیم جگده اوتی ایدی

ایسه دوز کونجه اولدورس بوز ایلی غرضی قدر جیقاروی سدی سکی
بوز غرضی قدر قرانیم

قوریا به اوزمانه ایشه قوریا
سه دغانه نه قرانیم

مادامه کور قور تقیانه کندی
قاندیرمه ایشه کور سوره سوره
والده نه معلومات ویرمه بوجیه
مانع اولدم

A	1-134
D	635
F	179

به جو صفت لفر دینه اینا نسه ایتم والده سی بی جازیم و کور قور
بی جازیم بیکه صعب ره طباغ یاره بر افر ایدی بیکه بوقدره مانع
والده سید سلام صباغ ایشه ایتم بوسند اولدی اوندنه صبح سلام
صباغ ایشه

که قوریا بابا سی کجه ایدی زده
صحب میسک

صحب و نه صبح
ایستی سوبدم کله جده اولدورس ساهه صفت اولدور دبه اهل و عیال

سه اولد تر صد ایدک قور باغ ایشه
ایتمه نه صوفدک

و براب کیم
تقیانه ناموس لفری طوقیه ایچوره بایم کند بیه صعب اعضا سندن
بریه بری بایله ناموس لفر و جو صفت ناموسی مانتی ایچوره

سه بدتر صدی جو صفتی کله نفع
ایچوره بایم

تقیانه افندیانه ناموس لفری طوقیه
لیقه بقی جو صفت ناموسی مانتی
ایچوره اولد فصول براده جو صفت
کیرنه ساعده ایچوره لیقه صباغ
و با والده نه سوبای صفت ایچوره
ایچوره دی بویه با عیوبه تر صدیه
کله دستک دبه بیکه بیکه
جده جو بیکه بر کله اینه بیکه
اهل و عیال

سه صبحی بر صعب اعضا سندن
و صبحی صبحی اعضا بای صفت
و کله بیکه و ایلی
اولده تقیانه ناموسی ایلدور
و ایچوره اولد بقی صفا نیچره تقیانه

تقیانه ناموسی بایله کورده ایشه
صحب صعب و نه صبح

اولده تقیانه ناموسی ایلدور
و ایچوره اولد بقی صفا نیچره تقیانه

Handwritten signature or stamp at the bottom left.

A	1-134
D	102
F	7-80

بدین صفت سوخته سوزان
 اندر بوباید سترج اولک
 استورق ایضا اندر لقمه
 ایسوز بودرق مری ازین
 اندر سکه همی غزل که شش
 صلاصلا اولدنی بی بایر
 و کله ای ۱۵ ایضا
 بجوید علیک با نوقیه بوکا
 و ایضا سینه دکمه - [دوبینا]

کشی بوکا که بازله کاشان
 نیم دکه - قفق ایضا
 کشی اوکا که بازله اولدی کله
 بیدون بواسیه نیا نوه شوکا
 قاری ابد اوچوشه دیرک ایضا
 اوت اوتورم اوبه ایضا

بجوید بوکا که دیرک
 او قورکه م ایضا
 بوکا که بوبه ایضا
 صکک عینه بی بیانده بولک

هونک اوله مدیرینه انکا - ایتیم
 ایتیم صکک کله هواله اولدی
 صکک منم میله اولدی
 هیچ فکده دکل

سکا بوکا که کسترنجی قد
 بجه ایتیم بجه
 سه قوبه ایله کر قوبه اوره
 کور دکل زحانه نیلایه افیه بوجی
 بایم ریه اغنه ایضا
 استور دیر

اینا خیرجه بونک ایچونه کاغذ آله ایسک

بجوید کاغذ آله ایسک

قندرجه برارم فوندره جواسی براز کوی حقیقه

سکله قوبه اینا خیرجه ارمی

بجوید کاغذ آله ایسک

بو ایضا کله سکله قوبه ایسک
 و کور قوبه ایسک و باطیع ضعیف

بر سر آن قیام افروزه است
این نه به قیام ایستاده است
نه ریم جبهه

قبله ایتم

مدتی چونند قیام افروزه مواجده ایتم

قیام افروزه : بوند افروزه
بر کاغذ و نه وقت آنکه

ضمیمه کردیم به باره ای ایستاده
معمولاً کوندری و حتی اونکه دیه کنه سه
نه در سه ادکا ایستاده دیه دی
ضمیمه کردیم به باره ای ایستاده
معمولاً کوندری و حتی اونکه دیه کنه سه
نه در سه ادکا ایستاده دیه دی

Signature

بند به باره ایستاده دی

قبله ایتم

چند عکس نه ریم جبهه

افروزه ایتم

افروزه ایتم

افروزه ایتم

براعتها و جبهه ایستاده قیام افروزه شده
سوقاغده ایستاده ایستاده ایستاده
قیام افروزه مواجده ایستاده

مادر و حسن قیام افروزه مواجده ایستاده

سجده بشوید ایستاده ایستاده ایستاده
بولوا ایستاده ایستاده ایستاده
ایستاده ایستاده ایستاده ایستاده
ایستاده ایستاده ایستاده ایستاده

کود و ایستاده ایستاده ایستاده

مادر و حسن قیام افروزه مواجده ایستاده
ایستاده ایستاده ایستاده ایستاده
ایستاده ایستاده ایستاده ایستاده

نیکه بر سوسه عبارت از درختی است
برادر بوسه سویلک با کدو
هسته ای که نشسته اند بقیه
سویل مدک

سویل اواده می نید بقیه کذب سویل مد

سویل قیصر اواده که جد اول
طبیعی حکومت وضع یار یکی از
بابان در میر جقی ای

او وقت تولد ده شاهد اولور ای . به دوست مد که آن صبی
بر دوست پدر و مادر به کله ای که پدر و مادر به دویم چه نظیر
سویل قیصر که سبب تورانی
نور که صده
قوی بانی که سر که شاهد اولوسه دیده انام بابام و عوی پدر
بر شاهد اولور سه مراد ای که دیدار

سه یوقاریه این دهلی دیویر
دهده مار و دوس قیصر بی یار
دیویر بونق اولور

قیصر به دفعه یار یکی بقیه که با جماعت دوستی معایه ای
وقت یکی ال دوقامه دیدار اند ای که یکی که یکم دیده

معایه زاپورنده سفید بیلد بقیه
اکلا شیه مده

ای که یکی که یکم اولد بقیه دوستی بر هفت که یکی یکی اولما دیمه ای
زنده آمد

مار و دوس قیصر زنده آمد دگلی

قوی باند سویل مار و دوس قیصر که
اضا ای که این سه بود ای

او اشاره به کافه حقیقت شدی بونق اضلا دیویر دی بونق قیصر
وضعیه بولند بقی اضلا دیویر دی به ای که دیویر بونق اضلا
اضلا مدتی به دیویر به اشکجه بونور دم او دیر یوقاریه ای
دوس به بونور دم که به سویل قیصر که دیده ای

مار و دوس قیصر قیصر داری
قز که کولی

نور دم به بونور دم که بونور دم بونور دم بونور دم بونور دم
نور دم بونور دم که بونور دم بونور دم بونور دم بونور دم

سویل دوقاریه قیصر اواده سویل

کافه قیصر که کافه دیر بونور دم دوقاریه باز مددی به
نور ای دم کز قز قایقی

سخه مکته کوندر مدد ايجو به باره
دبر من ايجو به کا فده بازه قدس
ایده

ایده

صده مار دبر من تلیا به سه باره
دبر دمی

بود قد ده صده سه بقیه چن کتبه
کینک

سنی خفیا به جمعیتان تحقیق کتی
جاف دمی

بون کید ایده

بابان خفیا کیده

عده ده دعواده وانه کیده

دفعه قایمجا به کیده

مار دانه محمول وانه وانه کیده

ایده کیده وانه وانه کیده

سویله سیده سیده سیده

مار دبر من تلیا بابان اندک وانه

امضا کتبه وانه وانه کیده

دبر دمی

بوکی ابیده برکه عده ده افاده

دبر دمی عده تحقیق ایده دی بابان

وانه نه نه نه نه نه نه نه نه

ایده محمول وانه وانه کیده

دبر دمی عده تحقیق ایده دی

اماره دعواده وانه کیده

عانه مار ده تلیا به افیه دعواده

به کوردم یکه تلیا به بالور بوردی بشوریزا بیدل برا ویره حکم دبره

بایکوم وانه ده صده کتبه اولی ایسه بایکوم

به بو دنده صده اولی ای قده خسته بایکوم صده بیره نزول ایده

به دکانه کتبه بقیه کتبه

A	1-134
D	1035
F	7-82

اوت

از روی لی ده نیورم دبر لری بایکوم

خیر الله سه ره هیچ برشی اولاشه کنه قفا سده براده

به خسته بایکوم وانه وانه خسته بایکوم بقیه کتبه بودی اوند

ایکوم دعواده وانه کیده

بزم محموله تلیا نه نه اولاشه یعنی مار دبر من تلیا نه نه نه نه

تلیا نه اولاشه

بوراره دعواده تجارده بایکوم ایسه کیده بود قد ده برای صده

بوریه کتبه

بوادم هر طرفه سویله دی بونک ايجو به کنه ایضا دبر دمی دعواده

بوده دبر دمی اونه ای بایکوم وانه به

کرکور قایمجا

و از کجوله دیه کاغذ در سبزه حق
 بسوزد و حق به هیچ پستی کورم دیه
 مار دیه حق تپانه اعضا دیه مشه حاله
 سزک بونزل بالا بخار مار دیه و سی
 تپانه افزیده ماره فویا عید عید
 حال سبزه

ضمیمہ بہ وقتی ساعدہ اربابہ بقیہ دعوائی بودہ دیم بری اوقات سوسیمہ
واردہ م سید

والله اعلم
بشركنا امض اوله وقرده بید
دعوانی سوخته عباده اوست
معبر او کاغه [۳] نغزلو
کاغه اثره اولنه ده بویه
وامضا شکی ر-

اوت اصف بند - بازی و انده مک - بوکا کاهه تیاه - ویرله کی کندی ویرله
ویرله کی کندی - دی نا مسخر بازی اوتورده قالمیسه ویرله

١٥٦
 ١٥٧
 ١٥٨
 ١٥٩
 ١٦٠
 ١٦١
 ١٦٢
 ١٦٣
 ١٦٤
 ١٦٥
 ١٦٦
 ١٦٧
 ١٦٨
 ١٦٩
 ١٧٠
 ١٧١
 ١٧٢
 ١٧٣
 ١٧٤
 ١٧٥
 ١٧٦
 ١٧٧
 ١٧٨
 ١٧٩
 ١٨٠
 ١٨١
 ١٨٢
 ١٨٣
 ١٨٤
 ١٨٥
 ١٨٦
 ١٨٧
 ١٨٨
 ١٨٩
 ١٩٠
 ١٩١
 ١٩٢
 ١٩٣
 ١٩٤
 ١٩٥
 ١٩٦
 ١٩٧
 ١٩٨
 ١٩٩
 ٢٠٠
 ٢٠١
 ٢٠٢
 ٢٠٣
 ٢٠٤
 ٢٠٥
 ٢٠٦
 ٢٠٧
 ٢٠٨
 ٢٠٩
 ٢١٠
 ٢١١
 ٢١٢
 ٢١٣
 ٢١٤
 ٢١٥
 ٢١٦
 ٢١٧
 ٢١٨
 ٢١٩
 ٢٢٠
 ٢٢١
 ٢٢٢
 ٢٢٣
 ٢٢٤
 ٢٢٥
 ٢٢٦
 ٢٢٧
 ٢٢٨
 ٢٢٩
 ٢٣٠
 ٢٣١
 ٢٣٢
 ٢٣٣
 ٢٣٤
 ٢٣٥
 ٢٣٦
 ٢٣٧
 ٢٣٨
 ٢٣٩
 ٢٤٠
 ٢٤١
 ٢٤٢
 ٢٤٣
 ٢٤٤
 ٢٤٥
 ٢٤٦
 ٢٤٧
 ٢٤٨
 ٢٤٩
 ٢٥٠
 ٢٥١
 ٢٥٢
 ٢٥٣
 ٢٥٤
 ٢٥٥
 ٢٥٦
 ٢٥٧
 ٢٥٨
 ٢٥٩
 ٢٦٠
 ٢٦١
 ٢٦٢
 ٢٦٣
 ٢٦٤
 ٢٦٥
 ٢٦٦
 ٢٦٧
 ٢٦٨
 ٢٦٩
 ٢٧٠
 ٢٧١
 ٢٧٢
 ٢٧٣
 ٢٧٤
 ٢٧٥
 ٢٧٦
 ٢٧٧
 ٢٧٨
 ٢٧٩
 ٢٨٠
 ٢٨١
 ٢٨٢
 ٢٨٣
 ٢٨٤
 ٢٨٥
 ٢٨٦
 ٢٨٧
 ٢٨٨
 ٢٨٩
 ٢٩٠
 ٢٩١
 ٢٩٢
 ٢٩٣
 ٢٩٤
 ٢٩٥
 ٢٩٦
 ٢٩٧
 ٢٩٨
 ٢٩٩
 ٣٠٠
 ٣٠١
 ٣٠٢
 ٣٠٣
 ٣٠٤
 ٣٠٥
 ٣٠٦
 ٣٠٧
 ٣٠٨
 ٣٠٩
 ٣١٠
 ٣١١
 ٣١٢
 ٣١٣
 ٣١٤
 ٣١٥
 ٣١٦
 ٣١٧
 ٣١٨
 ٣١٩
 ٣٢٠
 ٣٢١
 ٣٢٢
 ٣٢٣
 ٣٢٤
 ٣٢٥
 ٣٢٦
 ٣٢٧
 ٣٢٨
 ٣٢٩
 ٣٣٠
 ٣٣١
 ٣٣٢
 ٣٣٣
 ٣٣٤
 ٣٣٥
 ٣٣٦
 ٣٣٧
 ٣٣٨
 ٣٣٩
 ٣٤٠
 ٣٤١
 ٣٤٢
 ٣٤٣
 ٣٤٤
 ٣٤٥
 ٣٤٦
 ٣٤٧
 ٣٤٨
 ٣٤٩
 ٣٥٠
 ٣٥١
 ٣٥٢
 ٣٥٣
 ٣٥٤
 ٣٥٥
 ٣٥٦
 ٣٥٧
 ٣٥٨
 ٣٥٩
 ٣٦٠
 ٣٦١
 ٣٦٢
 ٣٦٣
 ٣٦٤
 ٣٦٥
 ٣٦٦
 ٣٦٧
 ٣٦٨
 ٣٦٩
 ٣٧٠
 ٣٧١
 ٣٧٢
 ٣٧٣
 ٣٧٤
 ٣٧٥
 ٣٧٦
 ٣٧٧
 ٣٧٨
 ٣٧٩
 ٣٨٠
 ٣٨١
 ٣٨٢
 ٣٨٣
 ٣٨٤
 ٣٨٥
 ٣٨٦
 ٣٨٧
 ٣٨٨
 ٣٨٩
 ٣٩٠
 ٣٩١
 ٣٩٢
 ٣٩٣
 ٣٩٤
 ٣٩٥
 ٣٩٦
 ٣٩٧
 ٣٩٨
 ٣٩٩
 ٤٠٠
 ٤٠١
 ٤٠٢
 ٤٠٣
 ٤٠٤
 ٤٠٥
 ٤٠٦
 ٤٠٧
 ٤٠٨
 ٤٠٩
 ٤١٠
 ٤١١
 ٤١٢
 ٤١٣
 ٤١٤
 ٤١٥
 ٤١٦
 ٤١٧
 ٤١٨
 ٤١٩
 ٤٢٠
 ٤٢١
 ٤٢٢
 ٤٢٣
 ٤٢٤
 ٤٢٥
 ٤٢٦
 ٤٢٧
 ٤٢٨
 ٤٢٩
 ٤٣٠
 ٤٣١
 ٤٣٢
 ٤٣٣
 ٤٣٤
 ٤٣٥
 ٤٣٦
 ٤٣٧
 ٤٣٨
 ٤٣٩
 ٤٤٠
 ٤٤١
 ٤٤٢
 ٤٤٣
 ٤٤٤
 ٤٤٥
 ٤٤٦
 ٤٤٧
 ٤٤٨
 ٤٤٩
 ٤٥٠
 ٤٥١
 ٤٥٢
 ٤٥٣
 ٤٥٤
 ٤٥٥
 ٤٥٦
 ٤٥٧
 ٤٥٨
 ٤٥٩
 ٤٦٠
 ٤٦١
 ٤٦٢
 ٤٦٣
 ٤٦٤
 ٤٦٥
 ٤٦٦
 ٤٦٧
 ٤٦٨
 ٤٦٩
 ٤٧٠
 ٤٧١
 ٤٧٢
 ٤٧٣
 ٤٧٤
 ٤٧٥
 ٤٧٦
 ٤٧٧
 ٤٧٨
 ٤٧٩
 ٤٨٠
 ٤٨١
 ٤٨٢
 ٤٨٣
 ٤٨٤
 ٤٨٥
 ٤٨٦
 ٤٨٧
 ٤٨٨
 ٤٨٩
 ٤٩٠
 ٤٩١
 ٤٩٢
 ٤٩٣
 ٤٩٤
 ٤٩٥
 ٤٩٦
 ٤٩٧
 ٤٩٨
 ٤٩٩
 ٥٠٠
 ٥٠١
 ٥٠٢
 ٥٠٣
 ٥٠٤
 ٥٠٥
 ٥٠٦
 ٥٠٧
 ٥٠٨
 ٥٠٩
 ٥١٠
 ٥١١
 ٥١٢
 ٥١٣
 ٥١٤
 ٥١٥
 ٥١٦
 ٥١٧
 ٥١٨
 ٥١٩
 ٥٢٠
 ٥٢١
 ٥٢٢
 ٥٢٣
 ٥٢٤
 ٥٢٥
 ٥٢٦
 ٥٢٧

کر خود را قیصیند دانه که افوهه قاریین نندرا افداونداه فاره سیه

سجدہ مانوقبای اولہ و برید اولہ و عجم و پنجوہ و

میوه های مار به دو تنهایی که فضا را
باید بفرستید و در یک
نزدیک است

اولین وقت که سید بنی نزار اولدین وقت که سیدی سولطان
 سید بنی سولطان سولطان سولطان سولطان سولطان
 سولطان سولطان سولطان سولطان سولطان سولطان
 سولطان سولطان سولطان سولطان سولطان سولطان

دعوی اثباتی او غلط
سید ماری درسی غیانه در قیاسیه

187
 187

A	1-134
D	1035
F	7-83

هیچ باره آمدگی
آلهم

سخت طوایف جانان دکانه باره
دعایه و از کج ویر سوش سوبدی فقط باره آلهم

بوی نه و نو کاغذی تعلیم نه
اوست به دیدم ای که ره یقین کاغذ و بر دم اعضا و بازند بند

سه بو کاغذ ده بوا ایند اصلی لطیف
باز بوی سه بو کاغذی بخیر و دیدم

هیچ برانسه اولاد نیند ناموسی
نیاز غف جالبی ص

صبر اوند طر فند حقیق بقدر اود تاره اعضا ایندم حق ناظر به
برکتوب بازوب تسبیح کت سونه ویمه ایتم

سه بره فیم دعوی دلبران ده کیش
داعیا خبر کوند سه کیم فقط کت سونه سوبدم دعوی و کیر خواند

سوبرم دیدم
ضرب و یانه کوند روی فقط اود تاره اعضا ایندم حوتم

بر کت جویف باز بر دم مار و بر دس انتز انکی ایبه فطریه بوم
او هاله مدعی قس میله و بر دیکت

بویه عظمی و بر دیکه مدعی قس میله و بر دیکه
با سواد قدح صحت و از کج ویر

بویه دعوی قس میله کت سه کت و از
کج ویر و بر دیکه مدعی قس میله و بر دیکه

کج ویر و بر دیکه مدعی قس میله و بر دیکه
کج ویر و بر دیکه مدعی قس میله و بر دیکه

کج ویر و بر دیکه مدعی قس میله و بر دیکه
کج ویر و بر دیکه مدعی قس میله و بر دیکه

کج ویر و بر دیکه مدعی قس میله و بر دیکه
کج ویر و بر دیکه مدعی قس میله و بر دیکه

کج ویر و بر دیکه مدعی قس میله و بر دیکه
کج ویر و بر دیکه مدعی قس میله و بر دیکه

به مراد هانگول بولن هغه ديسه اي د باره بو مکتوبه کښين بولن ديقين
پاښه -

پوښون مکتوبه - برونه ايجونه دې اضا حاتا ديسه ايم

سونه هغه - بدي بازيوگر سند توت ايد باريشه هغه جوته بوښه
پوښوگر بايسه اولديغه ايشي توت ايجونه بايسه اولديغه بو مکتوبه بايسه

تايقياندرک بوندرکني صوبا به ارمرو - بوندره ده سند هغه پښين توت
پاښه - ديه اضا ايديو - لر که کښيغه اعتراف ايديو -

اغېب جري افنديک اسجوايشه هغه مصلحتي اولديغه سوليدکي هاله
اوندره برلشک ياره به الحادونه بوندره باب بايسه اولديغه
موده -

کي نه درلو مکتوبه کچه هغه

نه نه درلو مکتوبه کچه هغه

نه نه درلو مکتوبه کچه هغه

نه نه درلو ورته نه در

A	1-134
D	1035
F	1-84

انواده کي اضا ايد

اضا ايديم

[Signature]

مار ديسي قليا هغه افنديک صا مصلحتي اضا حاتا موافقه لريه - ايسه

موافقه لريه افنديک

تغيا به افنديک : کچه - بوازم

انواده کي سوبه ديلو سوبه

افانديک نه ايسه باب ادي لريه اغېب جريک بازيانده اغېب جريک نه ايسه
برکونه هغه ده کښي اولانده کښي لريه و برناچ کونه هغه ده ده
کښي لريه کښي اولانده آلدی دوت لريه ده ارزوغي و جريک نه ايسه
آلدی . اشنا و پوښونه بولي نه سوبه - ځي تبديليد يري سوبه د کښي
و پکړي ايجونه ته يه ايد پوښوږي

تغيا به افنديک : سر صا مصلحتي اضا حاتا
افنديک کښي قليا به ايد اريو نه سوبه
ده موافقه لريه موافقه لريه پوښوږي
کښي نه مراجعت نه بولند کښي نه

ما هغه پوښه - به کښي نه جازم هغه سند اوه به يه لريه افنديک
څرنگه واره - بدي لريه هغه ديه کښي هغه ايجونه صا موافقه لريه
[Signature]

سو بگویم پنج بوند - مرد نمی بوند - در یکم وقت بین لرا هم اینک در یک
 خانه به یک دیو - دی و بگویم نفی اینک طو ما جاد افندی اری
 ان اینک بنده که بر کعبه مقصد به یکدم اول وقت ارخاشده صد اینک
 قاضی به رفاقت مکده این بوندک دیک مقصد باز دین فرجه
 ایدل یکی بیکیوردم او را به یک اینک انقیاد افندی کندی متنبه در خانه
 او هر دو دیرک انانان نذر - بی بوند عفو هم بوند - طو انکول اینک کندی
 اناده کردی انقیاد یک
 عدوقس وارده - *طو ما جاد*
 انقیاد هم

مکتوب بعد : من ارغنده اگر سوفا غده بدینا غنچ او شده کی خانه که بوسی مدبریت همی سده
 قسم بیای او همی شمر سده شد بخت مقیده قسم بیای مکر لانه سوا سی او تدریجی باشد تا در
 فرجه بیستین اخذ اولیاد افاده سده - *الهم*
 ایستاد سندن نکر - ایستاده
 صغیرک حیاته در - سوا سده حیاته در
 مار دیرسی حیاه افندی ایستاد
 زنده به ایستاده نفس اولدی بواسته
 باز کوی ایستاد برن خانه سده یکدم باز او هر دفعه صلی برابر تو نه بوند
 فرجه که اینک تراوی اید جاستو باشد کندی کندی ایستاد بر بوند
 برده کیده جکم محلی دکانه بکر دیک به دکانه بکر دم او کمر نه مانده کندی
 بین ایچو او کیده که من ارغنده ترلا باشد بولیس مکر نه برسی ای
 بقاوند قه غول کل دیک به فرجه کوله یکدم او زمی مکر ایچو جزو دوی
 ایدر دیر مکر نه بایزید مکر نه کدم مکر مکر ایستاد بر ایدر مکر
 نه به کیده دیر صمد دیر جلاوه بیای اینک ایستاد اناده می آید
 اناده ده بیای افندی به برسیه دیر به نه بونی سوبدم افاده می
 باز بر

ایستاد یا غنچ اینک ایستاده
 قسم بیایه مکر در بین بشو غنچ ایستاد دیری ایستاد برانده
 او دیر دین وقت به ایستاد آدم او به بر صلیاید دیر بر جده حاشی
طو ما جاد

براسه رسیده (ارض قومه زنده ادراخ قیامت آره سنده
 آتشفشان . احتمال که بنج ایچونه بوجیه قوت دشی صفا . بولر
 ایچونه حیره مقدار باره وره کلیم . بولر دشی صفا
 اولدی ایل اینک اشوم) دینا اینجه سولدی . نه جسمی
 مأموری ایله اعتبارله به ما فوقه بو مکتب سولدی
 اشوم . بولر ظاهره ای دیم . نقد . یاره یاره یام جفی
 صور دی . تکلفی میده خواجه عاری ردیل الله اول
 اوندی بولست ایله الله را قدر باره اول اول کل
 سولیم . بولر مقابل کندی برقیله دشی وره کلیم سولیم
 کندی تدیکه اولره وره کلیم صور دی . نه صفا
 لیم . اوج دت کوه قدر وره کلیم دیم . نه
 ایانه قلیم . (برقیه بکلیف یسه باره وره کلیم)
 دیم . کیه خه مقدار باره صفا . یام عاری
 اولدی قوی . طبری صفا . یسی معاویه ای
 سولیم ایچونکرید . یاره الیونله اوخته ای
 یسی کوه دیله . یاره دمه ایله ای . کدی بولیم
 سوه کیش . مکتب بود .

سر نکلیم افقیه آیدند
 سولیم لوبیا صفا افقیه طایر
 مکتب اوت طایر .

اولدی . سولیم اشوم
 را جفته ایله . کولر نکلیم کندی ترید اشوم
 به پیشاد ویری کلان معلومیه نکلیم باره کوشتم
 وضع ایله ایچونه تکلف ایلم کلیم قیامت نامه داد
 ایشوم . طریحانه نام کوره سولیم . منوره ایله
 به یله اوخته اولیم . اوندی حله معلومیه بوقه .
 ایشوم

نکلیم افقیه کوه طایر
 ایدانله مکتب سولیم
 صوره صفا ایله

ادواته آخذ بجزی و طایفه

بوزله او طایفه کینه نومی در خط ایده میوم

ایستاده بر روی فریط وار بودند

او طایفه اولیسم اوصاف سنه ایی . اوراده کوردم
مضایرت اسبی دخی وارد . (ایستاده باده ۱۹۹۹)
مارت . بوزله اسبی ایستاده خیابانی در . او بر روی
قادیه ایستاده تمیل ایده . اوراده طایفه اترافه در .
ارلوم . محله علاوه کبی شهر کرده وار . به بوزله درونی
سر بلورم . قادیه ورمی . بوزله حیدر اترافه کوردم
آلیم . شادان ورمی . اوراده خیابانم قویسم . توقیف
مظلم . کورنیم ورمی

A	1-134
D	1035
F	1-86

سره عمارت اوراده بیان ترجمی

ار قویسم بوزله بکلیت

کینه . ارضاع ایستاده

بوزله بر قور . اوراده حلیقه مکتبه عمارت ملوده
اوراده کینه قادی صاویله علمیه رسوی قصه ترجمی
ایستاده ورمی ترک طایفه کورنیم ایستاده
ادای ۸۱ بی توقیف ایستاده . حورک راسته ایستاده
حکومتی حدود طایفه حصاروی . اوراده ایستاده ایستاده
اوراده حکیم آینه بوقری بر روی مکتبه ایستاده
بیم بوم وکی باقیم . بوقری اول طایفه بانه ایستاده
بر قادیه اوراده حورک کینه بوزله فدای کینه حقی ده بانه
ورمی . بوقری بومی بک ده بانه

سره عمارت طایفه ایستاده

ایستاده بوزله ترجمی سره او قویسم

مکتبه ارضاع ایستاده

بوزله بانه نیم قادیه بوزله . بوزله کینه کیم طایفه ایستاده
یا ایستاده (نایله کینه) اصل اسبی بانه ایستاده . اوراده
قویسم . بوزله بک ایستاده (آرستاده ورمی مکتبه)
وارده . عمارت بک (بوزله بک) بوزله بک . بوزله بک
بک بانه بک مکتبه بوزله . بوزله بک . بوزله بک
نه بک . بک اوراده بک آویم (آرستاده بانه)
ایستاده . بک

کذا اودا قد منان فلهذا وادع
لنادر ترجمه من جمله اقول
مکتب فقهه ايضا
ورک

بوملتب ارجاعها قریب
اولی در (ما فی وجه) بنام مستعاره انقد
تبع حکم ذکر و ذکر بقولم

درت نمود ترجمه اقولم
حقنه ده ايضا حاشه لازم
وی

به درده حکم زبان و قد ایستکم نظر در استخفا
استداده اودا که جلد فیه استادی این

(۱۹۱۵) بنی تقوی و قد
برندوا حیفه شده که با
ترجمه اقولم ايضا است

بر آینه غنیه است با این بر تکرار . یولی مدیریت خود را چون
قد ایستکم نظر

بنی و قد ۱۰ بنی با
تاریخ حیفه شده که با
اقولم ايضا است

آینه مدیریت و ترجمه اقولم
بدیده آینه و سکاره و ترجمه اقولم
ترجمه ايضا است

۱۸ مارت و تاریخ حیفه که
ترجمه ايضا است

اولی در بنی ترجمه و علیه در نامه حسن خط و ترجمه بی وادی
اودا خود ترجمه سوادله اقولم جوابه

۷-۸ بنی تاریخ حیفه که
بازیری ايضا است

مارم حیفه طایفه بر تکرار . این قولی حیفه خاست
باجبی در طوابعه ده و اما که درم

۱۹ بنی تاریخ حیفه که
بازیری ايضا است

میان تاریخ حیفه برای اولی غنیه ده که درم . قریه حکم

(۱۹۱۶) بنی تقوی و قد
۱۹ مارت اول تاریخ حیفه که
اودی سکاره

درده حیفه سکاره . بنی با اولی اقولم
قد ایستکم

۷ مارت اول تاریخ حیفه که
اودی سکاره

الحسين بن علي

در بنده کبریا ایام

سمی ایڈورن

سیدہ الدری

۱- مناسبتان عاشقانه و قدح با یکدیگر بر سر میز
۲- سیدی وارد و به ایشویم مرافق می برنیزه ایشویم بقعه تاریخی میگردونه
۳- یکدیگر میگردونه سیدی وارد و بزرگ سوزناکانه میگردونه

۱۰۰

U. S. 100

[illegible]

۱۲۱

خاندان ارضی استغفور علیه السلام
طوبی و ایدیه ایشا غوصی قارین

در این کتاب قریب سه صد از تمام کتب قدسی که در این عصر از دست رفته و محقره است و اینها از خط و کتابت و نگارش و تصحیف و در این اثر از زمره کتب تحقیق و احاطه نادر است و در این کتاب

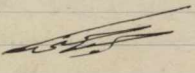
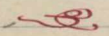
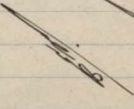
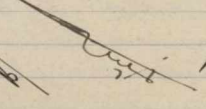

A	1-134
D	1035a
F	1-83

۱۰۷ - ۱۰۶ - ۱۰۵ - ۱۰۴ - ۱۰۳ - ۱۰۲ - ۱۰۱ - ۱۰۰ - ۹۹ - ۹۸ - ۹۷ - ۹۶ - ۹۵ - ۹۴ - ۹۳ - ۹۲ - ۹۱ - ۹۰ - ۸۹ - ۸۸ - ۸۷ - ۸۶ - ۸۵ - ۸۴ - ۸۳ - ۸۲ - ۸۱ - ۸۰ - ۷۹ - ۷۸ - ۷۷ - ۷۶ - ۷۵ - ۷۴ - ۷۳ - ۷۲ - ۷۱ - ۷۰ - ۶۹ - ۶۸ - ۶۷ - ۶۶ - ۶۵ - ۶۴ - ۶۳ - ۶۲ - ۶۱ - ۶۰ - ۵۹ - ۵۸ - ۵۷ - ۵۶ - ۵۵ - ۵۴ - ۵۳ - ۵۲ - ۵۱ - ۵۰ - ۴۹ - ۴۸ - ۴۷ - ۴۶ - ۴۵ - ۴۴ - ۴۳ - ۴۲ - ۴۱ - ۴۰ - ۳۹ - ۳۸ - ۳۷ - ۳۶ - ۳۵ - ۳۴ - ۳۳ - ۳۲ - ۳۱ - ۳۰ - ۲۹ - ۲۸ - ۲۷ - ۲۶ - ۲۵ - ۲۴ - ۲۳ - ۲۲ - ۲۱ - ۲۰ - ۱۹ - ۱۸ - ۱۷ - ۱۶ - ۱۵ - ۱۴ - ۱۳ - ۱۲ - ۱۱ - ۱۰ - ۹ - ۸ - ۷ - ۶ - ۵ - ۴ - ۳ - ۲ - ۱

این فرقه می بود پس قانون حق جرمش معصیت و دست و پا فرقه یکی را شوت معارضه سراف
 بر زمین او عکس نگاشته بود اولی بر این فرقه حق معصیه اجرا فلان معصیه است و غیره
 مومن اینها و عدول حق یادی اولی حق صورت گرفته شوت اعظم المذکی شهادت و اواره حق معصیه
 کذب شوت اولی و کلیت و حق قانون جرمش التی سکنی داده حق معصیه اجرمه معصیه
 اولی معصیه مجازات و معصیه معصیه افعال معصیه اولی معصیه و بران معصیه معصیه
 اجرا فلان و دره معصیه لزوم معصیه معصیه قرار و بران "المعصیه"

[illegible]

لم یسج زانایان افندیکن مضبوط و شفاعتیه هکیت مرکزیه جه ایتیه و له اغویه جلا مگولیان و سامون
 طومایان و ازین نام هکیت اداره اعضا له قرار جمعیت و وجه مجلس عدول تشکیل ایدرک هرینه
 استاج و قوتی بیس مراط هیوا رسم بویا جیانه طرفه ده دخی تعلیمه رانف آید و جه اقتناع ایدرک می اندرین
 هکیت مذکوره بنج تحقیقاتی باطلع تعلیمه علیه انتاج ایدرک کیفیت هکیت مرکزیه و هیوا بیله بل
 نفیات اعصا سی لزوم ده تعلیمه افندی تبلیغ ایدرک و تعلیمه قرار واقع عدم ده دعوی و بر طرفه
 ضابطه جه اجا قنانه تحقیقات اراضی جهت عدلیه توزیع قیسی ازین تعلیمه افندیکن و دعوی و دعا ویده
 اعجب جری افیه مراجعت ایدرک تحقیقات جاریه ده مدافعتی و عهده ایسه ضنده قوتی یار یا ازین
 نفی نیل تا دیر ایدرک و اعجب جری افندیکن و رسم و کالت حق ایدرک و طائف مدافعتی ابطایستی
 لزوم هر ایدرک بر طرفه مباحثه در اوله سال اولیای قوتی رسمی و اعضا له کیفیت خبردار ایدرک
 دیگر طرفه ده تعلیمه افندی قوتی قرارنده و اشخاص مرقوم ده شخصه نه نه هکیت ایدرک مخالف
 تحقیقاته معلوم المقدار اخیری و بر طرفه رک و کنیه موقوفه عیالین نفی افندیکن
 و صی ایشادیرک ده اشو مضمون تا اوزمانه داخل اولر جه اوتوزیرا الدینی و اضیای ته به اندک
 شومادی اعتباریه هر مضمون کدیجه دینا بریه اشو اشخص شد کاً نه ویه و اخیری غلبه به برتری
 و ارشاد کله قادیان رض خاننده غلبای محرم و ارضیت امانی صور لوح ظهور ایدرک: بر طرفه
 سامون طومایان هر کشته حظه ارکانی قتل قصه بر شکل ایدر و اجزای حالت مختار ده معلوم اولی
 دیوانی ایدرک نمایانده نزع مقصدیه مضرات اتحاد رتبات اجا ایدر قوتی ایدرک بر طرفه اشخص
 بر طرفه ایچی و اوتوزیرچی هر طرفه مضره اولیه هیوا فیه نفیسی هکیت اداره سه داخل و اعضا له
 اولیه و کنجه ده که قوتیه ده خبردار اولیه بویا ده ارشادیر ده معلومات مقصد اولیه و نه کاره
 و انچه بولندیه و حکومت ایدر ماسی اعتماد ایدرک داز سجه ایدر قرار و اعتمادی و هیوا دفرای
 علاقتی کدیجه و طغوز ایدر ایدر قلع محله ایدرک سولیه هیوا عاده بر طرفه اعما جانانی
 قوتیه ارضی اتیجه برار کدیجه کانونه تانیس طرفه بویا ده اضا و اولدین و وجه تعلیمه افندیکن
 شکل ایدر هکیت عدول میانده بولندین کذله ایدرک ایدرک و سهولت علی ادیهات ایدرک
 و تحقیقات ابتدایه ارضیه ضابطه هر خطی ایدر فکله مفادی واده ایدرک ارضه و رفتار و کاتبه
 و نمایانده هر جری محتوی ایدر خزانته اعما جانانی رض علی مدافعتی به افندیکن هکیت اعضا له

نوشته جرمیده طوایف ادبیه کی اوران تحقیق بنی شجی حقیق سده سابعه کلام جافا فیلده کلامه
 بشرک زافاریانی کتبیه نقیضه ایته کتبیه و کتبیه فیه ده بحث و تفسیریه بکرمه سید برادر
 ادره فیه ایته کتبیه و بوملوانه برقاچ دفعه و فوجبولیه دلو بار نام شانده یونی و جه کتبیه
 انعامه ایته کتبیه اور و بام کوندریه جده مرصده مصارف ایته کتبیه ادره طویله نامه میان قبیلده بولیه
 و بوجیه کتبیه ایته کتبیه استانبول ایچیه نرسی زافاریانه و ساسونل طوما جیه و مرط جیه
 بویا جیه و بوجیه کتبیه و ساسونل و نیزه داخل اولدیه متذکره اقرار و اعتزاف و بوجیه دیک
 و طویله ساسونل طوما جیه ده عطف جرم ایچیه و مرط جیه ۱۴ شباط ۱۹۱۶ یکس افانکله
 صید تحریکده تیغ انعامه ایله ایلیله باوسی خاهره - و مر و ملی مدافه فیه به الفیه
 نومرد ۴۰۵ و ۶۶۹ - ۱۸ سره ۱۹۱۶ و ۱۶ سره ۱۹۱۶ تا تجدید مورخ و سبیه ایچیه
 و کاتبی آرام امضا و مدبری محتوی ایکی قطع مکتوبه مندرجاته اعاجایانه طرفه کوندریه
 بکرمه سید برادره ایته کتبیه و بویا ایته کتبیه صید تحریکده میان کرمه کندی کرمه مدافه اولدیه و ساسونل
 ضارته اعاجایانه شخصک مذکور فیه ایته کتبیه اولدیه جیه ایته کتبیه ۴۰۵ نومرد
 و فیه نامه ایسی مایه جیه کتبیه سرده طوما اولدیه صیدیه مصارف بونیه اعاجایانه بولیه
 دفع [ترک حکمتیه سیاسی و حکمیه حرکات فیه مندرجاته دربرک بودیه ارض
 معنوی و اسلم سید محمد اولدیه بیدر بصیرت جیه جیه بودیه تفقاییه کوندریه بکرمه بکرمه
 صید کوره کتبیه بویا جیه کتبیه مایه ایچیه تفقاییه منک خلاصکار اردوسه طافیه و تم کولید
 انعامه ایچیه در سرده کولید کوندریه اندرک منفعه اعاجایانه طویله جیه کتبیه فیه
 دانی کتبیه و سبیه جواب [عبارتیه مندرج بونیه و خلاصه اولدیه انعامه ایچیه ترکیبیه فارسی
 مصاحبه روسی قواسم اتحاقی و نتیجه داخل و خارجاً حکمتیه محتمله اندرینه نهایی تفسیر اولدیه تحلیلات
 واقعیه کتبیه استونار جیه باز حکمیه دلائل معینده دفع طوما جیه بونیه و استوبیهات کامله ضارته
 اعاجایانه ایته کتبیه ده تأیید ایچیه و استادیرک حرکات فیه کتبیه و سبیه رضا و عبد الرهیم
 و ساسونل هدایت و تم سبیه سبیه کتبیه کتبیه صورت شهادتی و ادره تحقیق نوای و فیه
 مندرجاته و تفسیریه فیه دفع تعلیمه افانکله کتبیه سبیه افانکله اولدیه کوندریه فیه و

A	1-134
●	10350
F	1-93

اعمیجی جری افندبرک افاری و کز قور قابقیما به واده سنک تهمید تباچی اولره اجمیری ادرنه
 وحواری اولدیغی دکنلک یاره لری درجه ایکنده صحرای خیمه خیمه سی نامی حیاسوم بواجیه دکن
 اولره سجده عکسایا به طرفنده تعلیمه افیم بواجیه هیچ تباچی اولدیغی دکن بیک بری کورده
 راز قسط دستله حور و افشاری معوی اجه ایله حوری اولره صورت تهر لریه و ایش خیمه حور
 و قوچولره اقدار و امتیاز و ایش دیرک جرم مشهور هالده ددست اولنه بنای منظور علییه حرکات
 و افشاری رهجه ثبوت اولمه اجتماع جراثیم قاعده قانونیه توفیقاً تحقیقات جاری ایستی ایدیه اولره قسط
 ضبط نام و منفردانک توحیدیه و صده قدیمت علییه تهمید فعلیه سجده عکس و قور به
 و کز قور قابقیما به فخرنده تحقیقات اجماع و منجمیک قزای اجه قلمیه ایدیه قزای دافند مندی
 بیک طرفیه مجابده عبارت تکریمه ماراندر اولره و ساز تحقیقات خارج بر اعظمه دلائل جمیده
 قانونیه قدیمت مضرات فعلیه به معده وینقی به برای بولنا به مذکور قرار نامدن تحقیقات حاضرده و کز
 اولنا به دول و انکاف ایدیه خصوصیات اوزریه تحقیقات ایضا و کیفیت انکاف مانع اولره به جفر و توفیق
 سامول هوا جیه و حرارت اغا جانانک جراثیم سروده لرند اعظم فعلیه اولره و محالده ددست علییه
 بر کندن ایدیه ثانی به نایقه فعلیه تسمیه ایلایا حرکتنده طوری قانونیه جراثیم الی در دینیک
 ذیلی فخره اولره و موافقه اولره مجازات تهریمی سدرم افیم جیه سنده کورده اولدیغی و ایش دیرک
 منجم تهمید واقع شفاها و قوچیه نظراً بوز طفا به نایقه ماده قانونیه ایکنی فخره و سجده و کز قور
 قابقیما به و اعمیجی جری افندبرک حرکتی دکن بوندره کز قور قابقیما به صفر سی سبله قزایی به
 فخره ثانی سی نظره افندبرک افندبرک بوز طفا به نایقه ماده فخره ثانی به و ایش غوهی قزایی فعلیه
 طفا به طقونجی ماده اویچی ذیلی مطالبه اولره مجازات تأدیبیه سدرم افیم جیه سنده بونسه ایکنده
 دیوانه به عربجه میکلری اجرا فخره اولره بوندره موقوف سامول هوا جیه و حرارت اغا جانانک
 ثانی به و موقوف ثانی به و ایش دیرک و سجده عکسایا به و غیر موقوف کز قور قابقیما به و اعمیجی جری
 و ایش غوهی قزایی جیمه در لرند لزوم میکلریه و ایش تحقیقاته منظور ایضا بولم موقوف ثانی به
 نرسی زافرایه و سراط حیاسوم بواجیه و حور لکولایا ایدیه مدافع نفی به افندبرک حقیقه اعضا
 ساف و حقیق ویندوا و بایچ شرازیما به و حور کور به داندردی و قور به ایدیه ۶۴ و ۸۴ فخره
 اولره اساسی مضبوط دیگر تحقیقات فخره کی تحقیقات توحیدیه اجزای سنده لزوم توحید و تفریق

تتفق فدا ویدی امانی

جاری کردید بویست در اندر عوی دیوانه حبس عوی بایک

تفیس الیوم

A	1-134
B	1035a
F	1-99

A	1-134
D	1040
F	1-1

خط و رسم

شهرک - رفته بیری بدو بخوبی زوالی کنند بر آه زن کویت تو م از رینه
 کدیت و جوی ایضاً زن خانه زن جیه خویش جاده احمدی محمد زو حری
 سوزن خانه یک نورولو خانه ده مین و مکر خط و رسم استواری ابرو ماره
 نظریه اولو الماس قادی کریم مین قادیه افغان ایضاً خانه سوزم
 واضعاً ایضاً مویه مویه مویه لای لای بر عدد قرزی سیاه زینه اوزن ایضاً
 بر بانه و کذا ایضاً ایضاً ایضاً ایضاً ایضاً ایضاً ایضاً ایضاً
 ایضاً ایضاً ایضاً ایضاً ایضاً ایضاً ایضاً ایضاً ایضاً
 و بر طوبه ایضاً ایضاً ایضاً ایضاً ایضاً ایضاً ایضاً ایضاً
 کویت ایضاً ایضاً ایضاً ایضاً ایضاً ایضاً ایضاً ایضاً

ایضاً ایضاً ایضاً ایضاً ایضاً ایضاً ایضاً ایضاً
 ایضاً ایضاً ایضاً ایضاً ایضاً ایضاً ایضاً ایضاً
 ایضاً ایضاً ایضاً ایضاً ایضاً ایضاً ایضاً ایضاً

1-134
1040
1-4

خط و قلم

شده رفته بده بدی بختی بکس زوایا شده براده از کویت روزی که
 دجیری ایندک خانه از حبه نرس چارچو احمدی مدینه حبه سوختن
 نامه ۱۱ نورولو خانه ده مغه المان خانه کریم یم خانه اتم الکلی
 مدینه خطی قن قنیه سده استه ایدر خانه معن قنیه عبه ایدر
 اصل نام خطی بیوت ایدی مکه خانه اوسته خانه دجایی
 الفی فیافه اودنه درونی نری ایدر (امیر شاه) درونی
 اوده خطی عدد عدد و مکه درولو مکه قنیه باغی باغی مکه
 ایدی مکه آو خطی درونی باقیم خنوده ایدر

۹۷
۹۸
۹۹

بازینه نری مری

مورغ

ن

ن

A	1-134
B	1040
C	1-7

۱۰۰۰۰۰

تجدید سریدیه ریاضیه اولیاء احوال مخزن اولیاء و حال مخزن
ایضاً در این کتاب که در این کتاب در این کتاب در این کتاب
در این کتاب در این کتاب در این کتاب در این کتاب

مجانبت ۵۵۵۵۵۵

در این کتاب

در این کتاب

در این کتاب

۱۲۱۱۱۱

در این کتاب

در این کتاب

۱۲۱۱۱۱

در این کتاب در این کتاب در این کتاب در این کتاب
در این کتاب در این کتاب در این کتاب در این کتاب
در این کتاب در این کتاب در این کتاب در این کتاب

در این کتاب در این کتاب در این کتاب در این کتاب
در این کتاب در این کتاب در این کتاب در این کتاب
در این کتاب در این کتاب در این کتاب در این کتاب

بسم الله الرحمن الرحيم
 دفتر ثبت اسناد
 ۷۷۶

باینه برکات پور

A	1-134
B	1040
C	1-8

بدانکه سید محمد شاهد شاه در راه عماره بدیه در کازانلوی مکه تحقیق فرمایند که در این
 بناس و عهد از آن در عهد اقامت قدس (ع) مکتوب

مکتوب

بودند و تحقیق فرمایند که این حرف را چه کسی
 اجابت فرموده است تا بداند که این حرف را
 ندان اینجاست و در مکتوبه سند مکتوبه است
 در این حال مکتوبه سوال از اراکین و افسران
 افسر است که در مکتوبه است

۲۸۶۵

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

قسم یاسی الیومی شعبه

عدد

۲۹۸

A	1-134
D	1040
F	1-9

مدیریت عمومی سرطابته جدید

ما در این طریق قریب به صد سال است که از زمین در دست داریم. عجب در دستش از این امر آن گفته قایل به
است. قاصد به در دست داریم. گفته که این امر را از زمین در دست داریم. و در دست داریم. و در دست داریم. و در دست داریم.
اینکه این امر را از زمین در دست داریم. و در دست داریم. و در دست داریم. و در دست داریم. و در دست داریم. و در دست داریم.
با تدوین و تدوین خود را که در دست داریم. و در دست داریم. و در دست داریم. و در دست داریم. و در دست داریم. و در دست داریم.
همچنین این امر را از زمین در دست داریم. و در دست داریم. و در دست داریم. و در دست داریم. و در دست داریم. و در دست داریم.
و آن به قدری که این امر را از زمین در دست داریم. و در دست داریم. و در دست داریم. و در دست داریم. و در دست داریم. و در دست داریم.
و این امر را از زمین در دست داریم. و در دست داریم. و در دست داریم. و در دست داریم. و در دست داریم. و در دست داریم.

۱۸

وضع حقانیت

تغیبات اولیة حقانیت

ایستاد

۲۰۰

حقیقی

A	1-134
D	10 40
F	1-10

طحا آکھام کک مشہ
عبر قضا در در کک مشہ
شاپو انکھ قضا کک
ارکوب
نور کک
کک

انکھ قضا در در کک مشہ
عبر قضا در در کک مشہ
شاپو انکھ قضا کک
ارکوب
نور کک
کک

عدد زنجیره اعیان	۶	۱۵
تخفیف مسافت	۱۱	۷
	۱۷	۲۲

موقوفه مطبوعه دوله با این ایلی غرض بدین دینداران
 طاعت و تقویٰ و کمال

موقوفه بدین فیه ترقیه اکتفا بقدر
 اولیاد و مدبران و اولاد از این فیه ترقیه
 و حیات و کمال
 و کمال
 و کمال

موقوفه
 ۱۷

موقوفه مطبوعه دوله با این ایلی غرض بدین دینداران

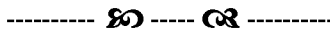
Dâhiliyye Nezâret-i Cefîlesine

Ma'rûzât-ı mahrem-ânedir

Devletlû Efendim Hazretleri

22 Kânûn-ı evvel 331 târihli şifre telgraf-nâme-i sâmilîleri cevâbı biraz mufassalca yazılmak lâzım geldiğinden tahrîrâtla arz-ı keyfiyyete mecbûriyyet hâsıl oldu Mihalıççık'daki Ermeniler nihâyet yirmi, yirmi beş hânedan ibâret iken Kaim-makam Yevanaki Efendi bunlara âid muâmelâtı hüsn-i idâreye muvaffak olamamışdır emvâl-i menkûle yok bahâsına elden çıkarılmış ve emvâl-i gayr-ı menkûle de hemân bilâ-bedel kazânın eşrâf ve mu'teberânı sırasında bulunan kesâna ferâğ edilmişdir emvâl-i gayr-ı menkûle kâmilten istirdâd olunarak komisyona teslim etdirildi fakat emvâl-i menkûlenin tahkîk ve tedkiki pek müteassir olduğundan bunlar hakkında tamâmen bu yolda muâmele icrâsı mümkün olamadı ve maa-mâ-fih bir kısım-ı mühimmi yine elde edildi bu sû-i muâmelâtdan Yevanaki Efendi'nin mâddeten istifâde ettiğine kanaâtım yokdur mûmâ-ileyh bu ahvâle diğerk umûrda olduğu gibi yalnız korkaklığı, azimsizliği ve idâre husûsundaki aczi ile meydân vermiş ve vuku' bulan ma'rûzât-ı çâkeri üzerine bundan dolayı da azl buyurulmuşdur binâen aleyh hakkında başkaca muâmele yapılmasına lüzûm yokdur mülâhazasındayım kadî ile mâl müdürinin mu'teberân takımıyla hem-âhenk olarak harekete tasaddî ve hattâ mahdûmları nâmına birer hâne teferruna kıyâm etdikleri ve fakat bil'âhire cür'etleri kırılarak bundan sarf-ı nazar eyledikleri ve yalnız mâl müdürinin ba'zı emvâl-i menkûle aldığı anlaşılıyor ve bedelâtını te'diye edib etmediği meçûl kalıyor Kadî Nuri Efendi'nin Kaim-makam-ı lâhikin kâin-pederi olduğu anlaşılması üzerine keyfiyyet makam-ı meşîhata arz eylemiş ve mûmâ ileyh bir ay mukaddem oradan kaldırılmışdır tasvîb buyurulduğu takdîrde mâl müdürinin de azl sûretiyle cezâlandırılması münâsib olur hey'et-i tahkikiyye kazâ-yı mezkûre azîmet etmemiş olduğundan Emvâl-i Metrûke Komisyonundan gönderilen evrâk-ı tahkikiyye üzerine beyân-ı mütâlâa eyledikleri anlaşılıyor evrâk-ı mezkûre îade buyurulduğu takdîrde tahkikat ta'mîk olunarak diğerk ba'zı küçük me'mûrîn ile jandarmaların da irtikâb etdikleri sû-i isti'mâlâta göre cezâlandırılmaları muvâfık olacaktır ol bâbda emr ü fermân hazret-i men leh-ül-emrindir 27 Kânûn-ı evvel 331

Eskişehir Mutasarrıfı
(İmza)

Hey'et-i Tahkîkiyye
Aded

Mihaliççık Kazâsı Ermenilerinin emvâl-i menkûle ve gayr-ı menkûleleri hakkında sû-i isti'mâlâta tasaddîleri anlaşılarak Konya Dîvân-ı Harb-i Örfisine sevk edilen memûrîn ve efrâdın esâmîsi

Kaim-makam	Yevanaki Efendi
Kadî	Mehmed Nuri Efendi
Mâl Müdîri	Suad Efendi
Müftî Efendi	
Tapu me'mûru	Onnik Râci(?) Efendi
Sandık Emîni	Âkif Efendi
Tahsîl-dâr	Mehmed Efendi
Meclis-i Umûmi-i Livâ a'zâsından	Durmuş Efendi
Meclis-i idâre a'zâsından	Emin Efendi
Meclis-i idâre a'zâsından	Safvet Efendi
Belediyye Reîsi	Şükrü Efendi
Jandarma	Ali Osman Onbaşı
Jandarma	Hacı Hüseyin
Jandarma	Koca Osman
Jandarma	Osman
Tüccârdan	Cemal Efendi
Tüccârdan	Şemseddin Efendi
Tüccârdan	Hâfız Hasan Efendi
Tüccârdan	Hacı Hüseyin Ağa
Tüccârdan	Hacı Ali Ağa
Jandarma	Hacı Hüseyin
Jandarma	Koca Osman
Jandarma	Osman
Tüccârdan	Cemal Efendi
Tüccârdan	Şemseddin Efendi
Tüccârdan	Hâfız Hasan Efendi
Tüccârdan	Hacı Hüseyin Ağa
Tüccârdan	Hacı Ali Ağa
Bakkal	Ramazan Ağa
	Süleyman Usta
Ahurköylü	Sadık
	Şeremet(?) Ahmed
	Ahmed Çavuş
Yüzbaşı oğlu Kadir	
	Molla Hüseyin
	Kör Mustafa
Mahkeme-i Şer'iyye kâtib-i sâbıkı	Rıza Efendi

Dâhiliyye Nezâreti Celîlesine

Devletlû Efendim Hazretleri

29 Teşrîn-i evvel 331 târihli ve on beş numrolu tahrîrât-ı aliyye-i nezâret-penâhilerine cevâbdır Mihaliççık Kazâsı Ermenilerinin sevki sırasında îka' edilen sû-i isti'mâlât hakkında icrâ kılınan tahkikat netâicini hâvî olarak Eskişehir Emvâl-i Metrûke Komisyonu Riyâsetinden takdîm olunub li-ecl-it-tedkik-i hey'âta tevdi' buyurulan fezleke sûretiyle bil-muhâbere mahallinden celb edilen evrâk-ı tahkikiyye üzerine icrâ kılınan tedkikat ve ta'mikat netîcesinde kazâ-i mezkûr meclis-i idâre a'zâsından Emin, Safvet, Belediye Reîsi Şükrü, Meclîs-i Umûmî-i Livâ a'zâsından Durmuş Efendilerin diğêr ba'zı eşhâs ile tevhid-i fikr ve nüfûz ederek Ermenilerin menkûl ve gayr-ı menkûl mallarının büyük bir kısmını cebr ile ellerinden aldıkları ve o esnâda Kaim-makamlıkda bulunan Yevanaki Efendi'nin serbestce îka' edilen bu taaddiyâtın men'i yoluna gitmeyerek meselâ gece vakti Takrîr Komisyonunu toplayıp cebr altında yaptırıldığı muhakkak olan ferâğ takrîrlerini istimâ' ile muâmele-i ferâğiyeyi fi-l-hâll icrâ' etdirmek gibi sûretlerle gâsıblara ibrâz-ı suhûlet ve muâvenet ve diğêr ba'zı sû-i isti'mâlâtda da onlarla teşrîk-i fi'l-i hareket ettiği anlaşılmışla Kaim-makam-ı mûmâ ileyh ile sûret-i ictimâ' ve muâmelesi ber vech-i bâlâ arz olunan Takrîr Komisyonunu teşkîl eyleyen Kadî Mehmed Nuri, Mâl Müdîri Suad ve Tapu Me'mûru Onnik Râci Efendiler ve yukarıda isimleri zikr edilen Emin Efendi ve rûfekasıyla bunların şerîk ve muâvini oldukları anlaşılb merbût varakada isimleri muharrer bulunan eşhâs hakkında icrâ-yı muhâkeme olunmak üzre ol bâbdaki evrâk-ı tahkikiyyenin Konya Dîvân-ı Harb-i Örfisine irsâl kılındığı ma'rûzdur ol bâbda emr ü fermân hazret-i men leh-ül-emrindir 16 Kânûn-ı sâni 331

Tahkîk Hey'âtı Reîsi
(İmza)

----- ----- -----

Dâhiliyye Nezâret-i Emniyyet-i Umûmiyye Müdîriyyeti
Târih-i Tesvîd: 7 Kânûn-ı sâni 331
Târih-i Tebyîz: 10 minh

Nezâret-i Celîle Me'mûrîn ve Sicill-i Ahvâl Müdîriyyet-i Aliyyesine

Mihaliççık Kazâsı Kaim-makamlığından azl edilmiş olan Yevanaki Efendi'nin Ermeni işlerinde vuku' bulan ahvâl ve harekât-ı gayr-ı lâıykasına dâir Hey'et-i Tahkikiyye Reîsi Hulusi Beyefendi ile Eskişehir Mutasarrıflığından

alınan telgraf-nâme ve tahrîrâtın sûretleri leffen tesyâr kılınmış ve mûmâ-ileyh Yevanaki Efendi'nin beyân olunan ahvâl-i gayr-ı lâıkasından nâşî Dîvân-ı Harbe tevdî'i taraf-ı âlî-i nezâret-penâhice münâsib görölerek mezkûr Hey'ât-ı Tahkîkiyye Riyâsetine cevâben îfâ-yı tebligat edilmiş olmağla işbu müzekkire Nezâret-i Celîle Me'mûrîn ve Sicil-i Ahvâl Müdîriyyet-i Aliyesine tevdî' kılındı

(İmza) (İmza)

Eskişehir'e ve Hulusi Bey'e de yazıldı

----- ----- -----

Dâhiliyye Nezâret-i Emniyyet-i Umûmiyye Müdîriyyeti

Târih-i Tesvîd: 7 Kânûn-ı sâni 331

Târih-i Tebyîz: 7

Karahisâr-ı sâhib'de

Hey'et-i Tahkîkiyye Reîsi Hulusi Beyefendi'ye Şifre

C. 14 Kânûn-ı evvel 331 Mihaliçcık Kaim-makam-ı sâbıkı Yevanaki Efendi'nin bildirilen ahvâle nazaran Dîvân-ı Harbe tevdî'i münâsibdir

(İmza) (İmza)

----- ----- -----

Dâhiliyye Nezâret-i Emniyyet-i Umûmiyye Müdîriyyeti

Târih-i Tesvîd: 7 Kânûn-ı sâni 331

Târih-i Tebyîz: 7

Eskişehir Mutasarrıflığına Şifre

C. Tahrîrât 27 Kânûn-ı evvel 331 Mihaliçcık Kaim-makam-ı sâbıkı Yevanaki Efendi'nin bildirilen ahvâl-i gayr-ı lâıkasına nazaran Dîvân-ı Harbe tevdî'i bi-t-tensîb keyfiyyet Hey'ât-ı Tahkîkiyye Riyâsetine yazılmışdır

(İmza) (İmza)

----- ----- -----

Numro
279-4

Dâhiliyye Nezâreti Celilesine

Devletlü Efendim Hazretleri

Karahisar-ı sâhib livâsında icrâ' kılınan tahkikat netîcesinde müstelzim muhâkeme-i harekât ve sû-i isti'mâlâtı anlaşılarak Dîvân-ı Harb-i Örfiye sevk olunanların esâmîsini hâvî varaka leffen arz ve takdîm kılındı. Esâsen mikdârı pek çok olmayan bu livâ Ermenilerinin sevk ve terk ettikleri emvâlin muhâfaza ve idâresi husûsâtı maksad-ı âliye muvâfık bir tarz-ı sâlimde cereyân ettiği gibi mahall-i muayyeneye gönderilmek üzere başka yerlerden gelib burada bir müddet kalan yabancıların gerek ikametleri müddetince gerek sevkleri sırasında da varaka-i merbûtada gösterilen vak'adan mâ-adâ yolsuzluk hâdis olmamış ve ahîren ifâ-yı vazîfeye başlayan Emvâl-i Metrûke Tasfiye Komisyonu erkânının vâkıf-âne-i mer'îsi yüzünden emvâl-i mebhûsenin hâl-i hazır idâresinde şâyân-ı takdîr bir inzibât ve intizâm görülmüşdür, ol bâbda emr ü fermân hazret-i men leh-ül-emrindir. 27 Kânûn-ı sâni 331

Tahkîk Hey'âtı Reîsi
(İmza)

Balıkesir'den

----- ----- -----

Karahisâr-ı sâhib livâsında icrâ' kılınan tahkikat netîcesinde müstelzim-i muhâkeme sû-i isti'mâlleri görûlerek Dîvân-ı Harb-i Örfiye sevk edilenler:

Emvâl-i metrûkeden yüz kadar hayvanı ketm ve ihfâ' etmek:

Mâliyye Dördüncü Suvârî Dâiresi tahsîldârı Osman Efendi

Merkez Livâya mülhak Çobanlar Karyesi Muhtârı Böcek(?) oğlu Mehmed

Merkez Livâya mülhak Çobanlar Karyesi Hey'ât-ı İhtiyâriyyesinden Uzun(?) oğlu İbrahim

Çay İstasyonu'nda iki Ermeni kızının ırzına tecâvüz etmek:

Hat Muhâfız Bölüğü Kumandanı Mülâzım Rasim Efendi

Çay İstasyonu Sevk Me'mûru nefer Nazım

Bir Ermeni asker âilesini tahvîf ve iğfâl ederek pek az bir bedel mukabilinde eşyâsını elinden almak:

Merkez livâya merbût Çobanlar Karyesi İmâmı Hâfız İbrahim Efendi

----- ----- -----

Üç yüz otuz bir senesi Mart ibtidâsından sene-i merkume Ağustos ibtidâsına kadar nezâret-i celîlece bâ-irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî azl edilen Ermeni me'mûrîn-i adliyye ve hükkâmının esbâb-ı azlileriyle târih-i azlilerini nâtık cedveldir

İsmi	Mahall-i me'mûriyyeti	Târih-i azli	Esbâb-ı azli muhtasaran
Frenkyan Horen Efendi	Hüdâvendigâr Merkez Bidâyet Mahkemesi a'zâsından	30 Nisan 331	Hâl-i harb hasebiyle görülen lüzûm üzerine
Huruf Bekyan Efendi	Karahisar-ı Şarkî Bidâyet Mahkemesi a'zâsından	1 Nisan 331	Ermeni komitesini idâre ve esrâr-ı hükûmeti ifşâ eylediği Sivas Vilâyetinden iş'âr olunmasına mebnî
Leon Efendi	Hafık kazâsı Bidâyet Mahkemesi Müddeî-i Umûmîsi	14 Nisan 331	Menâfi-i vataniyye icâbından olarak mahall-i me'mûriyyetinden kaldırılması Sivas Vilâyetinden iş'âr olunmasına mebnî
Vahram Efendi	Mersin Bidâyet Mahkemesi a'zâsından	14 Nisan 331	Görülen lüzûm-ı idâriyyeye binâen
Mıgırdıç Efendi	Mersin Bidâyet Mahkemesi a'zâsından	14 Nisan 331	Görülen lüzûm-ı idâriyyeye binâen
Refail Kardaşyan Efendi	Adana Bidâyet Cezâ' Reîsi	25 Nisan 331	Ermenilere müteallik husûsâtta dâimâ fikr-i milliyyete tâbî' olarak bî- taraf-âne hareket edememekde olmasına ve evsâf-ı hâkimiyete münâfî ba'zı ahvâlde bulunmasına mebnî
Dikran Haraçyan Efendi	Diyarbakir Merkez Bidâyet Mahkemesi a'zâsından	25 Nisan 331	Ma'lûmâtı dîn ve vazîfesine devâmsızlığı hasebiyle

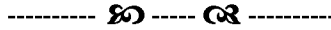
Handanyan Karabet Efendi	Diyarbakir Merkez Bidâyet Mahkemesi a'zâsından	25 Nisan 331	Mûmâ-ileyhin yerli olub bulunduğu mahkeme a'zâlıklarında iyi nâm bırmamış ve sinn-i devr-i inhiât da olmakla berâber esâslı bir tahsile de mâlik bulunmamasına mebnî
Karabet Efendi	Trabzon İstînâf Mahkemesi a'zâsından	30 Nisan 331	Mevki'-i resmîyelerinden bi-l-istifâde meşhûdât ve mesmûâtı bi-hasb-el milliyye hârice ve hattâ düşmanla temâsı olanlara ihbâr etmeleri şiddetle mahsûs olduğu Trabzon Vilâyetinden iş'âr olunmasına mebnî
Arşak Efendi	Trabzon Merkez Bidâyet Mahkemesi a'zâsından	30 Nisan 331	Mevki'-i resmîyelerinden bi-l-istifâde meşhûdât ve mesmûâtı bi-hasb-el milliyye hârice ve hattâ düşmanla temâsı olanlara ihbâr etmeleri şiddetle mahsûs olduğu Trabzon Vilâyetinden iş'âr olunmasına mebnî
Serkis Efendi	Trabzon Merkez Bidâyet Mahkemesi a'zâsından	30 Nisan 331	Mevki'-i resmîyelerinden bi-l-istifâde meşhûdât ve mesmûâtı bi-hasb-el milliyye hârice ve hattâ düşmanla temâsı olanlara ihbâr etmeleri şiddetle mahsûs olduğu Trabzon Vilâyetinden iş'âr olunmasına mebnî
Dikran Altunyan Efendi	Bitlis İstînâf Mahkemesi a'zâsından	30 Nisan 331	Hıyânet ve ihâneti muakkak olduğu Bitlis Vilâyetinden iş'âr olunmasına mebnî
Mihran Markuyan Efendi	Bitlis Merkez Bidâyet Mahkemesi a'zâsından	30 Nisan 331	Hıyânet ve ihâneti muakkak olduğu Bitlis Vilâyetinden iş'âr olunmasına mebnî

Oseb Ubyan Efendi	Bitlis Merkez Bidâyet Mahkemesi a'zâsından	30 Nisan 331	Hıyânet ve ihâneti muhakkak olduğu Bitlis Vilâyetinden iş'âr olunmasına mebnî
Manuk Çekenleryan Efendi	Muş Bidâyet Mahkemesi a'zâsından	30 Nisan 331	Hıyânet ve komiteye mensûbiyeti cihetiyle lüzûm-ı azli Muş Mutasarrıflığıyla müddeî-i umûmîliğinden iş'âr olunmasına mebnî
Alim Kalemyan Efendi	Siird Bidâyet Mahkemesi a'zâsından	30 Nisan 331	Mûmâ-ileyhin istihdâmı gayr-i câiz olduğu mahall-i mutasarrıflığıyla müddeî-i umûmîliğinden iş'âr olunması üzerine
Karakin Efendi	Genc Bidâyet Mahkemesi a'zâsından	30 Nisan 331	Eşhâs-ı muzırreden olduğundan bil-bahs lüzûm-ı tebdîli mahall-i mutasarrıflığıyla müddeî-i umûmîliğinden iş'âr olunması üzerine
Ermenak Efendi	Adana Merkez Bidâyet Mahkemesi a'zâsından	5 Mayıs 331	Görülen lüzûma binâen
Avadis Efendi	Muş Bidâyet Mahkemesi a'zâsından	5 Mayıs 331	Hıyânet ve komiteye mensûbiyeti tahakkuk eylemesine mebnî
Aleksandr Efendi	Ma'mûret-ül-azîz İstînâf Mahkemesi a'zâsından	16 Mayıs 331	Hüsn-i vazîfeden ziyâde gayret-i milliye ile komite mensûbîninden olduğu anlaşılmasına mebnî lüzûm-ı azli Ma'mûret-ül-azîz Vilâyetinden iş'âr olunmasına mebnî
Agob Efendi	Ma'mûret-ül-azîz Merkez Bidâyet Mahkemesi a'zâsından	16 Mayıs 331	Hüsn-i vazîfeden ziyâde gayret-i milliye ile komite mensûbininden olduğu anlaşılmasına mebnî lüzûm-ı azli Ma'mûret-ül-azîz Vilâyetinden iş'âr olunmasına mebnî

Bartın Mihçı Efendi	Kırşehir Bidâyet Mahkemesi a'zâsından	24 Mayıs 331	Süprüntü arabacısı İbrahim'e siz Türk milleti değil misiniz şurada dört günlük ömrünüz kaldı gibi hissiyyât-ı Osmâniyyeyi rencide edecek sözlerle şetm ve tahkir eylediği anlaşılmasına mebnî
Mihran Efendi	Erzurum Merkez Bidâyet Mahkemesi a'zâsından	24 Mayıs 331	Ermeni Taşnak komitesine mensûb ve neşr-i fesâd ile mütevaggıl olduğu Erzurum Vilâyetinden iş'âr olunmasına mebnî
Mardiros Efendi	Erzurum Merkez Bidâyet Mahkemesi a'zâsından	24 Mayıs 331	Ermeni Taşnak komitesine mensûb ve neşr-i fesâd ile mütevaggıl olduğu Erzurum Vilâyetinden iş'âr olunmasına mebnî
Artin Efendi	Malatya Bidâyet Mahkemesi a'zâsından	27 Mayıs 331	Hıyânet ve ihâneti tahakkuk ettiği Ma'mûret-ül-azîz Vilâyetinden iş'âr olunması üzerine
Hemayak Efendi	Siird Bidâyet Mahkemesi a'zâsından	27 Mayıs 331	Vanlı olmasına mebnî devâm-ı me'mûriyeti gayr-i câiz görüldüğü işâr-ı mahalliyye atfen müddei-i umûmîlikden iş'âr olunmasına mebnî
Ohannes Efendi	Musul İstînâf Mahkemesi a'zâsından	4 Haziran 331	Kumâr-bâzları ve İslâm kadınlarıyla zen-pâreleri toplayarak haysiyyet-i me'mûriyetiyle gayr-i kâbil-i te'lîf fazâyihe cür'et eylediği mahall-i istînâf müddei-i umûmîliğinden iş'âr olunmasına mebnî
Artin Keşişyan Efendi	Malatya Bidâyet Mahkemesi a'zâsından	4 Haziran 331	Hıyânet ve ihâneti tahakkuk eylediği Ma'mûret-ül-azîz Vilâyetinden iş'âr olunması üzerine

Kigork Efendi	Erzurum Adliyye Müfettişi	4 Haziran 331	Mûmâ-ileyhin hin-i ta'yîninde ahvâl-i harbiyye dolayısıyla vilâyetin adem-i kabûlüne mebnî azl edilmiştir
Artin Efendi	Sivas Merkez Bidâyet Mahkemesi a'zâsından	5 Temmuz 331	Ahkâm-ı kanûniyyeye vâkîf olmamakla berâber kuvve-i kalemiyyeden mahrûm ve muhâkemâtı istimâ' edemeyecek derecede sağır bulunması hasebiyle
Kigork Efendi	Mardin Bidâyet Mahkemesi a'zâsından	5 Temmuz 331	Ermeni ihtilâl komitesine mensûb bulunduğu tahakkuk etmesine binâen teb'îd edildiği Diyarbekir Vilâyeti Valiliğinden iş'âr olunmasına mebnî
Coheryan Cudes Efendi	Ankara Merkez Bidâyet Mahkemesi a'zâsından	18 Temmuz 331	Sinn-i mecbûrî-i tekâüdü ikmâl eylesine mebnî
Aradaşin Bekyan Efendi	Karaman Bidâyet Mahkemesi a'zâsından	18 Temmuz 331	Leylen mahallât arasında dolaşarak ba'zı Ermeni hânelerine girib çıktığı ve bi-l-hâssa idâreten nefy edilenlerin akaribi ile te'sîs-i münâsebât ederek hükûmetin bu husûsdaki harekâtını ba'zı mahallerde tenkid eylediği Konya İstînâf Müddeî-i Umûmîliğinden iş'âr olunmasına mebnî
Andon Efendi	Urfa Bidâyet Mahkemesi a'zâsından	18 Temmuz 331	Urfa hey'et-i fesâdiyyesinden bulunmaları ve teb'îd edilen Ermenilerle tevhîd-i mesâî ve Ermenilik hissiyyâtıyla taraf-dârlık etmekde olmasından dolayı

Ohannes Efendi	Urfa Bidâyet Mahkemesi a'zâsından	18Temmuz 331	Urfa hey'et-i fesâdiyyesinden bulunmaları ve teb'id edilen Ermenilerle tevhîd-i mesâî ve Ermenilik hissiyyâtıyla taraf-dârlık etmekde olmasından dolayı
Dikran Efendi	Canik İstînâf Mahkemesi a'zâsından	28Temmuz 331	Ahvâl-i harbiyye dolayısıyla görülen lüzûm üzerine
Dikran Efendi	Ankara İstinâf Mahkemesi a'zâsından	28Temmuz 331	Görülen lüzûm-ı idârî üzerine
Artin Efendi	Bolu Bidâyet Mahkemesi a'zâsından	28Temmuz 331	Mûmâ-ileyhin ahvâl ve harekâtı dâimî iştibâh bulunmakla berâber harekât-ı hükûmeti tenkid eylediği mütefehhim olmasına mebnî

Üç yüz otuz bir senesi Martı ibtidâsından sene-i merkume Ağustos ibtidâsına kadar Nezâret-i Celfilece ta'yîn olunan irâde-i seniyye ile mensûb-ı memûrîn-i adliyyenin esâmîsini mübeyyin cedveldir.

İsmi	Târih-i Ta'yîni	Me'mûriyyet
Kostantin Efendi	1 Mart 331	Der-saâdet Birinci Ticâret Mahkemesi A'zâlığından Der-saâdet İstînâf Mahkemesi A'zâ Mülâzımlığına
Viram Şabuh Efendi	7 Mart 331	Der-saâdet Birinci Ticâret Mahkemesi A'zâlığından Der-saâdet İstînâf Ticâret Mahkemesi Riyâsetine
Ardaşin Bekyan Efendi	7 Mart 331	Konya Bidâyet Mahkemesi A'zâlığından Karaman Bidâyet Mahkemesi A'zâlığına
Abraham Efendi	19 Mart 331	Karesi Müstantikliğinden Eceâbâd Müstantikliğine
Kigork Efendi	16 Mayıs 331	Gelibolu İstînâf Mahkemesi A'zâlığından Kütahya İstînâf Mahkemesi A'zâlığına

FEZLEKE

Gedikpaşa'da Sarayıçı'nde yirmi dört numrolu hânede mutasarrıfen sâkin Kapandakik'de kırk yedi numrolu dükkânda kepek tüccârı Divrikli elli dört yaşlarında Mardiros veled Ohannes Telliyan Efendi Gedikpaşa'da Sarayıçı'nde Neviye Câddesi'nde kırk numrolu nişastacının hânesinde müste'ciren sâkin Bâyezid'de Okcularbaşı'nda Fes Kalıbcısı Karabet Kayıkçıyan'ın mahdûmu on beş yaşlarında Kirkor'a bundan iki mâh akdem bir kerre ve ondan bir hafta sonra da Mardiros veled Ohannes Telliyan'ın Kumkapı'da İncirdibi'nde Muhsinehâtûn Mahallesi'nde tehî bulunan hânesinde def'aten fi'l-i şeni' icrâsına teşebbüs ettiği bir sırada Simon ve refiki Kuryan nâmında iki şahsın evvelce Kirkor çocukla birlikde tertîb ve tasnî' etdikleri plan üzerine hâne-i mezkûra duhûl ederek Kuryan nâm merkumun Mardiros veled Ohannes Telliyan Efendi'den beş yüz lira taleb ve ben Kirkor çocuğa fi'l-i şeni' yapmakda iken Kuryan ve Simon gördüler diye muharrer bir kâğıdın imzâ' edilmesi musirren teklîf olunmuş ve teklîf-i vâkii kabûl etmediğinden nâşî darb ve bu cümleden olmak üzere orada Mardiros veled Ohannes Telliyan Efendi'nin üzerinde mevcûd birer liralık yirmi adet banknot ile yedi lira ve üç İngiliz lirası ki min-hays-il-mecmû' üç bin iki yüz yetmiş altı gurus merkuman ahz ü gasb ile firâr etdikleri ve ba'de mes'eleyi de Kirkor ve Simon ve Kuryan nâm eşhâs şüyû' buldurduğu ve Kirkor çocuğun pederi Karabet ve vâlidesi Eskohi kadın dahi Mardiros'a bi-l-mürâcaa mâ-dâm ki fi'l-i şeni' icrâ' etdin çocuğumuzu beş sene Avrupa'da mektebde okutacaksın ve bize para vereceksin diyerek bir takım eşhâs Mardiros Efendi'ye musallat etdikleri istihbâr kılınmış ve bu bâbda tahkikat-ı lâzımeye ibtidâr kılınmıştır. Bu bâbda Kirkor çocuk bi-l-celb ifâdesine mürâcaat olundukda Mardiros Efendi bundan iki mâh akdem dükkânda fes kalıblatarak hânesine götürmesini tenbîh ettiğini ve merkum dahi hânesine fesi götürdüğü vakt yukarı da'vet edib hânesinde cebren ve tehdîden fi'l-i şeni' yaptığını ve bundan dolayı iki gün hânesinde hasta yatıldığını ve bir hafta sonra da kilisada kendisine tesâdüf ettiğinde Kumkapı'da İncirdibi'nde Muhsinehâtûn Mahallesi'nde tehî hânesine fi'l-i mezkûru icrâ etmek üzere da'vet ettiği esnâda Simon tarafından işildildiğinde kendisinden suâlinde Simon'a dahi hikâye ettiğini Simon da sen kabûl et bende gelir görürüm diyerek söylediğinden nâşî Mardiros Efendi'nin ikinci teklîfini tav'an kabûl ettiğini ve tehî hâneye gitdiklerinde arkalarından Simon ve Kuryan gelib Mardiros Efendi'yi darb etdiklerini beyân eylemiştir. Mardiros veled Ohannes Telliyan Efendi celb edilerek isticvâb olundukda mes'elenin bir iftirâdan ibâret olub tehî hânesinin ta'mîrini nazar-ı teftîşden geçirmek üzere gitdiğinde hâneye ansızın Simon ve Kirkor ve Kuryan nâm merkuman gelerek kendisini darb ve beş yüz lira para taleb ve cebren Kirkor çocuğa sen fi'l-i şeni' icrâ etdin biz de gördük ve kızını dahi bu çocuğa vereceğine dâir bir imzâ' vereceksin diyerek yazılmış bir kâğıdı imzâ' ettirmek istedikleri ve

kabûl etmediğinden dolayı kendisini darb ile berâber üzerinde bulunan yirmi dâne birer liralık banknot ve yedi aded lira ve üç İngiliz lirası ki min-hays-il-mecmû' üç bin iki yüz yetmiş altı guruşu bi-l-ahz firâr etdiklerini ve merkumûndan havf ederek ihbâr-ı keyfiyyet edemediğini ve ancak merkumanın Hınçakyan Cem'iyyeti efrâdından oldukları için cem'iyyet-i mezkûreye bu yolda ma'lûmât verdiğini ve ihbârım üzerine cem'iyyet-i mezkûre tarafından kilisaya bir hey'et gelerek tedkikatda bulunduklarını fakat netîcesinin neden ibâret kaldığını kendisine ma'lûmât vermediklerini beyân eylemiştir. Bu husûsdan dolayı Mardiros Telliyan'ı tehî hânede tehdîden yirmi yedi lira ve üç İngiliz lirası refiki Kuryan ile ahz ü gasb ederek firâr eden ve ba'de mes'eleyi şâyî' eden ve Gedikpaşa'da Gülhan Sokağı'nda dört numrolu hânede sakın ve şimdiki hâlde boşda olduğunu söyleyen yirmi altı yaşlarında Simon veled Aleksan isticvâb olundukda fi'l-i mezkûru külliyyen inkâr etmiş ise de muahharen ve arkadaşı Kuryan'a istinâden evet biz Mardiros'un tehî hânesine gittik orada Kirkor çocukla Mardiros'u gördük fakat fenâ bir muâmele yaptıklarını görmedik yalnız Kuryan'ın Mardiros Efendi'ye iki tokad darb ettiği ve yakasından tutub odaya götürdüğünü gördüğü ve para alıb almadığını bilmediği beyân eylemiştir ve Kuryan nâm merkum lede-t-taharrî Der-saâdet'de olmayıb el-yevm Bağçecik'de olduğu anlaşılmış ise de der-dest edilemediğinden ifâdesine mürâcaat edilememiştir.

Netîce-i Tahkikat – Mardiros veled Ohannes Telliyan Efendi'nin Kirkor çocuğa fi'l-i şenî' icrâ ettiğini bi-z-zât görüb izhâr-ı şahâdet eden bulunamamış ise de çocuğun mazbût ifâdesi ve Simon ve Kuryan nâm merkumanın şâyîâtı ile ebeveyninin iddiâsı ve tevâtüren şâyia netîcesi olarak Kirkor veled Bogos Vartazyen ve Artin veled Agob Cihan Gülyan ve Samoil Tomacyan veled Avadis ve Agob veled Avadis Arzumoni ve Nersis veled Parsih Zaharyan nâm şuhûdun şahâdeti Mardiros'un merkum Kirkor çocuğa fi'l-i şenî' icrâ ettiği işrâb etmekde ise de mağdurun evvel emirde hükûmete mürâcaatla ve müddeayâtda bulunması muktezî iken vesâit-i gayr-i kanûniyyeye tevessül ve mutâlebât-ı gayr-i muhikkada bulunması ve çocuğun muâyene-i tıbbiyyesinde fi'lin vukuuna dâir bir emâreye tesâdüf edilememesi fi'l-i şenî' mes'elesinin musanna' bir keyfiyyet olduğu vârid-i hâtır ve Mardiros Efendi de bu hâlden bir an evvel hükûmete ihbâr-ı keyfiyyet etmesi lâzım iken merkum Simon ve Kuryan'dan havf ederek ihbâr etmeyib Hınçakyan cem'iyyetine mürâcaat etmesi ve bu bâbda şahâdet eden Artin veled Agob Cihan Gülyan ve Samoil Tomacyan veled Avadis ve Agob veled Avadis Arzumoni nâm eşhâsın dahi cem'iyyet-i mezkûre tarafından bu mes'elenin halline ta'yîn edildikleri ve netîce-i tahkikatlarını hükûmete ihbâr etmedikleri cihetle hilâf-ı kanûn harekâtda bulunmalarından dolayı ve Simon ve Kuryan nâm merkuman da Mardiros Telliyan'dan tehdîden üç bin iki yüz yetmiş altı guruş ahz ü gasb etdikleri Mardiros'un iddiâsı ve Simon'un muahharen refiki

Kuryan'a istinâden ikrârıyla anlaşılmaqda olduğından cümlesi haklarında muâmele-i mukteziyyesinin ifâsı zımnında ol-bâbda tanzim olunan yirmi dokuz sahîfelik evrâk-ı tahkîkiyye iki kıt'a ihbâr-nâme ve tabîb muâyene raporu ve bir kıt'a istid'â merbûten ve Simon mevcûden i'zâm ve takdîm kılındı efendim 28 Kânûn-ı sâni 330

**Komiser
(İmza)**

Yirmi dokuz sahîfelik evrâk-ı tahkîkiyye maa-teferruât
ve merkum Simon mevcûden Kısım-ı Adlî Müdîriyyet-i
Aliyyesine takdîm ve i'zâm kılındı efendim
28 minh

(İmza-Mühür)

----- ----- -----

İkamet-gâh Senedi

Tehdîd mâddesinden dolayı cihet-i adliyyeden vuku' bulacak bi-l-cümle teblîgatın zîrde irâe etdiğim mahall-i ikamet-gâhım olub bu mahalle tevdi' olacak teblîgat şahsıma teblîg edilmiş nazarıyla bakılarak bir gûnâ i'tirâzâtım sem'-i i'tibâra alınmamak üzere işbu ikamet-gâhım i'tâ' kılınır / 29-30 Kânûn-ı sâni 330

Gedikpaşa'da Gülhâne Sokağı'nda
4 Numrolu Vakf-hânedede mukîm
Kilîsada mugannî
Simon veled Aleksan

Bâlâda irâe olunan mahall merkumun ikamet-gâhı olunduğunu tasdîk kılınır
29-30 minh

----- ----- -----

Bâyezid Merkez Me'mûrluğuna

626

Tehdîd mâddesinden dolayı maznûn-ı aleyh olan Simon veled Aleksan nâm merkuma ikamet-gâh ta'yîn ve te'mînâta rabt edilerek senedlerinin iâdesi zımında merkum i'zâm kılınır / 29 Kânûn-ı sâni 330

Kısm-ı Adlî Müdîri
(İmza)

4
10135

Mevcûden Gedikpaşa Muâvinliğine / 29-30 minh

2
2571

Me'hûz ikamet-gâh ve te'mînât varakaları merbûten takdîm kılındı efendim

31 minh
Gedikpaşa Muâvini
İmzâ'

Me'hûz senedler merbûten Kısm-ı Adlî Müdîriyyet-i Aliyyesine iâde olunur / 31 minh

(İmza-Mühür)

----- ----- -----

TE'MÎNÂT SENEDİ

Gedikpaşa Gülhâne Sokağı'nda
4 Numrolu hânede mukîm
Kilîsa mugannîsi
Simon veled Aleksan

Bâlâda künyesi muharrer merkum her ne vakt cânib-i hükûmetten taleb edilirse hemân teslîm edeceğimi kefâlet eylerim şâyed teslîm edemez isem merkumun firârına teshîl etmiş nazarıyla bakılarak hakkımda icrâ edilecek

ta'kîbât-ı kanûniyyeyi bilâ-i'tirâz kabûl edeceğimi mübeyyin işbu te'mînât senedim i'tâ' kılınır

30 Kânûn-ı sâni 330

Gedikpaşa'da Dîvân-ı Âlî Mahallesi'nde
Gedikpaşa Câddesi'nde 81 numrolu
dükkânda Mey-hâneci Koco veled Vasil

Merkumun kefâleti mu'teber olduğu tasdîk kılınır/ 29 -30 minh

Mühür (Gedikpaşa Mahallesi Muhtârı)

----- ----- -----

İstanbul Polis Müdîriyyet-i Umûmiyyesi

Kısm-ı Adlî Müdîriyyeti

Aded

8651

Fi'l-i şenî' ve tehdîd fi'llerinden dolayı tanzîm ve merbûten takdîm kılınan evrâk-ı tahkîkiye-i ibtidâiyyede esâmîsi muharrer maznûnînin te'mînâta rabt edilmiş olduğundan keyfiyyetin Dâire-i İstintâkca ta'mîkan tahkiki temennîsiyle Der-saâdet Bidâyet Müddeî-i Umûmîliği Me'mûriyyet-i Vâlâsına takdîm kılınır / 21 Şubat 330

Polis Müdîr-i Umûmîsi nâmına
(İmza)

----- ----- -----

Der-saâdet Bidâyet Mahkemesi İstintak Dâiresine Mahsûs İsticvâb-nâme

Maznûn-ı aleyhimden olub celb olunan Gedikpaşa'da Gülhan Sokağı'nda 4 numrolu hânede müste'ciren mukîm kunduracılık edib şimdi boşta gezen yirmi altı yaşında Der-saâdet'de mütevellid orta boylu müdevver alınlı, elâ gözlü, siyah saç ve kaş ve bıyıklı, tıraş çeneli, orta burun ve ağızlı, esmer benizli Simon veled Aleksan'ın ifâdesidir / 9 Mart 331

Şimdiye kadar hiç mahkûm ve mahbûs oldun mu okur yazar mısın müteahhil misin?

Şimdiye kadar hiç mahkûm ve mahbûs olmadım Ermenice okur yazarım. Mücerredim.

Mardiros Kirkor çocuğa fi'l-i şenî' icrâ etmiş sen ve Kirkor ve Kuryan da Mardiros'u darb ve tehdît ve ma'lûm-ül mikdâr parasını ahz etmişsiniz hakkınızda da'vâ olunuyor nasıl oldu?

Ben size işin hakikatını söyleyeyim bir pazar günü kilîsada mahallemiz çocuğu Kirkor'un tanıdığım Mardiros'la sıkı sıkı konuştuğunu gördüm bunun Kirkor'u baştan çıkarmak istediğini işitmiş olduğumdan Kirkor'u çağırıp konuşmasının sebebini sordum evvelâ sakladı sonra sıkıştırdım beni Mardiros şuraya buraya da'vet ediyor bana para vereceğini söylüyor ben kabûl etmiyorum dedi daha ziyâde üstüne düştüm bir gün dükkândan fesi alib evine yollayarak kendisini içeri alıp zengin edeceğini ve para vereceğini ve hattâ kendisine kızını verip dâmâd edeceğini söyleyerek kandırıp fi'lini icrâ etmiş olduğunu söyledi ben buna ayb değil mi dedim ve buna böyle şeye ihtimâl veremem gözümle görmezsem inanmam dedim merkumdan ayrıldım bir akşam Kirkor bana gelib Mardiros'un yine kendisini da'vet ettiğini gelib bakmaklığımı söyledi ertesi gün Teşrîn-i sâninin yirmi yedinci Pencşenbih günü idi bunun söylediği mahall Gedikpaşa'da Alibey Yokuşu'nda ve Arabacı Sokağı'nın karşıki sokağında Mardiros'un ta'mîr olunan boş hânese idi ben burada geziniyorken Kirkor'un gelib eve girdiğini gördüm o girdikten sonra tanıdığım Kuryan geçiyordu orada durmaklığımın sebebini sordu Kirkor'u bu da tanırsaydım berâberce boş eve gitdik kapı aralıktı içeriye girdik kimse yok mu diye seslendik yukarda ayak sesi duyduk biz de çıktık Mardiros'u gördük merkum bizi görünce buraya girmeye hakkın yoktur diye söylenmeye başladı henüz beni görmemişti biz bunun önü açık ve Kirkor'un da donu ve pantolonu aşağıya çekilmişdi buna hâl nedir dedik ben bir şey yapmıyorum dedi yapmıyorsun da önün neden açık diye Kuryan bunun önü açık olan önünden tutub gösterdi ve bunu şöyle itib Kirkor'a bir iki tokat vurdu Mardiros bize yalvarmaya başladı aman size elli lira vereyim bana ilişmeyin bırakıp gidin kimseye söylemeyin deyib adem-i kabûlümüz üzerine bu parayı üç yüz liraya

kadar çıkardı hemân bunu vereceğini ve çek vereceğini söyledi biz kabûl etmedik kendisi kilîsada a'zâ ve ben de okuyucu olduğumdan şu hareketini belki kilîsa mektebindeki çocuklar hakkında da tatbîk eder mülâhazasıyla bir kâğıd yazdık bunda çocuğa karşı yaptığı hareketi zikr edib imzâlamasını ve bunu Patriğe götürüb vereceğimizi söyledik o kadar isrâr etdik mümkün değil imzâlamadı öyle ise polise gidiyoruz dedik ve gitmek üzere iken ayaklarımıza kapandı ve bayılıyor gibi harekette bulundu kendisine belki bir şey olur diye polise haber vermedik gitdik çocuğun annesine söyledik annesi de gitmiş Mardiros'a söylemiş hâl bu merkezde iken Mardiros gidib beni askerleri teşvîk ediyor haklarında fesâd tertîb ediyor diye şikâyetde bulunmuş ve ayrıca Polis Müdüriyyetine gidib üzerimden otuz lira aldılar beni tehdîd ve darb etdiler diye da'vâ etmiş on yedi gün Müdüriyyetde kaldım biz bunu dövmelik ve tehdîd de etmedik ve parasını da almadık bizim yazıp buna imzâ' etmesini teklîf ettiğimiz varaka ise bunun imzâ' etmemesiyle hükümsüz kaldığından bunu da yırtıp atmıştık.

Pazar günü kilîsada Kirkor'la Mardiros'un konuştuklarını görüb bunun çocuğu başdan çıkarmak istediğini işitdiğin için çocuğu çağırıp konuşmuşsun sebebini sorduğunu söylemişsin bunu Mardiros'un başdan çıkarmak istediğini kimden işitdin

Ben Kirkor'un çapkınlığa vurduğunu ve Gedikpaşa'da devâm ettiği Ermeni mektebinde çocuklara ç... çıkarıp gösterdiğini mekteb çocuklarından ta'yîn edemeyeceğim kimselerden işitmişdim yoksa Mardiros'un buna sataştığını kimseden işitmemişdim.

Kuryan şimdi nerededir

Bahçecik'de otelcidir ve Amerikan mektebinde vekîl-i harcdır.

Karagolda isticvâb olunduğunda evvelâ bu mes'eleyi külliyyen inkâr ve sonra işi hikâye edib Kuryan'ın Mardiros'a iki tokad vurduğunu ve yakasından tutub odaya götürdüğünü ve para alıb almadığını bilmediğini söylemişsin neden böyle ifâde verdin

Bana Kirkor'un anası ve Mardiros barışdıklarını söylemişlerdi o sebeble ben evvelâ inkâr etdim sonra işin cereyânı vechle söyledim yalnız Kuryan Mardiros'a tokad vurmamışdır ve odaya götürmemişdir böyle bir şey görmedim karagolda yanlış yazılmış.

Mâ-dâm ki işin yokdur üzerine düşüb hakîkatın meydâna çıkmasını istiyorsunuz neden hemân karagola haber vermedin?

Bize Mardiros çok yalvardı ve sonra bayılır gibi oldu korkduk bir şey olacak sonra muâheze edileceğiz zann etdik yalnız anasına ihbâr etmekle iktifâ etdik.

İfadeni imzâ' et

Edeyim

(İmza)

----- 20 ----- 22 -----

Şâhid olarak celb olunan Gedikpaşa'da Alibey Yokuşu'nda 36 numrolu hânede mukîm hazır elbiseci kırk sekiz yaşında Kirkor veled Bogos'un tarafeyne mâni'-i şehâdet bir gûnâ karâbet ve adâvet ve münâsebeti olmadığı bi-s-suâl anlaşılmağla maa-l-kasem ber-vech-i zir ifâdesidir / 9 Mart 331

Mardiros Kirkor'a fi'l-i şeni' icrâ' etmiş Kirkor ve Simon ve Kuryan dahi Mardiros'u tehdîd ve darb ve parasını ahz etmişler bu bâbda ma'lûmât ve meşhûdâtınız neden ibâretidir?

Ben böyle vakayiin cereyân ettiğini şuradan buradan işidiyorum hakikat bence mechûl böyle olmuş diye söylüyorlar ne derecede doğrudur bilemem ve ben bunu belli başlı bir kimseden işitmedim duyduğum şu hâl üzerine bu benim amucamın familyasının üvey oğludur şu kadar bir karâbet sebebiyle kendisine işi sordum kendisi bu mes'elenin kat'iyyen iftirâ olduğunu söyledi ve iş şâyi' olmasın Kirkor'un anasına söyle nâmusum belâsı çocuğu iki sene mektebe verir okuturum dedi fakat bu sözünden çocuğa bir gûnâ sataşib da mı bunu kapatmak için bu cihete râzî oluyordu yoksa bu gibi şâibeden kurtulmak için mi bunu söyledi tefrîk ve ta'yîn edemem kendisi paralı ve ehl-i servetden kimsedir bu gibi efâl-i mezmûme ile me'lûf olub olmadığını da bilemem ben şu aldığım sözü gelip Kirkor'un anasına söyledim kat'iyyen kabûl etmedi da'vâ edeceğini söyledi ve hattâ daha ilerisine gidip nâmûsunu temizleyeceğini murâd ederek Türkiye'de de Madam Fabyo bulunabiliyor dedi fakat bil'ahire barışdılar her iki tarafın birbirinden bir gûnâ iddiâsı kalmamışdır diye biliyorum öyle iken Mardiros utancından kilîsa a'zâsı olduğu hâlde oraya bile gelemiyor benim bildiklerim bunlardır

İfadeni imzâ' et

Edeyim

(İmza)

----- ✂ ----- ✂ -----

Maznûn-ı aleyhimden olub celb olunan Gedikpaşa'da kilîsa arkasında 43 numrolu hânede müste'ciren mukîm Okçularbaşı'nda Fes Kalıbcısı Karabet Kayıkçıyan'ın oğlu on beş yaşında Adapazarı'nın Bocul(?) Mahallesi'nde mütevellid orta boylu, müdevver alınlı, elâ gözlü siyah saç ve kaş, orta burun ve ağızlı, şâbb-ı emred buğday benizli Kirkor veled Karabet Kayıkçıyan'ın ifâdesidir / 9 Mart 331

Kâtib Müstantik
(İmza) (İmza)

Şimdiye kadar hiç mahkûm ve mahbûs oldun mu tezkere-i Osmâniyyen var mı okur yazar mısın?

Şimdiye kadar hiç mahkûm ve mahbûs olmadım tezkere-i Osmâniyyem var işte ibrâz ediyorum "Lede-t-tedkik Kirkor veled Karabet bint Osgohi bin üç yüz on beş senesinde Adapazarı'nda tevellüd etmiş olduğu görölerek kendisine verilmiştir" okur yazarım

Mardiros'dan da'vân nedir?

Bundan üç dört ay evvel bir gün kilîsaya gitmişdim tanımadığım Mardiros gelib karşıma geçdi bana fenâ fenâ bakdı fakat söz söylemedi üç beş gün sonra bu adam Okçularbaşı'ndaki dükkânımıza geldi fesini kalıblatdı gitdi bir gün sonra tekrâr gelib bir eski fes getirdi bunu kalıblayın da eve gönder dedi evini ta'rîf etdi bir sâat sonra pederimin ta'rîfi vechle fesi alıb hânesine götürdüm meğer evde kimse yokmuş beni yukarı da'vet etdi ben girmemek istedim ise de nihâyet ısrârı üzerine yukarı çıkdım kapıları kapadı bana taarruza başlayınca ben bağırdımsa da kendisi bana ne yapsan boşdur burada kimse yokdur ben seni yanıma alacağım dört lira maâş vereceğim seni adam edeceğim kerîmemi sana vereceğim yolunda sözler söyledi beni tehdît etdi seni öldürür mahzene atarım dedi nihâyet bakdım ki başka çâre yokdur ben de teslîm oldum ırzıma geçdi ben hânedan çıkarken bana çıkarıb bir avuç para da verdi ise de ben paraları yüzüne atıb kaçdım utandığımdan bu mes'eleyi kimseye söylemedim bil'âhire bu adam beni nerede görse hânesine da'vet etmeğe başladı bir gün beni yine çağırdı da'vetini tekrâr ettiği sırada Simon gördü ne söylediğini sordu ben de kendisine işi tamâmiyla anlatdım Simon bana sen bu adamın da'vet ettiği mahalle git biz de seni ta'kîb ederiz bu adamı polise teslîm ederiz dedi bil'âhire Mardiros tekrâr beni Kumkapı'da İncirdibi'ndeki hânesine da'vet etdi ve hânesinin de boş olduğunu söyledi ben de geleceğimi söz verdim ta'yîn ettiği zamânda eve gitdim ta'limâtı vechle kapıyı aralık bıraktım yukarı çıkdık Mardiros pantolonunu çözdü ısrârı üzerine ben de önümü çözdüm işte bu sırada Simon ile Kuryan geldiler Mardiros'a hitâben utanmıyor musun şu sırada bu kadar kan dökülüyor herkesin içi kan ağılıyor sen bu gibi âlemin çocuğunu başdan çıkarmakla

uğraşıyorsun diyerek Mardiros'u yumruk ve tokadla darb etdiler kalk seni polise teslim edeceğiz dediler Mardiros bunun üzerine ricâyâ başladı size üç yüz beş yüz lira para vereyim beni rezîl etmeyin dedi bunlar kabûl etmediler bu sırada ben korkumdan aşağı inmişdim bil'âhire Simon ile Kuryan da aşağı indiler çıkıp işimize gittik bil'âhire ben bu işi vâlideme de söyledim bil'âhire Mardiros Kirkor Vartazyân'ı hânemize gönderdi vâlideme polise ma'lûmât vermemesini teklîf etdi bil'âhire yüz liraya kadar çıktı vâlidem kabûl etmedi bunun üzerine Mardiros Efendi Simon ile Kuryan'ı asker kaçtırdırıyor diyerek Harbiyye Nezâretine ihbâr etmiş bil'âhire Harbiyye Nezâret-i Celîlesince edilen tahkikat netîcesinde iftirâ olduğu anlaşılmış bunları salıverdiler bil'âhire Mardiros bundan da bir şey çıkmadı zâbitaya mürâcaatla bizden darb ve tehdîd ve sirkat iddiâsında bulundu

Sen Simon ve Kuryan ile berâber vak'a günü Mardiros'u darb ve tehdîd ederek akçesini sirkat etmiş olduğunuz da'vâ olunuyor ne dersin?

Ben kat'iyyen ne kendisini darb etdim ve ne de tehdîd etdim ve ne de parasını aldım hakikat-ı hâli size söyledim mes'ele bu sûretle cereyân etmiştir.

Sana Mardiros Efendi cebren fi'l-i şeni' icrâ' ettiğine dâir iddiân var mı ve iddiânı ne ile isbât edebilirsin?

Birinci vak'aya şâhidim yokdur ikinci mes'elede Simon ile Kuryan şâhidirler ben şimdilik hukuk-ı şahsiyye da'vâmı ta'kîb etmeyeceğim çünkü vaktim müsâid değildir

İfâdeni imzâ' et

Edeyim

(İmza)

----- ----- -----

Fi'l-i şeni' mâddesinden dolayı maznûn-ı aleyh olub celb edilen orta boylu tıknazca büyükçe gözlü orta burunlu kır bıyıklı kır saçlı müdevver çeneli ve Divrikli olub Gedikpaşa'da Sarayıçi'nde yirmi dört numrolu mutasarrıf olduğu hânede müteehhilen sâkin ve Kapandakik'de kepek değirmen altındaki mağazada buğday ve kepekçilik eden elli beş yaşında olduğunu beyân eden Mardiros Telliyan Efendi veled Ohannes'in ber-vech-i zîr ifâdesidir / 9 Mart 331

Senin mâl ve emlâkın var mıdır ve çoluk çocukların var mıdır

Sâkin olduğum hânedan başka mâl ve emlâkım vardır ve çoluk ve çocuklarım da vardır

Sen başka bir işden dolayı mahkûmen habs oldun mu

Ben kırk seneden beri İstanbul'dayım ve hiç mahkûmiyetim yoktur

Sen Kirkor çocuğu iğfâl ederek ibtidâ Gedikpaşa'daki hânene götürüp cebren fi'l-i şeni' icrâ' etdikten sonra bil'âhire kendisini Kumkapı'daki İncirdibindeki hânene da'vetle kendisine fi'l-i şeni' icrâsına tasaddî ettiğin sırada Simon ile Kuryan vak'ayı istihbâr ederek hânenize girmişler ve senin tasaddî hâlinde görmüşler ne dersin

Kirkor'un pederi hem-şehrimdir kendisini tanır ve her vakt gider fes alır ve kalıblatırım öyle hiçbir vakt kendisine bıraktığım fesi çocukla eve gönder demedim çocuk da hâneme gelmedi ve öyle bir muâmelede bulunmadım bil'âhire İncirdibi'ndeki hâneme de da'vet etmedim ben kilîsada a'zâyım kilîsaya müteallik bir hânedâ Simon öteden beri kiracı sıfatıyla oturur ve dokuz aydır kira vermedi vak'adan bir hafta evvel kira için tazyîk etmiş idim nihâyet bir gün İncirdibindeki kiralık hânemi badana etdirmiş idim sıvacıdan anahtarı alıb görmek için eve girdim sokak kapısı açık kalmış idi bir de baktım Kirkor çocukla berâber Simon Kuryan içeriye girmişler bunlardan Simon ile Kuryan üzerime hücum etdiler beni darb etdiler Simon bana cebinden bir sened çıkardı gûyâ kendisinden beş yüz lira ödünç para almışım bunu imzâ' et dedi ben etmem dedim her ikisi üzerime hücumla yirmi adet birer liralık banknot ile yedi Osmânî lirası üç İngiliz altınını gasb edib kaçdılar Kirkor çocuk bunların harekâtına iştirâk etmiyor idi anlıyorum ki bunlar bir plan tertîb etmişler beni ta'kîb etmişler o gün boş hâneye girdiğimi görmüşler bana karşı bu yolda bir muâmelede bulundular hattâ yanıma geldikleri zamân senedi imzâ' etmekle berâber kerîmeni dahi Kirkor'a vereceksin diyorlar idi işte hakikat-ı hâl bu sûretle cereyân etmiştir ve ben utandığımdan hiçbir kimseye ma'lûmât vermedim bil'âhire Simon ile Kuryan'a bir cûrm isnâd etmişler Harbiyye Nezâretine ma'lûmât vermişler ve bu hâli bahâne bilmişler bil'âhire muzibin biri zâbitaya mürâcaatla bana ve onlara isnâd-ı cûrm etmiş zâbita tarafından celb edildim hakikatı orada söyledim Simon ile Kuryan zâbitaya mürâcaat keyfiyyetini de bahâne bilerek işte ol-zamân bana Kirkor'un fi'l-i şeni' mes'elesini isnâd etdiler bu da'vâları bilâ-delîl olduğu gibi ben de kendi da'vâmı da isbât edecek elde bir delîlim olmadığı cihetle hukuk-ı şahsiyye da'vâmı ta'kîb etmeyeceğim

Sen Kirkor'un vâlidesine adam göndererek da'vâlarından ferâgat etmeleri için kendilerine para teklîfinde bulunmuşsun öyle mi

Ben kat'iyyen böyle bir teklîfâtta bulunmadım ancak bir gün ahhâbımdan(?) Kirkor bana mürâcaatla sana böyle bir şey' isnâd

olunuyor sen bu çocuğa bir iyilik et de senin nâmusuna hâlel gelmesin dedi ben de kendisine def'-i belâ için ben bir şey yapamam ancak çocuk zâten Bağçecik mektebinde tahsilde imiş isterler ise çocuğun iki senelik ücretini vereyim gidib tahsîl etsin demiş idim muahharen Kirkor Efendi bana mürâcaat ederek çocuğun vâlidesi kırk elli lira istiyor dedi ve ben de bu teklîfâtı redd ederek çocuğu dahi mektebe göndermedim işte cereyân-ı hâl bundan ibâretidir

İşbu ifâdeni imzâ' ediniz

Edeyim

(İmza)

Şâhid olarak celb olunan Kumkapı'da Hisardibi'nde 53 numrolu hânede mukîm Gedikpaşa Ermeni Mektebi Müdîri otuz iki yaşında Nerses Efendi veled Parsih'in tarafeyne bir gûnâ adâvet ve mûnâsebeti olmadığı bi-s-suâl anlaşılmağla maa-l-kasem ber-vech-i zîr ifâdesidir / 10 Mart 331

Mardiros Efendi Kirkor çocuğa cebren fi'l-i şenî' icrâ etmiş Kirkor ve Simon ve Kuryan da Mardiros'u darb ve tehdît ve parasını ahz ve sirkat etmişler bu bâbda ma'lûmât ve meşhûdâtınız neden ibâretdir

Ben dâimâ Galata'da bulunurum bir gün Mardiros Efendi beni Havyar Hânı'na çağırıp orada bir kadının kendisine musallat olub oğlu Kirkor'a gûyâ fi'l-i şenî' icrâ etmiş olduğundan bahisle oğlunun bir iki sene mektebde tahsîl etdirilmesini teklîf etmekde bulunduğunu söyledi ve suâlîm üzerine böyle bir şeyin aslı olmadığını tekrârla berâber ortadan dedi kodu kalsın eğer böyle bir maksadla beni çocuğa bakdırmak istiyorlarsa def'-i belâ için ve mahzâ bir hayr işlemek için bir iki sene tahsîline bakayım dedi ve da'vâ etmeyib de böyle kendisine musallat olmalarının sebebini bilemediğini söyledi ben iktizâ' eden sözleri söyledim bu kadının bir çocuğu da bizim mektebde kadını tanırdım şuna söyle bir iyilik bekliyorsan bir iki sene def'-i belâ için çocuğu okutayım dedi bunun üzerine bir gün mektebe çocuğunun mekteb aylığını vermek için gelen Kirkor'un vâlidesine bu işi sordum bağırıp çağırmağa başladı mâ-dâm ki oğlumun nâmûsu lekelenmiştir bu leke üzerinden kalkmak için dört beş sene oğlumu Amerika'ya gönderib orada tahsîl etdirmeli demeğe başladı ben kendisine neden da'vâ etmediğini sordum evet edeceğim daha iyice işi araştırıyorum dedi benim bildiklerim bunlardır kendilerinden bu kadar bir şey işitdim ve şu

sözlerinden çocuğa fi'l-i şenî' icrâ' edildiğine dâir hiçbir şey anlayamadım bu bâbda ma'lûmât ve meşhûdâtım bundan ibâretdir başka bir şey bilmiyorum.

Tahkikat-ı ibtidâiyyede Simon ile Kuryan Telliyan Mardiros'u ve Kirkor'u boş hânede pantolonları açık olarak görüb Mardiros'a iki tokad vurduklarını ve Mardiros'un ricâsı üzerine bırakıp gittiklerini beyân etdiler demişsiniz bunu kim beyân etdi

Mardiros Efendi kadın için böyle söylüyor dedi fakat aslı olmadığını söyledi

İfadeni imzâ' et

Edeyim

(İmza)

----- ۞ ----- ۞ -----

Şâhid olarak celb olunan Makri Karyesi'nde Cevizlik'de on bir numrolu hânede sâkin ve mahall-i mezkûrda bakkal Vanlı altmış yaşlarında ve tarafeyne bir günâ karâbet ve münâsebeti olmadığını beyân eden Artin veled Agob Efendi'nin ba'de-t-tahlif ifâdesidir 10 Mart 331

Mardiros Efendi Kirkor'a fi'l-i şenî' icrâ' eylemiş ve Kirkor ve Simon Kuryan dahi Mardiros Efendi'yi darb ve tehdid ile parasını sirkat eylemişler bu bâbdaki ma'lûmâtınız nedir?

Ben Hınçakyan cem'iyetinin merkez a'zâsındanım geçen sene Kânûn-ı sânînin dokuzuncu günü idi Kirkor çocuğun vâlidesi bir arzuhal ile cem'iyetimize mürâcaat etdi arzuhâliyle şifâhen vukû' bulan beyân-nâmesinde mahdûmu Kirkor'un cebren ırzına geçmiş olan Mardiros Telliyan'dan şikâyet ediyor idi bunun cem'iyet a'zâsında bekası câiz olamayacağını bahs etdi ve çocuğunu celb eyledik çocuk ibtidâ' Telliyan kendi hânesinde cebren ırza geçtiğini ve bil'âhire kendisini İncirdibi'ndeki hânesine da'vet ettiğini bunun üzerine kendisi Simon'a ma'lûmât verdiğini ve da'vet ettiği gün kendisi o hâneye giderek Simon ile Kuryan da geldiklerini ber-tafsîl hikâye etdi yine o gün Telliyan bize mürâcaat ederek cem'iyetimiz mensûbîninden Simon ile Kuryan bir gün İncirdibi'ndeki boş hâneme gelerek yirmi yedi Osmanlı lirasıyla üç İngiliz lirası gasb etdiklerini ve kendisine bir çocuğa gûyâ fi'l-i şenî' icrâ' ettiğime dâir bana iftirâda bulunuyorlar dedi bunun üzerine biz gayr-i resmî tahkikata başladık Simon ile Kuryan'ı aradık Harbiyye

Nezâretine götürülmüş olduğunu anladık sebebi de Telliyan kendilerini Ermeni askerlerinin firârlarını teshîl ediyormuş yolunda cihet-i askeriyyeye ihbârâtda bulunmuş bil'âhire Kirkor çocuğun vâlidisini celb etdik bu kadın Telliyan oğluma Amerika'daki mektebde beş sene tahsîl edecek ve masrafını verecek olur ise ben da'vâmdan ferâgat ederim dedi Telliyan'ı celb etdik ben böyle bir şey yapmamakla berâber çocuğun Bağçecik mektebinde tahsîl etmesi için kırk elli lira kadar vereyim dedi bunun üzerine ben kendisine mâ-dâm ki Simon ve Kuryan senin parayı gasb etmişler ne için gidib zâbitaya ma'lûmât vermedin yolunda sözler söyledim ve sıkıştırdım bunun üzerine kendisi zâbitaya ma'lûmât vermediğini Simon ile Kuryan'ın kendisi gidib cihet-i askeriyyeye ma'lûmât vermediğini söylemekle berâber farz ediniz ki Kirkor çocuğa taarruzda bulunmuşsam bunun için çocuğun Amerika mektebinde tahsîli için beş yüz bin lira verilir mi dedi işte ben bu sözlerinden Telliyan'ın isnâd edilen cürmü yapmış olduğuna kâni' oluyorum bunun üzerine tarafeyn uyuşamadı ben bunun üzerine Polis Müdîriyyetine mürâcaatla böyle bir mes'ele vardır îcâbına bakınız diye ihbârâtda bulundum bunun üzerine zâbita tahkikata başladı bil'âhire Telliyan'ın birâderi İstapan bana mürâcaatla Telliyan da'vâdan ferâgat etmek üzere çocuğun vâlidisine doksan lira vereceğini ve kendi kîsesinden dahi otuz lira kadar bir para vereceğini söyledi ben Kirkor'un vâlidisini çağırdım o da bana Telliyan'dan da'vâ etmeyeceğine dâir bir sened verib yüz lira kadar bir para aldığını söyledi da'vâdan ferâgat ettiğini söyledi Telliyan bize mürâcaat ettiği zamân Simon ile Kuryan'ın yalnız üzerindeki parayı gasb ettiğini ve darb olunduğuna dâir bir şey söylemedi Simon ile Kuryan Telliyan'ın iddiâsı vechle parasını gasb etmediklerini ve ancak Telliyan'ın Kirkor çocuğa fi'l-i şenî' icrâ' etmek üzere iken kendileri müşâhede ettiklerini söylediler işte benim ma'lûmât ve meşhûdâtım bundan ibâretidir

İşbu ifâdeni imzâ' eder misin?

Edeyim

Müstantik
(İmza)

Kâtib
(İmza)

----- ----- -----

Şâhid olarak celb olunan Feriköy'ünde Kuyulubağ'da 2 numrolu hânede mukîm Çakmakçılar Yokuşu'nda Sebuhyan Hânı'nda 19 numrolu yazı-hânede iplik tüccârı otuz yedi yaşında Samuel Tomacyan Efendi veled Avadis'in tarafeyne bir gûnâ adâvet ve münâsebeti olmadığı bi-s-suâl anlaşılmağla maa-l-kasem ifâdesidir / 11 Mart 331

Mardiros Kirkor çocuğa fi'l-i şenî' icrâ' etmiş Kirkor ve Simon ve Kuryan da Mardiros'u darb ve akçesini ahz ü sirkat ve tehdîd eylemişler bu bâbda ma'lûmât ve meşhûdâtın neden ibâretidir?

Vak'anın sûret-i cereyânına dâir bir gûnâ meşhûdâtım yokdur tarafeynin yek-dîgerine isnâd etdiği şu keyfiyyetleri tahrîren Hınçakyan Fırkasına ihbâr etmişlerdi fırkaca talepleri vechle işin tahkikine tevessül olundu Gedikpaşa yanında mekteb kurbındaki misâfir-hâneye çağırıp bunlardan işi suâl etdik her birisi inkâr etdiler Simon ve Kuryan'ın asker kaçırdığı da ihbâr olunmuşdu kendileri böyle bir şeyde bulunmadıklarını beyân etmekle berâber bu işin Mardiros tarafından kendisine isnâd olduğunu söylüyorlardı Mardiros ise böyle bir şeyde bulunmadığını beyân ediyordu işi defaâtla suâl etdik Mardiros'dan para alındığını kanaât hâsıl edemedik zîrâ hiç biri böyle bir şeyin tarafından vukuuna yanaşmıyordu yalnız Kirkor'un dükkânına bir gün Mardiros gelib fes kalıblatarak bununla fesi evine yollayıb çocuk fesi eve getirdiğinde buna fi'l-i şenî' icrâ' etmiş olduğu ve sonra da kilîsada bunu tekrâr çağırıp nihâyet boş eve gitmek isteyib bu da işi Simon'a söyleyib o sûretle bu eve dâhil oldukda her ikisinin önleri açık iken Simon ve Kuryan tarafından yakalandığı beyân ve ısrâr edilerek Kirkor'un annesi de bu minvâl üzre şikâyetde bulunarak tekrâr tekrâr işi Mardiros'dan suâlimizde artık işi ne kurcalayıb duruyorsunuz bir işdir oldu bir b... yedim işi kapatınız tarzında ve çocuğa tarafından fi'lin vukuunu ikrâr ve itirâf eyledi ve sonra çocuğun vâlidesine elli altmış lira kadar bir para vererek bu işi kapatmalarını teklîf etdi hâl-bu-ki çocuğun vâlidesi yüz lira istiyordu vermedikleri hâlde zâten iş zâbitaya düşüb tahkik olunmakda idüğünden da'vâ edeceklerini beyân etdiğini haber verdim Mardiros yüz lira vermeğe râzî oldu ve hattâ paraları alıb yazı-hâneye geldi ben o sırada zâbitada işim vardı oraya gidib avdetimde kadının çantasına paraları yerleştirdiğini gördüm bu sûretle işi kapatmak istediler ve hattâ mahkemeden da'vet vukuundan sonra Telliyan Mardiros'u bana işin tarafeynce kapanmış olduğundan bahsle sakın olmaya ki aleyhimde bir söz söylersin de mes'ûl olurum vechle ricâda bulunub şu hakikatı söylememekliğim ricâ olundu ise de mâ-dâm ki şâhid olarak geldim yemîn etdim işin hakîkatını size olduğu gibi beyâna mecbûrum işte benim ma'lûmât ve meşhûdâtım bundan ibâretidir.

İfâdeni imzâ' et

Edeyim

Samuel Tomacan

(İmza)

----- ----- -----

Şâhid olarak celb olunan Beyoğlu'nda Ağa Câmisinde Ağa Sokağı'nda 24 numrolu hânede müste'ciren mukîm Çakmakçılar Yokuşu'nda Sebuhyan Hânî'nda matbaa musahhihi kırk altı yaşında Agob Efendi Avadis'in tarafeyne bir gûnâ adâvet ve münâsebeti olmadığı bi-s-suâl anlaşılmağla maa-l-kasem ifâdesidir / 11 Mart 331

Mardiros Kirkor'a cebren fi'l-i şenî' icrâ' etmiş Kirkor ve Simon ve Kuryan da Mardiros'u darb ve akçesini ahz ü sirkat ve tehdîd eylemişler ma'lûmât ve meşhûdâtın neden ibâretidir?

Bu iş olduğu zamân berâber değildik bi-t-tab' bir şey görmedik ancak Kirkor'un annesi ve sâirleri mensûb bulunduğumuz Hınçakyan Fırkasına ihbâr etmişler tahkikine tevessül olunmuşdu ben de esnâ-yı tahkikte bulundum Simon ve Kuryan ve Kirkor Mardiros'un Kirkor'u boş eve götürüb yapacağı sırada tuttuklarını söylüyorlardı Mardiros'un iddiâ ettiği para sirkatını kabûl etmiyorlardı bunu bu hâlde bulunca kendileri polise ihbâr etmek isteyib hâl-bu-ki pek çok yalvarmasından polise haber vermediklerini ve haber verecek olurlarsa belki bir yerine iner diye korktuklarını söylediler biz bunları barışdırmak istiyorduk Kirkor'un anası ise oğlunu beş sene Amerika'da tahsîl ettirmek üzere barışacağını söylüyordu Mardiros'a söyledik ben senede Amerika'da bu çocuğun tahsîli için yüz lira vermiş olsam beş senede beş yüz iki yüz lira senevî versem bin lira eder farz edelim ki bir insân böyle bir iş yapmış olsa bin lira mı verir dedi ben de orası bize âid değil sizin bileceğiniz şeydir dedim benim ma'lûmâtım bu kadardır sonra Samuel Tomayan Efendi'den işitdim ki Mardiros Kirkor'un annesine yüz lira para vermiş fakat ben görmedim benim ma'lûmât ve meşhûdâtım bundan ibâretidir.

Mardiros bir işdir oldu bir b..dur yedim kapatıveriniz diye ikrâr etmiş öyle mi?

Ben Mardiros'dan böyle bir söz böyle bir ikrâr işitmedim ve sonra yüz lirayı vermiş olduğunu işiderek kendisinden de bir şey sormadım.

İfâdeni imzâ' et

Edeyim

(İmza)

----- ۞ ----- ۞ -----

Maznûn-ı aleyhimden olub celb olunan Bağçecik'de otelci ve Amerikan Mektebi vekîl-i harcı elli yaşında Bağçecik'de mütevellid orta boylu, düz alınlı elâ gözlü, büyücek burun ve ağızlı, enli ve çukur tıraş çeneli, kumral kaş ve saç ve bıyıklı, buğday benizli Bogos Kuryan veled Karabet'in ifâdesidir / 21 Mart 331

Şimdiye kadar hiç mahkûm ve mahbûs oldun mu okur yazar mısın müteehhil misin?

Şimdiye kadar hiç mahkûm ve mahbûs olmadım okur yazarım müteehhilim çocuğum vardır.

Mardiros Kirkor'a cebren fi'l-i şenî' icrâ' etmiş Simon ve sen ve Kirkor'da merkumu darb ve tehdît ve ma'lûm-ül mikdâr akçesini ahz etmişsiniz nasıl oldu?

Bağçecik'de Amerikan Mektebinde vekîl-i harc bulunduğum için çok def'a İstanbul'a gelir giderim yine kitâb almak için İstanbul'a gelmişdim Teşrîn-i sâninin yirmi yedinci günü sabahleyin Kumkapı'dan Bâyezid'e doğru çıkmakta iken öteden beri tanıdığım Simon'a tesâdüf etdim Simon bana gel şurada bir iş var ta'kîb edelim dedi nedir dedim sizin Bağçecik mektebli Kirkor çocuğu Telliyan nâmında birisi başdan çıkarmış ırzına taarruz ediyor bugün de yine şurada boş hânesine aşırđı ırzına geçecek gel bunlara bir baskın verelim dedi ben bir müddet tereddüden sonra mektebimizin talebesi olmak münâsebetiyle Simon'un teklîfini kabûl etdim ben Telliyan nâmındaki şahsı kat'iyen tanıımıyordum Simon'la berâber İncirdibi'ne gittik Simon bana hâneyi gösterdi işte buraya aşırđı çocuğu dedi ben sokak kapısını itdim kapının iki kanadı birden açıldı şu hâle göre ev ta'mîr edilmekte imiş kapının sürmeleri sürülmeyerek kapanmış itince açıldığını anlıyorum Simon'la kapıdan içeri girdik kimse yok mu diye seslendim merdivene bakdığımda yukardan tanımadığım ve muahharen isminin Telliyan olduğunu öğrendiğim şahsı gördüm yukarı çıktım Simon da arkam sıra gelib Telliyan'ın pantolonu düğmeleri açık idi aynı zamânda Kirkor çocuk da pantolonları çözülmüş donu da açık donsuz bir hâlde ayakça sofada bulunuyordu ben bu hâli görünce Telliyan'ın yüzüne tükürdüm bütün dünya kan ağılıyor sen burada âlemin çocuklarını kandırđı ırzına geçiyorsun dedim ve gözlerim kararmış olduğu için çocuğa da bir tokad vurdum çocuk utandı ağlamağa başladı ben Telliyan'a seni gidib şimdi polise ma'lûmât vereceğim dedim yalvarmağa başladı benim nâmûsumu leke-dâr etmeyiniz uyuşalım size para vereyim yüz lira üç yüz lira vereyim beni bırakınız dedi bunun üzerine nâmûs para ile satılmaz dedim ve cebimden bir kâğıd çıkararak kendi lisânından ben Kirkor çocuğa hânemde fi'l-i şenî' icrâ' ederken Simon'la Kuryan Efendiler geldiler müşâhede etdiler bunu imzâ' etmesini teklîf etdim imtinâ' etdi

bunun üzerine polise ma'lûmât vermek üzere aşağı indiğim zamân Kirkor'la Simon Telliyan bayıldı dediler ben de çıkıp bakdığım da hakikaten Telliyan sersemlemiş müteessir olmuş gördüm bunun üzerine polise ma'lûmât vermeğe lüzûm görmedim Simon'la Kirkor'u alıp dışarı çıkdım gidib vâlidesine ma'lûmât verdim ben sonra bırakıp Bağçecik'e avdet etdim Bağçecik'e gitmezden evveli beş altı gün sonra Simon'la ikimizi Sultanahmed Ahz-ı Asker Şubesine celb etdiler bizi oradaki me'mûrîn-i askeriyye siz ordunun içerisinde gayr-i Müslim askerlerin firârına delâlet ediyormuşsunuz dediler biz tabîi adem-i ma'lûmât beyân etmekle berâber Telliyan ile Kirkor mes'elesini der-miyân etdik bizi salıverdiler başka bir muâmele yapmadılar onun üzerine ben Bağçecik'e gittim şimdi da'vet etmişsiniz kalkdım geldim biz kat'iyyen Mardiros'u darb etmedik ve bir parasını bile almadık tehdît dahi edib sened imzâlatmak dahi istemedik yalnız o bize para vereceğini söyledi biz teklîfini kat'iyyen kabûl etmedik işte mes'ele bundan ibâretidir.

Simon Kirkor'un Mardiros Telliyan ırzına geçeceğini nereden haber almış ve Kirkor kendisine neler söylemiş?

Simon bana Kirkor'u Mardiros Telliyan'la konuştuğunu ve Telliyan'ın bunun peşinde dolaşdığını görüb şübhelendiğini ve Kirkor'dan suâlinde kendisine Telliyan'ın ırzına geçmek üzere para teklîf ettiğini söylediğini ve o günde yine bunun boş eve gitdiğini görüb gözlemek üzere gitmek istediğini beyân ve benim de berâber gelmekliğimi teklîf ve ısrâr etmesiyle birlikde gitmişdim

Simon sana Mardiros'un çocuğun ırzına geçdiğini de haber aldığını söyledi mi?

Hayır öyle bir şey söylemedi Mardiros'un çocuğun ırzına geçdiğini haber aldığını anlatmadı fakat sonra Kirkor çocuk annesinin yanında bize anlatmışdı bir gün Mardiros Telliyan fesci dükkânlarına gelmiş fes kalıblatmış bununla hânesine fesi göndermiş hânesinde ırzına geçmiş imiş ben bundan işitdim

İfâdeni imzâ' et

Edeyim

(İmza)

----- ----- -----

Berây-i mütâlaa tebliğ olunur / 21 Mart 331

Merkum Kirkor'un muâyesesini hâvî olup ahîren bir sûreti Tabâbet Dâiresinden irsâl edilmiş olan raporda âsâr-ı cebr ü şiddet olup olmadığına dâir sarâhate tesâdüf edilmeyib fi'l-in vuku' bulub bulmadığına dâir îzâh görülememesine binâen şu cihetin dâire-i mezkûreden istifsârı Mardiros Efendi'nin elli beş yaşında olduğunu söylemesine göre mûmâ-ileyhin dahi fi'l-i mezkûru icrâyâ muktedir olup olamayacağının ve binâen-aleyh Kirkor'un muâyene raporundaki noksâniyyetinden nâşî tekrâr muâyenesi îcâb ettiği takdirde görülecek âsârın Mardiros Efendi'nin ba'de-l-muâyene andan(?) husûle gelebilecek derecede olup olamayacağının Dâire-i Tabâbetce verilecek raporda zikr ve tasrîhi mütâlaasıyla evrâk îade olundu / 22 minh

Kirkor çocuğun muâyenesini hâvî rapor istîzâhı taleb edilmiş husûsâtı mutazammın ve kat'î-l-müfâd bulunmasına nazaran tekrâr istîzâha lüzûm-ı kanûnî görülemeyişi gibi elli beş yaşında olduğunu ifâde eden maznûn-ı aleyhin fi'l-i müddeâ bihi îkâa adîm-ül-iktidâr bulunduğuna dâir bir iddiâsı sebk etmediği gibi kendisinin bir ma'lûliyyeti tahakkuk etmedikçe o sinnde bulunan bir şahsın fi'l-i livâtayı tabîaten îkaa muktedir olamayacağı kazıyyesi de vârid olamayacağı cihetle bu husûs hakkındaki taleb vechile îfâ-yı muâmele olunmasına da lüzûm-ı kanûnî görülememiş olduğundan esâs mâtde hakkında mütâlaaları beyân buyurulmak üzere îâdeten tekrâr tebliğ olunur / 23 Mart 331

Raporda yalnız âsâr-ı cebr ü şiddetin müşâhede edilemediği beyân edilmiş ve şu cihetle merkumun fi'l-i şenîa ma'rûz olup olmadığı tavazzuh etmediğinden mütâlaa-i sâbıka vech ile îfâ-yı muâmele buyrulması zımında îade olunur / 24 minh

Başmuâvin
(İmza-Mühür)

----- ✎ ----- ✎ -----

Vukû' bulan istîzâha Etibbâ Dâiresinden ber-tafsîl cevâb verilmiş olmasından tekrâr tebliğ olunur / 4 Nisan 331

(İmza-Mühür)

İşbu evrâk-ı tahkikiyye mütâlaa ve tedkik olundu Kirkor çocuğa fi'l-i şenî' icrâ' ettiği beyân edilen Mardiros Efendi ve Mardiros Efendi'yi darb ve tehdîd ile mikdâr-ı ma'lûm meblağ, ahz etdikleri ihbâr olunan Simon ve Kirkor ve Kuryan haklarında sebk eden taleb üzerine icrâ' kılınan tahkikat-ı istintakiyye netîcesinde merkumûndan Mardiros'un fi'l-i şenî'e ve diğerlerin darb ve tehdîd sûretiyle parasını ahza mücâseretleri hakkında medâr-ı muhâkeme delîl-i kanûnî ve ihbâr olmadığından Usûl-i Muhâkemât-ı Cezâiyye Kanûnunun yüz yirmi üçüncü mâtddesine tevfikân men'-i muhâkemelerine karar îtâsı taleb ve iddiâ olunur / 7 Nisan 331

Başmuâvin
(İmza-Mühür)

İşbu iddiâ-nâme mütâlaa kılındı Kirkor çocuğa fi'l-i şenî' icrâ' eylediği iddiâsıyla maznûn-ı aleyh olub evsâf-ı lâzimesi mazbût ve gayr-i mevkuf Mardiros Efendi ve Mardiros Efendi'yi darb ve tehdîd ile akçesini ahz eylemelerinden kezâlik maznûn-ı aleyhimâ olan merkum Kirkor çocuk ve Simon ve Kuryan haklarında icrâ' kılınan tahkikat-ı istintâkiyye netîcesinde maznûn-ı aleyhimânın fi'l-i mezkûra mücâseretlerine dâir bir gûnâ delîl ve emâreye dest-res olunamadığından Usûl-i Muhâkemât-ı Cezâiyye Kanûnunun yüz yirmi üçüncü mâddesi mücibince men'-i muhâkemelerine ve seksen guruş harc-ı istintâkın Kirkor çocukdan tahsîline karâr verildi / 8 Nisan 331

Mühür (İstanbul Bidâyet Mahkemesi Müstantikliği)
Tasdik olundu /minh (İmza)

Vurûdu / 9 minh

----- ----- -----

Zabt Varakası

Bir mes'eleden dolayı kısm-ı siyâsî me'mûrlarından Arşavir Efendi'ye verilmek üzere metn-i zabta muharrer yedi adet "II" işâretli ve iki adet çeçekli(?) lira-yı Osmânî mûmâ-ileyhin sağ pantolonun cebinden çıkarılmış olduğunu aynen müşâhede eylemiş olduğumuzu mübeyyin işbu zabt varakası tanzîm ve taht-ı imzâya alındı / 14 Haziran 331

Gedikpaşa Mukayyidi
(İmza)

Kısm-ı Siyâsî Me'mûru
Hidâyet

Gedikpaşa Muâvini
(İmza)

Bu dahi
(İmza)

Bu dahi
(İmza)

Gedikpaşa Me'mûrlarından
817 Vehbî

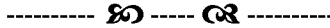
----- ----- -----

Bâyezid
Gedikpaşa Mevki'i Muâvinliği
Aded
1
512

Bâyezid Merkez Komiserliğine

Mes'ele-i ma'lûmeden dolayı Telliyan Efendi'nin hânesinde ittihâz edilen tedâbir netîcesinde ve cûm-i meşhûd hâlinde der-dest olunan Beyoğlu Kısım-ı Siyâsî me'mûrlarından Arşavir Efendi'nin hîn-i der-destinde üzerinden müsâdere edilen birisi Simidfesson diğeri Villi sistemde olmak üzere iki adet tabanca ve mezkûr tabancalara âid şarjör derûnunda ve açıkda on iki adet memlû fişenk refâkatimizde bulunan kısım-ı mezkûr me'mûrlarından Hidâyet Efendi'ye teslîmen gönderilib kezâ üzerinin taharrisinde zuhûr eden ve ol-bâbdaki zabt varakasında nişân ve alâmetleri muharrer bulunan dokuz adet Osmânî lirasıyla elde edilen evrâk-ı husûsiyyesi mûmzâ bir zarfa mevdûan ve me'mûra teslîmen ve kendisi mevcûden irsâl ve i'zâm kılındı efendim / 14 Haziran 331

Gedikpaşa Muâvini
Ahmed Hamdi

Zabt Varakası

Gedikpaşa'da Bostanali Mahallesi'nin kilîsa câddesinde kâin 24 numrolu hânede mutasarrıfen sâkin tüccârdan Telliyan Efendi'yi Kafkasya Ermeni Komitesine i'tâ-yı iânâtında bulunduğundan dolayı mûmâ-ileyh ve emsâli haklarında gûyâ kendisine havâle edilmiş bir liste olub tahkikat icrâ' edeceğini ve mes'eleyi bi-n-netîce resme koyduğu takdîrde işin vehâmet kesb ederek belkide i'dâmını mûcib olabileceğini makam-ı tehdîdde beyân ederek kendisiyle mevcûd olan muârefelerine binâen her hâlde işin önünü almak lâzım geleceğini ve buna ise bi-z-zât kendi tavassut ederek îcâb edenlerle görüşdükdüden sonra bunun neye mutevakkıf olacağını anlayıp iki gün sonra gelib anlatabileceklerini ve bu da bi-t-tab' para ile mümkün olub avdetine kadar tedârükâtda bulunmasını tenbîh ederek gitmiş olan Polis Müdüriyyet-i Umûmiyyesi Kısım-ı Siyâsî me'mûrlarından Arşavir Efendi'nin ber-mûcib-i tafsîlât avdetini müteâkıb mûmâ-ileyh Telliyan Efendi'nin vukû' bulan mürâcaatı üzerine telakkî kılınan emre ittibâ-en şehir-i hâl-i Rûmînin on üçüncü Cum'a ertesi günü akşamı zevâlî sâat beş karârlarında mezkûr hâneye zîrde vazîr-ül imzâ' me'mûrîn refâkatıyla gidilerek üst kat odalardan birinde oturulub orada işâret konulan diğerk zabt varakalarında muharrer olduğu veçhle yedisi nişânlı ve ikisi nişânsız olarak dokuz adet Osmânî lirası gelecek olan Arşavir Efendi'ye verilmek üzere Telliyan Efendi'ye verilip o

gece zevâlî sâat on ikiye kadar intizârda bulunulmuşsa da gelmediğinden nâşî çıkılıb ferdâsı Pazar günü sabâhleyin sâat dokuz buçukda tekrâr zikr olunan hâneye gidilib tahmînen bir sâat intizârdan sonra gelmiş olan Arşavir Efendi hâne sâhibi Telliyan Efendi tarafından alt katda ve kapıdan içeriye girilişe nazaran sol cihetde bulunan odaya kabûl edilerek içeri girib kapıyı kısmen kapadıktan sonra cümlemiz aşağı inerek kapı önünde aralıktan ber-vech-i âtî muhâverelerini istimâ' eyledik şöyle ki: Oda kapısına gelindikte cümle kapısı cihetinde Sivil Me'mûr Hidâyet ve matbah cihetinde muâvin Ahmed Hamdi Efendi ve Hidâyet Efendi'nin arka cihetinde Polis Me'mûru Vehbî Efendi bulunduğumuz hâlde Hidâyet Efendi ibtidâkî başlayan muhâverelerinden işin önü alınabilmesi ancak bin liraya mütevakıf olduğunu Arşavir'in beyân edib Telliyan Efendi'nin de bunun iki yüz lira ile bitirilmesini ve Arşavir ise nihâyet iki yüz elli liraya râzî olması üzerine Telliyan Efendi'nin o gün için ancak otuz lira verilip mütebâkisini üç beş gün sonra te'diye edeceğini söyleyib diğerinin de muvâfakatı üzerine yanında bulunan dokuz lirayı verib üst tarafını yukarıdan getirmek üzere dışarı çıkıb bunu müteâkib içeri girib Arşavir Efendi'yi der-dest ederek üzerinde bulunan iki aded tabancasını müsâdere etdikleri Hamdi Efendi muhâverenin yalnız Arşavir Efendi'nin bin lira lafı edib sonra iki yüz elli liraya râzî olduğunu ve ale-l-hesâb o gün Telliyan Efendi tarafından otuz lira verebilip mütebâkisini dört beş gün sonra vereceğini söyleyib nezdinde olan dokuz lira yüksek sesle ta'dâd ettiğini işidib üst tarafını yukardan getirmek üzere dışarı çıkdıktan sonra içeri girerek sâlif-üz-zikr mûmâ-ileyh Arşavir Efendi'yi der-dest ettiklerini Vehbî Efendi dahi yalnız dokuz liranın ta'dâd olunarak verilip üst tarafının yukarıdan getirileceğini işidib ba'de der-dest ile karagola getirildikte mezkûr işâretli liralardan üzerinden veyâ pantolu cebinden çıktığını mübeyyin işbu zabt varakası bi-t-tanzîm ve ba'de-l-kırâe taht-ı imzâya alındı. / 14 Haziran 331

Gedikpaşa'da Bostanali Mahallesi'nde
Kilîsa câddesinde 24 numrolu hânede
mutasarrıfen sâkin kepek tüccârlarından
Telliyan Mardiros

(İmza)

Bâyezid Merkezi Polis memurlarından

817

Vehbî

Müdiriyyet-i Umûmiyye Kısım-ı Siyâsî me'mûrlarından

Hidâyet

Bâyezid Merkezine merbût Gedikpaşa

Mevki'i Muâvini

Ahmed Hamdi

----- ----- -----

Zabt Varakası

Şehr-i hâl-i Rûmînin on dördüncü Pazar günü zevâlî sâat bir buçuk karârlarında görülen lüzûm-ı resmîye mebnî Beyoğlu'nda Feridiye'de Eğri Sokak'da yorgancının üzerinde hânenin bir odasında ikamet eden Müdîriyyet-i Umûmiyye Kısım-ı Siyâsî me'mûrlarından Nişan Efendi'nin odası taharrî edilmişse de bir şey zuhûr etmeyib avdetde ve esnâ-yı râhde mûmâ-ileyhe Tarlabası Câddesi'nde tesâdüf olunarak der-dest edilib Taksim Merkezine getirilerek üzerinin dahi icrâ' edilen taharrîsinde zuhûr eden ba'zı husûsî evrâkı bir zarf derûnuna konularak üzeri imzâ' edildikten sonra ahz edilib Müdîriyyet-i Umûmiyye tarafından kendisine verilip hânesinde bulunduğunu söylediği revolveri dahi bi-l-vâsita getirtirilerek aded fişengiyle maan müsâdere olunub merkeze getirildiğini mübeyyin işbu zabt varakası bi-t-tanzîm ve hâzirûna kırâat olunarak imzâ' edildi. / 14 Haziran 331

Müdîriyyet-i Umûmiyye
Kısım-ı Siyâsî me'mûrlarından
Hidâyet

Merkez-i mezkûr mürettebâtından
817
Vehbî

Bâyezid Merkezi Muâvinlerinden
Ahmed Hamdi

----- ----- -----

Zabt Varakası

İşbu bin üç yüz otuz bir senesi Haziranının on dördüncü günü zevâlî sâat bir karârlarında görülen lüzûm-ı resmîye mebnî Müdîriyyet-i Umûmiyye Kısım-ı Siyâsî me'mûrlarından Arşavir Efendi'nin ikamet eylediği Beyoğlu'nda Tarlabası Câddesi'nde 124 numrolu Madam Kleopatra Apartmanının üst katındaki odasında icrâ' kılınan taharriyyâtımızda kendisine bavulunun derûnunda bir kıt'a el ile işlenmiş "Ermenistan" tablosu ile muhâberât-ı husûsiyyesine dâir ba'zı evrâk ve mekâtib ve karpostal ve üç cild eczâsız biri [Vank] diğeri [Şadaktar] bir diğeri Ani nâm Ermeni şehrinin bozulmasına dâir yazılmış olan kitâblarla bir aded [E M R A S Y] harfli tamga ve siyah kablî bir evrâk portmeni ile bir aded muhtıra ve on bir aded hiç yazılmamış ufak muhtıra defteri ve bir kutu derûnunda lâstik hurûfâtı hâvî müretteb yazılar ve sâire zuhûr ederek ahz edilerek merkeze getirilmiş olduğunu mübeyyin işbu zabt

varakası bi-t-tanzîm ve hâzirûna ba'de-l-kırâe taht-ı imzâya alındı. / 14 Haziran
1331

Müdîriyyet-i Umûmiyye
Kısm-ı Siyâsî me'mûrlarından
Hidâyet

Merkez-i mezkûr mürettebâtından
817
Vehbî

Bâyezid Merkezi Muâvinlerinden
Ahmed Hamdi

----- ----- -----

Beyoğlu'nda Tarlabası'nda, câdde üzerinde 124 numrolu hânede üçüncü katda müste'ciren ikametle Kısım-ı Siyâsî İkinci me'mûrlarından yirmi yedi yaşlarında Yozgad'ın Boğazlıyan kazâsından orta boylu sarışın beniz (uzunca çehre) kumral saç ve kaşlı, sakalı ve bıyığı matrûş, siyah redinkot, beyaz yelek, lacivert ve beyaz çizgili pantolon iksâ' eden sivrice burunlu Yasi oğlu Arşavir Efendi'nin zabt olunun ifâdesidir / 14 Haziran 331

Ne vaktten beri Kısım-ı Siyâsî me'mûriyyetlerinde bulunuyorsunuz ve kaç guruş maâş alıyorsunuz.

İki seneden beri bu me'mûriyyetdeyim, mâhiyye on beş lira maâşım vardır.

Der-saâdet'te efrâd-ı âileniz var mıdır, var ise kimlerden ve kaç nüfûsdan ibâretdir.

Âilem memleketdedir, Der-saâdet'de yalnız bulunuyorum

İkamet etmekte olduğunuz hâneye kaç lira icâr veriyorsunuz.

Bir buçuk lira veriyorum

Nerelerde ve hangi mekteplerde tahsîl gördünüz ve bu âna kadar ne gibi me'mûriyyet veyâ sıfâtla iştigâl ettiniz.

Kayseri'de Talas Amerikan Mektebi'nde, Burusa Dâr-ül-haririnde tahsîl etdim. Bir müddet Mısır'da Ermeni Mektebi'nde İngilizce muallimliğinde bulundum, bir Meşrûtiyyetden sonra Ermeni Hınçak Komitesine dâhil olarak dört sene kadar komiteye hizmet etdim bil'âhire isti'fâ' ederek Mısır'a gidib mârr-üz-zikr muallim oldum.

İkamet etmekte olduğunuz hâne veyâ odada senden başka daha kimler vardır.

Taht-ı isticârımda bulunan odada yalnız bir bende-niz varım.

Haziranın on birinci Pencşenbih günü akşamı ya'nî Cum'a gecesi zevâfî sâat on râddelerinde Gedikpaşa'da Neviye Câddesi'nde bilâ numrolu dakik tüccârından Mardiros Telliyan Efendi'nin hânesine gitmişsiniz; oraya ne maksadla gittiniz.

Bende-niz mûmâ-ileyhi bir oğlan mes'elesinden dolayı tanıyor idim, mezkûr Pencşenbih günü bende-nizi gördü ve mühimm bir mes'eleden dolayı benimle görüşmek istediğini beyân ve bende-nizi hânesine da'vet eyledi, bende-niz de Cum'a gecesi vasatî sâat dokuz buçuk, on râddelerinde mûmâ-ileyhin hânesine gitdim mûmâ-ileyh mâ-dâm ki siz mühimm bir me'mûriyyette bulunuyorsunuz bende sizinle görüşmeyi ârzû eder ve kendimce pek mühimm add ederim diyerek mukaddime

yapdıktan sonra bende-nizle gâyet mühimm bir mes'eleden dolayı arız ve amîk görüşmek istediğini ve fakat vaktin adem-i müsâadesine mebnî Cum'a ertesi günü herhâlde hânesine gelmekliğini söyledi, ben de kabûl ederek ayrıldım. Cum'a ertesi günü gelemedim, bugün vasatî sâat on râddelerinde yine mûmâ-ileyhin hânesine geldim beni kemâl-i samîmiyyetle hânesine kabûl etdi. Ve hükûmetce komitelerden müsâdere olunan evrâk miyânında ihtimâl ki benim de evrâkım zuhûr eder ise, çünkü komitelerle aram iyi olmadığı için bana bir düşmanlık yapmalarından korkuyorum ricâ ederim şu evrâkı tedkik ediniz. Şâyed benim bir kâğıdım zuhûr ederse bana haber veriniz ve beni muhâfaza ediniz belki bir fenâlık gelir dedi, bende-niz de mes'eleyi bütün uryânlığıyla

Devâm ediniz

Hükûmete arz etmek üzere bu mes'elenin bin liradan aşağı hall edilemeyeceğini söyledim. Mûmâ-ileyhin ricâ ve istirhâmı üzerine nihâyet iki yüz elli liraya ârzûsunu is'âf edeceğimi ve kendisini kurtaracağımı söyledim, mûmâ-ileyh üç dört gün sonra tekrâr görüşmek ve mütebâkî iki yüz kırk bir lirasını dahi o vakt vermek üzere bende-nize ale-l-hesâb dokuz Osmânî lirası verdi, ben de paraları elime aldığım bu esnâda bir sivil ve müteâkiben bir resmî me'mûr odadan içeriye girib üzerimi taharrî etdiklerinde, üzerimde buldukları lorur(?) ve fişenglerimle evrâkları aldılar ise de paralar elimde bulunduğu için göremediler ve beni alib Gedikpaşa Karakolu'na götürdüler, fakat esnâ-yi râhde elimde tutmakta olduğum dokuz lirayı pantolonumun cebine koymuş olduğumdan bu paraları tekrâr üzerimin taharrîsinde cebimden çıkardılar.

Pencşenbih günü Telliyan Efendi'yi nerede gördünüz ve bu esnâda sizi diğer kimseler gördü mü.

Yevm-i mezkûrda sâat zevâlî beş buçuk râddelerinde Tavukpazarı'nda fıskiyeli kahve-hâneye gidib mezkûr kahve-hâne müste'ciri bacanağım(?) Gabril'den memleketden mektûb gelib gelmediğini suâl etdim gelmedi cevâbını alınca kahvede oturmayarak doğruca Çenberlitaş karşısında köşe başında ismini bilemediğim bir tatlıcıya girdim

Devâm ediniz.

orada bir dondurma yedikden ve bir iki ayran içdikden sonra (Dondurma vişneli veyâ kaysılı idi) bir gezinti yapmak maksadıyla tramvay câddesini ta'kiben ve câddenin sol tarafından Bâyezid'e doğru gelmekde iken Gedikpaşa'ya inecek sokağa yakın bir mahalde kabr-istân önlerinde Telliyan Efendi'ye tesâdüf etdim mûmâ-ileyh yalnız idi evvelce söylediğim vechle bende-nizi işte orada hânesine da'vet etdi

Telliyan Efendi ile sâat altıda görüşdüğünüzü ve gece sâat onda hânesine gittiğinizi söylüyorsunuz. Bu arada geçen dört sâat nerelerde ve kimlerin yanında imrâr ettiniz

Telliyan Efendi'den ayrıldıktan sonra Çenberlitaş'ın yanındaki câddeden ve Kism-ı Siyâsî Dâiresi önünden geçerek Eminönü ve köprü ve tünel tarîkleriyle Beyoğlu'na çıktım. Beyoğlu'nda Misi(?) Sokağı'nda Operatör Doktor Zertar Efendi'nin muayene-hânesine gidip doktoru orada bulamadım. Yalnız hizmetçisi ismini bilemediğim şahs orada idi dizimdeki kurşun cerîhasını kendi elimle pansuman yapıp bağladıktan sonra yaya olarak Câdde-i Kebîr ve Yüksek Kaldırım, Karaköy, Köprü, Eminönü câddelerini ta'kiben Sirkeciye geldim, orada Çakır'ın kahvesinin alt tarafındaki kahvenin önünde oturmakta olan Deniz Merkezi Komiserlerinden Mürteza Efendi'yi sivil elbise ile gördüm, kendisiyle konuşmaksızın Bâb-ı Âlî

Devâm ediniz.

ve Divanyolu Câddelerini ta'kiben hiç kimse ile konuşmaksızın ve hiçbir tarafa uğramaksızın Gedikpaşa Karakolu önünden geçerek Telliyan Efendi'nin hânesinin Ermeni Kilîsasî civârında bulunduğunu bildiğim halde sokak ve numrosunu bilemediğimden karakoldan aşağı tarafdaki köşeyi döndüğümde ism ve hüviyetini bilemediğim ve gece olmak hasbiyle eşkâlini dahi ta'rîf edemeyeceğim bir Ermeniye Türkçe olarak hânesini suâl etdim, mûmâ-ileyh de hâneyi irâe etdi, ben de hânenin kapısını vurduğumda Telliyan Efendi'nin küçük kerîmesi kapıyı açdı ve ne istediğimi suâl etdi, ben de kendimi bildirdikten sonra Telliyan Efendi bi-z-zât gelib bende-nizi içeriye aldı ve birinci katda sol kolda bir odaya oturdu. Bundan sonra cereyân eden hâli arz etmiş idim.

Bu mes'elenin sûret-i cereyânından gerek Kism-ı Siyâsî Müdîriyyetini ve gerek efrâddan hiç kimseyi haber-dâr ettin mi idi.

İlk def'a kendisiyle görüştüğümüzde mes'elenin mâhiyyetine vâkıf olduğum için bi-t-tab'i ne Kism-ı Siyâsî Müdîriyyetini ve ne de başkasını haber-dâr etmedim.

Pencşenbih günü akşamı ya'nî Cum'a gecesî Telliyan Efendi ile görüşdüğünüz zamân mûmâ-ileyh size mühimm bir mes'ele söyleyeceğini ifâde ettiği hâlde ne esbâba mebnî böyle mühimm bir mes'eleği anlayıbdâ Cum'a ertesi günü ta'lîk ettiniz.

Epeyce müddet öteden beriden konuştuğundan sonra mühimm bir mes'ele söyleyeceğini ve fakat vakt geç olmasına mebnî Cum'a ertesi günü tekrâr gelmekliğimi söyledi ben her ne kadar ısrâr

Devâm ediniz

etdimse de söylemedi, o hâlde Cum'â ertesi günü ya bir kahvede ve-yâhûd Polis Müdüriyyetine gelib beni görmesini teklîf etdimse de muvâfakat etmedi ve hânesinde görüşmekliğimizin daha münâsib olacağını söylemesi üzerine hânedan ayrıldım.

İfâdeniz okundu doğru ise imzâ' ediniz

Ederim

Arşavir Sahakyan

----- ۞ ----- ۞ -----

Gedikpaşa'da Sarayıçı'nde yirmi dört numrolu hânedə mutasarrifen ikametle Unkapanı'nda 47 numrolu mağazada kepek ve dakik ticâretiyle iştigâl eden tebaa-i Osmâniyye'den, Âsitâneli, 58 yaşlarında, müteehhil Mardiros Telliyan Efendi veled Ohannes'in zabt olunan ifâdesidir/ 14 Haziran 331

Kısm-ı Siyâsî me'mûrlarından Arşavir Efendi'yi ne vaktten beri ve ne sûretle tanıyorsunuz.

Bende-niz bu adamı geçen sene Kânûn-ı evvelinden beri tanım zîrâ bu Arşavir Efendi ile Gedikpaşa'da Sarayıçı'nde bir hânedə sâkin kunduracı Simon Aleksinyan ismindeki şahs ile Hınçak Komitesine mensûbdurlar. O vakt bunlar komite nâmına beni tehdîd ederek otuz lira ile otuz gurus aldılar ve mes'ele Polis Müdüriyyetine aks etdi ve hattâ Simon Efendi sekiz gün kadar taht-ı nezâretde kaldı ise de bu Arşavir Efendi ne yapıb yapıb merkumu kurtarmış idi. İşte kendisini o vaktten beri tanım

Mûmâ-ileyhin Kısm-ı Siyâsî me'mûrlarından olduğunu nereden ve kimden haber aldın.

Merkumun Kısm-ı Siyâsî me'mûrlarından olduğunu el-yevm Kengiri'de nefy edilmiş olan, Çakmakcılar Yokuşu'nda Sebuhyan Hânı'nda 19 numrolu yazı-hânedə komisyonculuk eden Tomacyan'dan haber almış idim

(İmza)

Merkumu Haziranın on birinci Pencşenbih günü görüb hânenize da'vet etdiniz mi, etdiniz ise kendisini nerede görüb da'vet etdiniz.

Bende-niz bu adamın mâhiyyetini zâten arz ettiğim vechle daha evvelden bildiğim için kat'iyen hâneme da'vet etmedim ve etmem yalnız Haziranın on birinci Pencşenbih günü akşamı ya'nî on ikinci Cum'a gecesi vasatî sâat onu on dakika geçerek hânemizin kapısı vuruldu, bi-z-zât kapıyı açıb kim olduğunu anlamak üzere dışarıya bakdığımda gözlüklü ve mükellef elbiseli bir şahsın kapının önünde durmakta olduğunu gördüm, ne istediğini suâl ettiğimde birâz benimle görüşmek istediğini söylediğinde kendisini nezâketen içeriye aldım alt katdaki odaya girer girmez kim olduğunu ve ne için ziyârete geldiğini suâl ettiğimde kendisinin geçen sene görüştüğüm Arşavir Efendi olduğunu ve mühim bir mes'ele için görüşmeye geldiğini söyledi, bende-niz Arşavir ismi işidince yüreğime bir korku çökdü. Çe fâide ki kapıyı açmış ve kendisini içeriye almış olduğum için bir şey yapamaz idim. Mes'elenin ne olduğunu suâl eylediğimde kendisinin Beyoğlu'nda cerh edilmiş olduğundan ve Hey'et-i Vükelâyı da kurtarmış olduğundan bahsle Tal'at Bey'in kendisini el üstünde tuttuğunu ve hattâ maiyyetinde de iki polis me'mûrunun bulunduğunu söyledikten sonra Hınçak Komitesine para verib vermediğini suâl etti, ben de vermediğini söyleyince ihtimâl ki sen para vermedin, ve fakat ben hükûmetce komite efrâdı yedinden müsâdere edilmiş olan evrâk miyânında sizin tarafınızdan on lira verilmesi hakkında tahrîrât kaleminde Ermenice yazılı bir kâğıd gördüm, ihtimâl ki bu kâğıd Hınçak

Devâm ediniz

Komitesi tarafından yazılıb nâmınıza gönderilecekdi, işte bu kâğıdı gördüm ve sizi tanıdığım için kaleme sened verib nezdime aldım diyerek yeşil renkli ve el büyüklüğünde ve mor mürekkeble Ermenice yazılmış bir kâğıd irâe etdi bunun meâli: Mardiros Telliyan. On liradan ibâret olduğunu ve geçen sene Kânûn-ı sânisinin on beşinde muharrer olduğu anlaşıldı ve bu miyânda bir de mufasssal, Türkçe yazılmış bir kâğıd çıkararak bu kâğıdın da fezleke olduğunu söyledi, bu fezlekenin üç kişi tarafından tanzîm edilib aleyhimde makam-ı âidine verileceğini beyân ve bunların meydâna çıkarılıb çıkarılmamasını istifsâr etdi. Bende-niz de geçen seneki hâli tahattur ettiğim cihetle kendisini bir tuzağa düşürmek maksadıyla bu husûsda muâvenetine muhtâc olduğumu söyledim, merkum öyle ise ben bu üç efendi ile görüşüb netîceyi yarın size bildirir ve bir şeyler yaparız dedi, bende-niz de bunun maksadı benden bu vesîle ile para çekmek olduğunu bildiğim ve ferdâsı Cum'a olmak hasbiyle belki merkez me'mûru Bahrî Bey'i merkezde görüb vak'ayı söylemeyeceğimi düşünerek Cum'a günü Kadıköyü'ne gitmek mecbûriyyetinde olduğumu ve Cum'a ertesi günü ancak sâat beşden sonra hânemize gelmesini söyledim mûmâ-ileyh ben size haber gönderirim tramvay câddesine gelir ve orada görüşürüz dediyse de bende-niz muvâfakat etmedim. Merkum Cum'a ertesi günü sâat beşte

geleceğini bi-l-beyân hâneden çıkmasını müteâkıb mahdûmum Karabet'i merkumu

Devâm ediniz

ta'kîb etmek üzere arkasından gönderdim birâz sonra Karabet geldi, köşeden dönüb Gedikpaşa Karakolunun önünden geçerek tramvay câddesine doğru gitmekde olduğunu söyledi. Bunun üzerine mahdûmumu karakola gönderib muâvin efendiyi çağırttım, fakat muâvin efendi me'zûn bulunduğu için Polis Me'mûru İzzet Efendi geldi, mes'eleyi mûmâ-ileyhe söyledim ve Bahrî Bey'in merkezde bulunub bulunmadığını suâl etdim, merkezde olduğu cevâbını aldım da ale-s-sabâh haber vermeyi tercîh etdim, Cum'a sabâhı merkeze gelib Bahrî Bey'e ihbâr-ı keyfiyyet etdim, mûmâ-ileyhin tertîbi üzerine dokuz aded Osmânlı lirasını işaretleyib kîseme vaz' etdim, Cum'a ertesi günü sâat beşden sonra Bahrî Bey ile daha dört sivil me'mûru hânemize gelib intizâr etdikse de gelmedi bu sabâh yine aynı sûretle intizârda iken zevâlî sâat dokuz râddelerinde Arşavir yalnız olduğu hâlde hânemize geldi ve bende-niz de kendisini yine aşağıdaki odaya kabûl etdim, mûmâ-ileyh vazîfesinin kesretinden bahsle gece gelemediğinden dolayı beyân-ı i'tizâr etdikden sonra, mes'elenin derkâr olan ehemmiyyetinden dolayı bin liraya yapılı bir iş olmadığı hâlde mahzâ hâtırınız için kat'î olarak iki yüz elli lira verildiği takdîrde mebhûs kâğıdın imhâ ve mes'elenin basılmasına çalışacağını aksî takdîrde netîcenin vahîm

Devâm ediniz

olacağını söyledi, ben de iki yüz elli liranın pek ziyâde olduğunu ve elli lirasının daha lûtf edilmesini ricâ etdim, olamaz fakat belki bir îcâbına bakarız dedi, bende-niz de teşekkür etdikden sonra öyle ise size yirmi otuz lirasını peşin olarak şimdi vereyim mütebâkîsini de üç dört gün son te'diye ederim dedim, mütebâkîsinin biran evvel verilmesini söyledi bende işlerin yolunda olmadığından bahsle ancak bu müddet zarfında parayı tedârik edebileceğimi söyleyerek para kîsemi çıkarıb evvelce işâret-i mahsûsa ile kîsemde bulunan dokuz Osmânlı lirasını eline verdim ve yirmi bir lirasını da yukarıdan getireceğimi söyleyerek odadan çıkmaklığımı müteâkıb dışarıda beklemekde olan me'mûrîn-i merkumu cûrm-i meşhûd halinde der-dest edib karakola getirdiler, bu liralara ile lörver(?) ve sâir evrâk üzerinde zuhûr etdi ve vak'a da burada hitâm buldu

Merkumun hânemize gelib gitdiğini gören ve sizi bu sûretle tehdîd ederek para taleb eylediğini işiden kimse var mıdır

Merkumun hânemize gelib gitdiğini bütün hâne halkımız gördü fakat beni tehdîd ettiğini ve para taleb eylediğini gören kimse yoktur. Yalnız sucu Bedros'un çırağı komşumuz Zari ismindeki çocuk bu kâğıdları

bende-nize gösterir iken perdenin arasından gördüğünü bende-nize söylemiştir

İfâdeniz okundu doğru ise imzâ' ediniz

(İmza)

----- ✂ ----- ✂ -----

Gedikpaşa'da Sarayıçı'nde 24 numrolu hânede pederi Mardiros Telliyan Efendi ile birlikte ikametle Galata'da Ermeni "Yatrogan(?)" Mektebi talebesinden on altı yaşlarında Karabet Efendi'nin zabt olunan ifâdesidir. / 14 Haziran 331

Kısm-ı Siyâsî me'mûrlarından Arşavir Efendi'yi ne vaktden beri ve ne sûretle tanıyorsunuz.

Bende-niz kendisini tanımam. Yalnız ilk def'a olarak geçen Cum'a gecesi hânemize geldiğinde kendisini gördüm ve isminin Arşavir olduğunu pederimden öğrendim

Bu adam Pencşenbih günü akşamı ne için, ne maksadla hânenize gelmiş ve pederinizle neler konuşmuşlar ise hakikati söyleyiniz

Mûmâ-ileyhin ne için ve ne maksadla hânemize geldiğini bilemem Cum'a gecesi tahmînen sâat on râddelerinde hânemizin kapısı vuruldu pederim kapıyı açtığında hiç tanımadığımız bu adam pederimle birkaç dakika konuşmak istediğini bi-l-beyân içeriye girib pederimle berâber aşağı katdaki odaya girdiler, bir buçuk sâat kadar pederimle konuştular, fakat ne konuştuklarını bilemem merkum hânenin çıkmasını müteâkıb nereye gittiğini öğrenmek üze pederim beni arkasından gönderdi ben de Gedikpaşa Karakolu önünden geçerek tramvay câddesine doğru gitmekde olduğunu görünce gelib pederime haber verdim ve ne için geldiğini pederimden suâl etdim gûyâ Hınçak Komitesi tarafından on lira talebini hâvî Ermenice bir kağıdın komite efrâdı yedinden müsâdere olunan evrâk miyânında Polis Müdîriyyet-i Umûmiyyesinde mevcûd bulunduğunu ve bu kağıdın meydâna çıkarılmaması için kendisinden para koparmak madsadıyla gelmiş idiğini ve kendisinin (hafiyye) me'mûru olduğunu beyân ve muâvin efendiyi çağırmağımı emr etdi

(İmza)

Devâm ediniz.

Ben de karakola gitdimse de muâvin efendi me'zûn olduğundan Polis Me'mûru İzzet Efendi hânemize geldi, pederim mes'eleyi mûmâ-ileyhe söylediği gibi ferdâsı günü Merkez Me'mûru Bahrî Bey'e dahi ihbâr etdi, Bahrî Bey ile birkaç me'mûr hânemize gelib Cum'a ertesi gecesi intizâr etdilerse de merkum görünmedi, bu sabâh me'mûrlar yine hânemize gelib saklandılar, pederimden yine bu maksadla dokuz Osmânlı lirası aldığı esnâda me'mûrlar merkumu yakalayib merkeze getirdiler, işte benim bildiğim bundan ibâretdir.

Bu mes'eleye pederinizden başka gerek hânenizde bulunanlardan ve gerek sâir kimselerden başkasının ma'lûmât ve meşhûdâtı var mıdır.

Orasını bilemem ihtimâl ki vâlideminde benim kadar ma'lûmâtı vardır, yalnız suçu Bedros'un çırağı komşumuz Zari'nin dahi aynı sûretle ma'lûmâtı vardır bunlardan başka hiç kimse bir şey bilmiyor

İfâdeniz okundu doğru ise imzâ' ediniz

Ederim

(İmza)

----- ✂ ----- ✂ -----

Gedikpaşa'da Bilezikci Hân'ı sokağında numrosunu bilemediği bir hânedede ikametle Nuriosmâniye'de Çarşıkapısı'nda 23 numrolu Bedros'un suçu dükkânında çıraklık eden 17 yaşlarında Eğinli, mücerred Zari veled Hogas'ın ifâde-i mazbatasıdır/ 14 Haziran 331

Kısm-ı Siyâsî me'mûrlarından Arşavîr Efendi Haziranın on ikinci Cum'a gecesi vasatî sâat on râddelerinde komşunuz Mardiros Telliyan Efendi'nin hânesine gelerek Hınçak Komitesi tarafından on lira talebini hâvî Ermenice yazılı bir kâğıd irâe ederek bu kâğıdın Polis Müdüriyyetince Hınçak Komitesi efrâdı yedinden müsâdere olunan evrâk miyânında görüb aldığını beyân ve bunun imhâsı için kendisinden para taleb etmiş ve bugün dahi tekrâr hâneye avdetle ale-l-hesâb dokuz lira aldığı esnâda der-dest olunmuş ve vak'ayı sen de görmüşsün meşhûdât ve mesmûâtınız neden ibâret ise hakikati söyleyiniz

Bende-niz Cum'a gecesi sâat on râddelerinde Mardiros Efendi'nin mahdûmu Karabet ile birlikde hânelerinin kapısı önünde oturuyor idik, bu esnâda isminin Arşavîr Efendi olduğunu bil'âhire öğrendiğim gayet şık giyinmiş bir efendi gelib kapıyı vurdu, Mardiros Efendi kapıyı açib ne istediğini suâl etdiğinde bir iki dakika görüşmek istediğini söyleyerek

içeriye ve alt katdaki odaya girdiler, mahdûmu Karabet bu yabancı adamın kim olduğunu bende-nize suâl etdi bilmem cevabını verdim ve ne konuşacaklarını anlamak üzre pencerenin arasından bakdığımda Arşavir Efendi'nin cebinden evvela bir Türkçe yazılı kağıd çıkarıp okuduğunu ve müteâkıben ufak kıt'ada diğer bir kağıd çıkararak bunun da Ermenice yazılmış

Devâm ediniz.

olduğunu ve yine mûmâ-ileyh tarafından kırâat edilmekte idiğini gördüm. Fakat ne konuştuklarını ve bu kağıdların neden ibâret olduğunu işidemedim, bir buçuk sâat sonra merkum çıkıp gitdi, Karabet bu adamın kim olduğunu ve ne için gelmiş idiğini pederinden suâl ettiğinde: Bu adamın (hafiyye) me'mûru ve isminin dahi Arşavir idiğini ve gûyâ Polis Müdîriyyet-i Umûmiyyesince Hınçak Komitesi efrâdı yedinden müsâdere olunan evrâk miyânında on lira talebini hâvî kendisine âid dahi bir varaka zuhûr etdiğinden bu kağıdın yok edilmesi için para koparmak maksadıyla geldiğini ve Cum'a ertesi gecesi tekrâr geleceğini beyân etmekle berâber mahdûmu karakola gönderib muâvin efendiye çağırtdı ise de muâvin efendi me'zun bulunduğu için Polis İzzet Efendi geldi vak'ayı mûmâ-ileyh anlatdı. Merkumun tekrâr geldiğini görmediğim gibi netîcenin dahi ne olduğunu bilmiyorum yalnız merkumun der-dest olduğunu bugün Karabet'den işitdim benim ma'lûmât ve meşhûdâtım bundan ibâretdir

İfâdeniz okundu imzâ' ediniz

Ederim

(İmza)

----- ✂ ----- ✂ -----

Beyoğlu'nda Eğri Sokak'da yorgancının üzerindeki hânenin ikinci katında bir odada ikametle Kısım-ı Siyâsî Üçüncü Şu'be me'mûrlarından Sivas kasabası ahâlîsinden otuz iki yaşında mücerred olduğunu ifâde eden Nişan Efendi veled Karabet'in ifâde-i mazbatasıdır/ 14 Haziran 331

Ne vaktten beri Kısım-ı Siyâsî me'mûriyyetinde bulunuyorsunuz ve kaç gurus maaş alıyorsunuz.

Bir sene iki aydan beri me'mûriyyetde bulunuyorum ve şehrî beş yüz gurus maaş alıyorum

Ayda kaç guruş hâne îcârı veriyor ve memleketinize kaç guruş gönderiyorsunuz.

Dört mecîdiyye îcâr veriyor ve mâhiyye yarım lira da memleketime gönderiyorum, Arşavir Efendi de kezâlik mâhiyye bir lira memlekete gönderir

Kısm-ı Siyâsî me'mûrlarından Arşavir Efendi ile bir gûnâ karâbet ve adâvetiniz var mıdır ve kendisiyle ne vaktten beri tanışıyorsunuz.

Mûmâ-ileyh benim eniştemdir, beş seneden beri kendisini tanırım, bu sebeble bir gûnâ adâvetimiz yoktur.

Siz hangi mekteplerde ve ne derece tahsîl gördünüz ve me'mûriyete girmezden mukaddem ne gibi işlerde bulundunuz.

Bende-niz pek az derecede Ermenice yazabilirim. Türkçe kat'iyyen yazamam zirâ hiç tahsîl görmedim me'mûriyete girmezden mukaddem pastacılıkla iştigal etmekte idim

Siz dâimen bu Arşavir Efendi ile birlikde mi gezersiniz.

Çok vaktler birlikde gezeriz çünkü kendisi Hınçak Komitesi tarafından duçar-ı taarruz olduğu için birlikde gezmek mecbûriyyetindeyiz.

(İmza)

Haziranın on birinci Pencşenbih gününden bu güne kadar yine merkurmla berâber mi gezdiniz, ve nerelere gidib kimlerle görüşdünüz ise hakikati söyleyiniz.

Yevm-i mezkûrda öğleye kadar hânemde oturub ondan sonra yalnız olarak Kısm-ı Siyâsî Dâiresine geldim akşamüzeri sâat altı râddelerinde Arşavir Efendi ile birlikde dâireden çıkıp Arşavir Efendi'nin Beyoğlu'ndaki odasına gittik sâat sekize kadar mûmâ-ileyhin nezdinde oturub birlikde odadan çıktık bende-niz yemek yemek üzere kendi hâneme gittim mûmâ-ileyhde gezmek üzere Taksim'e doğru gideceğini beyân ederek benden ayrıldı, Cum'a günü mûmâ-ileyhi hiç görmediğim gibi dâirede de iş olmadığı için o günü hânemde geçirdim, Cum'a ertesi günü sabâhleyin sâat onda Arşavir Efendi'nin hânesine gittim sâat on bir buçuk râddelerinde birlikde dışarıya çıktık bende-niz yemek için odama geldim mûmâ-ileyh de dâireye gitdi bir müddet sonra dâireye geldiğimde Arşavir Efendi'yi orada gördüm, akşamüzeri sâat beş buçuk altı râddelerinde birlikde dâireden çıkıp Beyoğlu'nda Mis Sokağı'nda Doktor Zartaryan'ın muâyene-hânesine uğradık cerhasını doktor pansuman yaptırdıktan sonra birlikde kendi odasına gidib bir müddet gazete okuduktan sonra sekiz râddelerinde birlikde odadan çıktık bende-niz yemek üzere yine odama geldim kendisi de Taksim'e gideceğini bi-l-beyân benden ayrıldı, bugün sabâhleyin sâat yedi buçuk râddelerinde

Devâm ediniz

odamdan çıkıp mûmâ-ileyhin nezdine geldim ve her ikimiz birlikde Beyoğlu'ndan mâşiyen tûnel tarîkiyle Karaköy'e ve oradan dahi tramvaya binerek doğruca Çarşıkapısı'na geldik, oradan bende-niz dâireye gitmek istedimse de Gedikpaşa'da birisini göreceğini beyân ederek birlikde gitmekliğimizi söyledi bende peki diyerek Gedikpaşa'ya inen câddeyi ta'kiben birâz ilerledik mûmâ-ileyh bende-nize hitâben siz şurada dondurmacı dükkânına giriniz ben şimdi göreceğim adam ile görüşüb gelirim dedi ben de mezkûr dükkâna girib iki sâat kadar intizâr etdimse de mûmâ-ileyh vürûd etmedi, benim de karnım acıdığı için kalkıp tramvaya binerek Eminönü'ne gitdim ve oradan dahi köprü ve tûnel tarîkiyle Tarla başı'ndan hâneme gitmekde iken polis me'mûrları tarafından Tarla başı Karakoluna götürüldüm ve orada üzerimi taharrî edib zuhûr eden evrâkı aldılar, ikamet-gâhımı dahi taharrî etdiler orada bulunan lörverimi(?) aldılar. Binâen aleyh ne için der-dest olduğumu ne maksadla karakola getirildiğimi bilmiyorum.

Birlikde Beyoğlu'ndan kalkıp dâireye gelmek üzere Gedikpaşa'ya kadar geldiniz ve dondurmacı dükkânında iki sâat intizârdan sonra gûyâ yemek için tekrâr Beyoğlu'na gitmekdeki maksadınız ne idi.

Benim mu'tâdım her gün öğle yemeğini hânemde ekl etdiğim için bugün de aynı sûretle hareket etdim

Arşavir Efendi ile Gedikpaşa'ya kadar geldiğinizde mûmâ-ileyh kimi göreceğini ve ne gibi işi olacağını size söylemedi mi.

Bana arz etdiğim vechle yalnız birisini görüb geleceğini ve bir müddet mezkûr dükkânda intizâr etmekliğimi söyledi

Siz yemek yemek üzere Gedikpaşa'dan tramvay ve tûnel ücreti vererek hânenize gitmeniz ve aynı vesâit ile tekrâr dâireye gelmeniz hayli bir masrafa mütevakıftır ki bu para ile yemek yemek mümkün iken bu kadar külfeti ihtiyâr etmeniz her hâlde yemek yemek maksadıyla Beyoğlu'na gitmediğinize bir delîl-i kat'idir hakikati söyleyiniz.

Hayır bende-niz mahzâ yemek yemek maksadıyla Beyoğlu'na gitdim

Pencşenbih günü mûmâ-ileyhle berâber Tavukpazarı'nda fıskıyeli kahve ile Çenberlitaş'da gûşe başında bir tatlıcı dükkânına uğramadınız mı.

Evet yevm-i mezkûrda sâat beş râddelerinde birlikde fıskıyeli kahveye gidib kahve Kabrîl'e mektûb suâl etdik ve yine birlikde kahve çâyrek sâat kadar oturduk ve birer gazoz içerek yine birlikde Çenberlitaş karşısındaki tatlıcı dükkânına geldik, orada da ben bir südlac ve mûmâ-ileyhde kaymaklı ve vişneli dondurma yedi, oradan yine birlikde kalkıp hiçbir tarafa uğramaksızın ben Çenberlitaş Câddesi'nden Mahmudpaşa tarîkiyle Eminönü'ne ve oradan dahi tûnel tarîkiyle hânelerimize geldik

Gedikpaşa'daki hânede sâkin dakik ve kepek tüccârı Mardiros Telliyan Efendi'yi tanır mısınız

Bu zâtı tanımadığım gibi ismini dahi işitmiş değilim

Pencşenbih günü Çenberlitaş'da tatlı yedikden sonra bu Mardiros Efendi'yi gördünüz mü ve gördünüz ise kendisini nerde gördünüz ve neler konuştunuz ise söyleyiniz.

Ne bende-niz ve ne de Arşavir Efendi böyle bir kimse ile görüşmedik.

Pencşenbih günü akşamı ya'nî Cum'a gecesi sâat dokuz râddelerinde Sirkeci'den Arşavir Efendi ile birlikde geçmekte iken orada bir kahvede Deniz Merkezi Komiserlerinden Murtaza Efendi'yi sivil elbise ile görmediniz mi, yâhûd kendisiyle konuşmadınız mı.

Cum'a gecesi bende-niz Sirkeci'ye gelmediğim gibi Murtaza Efendi görmedim, yalnız Çehâr-şenbih günü akşamı ya'nî Pencşenbih gecesi kendisinden şübhe ettiğimiz bir şahsı Beyoğlu'ndan Sirkeci'ye kadar ta'kîb etdik merhum orada bir kahveye girib selâm verdi İslâm olduğunu anlayınca istasyon karşısındaki kahvelerin önünden geçmekte iken Komiser Murtaza Efendi'yi orada bir kahvenin önünde gördük ve kendisine yalnız bir selâm verib tekrâr Beyoğlu'na çıktık.

Arşavir Efendi'nin bankada ve-yâhûd sâir mahalde parası var mıdır

Bende-niz bilmiyorum

Arşavir Efendi: Mardiros Telliyan Efendi'nin hânesine gelib Müdiriyyet-i Umûmiyyece Hınçak Komitesi efrâdı yedinden müsâdere olunan evrâk miyânında on lira talebini hâvî Ermenice yazılı bir kâğıd zuhûr ettiğini söylemiş bu mes'eleden bi-t-tabi' sizin de haberiniz vardır hakikati söyleyiniz.

Bu husûsda kat'îyyen ma'lûmâtım yokdur

İşte bu vesîle ile de kendisinden iki yüz elli lira talep etmiş ve buna mahsûben dokuz lira aldığı sırada der-dest olunmuşdur, Şu hâle ve ifâdenize nazaran bu husûsda sizinde mûmâ-ileyh ile şerîk olduğunuz anlaşıyor ne diyeceksin.

Hâşâ bende-niz bu mes'eledede zî-medhal olmadığım gibi, Arşavir Efendi'nin irtikâb edeceğini dahi zann etmem

Sizin üç de arkadaşınız varmış bunlar kimdir.

Bilmiyorum

İfâdenizi imzâ' ediniz.

Ederim

(İmza)

----- 20 ----- 21 -----

Maznûn-ı aleyh Arşavir Efendi'nin ikinci def'a olarak zabt olunan ifâdesidir. 15 Haziran 331

Pencşenbih günü yalnız olduğunuz halde Tavukpazarı'nda bacanahtınız Gabril'in fıskiyeli kahvehânesine gelib mektûb sordukdan sonra oturmaksızın Çenberlitaş karşısındaki tatlıcıdan dondurma yedikden sonra Gedikpaşa'ya doğru gelmekde iken Mardiros Telliyan Efendi'ye tesâdüf ettiğinizi ve mûmâ-ileyhin hânesine da'vet eylediğini söylemişdiniz hâl-bu-ki yevm-i mezkûrda kainbirâderiniz Nişan Efendi ile birlikde hânenizden çıkıp fıskiyeli kahveye gelerek birer gazoz içdikden ve mektûb suâl etdikden ve bir çâryek kadar orada oturduktan sonra tatlıcıda bir tatlı ve dondurma aldıkdan sonra Mardiros Efendi'ye tesâdüf etmeksizin doğruca Beyoğlu'na geçdiğiniz anlaşılıyor ne diyeceksin

Bende-niz dâimâ kainbiraderim Nişan Efendi ile birlikde gezdiğim için bunun ismini zikr etmeyerek yalnız olduğumu söylemişdim binâen aleyh yevm-i mezkûrda da Nişan Efendi berâberimde idi fıskiyeli kahvede oturduğumu ve gazoz içdiğimi tahattur edemiyorum yalnız tatlıcı dükkânından çıkdıktan sonra bende-niz Nişan Efendi'den ayrılarak Gedikpaşa'ya doğru gitmekde iken Telliyan Efendi'ye tesâdüf etdim ve mûmâ-ileyh beni hânesine da'vet etdi ve tekrâr Nişan Efendi'ye Mahmudpaşa'ya yakın bir mahalde yetişdim birlikde Beyoğlu'na geldik.

Nişan Efendi'nin ifâdâtı sizin beyânâtınız arasındaki mübâyenetin hangisi doğrudur.

Nişan Efendi zâten benim maiyyetime ve muhafazama me'mûr edilmiştir benim hâl ve hareketime kat'iyen müdâhale etmez ve neyi emr edersem onu yapar, bunun için benim söylediğim doğrudur.

Bir de Pencşenbih günü Sirkeci'de bir kahvede Deniz Merkezi Komiserlerinden Murtaza Efendi'yi yine yalnız olduğunuz hâlde gördüğünüzü söylemişdiniz, hâl-bu-ki bu sırada Nişan Efendi'nin berâberinizde bulunduğu ve Murtaza Efendi'ye Pencşenbih günü değil Çehâr-şenbih günü tesâdüf eylemiş olduğunuz anlaşılıyor. Ne diyeceksiniz.

Nişan Efendi'nin berâberimde bulunub bulunmadığına dâir bana bir suâl vârid olmamıştır, binâen aleyh Murtaza Efendi'yi Pencşenbih günü gördük idi.

Doktor Zartar Efendi'nin muâyenehânesine kezâlik yalnız olarak gitdiğinizi ve doktorun bulunmamasına mebnî kendi elinizle cerîhanızı pansuman yaptığınızı beyân eylemişdiniz. Hâl-bu-ki bu esnâda dahi Nişan Efendi'nin berâberinizde bulunduğu ve Doktor Zartar Efendi'nin

dahi muâyenehânesinde bulunub pansumanı bi-z-zât yaptığı tebeyyün ediyor buna ne diyeceksiniz.

Zann etmiyorum, binâen aleyh Nişan Efendi berâber idi

Pazar günü Beyoğlu'ndan tramvay ile ve yalnız olarak doğruca Çarşıkapısı'na geldiğinizi söylemişdiniz bu esnâda Nişan Efendi berâberinizde değil mi idi

Evvelki ifâdemde dahi sölediğim üzere dün Nişan Efendi dahi berâberimde idi. Çarşıkapısı'na kadar tramvayla geldik mûmâ-ileyhi Gedikpaşa Câddesi üzerinde bir südcü dükkânına bıraktım ve bir yere gidib geleceğimi söyleyerek beni beklemesini tenbîh etdim, ben de Telliyan Efendi'nin hânesine gitmiş idim

Bu Mardiros Telliyan Efendi'nin fırka-i Siyâsîyyeden hiçbirine ve-yâhûd Hınçak Komitesine mensûb olduğu biliyor musunuz

Bu efendinin hiçbir komiteye mensûbiyyet ve alâkası yoktur

Hiçbir komiteye mensûb olmadığını söylüyorsunuz, şu hâlde neden dolayı hânesine kadar gitmeye ve iki yüz elli lira isteyerek hattâ dokuz lirasını peşîn almağa teşebbüs etdiniz.

Evvelcede arz ettiğim üzere bu husûsda daha fazla îzâhât vermem.

Neden îzâhât vermekden çekiniyorsunuz.

Evvelki ifâdemde maksadımı îzâh etmişdim onun için

Bu Telliyan Efendi tarafından kat'îyyen da'vet olunmaksızın Cum'a gecesi mûmâ-ileyhin hânesine giderek kendinizin Hınçakçılar tarafından cerh olunduğunuzu ve bu sûretle hey'et-i vûkelâ'yı kurtardığınızdan dolayı nâzırların el üstünde tutmakda olduğunu söyledikten sonra Hınçak komitecileri yedinden Polis Müdüriyyetince müsâdere olunan evrâk miyânında Telliyan Efendi'den on lira talebini hâvî, Ermenice muharrer bir varaka zuhûr ettiğini ve sened mukabilinde bu varakayı kaleminden aldığınızı ve bu mâdde hakkında üç kişi tarafından tanzim olunan fezlekeyi dahi mûma-ileyhe irâe ve kırâat netîcesinin fenâ olacağını bi-l-beyân mûmâ-ileyhi tehdîd, anında ca'li-i ricâ'sı üzerine Cum'a ertesi günü diğer üç refikinizle berâber müşâvere etdikden sonra netîceyi kendisine bildireceğinizi, Pazar günü yine aynı maksadla mûmâ-ileyhin hânesine gelib, arkadaşlarınızla mülâkat ettiğinizde mes'elenin ehemmiyyetine mebnî bin liradan aşağı bir şey yapılamaz ise de hâtır için son ve kat'î olarak iki yüz elli lira verilir ise bu mes'elenin kapanabileceğini söylemenize mukabil mûmâ-ileyhden ale-l-hesâb sûretiyle dokuz lira aldığınız ve mütebâkisini de üç dört gün sonra vermek üzere taahhüd-i kat'î aldığınız esnâda cürm-i meşhud halinde der-dest olunuyorsunuz bu arkadaşlarınız kimlerdir ve evrâkı hangi kaleme sened verib aldınız hakikati söyleyiniz

Meydânda ne böyle bir evrâk ve ne arkadaş

Devâm ediniz.

kendisine Hey'et-i Vükelâ ve nâzırlardan ve keyfiyyet-i cerhimden hiç bahs etmediğim gibi bir-günâ tehdîdde dahi bulunmadım mûmâ-ileyh her nedense kendisinden şübhe etmiş, dünde söylediğim üzre beni hânesine da'vetle me'mûriyyetimizin mühimm olduğuna mebnî benimle görüşmenin gayet ehemmiyetli bir mes'ele için olduğunu beyân etdi. Ben de îzâh etmesini söyledimse de Cum'a ertesi günü gelmekliğimi ricâ' eyledi, ben de peki deyib ayrıldım Cum'a ertesi işim olduğu için gelemedim. Pazar günü sabâhı geldiğimde mârr-üz-zikr evrâk miyânında tâ'rîzle kendisine âid evrâk bulunması ihtimâlinden bahisle şâyed böyle bir şey zuhûr edecek olur ise kapatmaklığımı ve evrâkın imhâ edilmesini söyledi. Ben de bil'âhire mensûb Kısım-ı Siyâsî Müdîriyyetine ma'lûmât vermek üzre mes'elenin ehemmiyetinden ve daha kalemde üç kişi bulunduğundan bahisle bin lira verilmedikce kapatdırlamayacağını ve hâtır için nihâyet iki yüz elli lira verilir ise bu kâğıdın imhâ olunacağını söyledim mûmâ-ileyh de pek a'lâ diyerek şimdilik peşînen otuz lira vereceğini bi-l-beyân kîsesini çıkarıb dokuz adet Osmânlı altınını yedime teslîm ve yirmi bir lirasını da yukarı ki odadan getireceğini ve mütebâkî mebâliği dahi üç dört güne kadar tamamen te'diye eyleyeceğini bi-l-beyân odadan çıkmasını müteâkıb polis me'mûrları içeriye girdiler ve para elimde olduğu hâlde beni der-dest etdiler, fakat benim maksadım parayı alıb Kısım-ı Siyâsî Müdîriyyetine teslîm etmek ve îcâb eden tedâbîre tevessül eylemekdi

Bu mes'eleden Kısım-ı Siyâsî Müdîriyyetini haber-dâr etdiniz mi idi.

Evvelce mâhiyyet-i mes'eleye vâkıf olmadığım için haber-dâr etmedim parayı aldıktan ve maksadını anladıktan sonra haber verecekdım

Nişân Efendi'nin bu husûsda ma'lûmâtı var mıdır.

Kat'iyyen ma'lûmâtı yok idi.

İfâdenizi imzâ' ediniz.

Ederim

Arşavir Sahakyan

----- ۞ ----- ۞ -----

Arşavir Efendi'nin görülen lüzûm üzerine tekrâr zabt olunan ifâdesidir 15 Haziran 331

Dünki ifâdenizde bu mes'elenin kapanması için iki yüz elli liraya pazarlık ettiğinizi ve bunun dokuz lirasını peşin alıb mütebâkî iki yüz kırk bir lirasını üç dört gün sonra vereceğini söylemişdiniz, bugün ise iki yüz elli liraya mahsûben otuz lira vereceğini söyleyib bunun dokuz lirasını teslim ve yirmi bir lirasını yukarıki odadan getirmek ve mütebâkîsini dahi üç dört gün sonra vereceğini beyân ederek odadan çıktığı esnâda der-dest olduğunuzu söylüyorsunuz. Bunun hangisi doğrudur.

Bugün söylediğim ifâde doğrudur dün ihtimâl ki unutmuşumdur bana otuz lira vereceğini beyân ve dokuz lirasını peşinen verib yirmi bir lirasını yukarıki odadan getireceğini mütebâkîsini dahi üç dört gün sonra vereceğini beyân ederek odadan çıkmış idi

Bir de dünki ifâdenizde mes'elenin halli için üç arkadaşınız olduğundan hiç bahs etmediğiniz hâlde bugünkü ifâdenizde mes'elenin halli için daha üç arkadaşınız bulunduğunu Mardiros Efendi'ye söylemiş olduğunuzu ityân ediyorsunuz bu mübâyenet neden neş'et ediyor.

Dünki telâş arasında ihtimâl ki söylemeyi unutmuşumdur bende-niz bu mes'eledede yalnız olmadığımı ve üç arkadaşım bulunduğunu Mardiros Efendi'ye söylediğimi yine tekrâr ederim

Pencşenbih günü akşamı ya'nî Cum'a gecesi Mardiros Efendi ile görüşmek üzere gelir iken yalnız mı idiniz yoksa arkadaşınız var mı idi.

O gece dahi berâberimde Nişan Efendi var idi ve birlikde Beyoğlu'ndan kalkıb köprü, Sirkeci tarîkleriyle Çenberlitaş önlerine kadar birlikde geldi, mûmâ-ileyhi câddede bırakıb bir yere gidib geleceğimi ve beni beklemesini tenbîh etdim ve doğruca Telliyan Efendi'nin hânesine geldim avdetimde yine Nişan'ı Çenberlitaş önünde gördüm ve birlikde hânelerimize geldik

Nişan Efendi'nin câdde üzerinde beklemesini mi tenbîh etmişdiniz yoksa bir tarafda beklemesini mi.

Câddede beni beklemesini söyledim ve o da öyle yapıdı

Dünki ifâdenizde yine yalnız olduğunuz halde hâneye geldiğinizi söylediğiniz halde bugün Nişan'ın dahi berâber olduğunu ifâde ediyorsun, şu halde Nişan'ın dahi bütün harekât ve icrâatınızdan haber-dâr olduğu anlaşılıyor hakikati söyleyiniz

Nişan dâimâ arkadaşım olduğu için söylemeye lüzûm görmedim ve Nişan'ın hiçbir şeyden haberi yokdur

İfâdenizi imzâ' ediniz

(İmza)

Arşavir Sahakyan

----- ۞ ----- ۞ -----

Nişan Efendi'nin görülen lüzûm üzerine tekrâr zabt olunan ifâdesidir 15 Haziran 331

Sizin vazîfeniz Arşavir Efendi'yi muhâfaza ve onun emrini infâz etmek midir.

Bende-niz kısm-ı siyâsî me'mûruyum, Arşavir Efendi'nin maiyyetinde, onun muhâfazasına me'mûr olduğuma dair bana hiçkimse tarafından bir emr verilmemiştir

Pencşenbih günü akşamüzeri hânenize gidib Cum'a gecesi ve günü hânenizde kaldığınızı söylemişdiniz. Hâl-bu-ki o gece vasatî sâat dokuz râddelerinde Arşavir Efendi'ye birlikde Eminönü ve Sirkeci tarîkleriyle Çenberlitaş'a kadar geldiğiniz anlaşılıyor ondan sonra Arşavir nereye gitdi ve sen nerede kaldın ise hakikati söyle

Hayır bende-niz o gece Arşavir Efendi ile hiçbir tarafa gitmedim bu yanlıştır.

Sen Arşavir Efendi ile berâber Çenberlitaş'a kadar gelmişsin Arşavir Efendi kendisinin bir yere kadar gidib geleceğini ve kendisini câddede beklemenizi söyleyerek gitdiğini ve dönüşünde yine sizi orada görüb birlikde Beyoğlu'na geçdiğinizi söylüyor hakikati izâh ediniz.

Hâşâ bu sırf hilâf-ı hakikatdir

İfâdenizi imzâ' ediniz

Ederim

(İmza)

----- ۞ ----- ۞ -----

Müştekî Mardiros Telliyan Efendi'nin zevcesi kırk beş yaşlarında Âsitâneli Madam Takoy(?) bint Artin'in ber-vech-i âtî zabt olunan ifâdesidir 15 Haziran 331

Kısm-ı siyâsî me'mûrlarından Arşavir Efendi Haziranın on birinci Pencşenbih günü akşamı ya'nî Cum'a gecesi vasatî sâat on râddelerinde hânenize gelib Hınçak Komitesi efrâdından hükûmetce müsâdere olunan evrâk miyânında zevcinize âid bir evrâk zuhûr etdiğini ve bu kâğıdı sened mukabilinde kalemden aldığını beyân ve bu mes'ele hakkında üç kişi tarafından gûyâ bir fezleke tanzîm olduğundan bahisle her iki kâğıdı irâe ve kırâat eyledikten sonra mes'elenin ehemmiyetinden bahs etmiş ve Pazar günü dahi tekrâr hânenize gelib üç arkadaşıyla görüşüb bin liradan aşağı hall-i mes'ele olunamayacağını ve fakat hâtır için nihâyet iki yüz elli lira verilir ise kâğıdı imhâ' edebileceğini beyân etmiş ve buna mukabil dokuz lirasını peşinen aldığı sırada der-dest olunmuştur, sizin de bu mes'ele hakkında ki ma'lûmât ve meşhûdatınız neden ibâret îzâh ediniz.

Cum'a gecesi kapı vuruldu Efendi kapıyı açdı içeriye gözlüklü bir adam girdi ve aşağıdaki odaya oturdular tahminen bir buçuk sâat kadar sonra bu adam gitdi kim olduğunu zevcimden suâl ettiğimde bunun Arşavir ismindeki adam (hafiyye)dır gûyâ Hınçak Komitesinin kâğıdları arasında bana âid bir kâğıd bulmuş ve bu kâğıdı alib Türkçe yazılı diğer bir kâğıdla bana getirmiştir bu adamın maksadı bu vesîle ile benden para koparmak olduğunu anladım kendisi Cum'a ertesi günü yine geleceksin dedi

Devâm ediniz

ve ne tarafa gitdiğini öğrenmek üzere mahdûmum Karabet'i gönderdi Gedikpaşa Karakolu önünden geçerek tramvay câddesine gitdiğini öğrenince Karabet'i tekrâr karakola gönderib Muâvin efendi'yi çağırttı, fakat muâvin efendi me'zûn olduğu için Polis İzzet Efendi hânemize geldi ve zevcim mes'eleyi mûmâ-ileyhe söyledi sabâhleyin dahi merkeze gelib merkez me'mûru Bahrî Bey'e haber vermiş idi, Cum'a ertesi günü bir takım me'mûrlar bizim hânemize gelib bu Arşavir'in gelmesini beklediler ise de gelmedi sabâhleyin ya'nî Pazar günü yine geldiler. Sâat dokuz râddelerinde Arşavir'de geldi zevcimle berâber odaya girdiler ne konuştuklarını görmedim birâz sonra zevcim dışarıya çıkıb Arşavir'e para verdiğini söyledi me'mûrlar kendisini tutub karakola götürdüler fakat ne konuştuklarını işitmedim yalnız dokuz lira verdiğini işitdim başka bir şeyden ma'lûmâtım yoktur.

Bu kâğıdları Arşavir Efendi zevcinize irâe ve kırâat eder iken gördünüz mü.

Hayır görmedim ve işitmedim

İfâdenizi imzâ' ediniz.

Yazım yokdur istavroz yaparım.

----- 80 ---- 83 -----

Nişan Efendi'nin ba'zı beyânâtta bulunacağını söylemesi üzerine tekrâr zabt olunan ifâdesidir 15 Haziran 331

Ba'zı beyânâtta bulunacağınızı söylemişdiniz. Ne söyleyecekseniz îzâh ediniz.

Birâz evvel Cum'a gecesi Arşavir Efendi ile birlikde Çenberlitaş'a gelmediğimizi söylemişdim, hâl-bu-ki birâz düşündüğümde hâtırıma geldi, o gece Arşavir ile birlikde ve Beyoğlu'ndan kalkıp Sirkeci ve Bâb-ı âlî câddelerini ta'kîben Çenberlitaş önlerine kadar geldik, mûmâ-ileyh bende-nize hitâben ben şurada bir yere kadar gidib geleceğim sen de buralarda beni bekle dedi ben de nereye gideceğini suâl etdiğimde mûmâ-ileyh hiddetlenerek sen karışma nereye istersem giderim yalnız beni burada bekleyiniz dedi ben de bir buçuk sâat kadar oralarda dolaşdım Arşavir'in gelmesini müteâkıb Beyoğlu'na geçdik işte hakikat bundan ibâretdir

İfâdenizi imzâ' ediniz.

Ederim

(İmza)

----- 80 ---- 83 -----

Gedikpaşa'da Gülhane Sokağı'nda 4 numrolu hânede müste'ciren ikametle Çarşıkapısı'nda Kalpakcılar başında Avadis'in kunduracı dükkânında çıraklık etmekde olduğu ve 27 mücerred, gayr-i mahkûm Asitâneli Simon veled Aleksan'ın ifâde-i mazbûtasıdır. 15 Haziran 331

Haziranın on birinci Pencşenbih gününden Pazar gününe kadar nerelere gıtdiniz ve kimlerle görüşdünüz.

Bende-niz Pencşenbih günü sabâhı dükkâna gıtdim akşam sâat alatûrka on ikide hâneme geldim Cum'a sabâhı yine dükkâna gidib kezâlik sâat

on ikide hâneme geldim Cum'a ertesi günü dahi aynı sûretle hareket etdim Pazar günü sabâhleyin zevalî sâât yedide hânemden kalkıp Bağçekapısı'nda Eşnabet(?) mağazası karşısındaki muâyene-hânede ismini bilemediğim bir Ermeni doktora mürâcaat etdim zirâ dişlerim ağrıdığı için bir sâât kadar orada dişlerimi temizletiyordum oradan çıktığımda arkadaşım Gedikpaşa'da kilîsa arkasındaki hânede sakîn ve mey-hânelerde meze fûrûtuyla müştagill Onnik Ağa ile birlikde Gedikpaşa'ya geldik ben Ermeni kilisâsı diyakosu olduğum için doğruca kilîsaya gitdim tahmînen sâât on raddelerinde kilîsadan çıkıp doğruca hâneme geldim ve sâât on bir râddelerinde tekrâr hâneden çıkıp berây-i teferruh yalnız olarak Yedikule'de Ermeni Hasta-hânesi bağçesine gitdim sâât beş buçuk râddelerinde hâneme gitmek üzere Gedikpaşa Karakolunun önünden geçmekde iken polis ma'rifetiyle karakola getirildim

Kısm-ı Siyâsî me'mûrlarından Arşavir Efendi'yi tanır mısınız.

Bu isimde hiçbir kimseyi tanımam.

Dakik ve kepek tüccârlarından Mardiros Telliyan Efendi'yi tanır mısınız.

Bu efendi komşumuz olduğu için kendisini tanırım

Mardiros Efendi ile beyninizde bir gûnâ karâbet ve adâvetiniz var mıdır

Geçen sene Teşrîn-i sâinde mûmâ-ileyh Kırkor isminde bir çocuk ile fi'l-i şenî' livâta icrâ ettiğini görmüş idim. Mes'ele muhâkemeye aks etdi muğberr olmuşdur bunun üzerine gûyâ bu çocuk mes'elenin kapanması için kendisinden otuz lira almış olduğumuzdan ve askerlerin firârını teshîl etmekde bulunduğumuzdan dolayı bahisle Polis Müdîriyetiyle Sultanahmed Ahz-ı Asker Şu'besine ihbâr-ı keyfiyyet etmiş idi, bende-niz o vakt Polis Müdîriyetinde on yedi gün taht-ı nezâretde bulunuyordum bî-gûnâh olduğumuz anlaşılması üzerine serbest bırakıldım bu miyânda Bağçecik'de Bogos Kuryan hakkında da tahkikat icrâ olundu ise de bu mes'eleda tahakkuk edemedi işte bu sûretle beynimizde o vaktten beri adâvet vardır

Polis Müdîriyetinde taht-ı nezâretde bulunduğunuz esnâda kimin te'mînât ve kefâletiyle serbest bırakıldınız.

Bana hiç kimse kefâlet etmemişdir doğrudan doğruya serbest bırakıldım.

Bu Kısm-ı Siyâsî me'mûru o vakt serbest bırakılmanız için size muâvenet ve delâletde bulunmadı mı.

Kendisini tanımam ki bana muâvenetde bulunsun

Merkum Arşavir Efendi Cum'a gecesî sâât onda ve Pazar günü sabâhı sâât dokuzda Mardiros Telliyan Efendi'nin hânesine geldiği esnâda

senin de kapının önünde gözcülük vazîfesini ifâ eylemekde olduğun görülmüşdür hakikati söyle

Bende-niz mûmâ-ileyhin hânesine geleni görmediğim gibi hiçbir vakt hiçbir sûretle gözcülük dahi etmedim bu sırf hayfeden ibâretdir

Senin Cum'a akşamı ve Pazar günü sabâhı mûmâ-ileyhin hânesi önünden müteaddid def'a gelib geçtiğin görülmüşdür bu bâbda ne diyeceksin.

Cum'a günü sabâhından i'tibâren akşama kadar Çarşıkapısı'ndaki kunduracı dükkânında idim ancak öğle zamânı bir def'a yemek için hâneme geldim ve bir de akşam alaturka sâat on ikide hâneme avdet etdim Pazar günü sabâhı ise alafranga sâat yedide dışımdan muztarib olduğumdan evvelce de arz etdiğim vechle mezeci Ohannes ile birlikde Bağçekabı'daki dışıye gitdim ve yine birlikde bir sâat sonra semte kadar geldim ben hâneme girdim ve Ohannes de hânesine gitdi ben o gün yine aynı zamânda kilîsaya gitdim ve yine hâneme avdet etdim ise de yemek yemeksizin berây-i tefrîh Ermeni ispitaliye civârına giderek alafranga sâat beş buçukda tramvayla hâneme avdet etdim hattâ Gedikpaşa'da bir fırına uğrayarak sekiz aded simid alarak hâneme gitmekde iken Gedikpaşa polis me'mûrlarından İzzet Efendi beni der-dest ederek karakola gitdim oradan da merkeze getirildim

Kaç gurusu hâne kirâsı veriyorsun ve işden haftada kaç gurusu alıyorsun

Dört mecdiyye kadar hâne kirâsı veriyorum ve haftada seksen yüz gurusu kadar alıyorum.

İfâdenizi imzâ' ediniz

Ederim

(İmza)

----- ✎ ----- ✎ -----

Tavukpazarı'nda fıskiyeli kahve-hânenin müste'ciri Gabriel veled Kigork'un zabt edilen ifâdesi / 16 Haziran 331

Arşavir Efendi'yi tanıır mısınız ne münâsebetle tanırsınız ve size derece-i mensûbiyyeti neden ibâretdir.

Evet tanıırım üç sene evvel kain birâderim Nişan Efendi'nin hemşîresini almışdır bu münâsebetle tanıırım fakat sık sık konuşmam İstanbul'a

geleli dokuz aydan beri üç dört def'a kahveme gelmişti derece-i münâsebeti bundan ibâretidir

En son def'a ne zamân kahve-hânenize gelmiş ve yanında kimler bulunmuş idi ve aranızda ne gibi lâkırdılar cereyân etmiştir

En son def'a ya'nî on beş gün evvel Nişan Efendi ile birlikte kahve-hâneme geldiler gazoz içdiler on dakika kadar oturduktan sonra avdet etdiler ayağı mecrûh idi bunun hakkında konuşduk kendisi de günden güne iyi olmakda olduğunu söylemiştir bundan başka üç dört gün evvel Nişan Efendi ile berâber bir def'a daha geldiler gazoz içdiler gitdiler

İyi düşün bu son def'a geldiği ne gündür ve hangi sâatde gelmiştir beyân ediniz ve bu def'a geldiklerinde aranızda ne gibi kelâmlar cereyân etmiştir ve ne kadar müddet oturmuşlardır

Geldiği günü iyice ta'yin edemiyorum fakat akşama doğru on on buçuk var idi geldiler on dakika kadar oturdular bu müddet zarfında yine ayağını sordum Arşavir Efendi de ayakdan tedâvisi icrâ edilmekte olduğunu ve günden güne iyi olmakda bulunduğunu söyledikten sonra kalkıp gitdiler beynimizde başka kelâmlar cereyân etmedi çünkü beni diğer müşteriler çağırdı ben onların yanına gittiğimde bunlar da Allah'a ismarladık diyerek kalkıp gitdiler

O gün ya'nî bundan dört beş gün evvelki Pencşenbih günü kahve-hânenize gelmişler oturmuşlar gazoz içmişler ve hattâ mektûb gelib gelmediğini sormuşlar bu bâbdaki ma'lûmâtınız nedir

Evet efendim belki Pencşenbihdir iyice ta'yin edemiyorum gelib gitdiler gazoz içdiler fakat Arşavir Efendi mektûb gelib gelmediği hakkında bir şey söylemedi belki kain birâderim Nişan Efendi söylemiş ise iyice hatırlayamıyorum doğrusu bundan ibâretidir

İfâdenizi imzâ' ediniz

Edeyim

(İmza)

----- ۞ ----- ۞ -----

Maznûn-ı aleyh Arşavir Efendi'nin görülen lüzûm üzerine tekrâr zabt olunan ifâdesidir. 16 Haziran 331

Haziranın on birinci Pencşenbih günü Mardiros Telliyan Efendi'yi sâat kaçda gördünüz de sizi hânesine da'vet etdi.

Tahmînen zevâî sâat altı buçuk ile yedi arasında evvelce arz ettiğim mahallde tesâdüf eyledim ve beni hânesine da'vet etti.

İfadenizi imzâ' ediniz .

Ederim

Arşavir Sahakyan

----- ۞ ----- ۞ -----

Mardiros Telliyan Efendi'nin görülen lüzûm üzerine tekrâr zabt olunan ifâdesidir. 17 Haziran 331

Haziranın on birinci Pencşenbih günü yazı-hânenizden sâat kaçda çıkıp ne tarikle hânenize geldiniz ve esnâ-yı râhde kimlerle konuştunuz.

Yevm-i mezkûrda sâat iki buçuk râddelerinde çıkıp fırın ustası Artin Acemyan(?) ile birlikde Galata'ya geldik Tatlıcı Receb'in dükkânında birer dondurma yedikden sonra bende-niz ayrılarak Bağçekapısı'nda fesci Zinob(?) Agobyan'ın dükkânına gelib Ziya Bey'e verilmek üzere bir mektûb bıraktım bu esnâda sâat akşam dört buçuk idi

Devâm ediniz.

oradan tramvaya binib doğruca Çarşıkapısı'na geldim ve Gedikpaşa Karakolu önünden geçib doğruca hâneme geldim, bu esnâda sâat tam beş idi esnâ-yı râhde başka kimse ile görüşmedim

Çarşıkapısı'nda tramvaydan indikden sonra Arşavir Efendi'ye tesâdüf etmiş ve kendisini mühimm bir mes'eleden dolayı görüşmek üzere hânenize da'vet etmişsiniz öyle mi

Ben merkumu kat'iyen oralarda görmediğim gibi hâneme dahi da'vet etmedim merkum evvelce de arz ettiğim üzere hod-be-hod hâneme gelmiştir.

Merkum da'vetiniz üzerine hânenize geldiğini ve kendisinin gayet mühimm bir işle iştigâl ettiğinden dolayı kendisiyle yine o kadar mühimm bir mes'eleden dolayı görüşmek istediğinizi ve fakat vaktinizin adem-i müsâadesine mebnî Cum'a ertesi günü tekrâr hânenize gelmesini tenbîh etmişsiniz. Pazar günü dahi geldiğinde Ermeni komitesiyle aranızın iyi olmadığından ve bu komite efrâdı yedinden müsâdere olunan evrâk miyânında size âid de bir evrâkın ihtimâl-i zuhûrundan dolayı korkmakta olduğunuzu ve şâyed böyle bir şey bulur ise bunun herhâlde imhâ edilmesini ricâ etmişsiniz mûmâ-ileyh

de fikrinizi daha iyi anlamak üzere bunun ancak bin lira ile hall olacağını söylemiş siz de iki yüz elli liraya râzî olmuşsunuz ve buna mahsûben dokuz lirası peşinen verdiğiniz esnâda der-dest olunmuş hakikati söyleyiniz

Hâşâ bende-nizin komite ile hiçbir alâkam yokdur ki bunlardan tutulan evrâk miyânında benim de evrâkım zuhûr edecek diye korkubda böyle bir hâle

Devâm ediniz

teşebbüs etmiş olayım, bu mahzâ kendisini düşdüğü tuzakdan kurtarmak için tertîb edilmiş bir sanîadır eğer bende-niz bu adamı da'vet etmiş olsa idim Cum'a gecesi hâneme geldiğinde ne istediğini sormaz ve kendisi de iki üç dakika görüşmek istediğini söylemez idi bu hâli zâten mahdûmum Karabet ve komşumuz Zari aynen görmüş ve işitmişlerdir, Pazar günü geldiğinde vak'anın benim tarafımdan teklîf olunduğunu söylemesini ise garîb ve garîb olduğu kadar gülüncdür, çünkü o esnâda yanımızda cereyân eden muhâvere me'mûrin-i mevcûde tarafından tamâmiyle işidilmiş ve harfiyyen zabt olunmuşdur, merhum bu işi Pazar günü değil Cum'a gecesi açdı ve hattâ evvelki ifâdemde arz etdiğimden mâ-adâ: bu adam bakınız daha neler söylüyor ki beni tehdîd etdi, işte Güllüyan(?) ismindeki Ermeni bugün yirmi bin lira vermelidir ki ancak kendisini kurtarabilelim fakat kendisi de bu parayı veremeyeceğinden bi-t-tab'i salb edilecektir, bir de hurde-vâtıcı Kuryan da kendisinin kurtarılması için iki bin beş yüz lira veriyor, Galatasaray'ının yanındaki suçu Ermeninin zevcesi dahi her gün nezdime gelerek iki bin lira vereceğini ve zevcinin kurtarılmasını istiyor gibi sözlerden sonra benim mes'ele de pek bunlar kadar mühimm değilse de resme konulur ise netîcenin bunlar gibi olacağını ifhâm eyledi işte bu şahs nasıl bir fikr-i iblîs-âne beslemekte olduğu bi-t-tab'i âşikârdır bende-niz daha fazla söz söylemeye lüzûm görmüyorum, bunun birde Simon isminde arkadaşı vardır ki bu adam da Pazar günü sabâhı Arşavir

İfâdenizi imzâ' ediniz.

Devâm ediniz

hânemize geldikten sonra hânemizin önünden birkaç def'a gelib geçerek gözcülük ediyordu. Ve kendisi me'mûrîn-i zâbita tarafından hânedan çıkarılıb karakola götürüldüğünde bu Simon bende-nizin yüzüme gazûb-âne bir nazarla bakıyor ve beni tepeden tırnağa kadar süzüyor idi bu adamın zâten bende-nize hasm olduğunu evvelce söylemişdim zâten kendisi Hınçak Komitesine mensûb bir şahsdir şu hâle nazaran merhum kunduracı Simon'un dahi şu adamla teşrîk-i mesâi etmiş olduğuna şübhe yokdur.

Simon'un Hınçak Komitesine mensûb olduğunu müeyyid bir vesîka var mıdır

Evvelleri bu der-dest olunan adamlarla dâimâ temâsda bulunduğunu görüyordum bundan anlaşıyor ki bu da onlardandır. Zîrâ bende-nize merkum Simon Hınçak Komitesi efrâdı size ne emr ederse yapınız diyerek bundan akdem ihtârâtda bulunmuş idi. Ve hattâ bu komite için ölmeyi câna minnet bildiğini söylüyor idi

İfâdenizi imzâ' ediniz

Ederim

(İmza)

----- ✍ ----- ✍ -----

İşbu evrâk-ı tahkikiyye ve merbûtu zabt varakaları müfâdından dahi münfehim buyurulacağı üzre Gedikpaşa'da Bostanali Mahallesi'nde kilisa câddesinde yirmi dört numrolu hânedeye mutasarrıfen mukîm ve dakik kepek ticâretiyle müştagill tebaa-i Osmâniyyenin Ermeni milletinden Mardiros Telliyan Efendi: Haziranın on ikinci Cum'a günü merkeze mürâcaatla Polis Müdiriyyet-i Umûmiyyesi Kısım-ı Siyâsî me'mûrlarından Arşavir Efendi ismindeki şahsın şehir-i hâlin on birinci pencşenbih gününü on ikinci cum'a gününe îsâl eden gecede ve zevâlî sâât on râddelerinde hânesine gelerek kendisiyle birkaç dakika görüşmek istediğini beyân etmesi üzerine hânesine kabûl ve sebeb-i ziyâretini suâl etdiğinde: Kendisi Hınçak Komitesi efrâdı tarafından Beyoğlu'nda kurşunla bacağından cerh edilmiş ve bu sûretle Hey'et-i Vükelâyı kurtarmış olduğundan dolayı nâzırların; kendini el üstünde tutmakda ve hattâ maiyyetinde iki de polis me'mûru bulunmakta olduğu mukaddimesiyle söze başlayarak gûyâ Kafkas Ermeni Hınçak Komitesine i'tâ-yı iânâtta bulunduğu dâir Hükûmetçe bu komite efrâdından müsâdere olunan evrâk miyânında kendisine âid bir kâğıd gördüğünü, mevki'-i resme konduğu takdîrde neticesinin vahîm ve belki de i'dâmını istilzâm eyleyeceğini bildiği ve kendisi de tanıdığı için sened mukabilinde mezkûr kâğıdı yanına aldığını ve zâten daha bu kabîl kesânın nezdinde listesi bulunduğunu makam-ı tehdîdde bi-l-beyân cebinden Ermenice hurûf ile muharrer ve meâlî: Mardiros Telliyan on liradan ibâret, 15 Kânûn-ı sâni 330 târihiyle müverrih bir kâğıd çıkarıp okuduktan sonra Türkçe ve kırmızı mürekkeble muharrer diğer bir kâğıd daha çıkararak işbu kâğıdın da arkadaşı bulunan üç me'mûr tarafından tanzîm edilmiş bir fezleke olduğunu ve eğer vaktiyle mes'elenin kapanması arzû olunursa bunun da ancak para ile kabîl olabileceğini ve bu husûsu üç arkadaşıyla görüştüktan sonra Cum'a günü gelib neticesini bildireceğini söylemesi üzerine mûmâ-ileyhi bir tuzağa düşürerek cürm-i meşhûd hâlinde der-dest ettirmek ve icâb edenlerle görüşerek tedâbîr-i mukteziyye icrâsına imkân bulabilmek maksadıyla: Cum'a günü gâyet mühimm bir mes'ele için Kadıköyü'ne gitmek mecbûriyyetinde olduğu cevâbıyla Cum'a ertesi günü sâât beşden sonra gelmesini söylemiş ve mûmâ-ileyh dahi bâ-muvâfaka hânedan infikâk etmiş olduğunu müteâkib vak'ayı Gedikpaşa polis me'mûrlarından İzzet Efendi'ye ihbâr etdiğini ifâde eyledi. Mes'elenin ehemmiyyet ve nezâketi nazar-ı dikkate alınarak tedâbîr-i lâzime ittihâz ve ol-bâbdaki zabt varakasinda isimleri muharrer me'mûrine ta'limât-ı mukteziyye i'tâ edilerek Haziranın on ikinci Cum'a ertesi günü ba'de-z-zevâl sâât beş râddelerinde Mardiros Telliyan Efendi'nin hânesine i'zâm olunmuşdu. Me'mûrîn-i mûmâ-ileyhim yedi aded Osmânlı lirası üzerine zabt varakasinda gösterilen işareti vaz' ile Mardiros Efendi'ye vermiş ve geç vakte kadar intizâr eylemişlerse de

Arşavir Efendi'nin adem-i vürûduna mebnî avdet eylemişlerdir. Mâh-ı cârînin üçüncü Pazar günü yine aynı sûretle mezkûr hâneye giderek ihtifâ eylemişler ve bu esnâda merkumun vürûdunu ve aşağı katdaki odaya almasını müteâkıb me'mûrîn dahi aşağıya inerek oda kapısı yanında ahz-ı mevki' eylemiş ve cereyân-ı hâle nige-h-bân olmuşlardır bu esnâda Arşavir Efendi: Söze başlayarak bu işin önü alınabilmesi ancak bin liraya mütevakkıfır demiş ve Mardiros Efendi de iki yüz lira ile mes'elenin kapadılmasını ricâ' etmiş ve Arşavir ise nihâyet iki yüz elli lira ile kapadılabilirliğini söylemesi üzerine Mardiros Efendi: Öyle ise bu günlük peşinen size otuz lira vereyim mütebâkisini de dört beş gün sonra te'diye ederim diyerek işâret-i mahsûsa vaz' edilmiş olan dokuz lirayı Arşavir'in eline vermiş ve yirmi bir lirasını da yukarıdan getireceğini bi-l-beyân dışarıya çıkmasını müteâkıb Arşavir Efendi me'mûrîn-i mûmâ-ileyhim tarafından cürm-i meşhûd hâlinde der-dest olmuş ve üzerinin taharrisinde iki aded revolver ile on iki aded fişenk zuhûr ederek müsâdere olunmuş ve mezkûr işâretli liralara dahi pantolonunun sağ cebinde zuhûr etmiştir. Arşavir Efendi'nin ifâdesine mürâcaat olundukta Haziranın on birinci Pencşenbih günü vasatî sâat altı buçuk ile yedi râddelerinde Divanyolu'nda Çarşıkapısı'ndaki kabir-istân hizâlarında Mardiros Efendi'ye tesâdüf ettiğini mûmâ-ileyhin vukû' bulan da'veti üzerine Cum'a gecesi zevâlî sâat dokuz buçuk on karârlarında hânesine gidildiğinde: Mâ-dâm ki siz mühimm bir me'mûriyyetdesiniz ben de sizinle görüşmeği kendimce pek mühimm add ederim. Sizinle gâyet mühimm bir mes'eleden nâşî arz ve amîk görüşmek isterim: demesi üzerine ne olduğunu suâl ettiğinde vaktin adem-i müsâadesine mebnî Cum'a ertesi günü tekrâr hânesine gelmekliğimi söylemesi üzerine peki diyerek hânedan çıkarak yatmak üzere ikamet-gâhına gittiğini, Cum'a ertesi günü işi zuhûr eylemesine mebnî gelemeyerek Pazar günü sabahleyin zevâlî sâat on raddelerinde yine mûmâ-ileyhin hânesine gelerek kemâ-fi-s-sâbık alt katdaki odaya kabûl olunduğunu ve Mardiros Efendi'nin kendisine hitâben: Hükûmetce komitelerden müsâdere olunan evrâk miyânında ihtimâl ki benim de evrâkım zuhûr eder. Çünkü komitelerle aram iyi olmadığı için bana bir düşmanlık yapmalarından korkuyorum ricâ ederim şu evrâkı tedkik ediniz belki bir fenâlık gelir. Evrâk zuhûr ederse imhâ ediniz demesi üzerine kendisi de mes'eleyi bütün uryânlığıyla hükûmete arz etmek maksadıyla bu mes'elenin bin liradan aşağı hall edilemeyeceğini ve Mardiros Efendi'nin ricâsı üzerine nihâyet iki yüz elli liraya ârzüsünü is'âf ve kendisini kurtarabileceğini söylemesini müteâkıb mütebâkî yüz kırk bir lirasını¹ üç dört gün sonra vermek şartıyla ale-l-hesâb dokuz lirasını peşinen verdiği esnâda para elinde olarak der-dest edildiğini söylediği hâlde ikinci def'aki ifâdesinde tebdîl-i lisânla: İki yüz elli liraya pazarlık ettikten sonra Mardiros Efendi'nin şimdilik size otuz lira vereyim üst tarafını da üç dört gün sonra te'diye ederim diyerek

¹ Belgede 141 lira yazılmışsa da paranın toplamı 250 lira olduğundan bu miktarın 241 lira olması gerekmektedir.

kîsesinden dokuz lira çıkarıp verdiği yirmibir lirasını da yukarıdan getireceğini bi-l-beyân odadan çıktığı esnâda kezâlik der-dest olduğunu ve her iki def'asında yalnız başına olarak Beyoğlu'ndaki ikamet-gâhından kalkıp mezkûr hâneye geldiğini isbât eylemiştir. Dâimâ Arşavir Efendi ile birlikde geldikleri anlaşılan Kısım-ı Siyâsî me'mûrlarından Nişan Efendi'nin ifâdesine mürâcaat olundukda sâat beş buçuk râddelerinde Arşavir Efendi ile birlikde dâireden çıkıp Tavukpazarı'nda Arşavir Efendi'nin akrabası Kapril isimindeki şahsın kahve-hânesine uğrayıp mektûb sordukdan ve birer gazoz içdikden sonra Çenberlitaş karşındaki tatlıcıya gidip birer tatlı yediklerini ve oradan çıkıp doğruca Beyoğlu'ndaki ikamet-gâhlarına gittiklerini ve Mardiros Efendi'ye kat'iyyen tesâdüf etmedikleri gibi hâneye Telliyan Efendi'nin Arşavir Efendi'yi da'vet ettiğini dahi görmediğini ve Cum'a gecesiyile gündüzünü Beyoğlu'nda geçirdiğini söylediği hâlde tekrâr zabt olunan ifâdesinde Cum'a gecesi vasatı sâat dokuz râddelerinde Arşavir Efendi ile birlikde Beyoğlu'ndan kalkıp Sirkeci, Bâb-ı âlî Dîvanyolu câddelerini ta'kîben Çenberlitaş'a geldiklerini ve Arşavir Efendi bir yere gidip geleceğinden bahsle oralarda intizâr etmesini tenbîh ederek gitmiş ve bir buçuk sâat kadar sonra avdet etmiş ise de nereye gittiğini suâl eylediğinde (sen karışma nereye istersem giderim) cevâbını verdiğini ve Pazar günü dahi kezâlik her ikisi birlikde sâat sekiz buçuk râddelerinde Beyoğlu'ndan Karaköy'e ve oradan tramvay ile doğruca Çarşû-yı Kebîr kapısına geldiklerini ve Gedikpaşa Câddesinden aşağıya doğru inmekdeler iken Arşavir Efendi'nin yine bir yere gidip geleceğini ve mahall-i mezkûrdaki sütcü dükkânında kendisine intizâr etmesini tenbîh ederek gözden nihân olduğunu ve iki sâat intizâr eylediği hâlde adem-i vürûdu ve yemek zamânının hulûlü hasebiyle yemek yemek üzere Beyoğlu'ndaki hânesine gitmekde iken esnâ-yı râhde Tarlabası polisleri tarafından der-dest edildiğini ve Mardiros Efendi'yi tanımadığını ve vak'adan dahi kat'iyyen ma'lûmâtı bulunmadığını söyledi Arşavir Efendi'yle Tavukpazarı'nda Gavril'in kahve-hânesine yalnız olarak gelip mektûb suâl etdikten ve Çenberlitaş'daki tatlıcıdan bir dondurma yedikden sonra kendisi yatmak üzere Gedikpaşa'ya doğru gelmekde iken Çarşıkapısı karşındaki kabristân önünde Mardiros Efendi'ye tesâdüfle mûmâ-ileyh tarafından hânesine da'vet olduğunu ifâdelerinde görülen mübâyetden nâşî tekrâr istifsârî mâdde olundukda evvelki ifâdesini te'vîl ile Nişan Efendi ile birlikde Cum'a gecesi Beyoğlu'ndan kalkıp Çenberlitaş'a kadar berâber geldiklerini ve kendisinin bir yere gideceğinden bahsle gelinceye kadar orada intizâr etmesini tenbîh ile Mardiros Efendi'nin hânesine gittiğini ve Pençşenbîh günü dahi yine Nişan Efendi ile birlikde Tavukpazarı'nda Gavril'in kahve-hânesinden kalkarak Çenberlitaş'daki tatlıcıdan birer tatlı yedikten sonra Nişan Efendi'yi orada bırakıp gezinmek üzere Gedikpaşa'ya doğru gelmekde iken sâlif-üz-zikr kabristân önünde Mardiros Efendi'ye tesâdüfle hânesine da'vet olduğunu isbât ediyor ki bu ifâdesi hem kendi ifâdât-ı evveliyyesine ve hem de Nişan Efendi'nin beyânına taban tabana zıddır kezâlik Pazar günü dahi yalnız olarak hâneye geldiğini der-miyân ettiği

hâlde tekrâr ifâdesine mürâcaat olundukta yine te'vîl-i kelâm ile Nişan Efendi ile birlikde tramvayla Çarşıkapısı'na geldikleri ve oradan Gedikpaşa'ya doğru inmekdeler iken bir yere gidib geleceğinden bahsle oradaki südcü dükkânında beklemesini tenbîh ederek Mardiros Efendi'nin hânesine gitdiğini ve fakat nereye gideceğinden ve Mardiros Efendi'nin kendisini hânesine da'vet etdiğinden ma'lûmâtı olmadığını beyân etmiştir ki ifâdelerinde görülen şu mübâyenete ve her iki def'asında Gedikpaşa'ya kadar berâber geldikleri hâlde Arşavir Efendi'nin bi-l-iltizâm yalnız olarak gelib gitdiğinde adetâ isrâr derecesinde ketm-i hakikat eylemesine bakılırsa Nişan Efendi'nin dahi şerîk-i cürmü olduğu vâzihan tebeyyün eder. Ez-cümle vuku' bulan da'vet üzerine hâneye gitmiş ve mes'ele evvelâ Mardiros Telliyan tarafından söylenmiş olduğunu ve kendisinin dahi gûyâ parayı aldıktan sonra Kısım-ı Siyâsî Müdiriyyetine ihbâr-ı keyfiyyet edeceği yolundaki iddiâsına gelince: Pençsenbih günü Nişan Efendi ile birlikde tatlıcı dükkânından kalkıp doğruca Beyoğlu'ndaki ikamet-gâhlarına geldikleri ve Mardiros Efendi ile kat'iyen mülâkat etmediği Nişan Efendi'nin ifâdesinden anlaşıldığına ve hâneye gitdiğinde Mardiros Efendi'nin kapıyı açib ne istediği suâlîne karşı birkaç dakika görüşmek istediği Karabet ve Zari tarafından haber verilmesine ve Cum'a gecesi Mardiros Efendi'nin yalnız mühimm bir mes'eleden dolayı görüşeceğini beyân etdiği hâlde zât-ı mâdde hakkında hurûf-ı vâhid söyleyib vaktin adem-i müsâadesine mebnî Cum'a ertesi günü gelmesini beyân eylediğini yine kendi ifâdesiyle müeyyed bulunduğuna ve Pazar günü hâneye vürûdunda beynlerinde cereyân eden muhâverenin dahi me'mûrîn-i zâbita tarafından aynen harfiyyen mazbût bulunduğuna nazaran bu iddiâsının dahi tamâmıyla mecrûh olduğu meydândadır. Binâen aleyh: Zamânın nezâketinden bi-l-istifâde: Bir mahâret-i iblîs-âne ile elde etmiş olduğu nufûz ve haysiyyet-i me'mûresini sû-i isti'mâl ederek hûd-be-hûd Mardiros Telliyan Efendi'nin hânesine gitmiş ve mârr-ül-arz vûkelâ-yı fihâm hazerâtını kurtardığından dolayı el üstünde tutulmakda ve hattâ Tal'at Beyefendi ile gâyet teklîfsiz görüşmekde olduğunu ve maiyyetinde dâimâ iki polis me'mûru bulunduğunu ve Hınçak Komitesi efrâdı tarafından kurşunla cerh edildiğini ve bu komite efrâdının kendisinde listesi olub her biri kurtulmak için mebâliğ-i kesîre va'd etmekde olmalarına rağmen imkân-ı salâhı bulunmadığı ve hükûmetçe mezkûr komite efrâdı yedinden müsâdere olunan evrâk miyânında on lira talebini hâvî bir kâğıd bulunduğunu ve bunu bir sened mukabilinde nezdine aldığını ve hattâ bu bâbda her üç kişi tarafından bir de fezleke tanzim edildiği makam-ı tehdîdde beyân ve işbu evrâkı cebinden çıkarıb kırâat ettikten sonra mes'elenin kapadılması ancak bin liraya mütevakkıf olduğunu ve bu miyânda üç de arkadaşı bulunduğunu söylemiş ve nihâyet iki yüz elli liraya râzî olmasını müteâkıb mütebâkisini üç dört gün sonra almak üzre dokuz lirasını tervîc-i merâm kasdıyla aldığı sırada mârr-üz-zikr cürm-i meşhûd hâlinde tutulduğu ve bu sûretle Hükûmetin şân ve şerefini ihlâl me'mûriyyetini sû-i isti'mâl eylediği ve Nişan ise Arşavir Efendi'nin işbu efâl-i reddiyyesinin te'mîni husûsu için muâvenet ve müşâreketde bulunduğu

ve kunduracı Simon ise Arşavir Efendi'nin Telliyan Efendi'nin hânesinde bulunduğu zamânlarda etrâfı tarassud etmek sûretiyle mebhûs-ün-anhâya iştirâk eylemekde olduğu anlaşılmış ve merkumûn haklarında muâmele-i mukteziyye-i kanûniyye ifâ' ve Arşavir Efendi'nin ikamet-gâhlarında zuhûr edib cidden câlib-i nazar-ı dikkat olan müstakill Ermenistanı irâe eder el işlemesi bir tablo ile üç aded Ermenice kitâb ve bir kutu derûnunda sâir evrâk-ı husûsiyyesi memhûr olub bunlar hakkında da tahkikat-ı lâzime icrâsı ve üzerinde zuhûr eden iki aded rörver ile yirmi dokuz fişenkle ve kezâ Nişan Efendi hânesinde zuhûr eden bir rörver ile on iki fişenk ve evrâk-ı husûsiyye-i sâiresi tedkik buyurulmak ma'rızıyla her üçü me'mûra teslimen makam-ı alilerine i'zâm ve eşyâ-yı mezkûre irsâl kılındığı arz olunur efendim. 18 Haziran 331

**Bâyezid Merkezi Ser-komiseri
(İmza)**

----- ----- -----

Müdîriyyet-i Umûmiyye-i Aliyyeye

1008

Tehdîdi mutazammın olarak Telliyan Mardiros Efendi'ye mürâcaat ve mutâlebât-ı nakdiyye-i irtişâiyyede bulunmak sûretiyle vazîfe-i me'mûriyyetlerini sû-i isti'mâl etmelerinden dolayı maznûn-ı aleyhimâ Kısım-ı Siyâsî me'mûrlarından Arşavir ve Nişan Efendiler ile mes'elede gözcülük ettiği anlaşılan Simon nâm şahs haklarında tanzîm kılınan evrâk-ı tahkikiyye leffen ve üzerlerinde ve ikamet-gâhlarında zuhûr eden evrâk-ı husûsiyye ve sâireleri ve üç aded rörver ve fişenkler ve işâret-i mahsûsalı yedi ve işâretsiz iki aded lira-yı Osmânî maan i'zâm ve irsâl kılındığı arz olunur efendim / 18-19 Haziran 331

Mühür: Bâyezid Polis Merkezi Me'mûrluğu

----- ----- -----

Bâyezid

114

Kısm-ı Adlîye / 18-19 minh

İstanbul Polis Müdüriyeti Umûmiyyesi

Kısm-ı Adlî Kalemî

Numrosu 1647

Evvel emirde dâire-i behiyyelerince görölerek muktezâsı îfâ ve ba'de Dîvân-ı Harbe tevdî'i zımınında iâde buyurulmak üzre Kısm-ı Siyâsî İkinci Şube Müdüriyyet-i vâlâsına takdîm olunur / 19/ 4 /31

Kısm-ı Adlî Müdîri
(İmza)

2 Şube

319

Vürûdu / 22 Haziran 331

----- ----- -----

Görülen lüzûm üzerine Mardiros Telliyan Efendi'nin tekrâr alınan ifâdesidir / 30 Haziran 331

Siz evvelki ifâdenizde Simon ile Arşavir'in senden evvelce otuz lira aldıklarını söylemişdin bu parayı bunlar nasıl ve nerede aldılar ve Kânûn-ı sâni 331² ayında cereyân ettiğinden bahs eylediğin bu eski işler nasıl oldu ber-tafsîl anlat

Efendim bu vak'anın esâsı şöyledir. Evvelce benim Taharrî Dâiresinde de isticvâbımı müeddî olan bir eski mes'ele vardır ki ben o vakt de ifâdemi vermişdim. Bâyezid'de Fesci Kayıkcıyan'ın oğlu bir çapkını bana musallat etdiler bunu yapan Hınçakyanlardır bu çocuk benim ta'mîr etdirmekte bulunduğum eve ber takrîb arkadaşları kunduracı Simon ve Bağçecik'de bir otel tutan Bogos Kuryan isminde otuz sekiz yaşlarında bir şahs ile berâber girdiler ve gûyâ.....

(Mürekkab dökülmüş okunmuyor. Sonraki sayfalarda aynı ifade mevcuttur.)

bunlar beni daha ziyâde sıkışdırmağa başladılar sen bu çocuğun nâmusuna tasallut etmişsin asker kaçaklarını hükûmete haber veriyormuşsun, sen bu otuz liradan başka daha çok para vereceksin ki nâmusunu ve kendini kurtarabilesin dediler işte bu beş kişi ve birde bunların koltuk değneği olan Arşavir ismindeki şahs beni tazyîk etdiler Tomacyan bana Arşavir'in ehemmiyyetinden hükûmetdeki mevki'nden kendisinin pek mer'iy-ül-hâtır olduğundan def'alarla bahs etdi sonra bu Arşavir cerh edildi ehemmiyyeti daha arttı bana Tomacyan bu pek mühimm bir adamdır her iş elinden gelir kendisi mecrûhen yatıyor polis müdürü kendisini ziyârete gidiyor dedi. Beni sıkışdırdıkça sıkıştırdılar ben de bir taraftan mühimm bir hükûmet me'mûru ve diğer taraftan Hınçakyanlar arasında kaldım. Arşavir bir jurnaliyle bir adamı mahv eder dediler. Hükûmete mürâcaat edib lâyıkıyla keyfiyeti anladamadım. Fakat Taharrî Dâiresinde isticvâbımda min gayr-i resmî bu Hınçakyanların edebsizliğinden şantajından bahs etmiş ve tehdîd edildiğimi söylemiş idim. Hulâsa Köprülü Hân'da da'vâ vekîlim Agob Bahrî Efendi ve şer'îki Ârif Bey muvâcehesinde benden Arşavir için otuz lira aldılar. Sonra kendisi kumpanyaları ya'nî Hınçakyanlar için de yüz lira aldılar bunu da vekîlim Bahrî Efendi vâsıtasıyla verdim el'ân Tomacyandır sonra oğlanın anası ya'nî Kayıkcıyan'ın karısı da yüz lira aldı. Hâsılı elli liralık bir sened daha Tomacyan'a verdim. Şu hâlde bu uğurda beni soydular bu kadar para aldılar.

² Belgede Kânûn-ı sâni 331 tarihi yazılıysa da bu tarihin Kanûn-ı sâni 1330 olması gerekmektedir.

Pek alâ fakat sen neden bu kadar para verdin de hükûmete haber vermedin bilmiyor muydun ki Hınçakyanlar hakkında hükûmetin ta'kibatı vardır ve bunları böyle bir cürmlerinden dolayı da şiddetle ta'kib ve tecziye eder? Da'vâ vekiline de mürâcaat etmişsin vekilin neden sana hükûmete mürâcaat tarikini göstermedi de senin böyle soyulmana sebep oldu.

Efendim ben nâmûslu bir adamım bu nâmûsum için bir sû-i kasd idi başıma bir çocuk mes'elesi çıkardılar. Vekilim de nâmûsumu kurtarmak bu edepsiz ve alçak heriflerle uğraşmamak için bu tarîki tuttu.

Sen Arşavir'i ilk def'a nerede gördün ve tanıdın bu def'a evine geldiği zamân kendisini teşhîs etmiş mi idin

Ben benden para aldıkları zamân Köprülü Hân'da gördüm oraya gelmiş idi fakat benim bulunduğum vekilin odasına girmede dışarıda dolaşdı. Onun orada dolaşmasıyla beni tehdîd etdiler.

Sen mâ-dâm ki çocuğa da bir şey yapmamışsın bu mes'eleyi kapatmayacaktın da'vâya düşecekdin muâyene-i tıbbiyye neticesinde ma'sûmiyyetin büsbütün tebeyyün ederdi bu para vermek tarikine tevessül etmek iyi bir şey olmadığını anlamalıydın.

Efendim birşeyin şüyû'u vuku'undan fenâdır derler nâmûsum bütün lekelenenecekti herkesin ağızına düşecekdim şerîrlerin elinden böyle kurtuldum ne yapayım benide ma'zûr görünüz

Başka bir diyeceğiniz var mı yoksa ifâdenizi imzâ' ediniz

Yokdur (İmza)

----- ✍ -----

Görülen lüzûm üzerine Mardiros Telliyan Efendi'nin tekrâr alınan ifâdesidir / 30 Haziran 331

Öbür sahîfede mürekkeb dökülerek lekelenen ifâde aynen tebyîz edilmiştir.

Siz evvelki ifâdenizde Simon ile Arşavir'in senden evvelce otuz lira aldıklarını söylemişdin bu parayı bunlar nasıl ve nerede aldılar ve Kânûn-ı sâni 330 ayında cereyân etdiğinden bahs eylediğin bu eski işler nasıl oldu ber-tafsîl anlat?

Efendim bu vak'anın esâsı şöyledir. Evvelce benim taharrî dâiresince de isticvâbımı müeddî olan eski bir mes'ele vardır ki ben o vakt de ifâdemi vermişdim Bâyezid'de Fesci Kayıkcıyan'ın oğlu bir çapkını bana

musallat etdiler bunu yapan Hınçakyanlardır bu çocuk benim ta'mîr etdirmekte olduğum hâneme ber takrîb arkadaşları kunduracı Simon ve Bağçecik'de bir otel tutan Bogos Kuryan nâmındaki otuz sekiz yaşlarında bir şahs ile berâber girdiler ve gûyâ ben çocuğun ırzına tasallut ediyormuşum gibi beni tehdîd ederek cebimdeki otuz lira otuz guruşu aldılar ve aldıktan sonra da beş yüz liralık sened imzâ' etdirmeye tevessül etdiler. İmzâ' etmedim kafama vurdular. Ben zâten bu Simon'un Hınçakyan olduğunu biliyordum çünkü beni komite ile tehdîd etdi ben dahi paramı kurtarmak ve bunların etdiği edebsizliğe mâni' olmak için Hınçakyanlardan Mekteb Müdîri Zaharyan'a mürâcaat etdim. Kendisi bana reîsimiz Murad'dır ona mürâcaat eder paranı geri alır ve bu çapkınları cem'iyetden koğarız dedi ben de Murad'a bir kâğıd yazdım hâl-bu-ki bundan sonra bunlar beni daha ziyâde sıkışdırmağa başladılar. Sen bu çocuğun nâmusuna tasallut etmişsin asker kaçaklarını hükûmete haber veriyormuşsun sen bu otuz liradan başka daha çok para vereceksin ki nâmusunu ve kendini kurtarabilesin dediler işte bu beş kişi ve bir de bunların koltuk değneği olan Arşavir ismindeki şahs beni tazyîk etdiler Tomacyan bana Arşavir'in ehemmiyyetinden hükûmetdeki mevki'inden kendisinin pek mer'iy-ül-hâtır olduğundan def'alarla bahs etdi sonra bu Arşavir cerh edildi ehemmiyeti daha ziyâde arttı bana Tomacyan bu pek mühimm adamdır her iş elinden gelir kendisi mecrûhen yatıyor polis müdîri kendisini ziyârete gidiyor dedi. Beni sıkışdırdıkça sıkıştırdılar ben de bir taraftan mühimm bir hükûmet me'mûru ve diğer taraftan Hınçakyanlar arasında kaldım. Arşavir bir jurnaliyle adamı mahv ederler dediler hükûmete mürâcaat edib lâyıkyıla keyfiyeti anladamadım fakat taharrî dâiresinde isticvâbımda min gayr-i resmî bu Hınçakyanların edebsizliğinden şantajından bahs etmiş ve tehdîd edildiğimi söylemişdim. Hulâsa Köprülü Hân'da da'vâ vekîlim Agob Bahrî Efendi ve şer'îki Ârif Bey muvâcehesinde benden Arşavir için otuz lira aldılar. Sonra kendi kumpanyaları için ya'nî Hınçakyanlar için de yüz lira aldılar bunu da vekîlim Bahrî Efendi vâsıtısıyla verdim. El'ân Tomacyan'dır sonra oğlanın anası ya'nî Kayıkçıyan'ın karısı da yüz lira aldı. Hâsılı elli liralık bir sened daha Tomacyan'a verdim. Bundan başka Jamanak Gazetesi Müdîri Koçunyan bu mes'eleyi duymuş seni teşhîr edeceğim diye adam gönderdi ben de tanıdıklarımdan çarşıda bitpazarında elbiseci Kirkor Vartazyan'ı gönderdim onunla elli lira istemiş ona dahî beş lira vererek sulh olduk şu halde bu uğurda beni soydular bu kadar para aldılar.

Fakat sen neden bu kadar para verdin hükûmete haber vermedin bilmiyor mu idin ki Hınçakyanlar hakkında hükûmetin ta'kîbatı vardır. Ve bunları bu cürmlerinden dolayı da şiddetle tecziye ve ta'kib eder.

Da'vâ vekîline de mürâcaat etmişsin vekîlin neden sana hükûmete mürâcaat tarîkini göstermedi de senin böyle soyulmana sebep oldu.

Efendim. Ben nâmûslu bir adamım bu nâmûsum için bir sû-i kasd idi başıma bir çocuk mes'elesi çıkardılar vekîlim de nâmûsumu kurtarmak bu edebisiz ve alçak heriflerle uğraşmamak için bu tarîki tuttu.

Sen Arşavir'i ilk def'a nerede gördün ve tanıdın? Bu def'a evine geldiği zamân kendisini teşhîs etdin mi?

Benden para aldıkları zamân Arşavir'i Köprülü Hân'da gördüm oraya gelmiş idi. Fakat da'va vekîlimin odasına girmede. Sofada dolaşıyor idi. Onun oradaki mevcûdiyyetiyle beni tehdîd edib Tomacyan parayı aldı.

Sen mâ-dâm ki çocuğa da bir şey yapmamışsın bu mes'eleyi kapatmayacak idin da'vâyâ düşdüğünde muâyene-i tıbbiyye netîcesinde ma'sûmiyyetin anlaşılacaktı. Para vermek yolunun iyi bir şey olmadığını ve bunun sonu gelmeyeceğini anlamalı idin

Bir şeyin şâyi' olması vâki' olmasından fenâdır derler. Ben de bu mes'ele büyüüb dalgalanıb nâmûsum büsbütün lekeleneyeceğinden ve herkesin ağzına düşeceğimden korktum. Bu şerîrlerin elinden böyle kurtuldum ne yapayım beni de ma'zûr görünüz

Başka diyeceğin var mı? Yoksa ifâdeni imzâ' et

Yokdur. Evet. İmzâ' ederim

(İmza)

----- ۞ ----- ۞ -----

Sirkeci'de Köprülü Hân'da (32) numrolu yazı-hânede Da'vâ Vekîli Agob Bahrî Efendi'nin şerîki da'vâ vekîllerinden Ârif Bey'in ahz olunan ifâdesidir.

İsminizi hüviyyetinizi söyleyiniz

İsmim Mehmed Ârif pederimin ismi Mustafa Efendi'dir yirmi beş yaşındayım Nuruosmâniye'de İkbâl Kırâat-hânesi karşısında (48) numrolu hânede ikamet etmekteyim iki seneden beri da'vâ vekîliyim.

Şerîkiniz Agob Bahrî Efendi'nin müvekkillerinden Mardiros Telliyan Efendi'yi tanır mısınız?

Evet. Tanırım.

Telliyan Efendi size ne için mürâcaat etmişdi bu bâbdaki ma'lûmâtınız nedir?

Telliyan Efendi takriben bundan dört beş ay mukaddem (dosyamız yanımızda bulunmadığı için gününü ta'yîn edemem) müteheyyc bir sûretde yazı-hâneye geldi. Kendisinin Gedikpaşa'daki hânesini ta'mîr ettirmekte bulunduğu cihetle hitâm-ı ta'mîrde ustanın parasını istihkak-ı kesb edib etmediğini anlamak üzere mezkûr hânedede tedkikatda bulunduğu esnâda Kirkor Kayıkcıyan, Simon ve bir de Kuryan'ın üç kişinin evvel kapısının açık olmasından bi-l-istifâde hâneye duhûl ile kendisini üst katda yakalamışlar kendisine beş yüz liralık bir bono ibrâz ile bunun zîrini imzâ' ve kızını Kirkor Kayıkcıyan ile akd-i izdivâca muvâfakatını müş'ir bir taahhüd senedi taleb eylediklerini ve mûmâ-ileyhe Telliyan Efendi'nin adem-i muvâfakatına binâen cebinde bulunan 27 Osmânî ve üç İngiliz lirasını cebinden gasb ile bu mes'elenin şüyû'u hakkında vücûdunun ifnâ edileceği tehdîdiyle savuşub gitmişler. Bir iki gün sonra bir sabâhleyin Simon ile Kuryan Telliyan Efendi'nin Gedikpaşa'daki hânesine gelerek şerâit-i sâbıkalarını teklîf ve adem-i muvâfakatı halinde Kirkor Kayıkcıyan'a fi'l-i şenî icrâ' etmekde iken cûrm-i meşhûd halinde der-dest etdiklerine şehâdet edeceğini beyân eylemelerine karşı Telliyan Efendi'nin gösterdiği dürüş muâmele üzerine bırakıb gitmişler. Hemân kendileri aleyhine ta'kîbâtda bulunulmasını ricâ etmiş. Evvelce şu mükâlemenin Ermeni lisânıyla cereyân etmesine binâen bi-t-tab' vukuf peydâ edememişdim. İki gün sonra kendisinin Türkçe anlatmasıyla mes'eleye muttali' oldum. Bu esnâda yazı-hâneye başında siyah şarpe buğdaysı renkli orta boylu balık etinde siyahlar giyinmiş bir kadın yanında akrabası olduğundan bahs ettiği siyah bıyıklı yuvarlak çehreli esmerce bir adamla geldi. Ve çocuğunun nâmûsu bozulmak ve bizlerin de Telliyan Efendi'nin vekîli bulunmaklığımız dolayısıyla îzâh-ı mes'eleye mecbûr kaldığını bi-l-beyân şâyed Telliyan Efendi çocuğuna yaptığı şu fenâliğa mukabil üç yüz lira şahsîlerinden bir para verdiği ve kendisini de mektebe gönderdiği takdîrde hakk-ı vaz' geçeceğini söyledi. Şerîkim Bahrî Efendi senin çocuğuna fenâlık edildiği sâbit olduğu gibi piyasada nâmûsuyla tecessüm etmiş bir tüccâra şantaj yapmak ve nâmûsuna tecâvüzle bûhtanda bulunmak cûrmleleriyle mücrimdir. Onun için mümkün ise siz onu hâll ediniz ki nazar-ı kanûnda cezâsı bir dereceye kadar hafif olsun. Kadın oğlumun bu ef'âlin fâili olduğu gayr-i sahîhdir ancak sâbit olan bir şey varsa çocuğumun ırzının hetk edilmesidir. Ona mukabil ben Telliyan Efendi'den para istiyorum. Bahrî Efendi de size bir bedel verilmek iktizâ ediyorsa mahkeme takdîr etsin ve kendi âilesinin nâmûsunu düşünmeyen Telliyan Efendi'den tahsîl ve tecrîm olunsun. Kadın bırakıb gitdi. Bir iki gün sonra yine aynı kadın aynı kıyafetde yanında uzunca boylu zaîf elmacık kemikleri dışarı çıkmış Kozan meb'ûs-ı sâbıkı olduğunu söyledikleri Murat Efendi nâmında birisiyle gelerek aynı beyânâtı tekrâr etdiler. Hâl-bu-ki Bahrî Efendi tarafından birkaç gün

evvel cereyân eden mukabelede bulundukdan sonra yine çıkıp gittiler. Yalnız Murat Efendi Ermenice bu işin sulhen hall edilmesi lüzûmunu söylemiş. Bir ve-yâhûd iki gün sonra Telliyan Efendi ârıza-i vücûdiyyesi dolayısıyla muztarib olduğundan ve zâbitânın kendisini istemesinden âtiyen mürâcaatı emr olunursa bir sedye ile gelebileceğinden te'hîri mümkün ise ertesi günü mürâcaat ettiğinden o yolda istirahatda bulunmaklığım bildirilir. Bende-niz de taharrî dâiresinde İrfan Efendi'ye aynen tebliğ etdim. Ertesi günü mürâcaatını söylediler. İrfan Efendi'nin yanına çıktığım esnâda rahatsızlığının kalb illeti olmasına binâen lâhik olacak emirleri ne ise onu ricâyı müteâkıb ertesi sabâh gelsinler der. Ertesi akşam alafranga sâat beş karârlarında birisi bizim yazı-hâneye gelir. Ve bu mes'eleyi evrâkı zâbitada olduğu halde kapadabileceğini ve ancak buna mukabil otuz lira bir para taleb eder ve bu mes'ele dışarı ki odanın önünde cereyân etmesi dolayısıyla bende-niz görmedim. Bu adam dışarıya çıkar. Bende-nizi camlı odaya çağırırlar. Böyle bir talebde bulunulduğunu ve bu adamın Arşavir yâhûd Arşaron bir adam olduğunu ve zâbita nezdinde hâiz-i ehemmiyyet olduğundan elinden her iş gelebileceğini söylediklerini Telliyan Efendi beyân eder. Bende-niz de kanûn herkesin kuvvetindedir. Haksız olan bir mes'eleda bu gibi adamların hiç ehemmiyyeti olmayacağını ve hemân mümkünse kanûnun dest-i terfîbine tevdî'i lüzûmunu söylerim. O esnâda küçük odanın koridora açılan penceresi önünde sarışın bıyıkları kesik alangle(?) tarzda kulakdan takma gözlüklü zaîfçe orta boylu tahmînen yirmi sekiz otuz yaşlarında bir adam getirmekde olduğunu ve Arşavir yâhûd Arşaron denilen adamın bu idiğini söylerler. Yine fikr-i sâbıkımda ısrarla böyle bir adama para vermek değil hemân hükûmete ihbâr-ı mâdde olunması lüzûmunu söylerim ve kendi odama gelirim. Telliyan Efendi mûmâ-ileyhe otuz lira vermiş. Kendim görmedim. Telliyan Efendi'nin kendisinden işitdim. Şâyed para verildiyse her halde iki odanın aralığında verilmiş olacak o kanâatdayım. Müteâkıben evrâk zâbitada ikmâl edilerek müstantikliğe tevdî' olunur. Müstantiklikden gelen celb üzerine Telliyan Efendi ile berâber müddeî olmaklığımız dolayısıyla müstantikliğe gideriz ifâdeleri zabt edilir. Kirkor Kayıkcıyan ile anası orada idi. İcrâ' edilen tedkikat netîcesinde müstantiklikçe gerek şantaj ve gerek fi'l-i şenî mâddelerinden dolayı men-i muhâkeme karârları vârid olarak ve karâr-ı vakî müddeî-i umûmîlikce tasdîk edilmiştir. Bu da çocuğun (kendi rızâsıyla fi'l-i şenî icrâ olunduğunu beyân eylemesinden) münbais idiğini Kirkor Kayıkcıyan söyledi

Bu mes'elenin kapanması için taleb edilen paraların kimlerin taleb ve kimlere verildiğini gördünüz mü?

Karının para talebini biliyorum. Arşavir Efendi isminde gösterdikleri adamın da otuz lira para taleb ettiğini ve bu paranın itâ adem-i îtâsında benim re'yimi sordular. Adem-i muvâfakat bile etdim ve benim yanımda o adama bir para verilmedi. Ancak dışarı kapının önünde

Telliyan Efendi Bahrî Bey'den birkaç dane banknot aldı. Fakat bi-z-zât kime verildi ve ne için alındı bunu bilmem.

Bu bâbda para mes'elesinden dolayı hükûmete mürâcaat etmediniz mi?

Zâbitada Telliyan Efendi verdiği ifâde de yalnız otuz liradan ki ilk def'a evinde vuku' bulan şantajdan i'tibaren bahs ettiğini söyledi. Gözümün önünde bir şey cereyân etmediği için ve ba'zı kelimâtın Ermenice tekellüm olunmasına binâen kimseye bir şey söylemedim

Bu bâbda başka bir ma'lûmâtınız var mıdır?

Bu kadardır başka ma'lûmâtım yokdur.

İfâdenizi okuyunuz doğru ise imzâ' ediniz?

Evet doğrudur imzâ' ederim.

2 Temmuz 331

Ârif Mustafa

----- ----- -----

İstanbul Polis Müdüriyyet-i Umûmiyyesi Cânib-i Âlîsine

Saâdetlü Efendim Hazretleri

Birâderim Aleksan oğlu Simon Manukyan bendeleri yirmi günden beri Müdüriyyet-i Aliyyelerinde mevkufdur. Birâderim habsi müstelzim bir fi'l işleyenlerden değildir. Bu sırf bir sehv veyâ bir iftirâ eseridir ricâ ederim bir an evvel tahkikat icrâ' ederek tahliyesine karâr verilsin zîrâ vâlidem bu yüzden merâkından nüzûle uğramış câriyyelerinin de zevcim askerdir ancak kendi çoluk çocuğumu düşünürken bir de birâderim bendelerinin mevkufiyyeti inzimâm edince câriyyelerini de büsbütün müstağırık-ı keder etdi. Allah aşkına olsun birâderimin bir an evvel tahliyesini emr buyurulmasını kemâl-i sûzişle tekrâr istid'â' ve istihâm eylerim ol-bâbda emr ü irâde efendim hazretlerinizdir. 1 Temmuz 331

Gedikpaşa'da Bostanali Mahallesi'nde
Gülhan Sokağ'ında(?) hâne 8 mukim
câriyyeleri

Haykoni Sedefçıyan

----- ✂ ----- ✂ -----

Müteferrikaya / 1 Temmuz 331

1
1466

Müteferrika
3945

Merkum Simon Bâyezid Merkezinin 18-19 Haziran 331 târih ve 1108 numrolu mazrûfla bi-l-vürüd evrâkları Kısım-ı Adlî Müdüriyyetine ve muahharan Kısım-ı Siyâsî Müdüriyyetine takdîm kılındığı ma'rızıyla Makam-ı Müdüriyyet-i Aliyyeye takdîm olunur efendim / 1 Temmuz 331

(İmza-Mühür)

Kısım-ı Siyâsî İkinci Şu'be Müdüriyyetine / 1 minh

Evrâkı Kısım-ı Adlîye der-dest-i tevdî' olmağla Evrâk Kalemine iâde kılındı

7 Temmuz 331

İkinci Şu'be Müdîri
(İmza)

Makam-ı Müdüriyyet-i Umûmiyyeye arz ve takdîm kılınır / 7 minh

(İmza)

Kısım-ı Adlî / 7 minh

----- ✂ ----- ✂ -----

İfâdesinin ahzına lüzûm görülen Simon'un tekrâr ahz olunan ifâdesidir /3 Temmuz 331

Sen Bogos Kuryan ile berâber Mardiros Telliyan evine girdiğiniz sırada kendisinden otuz lira otuz gurusu aldığınız ve hattâ dört beş yüz liralık bir sened imzâ' ettirmek istediğiniz anlaşılıyor ifâdât-ı sâbıkanda bu ciheti söylememişsin binâen aleyh bu husûs nasıl cereyân etdi ise îzâh et!

Ben evvelce söylediğim gibi kilîsada diyakosum bir gün kilîsa havâlisinde Mardiros Efendi ile çocuğu gizlice konuşuyorlar iken gördüm ve şübhe etdim çocuğu tenhâ görerek kendisinden istîzâh etdim (Bana bir takım sözler söylüyor otele gidelim, hamama gidelim gibi ba'zı sözler söyleyerek beni kandırmaya çalışıyor) dedi kendisi kilîsa a'zâsından olmak ve öteden beri tanınmış bulunmak itibariyle ben bu mes'eleye inanmadım bir çehâr-şenbih günü idi çocuk benim evime gelerek (Yarın sabâh sâat dokuzda Mardiros Efendi'nin evine gideceğiz) dedi ben de gözümle görmek ve inanmak üzere sabâhleyin gidib bekledim Mardiros Efendi'yi eve girer iken görmedim yalnız çocuğun eve girdiğini gördüm bu sırada Bogos Kuryan da oradan geçmekte idi ne için orada beklediğimi sordu keyfiyeti kendisine de îzâh etdim berâberce eve girdik çocuğun donlarını çözülmüş gördüğümüz gibi Mardiros Efendi'nin de pantolon ve donu açık idi Bogos Kuryan çocuğa iki tokat vurdu ve her ikimiz kendisinden böyle bir edepsizlikde bulunduğunu mübeyyin bir varaka imzâ' etmesini teklîf etdik kat'iyyen muvâfakat etmediği gibi bunu yazdırmamak için de üç yüz liralık bir bono imzâ' edeceğini söyledi biz muvâfakat etmedik dört yüz beş yüz liraya kadar çıktı biz yine muvâfakat etmedik bunun üzerine çocuğu alıb vâlidesine götürdük ve mes'eleyi de anladık otuz lira aldığımızın aslı yokdur kat'iyyen yalandır.

Kendisinden vukuât üzerine tutulduğunu mübeyyin bir vesîka almak istemekden maksad nedir?

Kendisi kilîsada a'zâdır böyle bir adamın kilîsa a'zâlığında bulunması doğru değildir bu kâğıdı alıb Patrik-hâneye götürecek idik ve bu münâsebetle kendisini azl edecekler idi.

Grigor sana Mardiros Efendi'nin evine gideceğini söylediği ve sen de gidib kendilerini gözetlediğin hâlde ne için bu mes'eleyi zâbıtaya ihbâr etmeyerek hod-be-hod halle kalkışdın?

Evvelce görmek ba'de zâbıtaya haber vermek niyetinde idim hattâ gördükden sonra gidib zâbıtaya haber verecek idim ayaklarıma düşdü ben de çocukla berâber vâlidesine gidib ihbâr etdim zâbıtaya ihbâr edecek olsam rezil olacağını düşündüm kendisi de her ne kadar olsa kilîsa a'zâsından bulunduğundan bu sûretle teşhîr edilmesini muvâfık görmedim.

Ermeni fırkalarından hangisine mensûbsun?

Kumkapı'da Hınçak Kulübüne ayda birer guruş kâğıd ve sâire ücretine mahsûben vermek sûretiyle müdâvim idim.

Hâl-bu-ki senin Taşnaksütyun Fırkasına mensûb olduğun ve hattâ Mardiros'u komite ile tehdîd ettiğin söylenmektedir buna ne diyeceksin?

Hayır ben kat'iyen Taşnaksütyun Kulübüne mensûb değilim ve hattâ bir def'a gitdiğim bile yoktur Mardiros Efendi'yi tehdîd cihetine gelince bunun da aslı yoktur.

İfâdenizi okuyorum imzâ' ediniz

Doğrudur imzâ' ve tasdîk ederim

(İmza)

----- ✂ ----- ✂ -----

Celb olunan Gedikpaşa'da Bostanali Câddesi'nde kırk üç numrolu hânede müste'ciren mukîm Grigor Kayıkcıyan'ın ahz olunan ifâdesidir / 3 Temmuz 331

İsmin, pederinin ismi nedir âilenize ne derler kaç yaşındasın nerede ikamet ediyorsun ve ne işle meşgulsün?

İsmim Grigor pederimin ismi Karabet'dir âilemize Kayıkcıyan derler on beş yaşındayım Gedikpaşa'da Bostanali Mahallesi'nde kırk üç numrolu hânede ikamet ediyorum Okçularbaşı'nda fes kalıbcılığı ediyorum.

Mardiros Telliyan Efendi'yi tanıyor musun?

Evet tanıyorum kendisini altı aydan beri tanıyorum.

Kendisini ne münâsebetle tanıdınız?

Ben Bağçecik Amerikan Mektebi talebesindenim geçen Kânûn-ı evvelden tahmînen iki mâh mukaddem İstanbul'a gelmişdim bir gün kilîsaya gitdim MardirosTelliyan Efendi'nin bana dikkatli dikkatli bakdığını gördüm, bil'âhire dükkâna gelerek pederim ile görüşdü ve bir fes ısmarladı ölçüsünü vererek gitdi bir Cum'a ertesi günü gelerek fes almayarak gitdi Pazar günü gelerek bir eski fes dahi getirib her ikisinin evine götürülmesini ve kendisinin işi olduğundan bahisle mağazaya gideceğini söyledi ben bir sâat sonra fesleri alıb eve götürdüm evde bulunan hizmetci kadın Efendi buradadır dedi bu sırada Telliyan Efendi dışarıya çıkarak (...?.... size söyleyeceklerim vardır) dedi ben de odaya

girdim odada bana beş lira maâş vereceğinden kızını vereceğinden bahs etdi ve oda kapısını kapayarak bir def'a beni öpdü ben bağırdım fakat evde kimse olmadığını söylediğinden ve fi-l-hakika kimse dahi gelmediğinden ve ben herşeyi yaparım diye ba'zı sözler dahi söylediğinden korkarak durdum ırzıma tasallut etdi ve çıkarıp para vermek istedi ben paraları yüzüne fırlattım evden çıktım bu münâsebetle dört gün hasta yatdım bil'âhire beni nerede gördü ise çok sevdiğine ve büyük iyilikler yapacağından ve kızını vereceğinden bahs etdi ben kendisine yüz vermiyordum bir gün kilîsada yine arkama takılarak ba'zı sözler söylemeye başladı ben kendisini tekdîr etdim kilîsada diyakos bulunan Simon bunu görmüş mes'eleyi bana sordu evvelce söylemek istemedim isrâr etdi nihâyet mes'eleyi kendisine açdım merkum da (Sen muvâfakat et yalnız evvelce bana haber ver ben bir me'mûr veyâ polis alarak kendisine iyice bir ders veririm) dedi bundan sonra Mardiros Efendi beni sâat dokuzda evine da'vet eyledi ben de gideceğimi söyledim ve aynı zamânda Simon'a dahi ma'lûmât verdim ve sâat dokuzda kalkıp gitdim Telliyan Efendi evin balkonunda oturuyordu Simon ise evin hâricinde gözetliyordu köşede dahi Bogos Kuryan durmakta idi ben evden içeriye gireceğim sırada Simon bana (Kapı açıktır içeriye girer iken kapıyı hızlıca kapa ve yine aç bir şey anlaşılmasın) dedi ben de öyle yaparak yukarı çıktım der-akab Mardiros Efendi bana sarıldı bu sırada Simon ile Bogos Kuryan yavaşça gelerek birdenbire bizim bulunduğumuz mahalle girdiler Bogos Kuryan bana bir tokat vurdu ve merkumu da bir odaya doğru itdiler Simon'a polis çağırmak üzere gitmeye teşebbüs etti sırada Mardiros Efendi ayaklarına düştü ve yalvarmaya başlayarak size beş yüz lira vereyim bin lira vereyim diye söylenmekte idi bu sırada Kuryan (Aşağı git bekle) diye söylemesi üzerine ben aşağıya indim bekledim on dakika kadar sonra aşağı indiler ve bunlardan Bogos Kuryan (Bunu kimseye söylemeyeceksin yoksa seni öldürürüm bu nâmûsdur ortaya çıkarsa seni öldürürüm) dedi ben de gelib yalnız vâlideme hikâye eyledim hattâ Vartazyan nâmında birini vâlideme göndererek elli lira para va'd etmiş vâlidem de da'vâ edeceğini söylediğinden araya diğerlerini de karıştırdılar yüz liraya çıktılar nihâyet biz ikame-i da'vâ etdik

Merkum evden çıkar iken seni bu işi meydâna çıkarır isen öldürürüm dediği sırada Simon ne yapıyordu?

Bu sözü işitti fakat bir şey söylemedi.

Hâl-bu-ki Mardiros Efendi'den otuz lira para almışlar ve hattâ beş yüz liralık bir de sened imzâ' ettirmek istemişler bu ciheti ne için inkâr ediyorsun?

Beni bâlâda arz ettiğim gibi beklemek üzere aşağı gönderdiklerinden ma'lûmâtım yokdur ihtimâl ki almışlardır hattâ bil'âhire tahkikatıma nazaran bu mes'eleden sonra her ikisi kalkıp Beyoğlu'na gitmişler. Benim yanımda yalnız bir kâğıd imzâlamak üzere kendisine verdiler ki bu

kâğıdda dahi böyle bir ırza tasallut halinde der-dest olunduğu imzâsıyla tasdîk ettiği muharrer idi fakat bunu imzâ' etmedi bu sırada da beni aşığı gönderdiler bil'âhire onların ne yaptığını biliyorum.

Mardiros Telliyan Efendi sana ilk def'a taarruz etdikden sonra ne için zâbıtaya ihbâr etmedin?

İhbâr etmeye korktum çünkü birinci gün bana seni öldürür ve mahzene gömerim diye söylemişti

İfâdeni okuyorum doğru ise imzâ' et

Doğrudur imzâ' ve tasdîk ederim

(İmza)

----- ۞ ----- ۞ -----

Sirkeci'de Köprülü Hân'da otuz iki numroda da'vâ vekîli ve Nişantaşı'nda Bekçi Sokağı'nda altı numroda mukîm Agob Bahrî Efendi veled Kirkor'un ahz olunan ifâdesidir/ 4 Temmuz 331

Mardiros Telliyan Efendi nâmındaki müvekkilinizle bir mes'elesinden dolayı mağazanızda ba'zı para verilmiş bu husûsda ne gibi bir muâmele cereyân etdi ise îzâh ediniz

Mardiros Telliyan Efendi bir gün mağazaya geldi ve kendi aleyhine bir iftirâ ve şantaj îka' edilmekte olduğundan kendi hukûkunun müdâfaasına bizi vekîl ta'yin etmek istedi da'vâsını suâl etdik Kirkor nâmında bir çocuk var imiş bir gün kendisi Kumkapı'da boş bir evde bulunduğu sırada bu Kirkor ile berâber diğer iki kişi içeriye girmişler bu iki kişiler sen Kirkor'a fi'l-i şenî icrâ ediyordun bizde gördük ya sen kızını bu Kirkor'a vermelisin ve beş yüz lira da para vermelisin yoksa seni şöyle böyle yapacağız mahkemeye vereceğiz diye tehdîd etdiklerini ve birde bu miyânda bir yazılmış kâğıd ibrâz ederek imzâ' etmesini teklîf etdiklerini ve kendisi buna muhâlefet etmesi üzerine üzerinde bulunan otuz kûsûr lirayı üzerinden alıp gitdiklerini ve ba'de bununla da iktifâ' etmeyerek bu mes'eleyi bir komisyona havâle etmiş olduklarını ve bu Kirkor'un vâlidesi seni bu komisyonca mahkûm oldun bana bin lira vereceksin diye kendisini tehdîd ettiğini ve nihâyet mes'ele polise aks etmiş olup iş mahkemeye düşeceğinden kendi hukukunun muhâfaza ve müdâfaasını bize ihâle etdi mes'elenin zâten polisce der-dest-i tedkik bulunduğunu öğrendiğimi arkadaşım Ârif Bey'den ricâ etdim Polis Müdîriyyetine giderek mes'elenin der-dest-i tedkik bulunduğu mahalde işi anlatmasını ve Mardiros aleyhine söylenen sözlerin şantajdan ibâret

bulunduğunu ve bu adam her ne vakt istenilirse polise gelmeye hazır bulunduğunu söylemesini ricâ etdim kendisi gitdi diğer taraftan gelmesini kadına haber gönderdik bu sûretle muâmelenin birinci kısmı bitmiş idi ertesi gün Kirkor'un anası geldi Telliyan'ın kendi mahdûmuna fi'l-i şenî icrâ etmiş olduğundan nâmûsunun pâ-y-mâl olmuş olduğunu ve binâen aleyh mahdûmunun bir mektebe gönderilmek üzere bin lira verilmek lâzım geldiğini söylemesi üzerine ben kendisine bu işde pek yanılmakda olduğunu hakikat-i hâlde oğlu ile rüfekası Telliyan'ı soymak üzere bu hâneye gitmiş olduklarını hattâ parasını gasb ettiklerini ve binâen aleyh Telliyan'ın bu işde kabâhatli görünmeyib bil-akis kendi oğlu rüfekasına kapılmakda olduğu zannında bulunduğumu ve mes'ele nâmûs mes'elesi olduğundan mahkemelere da'vâlara gitmek tarafeynin nâmûsuna iştigal edeceğini söylemekliğim üzerine merkur kanâat etmeyerek bil-akis Telliyan'ın kabâhatli bulunduğunu ve hattâ bu işi tedkik edenler Telliyan'ı kabâhatli çıkarmış olduklarını müsâade edersem onlarla berâber odama gelib işi anlatmalarını ricâ etmesi üzerine muvâfakat etdim bir gün sonra iki kişi ile berâber odamıza geldiler ki birisi Cihan Gülyan nâmında uzunca boylu sivrice sakallı çakır gözlü bir şahs idi diğeri daha alçak boylu idi fakat kendisini tanıımıyordum ve üzerinden sekiz ay kadar bir zamân mürûr etmesi hasbiyle eşkâlî de hâtırmıda değildir kadınla berâber geldiler bunlar kadının tarafını iltizâmen Telliyan kabâhatlidir bu kadına para verilmelidir bu kadın da çocuğunu mektebe göndermelidir yolunda idâre-i lisân eylediler ben de şantaj fi'lini isbâd edebilmek üzere belki bir delîle dest-res olunabilir ümîdiyle bu bâbdaki müzâkerâtıma devâm ederek Telliyan zengindir çocuğu Bağçecik Mektebine göndersin ve bunun için tavassut edeyim maa-mâ-fih kendisi nâmûslu adamdır ırz mes'elesinden dolayı iftirâ hasbiyle bunu kabûl etmez mahzâ çocuğunuz terbiyesiz bir çocuk olduğu anlaşıldığından terbiye etmek üzere mektebe göndermek üzere belki iknâ edebilirim dedim gitdiler ertesi gün tekrâr geldiler büyük mektebe göndermek para verme gibi ba'zı teklifâta kalkışdılar üç dört def'a böylece devâm ettikten sonra birgün hiddetlendim kendilerini koğdum. Muahharen kadın tekrâr geldi başka bir İslâm beyle geleceğini beyân ederek şişman tıknaz siyah sakallı bir zâtla geldiler ben kendilerine bu mes'eleyi mahkeme hall eder bir şantaj dolayısıyla ikame-i da'vâ edeceğiz siz de fi'l-i şenî da'vâsı ikame ediniz diye kadını odadan koğdum bu sırada işin mahkemeye sevk edilmesini beklediğim esnâda bir gün Galata Sulh Mahkemesinde bulunuyordum. Telliyan Efendi ile refikim Ârif Bey'in telâş ile oraya geldiklerini gördüm sorduğumda Telliyan Efendi aman bir tarafa gidelim sizin refikiniz Ârif Bey polis dâiresine gitdiği gün orada bırakmış olduğu kartviziti bir avukatın odasına göndermişler merkur avukat beni çağırdı "Sen kendini kurtarmak için Ârif Mustafa Bey'e mürâcaat etmişsin o da kartını polis dâiresine göndermiş hâl-bu-ki üç yüz lira vermedikce senin mevkufiyetden kurtulmaklığın mümkün değildir bu üç yüz lirayı polis dâiresinden me'mûrlar alacaklar" dediğini bana telaşla söyledi ki bu

da'vâ vekîlini Telliyan bilecektir ben bu işde bir yanlışlık olduğunu polis dâiresinden böyle bir haber gelmek imkânı olmadığını söyleyerek sen yanlış anlamışsın dediğimde anladığı doğru olduğunu ve mümkün ise beni avukatın odasına götürmeye hazır bulunduğunu söyledi muhâkemededen sonra berâber gittik Çakmakçılar Yokuşunda ismini bilmediğim bir hânda tanımadığım yenilerden bir Ermeni avukat indi mes'eleyi istîzâh etdiğimde ibtidâ' şahsımdan korkarak tereddüd etti ve ba'de Telliyan'a bâlâdaki söylediklerini tekrâr etti ve ben mahzâ insâniyyet için Telliyan Efendi'ye haber gönderdim polis efendiler bana gelib bu kartı getirdiler dedi bu insâniyyetine teşekkür ederek bu efendiler gelirse anladınız Telliyan kabâhatsizdir ancak bir şantaja uğruyor biz kendilerinden böyle kabâhatsiz adamların muhâfazasını bekleriz sûret-i nazik-ânede idâre ediniz ve ne olacağını bana bildiriniz dedim kalkıp odamıza gittik ya o akşam ve-yâhûd bir iki akşam sonra yine odamda sâir müşerîflerimden birçok galebelik olduğu ve Telliyan da bulunduğu bir zamânda hâna birisi gelib Telliyan Efendi ile husûsî görüşmek ârzû etti bu adamı da ilk def'a gördüm gayet şık, renkli gözlüklü idi Telliyan Efendi bu adamı tanıdı bir nev'i tevahhuşla benden berâber gidilmesini ricâ etti odamızda yer olmadığından ve odamıza da gelmediğinden karşiki odaya gittik orada oturduk bu gelen adam birâz evvel söylediğim da'vâ vekîlinin söylediği sözleri hemân tekrâr etti kendisinin polis dâiresi müteneffizân me'mûrinden olduğunu ve bu mes'eleden dolayı tevkif edilmemek için Telliyan'ın fedâkârlık etmesi lâzım geldiğini bu akşam için hemân otuz lira verilmez ise gitmeyeceğini ve mevkufiyyeti muhakkak olduğunu söyledi Telliyan Efendi üç yüz liranın otuz liraya tenzîl ettiğini gördüğünde birâz nefes alır gibi oldu ise de ben kendisinde sıfat-ı resmîye bulunduğunu söyleyen bir adamdan bu gibi sözlerin sudûrunu beklemediğimden hiddetlendim ve sizden büyüğe mürâcaat ederim ta'biriyle çıktım bekleyen müşerîflerimin yanına gittim ba'de herkes kalkıp gittiler bu da'vâda ben bunun hepsini koğduktan sonra müstantik dâiresine gitti orada tekrâr Ârif Bey Telliyan'la berâber müstantike gittiler ve müstantikte gerek Telliyan aleyhine ikame olunun fi'l-i şenî da'vâsından dolayı ve gerek Telliyan'ın onlar aleyhine ikame eylediği şantaj da'vâsından dolayı men-i muhâkeme karârı verilmiş olduğunu haber aldım bildiğim bundan ibâretdir

Hâl-bu-ki tahkikatımıza nazaran sizin odanızda Arşavir için otuz lira ve Hınçakyanlar için yüz lira alındığı anlaşılıyor bu cihetle kadının kendisine hak verdiğini söylediği komisyon hakkında ne biliyor iseniz söyleyiniz?

Arşavir otuz liraya muvâfakat etti fakat ben kendisine deveden büyük fil vardır ma-fevke mürâcaat ederim ta'biriyle beyânâtta bulunarak bulunduğumuz odadan çıktım fakat Hınçakyanlar için yüz lira alındığından ma'lûmâtım yokdur ve Arşavir'e otuz lira verildiğini de görmedim çünkü ben çıkıp odama girdim ihtimâl ki Telliyan vermiştir.

Komisyon bahsine gelince kadınla berâber gelen adamlar gibi tanımadığım ba'zı eşhâsdan ibâret olacaktır

Bu mes'ele zâbitaca ta'kib olunduğu vaktde böyle alâ hâlihi netîceye intizâr ederek doğrudan doğruya ikame-i da'vâ etmemeniz esbâbını îzâh eder misiniz?

Arada şantaja âid bir delîl ve emâre yok idi mahkemeye mürâcaat etsem dahi bunu o sırada isbât edemeyecektim bu sebebden bir emâre elde etmek için kadınla görüşmeye ve muhâbereye mecbûr kaldığım gibi ayrıca Ârif Bey'i de Polis Müdüriyyetine gönderdim.

Bu husûsda başka bir ma'lûmâtınız var mıdır

Hayır yoktur.

İfâdenizi okuyorum doğru ise imzâ' ediniz?

Evet doğrudur imzâ' ederim.

(İmza)

----- ✍ ----- ✍ -----

İstanbul Polis Müdüriyet-i Umûmiyyesi

Kısm-ı Siyâsî İkinci Şu'be

Aded

2 Şu'be

319

Bu bâbda daha ziyâde ta'mîk edilen tahkikatda üç yüz otuz senesi Kânûn-ı evveli zarfında müştekî Hacı Tellıyan'ın Kirkor Kayıkcıyan nâm çocuk ile vâkî' olan fi'l-i şenî' mes'elesi üzerine gerek Gedikpaşa Hınçakyanlarından olub el-yevm menfiyyen muhtelif mahallerde bulunan Nerses Zakaryan, Samuel Tomacyan, Arzruni ve rûfekası taraflarından gerek maznûn-ı aleyh Arşavir Sahakyan ile çocuğun vâlidesi ve Jamanak Gazetesi sahibi Misak Koçunyan taraflarından merkurum Hacı Tellıyan tehdîd edilerek akçe alındığı anlaşılmakda ve maa-mâ-fih vaktiyle bu husûsun polise lâyıkiyla ihbâr edilmemesi ve bi-l-hâssa şantajla para aldığı iddiâ olunan Hınçakyanlar hakkında ol-vakt hükûmetce Hınçak Cem'ıyyeti aleyhinde şiddetle ta'kîbât icrâ' olunduğu hâlde pek tâ-be-mahall olarak bu cem'ıyyetden gûyâ havf mülâhazasıyla hükûmetin tenvîr edilmemesi şâyân-ı nazar görölmekde bulunmuş olmağla işbu evrâk takımıyla ve merkurum Arşavir'in evrâkı arasında zuhûr eden Ermeni târihine âid birkaç kitâb berây-i terceme mukeddemâ kalemden kendisine verilmiş olub bunlarla emânete âid silâhlar alıkonulmuş ve diğer evrâk-ı husûsiyye ve mekâtîbiyle bir kıt'a işleme "Araksi Mayer" levhası ve Nişan'a âid evrâk Kısm-ı Adlî Müdüriyet-i vâlâsına iâde ve takdîm kılındı / 8 Temmuz 331

Kısm-ı Siyâsî İkinci Şube Müdürü
(İmza)

İstanbul Polis Müdüriyeti Umûmiyyesi

Kısm-ı Adlî Kalemi

Numrosu

1647

Divân-ı Harbe tevdî'i zımınında Merkez Kumandanlığa tezkeresi yazılmak üzere kaleme

----- 80 ----- 82 -----

451

Jandarma Tabur Kumandanlığına / 4 Temmuz 331

4172

Bi-t-tahkik, merkumun Konya'ya teb'îd edilmiş olduğu anlaşılmıştır. İâdeten makam-ı âlî-i Mutasarrıfiye takdîm kılınır. / 6 minh

(İmza-Mühür)

451

Celbi be-heme-hâl muktezî olduğu hâlde Konya vilâyetine iş'ar-ı keyfiyyet buyurulması ricâsıyla mazrûfen Polis Müdüriyyet-i Umûmiyyesi cânib-i âlisine takdîm/ 7 Temmuz 331

İzmit Mutasarrıfı nâmına
Tahrîrat Müdîri
(İmza)

Kısm-ı Siyâsî İkinci Şu'beye / 10 minh

Taşra
742

2 Şu'be
379

Arşavir Sahakyan mes'elesinde isticvâbına lüzûm görülen merkum Bogos Kuryan'ın İzmit'de olmayıp Konya'da olduğu anlaşılmışla îcâb ederse celb edilmesi ve işbu varakanın da evrâkına rabtı zımında Kısm-ı Adlî Müdüriyyet-i vâlâsına takdîm / 11 Temmuz 331

İkinci Şu'be Müdîri
(İmza)

----- ----- -----

İstanbul Polis Müdüriyyet-i Umûmiyyesi
Kısm-ı Siyâsî İkinci Şu'be
Aded
219

İzmit Mutasarrıflığına

Bağçecik nâhiye merkezinde otel işleten otuz sekiz kırk yaşlarında Bogos Kuryan isimindeki şahsın mahfûzen İstanbul'a i'zâmı ricâ olunur efendim / 1 Temmuz 331

Polis Müdür-i Umûmisi
İmzâ'

----- ----- -----

Hey'et-i Tahkikiyye Riyâset-i Vâlâsına

Nüfûz-ı me'mûriyyetlerini sû-i isti'mâl ve tehdîd eyledikleri ihbâr olunan Arşavir ve Nişan ile refikleri Simon haklarında tahkikat-ı istintâkıyye icrâsı talebiyle evrâk hey'et-i vâlâlarına tevdi' olunur / 11 Temmuz 331

(Mühür)

Der-saâdet Divân-ı Harb-i Örfî Müddeî-i Umûmiliği

----- ----- -----

Müddeî şahsî: Gedikpaşa'da Sarayıçi'nde 24 numrolu hânede mukîm. Unkapanı'nda kırk yedi numrolu mağazada kepek ticâretiyle meşgul Âsitaneli elli sekiz yaşında Mardiros Telliyan veled Ohannes'in zabt olunan ifâdesidir / 18 Temmuz 1331

Arşavir, Nişan ve Simon'u tanır mısınız

Nişan'ı tanımam. Bundan sekiz mâh mukaddem Muhsinehanım Mahallesi'nde bir evim vardı üç oda idi. Badana etdirdim. Badanacı geldi. Dedi ki (Ev bitti paramı ver) sabah sâat yedi idi. Evime bakmağa gittim. Badanacıya (Mektebin bozulmuş künkü var ona bak ben de gelir parayı veririm) dedim. Gitdim evi açdım. Matbahdan bakarak yukarı çıktım. Daraca kapısının kırık olan menteşesi nasıl olmuş diye bakarken üç kişi hücûmen rubanın ...(?)... tutdular bunlar Simon, Kuryan ve Kirkor Kayıkçıyan idiler. Bana bir kâğıd göstererek (Beş yüz liralık şu senedi imzâ' edecek ve Kirkor'a vereceksin) dediler senedi okutdum. Simon okudu: (Emre muharrer beş yüz liralık bir sened idi nezdinde kızımı Kirkor'a vereceğime dâir taahhüd yeri vardı). Ben (Bunu ölsüm kat'iyyen yapmam ve imzâ' etmem) dedim. Kuryan denilen şahs kafamın sol tarafı üzerine bir vurması üzerine ben odanın içine düşdüm. Simon üzerimi arayarak otuz lira otuz gurus paramı aldı. Üçü birlikde (Bunu hükûmete haber verirsen senin hâlin tehlikededir) diyerek savuşdular. Ve (Senin nâmusunla oynayacağız ve Kirkor'u sen ırzına geçmeğe teşebbüs etdin) diye şehâdetde bulunacağız dediler. Ben Hınçakyan Mekteb Müdîri olan Zakaryan'a gitdim. Ona (Sizin uşaklar benden otuz lira otuz gurus parayı şantaj yaparak aldılar ve bir sened göstererek imzâ' ettirmek istediler) dedim o da (Bu sefer komiteye bir mektûb yaz) dedi. Ben de (Komite kimdir) dedim. Dedi ki (Bizim başımız Murad Boyacıyan ve Cihan Gül)dür dedi. Ben de o adamlara bir mektûb yazdım. Murad mektûbu alarak bana mektebe geldi Zakaryan'ın yanında beni çağırda mektûb ve imzâ' benim olub olmadığını sordu (Evet benim) dedim. (Peki, biz öğle vakti Pazar günü geliriz otuz lirayı alır sana veririz. Onları da komiteden ihrâc ederiz) dedi ve gitdi Pazar günü Zakaryan bana (Misâfirim zuhûr etdi, ben gelemeyeceğim Tomacyan, Cihan Gül, Arzruni gelecektir. Siz de bulunasınız görüşesiniz) diye bir mektûb yazdı bunu el-yevm saklarım. Pazar günü mektebde Zakaryan'ın odasında buluşduk. Orada bunlar (Biz toplandık, sen otuz lira otuz gurus aldıklarını iddiâ ediyorsun hâl-bu-ki sen ahz-ı asker şu'be reîsi binbaşuya Kirkor ve sâirleri için ya'nî Bogos ile Kuryan'ın asker kaçırdıklarını haber vermişsin. Bunlar asılırsa kan bedeli olarak bin lira vermek îcâb eder. Sana böyle hükm etdik. Bu parayı vereceksin) diyerek evvelâ dört gün düşünmek üzere mühlet veriyorlar. Bu dört gün zarfında ne yapacağımı şaşırarak Da'vâ Vekîli Agob Bahrî Efendi'ye mürâcaat ediyorum. Bunun birde şerîki var Ârif Bey derler. Fakat benim ma'lûmâtım yokdur. Agob Bahrî bana (Ermenice lisânıyla: sen çoğunu

anlatma) dedi. Agob Bahrî'ye işi anlatdım. Otuz liraya pazarlık etdim verdim. Bunlar hakkında da'vâ edecekti. Bu da'vâyı der-uhde etdi bana o gün kahvede Murad'ı gördüm. Bahrî ile konuştular. Lokantada karınlarını doyurdular. Murad geçti gitdi. Bu da odasına gitdi. Arkadan Cihan Gül, Tomacyan Bahrî'nin odasına geldiler birşeyler konuştular. Sonra ben gitdim (Yarına kaldı) dedi ertesi gün (Sulha uğraşıyorum, bakalım bir şey yapacağız) dedi. Ve (Bunlarla düşmek olmaz. Fenâ adamlardır. Bana yüz lira ver) dedi. Ben de verdim. O zamân orada Mardiros Mazmanyanyan vardı. Bu da Hınçakyandır. Makulyan Hânı müste'ciridir. Agob Bahrî'ye beni götüren budur. Ârif Bey ki Agob Bahrî'nin şerikidir. Bana Mazmanyanyan'ın Bahrî'ye bir mektûb gönderdiğini de söyledi. On lira Arşavir'e, elli lirayı Sebuhyan Hânı'nda komisyoncu Tomacyan'a verdi. Gece sâat bir idi. Ben câme-kân arkasında idim. Sayarken duydum ve gördüm. Bâkî kalan kırk lirayı Cihan Gül'e ve Murad'a vermek üzere Mazmanyanyan'a verdi. Bu parayı Sirkeci'de sobacı Papazyan'ın üzerindeki hânda bulunan Hınçaklara âid bir odaya götürdü. Elli lirayı da dört ay va'de ile Cihan Gül'e bir sened verdim ve ödedim. Bundan mâ-adâ bana gelib (Biz yüz elli lirayı aldık, senden ahz-ı asker gammazlığında bir işimiz yokdur) diyerek ve bu husûsa dâir bir kâğıd vererek karı ve oğlan için kendi kumpanyalarına yüz lira vermeklîğini söylediler. Bunlar Arşavir, Tomacyan falân taksîmât yaptılar. Benden de (Bunların yaptığı şantaj değildir) diye kâğıd aldılar. Jamanak Gazetesi sâhibi Serkis Koçunyan. Kendi gazetesi adamıyla iki def'a haber göndererek (Ya elli lira verir yâhûd nâmûsuyla oynarım) dedi. Ben Kirkor Vartazyan'ı gönderdim. Gitti geldi elli lira istediğini ve nâmûsuma dokunacak şeyler yazacağını söylemiş. Kirkor Vartazyan beş liraya sulh etmiş. Ona verdim. Götürdü verdi. Kirkor Torosyan bana bir kâğıd gönderdi. (Efendi senin iyi ismini pisletmeyelim, bize sekiz yüz gurus para kadar ver. Biz üç kişiyiz) diye yazılı idi. Kâğıd bende saklıdır. Ben korkumdan sekiz yüz gurus da onlara verdim. Gazetelerde bizle uğraşmasınlar diye. Bu mes'ele bu kadardır. Şimdi bu sefer bu Arşavir denilen adam on birinci Pencşenbih akşamı evde iken kapıyı çaldı. Gitdim. Bakdım. Camdan bir efendi (İki dakika görüşebilir miyiz) dedi. Açdım. Geldi oturdu. Bana selâm verdi. Ben (Sen kimsin) dedim. (Ben Arşavir değil miyim ben Beyoğlu'nda vuruldukda vûkelâ beni el üstünde gezdirmiyor mu) dedi. Bu herif kışın kürklü falân idi. Şimdi şıklaşmış tanıyamamışdım. Bana (Hınçak Komitesine sen on lira vermişsin) dedi. Ben de (Hayır) dedim. Kendisi (İnanmam belki de vermemişdirstin. Fakat ismin evrâk üzerinde muharrerrdir) diye cebinden bir kâğıd çıkardı. El kadar bir şey idi. İki tarafı kırmızı idi. İçi mavi mürekkeble on lira yazılmış idi. Bunu göstererek ve Türkçe diğer kırmızı yazılı bir kâğıdı irâe ile (Bunları resme mi koyalım, yoksa gayr-ı resmî mi yapalım) dedi. Ben beni bu adamın mahv edeceğini düşünerek (Gayr-ı resmî yapalım, zahmet edib geldin ricâ ederim) dedim. Birçok istirhâmâtıdan sonra kandırdım. (Öyle ise Cum'a günü tramvay yolunda haber edeyim görüşelim) dedi. Ben de (Hayır, bizi tanırlar, eve gel) dedim. (Ben iki

polisle geziyorum) dedi. Ne ise Cum'a ertesi akşamına karârlaştırdık (Beşden sonra gelirim) dedi. Yarım sâat oturdu. Kalkdı gitti. Esnâ-yı musâhabetde Kuryan'ın iki bin beş yüz lira verdiğini, Galatasaray'daki gazetecinin karısı iki bin lira veriyor (Yirmi bin lira Güllüyan vermelidir ki biz vükelâya verelim ki kurtaralım, yoksa asılacak) gibi bir takım sözler söylüyordu.

O gider gitmez oğlumu ve Zare'yi karakola kadar gönderdim. Çocuk bakdı karakolun önünü geçmiş. Muâvin Bey'i çağırdım. Yokmuş vekîli İzzet Efendi'yi çağırdım. Mes'eleyi anlattım (Ma'lûmâtın olsun) dedim. Ve onu gönderdim. Ertesi gün Cum'a sabahı Bâyezid'e gittim. Merkez me'mûru Bahrî Bey'e mes'eleyi söyledim o bana (Peki, Cum'a ertesi akşamı sâat dört buçukda ben gelirim) dedi fi-l-hakika o akşam kendisi, Hidâyet Efendi, Muâvin Hamdi Bey, diğer bir komiser geldiler. Bunlar sivil geldi resmî elbiseler boşça derûnunda ve terzi kıyâfetine girmiş muâvin beyle içeri geldi. O gece sâat bire kadar beklediler gelmedi. Ertesi gün gelmek üzere gittiler. Sabahleyin sâat yedide Hidâyet Efendi, Hamdi Efendi, Vehbî Efendi geldiler. Ve intizâra başladılar. Sâat dokuz buçukda kerîmem Arşavir'in geldiği haberini getirdi. Aşağı indim. Karşılادم. Kapının yanındaki odaya aldım. Pencere önüne oturdu. Kapiyı biraz aralık bıraktık. Dışarıda Hidâyet ve Hamdi ve Vehbî Efendiler bekliyorlardı. Hidâyet Efendi bana mükâlemenin polisler tarafından da anlaşılması için biraz da Türkçe olmasını söylemişti. Arşavir'e (Pencşenbih akşamı getirmiş olduğunuz evrâk yed-i âlînizde mi) dedim. (Hayır, yokdur. Onlar sana iktizâlî bir şey değildir. Yalnız parayı verdiğin zamân yırtmak üzere sana vereceğim bir dânesi var) dedi. Buna mukabil ne vermekliğim lâzım geldiğini ve neye karâr verdiklerini sordum. Zîrâ kendisi üç kişi olduklarını söylemişti fakat esâmî vermemişdi. Bana bin liraya karâr verdiklerini söyledi. Birçok mübâheseler cereyân etdi ez-cümle beni şu sûretle korkutdu (İ'dâma gideceksiniz. Bu para çok değildir) dedi (Ben de i'dâm olursam sizin elinize ne geçer benim bu kadar vermeğe kudretim yokdur. Veremem, bu çokdur) demekliğim ve ricam üzerine (Peki ben de onu bilmem. Fakat en nihâyet kat'î olarak iki yüz elli liraya râzî olurum) dedi ve peşinen istedi. Bunun üzerine birkaç gün müsâade istedim. Üç gün müsâade verdi. O halde (Size otuz lira peşinen kaparo vereyim mütebâkîsini üç güne kadar hazırlarım) dedim. Cebimden kîsemi çıkardım. Bâyezid merkezinin me'mûrları tarafından hânede hazırlanmış olan işâretli liraları muhtevî olan kîsemden bu paraları çıkardım. Dokuz dâne idi. Yüksek sesle saydım. Ve (Bunlar dokuz dâne çıkdı, yukarıdan da yirmi bir lira getireyim) diye bir bahâne bularak ve dokuz lirayı vererek odadan çıkdım. Polis me'mûrları efendilere de (Benim vazîfem bitdi, bundan sonrası sizindir, buyurun) dedim. Sivil olarak Vehbî Bey uşak gibi kirbit almak bahânesiyle içeri girdi. Ve birden kollarını tuttu. Muâvin Bey ve Hidâyet Bey içeri girdiler. Resmen tuttular silâhlarını aldılar ve karakola götürdüler. Ben artık gözükmedim.

Zakaryan'la size bir şey söylemiş olduğunu söylüyordunuz. Ne ise söyleyin

Zakaryan benim eve birgün gelerek bu mesâil hakkında ya'nî bana Murad ve sâire için (Eğer bizi haber verirsen. Sen sağ kalmazsın. Çünkü biz seksen bin kişiyiz, ve yüz elli şu'bemiz vardır) demişdi ve beni tehdîd etmişti. Bu sözü söylerken vefât etmiş olan Hayk Erzurumluyan da vardı.

Sizin nezdinizde bunlar tarafından gönderilmiş ne gibi yazılı evrâk vardır.

Agob Bahrî bizi Hinçakyan Komitesi ile sulh yaptığı zamân ve paralarımı aldığı vakt (Ahz-ı asker şu'besine Hacı Bey iftirâ etmemişdir) diye yazılı kâğıdları, Simon'un (Kirkor mes'elesinin yalan olduğunu ve Hacı Bey'in öyle bir şey yapmadığını) müş'ir bir mektûbu, Simon'un (Komite ile barıştığına memnûn oldum, senden büyük bir mikdâr talep etmiyorum. Bir iş talep ediyorum) diye muharrer ikinci bir mektûbu, Kirkor'un anasının, babasının ve kendisinin üçünün imzâsını hâvî ve Kirkor hakkında benim için uydurulan sanîanın doğru olmadığını müş'ir bir mektûbları vardır. Her işimde bu adamlar komite halinde karşıma çıkdılar. Bunların bir kumpana gibi oldukları anlaşıldı. Hattâ evvelce otuz lira mes'elesinden Polis Müdîriyyetinde tahkikat yapıldı. Simon on sekiz gün yatdı. Arşavir'in kuvvetiyle çıkdı. Ve diğer para söylememek için beni ölümle tehdid etdiler.

Bu kumpana halinde olduklarını söylediğiniz adamlar kimlerdir.

Arşavir, Tomacyan, Zakaryan, Cihan Gül, Arzruni, Murad Simon, Kuryan Bogos, Kirkor Kayıkcıyan, anası Eskohi, Mazmanyanyan Mardiros ve Agob Bahrî'dir ve Jamanak Gazetesinden Kirkor Torosyan vardır.

Arşavir'in hânenize ilk vürûdunu kimler gördü ve mükâlemesini kimler işitti.

Geldiğini Garbis Karabet oğlum ve oğlumun arkadaşı Zare gördüler. (Seninle iki dakika görüşebilir miyiz) diye geldiği vakt işitdiler. Kırmızı yazılı olarak bana gösterdiği kâğıdı Zare görmüş olduğunu bil'âhire söyledi.

İfadenizi imzâ' ediniz

İmzâ' ederim

(İmza)

----- ✎ ----- ✎ -----

Berây-i şehâdet celb olunan: Gedikpaşa'da Bilezikçi Sokağı'nda bilâ-numro hânede mukîm Nuruosmâniye'de Çarşıkapısı'nda Sucu Bedros Ağa nezdinde çırak Eğinli on yedi yaşında Zare veled Hogas'ın maa-l-kasem ahz olunan ifâdesidir / 18 Temmuz 1331

Mardiros Telliyan'ı tanır mısın

Tanırım komşumuzdur.

Arşavir Mardiros'un hânesine gelmiş, sen de görmüşsün. Geldiği zaman kim vardı ve ne dedi.

Alafranga sâat on geçe idi. Biz kapıda Mardiros'un oğlu Garbis ile berâberdik. Kapıya geldi. Babası Mardiros kapının yanındaki pencereyi açdı. Arşavir (Seninle iki dakika görüşebilir miyiz) dedi buyurun diye Mardiros Arşavir'i içeri aldı. Odada oturdular. Biz dışarıda idik. Arşavir'in cebinden kırmızı yazılı büyük bir kâğıd çıkardığını ve cebine koyarak diğer ufak bir kâğıd çıkardığını gördüm. Biz birâz daha bekledik. Biraz sonra dışarı çıktı gitdi. Biz Mardiros Efendi'ye sorduk isminin Arşavir olduğunu ve Kafkas tarafında bir komiteye on lira vermiş olduğundan evrâkının imhâsı için para talep ve tehdîdde bulunduğunu öğrendik. Oğlunu karakola gönderdi. Muâvin yokmuş. Başka bir polis geldi. Ben de evime gitdim. Ma'lûmâtım bundan ibâretdir.

Sana Nişan, Simon ve Arşavir'i irâe ediyorum. Telliyan Efendi'nin hânesine gelerek iki dakika görüşmek için mürâcaat eden ve cebinden biri kırmızı, diğeri ufak iki kâğıd gösteren hangisidir:

(Arşavir'i irâe ile) budur.

İfâdeni imzâ' et

İmzâ' edeyim

(İmza)

----- ۞ ----- ۞ -----

Berây-i şehâdet celb olunan: Gedikpaşa'da Sarayıçi Sokağı'nda 24 numroda sâkin Mardiros Telliyan Efendi mahdûmu Ermeni Gaşronagam Mektebi talebisinden Âsitâneli onaltı yaşında Karabet veled Mardiros'un maa-l-kasem zabt olunan ifâdesidir / 18 Temmuz 1331

Arşavir bir gün pederinizin hânesine gelmiş siz de Zare ile berâber kapıda imişsiniz. Geldiği zamân ne dedi ve kim gördü ise anlatınız.

Arşavir geldiği zamân pederim içerde idi. Kapının yanındaki pencereden bakdı (iki dakika görüşebilir miyiz) dedi. Peder içeri aldı. Oturdular konuştular sonra çıkdı gitdi. Pederim beni karakola gönderdi. Muâvin Bey yokdu. Vekîlini eve getirdim. Pederimle görüşdü.

Sana Nişan, Arşavir ve Simon'u gösteriyorum. Evvelce gelen bunlardan hangisi idi.

(Arşavir'i irâe ile) bu idi.

İfâdeni imzâ' et

İmzâ' edeyim.

(İmza)

----- ۞ ----- ۞ -----

Ma'rûz-ı bendeleridir

Bâis-i tasdîat-i çâker-ânem: Defaâtle düşdüğüm, bühtân-ı belâ, ve deryâ-yı iftirâdan tahlîsim için terceme-i hâl-i fakir-ânemle berâber mir'ât-ı hakîkati huzûr-ı divân-ı adâlete arz etmekden ibâretidir. Şöyle ki: Bendeleri 1327 târihinde Kahire'de Bogos Nubar Paşanın mektebinde 12 İngiliz lirası maâşla muallim idim bu esnâda Balkan Harbi zuhûr etmiş ve Yunan Hükûmeti Türkiye'de bir ihtilâl-i dâhilî ve bir şûriş çıkarıb hükûmet-i Osmâniyyeyi işgâl etmek üzere Ermeni Ramgavar Komitesine bi-l-vâsıta mürâcaat etmiş, ve mezkûr komite reîsi ve Sason ihtilâli mürettebi meşhûr komiteci "Mihran Damatyan" nâm-ı müsteârla Berc Muşlu'yu bularak 14.000 Yunan grası, bir milyondan ziyâde fişenk, ve seksen sandık bomba ile dinamit, Pire'de teslim etmiş idi ki Mısır'da Hınçak Komitesi reîsi olmaklığım münâsebetiyle mes'eleden haber-dâr olmuş idim. Bu aralık Bogos Nubar Paşa Ermenistan'ın ıslâhâtı için Avrupa mahâfil-i siyâsiyyesinde dolaşmakta idi. Diğer taraftan ise Mısır'da Taşnaksiyon S.D Hınçak ve Ramgavar Komiteleri yek-vücûd olarak hareket etmek üzere ittifâk ederek üçer kişiden mürekkeb bir hey'et teşkîl ettiler ki bu hey'et Kilikya'da çıkacak ihtilâli idâre edecekdi bu hey'eti teşkîl eden dahi Taşnaksiyon Komitesi ser-âmedânından Malumyan nâm-ı müsteârı Agnuni idi. Merhum buna mümâsil bir tâkım şirket-i fesâdiyye dahâ tertîb ve teşkîl etmek üzere Kilikya'ya gitmiş ve Anadolu sevâhilini dolaşmış ve İzmir'den İstanbul'a vâsıl olmuş idi hattâ dokuz kişiden mürekkeb hey'et-i ihtilâliyye dâhilinde a'zâ intihâb edilmiş olmaklığım bende-nizi esrâr-ı mektûmeye vâkıf kıldı. Bu sırada Hınçak Komitesinin yedinci kongre-i umûmisi Romanya'nın Köstence şehrinde akd olunmak üzere rûz-nâme ile berâber da'vetiyye gelmiş, ve ihtilâl mes'elesi mevzû-i bahs olacağını havî bulunan mezkûr rûz-nâme elime geçmiş idi Mısır'da ihtilâle âid ba'zı evrak ve vesâik-i mühimmeyi komiteden hafıyyen alıb hükûmet-i Osmâniyyeye arz etmek fedâkârlığıyla alıb sakladım bunu müteâkib Köstence'ye gitmek üzere Kahire ve İskenderiye Hınçak Komiteleri tarafından murahhas ta'yin olunarak yedimdeki mahfûz evrâk ile berâber ve Köstence'ye gitmezden evvel İstanbul'a çıkdım ve Dâhiliyye Nâzırı Tal'at Bey'e vukû-ı halî ber-tafsil anlatmak için kendisini gördüğümde ol-zamân polis müdîri bulunan Azmi Bey ile görüşmekliğimi emr etdiler binâen-aleyh Azmi Bey ile mülâkâtımızda Kilikya'da ihtilâlin zuhûrunu ve hükûmetimizin işgâlini kat'iyyen istemediğim için, Ermeni milletinin Türkler ile berâber bir Osmânlı kardaşı gibi yaşamaları öteden beri matlûbum olan bir maksad-ı sadâkatim olduğunu arz ederek elimdeki birçok evrâk-ı mühimmeyi kendisine teslim etdim ba'de Köstence'ye gitdim. Orada cereyân eden ahvâlî bi-tamâmiha öğrendikden sonra ikinci def'a İstanbul'a gelerek arz-ı ma'lûmât eyledim ve bu mes'eleyi ta'kîb için bin guruh maâşla Kısım-ı Siyâsî idâresine polis me'mûru ta'yîn olunarak Mısır'a

i'zâm olundum hasb-el-vazîfe her hafta yazdığım raporları muntazaman gönderiyor idim fakat ma'hûd ve ma'lûm olan mekteb muallimliği icrâ-yı vazîfeye bi-t-tab'i bir mânia teşkîl edeceğinden bi-z-zarûr anların on iki lira maâşından istignâ ve istîfâ etdim bununla berâber bu aralık Polis Müdîriyyet-i Umûmiyyesinden muhassas maâşım dahi gönderilmiyor idi gayet sefil ve perîşan bir hâlde yine ciddiyetle vazîfeme müdâvim idim Azmi Bey İskenderiye'ye geldi Mısır Fevk-al-âde Osmânî Komiser-hânesi Başkâtibi İsmail Hakkı Bey ile görüşmüşler...

Ba'de İsmail Hakkı Bey tarafından el-ma'lûm imzâlî ve İskenderiye'de Savoy(?) Oteline âcilen vâsıl olmaklığımı hâvi nâmıma çekilen bir telgraf ikamet-gâhımda bulunduğum bir zamânda her nasılsa komitecilerin eline geçerek beni tarassud altına almış olduklarından İskenderiye'de Azmi Bey ile görüşdüğüme vâkıf olmuşlardır ki: Bunun üzerine hemân komiteden azlim ile telef-i nefsim için sû-i kasda kadar çalışıp i'dâmıma hükm verilerek bir tâkım fedâi Zeytûnlu Ermeni celb etdiler hattâ zehr ile tesmîm etmek istediler dikkat ile ihtimâmda bulundum muvaffak olamadılar.

Şu adem-i muvaffakiyyetleri üzerine Hükûmet-i Osmâniyyemizin Meşrûtiyyet idâresi aleyhinde bulunan muhâliflerden, ve ol-sırada misâfereten Kahire'de sâkin olan Mîr-alây Sadık Bey'in telakkî için: gûyâ Polis Müdîri Azmi Bey'in sû-i kasd tertîb ederek icrâsına dahi beni tevkiî etmiş olduğundan, ve nezdimde her zamân mevcûdiyyeti iddiâ olunan zehirler ile iki adamı dahi tesmîm etmiş olduğumdan, ve üç def'ada dolandırıcılık cürmünün fâili bulunduğumdan; bahisle Ermenilerin an-kasd vuku' bulan iddiâ ve ihbârları benim lâhik Polis Müdîri-i Umûmisi Bedri Bey'in emrine binâen tebdîl-i kıyafetle hem İstanbul'a hareketime mâni oldu. Hem de ikamet-gâhımı muhâsara ederek: İngiliz kuvve-i müsellahasıyla Kahire Haps-hânesinde tevkifimi mûcib olmuştur. Bil'âhire netîce-i tahkîkâtde ma'sûmiyyetim anlaşılarak tahliye-i sebîlim icrâ kılındı bâ'de Kahire'de Mısır Hükûmeti tarafından on beş İngiliz lirası maâşla ve tedricen zamm ve tezyîd olunmak şerâitiyle polis kayd olunmaklığımı teklîf etdiler. İşbu teklîf olunan vazîfe dahî Osmanlı İttihâd ve Terakkî Cem'iyyeti a'zâlarından Mısır'da bulunanları İngiliz Hükûmetine ihbâr etmekden ibâret idi sâye-i sadâkatde bu denâeti aslâ kabûl etmedim Müdîriyyet-i Umûmiyyeden uhdeme tevdi' olunan vazîfe-i mükellefemi Kahire'de icrâ etmek ve cereyân-ı ahvâlden beni haber-dâr eylemek üzre bin dürlü müşkilât ile orada Hınçak Komitesine mensûbe bir madmazeli tevkiî etdim son derecede sefâlet ve girdâb-ı ihtiyaç içinde elbiselerimi satarak Kahire'den İskenderiye'ye geldim bu hale gazab ve şiddet gösteren Mısır Hükûmeti beni İskenderiye'de onbeş gün habs ve tevkif etdikden sonra tahte-l-hıfz Mısır'dan hudûd hâricine nefy-u teb'îd etdiler. Şu terceme-i hâl-i fakir-âneme ve işbu ahvâl-i ciger-sûz-ı perîşâneme, ve macerâ-yı mes'eleye, Mısır Fevk-al-âde Komiser-hânesi Başkâtibi olub el-yevm İstanbul'da

bulunan Başkâtib İsmail Hakkı Bey şâhid-i âdildir burada yine vazîfe-i asliyyeme devâm etdim işte komitelerin keşfiyyâtı umûm Ermeni Milletinin aleyhimde son derecede husûmetini celb etmiş, ve benim için bu adam meşhûr hafiyelerdendir hem Ermeni düşmanıdır diyerek her tarafa fotoğraflarım gönderilmiş, ve hattâ İzmir'de hiç ikamet etmediğim hâlde gûyâ İzmir'de dolandırıcılık etmiş olduğuma dâir aleyhimde nâmûsa intikâl edecek iftirâlar tertîb olunmuş, ve iş bu neşriyyât-ı kâzibeleri buradaki Ermenice Pamper Gazetesiyle dahî ilân etdirilmiş idi bu yüzden İstanbul'da hayatıma: sû-i kâsd olundu sol bacağımdan kurşunla vuruldum fâilleri i'dâm olunan Ermeniler miyânında salb olundular ki ma'lûm-ı sâmilерidir binâen-aleyh tüccârândan Mardiros Telliyan isminde bir Ermenin yine şâbb-ı emred bir Ermeni çocuğuna fi'l-i şeni livâtada bulunması merkurum aleyhinde şikâyeti icâb etdirmiş ve bu mes'elenin İstanbul'da bulunan Hınçak Komitesinde sulhen bitirilmesi ve resme dökülmeyerek kapadılması tarafeyn arasında karârlaşdırılmış olduğundan bu sulh mâddesi kuvveden fi'le çıkarılmak İstanbul'da bulunan mezkûr komite ile mahzâ takviye-i münâsebet etmek maksadıyla Telliyan'a tenbîhât-ı lâzîmede bulundum ve bu işi Müdîr-i Umûmî Bedri Bey ile Kısım-ı Siyâsî İkinci Şu'be Müdîri Reşâd Bey'e haber verdim memnûn dahî oldular işte şu kuvve-i ma'neviyyenin te'sîriyle Telliyan Mardiros'un müdde-i merkurum çocuk tarafına sulh için vermiş olduğunu dâimâ beyân eylediği parayı gûyâ benim korkumdan verdiğini tekrâr tekrâr nefretle söyleyerek aleyhimde bulunduğu inkâr olunamayacak bir hakîkâtdir hem ahîren aleyhimde tertîb eylediği rüşvet iftirâsına kuvvetli bir esâs teşkil eder.

Merkurun teklîf ettiği rüşveti kabûl ve irtikâb etmek şöyle dursun herhâlde hemân hükûmete teslim ile ibrâz-ı sadâkat edeceğim erbâbınca ma'lûm bir keyfiyyettir Telliyan Mardiros'un hânesine bende-nizi davet ettiği gün gizlice ahz-ı intikâm için saklamış olduğu üç me'mûru da'vâsına şâhid tutmuşdur ma'rûzât-ı mufasssaladan âşikâr olduğuna nazaran merkurum Mardiros Telliyan'ın en sonra tertîb ve iftirâ eylediği şu plândan maksad-ı garaz-kârânesi hem ihtilâl komitecilerin lehine bir cemile ve hidmet etmiş olmak, hem de bana düşman olan umûm Ermenilerin intikâmını ahz etmek, ve bu sûretle hükûmet-i seniyye-i Osmâniyyeye karşı etmiş olduğum hidemât-ı sadâkat-kârânemi büsbütün ber-hevâ ederek gözden düşürmek, fedâkârlığımı hıyânet nazarıyla göstermek ve âkıbet min-el-evvel ile-l-âhir derin ve pek metin bir esâs üzerine vâkıf olduğum ta'kibât-ı şedide-i müessireden komiteleri ârî ve berî bulundurmak ve bu sâyede emel ve arzû-yu denâetleri olan maksad-ı ihtilâli matlûbları vechle nokta-i hıyânete bilâ-mânia kolayca îsâl etmiş olmakdan ibârettdir. İstikbâl-i fakîr-ânemin mahvı hâiz-i ehemmiyyet olmayıp ancak böyle bir iftirâ-yı mel'anet yüzünden sadâkatimin hıyânetle telvîs edilmiş ve zehirlenmiş olmasına teessüf ederim pek müeessir, ve pek ciger-sûz olan şu hâl min gayr-i hadd vatanına, devlet ve hükûmet-i

metbûasına sâdık olan bende-niz gibi bir fedâkâr için diri diri mezâra girmekle berâberdir binâen aleyh müddeî-i merkum Telliyan Mardiros'un mücerred sâika-i garaz ve husûmetle isnâd eylediği (sâika-i iftirâya) şimdilik ma'rûz kalmış isem de hükûmet-i meşrûta-i hâzıramızın ahkâm-ı adâleti böyle bühtânlara karşı mukaddes bir (siper-i müessir) olduğundan magdûrriyyet-i vâk'amin etrâfiyla nazar-ı dikkat ve mürüvvete alınarak vîcdân-ı kanûnda bir an evvel ihkak-ı hakk buyurulmasını istihâm ederim târih-i tevkifim 14 Haziran 331 dir ol-bâbda fermân hazret-i men leh-ül-emrindir /18 Temmuz 1331

Divân-ı Harb-i Örfî Habs-hânesinde mevkûf Polis
Müdîriyyet-i Umumiyyesi Kısım-ı Siyâsî Me'mûrlarından
Yasi oğlu Arşavir

Evrâk-ı esâsiyyesiyle birleşdirilmek üzere Hey'et-i Tahkikîyye Riyâsetine

20 Temmuz 331

Reîs
(İmza)

----- ✂ ----- ✂ -----

Berâ-yi şehâdet celb olunan: Sirkeci'de Balkan Otelinde sâkin Polis Müdiriyyeti Kısım-ı Siyâsî me'mûrlarından Geğbüzelî kırk altı yaşında Hidâyet Efendi bin Abdullah'ın maa-l-kasem zabt olunan ifâdesidir/ 19 Temmuz 1331

Tüccârdan Mardiros Telliyan Efendi'nin hânesinde cereyân eden vak'aya dâir ma'lûmâtınız ne ise söyleyin.

Gedikpaşa'da tüccârdan Mardiros Telliyan Efendi'yi Kafkasya Ermeni Komitesine i'tâ-yı iânâtda bulunduğundan dolayı mûmâ-ileyh ve emsâlî haklarında gûyâ kendisine havâle edilmiş bir liste olup tahkikatı icrâ' edeceğini ve komite mührüyle memhûr iki kâğıd irâe ile mes'eleyi bi-n-netîce resme koyduğu takdîrde işin vehâmet kesb ederek belki de i'dâmını mûcîb olabileceğini makâm-ı tehdîdde beyân ederek herhalde işin önünü almak lâzım geleceğini ve îcâb edenlerle görüşerek bunun neye mütevakf ise yapılması lâzım geldiğini ve bunun bi-t-tab'i para ile mümkün olacağından avdetine kadar tedârikâtta bulunmasını tebeyyûn ederek gitmiş olan Polis Müdiriyyeti me'mûrlarından Arşavir Efendi'nin bu tehdîd-âmiz sözleri ve para mukabilinde evrâkın satılması teklîfi üzerine Telliyan Efendi Bâyezid Merkez Me'mûru Bahrî Bey'e vak'ayı anlatmış. Mûmâ-ileyh de Reşâd Bey'e anlatmış. Bunun üzerine Reşâd Bey beni me'mûr etdi. Bahrî Bey'i gördüm. Birinci günü ya'nî Cum'a ertesi sâat dört buçuk beş raddelerinde Bahrî Bey ile birlikde hâne-i mezkûrda bulunduk. Muâvin Hamdi Efendi ile Polis Vehbî Efendi dahi sivil olarak hâneye alındı. Elbise-i resmiyelerinin kadınlar ma'rifetiyle getirildiğini zann ederim. O gece on iki alafrangaya kadar vuku' bulan intizâra rağmen gelmedi. Ertesi Pazar günü ale-s-sabah tekrâr hâneye geldik. Bahrî Bey gelmemişdi. Muâvin ile polis berâberimde idiler. Sâat dokuz buçuğu beş geçe Mardiros Efendi'nin kerîmesi gelib Arşavir'in geldiğini haber verdi. Mardiros Efendi aşağı inerek kapının yanında, soldaki odaya aldılar. Kapı biraz aralık bırakıldı. Ben, Muâvin Hamdi Efendi, Polis Vehbî Efendi kapının arkasında bekliyorduk. Ben Mardiros Efendi'ye yanımdakilerin de anlaması için biraz da Türkçe konuşmalarını ricâ etmişdim. Arşavir (Arkadaşlarla görüşdüm. İşî kapatmak ancak bin liraya mütevakfıdır. Bu parayı verdikten sonra evrâkı imhâ ederiz) dedi. Mardiros Efendi evrâkı kendi eliyle yırtmak için birkaç def'a ricâ etdi. Uzun mübâhaselerden sonra iki yüz elli üç yüz liraya mübâhase olundu. (Son olarak iki yüz elliden aşağı olmaz) demesi üzerine karâr verildi. Mardiros otuz lirayı peşinen o gün kaparo vereceğini ve mütebâkisini Çehâr-şenbih veyâ Pençşenbih günü te'diye eyleyeceğini söyledi ve cebinden kîsesini çıkararak benim evvelce işâret etmiş olduğum yedi

aded el-gâzili ve iki aded çeçekli lirayı sayarak verdi ve yirmi bir lirasını da odadan getirmek üzere yukarı çıkmak için dışarı geldi Muâvin Vehbî Efendi ve ben hemân içeri girdik. Arkamızda benim ve Vehbî Efendi'nin arkamızda Sivil Muâvin Hamdi Efendi'nin resmî elbiselerimiz vardı. Arşavir'i yakalayarak yakın olan karakola götürdük. Götürmeden cebindeki silâh ve evrâkı almışdık.

Karakolda dahi Muâvin Hamdi, Mukayyid Muammer, Polis Vehbî, Polis 866 numrolu İzzet, 149 Nuri Efendiler muvâcehesinde sağ pantolon cebinden işâretli dokuz lirayı çıkararak ve lâzım gelen zabıtları yaptık. Ma'lûmât ve müşâhedâtım bu kadardır. Sonra Nişan'ı yakaladım. Onu da söyleyeyim.

Nişan hakkında bir şey söyleyecekdiniz söyleyiniz.

Biz Pazar günü Mardiros'un hânesinde gördüğümüz zamân ve Arşavir geldikten sonra Nişan hânenin altında sokağın köşesinde duruyor ve etrâfı gözetliyordu. Sonra biz aşağı indik. Arşavir ile meşgul bulunurken Nişan'ın nereye gittiğini göremedik. Fakat Mardiros'un oğlunun ifâdesine göre aşağı doğru gitmiş. Hânede Arşavir'in kabûl olduğu oda alt katta zemîne yakın olduğundan ve Arşavir de pencere kenarında oturduğundan ağıleb-i ihtimâl Nişan kimsenin eve gelmemesi zımnında tarasudda bulunuyordu. Arşavir'i karakolda bırakarak ben Muâvin ve Vehbî Efendi berâber Beyoğlu'na gittik Nişan'ın evini taharrî ettikten sonra kendisini de sokakta yakaladık ve silâhını alarak karakola götürdük.

Arşavir'in evini taharrî etdiniz mi

Etdik. Bulunan evrâk bir kutuya konuldu. Bâyezid Merkezine teslim edildi. Bir Ermenistan'ı musavver kabartma ipekle işlenmiş bir levha vardı.

Nişan'ın evinde neler buldunuz

Onun hânesinde hiçbir şey bulamadık.

Başka bir ma'lûmâtınız var mı

Hayır ma'lûmât ve müşâhedâtım yoktur.

İfâdenizi imzâ' ediniz

İmzâ' edeyim

Hidâyet

----- ----- -----

Mardiros Telliyan Efendi'nin tekrâr zabt olunan ifâdesidir / 19 Temmuz 1331

Sizin hânenize gelerek iki dakika görüşmek isteyen ve cebinden çıkardığı kâğıdlarla sizi tehdîd eden ve bil'âhire geleceğini söyleyerek giden Arşavîr hangisidir. (Nişan, Simon ve Arşavîr irâe olunmuştur)

(Arşavîr'i irâe ile) Budur (Nişan'ı irâe ile) Bunu karakolda tanıdım, (Simon'u irâe ile) bu da Müsennâhâtûn(?) Mahallesi'ndeki işin mûcidi olub başıma ötekileri toplayan da budur.

İfâdeni imzâ' et

İmzâ' edeyim.

(İmza)

----- ۞ ----- ۞ -----

Berây-i şehâdet celb olunan: Şehzâdebaşı'nda Taştekte Câmî'i karşısında 36 numrolu hânede mukîm Gedikpaşa polis mevki'i me'mûrlarından 817 numroda mukayyed Âsitâneli yirmi sekiz yaşında Mehmed Vehbî Efendi bin Mustafa Fikrî'nin maa-l-kasem ahz olunan ifâdesidir / 19 Temmuz 1331

Tüccârdan Mardiros Telliyan Efendi'nin hânesinde cereyân eden ve Arşavîr'e müteallik bulunan vak'aya dâir ma'lûmâtınızı ber-tafsîl yazınız.

Cum'a ertesi günü me'zûniyyetden avdet etdim mevki' Muâvini Ahmed Hamdi Efendi bana resmî elbise giymememi tenbîh etdi. Esbâbını suâl ettiğimde Mardiros Telliyan Efendi'nin hânesinde me'mûr bey ve Kısım-ı Siyâsî me'mûrlarından Hidâyet Efendi evde bekliyorlar ben de dışarıda bekleyeceğim îcâb eder ise içeriye gireceğiz. Me'mûr bey ile Hidâyet Efendi ve Muâvin Hamdi Efendiler gece alafranga sâat bire kadar beklediler sonra karakola avdet edib ben de sabah sâat yediye kadar bekledim bil'âhire karakola avdet etdim mes'eleyi Muâvin beyden ikinci def'a olarak suâl ettiğimde mes'elenin bidâyetinden Kısım-ı Siyâsî me'mûrlarından Arşavîr Telliyan Efendi'den bin lira talep etmiş, Cum'a ertesi günü akşamı eve gelib parayı alacağını ve şâyed parayı vermediği takdirde hakkında muâmele yapılacağını söyledikten sonra gitmiş Mardiros Efendi de karakola ihbâr-ı keyfiyyet etmiş ve Me'mûr Bahrî Bey ve Hidâyet Efendi ve Muâvin Hamdi Efendi beynlerinde cereyân eden şu mes'ele hakkında ne gibi tedâbir lâzım ise derhâl Mardiros Efendi'den dokuz aded lira-yı Osmânî alarak yedisinin üzerine tura ile reşâd arasına ikişer ince çizgi ve ikisini de öylece bırakmıştır

Pazar günü sâat alafranga on birde tekrâr Hidâyet Efendi ve Muâvin Hamdi Efendi ve ben de berâber olarak hâneye gittik sâat on bir buçukda Arşavir geldi. Telliyan Efendi aşağı odaya alıp kahveden sonra para mes'elesine girildi Hamdi Efendi ile Hidâyet Efendi Ermeni lisânına vâkıf oldukları için kapıdan dinliyorlar idi ben de arkalarında duruyor idim yalnız iki yüz elli lira lakırdısı ile dokuz aded lirayı Arşavir'e teslim eder iken paranın sesini ve Mardiros Efendi yukarıdan yirmi bir lira daha getireceğini söyledikten sonra odadan dışarı çıktı ben derhâl odaya girib Arşavir'in üzerinde bulunan iki aded rovelveri aldıktan sonra Muâvin Hamdi Efendi de odaya girib der-destle karakola getirib üzerinin taharrisinde Mardiros Efendi'den aldığı dokuz aded lirayı birkaç efendi muvâcehesinde cebinden çıkarıp zabt varakası tutulduktan sonra merkeze gönderildi ma'lûmâtım bundan ibâretdir.

İfâdeni imzâ' et

İmzâ' edeyim.

(İmza) 817 Vehbî (İmza) (İmza)

----- 80 ----- 82 -----

Berây-i istîzâh celb olunan: Beyoğlu'nda Nişantaşı'nda Bekçi Sokağı'nda 6 numroda mukîm ve Sirkeci'de Köprülü Hân'da otuz iki numrolu yazı-hânede da'vâ vekîli Ankaralı elli yaşında Agob Bahrî veled Kirkor'un zabt olunan ifâdesidir/ 19 Temmuz 1331

Mardiros Telliyan Efendi'nin size bir tehdîd mâddesinden mürâcaat eylediği beyân olunuyor sûret-i mürâcaatla tehdîd edenlerin kimler olduğu ve netîceten tehdîd fâ'illeri hakkında da'vâ ikame edilib edilmediği hakkındaki ma'lûmâtınızı bu bâbdaki teşebbüsâtınızı yazınız.

Mardiros Telliyan Efendi Ârif Mustafa Beyefendi ile müştereken vekâlet ettiğimiz Sirkeci'de Köprülü Hân'daki yazı-hânemize mürâcaatla Kirkor nâmında bir çocuğa gûyâ fi'l-i şenî' icrâ etmiş olduğundan bahsle aleyhinde iftirâ edilmekde olduğunu ve hattâ bu çocuk iki nefer rûfekasıyla maan Gedikpaşa cihetinde kendi mutasarrıf bulunduğu ve ta'mîrâtı henüz icrâ edilmiş olduğundan boş bulunan hânesini görmek için mezkûr hâneye gittiği bir gün merkur Kirkor ve iki nefer refîki açık bırakmış olduğu hâne kapısından içeri girerek rûfekası Telliyan Efendi'ye hitâben sen bu çocuğa fi'l-i şenî' icrâ ediyor idin biz de gördük diyerek evvelce yanlarında hazırlamış oldukları bir varaka taahhüd-nâme imzâ' ettirmek istediklerini ve mezkûr varakanın mündericâtı (Kerîmemi Kirkor'a tezvîc etmeğe ve beş yüz ya da bin lira (tam mikdârı hâtırımında

kalmamışdır) para vermeğe taahhüdü) mutazammın bir varaka idiğini gördüğümde böyle bir taahhüd senedi imzâ' etmekden imtinâ' etmesi üzerine orada kendisini tazyîk ile üzerinde bulunan otuz kûsûr lira parasını gasb edib firâr etmiş olduklarını ve ba'dehû Kirkor'un vâldesini teşvîk ederek fi'l-i şenî' mes'elesinden dolayı merkuma ta'kîbâta ve aleyhine iftirâya başlamış ve hattâ polise mes'ele aks etmiş idiğinden gerek şantaj ve gerekse fi'l-i şenî' mes'elesinden dolayı polisce tahkîkâta başlanmış olduğundan bu mes'eleda muhâfaza-i hukuku zımnında vekâletini der-uhde etmeliğimizi talep etmesi üzerine vekâletini kabûl etdik. Ba'dehû refîkim Ârif Mustafa Bey'den ricâ etdim ki polis dâiresine giderek mes'elenin ne merkezde bulunduğunu mümkün ise tahkîk etsin ve Telliyan Efendi aleyhine vuku' bulan sözlerin şantajdan ibâret olduğunu ma'lûmât versin. Diğer taraftan mes'ele âile nâmûsuna ta'alluku hasebiyle Kirkor'un vâldesine haber gönderib odamıza da'vet etdim işi anlamak için çend gün sonra Kirkor'un vâldesi odama geldiğinde (Mâ-dâm sizin çocuk ba'zı fenâ arkadaşlara uyarak nâmûslu bir âilenin nâmûsuna hâlel getirmek istiyor gibi görünüyor sen akıllı bir kadın görünüyorsun böyle iftirâlar günâhdır hem Telliyan'ın hem çocuğun nâmûsuna dokunur. Benim anladığım oğlun Kirkor Telliyan Efendi'nin kerîmesini istemek ve almak maksadıyla ve mûmâ-ileyhden para koparmak fikriyle rûfekasıyla maan böyle bir şey tertîb etmişler hattâ ma'hûd hâneye gittikleri gün bu kâğıdı dahi yazılmış hazırlanmış olarak oraya götürmüşler. Sen böyle iftirâlara ve şantajlara vesîle olma diye nasîhat ettiğimde merkume kadın cevâben fi'l-hakîka ibtidâ' ben dahi tereddüd etdim ise de ba'de kanâat hâsıl etdim çocuğuma Telliyan Efendi fi'l-i şenî' icrâ etmişdir dedi. Nasıl kanâat hâsıl etdin diye sorduğumda Telliyan Efendi size henüz yeni geldi hâl-bu-ki bu mes'eleden dolayı bundan akdem bir komisyon yapıldı onlar tahkikat icrâ etdiler Telliyan'ı kabâhatli buldular çocuğumu büyük bir mektebe göndermek üzere bin lira vermesini tensîb etdiler müsâade eder iseniz ben mes'eleyi iyi anlatamıyorum onları getireyim de görüşür ve Telliyan'ın mahdûmuma bu fi'li îka' etmiş olduğunu anlarsınız demesi üzerine kendine söz anlatmak güç olduğuna kanâat hâsıl ederek berâberinde kimi isterse söz anlayan bir erkek adam getirmesini tavsiye etdim gitdi bir iki gün sonra yanında birkaç kişi ile berâber tekrâr odamıza geldiler. Bende-niz evvelki sözlerimi tekrâr ederek nâmûs-ı âileye taalluk eden bu gibi mesâilin adem-i ta'kîbini kanûn-ı cezânın tensîb etmiş ve tarafeyni ta'kîb-i da'vâ edib etmemekte muhtâr bırakmış olduğunu ve bâ-husûs bu mes'eleda bir fi'l-i şenî' vuku'una dâir ortada hiçbir delîl ve emâre bulunmayıp bil-akis ben bu işde şantaj ve iftirâ gördüğümü söylemeliğim üzerine kadın ve rûfekası işde şantaj olmadığını ve Telliyan bu fi'lin fâili idiğine kanâat hâsıl etmiş olduklarını ve bin lira Telliyan çocuğu mektebe göndermek üzere verirse kadının muvâfakat edeceğini söylemeleri üzerine bende-niz cevâben Telliyan'ın kabâhatli olduğunu kat'iyyen kabûl etmem iş mahkemeye de gitse berâet karârı alınır. Fakat mâ-dâm ki mekteb parası nâmıyla bir para

isteniliyor ve fi'l-hakika Kirkor'un terbiyesi noksân ve câhil bir çocuk idiği cereyân-ı hâlden anlaşılıyor Tellian Efendi'ye tavsiye edeyim de birkaç sene Bağçecik'deki mektebe göndersin diye mülâyimâne idâre-i lisân etmekteğim üzerine bunlar şu meblağı tezyîd ettirmek fikriyle çend def'a daha odamıza gelib gitmişler ise de bende-niz başka bir şey kabûl edilemeyeceğini ve Tellian'a iftirâ etmiş oldukları ikrâr etmeleri lâzım geldiğini söylediğimden artık odama gelmez oldular. Ancak son bir def'a daha Kirkor'un vâlidesi bir İslâm Bey ile odama geldi bende-nize bir mu'ayyen meblâğ Tellian'ın vermesini teklîf etti bende-niz mâ-dâm bu mes'eleyi mahkeme hall edecekdir mahkemede haklı haksız meydâna çıkar dedim yol verdim. Bende-niz mes'elenin tahkikatı polisce ikmâlîne intizâr ediyor idim ki şantaj hakkında polisce vuku' bulacak tahkikatdan başka delâil zuhûr ederek adliyece polis tahkikatından istifâde edebilelim biz buna muntazir iken bir gün Galata Sulh Mahkemesinde muhâkemede idim Ârif Bey ile Tellian Efendi koşa koşa kan ter içinde mahkemeye geldiler - Nedir o ? Hayr ola dediğimde Tellian Efendi bende-nize hitâben bu mes'ele için Ârif Bey polise gitmiş idi orada kartını bırakmış imiş bu kartı polis dâiresinden Mahmudpaşa civârında bir avukatın odasına göndermişler o avukat beni çağırdı bu kartı irâe ederek sen dâireye Ârif Bey'i göndermişsin fakat o seni kurtaramaz bu iş için polis dâiresinin müteneffiz me'mûrlarından üç kişiye üç yüz lira vermeyecek olur isen seni habs edecekler hem nâmûsun muhtell olacak ben mahzâ bir dostluk için bunu size söylüyorum dediğini haber vermesi üzerine bende-niz bunda bir yanlışlık var polis dâiresi emîndir böyle haber göndermez sen yanlış anlamışsın telâşlısın dediğimde Tellian Efendi hayır ben yanlış anlamadım doğrudur ister isen benimle berâber mezkûr avukatın odasına zahmet et gidelim dedi bende-niz muhâkemeyi bitirdikten sonra Tellian beni alıb oraya götürdü avukat yenilerden bir genç avukat idi evvelce hiç görmemişdim mes'eleyi suâl etdim ibtidâ bende-nizden korkdu söylemek istemedi ba'dehû Tellian'a söylediklerini aynen tekrâr etti. Ve üç polis için üç yüz lira verilmezse Tellian'ın tevkifi muhakkak göründüğünü söyledi bende-niz cevâben bu işde bir yanlışlık var Tellian Efendi şantaja dûçâr olmuş bir nâmûslu zâtdır Tellian'ı niçin tevkif etsinler ricâ ederim size tekrâr gelirlerse burasını anlatınız günâhdır dedim çıkarak o gün mü yoksa ertesi gün mü iyi hâtırımda değildir (Çünkü sekiz ayı mütecâviz bir zamân geçdi) bir akşam Tellian Efendi yine bizim yazı-hânede idi birçok sâir müşterîler dahi var idi dışarıdan bir adam geldi Tellian ile görüşmek istediğini söyledi odaya buyurunuz dedim kalabalık bulunduğundan Tellian Efendi ile yalnız görüşmek istedi odamızın karşısında odabaşının odasına gidebilirsiniz dedim Tellian Efendi bende-nizin dahi berâber gitmekliğimi ricâ etti muvâfakat etdim mezkûr odaya gittiğimizde gelen zât pek müteneffiz bir zât olduğunu hâl ve etvârı ve Tellian'ın dahi ondan çekinmesi irâe ediyor idi bende-niz kendisini İslâm bir şık bey zann etdim merhum söze başladığında kendisinin polis dâiresinin en müteneffiz me'mûrlarından olduğunu ve Tellian tevkif edilmemek için

üç yüz lira talep eylediklerini söylediğinde bende-niz Telliyan'ın şantajla mübtelâ olmuş bir kabâhatsiz bulunduğunu söylediğimde merkum gayetle acele edib sâatine bakarak şimdi bugün akşam matlub edilen akçeden otuz lirasını vermezsen muhakkak habs olunacaksın diye tehdîdâtta bulunması üzerine bende-niz kendisine hükûmet me'mûru sıfatı veren bir adamdan böyle bir tehdîd zuhûruna cânım fevk-al-âde sıkılarak (Beyefendi ricâ ederim deveden büyük fil vardır müvekkilim kabâhatsiz olduğu yerde tevkif ediliyorsa biz de elbette daha büyük makamâta mürâcaata hukukunu muhâfaza ederiz diyerek mezkûr odadan çıktım ve karşıdaki odama gittim. Bu dakikaya kadar bende-niz bu geleni bir İslâm bey zann ediyordum ba'dehû Telliyan Efendi merkumun Arşavir nâmında birisi olduğunu söyledi.

Kirkor'un anasının refâkatinde getirdiği birkaç kişi kimler idi.

Birisinin ismine Can Gülyan Efendi diyorlar diğerlerini bilmiyorum sekiz dokuz ay geçti. Biri de Tomacyan olduğunu zann ediyorum.

Kirkor'un vâlidesi ile yazı-hânenize gelen İslâm bey kim idi.

İsmi bilmiyorum. Şişman siyâh sakallı bir adam idi

Mahmudpaşa civârında olduğunu söylediğiniz ve Ârif Bey'in kartı polisce kendisine gönderildiğini anlatdığınız avukat kimdir

Evvelce tanıdığım bir adam değildi. Zann edersem Tanilyan olmalıdır. Telliyan Efendi daha iyi bilir.

Yazı-hânenize Telliyan Efendi'yi görmek için gelen ve sizin İslâm olduğunu zann ettiğiniz adam ile Telliyan'ın mülâkatında sizden başka kim vardı.

Zann edersem başka adam yok idi.

İsminin bil'âhire Arşavir olduğunu anladığınız ve evvelce İslâm bir bey zann ettiğiniz adam size gösterdiğiniz şahıs mıdır (Arşavir irâe edilmiştir)

Evet budur. Fakat ben bu adamı evvelce hiç tanımadım.

Tehdîd fâilleri hakkında da'vâ ikame edilib edilmediğini ve netîcesinin ne olduğunu söylemediniz, bu ciheti de tavzîh ediniz.

Mes'ele polisten adliyyeye havâle edildi refikim Ârif Mustafa Bey Telliyan Efendi ile maan adliyyeye gitdiler ifâdeleri alınmış ba'de kadın ve-yâhûd Kirkor da'vâdan ferâgat etmiş şantaj ya'nî tehdîd mes'elesi için dahi müstantikce tahkikat edilmiş ve netîceten gerek Telliyan hakkında ve gerekse Telliyan'a tehdîd ederek para alanlar hakkında men'-i muhâkeme karârı verilmiş olduğunu haber aldım

Mâ-dâm ki Telliyan'ın da'vâ vekîli idiniz ve gerek tehdîd mes'elesini ve gerekse fi'l-i şeni' da'vâsını der-uhde etdiniz tehdîd edenlerin kim

olduğunu bilmeniz lâzım gelir kimler hakkında tehdid da'vâsı açmışdınız.

Birisi Simon'dur zannındayım diğerlerini unuttum. Bilemiyorum. Belki Ârif Bey daha iyi bilir. Telliyan Efendi de daha iyi bilir

İfâdenizi imzâ' ediniz.

İmzâ' edeyim.

(İmza)

----- ----- -----

Dîvân-ı Harb-i Örfî Hey'et-i Tahkîkiyesi Riyâset-i Aliyyesine

Telefonla taleb buyrulan Çenberlitaş'da Hamamgûlhân'ında ikamet eden Atiye'nin(?) kardaşı Mahmud ile Jamanak Gazetesi sâhibi Serkis Koçunyan mevcûden i'zâm kılındıkları diğerk Jamanak Gazetesinde Kirkor Torosyan'ın geçenlerde Kengri'ye teb'îd edildiğibi-t-tahkik anlaşılmışla arz ve ..?.. olunur efendim / 20 Temmuz 331

Mühür(Ayasofya Polis Merkezi Me'mûrluğ) (İmza)

----- 20 ---- 22 -----

Üsküdar Polis Müdîriyyetine

Mukaddemâ Çakmakçılar'da Kirkor Vartazyan ticâret-hânesinde kâtib iken el-yevm Üsküdar'da İcadiye'de mukîm Gürünlü Kigam Koçunyan'ın i'zâmı / 21 Temmuz 331

Dîvân-ı Harb-i Örfî
Hey'et-i Tahkîkiyesi Reîsi
Hüseyin Hüsnü

Serîan Cenbiye(?) Merkez Me'mûrluğuna / 21 minh

Merkum bugün Dîvân-ı Harbe mürâcaat etdirilmekle Müdîriyyet-i Umûmiyyeye takdîm olunur efendim / 22 minh

Dîvân-ı Harb-i Örfî Hey'et-i Tahkîkiyesi Riyâset-i vâlâsına takdîm / 23 Temmuz 331

Üsküdar Polis Müdîri nâmına (İmza)

----- 20 ---- 22 -----

Agob Bahri ve Mardiros Telliyan Efendilerin muvâceheleridir / 12 Ağustos 331

Telliyan Efendi: Agob Bahri Efendi'ye sûret-i mürâcaatını ve netâyicini anlat dinlesin

Simon Aleksanyan ve Bogos Kuryan ve Kirkor Kayıkçıyan benden şantaj yaptılar diyerek otuz lira aldıkları için Mazmanyanyan ile Agob Bahri Efendi'ye gitdik bizim da'vâmızı söyledik otuz liraya pazarlık etdik benim da'vâma bakacak idi. Sultanahmed Ahz-ı Asker Şu'besi Reîsine Hınçakyan olub firâr ve asker kaçırdıklarını Tomacan Cihan Gül Arzuni Murat Arşavir'i haber vermişdim bunlar geldiler Bahri Efendi'nin odasında da'vâ için mürâcaatımda bunlar pis adamlar senin nâmûsunla uğraşıyorlar bunlarla da'vâ olunmaz dedi bu adamlarla uğraşmak işimize gelmez mahkemeye düşme dedi bunlarla uğraşmak senin cânına onuruna nakîse gelir sen bir nâmûslu âilesin dedi.

Siz bu adamları gördünüz mü

Ben bu adamları görmedim Agob Bahri Efendi bunları oraya toplamış.

Agob Bahri Efendi: Ne diyeceksiniz

Telliyan Efendi bende-nize kendi aleyhine Kirkor nâmında bir çocuğa gûyâ kendi tarafından bir fi'l-i şenî' icrâ edilmiş olmasından dolayı ikame-i da'vâ edilmekte ve mes'ele polisce der-dest-i rû'yet bulunduğundan bahsle 7 Kânûn-ı sânî 330 târihinde mürâcaat etmişdi kendisinden istîzâh-ı madde etdiğimde Gedikpaşa'da boş bir hânede ta'mîrâta bakmak için gitdiği bir gün arkasından üç kişi içeriye girmiş olduğunu ve bunlardan ikisi sen Kirkor'a fi'l-i şenî' icrâ ediyordun biz gördük diyerek iftirâda bulunmuş olduklarını ve evvelce hazırlamış oldukları bir varakayı kendisine imzâ' etdirmek istedikleri ve bu varakayı okuduğunda mündericâtı kerîmesini merkur Kirkor'a vermek taahhüdüyle beş yüz yâhûd bin lira gibi hâtırımıda kalmadı bir meblağ vermek taahhüdünü mübeyyin olduğunu gördüğünde kendisi kat'iyyen bunu kabûl etmeyib imzâdan imtinâ' etmesi üzerine kendisini soyarak üzerindeki bulunan otuz kûsûr lirayı alıb gitmiş olduklarını ve ba'de Kirkor'un vâlikesini teşvîkan aleyhinde Kirkor'a fi'l-i şenî' ikamesinden dolayı da'vâya teşebbüs etmekle berâber nâmûsu pâ-y-mâl olduğundan bu fi'l-i şenî' da'vâsının müdâfaasını bende-nizle refikim Ârif Bey'e havâle etmiş idi kırk liraya pazarlık etdik yirmi lirasını evvelce ve mütebâkî on lirasını dahi işbu fi'l-i şenî' da'vâsından dolayı müstantikce men-i muhâkeme karârı verilip kat'iyyet kesb etdikden sonra te'diye etdi. İşbu şantaj ve fi'l-i şenî' mes'elesinden dolayı niçin vukuât günü hemân bunları ta'kîb ederek polise teslim etmediğini suâl etdim ise işte bunda hata etdim maa-mâ-fih böyle bir şantaja teşebbüs etdiklerinden dolayı hiçbir delîl ve emârem dahi mevcûd değil idi dedi mes'ele bundan

ibaretdir söylediği adamları bende-niz Kirkor'un vâldesini odama da'vet ederek Telliyan Efendi nâmûslu adamdır senin oğlun görünüyor ki fenâ arkadaşların teşvikiyle Telliyan Efendi'ye böyle bir iftirâda bulunuyor günâhdır ayıbdır bu işde iki âilenin nâmûsu vardır böyle ihtiyâr bir adama fi'l-i şenî' isnâdıyla hem onun nâmûsunu hem kendinizin nâmûsunu ihlâl etmiş olursunuz deyib nasihat etmecliğim üzerine merkume kadın bil-akis siz Telliyan'ı yeni tanımışsınız tanımıyorsunuz o çok fenâ bir adamdır oğluma bu fi'l-i şenî'i icrâ etmiştir hattâ bu fi'l-i şenî' icrâ ettiği bundan akdem bir komisyonca da tahakkuk etmiştir kendisinin bin lira vermesini tensîb etmişdiler diyerek netîceten ben sizi iknâ' edemiyorum anlatdıramıyorum müsâade ederseniz bu işi anlatdırırmak üzre ma'lûmâtı olanları size getireyim dedi bende-niz de karının gayet çok söyleyen ve söz anlamaz bir kadın gördüğümde berâberinde bir erkek getir de kim olursa olsun dedim ba'de merkume Cihan Gülyan ve sâir ba'zı rûfekâsıyla odama geldiler bende-niz bunlara yine Telliyan Efendi'nin nâmûslu adam olduğundan Kirkor ve rûfekâsıyla şantaja mübtelâ olduğundan bahsle kadına söylediklerimi tekrâr etdim bunlar cevâben bil-akis Telliyan sizin bildiğiniz gibi iyi bir adam değildir bu çocuğa iki def'a fi'l-i şenî' icrâ etmiştir hattâ bundan evvel iki kişiyi de asker kaçaklığı ediyor diyerek iftirâ' etmiş mahbûs etdirtmiştir gerek fi'l-i şenî' gerek iftirâ' mes'elesi herkese Gedikpaşa'ca ma'lûm olmuştur binâen aleyh şimdi bu çocuğun bir mekteb-i alemiye göndermek üzre bin lira tahsis ederse kadın da da'vâsından vâzgeçer demeleri üzerine bende-niz bi'l-mukâbele Telliyan Efendi'nin nâmûslu adam olduğu hakkındaki fikrimi ta'dîl edecek hiçbir delîl görmüyorum maksadım ve vazîfe-i vekâletim şu fi'l-i şenî' da'vâsından dolayı iki âilenin nâmûsunu muhâfaza etmektir bu fi'l-i şenî' mes'elesinin hilâf-ı hakikat olduğunu mübeyyin bir mektûb verilerse Telliyan Efendi'ye ricâ ederim bu Kirkor çocuğu birkaç sene Bağçecik Mektebine göndersin dedim onlar kendi fikirlerinde ısrâr ile hiç olmazsa Rober Kolej Mektebine sekiz dokuz sene gönderilmeli diyerek ısrâr eylediler bende-niz kabûl etmedim nihâyet bu mes'eleyi mahkemece hall etdirtmek üzre merkumun çend def'a gelib gitdikden sonra idâre-hânemce meşguliyyetime mâni' olduklarından yol verdim mes'ele bundan ibâretdir.

Telliyan Efendi'nin Bahri Efendi'ye âid fıkra kırâat olunarak buna ne diyeceksiniz

Mazbanyan'ın bir fırka-i siyâsiyyeye mensûb olup olmadığını bilmem Mazbanyan dellâldir yazı-hânemize ba'zı işler getirmiş ve getirdiği işlerden kendisi dellâliyesini alır bundan akdem Kadri Bey da'vâsını getirmişdi vekâletini aldım aldığım ücretden dellâliyesini verdim bu def'a da bende-nize bir kart yazarak fi'l-i şenî' mes'elesinden dolayı Telliyan Efendi'ye iftirâ' olunduğundan vekâletini vermek üzre bize getireceğini iş'âr etmişdi bundan maksadı tabîi kendi dellâliyesini taht-ı temîne almakdan ibâret idi çünkü Telliyan Efendi doğrudan gelse Mazbanyan delâlete kesb-i istihkak edemezdi yukarıda söylediğim vechle Cihan

Gülyan ve rüfekâsı çend def'a yazı-hâneme gelib gitdiler belki bu sırada Telliyan Efendi'ye böyle bir söz söylemiş olabilirim Murad bir def'a geldi fakat hâtırımda değil ki bu mes'ele için mi geldi yoksa zevcesinin Üsküdar'da Posta yolunun sol cihetinde bir arsa da'vâsı var ötedenberi hisse-dârlardan bir kısmı bize vekâlet vermiş olduklarından kendi arsa hisseleri için dahi vekâlet der-uhde etmeliğimizi ve işlerini ta'kîb etmeliğimizi ricâ ve taleb ederler hâl-bu-ki peşînen ücret vermek istemedikleri gibi masârifini dahi tarafımızdan icrâ edilmesini talep eylediklerinden onların vekâletini almayı diğer hisse-dârların arsa mes'elesinin birâz meydâna çıkmasına te'hîr ediyorum bu arsa da'vâsından dolayı diğer hisse-dârların vekâletini resmen bende-nizle Tehâfî zâde Ahmed Bey nâmına alınmışdır bunlarinkini bu sebeble te'hîr etmekdeyim zann edersem bu mes'eleden bahs edildi diğer mes'eleden sathî bir bahs açmak istedim ise de kendisi bahse girmek istemeyib kapatınız bu mes'eleyi dedi bu kadardır.

İfâdâtınızı imzâ' ediniz

İmzâ' edeyim

Agob Bahri

(İmza) (İmza) (İmza)

----- ✂ ----- ✂ -----

Maznûn-ı aleyh: Gedikpaşa'da Gelenmiş Sokağı'nda 4 numrolu hânede sâkin Çarşıkapısı'nda Kalpakçılarbaşı'nda usta Avadis'in dükkânında kunduracılık eden Âsitâneli 304 tevellüdlü Simon veled Aleksan Manukyan'ın ahz olunan ifâdesidir / 12 Ağustos 331

Kaç senedir Hınçaksın

Altı yedi sene kadar oldu kulübde ya'nî Kumkapı'da ahâli kulübünde a'zâlık etdim bir buçuk senedir kapandı kulübde akşamları ders alırdık, oyun oynanır idi. Kulübün aşağısında kahve vardır herkes gelir. Ben komiteye girmedim fakat Hınçaklara muhibbim

Mardiros Telliyan'ı tanır mısın

Tanırım

Bu bir çocuğa bir şey yapmış nasıl oldu

Bir sabah ben Gedikpaşa Kilîsasında diyakosluk ediyordum su dökme çıkmış idim bu esnâ'da kilîsanın bir tarafına Kirkor ile Telliyan Efendiler

konuşuyordu sonra ben Kirkor'u çağırdım ne konuştuğunu sordum bana Kirkor Telliyan'ın kendisini birtakım yerlere da'vet ettiğini ya'nî hamama otele da'vet ettiğini söyledi ben de bu adamın nâmûslu olduğunu söyledim Kirkor sen görürsün demiş gitmiş idi pazar günü ben kilîsada gördüm üç gün sonra ben evimde oturmuş idim sâat akşam on bir buçuk râddelerinde Kirkor kapıyı çaldı bana Alibey yokuşunda Fransız Mektebi sokağının altındaki Çiftgelinlerin karşısındaki alt sokağın çifte balkonlu evlerden boş olan eve gideceğiz sâat alafranga dokuzda dedi ben de haydi sen git dedim ertesi sabah dokuza çeyrek kala oraya gittim köşede bekledim Kirkor evden içeriye girdi ben orada eğleniyordum Bogos Kuryan Kumkapı'dan yukarıya çıkarken selâmlaşdı ve yukarıya çıkalım dedi ben burada bizim mahallede Mardiros Efendi'nin bir çocukla bir işde bulunacağını anlattım ben de gelirim dedi bunun üzerine bir şâhid daha olsun diyerek berâber eve gittik kapı açık idi kimse yok mu diye seslendik ayak sesi geldi kimdir o diyerek Kuryan yukarıya çıkdı Telliyan Kuryan'ı görünce ne hakkın var evime giriyorsun diyerek dirseğiyle Kuryan'ı itdi ben de yanlarına gittim Mardiros Efendi beni görünce aman Simon sen bilirsin aman bir şeydir oldu dedi bir de baktık çocuk merdiven ayağında sofada çocuk yarı beline kadar pantolon sıyrılmış donu sıyrılmış edeb mahalli açık Mardiros'un da düğmeleri sökülük donunun beyâzı dışarıya çıkmış idi gördüm onun üzerine Kuryan çocuğa iki tokat vurdu utanmaz edebsiz dedi Telliyan'a da döndü utanmıyorsun dünyâ kan ağlıyor sabahleyin erken geldin burada edebsizlik ediyorsun dedi Telliyan çocuk beni zorla kendisi da'vet ediyor dedi Kuryan da onun açık olduğunu göstererek hemân polise Kuryan haber vermeğe gitdi Telliyan bana elime ayağıma kapandı nâmûs ve ırzım senin elinde dedi bayılmak hâli geldi ben hemân Kuryan'ı çağırdım her ikimiz bulunduğumuz hâlde odaya bizi götürdü size üç yüz liralık bir bono vereyim bu iş burada kapansın dedi ben de üç yüz lira değil üç yüz para ki istemeyiz dedim üç yüz elli dört yüz beş yüze kadar çıkdı beş yüz lirayı çıkın yaptım dışarıda size vereceğim dedi biz istemeyiz dedik ve Kuryan cebinden bir kâğıd çıkararak Kuryan kendisi iki satır ben bu işi yapar iken Simon ve Kuryan o halde beni tutdular diye Kuryan kendi yazısıyla yazdıktan sonra Telliyan'a imzâ' et dedi Telliyan imzâlamadı biz onu imzâlatdırıb doğruca Patrikhâneye götürecek idik çünkü kendisi kilîsa a'zâsı idi imzâlamadı biz de çocuğa dışarıya çık dedik çıkdık çocuğun vâlidesine gittik mes'eleyi anladık siz da'vâcı olun biz de şâhidiz dedik onun üzerine vâlidesi Telliyan'a gitmiş ne olduğunu bilemiyorum sonra Telliyan bu mes'eleden sonra Topkapı Sarayında Ahz-ı Asker Şu'besine giderek Simon ile Kuryan asker kaçırıyolar ve askere gitmemek üzre iğfâlâtda bulunuyorlar diye ihbâr etmiş bizi posta etdiler ertesi akşam kefâletle çıkdık reîsi bize nasihat vererek bıraktı. Sonra Telliyan bir mektûb yazıb Hınçak Fırkası merkezine Simon ve Kuryan benim üzerime geldiler şantaj yaptılar otuz lira ve otuz gurusumu aldılar diyerek mektûbla aleyhimizde da'vâcı olmuş bizi çağırdılar sordular Tomacyan Cihan Gülyan Arzuni bu

mes'eleyi anlamak istediler biz de fi'l-i şeni' mes'elesini bunlara anlatdık biz çekildik sonra çocuğun vâlidesi Tomacyan ve Cihan Gülyan ve Arzunî'ye mürâcaat etmiş ve Telliyan da mürâcaat etmiş çocuğun vâlidesi için Telliyan ne istiyorsa söylesin demiş kadın da çocuğu üç sene ve-yâhûd beş sene Avrupa mekteblerinde tahsîl masârifini istemiş Telliyan'a bunu söylemişler Telliyan benden bin liralık masârif açıyorsunuz demiş sonra bunun üzerine Telliyan'a hükûmet kapısına mürâcaat edilir biz de şâhid olacağız demişler sonra da müdürîyyete havâle olunarak ifâdelerimiz alındı ve adliyyeye havâle edildi ifâdelerimiz alındı sonra bu mes'ele men'-i muhâkeme edilmiş olduğunu sonra işitdim

Kuryan o zaman ne işle meşgul idi

Bağçecik'de otelci idi

Sen dükkânda ne kazanırsın

İş düzgünce olursa yüz elli guruşa kadar çıkardı şimdi seksen yüz guruş kadar kazanırım

Mâ-dâmki Kirkor Telliyan'ın kendisini kandırmak istediğini söylemiş vâlidesine ma'lûmât verib niçin mâni' olmadın

Ben çocuğun lakırdısına inanmamış idim vâlidesini tanımazdım ve Kirkor'u da tanımazdım yalnız kilîsada tabağa para bırakırlar idi yalnız bu kadar tanırım vâlidesiyle selâm sabâh etmemiş idim bu mes'ele oldu ondan sonra selâm sabâh etdim

Kirkor'un babası kimdir adı nedir

Fesci Karabet Kayıkcıyandır

Tanır mısın

Sonradan tanıdım

Sen evi tarassud etdin Kuryan'ı işin içine niye sokdun

İşi söyledim gelecek olursa şâhid çift olsun diye anlatdım ve berâber gittim

Sen bu tarassudu çocuğu muhâfaza etmek için mi yapdın

Telliyan'ın nâmûssuzluğunu tutmak için yapdım kendisi kilîsa a'zâsındandır böyle bir şey yapan nâmûssuzdur ve çocuğun nâmûsunu muhâfaza etmek için

Telliyan Efendi'nin nâmûssuzluğunu tutmaktan başka ya'nî çocuğun nâmûsunu muhâfaza için olsa husûsî bir eve çocuğun girmesine müsâade etmeden keyfiyyeti zâbıtaya veya vâlidesine söylemekliğin îcâb ederdi böyle yapmayı da tarassudda duruşun dediğin gibi yalnız Telliyan'ın aleyhine çevrilmiş bir hareket etdiğin anlaşılıyor

Çocuğun sözlerine evvelden inanmadım gözümle görmek istedim o güne kadar Telliyan'ı nâmûslu bilirdim görmek istedim

Senin mahallince bir kilisa a'zâlığın ve muhtârlığın hey'et-i ihtiyâriyye a'zâlığın ve kâhyalığın varmı

Hayır kilîsada diyakosum

O hâlde Telliyan'ın nâmûsunu aramak üzerine vâcib olmadığı hâlde niçin ta'kib etdin

Kendisi kilîsa a'zâsı mektebin kilîsanın ırzı nâmûsu kendisinin elindedir başkalarına da yapabilir

Senin Telliyan Efendi'nin nâmûsu üzerine ta'kibâtta bulunmağa ne salâhiyetin var idi

Ben de mahallelidir re'y vermişim ben de kilîsa a'zâlarının nâmûslu ve nâmûssuzunu arayabilirim.

Kuryan da sizin mahallede mi oturur

Hayır kendisi Bağçeciklidir

Zâbitaya ma'lûmât vermezsen vâlidesine haber vermezsen kilîsaca ve mahallece ba'zı bahâneler söylediğin hâlde ne kilîsanın adamlarına ne de mahalle muhtârlarına ma'lûmât vererek bir hey'et almazsın değil mi

Evet ma'lûmât vermedim

Şu hâlde hiç mahallede oturmayan Telliyan Efendi'yle bir alâkası bulunmayan Kuryanla birleşmekliğin Telliyan aleyhine tertîb olunmuş bir tezvîrin fâilleri olduğuna delâlet eder öyle değil mi

Hayır kat'iyyen kabûl etmem

Kuryan Hınçak değil midir

Kendisi ne fırkaya dâhil olduğunu bilmem ben Kuryan'ın otelinde kaldım ondan tanırım

Telliyan Efendi'nin otuz lira ve otuz üç gurusunu aldınız mı

Hayır

Telliyan Efendi'ye beş yüz liralık bir bono imzâlatmağa kalkmadınız mı

Kendisi beş yüz liraya bono verecekti biz kabûl etmedik

Mardiros Telliyan Efendi'ye: 27 Teşrîn-i sâni 1914 târihinde gûyâ biz de hazır bulunduğumuz hâlde Kirkor Kayıkcıyan ile beyninizde zuhûr- yâfte olan muhill-i nâmûs vak'a hakkında deverân eden şâyiât kâmilten mugâyir-i hakikatdır biz sizi kat'iyyen muhill-i nâmûs bir hâlde görmedik binâen aleyh bu husûs da söylenen sözleri redd ederiz bu bâbda müsterîh olmanız için iş bu varakayı imzâ' ederek takdîm

ediyoruz bu varakamızı arzu ederseniz hemân gazetelerle neşr etmeğe salâhiyyet-dâr olduğunuzu beyân ederiz 3 Kânûn-ı sâni 1915 imzâ' İstanbul Simon Aleksan Manukyan. Bu kâğıd ve imzâ' senin değil midir (dosya miyânında 3 numroludur)

Kâğıddaki yazı benim değildir fakat imzâ' benimdir

Niçin bu kâğıdı verdin

Kendisi o kâğıdı yazılı olarak aldı geldi biz karı ile işi bitirdik bu iş kapansın şu kâğıda imzâ' et dedi ben de karı ile uyuşmuş diyerek imzâ' etdim

Okudunda mı imzâ' etdin

Evet okudum öyle imzâ' etdim

Bu kâğıdı böyle imzâ' etdikden sonra aleyhinde niye beyânâtta bulundun

Çünkü evvelâ müdîriyyetde inkâr etdim sonra doğrudan doğruya ifâde etdim sonra adliyye havâle olundu adliyyede bu kâğıddan bahs etdim sonra men'-i muhâkeme oldu

Sana bu kâğıdı gösterinceye kadar hiç bahs etmedin niçin

Hiç fikrimde değildi.

Sen Kuryan ile Kirkor'u evde gördüğünüz zaman Tellian Efendi'ye bu cürmü yaptım diye ağzından imzâ' almak istiyordunuz

Patrikhâneye getirecekdik

Niçin kâğıd almak istediniz

İnanmayacak bunun için kâğıd almak istedik

Seninle Kuryan inanılmayacak adam mısınız

Kunduracı bir adamım kunduracı ismi birâz kötü çıkmışdır

Bu îzâhâta göre senin Kuryan'ın ve Kirkor Kayıkcıyanla ve bi-t-tab' Hınçaklarla birleşerek Tellian Efendi aleyhine iftirâ' ile tehdide kıyâm eylediğiniz anlaşılıyor ne diyeceksin

Kabûl etmem

(İmza)

----- ✂ ----- ✂ -----

Telliyan Efendi: Bunun imzâsıyla bir kâğıd var ne vakt aldın

Hınçakların benden parayı aldığına ve onlarla barışdığımı haber alarak bunu ya'nî mektûbu memnûnen gönderdi ve hattâ onların dediğine sen itâat et ya'nî Tomacyan ne derse ona itâat et diyordu. Bu kâğıdı re'sen kendisi Hınçakların aldığı paradan keyiflenerek evime gönderdi kezâlik Tomacyan bu Simon'un on yedi on sekiz gün mahbûs kalmasına acıyarak benden para istiyordu

Simon Aleksan ne diyeceksin

Hayır kabûl etmem

İfâdenizi imzâ' ediniz

İmzâ' edeyim

(İmza) (İmza)

----- ✂ ----- ✂ -----

Berây-i şehâdet celb edilen Gedikpaşa'da Tiyatro Câddesinde Alibey yokuşunda 38 numrolu hânede sâkin Çarşı-yı Kebir'de Hacı Hasan Sokağı'nda 12 numrolu dükkânda elbiseci Divrikli kırk sekiz yaşında Kirkor veled Bogos'un ba'de-t-tahlîf ve Mardiros Telliyan Efendi'nin muvâcehesinde ahz olunan ifâdesidir / 15 Ağustos 331

Mardiros Telliyan Efendi Kirkor Vartazyan ne bilir:

Simon'un beş yüz lira taleb ederek otuz lira otuz gurusu aldıklarını ve kendisi tehdîd ederek bunu istediklerini ve kerîmimi çocuğa vermek üzere bir kâğıd yazmış olduklarını Kirkor Vartazyan Efendi'ye söyledim, Kirkor Vartazyan Efendi Simon'u çağırdı sordu Simon da otuz lirayı aldığını on beş lirasını kendisini aldığını on lirayı Bogos Kuryan'a ve beş lirayı Kirkor Kayıkçıyan'a verdiğini söyledi bunu bilir

Kirkor Vartazyan Efendi: Nasıl oldu

Mardiros Telliyan Efendi'nin hânesinde yemek odasında bulunduğum sırada Simon'u çağırdık ayıbı değil mi nedir bu dedim Simon da Telliyan Efendi'nin îzâh ettiği vechle ikrâr-ı keyfiyyet etdi aldıkları paradan on

beş lirasını kendisi almış on lira Bogos Kuryan'a beş lira da Kirkor Kayıkcıyan'a verdiklerini Simon i'tirâf etdi

İfâdâtınızı imzâ' ediniz

İmzâ' edelim

(İmza) (İmza)

Evvelce ifâdesi alınan Kirkor Kayıkcıyan'ın tekrâr alınan ifâdesidir / 16 Ağustos 331

Mardiros Telliyan ile seni Telliyan'ın evinde Kuryan ile Simon buldukları zaman bu Simon ve Kuryan Telliyan Efendi'yi dövdüler mi

Onlar geldikleri zaman Telliyan Efendi'nin önü açık idi utanmazsın böyle zamanda böyle fikirde bulunuyorsun diyerek darb etdiler Kuryan bana da bir tokat vurdu

Mahallede çocuklar sana ibne falan diyorlar mı

Ben ibne değilim

Sen Simon ve Kuryan'a Mardiros Telliyan'ın seni o evde basdıklarından evvel de Telliyan'ın seni yaptığını söylemiş mi idin

Evvelce evinde Telliyan beni yapmış idi bunu Simon'a söylemişdim ben zann ediyordum ki Kuryan yerine polis gelecek zannetmişdim

Sen komiser geleceğini neden zann ediyordun

Evvelce Simon ya pederini ve-yâhûd polisi alır gelirim o hâline isbât-ı şâhid olsun demiş idi

Sen Simon'a bu hikâyeyi nerede söyledin

Kilîsada Simon görmüş idi ben Telliyan'ı kovuyordum nedir anlayayım demiş idi ben de kendisine kilîsada anlattım

Birinci def'a Telliyan ile yaptığınız zaman mâ-dâm ki rızân yokdu vâlidene pederine niye söylemedin

Pederim asabî olduğundan asabiyyeti için nüzûl iner korkusundan söylemedim vâlideme de söylemedim iki üç gün hasta yatdım

Yalnız vâlidene söyleyebilirdin niye söylemedin

Şimdiye kadar vâlideme bir şey söylememiş idim utandım

Simon sizin eve gelir gider mi

O zaman bir def'a geldi vâlide anlatmak için fakat ondan evvel gelmedi vâlidem tanımiyordu

Sen tanıyor muydun

Ben kilfsada diyakos idi ondan tanırım fakat görüşmezdim

Yalnız bir selâmdan ibâret olan tanıdığın bir adama bu sırrını söyleyerek yalnız polis celb etmeğe teşebbüs ettin de başkasına söylemedin

Simon'u orada tanıdığımdan kendisine söyledim

Simon komiserle o eve gelecek olaydı tabîi hükûmet vaz'-ı yed edince anan baban duymayacak mı idi

O vakt polis de şâhid olur idi. Ben düşünemedim ki en samîmî bir dost peder vâlidir ben zannetdim ki peder ve vâlidem duymayacak zannetdim

Simon komiseri getirmeyib Kuryan'ı neden getirmiş

Kuryan'ı getirmiş ki şâhid olsun diye anam babam da'vâ ederse biz şâhid oluruz sen merâk etme dediler

Sen yukarıda ibne değilim diyorsun ve hem de Mardiros Telliyan beni yapdı diyorsun bu nasıl olur

Telliyan bir def'a yapdı beni başka kimse yapmamışdır doktor muâyene ettiği vakt yeni el dokanmış dedi arasından iki buçuk ay geçmiş dedi

Muâyene raporunda senin yapıldığın anlaşılamamış

İki buçuk ay geçmiş olduğundan doktor bir hafta geçince belli olmaz demiş idi

Mardiros Telliyan zengin adam değil mi

Zengin adamdır.

Kuryan'la Simon Mardiros Telliyan'a bir kâğıd imzâ' ettirmek istemişler bu ne idi

O esnâda bir kâğıd çıkarmışlardı bunu imzâla diyorlardı böyle fenâ bir vaz'iyette bulunduğunu imzâla diyorlardı ben işidiyordum fakat imzâlayıp imzâlamadığını bilemiyorum ben aşağıda bulunuyordum onlar yukarıda idiler

Mardiros Telliyan'ın kızı var mı

Varmış ben bilmiyordum kendisi söyledi kızımı sana vereceğim dedi

Kızı güzel mi

Görmedim bir aylık gelmiş idim tanıımıyordum tifodan kalkmış bir kız
işitdiğime göre fena bir şeyde imiş

Simon ve Kuryan Telliyan'a orada söylediler mi

Kâğıdda kızımı Kirkor'a vereceğim diye Simon ve Kuryan yazmışlardı
ben kabûl etmedim

Seni mektebe göndermek için para vermek için kâğıda yazmışlar mı idi

Ben görmedim yalnız Telliyan yalvarıyordu beş yüz lira bin lira
vereceğim demiş idi

Sonra Mardiros Telliyan size para verdi mi

Bilmiyorum vâlideden sorunuz o aldı ise bilemiyorum

Bu def'adan sonra sen Bağçecik Mektebine gittin mi

Ben bu def'adan sonra üç ay kadar hasta yatdım sonra pedere nüzûl
indi ben dükkâna gitdim Bağçecik'e gitmedim

Seni Hınçak Cem'iyetinin Tahkik Hey'eti çağırdı mı

Evet

Bunlar kimler idi

Arzuniyi tanıyorum diğerlerini bilmiyorum

Baban Hınçak mıdır

Hayır elli senedir hiçbir şey olmamıştır kendi kafasında bir adamdır

Adliyyede da'vâdan niye vazgeçtin

Peder hasta yatıyordu vâlidem hastaya bakıyordu başka kimse yokdu
onun için da'vâdan vazgeçdik dedim

Melkon Kayıkcıyan kimdir

Bizim amcamdır Telliyan'ın ortağıdır ya'nî Mardiros Telliyan'ın kardeşi
İstapan Telliyan'ın ortağıdır

***Mâ-dâm ki amcan var ve onun da Telliyan ile münâsebeti var vak'ayı
bidâyete ona söylemeyib de Simon'a söylemeye sebep ne***

Burada değildi tüccârlık ediyor Eskişehir'e gitmiş idi bu vak'adan bir ay
sonra buraya gelmişdi

***Mardiros Telliyan'a baban annen ve senin imzânızla da'vâmız yok diye
niye imzâ' verdiniz***

Bu adam her tarafa söylüyordu bunun için kendisine imzâ' verdik
da'vâmız yok dedik onu da iyi bilmiyorum vâlidem bilir

Bu gibi işlerde bir kerre adliyyede ifâde verince adliyye ta'kîb ederdi babanın vâlidenin hastalığını mevzû-i bahs etmeğe mahall yokdu zâten ifâde de vermişsin adliyye ta'kîb ederdi orada da'vâdan vazgeçtiğin gibi âilece orada Telliyan Efendi'ye da'vâdan vâzgeçdik diye kâğıd vermişsiniz hattâ Simon dahi ben hiçbir şey görmedim diye Mardiros Telliyan'a imzâ' vermiş şu hâlde sizin bunlarla bi-l-ittihâd Mardiros Telliyan Efendi'den para koparmak için çalışmışsınız

Hayır ben vaktim müsâid olmadığından da'vâm yok dedim bunu avukat söylemiş vâlidem bilir

Vâliden pederin ve sizin taraflarından müştereken imzâ' olunan varakada bu da'vânın tesvîlâtından ibâret olduğu muharrer o kâğıd (6 numrolu kâğıd irâe olunarak) bu mudur ve imzâ' senin midir

Evet imzâ' benimdir yazı vâlidemindir bu kâğıd Telliyan'a verildiği kendisi da'vâ vekîllerine gidiyordu nâmûssuz lâfı ortadan kalsın diye verildi

Hiç böyle para alınmadan bu kâğıd verilir mi

Bilmiyorum kabâhati yoksa niçin para versin para aldıklarını bilmiyorum vâlidem bilir

Nâmûsunu pây-mâl ettiğini söylediğin adama bu kâğıdı nasıl verirsin

Sokakdaki şâyialar kapansın diye vermiş idik

İfâdâtını imzâ' eyle

İmzâ' edeyim

Kirkor Kayıkcıyan

(İmza) (İmza) (İmza) (İmza)

----- ✂ ----- ✂ -----

Kirkor Kayıkcıyan'ın vâlidesi Eskohi kadının tekrâr ahz olunan ifâdesidir / 16 Ağustos 331

Simon Manukyan'ı evvelden tanır mıydın

Evvelden hiç tanımıyorum

Çocuğa Mardiros Telliyan'ın fenâlık yaptığını kimden duydun

Çocukdan duydum

Ne zaman işitdin

Olduğu vakt hastalandı söylemedi tekrâr olduğu vakt geldi söyledi
şâhidler sana söyleyecek da'vâ edeceksin dedi

Adliyyede oğlun ifâde verdi mi

İçeriye çağırıldılar ifâde verdi zann ederim

Da'vâ etmiş mi oğlun

Babam hastadır bakacak adam yok da'vâm yokdur demiş

Sen Mardiros Tellian'dan kaç lira aldın

Yüz yirmi lira kadar vermek istedi fakat biz almadık

Hiç para almadın mı

Almadım

Samuel Tomacyan'ın dükkânında para almışsın

Da'vâdan vazgeç diye Samuel söyledi fakat para almadım

Bu 6 numrolu kâğıdı Tellian'a siz mi verdiniz

Evet ben verdim iki de başka kâğıd verdim imzâ' ve yazı benimdir

Sen bu kâğıdda bu işin aslı olmadığını yazıyorsun bu kâğıdı niçin verdin

Peşimize düşmesin da'vâ bitsin diye Mazmıyan bu da'vâ kapanacak iş
bitecek dedi sen böyle bir kâğıd ver dedi ben de verdim

Hiç bir insan evlâdının nâmûsunu kapatmağa çalışır mı

Hep onun tarafından çıkacaklar avukata da emniyet etmedim hattâ
nâzir beye bir mektûb yazıp teshîlât göstereyim demiş idim

Sen birtakım da'vâ vekillerine de gitmişsin

Danilyan haber göndermiş gitdim fakat kendisine söylemedim da'vâ
vekili tutarsan söylerim dedim

Serkez Ayciyan Efendi'ye gitmedin mi

Hüsrevyan gönderdi fakat avukatlara emniyet etmedim ve tutmadım

O hâlde müddei-i umûmîliğe verdiğin mektûbu kim yazdı

Bir asker çocuğa yazdırdım Mardiros mu Antranik mi idi
hâtırlayamıyorum

Böyle arz-ı hâl verib müddei-i umûmîlik da'vâya başladıktan sonra niye vazgeçtiniz

Zevcim hastalandı ağlamağa başladı bunun üzerine da'vâya bakacak vaktimiz yokdur diye müddeî-i umûmîliğe de söylemişdim

Böyle da'vâya kıyâm etdikden sonra vazgeçsen de bir de Mardiros Telliyan'a kâğıd verdiğinden Telliyan'dan para aldığın anlaşıyor

Mazmanyân sen da'vâ etsen de habsde üç gün oturmaz dedi vazgeç dedi ben de vazgeçtim para almadım

Para aldığını söylüyorlar

Para almadım

İfâdâtını imzâ' eyle

İmzâ' edeyim

(İmza) (İmza) (İmza) (İmza)

----- ----- -----

Der-saâdet Bidâyet Müddei-i Umûmîliği vâsıtasıyla celb olunan mahkeme-i mezkûre müstantikliğince 8 Nisân 331 târihinde i'tâ kılınan men'-i muhâkemeyi mutazammın istintâk-nâme ve müteferriâtı mütâlaa olundu: Zât-ı da'vâ Mardiros Telliyan'ın Kirkor çocuğa fi'l-i şenî' icrâ etmesi ve Mardiros Efendi'yi darb ve tehdîd ile akçesini gasb eyleyen Kirkor çocuk ve Simon Kuryan haklarında zâbitaca icrâ' kılınan evrâk-ı tahkîkiyenin tevdî'inden ibâretidir. Tahkikat-ı istintâkiyye neficesinde de delâil-i kanûniyyeye dest-res olunamadığından men'-i muhâkemelerine karâr verildiğinden ibâretidir. Evrâk miyânında mevcûd tahkikat-ı ibtidâiyyeyi mutazammın varakalarda esâmîsi mûnderic ba'zı eşhâsın celb ve istimâ' olunmadıkları gibi şuhûdun ve maznûnların beyânâtından istidlâl olunan ahvâl üzerine de ta'mîk-i keyfiyyet edilmediği taayyün etmiştir. Kirkor çocuğun muâyesesini muhtevî tabîb raporunda fi'lin vuku'u hakkında kat'iyet-i fenniyyeyi hâiz hiçbir kayd ve işâret mevcûd değildir men'-i muhâkeme karâr-nâmesi sûret-i tahrîrine göre ba'zı maznûnların men'-i muhâkemelerini ihtivâ eyleyecek sarâhat karar-nâmede mevcûd değildir. Çünkü her iki fi'lden maznûn-ı aleyhim olan eşhâs dört kişiden ibâret olduğu hâlde men'-i muhâkeme karâr-nâmesinde (maznûn-ı aleyhimânın men'-i muhâkemelerine) denilmesi ser-rıştesiyle ancak iki kişiye sârî olacağı bedîhî bulunan edât-ı tesliyenin diğerlerine sirâyeti olamayacağı ve binâberîn karâr-ı vâki'in lâ-alet-ta'yin ikisine ma'tûf bulunduğu ve noksân kaldığı bedîdâr olduğu görülmüştür / 22 Ağustos 331

**Müddeî şahs Mardiros Telliyan Efendi'nin tekrâr alınan ifâdesidir /
24 Ağustos 331**

1 numrolu zarfda kart size kimden gelmiştir

Kigo Tarosyan'dan gelmiştir. Kigo gazetesi sâhib-i imtiyâzıdır sen bu pis adamların içine düşeceksin biz üç kişiyiz diye yazmış bunun üzerine kendisine sekiz yüz guruş verdim şimdi Tarosyan menfidir nerede olduğunu bilemiyorum

2 numrolu mektûb kimden gelmiştir

Murad Boyacıyan ile Cihan Gül'den gelmiştir. Ahz-ı asker şu'besine gûyâ ben gammazlamışım bundan dolayı bunu gönderiyorlar buna da senin sebebiyyet verdiğin anlaşıldı bu varaka için bin lira taleb etdiler mühür de komitenin mührüdür

3 numrolu mektûb kimdendir

Mekteb müdîri Zakaryan'dan gelmiştir bunda ben gelmeyeceğim Tomacyan ile Arzuni Cihan Gül gelecekler tahkikat yapacaklar diyor. Çünkü Zakaryan şantaj edilen otuz lira ve otuz guruşu alır bunları da komiteye çıkarız demiş idi ben de mektûbu kime yazacağım dedim Murad'a yaz dedi ben de Murad'a yazdım. Ben Murad Cihan Gül bulunacağız demiş idi bil'âhire bu mektûbla kendisinin bulunamayacağını yazmıştır

4 numrolu mektûb kimden geldi

Bu Simon'un mektûbudur bunun için evvelce izâhât vermiş idim

5 numrolu mektûb kimden geldi

Simon'dan gelmiştir bunu yazıyor ki senin komite ile barıştığına çok sevindim diyor ki yapmış olduğu işi komite için yapmış olduğu bu mektûbla sâbitdir

6 numrolu mektûb kimden geldi

Kayıkçıyanlar ki bunlarla beni soyan adamlardır bunda da senin hiçbir şeyin yokdur yalandır diye imzâ' ediyorlar ki kendileri i'tiraf ediyor.

7 numrolu varaka nedir

Agob Bahri Efendi'nin işbu işlerden ma'lûmâtı olmadığını söylediği hâlde onlarla birleşerek parayı almak üzre bunlarla berâber yapmış olduğu müsveddedir

İfâdeni imzâ' eyle

İmzâ' edeyim

(İmza) (İmza) (İmza) (İmza)

----- ✂ ----- ✂ -----

Mardiros Telliyan Efendi'yle Samuel Tomacyan'ın muvâceheleridir 24 Ağustos 331

Telliyan Efendi: Kimdir bu adam

Tomacyan Efendi'dir

İfâdeni söyle dinlesin

İfâdâtını tekrâr etmekle berâber elli lirayı Agob Bahri'nin yazı-hânesinde Agob Bahri'den aldı bir gün sonra da kendi odasında yirmi lirayı ve birkaç gün sonra da def'a yirmi lirayı kendi odasında aldı dört lirayı da Arzuni'ye vermek üzere aldı. Arşâvir için polise mensûbdur seni teb'îd etdir diye söyler ve kendisi diğerleri için tehdîd ediyordu

Telliyan Efendi: Siz Samuel Tomacyan Efendi'ye Kirkor Kayıkçıyan ile olan mes'eleda Tomacyan'ın muâvenetde bulunması için kendisine mürâcaatda bulundunuz mu

Mürâcaatım yokdur ben kendisini tanımazdım sonra senin on beş bin lira kadar servetin vardır bin lira vereceksin diyerek hey'et içinde Samuel Efendi bana söyledi benim bu kadar servetim yokdur dediğim vakt bin lira hükm etdik vereceksin kan bedeli diyordu ve bu hükmü tefhîm eden Tomacyan Efendi idi

Samuel Tomacyan Efendi: Ne diyeceksin

En ibtidâ bende-niz bir hey'et maksadıyla ben gitmedim o hey'et arkadaşlarından sorarsınız Kayıkçıyan refâkatin mümkün ise bulunun dedi mektûb yazdığını mürâcaat edildiğini bilmiyordum oraya gitdik ibtidâ Telliyan Efendi geldi mektebin odasında oturduk diyerek ifâdâtını tekrâr benim bu işle alâkam yokdur Cihan Gül ile kendisinin alâkası vardır

İfâdenizi imzâ' ediniz

İmzâ' edelim

Samuel Tomacan

(İmza)

----- ✂ ----- ✂ -----

Maznûn-ı aleyh: Beyoğlu'nda Eğri Sokağı'nda yorgancının üstündeki hânedede sâkin Polis Müdüriyyet-i Umûmiyyesinde Kism-ı Siyâsî Üçüncü Şu'besinde Reşâd Bey'in maiyyetinde kism-ı siyâsî me'mûrlarından Sivaslı otuz iki yaşında Nişan veled Karabet Sityan'ın ahz olunan ifâdesidir / 25 Ağustos 331

Arşavir senin nendir

Eniştemdir

Hemşîren hayatda mı

Sivas'da hayatdadır

Mardiros Telliyan Efendi'yi Arşavir tehdîd etmiş nasıl oldu bu iş

Pazar günü Arşavir'in hânesine gitdim birâz oturduktan sonra berâberce Tünel'e binib Karaköy'e indik tramvay ile Çarşıbaşı'na geldik Gedikpaşa'ya geldik Arşavir burada bir yere gideceğim muhallebici dükkânında bekle dedi ben dükkânda bekledim öğle zamanında gelmedi yemek için eve giderken Beyoğlu'nda Tarlabası'nda polis me'mûrunun birisi bana tesâdüfle karagola gel dedi ben karagola gitdim üzerimi taharrî etdiler cüzdânımı aldılar dört me'mûrla Bâyezîd Merkezine geldim merkez me'mûru bana Arşavir ile bugün nereye gittiniz diye sordu bâlâda beyân etdiğim gibi anlattım ifâdemi aldılar ifâde de Telliyan Efendi'yi tanımsın dediler tanımadığımı söyledim ifâdemi yazdılar

Arşavir Efendi'nin işi nasıldır

Kism-ı siyâsîde me'mûrdur bin beş yüz guruş aylığı vardı Arşavir Efendi vurulduğu vakt ben aylığını aldım on beş lira hesabıyla verdiler benim de maâşım beş yüz guruşdur

Sen Mardiros Telliyan'ı hiç tanımaz mısın

Hayır

Evini de bilmez misin

Hayır

Tavukpazarı'nda tramvayın durduğu yerde Arşavir'i beklemedin mi

Muhallebici dükkânında bekledim

Nereye gideceğini sana söylemedi mi

Nereye gideceksen başına bir belâ getirme dedim ne vazîfen yarım sâat bekle bir yere gidiyorum dedi gideceği yeri söylemedi

Arşavir Efendi o gece avdet etdi mi

Gelmedi

Başka gece de hiç Gedikpaşa tarafına gitti mi sen bekledin mi

Hayır gitmedi o gece de şık gitmiş idi bir kadına mı gidiyor diye şübhelendim

O hâlde seni niye tutdular

Bilmiyorum

Senin üzerinde evrâk çıkdı mı

Bir cüz-dânım çıkdı bir de defter var idi

İşlemeli harîta senin mi

Hayır benim değildir Arşavir Efendi kendinin kaldığı hânede görmüş idim

İfâdeni imzâ' eyle

İmzâ' edeyim

(İmza) (İmza) (İmza) (İmza)

----- ✂ ----- ✂ -----

Maznûn-ı aleyh: Beyoğlu'nda Tarlabası'nda 124 numroda iken 63 numrolu hânede ikamet eden Polis Müdîriyyet-i Umûmiyesinde İkinci Şu'bede Kısım-ı Siyâsî me'mûrlarından Yozgadlı yirmi yedi yaşında Arşavir Efendi veled Ağbayasi oğlunun ahz olunan ifâdesidir / 25 Ağustos 331

Telliyan Efendi'yi tehdîd etmişsin nasıl oldu

Bende-niz Telliyan Efendi'yi tehdîd etmedim mes'eleyi arz edeyim: Beni Telliyan görüşmek arzûsuyla hânesine da'vet etdi. Pencşenbih günü idi. Akşam evine gitdim. Ermenilerin ahvâlinden bahs ile benim gibi bir me'mûrun kıymetli bir dost olduğunu söyledi. Ehemmiyetli mes'elenin ne olduğunu sordum ve işim olduğunu söyledim. Bunun üzerine Cum'a ertesi akşamı gelmemi söyledi. Ben polis müdîriyyetinde gelib kendisini görmekliğimi beyân etdi. Zîrâ orada kendisini tanıyanlar bulunduğunu söylemişti. Cum'a ertesi akşamı gidemedim. Pazar günü sâat on birde evde bulunur ümîdiyle hânesine gitdim. Bir kahve söyledi. Ermenice konuşuyorduk. Oda kapısını kapadı. Yavaş bir sesle (Ermeni komitelerinin evrâkı taharriyyât arasında alınmış. İhtimâl ki benim için mûcib-i töhmet bir şey çıkar. Bunun için size bir mikdâr para vereceğim. Böyle bir şey çıkarsa onları imhâ etmek istiyorum) diye Ermenice söyledi. Ben kısım-ı siyâsî me'mûru olmak i'tibâriyle ben mâ-fevkime bu mes'eleyi söylemek isterdim. Buna zâhiren peki dedim. Ne kadâr para

ile yapacağımı sordu. Teklîfini meydâna koyacak maddî bir delîl elde etmek üze bu işin iki yüz elli lira kadar bir para ile olabileceğini söyledim. Buna mukabil kendisine bir makbûz dahi vereceğimi söyledim kendisi Türkçe olarak ne vereceğimi sordu. Ben makbûz dedim. Üç dört güne kadar vereceğimi de söyledim. Ben ayağa kalkdım (Bir dakika bekleyin peşin birâz para vereyim) dedi. Kîsesinden bir mikdâr para çıkarıb masasının üzerine koydu. Dışarı çıktı. Resmî bir muâvin iki sivil içeri girdiler. Para eldivenimin üstünde idi beni götürdüler. Para da elimde idi. Gedikpaşa Polis Mevkî'ine gittik mes'ele budur.

Siz Tellîyan Efendi'yi tehdîd etmediniz mi

Hayır.

Samuel Tomacyan Efendi'yi tanır mısınız

Evet tanırım.

Tellîyan Efendi'nin Kırkor Kayıkcıyan ile olan mes'elesini bilir misiniz

O mes'eleyi Reşâd Bey'den işitmişdim. Hınçak komitesi onlara mürâcaat etmiş. Gûyâ Tellîyan kendilerini tehdîd etmişlerdi. Ben Reşâd ve Bedrî Beylerin ma'lûmâtıyla Tellîyan'ın birâderiyle görüşdüm ve sulh olmaları için teklîf etdim. Hınçakyanlar nâmına Murad, Arzruni, Tomacan nâm kimselere söyledim. Memnûn oldular.

Sonra sulh oldular mı

Ben Beyoğlu'nda vuruldum. Ondan sonra ma'lûmâtım yoktur.

Avukat Agob Bahri'yi tanır mısın

Hayır.

Bunun odasına gitmediniz mi

Der-hâtır edemiyorum.

İşlemeli bir levha harîta var bu nedir

Oturmuş olduğum ev sâhibesinde idi. Orada gördüm. İmzâ' yerinde ismi dahi vardır. (Arşagohiyavir 1913 6 Mart). Bunlar eski Ermenistan'ın harâbeleridir. Orta yerdeki kadın Ermenistan'ı temsîl eder. Oradaki dağ Ararat'dır. Erzurum, Muş felan gibi şehirler de var. Ben bunun verilmesini söyledim. Kadın vermedi. Bunu Cum'a ertesi kendisinden aldım. Reşâd Bey'e verecektim. Evde çantama koydum. Tevkîf olundum. Götürüb veremedim.

Size âid evrâk miyânında tercemesini okuduğum bir numrolu mektûb kimindir. İzâh ediniz.

Bunu bir kızdır. Orada Hüsn-el-Meserret Mektebinde muallimedir Mısır'dadır. Orada Hınçaklarını Sâdık Bey aleyhinde bir sûî-kasd tertîb ettiğimi ve Jön Türk tarafından gönderildiğimi, Sabah Gül'ü

öldüreceğimi iddiâ' ile beni tevkîf ettirdiler. Sonra berâet etdim. Hükûmet beni hudûd hâricine çıkardı. Orada iken rapor verdim. Oradan hareketim ânında bu kızı bir çok müşkilâtla elde etmişdim benim yerime vekîl bırakmışdım. Bu mektûb onun tarafından yazılmışdır. Bu kadın orada Mısır komiserliğine buraya fedâî geleceğini de haber vermişti. Bu kızı Bedrî Bey de bilir.

Yine evrâk miyânında zuhûr edib iki numrolu tercemesini size okuduğum mektûbu îzâh et.

Bu Setyan benim kayın birâderimdir. Ben Mısır'a gitdiğim zaman (Artur Yasesyan) nâmıyla gitmişdim asl ismimi bilmezlerdi orada komiteye haber vermemek için Setyan'a (Arşavir'den ma'lûmâtım vardır. Âileye haber verin) diye yazmışdım. Bu da onun bana yazdığı mektûba cevâbdır. Târihi eskidir. Dört senelikdir. Oradaki adresim (Artur Yasesyan) idi.

Kezâ evrâkınız miyânında bulunan ve üç numrolu tercemesini size okuduğum mektûb hakkında îzâhât verin.

Bu mektûb ev sâhibemin kızındandır. Fakat tercemede yanlışlık olmalıdır. (Çarlıyos) benim nâm-ı müste'ârımdır. İngiliz teb'ası gibi deniz merkezinde bulunurdum.

Dört numrolu tercemeyi okuyorum. Bunun hakkında da îzâhât-ı lâzıme ver.

Ben Mısır'dan geldiğim zaman defterime kayd etdiğim notlardır. Aşağıdaki isimler de oradan gelecek fedâî isimleri idi.

(1915) senesi takvimli defterin bir numrolu sahîfesindeki yazının tercemesini okuyorum. Îzâh et

Bu Azak gazetesinde yazılı bir şeydir. Polis müdîriyyetine haber vermek için kayd etdiğim notdur.

Aynı defterin 12 Nisân Pazar târihli sahîfesindeki tercemeyi okuyorum. Îzâh et

Almış ve müdîriyyete vermiş olduğum bir ma'lûmâtdır.

18 Mart Çehâr-şenbih târihli sahîfedeki tercemeyi îzâh et

Bu da almış ve Reşâd Bey'e vermiş olduğum bir ma'lûmâtdır.

27 – 28 Şubat târihli sahîfelerdeki yazıları îzâh et

Vurulmadan beni tehdîd eden ve aleyhimde bulunan ismini hâtırlamadığım biri vardı ona sorduğum suâllere aldığım cevâbdır.

19 Kânûn-ı sâni târihli sahîfedeki yazıları îzâh et

Madam Çerisme tanıdığım bir kadındır. Ermeni Katolik Hasta-hânesinde bakıcıdır. Tomacyan'a da dâimâ giderdim.

(1914) târihli takvîm defterinin 19 Kânûn-ı evvel târihli sahîfedeki adres kimindir.

Manyatizm hakkında bir eseri olduğunu gazetede gördüm. Getirtecektim

23 Kânûn-ı evvel târihli sahîfedeki adres kimindir

Mısır'daki Hınçakistlerin ismidir. Şüpheli olduğunu öğrenmiş ve kayd etmişim. Agob Bahri'nin dükkânında Hınçakların şantaj ve tehdîdinden dolayı otuz lira almak ve âhiren Telliyan Efendi'yi hânesinde tehdîde mütecâsir olmak fi'llerini mürtekib bulunmanızdan dolayı sizi da'vâ ediyorlar ne diyeceksiniz. Ben hiç kimseyi tehdîd etmedim. Son isnâdât hakkında ifâde verdim. Otuz lira mes'elesinde ise haberim yoktur. Kimseden bir para almadım. Telliyan'ın bana bu isnâdâtının başka bir sebebi yok kendisine müdîr-i umûmî ve Reşâd Bey'in ma'lûmâtı tahtında olarak birâderi vâsıtasıyla sulh olmaları için sertce davranışımın sebebi ise Hınçak komitesi ile takviye-i münâsebet ve peydâ-yı ülfet ederek bilemediğimiz ma'lûmâtları elde etmek idi. Buna mugayir olarak bana Telliyan isnâdât-ı muhtelifede bulunuyor. Fakat bugün bütün Ermeniler arasında ben pek alçak bir hafıyye add olunarak bir milletin nefret ve husûmetine hedef olmuşum bunlar cümlesi hiss-i intikam ile benim aleyhimde bulunmaktadırlar. Hattâ bu güne kadar tehdîdât eksik değildir. Telliyan'ın bana isnâdâtı evvelce komitecilerin kendisini tehdîd ettiğinden bahs ediyordu. Onların gözüne hoş görünmek hem de milletin intikamını almak ve bu sûretle de beni hükûmetin hüsn-i teveccühünden düşürmek ve böylelikle komitecilere bir teshîlât irâe etmektir. Gerek kendi şahsî garazı ve gerekse Ermeni olmak hasebiyle garazı vardır. Ben böyle bir şey yapmadım. Ben Mısır'da polis olmazdan mukaddem komiser-hânenin ma'lûmâtı da vardır. On beş yirmi lira kazanırdım. Burada bin kuruşla polis oldum. Hınçak komitesinde bulunduğum için beni i'dâm edeceklerini de bilirdim. Bu kadar şeyi göze aldığım para için değil sırf vatani sevdiğim içindir. Başka bir diyeceğim yoktur.

İfâdâtını imzâ' et

İmzâ' edeyim

Arşavir

(İmza) (İmza) (İmza) (İmza)

----- 80 ----- 83 -----

Berây-i istîzâh celb edilen: Beyoğlu'nda Tarlabası'nda üç mükerrer yirmi altı numrodan üçüncü hânede sâkine da'vâ vekîli Artin Yaver Efendi'nin familyası Âsitâneli otuz dört yaşında Arşagohi bint Apal'ın ahz olunan ifâdesidir / 26 Ağustos 331

Arşavir'i tanır mısın

Evimizde kiracı idi tanırım

Bu şimdi irâe ettiğimiz işleme levhayı sen mi işledin

Sokakda satılan bir resimden aldım bunu işlemiş idim, hattâ yeniçerilerin resmlerini de işlemiş idim bu levha bende duruyordu Arşavir Efendi bu yasakdır diyerek benden aldı

Bu resm hakkında birâz îzâhât ver

Ermenistan'a âid, hürriyyet vaktinde yapılmış bir resmdir memleketler Diyarbekir Sis Adana isimleri vardır ben işlemeye meraklıyım bunu da işlemişim başka târihî resmlerden yeniçerilerin de resmleri vardır bunlar sokakda satılan resmlerdendir.

İfâdeni imzâ' eyle

İmzâ' edeyim

(İmza) (İmza) (İmza) (İmza)

----- ✂ ----- ✂ -----

Samuel Tomacyan'ın 37 - 123 - 151 - 156 ncı sahifelerdeki beyânâtı üzerine ayrıca ta'mîkata mahall kalmamış olduğundan mevkuf-ı merkumun işbu fi'lden maznûniyyetle berâber 364 ve Hrant Ağacanyan ile müştereken mütecâsir olduğu ef'âle müteallik evrâk ile tevhidî ve esâs hakkındaki mütâlaaları istifsâr ve işbu evrâkda esâmisi mûnderic diğer eşhâsın tahkikatına devâm olunmak üzere tefriki beyân buyrulmak üzere tesyâr olunur / 26 Ağustos 331

(İmza-Mühür)

----- ✎ ---- ✎ -----

Memâlik-i Devlet-i Âliyyede bulunan Ermenilerden Rusya hükûmeti hesâbına gönüllü kayd ve Ermeni sâkin olan mahallerde isyân ve iğtişâşlar tertib ve bi-n-netice memâlik-i Osmâniyye'nin bir kıt'asını idâre-i hükûmetden çıkarmağa teşebbüs etmek üzere hıttâ-i Mısriyye'de müteşekkil cem'iyet-i ihtilâliyyenin Der-saâdet hey'et-i faâlesinden bulunduğu tahakkuk edib hakkında Dîvân-ı Harb-i Örfiden i'dâm hükmü sabit olan ve lede-l-arz karâr-ı mezkûr tasdik-i âlî-i hazreti pâd-şâhiyye iktirân eylemekle emr ü fermân-ı hümayûn mâ-bi-t-makrûn hazret-i pâd-şâhî mûcibince salben i'dâm edilen Erzurumlu Hrant Ağacanyan'ındır.

Mülkiyye Cezâ Kanûn-nâme-i Hümayûnunun elli dördüncü mâddesi zeyline tevfikân

----- ✎ ---- ✎ -----

KARÂR

Ermeni Karabet'i bîlâ-sebebi kanûnî sırf cerr-i menfaat maksadıylâ der-dest ve bil'âhire iki lira rüşvet mukabilinde serbest bıraktığı iddiâ'sıyla maznûn-ı aleyh olan Polis Fahrî Efendi hakkında icrâ' kılınan tahkikat-ı istintâkiyye neticesinde mûmâ-ileyhin ihlâl-i hakkı bâdî olmayacak sûretde rüşvet ahz eylediği şehâdât(?) ve evrâk-ı tahkikiyye mündericâtıyla rehîn-i sübût olmuş ve hareket-i vâkıası Kanûn-ı Cezânın altmış sekizinci mâddesi fıkra-i âhiresine muvâfık olarak mücâzât-ı terhîbiyyeyi müstelzim ef'âl cümlesinden görülmüş olduğundan Divân-ı Harb-i Örfice mahkemesi icrâ' kılınmak üzere cinâyetle lüzûm-ı muhâkemesine müttetifikan karâr verildi

11 Eylül 331

(Imza) (Imza) (Imza) (Imza) (Imza)

----- 80 ----- 82 -----

İDDİÂ-NÂME

İşbu ve merbûtu istintâk-nâme ve evrâk-ı müteferriasi mütâlaa ve tedkîk olunur

Hükûmet-i hâzıra erkânına sû-i kasd icrâsına tasaddî eylemesinden dolayı maznûniyyeti istifsâr olunan Samuel Tomacyan ile memâlik-i Osmâniyye dâhilinde bulunan Ermenilerden Rusya hükûmeti hesâb ve menfaatına olarak gönüllü kayd ve (Millî Müdâfaa-i Nefs Beyn-el-Fırak Hey'eti) ünvânıyla teşekkül eden cem'iyet-i ihtilâliyyenin vesâit-i icrâiyyesinden bulunmalarından dolayı maznûnen isticvâbları icrâ kılınan Hrant Ağacanyan ve merhum Samuel Tomacyan ve kezâlik nüfûz-ı me'mûriyetlerini sû-i isti'mâl ile tehdîde kıyâm eyledikleri beyân olunan kısm-ı siyâsî me'mûrlarından Arşavir ve Nişan ile Simon ve bil'âhire bu bâbda maznûniyyetleri istifsâr edilen Kirkor Kayıkçıyan ve Agob Bahri Efendiler ile Samuel Tomacyan ve hânesinde Ermeni istiklâlîne âid levha zuhûr eden Arşagohi kadın haklarında üç kıt'a evrâk-ı tahkikiyye vechle icrâ' kılınan tahkikat-ı istintâkiyye neticesinde / bunlardan Çakmakçılar'da Sebuhyan Hânında on dokuz numroda manifatura ticâretiyle meşgul Sivas'ın Gürün kasabasından otuz yedi yaşında Samuel Tomacyan'ın tahkikatı bi-l-ikmâl haklarında i'tâ-yı hükm edilmiş olan kesân ile birlikde üç yüz yirmi dokuz senesi Ağustosunda Köstence'de akd olunan kongrede mensûb oldukları Ermeni Sosyal Demokrat Hınçakyan Fırkasının memâlik-i Osmâniyye dâhilinde kendi emellerine nâil olmak kasdıyla gayr-i kanûnî icrâât ve

isyân ve fesâd îkâ'ı karâr-gîr olduktan sonra keyfiyyet şua bâta ta'mîm ve sırasıyla hükûmet-i hâzıra erkânına sû-i kâsd etmek için icrâ' edilen ba'zı tertîbât ile komîte tarafından perverde edilen makasid-ı mefsedet-kârânenin teshîl-i husûlüne hidmet eden eşhâsdan bulunduğ; ve merkur Samuel Tomacyan'ın maznûn-ı aleyhimden Sultanhammâmı'nda Topalyan Hânında on iki numroda manifatura ticâretiyle meşgul yirmi sekiz yaşında / Hrânt Ağacanyan ile birlikde (1912) senesinde merkez-i umûmîsî Mısır'da Kahire şehrinde olmak ve bütün Ermeni komitelerinin ittihâd ve iştirâki ve bunlar hâricinde kalan bütün Ermeni milleti efrâdını bir noktada cem' etmek üzere teşekkül eden ve esâsen Hınçak Fırkasından olub (Millî Müdâfaa-i Nefs Beyn-el Fırak Hey'eti) ünvânını alıb diğer Hınçak ve Taşnaksütyun komiteleriyle birlikde icrâ-yı fa'âliyyetle memâlik-i Osmâniyye dâhilinde Ermenilerle meskûn olan mahallerde müsellâh isyân ve iğtişâşlar tertib ve aralarında cem' edecekleri îânâtla Avrupa efkâr-ı umûmiyyesini hükûmet-i Osmâniyye aleyhine tahrîk ve Ermeni mes'elesine dâir nokta-i nazarlarını celb ve harbî umûmînin hudûsı anında istihsâl-i emel-i millî için zuhûr edecek bir kıyâm-ı umûmîde müsellahan hâzır bulunarak memâlik-i Osmâniyye'nin bir kıt'asını idâre-i hükûmete cebren çıkarmağa teşebbüs etmek maksad-ı mel'anet-kârânesiyle teşekkül eden cem'iyyetin a'zâyı faalesinden oldukları / ve maznûn-ı aleyhimden Polis Müdiriyyeti Umûmiyyesinde İkinci Şu'bede Kısım-ı Siyâsî me'mûrlarından yirmi yedi yaşında Arşavir Efendi'nin dahi müşteki tüccârdan Mardiros Telliyan Efendi'nin Gedikpaşa'da Bostanali Mahallesi'ndeki Kilîsa Caddesi'nde vâki' yirmi dört numrolu hânesine 11 Haziran 331 pencşenbih günü akşamı zevâlî saat onda bil-müracaa kendisinin Hınçak Komitesi efrâdından olub Beyoğlu'nda kurşunla bacağından Hınçaklar tarafından cerh edilerek hey'et-i vükelâyı kurtardığına dâir mukaddime serdiyle ve Kafkasya Ermeni Hınçak Komitesine itâ'-yı îânâtta bulunduğuna dâir hükûmetce müsâdere olunan evrâk miyânında bir kağıd gördüğünden bahisle şifâhen tehdîd ve i'dâmı intâc eden işbu keyfiyyetden tahlîsî zımnında evvelâ bin ve nihâyet iki yüz elli lira bir meblağ isteyerek ba'zı tekâlîf serd eylediği; ve kısım-ı siyâsî me'mûrlarından otuz iki yaşında Nişan Efendi ve Kalpakcılarbaşı'nda usta Avadis'in dükkânında kunduracılık eden yirmi yedi yaşında Simon veled Aleksan ve Gedikpaşa'da Bostanali Mahallesi'nde sâkin on altı yaşında Kirkor Kayıkcıyan ve Köprülü Hânında da'vâ vekîli elli yaşında Agob Bahri Efendi ile merkur Samuel Tomacyan'ın birlikde mahall-i vak'aya kadar gitmek ve etrâfı tarassud ve ba'zen Kirkor'a icrâ' edildiği iddiâ' olunan bir fi'l-i şeniâdan bahs eylediği işbu tehdîd fi'line Arşavir'in fi'linin esbâb-ı husûlünü i'dâd ve teshîl ve ikmâl sebeb olan ef'âlde bilerek merkuma muâvenet eylemek sûretleriyle fi'l-i mezkûrda fer'an zî-medhal oldukları ve Arşagohi kadının dâhi hânesinde halkın galeyânını muharrik levha zuhûr eylediği / Maznûn-ı aleyhimden Samuel Tomacyan'ın hükûmet-i hâzıra erkânını katl maksadıyla teşekkül eden komîte erkânından olmak fi'linden dolayı

istintâk-nâmenin (37, 123) ncü sahîfelerinde mûnderic olub Hınçakyan Fırkası hey'eti idâresinden olduğuna ve Köstence'deki kongreden haber-dâr olub bu bâbda Arşavir'den ma'lûmât-ı mufasssala aldığına ve tedârûkâta dahi vâkıf olarak hükûmete ihbâr için i'timâd eylemediğine dâir müevvelen sebk eden ikrâr ve i'tirâfı ve şühûdun ale-d-derecât ihbârâtı ve tahkikat-ı ibtidâiyye evrâkıyla zâbıtaca tanzîm edilen fezleke müfâdı ve elde edilmiş evrâk ve defâtir ve mekâtib ve tâlimat-nâme tercemeleri muhtevîyyatı / ve Hrant Ağacanyan'ın dahi Millî Mûdâfaa Komitesi a'zâsından bulunmak cürmünden dolayı ol bâbdaki evrâk-ı tahkikiyyenin (5) ncü sahîfesinde Samuel'in Çakmakcılar'daki odasında birleşerek Zakaryan'ı kendisine takdîm ettiğine ve kendisine komiteden bahs ve tazyik ile Samuel'in kendisinden yirmi beş lira kadar bir para aldığına ve birkaç def'a mülâkat eylediklerine ve Nubar Paşanın planı vechle Avrupa'ya gönderilecek murahhaslara masârif edilmek üzere para cem' edildiğine ve bu cem'îyyetde Nerses Zaharyan ve Samuel Tomacyan ve Murad Hamparsum Boyacıyan ve Can Gülyan ve Sako'nun dâhil olduğuna dâir olan ikrâr ve i'tirâfı ve bu sûretle diğer maznûn-ı aleyh Samuel Tomacyan'a atf-ı cürm eylemesi ve merkurum Hrant'ın 12 Şubat 331 gecesı ikamet-gâhının hîn-i taharrisinde yatağı altında elde edilib [Kahire Mûdâfaa-i Nefsiyye Beyn-el Fırak Hey'eti] mührünü ve reîsi Aram ve kâtibi Haykoni imzâları ile ve 19 Teşrîn-i evvel 1914 târihini hâvî ve kendisinin sa'y ü gayreti bi-t-takdîr Türk hükûmetinin siyâsî ve askerî harekâtı hakkında mufasssal ma'lumât vermesi ve yakinen hilâl yerine muzaffer salibi göreceklelerinden dolayı bilâ-pervâ çalışmaları lüzûmünden ve halâsın yakın olacağından ve sâireden bâhis ve komitenin mühr-i resmîsini hâvî bir kıt'a mektûb ile kezâlik komitenin ünvânıyla mühr-i resmî Kasa-dâr Viram Şabuh imzâ'sını ve 5 Temmuz 1914 târihini hâvî ve merkurum Hrant Ağacanyan'dan memnûniyyetle Millî Mûdâfaa-yı Nefs için yirmi beş lira ahz olunduğunu muhtevî bir kıt'a makbûzu sûret-i mütercemeleri ve Komiser Alî Rızâ' ve Abdurrahman ve Sansür Hidâyet ve kısm-ı siyâsîde Kemâl Efendilerin sûret-i şehâdâtı ve evrâk-ı tahkikiyye müeddâsı ve fezleke zübde-i müfâdı ve tehdîd fi'linde dâhi vâzihan vuku' bulan müştekînin hasr-ı iştikâsı / : Arşavir'in gerek tahkikat-ı ibtidâiyye esnâsında ve gerek ind-el istintâk vak'a gecesı Mardiros'un komite îtâ eylediği îâneye dâir olan vesîkanın hükûmetce elde edilen evrâk miyânında zuhûr etmesinden korkduğunu i'tirâf eylemesine mukabil işin hükûmet nazarında olanca üryânlığıyla anlaşılması zımnında kendisini kurtarmak üzere bin lira istediğine dâir olan ve Kirkor Kayıkcıyan ve Agob Bahri Efendilerin dahi fi'l-i şeni mes'elesinden dolayı para alınıb verildiğine mütedâir bulunan ikrâr-ı müevvilleri ve diğer maznûn-ı aleyhimin ifâdât-ı mütebâyineleri ve Arşavir'in şuhûddan Vehbi, Hidâyet ve Hamdi Efendiler tarafından cürm-i meşhûd halinde der-dest edilmesi ve istimâ' kılınan şuhûdun tarz-ı iştikâ' vechle mesbûk olan ihbârâtı ve zabt varakaları ve kezâlik evrâk-ı tahkikiyye ve fezleke mûndericâtı ve maznûn-ı aleyhâ Arşagohi'nin hânesinde resm

zuhûru mâddesi dahi tâyan vuku' bulan ikrâr ve i'tirâfı gibi delâil ve emârât-ı kanûniyye ile anlaşılmış olmağla ictimâ'-ı cerâim vukuuna mebnî tahkikat-ı câriyyenin tevhîdi / ve merkumûndan Samuel Tomacyan ve Hrant Ağacanyan'ın hareket-i vâkı'aları Mülkiyye Cezâ' Kanûnunun elli beş ve elli sekizinci maddeleri hükmünü müstelzim ef'âl-i cinâiyyeden bulunmuş olduğundan merkumanın ol vechle cinâyetle lüzûm-ı muhâkemelerine ve Arşavir'in cürm-i müddeâ bihi ise tehdîd-i vâkıin şifâhen vukuuna nazaran kanûn-ı mezkûrun yüz doksan birinci maddesinin ikinci fıkrası ve diğer maznûn-ı aleyhim Nişan ve Simon ile Kirkor Kayıkcıyan ve Agob Bahrî Efendilerin cürmleri ise bunlardan Kirkor'un sigar-ı sinni ind-el-muhâkeme nazar-ı i'tibâra alınmak üzere kanûn-ı mezkûrun kırk beşinci maddesi delâletiyle yüz doksan birinci maddenin fıkra-i sâniyesi ve Arşagohi kadının dahi kanûn-ı mezkûrun doksan dokuzuncu maddesi üçüncü zeyli hükmünü müstelzim cünha ef'âlinden bulunmuş olduğundan diğer cinâyet maznûnlarıyla birlikde muhakemeleri icrâ' kılınmak üzere merkumûnun dahi ol vechle cünha ile lüzûm-ı muhakemelerine ve esna-i tahkikatda maznûniyyetleri anlaşılan gayr-i mevkuf Nersis Zakaryan ve Murad Hamparsum Boyacıyan ve Cihan Gülyan hakkında Müdâfaa-i Milliyye Komitesine duhûl ve tehdîd ve Sako ve Haçak ve Mizva(?) ve Parsih Şahbazyan ve Çöküryan hakkında dahi Müdâfaa-i Milliyye Komitesine hizmet ve Arzruni hakkında ise yalnız tehdîd fi'llerinden dolayı cereyân eden tahkikatın tefrîkine karâr i'tâsı taleb ve iddiâ olunur / 23 Eylül 331

(İmza-Mühür)

----- ✂ -----

KARÂR

Hükûmet-i hâzıra erkânına sû-i kasd icrâsına tasaddî eylemisinden nâşî maznûniyyeti istifsâr olunan Samuel Tomacyan ile memâlik-i Osmâniyye dâhilinde bulunan Ermenilerden Rusya hükûmeti hesâb ve menfaatine olarak gönüllü kayd (Millî Müdâfaa-i Nefs Beyn-el Fırak Hey'eti) ünvânıyla teşekkül eden cem'iyyet-i ihtilâliyyenin vesâit-i icrâiyyesinden bulunmalarından dolayı maznûn-ı aleyh olan Hrant Ağacanyan ve merkumla iştirâki i'tibâriyle maznûniyyeti sorulan salif-ül ism Samuel Tomacyan ve kezâlik nüfûz-ı me'mûriyetlerini sû-i isti'mâl ile tehdîde kıyâm eyledikleri da'vâ olunan Polis Müdiriyyet-i Umûmiyyesi Kısım-ı Siyâsî me'mûrlarından Arşavir ve Nişan ile Simon Aleksan ve ahiren maznûniyyetleri istifsâr edilen Kirkor Kayıkcıyan ve da'vâ vekîli Agob Bahrî Efendilerle merkum Samuel Tomacyan ve hânesinde Ermeni istiklâline âid levha zuhûr etmesinden maznûniyyeti sorulan Arşagohi kadın haklarındaki üç kıt'a evrâk-ı tahkikiyye mücibince icrâ' kılınan

tahkikat-ı istintâkiyye netîcesinde bunlardan Çakmakcılar'da Sebuhyan Hânında on dokuz numroda manifatura ticâretiyle meşgul Sivas'ın Gürün kasabasından otuz yedi yaşında Samuel Tomacyan'ın, tahkikatı bi-l-ikmâl haklarında hükm-i i'dâm îtâ kılınmış olan ma'lum-ül esâmî eşhâs ile birlikde üç yüz yirmi dokuz senesi Ağustosunda Köstence'de akd olunan kongrede mensûb oldukları Ermeni Sosyal Demokrat Hınçakyan Fırkası'nın memâlik-i Osmâniyye dâhilinde kendi emellerine nâil olmak kasdıyla gayr-i kanûnî icrâât ve isyân ve fesâd îka'ı karâr-gîr oldukdan sonra keyfiyyeti şua bâta ta'mîm ve sırasıyla hükûmet-i hâzıra erkânına ve be-tahsîs Dâhiliyye Nâzırı Tal'at Bey'den başlayarak mukarrerât-ı müttehizeyi mevki-i fi'le koymak için ba'zı tertibât icrâ' ve ta'yîn kılınan birtakım fedâî eşhâsı Der-saâdet'e isrâ ile perverde eyledikleri makasid-i mefsedet-kârânenin icrâsına mübâderet eyleyen eşhâsdan bulunduğu; ve merhum Samuel Tomacyan'ın maznûn-ı aleyhimden Sultanhammâmı'nda Topalyan Hânında on iki numroda manifatura ticâretiyle meşgul Erzurumlu yirmi sekiz yaşında Hrant Ağacanyan ile birlikde bin dokuz yüz on iki senesinde merkez-i umûmîsi Kahire-i Mısır'da olmak ve bütün Ermeni komitelerinin ittihâd ve iştirâki ve bunlar hâricinde kalan kâffe-i Ermeni milleti efrâdını bir noktada cem' etmek üzere teşekkül eden ve esâsen Hınçak Fırkası'ndan olub ber-minvâl-i muharrer (Millî Müdâfaa-i Nefs Beyn-el Fırak Hey'eti) ünvânını alıb Hınçak ve Taşnaksütyun ve sâir komitelerle birlikde tevhid-i mesâî ederek memâlik-i Osmâniyye dâhilinde Ermenilerle meskûn olan mahallerde müselleh isyân ve iğtişâşlar tertib ve aralarında cem' etdikleri iânâtla Avrupa efkâr-ı umûmiyyesini hükûmet-i Osmâniyye aleyhine tahrîk ve Ermeni mes'elesine dâir nokta-i nazarlarını celb keyfiyyâtını esâs program olmak üzere ta'yîn etmekle berâber harb-i umûmînin hudûsunu müteâkib istihsâl-i emel-i millî için ikâ edilecek kıyâm-ı umûmîde müsellehan hâzır bulunarak memâlik-i Osmâniyye'nin Ermenilerle meskûn bulunan kıt'asını idâre-i hükûmetden cebren çıkarmağa teşebbüs etmek maksad-ı mel'ânet-kârânesi dahi programına idhâl ve bu sûretle kayd olunan a'zâlar miyânına zâten Hınçak bulunması dolayısıyla girmiş olan Samuel Tomacyan'ın merhum Ağacanyan'ı dahi idhâl eylediği ve her ikisinin işbu cem'iyyetin a'zâ-yı faalesinden oldukları; maznûn-ı aleyhimden Polis Müdiriyyet-i Umûmiyyesinde İkinci Şu'bede Kısım-ı Siyâsî me'mûrlarından yirmi yedi yaşında Arşavir Efendi'nin dahi müşteki Mardiros Telliyan Efendi'nin Gedikpaşa'da Bostanali Mahallesi'ndeki yirmi dört numrolu hânesine 11 Haziran 331 Pencşenbih günü akşamı zevâlî saat onda bi-l-mürâcaa kendisinin Hınçak Komitesi efrâdından olub Beyoğlu'nda kurşunla bacağından Hınçaklar tarafından – hıyânet ettiği ser-riştesiyle – cerh edilerek Hey'et-i Vükelâyı bu komitenin taaruzâtından kurtardığına dâir serd-i mukaddemâtdan sonra Kafkasya Ermeni Hınçak Komitesine Telliyan Efendi'nin itâ-yı iânatda bulunduğu dâir hükûmetce Ermenilerden müsâdere olunan evrâk miyânında hasb-el me'mûriyye bir kâğıd gördüğünden bahisle işbu

kâğıdın imhâsı için kendisine akçe vermesi lâzım geldiğini beyân ve aksî takdîrde varaka-i mazmûnunun idâmını intac edeceğini bi-l-ityân evvelâ bin ve nihâyet iki yüz elli lira isteyerek tehdîd eylediği ve merkumun işbu harekâtında yine Polis Müdüriyyet-i Umûmiyyesi Kısım-ı Siyâsî me'mûrlarından otuz iki yaşında Nişan'ın dahi merkuma müşâreketi bulunduğu, geçen sene Muhsinehâtûn Mahallesi'nde ta'mîr ettirmekte olduğu hânesinde bulunduğu sırada Kalpakcılarbaşı'nda usta Avadis'in dükkânında kunduracılık eden yirmi yedi yaşında Simon veled Aleksan ve Bağçecik'deki Amerikan Mektebi vekîl-i harcı mütebâidinden Kuryan Hınçak Komitesinden aldıkları ta'limât üzerine servet-i şahsiyyesi câlib-i dikkat mertebede olmasından nâşî komite hesâbına akçe kurtarmak emeliyle Gedikpaşa'da Bostanali Mahallesi'nde sâkin on altı yaşlarında Kirkor Kayıkcıyan nâm şahsı iknâ' ederek yukarıda beyân olunduğu vechle Telliyan Efendi'nin tehî hânesinde bulunduğu sırada zâten açık olan hânenin kapısından Kirkor'u içeriye koyarak Telliyan'ın bulunduğu mahalle suûdunu müteâkıb kendileri de giderek gûyâ çocuğa fi'l-i şeni' icrâsına teşebbüs ettiği bahânesiyle tehdîd ve zâbitaya ma'lûmât vermemek için evvelce hâzırlamış oldukları beş yüz liralık bir senede imzâ' etmesi için tahvîf eyledikleri ve Telliyan'ın adem-i muvâfakat ve feryadı üzerine cebren üzerinden otuz lirayı mütecâviz akçesini ahz ü gasbla savuşdukları ve birkaç gün sonra müretteb olduğu vechle keyfiyyet Hınçak Komitesi Hey'et-i Merkeziyesine düşürülerek ve Gedikpaşa Mektebi Müdürî ve mezkûr komite a'zâ-yı nâfizesinden ve mütebâidinden Nerses veled Parsih Zakaryan Efendi'nin musanna' tavassut ve şefâatiyle hey'et-i merkeziyyece Artin veled Agob Cihan Gülyan ve Samuel Tomacyan ve Arzruni nâm he'yet-i idâre a'zâları karâr-ı cem'îyyet vechle meclis-i udûl teşkil ederek tarafeyni istimâ' ve Komite Reîsi Murad Hamparsum Boyacıyan tarafından dahi Telliyan Efendi ayrıca iknâ' edilememesi üzerine hey'et-i mezkûre netîce-i tahkikatını bi-t-tab' Telliyan aleyhinde intâc ederek keyfiyyeti hey'et-i merkeziyyeye ve çocuğa bin lira tazminât i'tâsı lüzûmunu da Telliyan Efendi'ye tebliğ eylediği ve Telliyan'ın karâr-ı vâkı'a adem-i mutâvaatı ve bir taraftan da zâbitaca icrâ' kılınan tahkikat evrâkı cihet-i adliyyeye tevdi' kılınması üzerine Telliyan Efendi'nin vûkelâ-yı deâvîden Agob Bahrî Efendi'ye mürâcaat ederek tahkikat-ı câriyyede müdâfaasını der-uhde etmesi zımnında kırk liraya pazarlık ederek nısfını peşinen te'diye eylediği ve Agob Bahrî Efendi'nin düş-ı vekâletine tahammül eylediği vezâif-i müdâfaayı ifâ etmesi lâzım gelir iken bir taraftan mütebâidinden olan sâlîf-ü-l-esâmi komite reîsi ve a'zâlarını keyfiyyetden haber-dâr ettiği gibi diğer taraftan da Telliyan Efendi'yi komitenin kararından ve eşhâs-ı merkumenin şahıslarından tedhîş ederek sahâif-i tahkikatda ma'lûm-ül mikdâr akçesini verdirerek ve kendisi de ma'kud-ün-aleyh akçenin nısf-ı diğerini ahz eylediği ve hattâ Arşavir'in de işbu mukasemeye tâ o zamân dâhil olarak otuz lira aldığı ve ahîren tehdîdâtının şu mübâdî i'tibâriyle haber husûle geldiği ve binâberin işbu eşhâsın müstereken tehdîd ve akçe

gasbına mücâseretleri; ve Arşagohi kadının dahi hânesinde galeyânı muharrik ve Ermenilik amâlini musavver levha zuhûr eylediği: Bunlardan Samuel Tomacyan'ın hükûmet-i hâzıra erkânını katl kasdıyla teşekkül eden ve eczâ-yı memâlik-i Osmâniyye'den ma'lûm-ül esâmi vilâyât-ı eyâdî-i Osmâniyândan nez' maksadıyla mukarrerât ittihâz ve teşebbüsât icrâ' eden komite erkânından bulunduğu istintâk-nâmenin yüz yirmi üçüncü ve otuz yedinci sahifelerinde münderic olub Hınçakyan Fırkası hey'et-i idâresine dâhil ve a'zâ-yı nâfizesinden olduğuna ve Köstence'deki kongreden haber-dâr olub bu bâbda Arşavir'den ma'lûmât-ı mufasssala aldığına ve tedârükâta dahi vâkîf bulunduğuna ve hükûmete ihbâr edememesi i'timâd eylemediğine dâir sebk eden ikrâr ve i'tirâfı ve Hınçak komitesi ile alâkasını kesdiğini ve dokuz on aydan beri kat-ı alâka eylediğini söylediği halde bir taraftan Ağacanyan'ı komiteye idhâl etmekle berâber geçen sene Kânûn-i sânisî zarfında yukarıda îzâh olunduğu vechle Telliyan Efendi mes'elesinde teşekkül eden hey'et-i udûl miyânında bulunduğuunun kezâlik ikrârıyla anlaşılması ve şühûdun ale-d-derecât ihbârâtı ve tahkikat-ı ibtidâiyye evrâkıyla zâbitaca tanzim edilen fezleke müfâdî ve elde edilen evrâk ve defâtir ve mekâtib ve ta'limât-nâme tercemeleri muhteviyâtı ile Hrant Ağacanyan'ın dahi Millî Müdâfaa-i Nefs Beyn-el Fırak Hey'eti a'zâsından bulunmak cürmünden dolayı ol bâbdaki evrâk-ı tahkikiyenin beşinci sahifesinde Samuel'in Çakmakçılar'daki odasında birleşerek Zakaryan'ı kendisine takdîm ettiğine ve kendisine komiteden bahs ve tazayyuk ile yirmi beş lira kadar bir para alarak komiteye idhâl ettiğine ve bu mülâkâtın birkaç def'alar vuku' bulduğuna ve Nubar Paşanın planı vechile kendisinden alınan akçenin Avrupa'ya gönderilecek murahhaslara mesârif edilmek üzere toplanan mebâliğ kabilinden bulunduğuna ve bu cem'iyyetin hey'et-i idâresinde İstanbul için Nerses Zakaryan ve Samuel Tomacyan ve Murad Hamparsum Boyacıyan ve Cihan Gülyan ve Sako ve Minerva dâhil olduğuna mütedâir ikrâr ve i'tirâfı ve bu sûretle diğer maznûn-ı aleyh Samuel Tomacyan'a da atf-ı cürm eylemesi ve merkurum Hrant'ın 12 Şubat 330 gecesi ikamet-gâhının hîn-i taharrîsinde yatağı altından elde edilib bâlâsı Kahire - Mısır ve Millî Müdâfaa-i Nefsiye-i Beyne'l-Fırak Hey'eti numro 205 ve 169 - 19 Teşrîn-i evvel 1914 ve 3 Temmuz 1914 târihleriyle müverrih ve reîsi Haykoni ve kâtibi Aram imzâ' ve mühürlerini muhtevî iki kıt'a mektûb mündericâtında Ağacanyan tarafından gönderilen yirmi beş liranın alındığına ve bu gibi eşhâsın hey'etleri miyânına girmesi kendilerince medâr-ı mefharet olduğu ve İstanbul'ca Hrant Ağacanyan'ın şahsının mezkûr komiteye en büyük zahîr olacağı cihetle iftihâr edildiği ve 205 numrolu varakanın zamân-ı irsâli muhârebe-i umûmiyyenin ser-zede-i zuhûr olmasından sonraya müsâdif bulunması i'tibârıyla bu mektûbda dahi [Türk Hükûmetinin siyâsî ve askerî harekâtı haklarında mufasssal ma'lûmat veriniz bu cihet Ermeni meb'ûsları vâsıtasıyla mümkün olabilir Basdırmacıyan'ı çabuk Kafkasya'ya gönderiniz yakinen hilâl yerine salibi göreceksiniz bilâ-pervâ çalışınız

memâlik-i ecnebiyyeden Kafkasya'nın halâs-kâr ordusuna takım takım gönüllüler iltihâk etmekdedir siz de gönüllüler gönderib onların menfaatine iâne toplamağa çalışınız halâs yakındır dâima ketûmiyyet ve serî cevâb] ibârâtını mûnderic bulunmuş ve halâs olunacak Ermenistan için Türkiye'ya karşı muhârib Rus kuvâsına iltihâkı ve neticeten dâhilen ve haricen hükûmet-i Osmâniyye üzerine tehâcümü mutazammın olan tahrikât-ı vâkı'anın işbu târihten birâz sonra delâil-i fi'liyesinin dahi zuhûr etmiş bulunması ve işbu cihât kâmilten Hrانت Ağacanyan'ın i'tirâfâtıyla da teeyyüd eylemesi ve Arşavir'in harekâtı hakkında da Komiser Alî Rızâ' ve Abdurrahman ve Sansür Hidâyet ve kısm-ı siyâsîde müstahdem Kemâl Efendilerin sûret-i şahâdâtı ve evrâk-ı tahkikiyye müeddâsı ve fezleke mûndericâtı ve tehdîd fi'linde dahi Telliyan Efendi'nin hasr-ı iştikâsı ile ânı müeyyed olan Kirkor Kayıkcıyan ve Agob Bahrî Efendilerin ifâdâtı ve Kirkor Kayıkcıyan ile vâlidesinin tehdîd netâyici olan akçeyi aldıktan sonra da vâları olmadığına ve kezâlik paraları der-ceyb etdikden sonra Hınçak komitesi nâmına Hamparsum Boyacıyan ve şahsî olarak Simon Aleksanyan taraflarından Telliyan Efendi'ye bu bâbda hiç kabâhati olmadığına ve kendilerinin bir şey görmediklerine dâir hatt-ı destleriyle muharrer ve imzâlarını muhtevî i'tâ eyledikleri evrâk sûret-i mütercemelerine Arşagohi'nin tâyan vuku' bulan ikrâr ve i'tirâfına ve Arşavir'in cûrm-i meşhûd halinde der-dest olunmasına binâen maznûn-ı aleyhimin harekât-ı vâkıaları rehîn sübût olmağla ictimâ-i cerâim kaide-i kanûniyyesine tevfiķan tahkikat-ı câriyeyi ihtivâ' eden üç kıt'a zabt-nâme ve müteferriâtının tevhîdine ve her ne kadar cihet-i adliyyece tehdîd fi'linden Simon Aleksan ve Kuryan ve Kirkor Kayıkcıyan haklarında tahkikat icrâ' ve men-i muhâkeme karârı i'tâ kılınmış ise de karâr-ı vâkıın mesnedi yalnız tarafeynin mücâvebâtından i'bâret kalarak mârr-üz-zikr evrâk ve sâir tahkikat hâric bırakılmış ve delâil-i cedîde zuhûruna kadar mukarrerât-ı kat'îyyeden ma'dûdiyyeti bedîhî bulunan mezkûr karâr-nâmenin tahkikat-ı hâzırada dest-res olunan delâil ve inkişâf eden husûsât üzerine ta'mîkat ifâsı keyfiyyetin intâcını mâni' olamayacağına ve merkumûndan Samuel Tomacyan ve Hrانت Ağacanyan'ın cerâim-i mesrûdelerinden a'zam fi'lleri ve memâlik-i Devlet-i Aliyye'den bir kısmının eyâdî-i Osmâniyye'den nez'ine fi'len teşebbüsü tazammun eyleyen hareketlerinden dolayı Kanûn-ı Cezânın elli dördüncü maddesi zeyli fıkra-yı ûlâsına muvâfık olarak mücâzât-ı terhibiyyeyi müstelzim ef'âl cümlesinden görülmüş olduğundan Nişan ve Arşavir'in fi'li tehdîd-i vâkı'ın şifâhen vukuuna nazaran yüz doksan birinci maddede-i kanûniyye ikinci fıkrasına ve Simon ve Kirkor Kayıkcıyan ve Agob Bahrî Efendilerin hareketleri dahi bunlardan Kirkor Kayıkcıyan'ın sigar-i sinni sebebiyle kırkinci maddede fıkra-i sâniyesi nazara alınmak üzere ânif-ül-beyân yüz doksan birinci maddede fıkra-i sâniyesine ve Arşagohi kadının fi'li de doksan dokuzuncu maddede üçüncü zeyline mutâbık olarak mücâzât-ı te'dibiyyeyi müstelzim ef'âl cümlesinden bulunmuş idiğinden Divân-ı Harb-i Örfice muhâkemeleri

icrâ' kılınmak üzere bunlardan mevkûf Samuel Tomacyan ve Hrant Ağacanyan'ın cinâyetle ve yine mevkûf Nişan ve Arşavir ve Simon Aleksanyan ve gayr-i mevkûf Kirkor Kayıkcıyan ve Agob Bahrî Efendi ve Arşagohi kadının cünha derecelerinde lüzûm-ı muhâkemelerine ve esnâ-yı tahkikatda maznûniyyeti anlaşılan gayr-i mevkûf mütebâidinden Nerses Zakaryan ve Murad Hamparsum Boyacıyan ve Cihan Gülyan ile Müdâfaa-i Nefsiyye-i Beyn-el Fırak Hey'eti a'zâsından Sako ve Haçak ve Minerva ve Parsih Şahbazyan ve Çöküryan ve Arzruni ve Kuryan ile 63 ve 84 numrolu evrâkda esâmisi mazbût diğer refikleri haklarındaki tahkikatın tevhîden icrâsı zımında lüzûm-ı tevhîd ve tefrikine müttefikan karâr verildi / 25 Eylül 331

(İmza-Mühür)

İcrâ'-yı muhâkemeleri talebiyle bu bâbdaki evrâk-ı da'vâ Divân-ı Harb-i Örfî Riyâseti aliyyesine takdîm olunur / 26 minh

(İmza-Mühür)

----- ✂ ----- ✂ -----

Ma'rûz-ı çâkerleridir ki

Telliyan Efendi'nin âcizleriyle şerîkim Mustafa Ârif Beyefendiye tevdî' ettiği da'vâ kendisinin Kirkor nâmında bir çocuğa gûyâ fi'l-i şenî' îka' etmesinden dolayı polisçe tevkifine gidilmekte idüğünden muhâfaza-i hukukundan ibâret olub diğer mes'eelerinden bize haber vermemişti. Fi'l-i şenî' da'vâlarından dolayı müddeî şahs ferâgat ederse mahkemece ta'kîb-i mes'eale edilmemesi için cevâz-ı kanûnî de bulunduğundan birinci vazîfem Kirkor'un vâlidesini da'vet ederek çocuğun ba'zı fenâ arkadaşlara uyub Telliyan Efendi'ye iftirâ' etmekde olduğunu ve bu gibi muhill-i nâmûs bir mes'eleye de sâhib-i vicdân bir vâlidenin şübhe ve zann üzerine da'vâ etmesi câiz olamayacağını anlatmak idi. Şu vazîfenin îfâsı zımında merkumeyi odama çağırtdığımda merkume fi'l-i şenî' hakikaten vuku' bulmuş olduğunu ve Telliyan Efendi âcizlerine mürâcaatdan evvel kendi talebiyle bu mes'eleyi bir komisyon tedkik ederek Telliyan'ı kabâhatli bulmuş olduklarını ve kendisi ifâde-i merâma muktedir olmadığından müsâade edersem bu mes'eleyi bilenler ile maan tekrâr geleceğini söylemesi üzerine bende-niz belki daha ziyâde söz anlar bir adam getirir fikriyle kimi istersen getir demişdim. Bunun üzerine merkume Can Gûlyan ve rûfekasını odama getirdi bunlarla görüşmeye başlayıp bu mes'eale tarafeynin âile nâmûslarına hâlel getiren mesâilden idüğünden ferâgat edilmesi tarafeyn için fâideli gördüğümü söyledim de cevâben Telliyan'ın mürâcaatı üzerine evvelce tedkikat icrâ' kılınıb kabâhatli olduğu tahakkuk etmiş idüğünü ve bundan mâ-adâ Telliyan Efendi bu mes'ealede şahid olan kesânı bir kuru iftirâ ile habs etdirmiş bir müfterî olduğunu ve benim zann ve tavsîf eylediğim gibi nâmûslu bir kimse olmadığını ve bundan dolayı da başkaca ikame-i da'vâ edileceğini ve fi'l-i şenî' mes'elesinin hüsn-i netîceye iktirânı için çocuğun bir mekteb-i âlîye gönderilmesi lâzım olduğunu ve bunun için bin lira verilmesi lâzım geldiğini söylediğinde bende-niz böyle bir teklîfin aslâ kabûl olunamayacağını ve ancak Telliyan'ın kabâhatsizliğini çocuk pederi ve vâlidesi tasdîk ederek imzâ' verirlerse bir fukarâ' çocuğunu ta'lîm ve terbiye etdirtmek fikriyle birkaç sene Bağçecik Mektebine göndermesi için Telliyan'a ricâ edeceğimi söylemekliğim üzerine bunlar çocuğu Amerika mektebine göndereceklerini ve hattâ Robert Koleje dahi verseler senevî yetmiş lira hesâbıyla dokuz sene okuması lâzım geldiğini söylediler bende-niz Bağçecik Mektebinden başkası için söz veremem dedim gitdiler. Telliyan Efendi geldiğinde ne söylediklerini kendisine söyledim aman ailemin nâmûsu bir paralık oldu Gedikpaşa'da beni zemm ediyorlar müfterîlik mes'elesinden dahi beni kurtar dedi. Bende-niz der-uhde ettiğimiz da'vâ ancak fi'l-i şenî' da'vâsı olub diğer mes'eleye karışmayacağımı ve zâten henüz aleyhinde ikame edilmiş müfterîlik da'vâsı bulunmadığını söyledim. Ba'de kadın ve hâmileleri çend def'a daha geldiler gitdiler benim Bağçecik Mektebi teklîfimi kabûl etmedikleri gibi bu husûsda yazdığım mektûb müsveddesini dahi mahkemede kendilerini ithâm edecek

sûretde yazılmış olduğundan bahsle kabûl etmediler bende-niz de boş söz dinlemeye vaktim müsâid değildir bu mes'eleyi mahkeme hall etsin diyerek başımdan savdım. Mes'ele polisten adliyyeye gitti müstantikin da'vet ettiği gün şerikim Ârif Bey Telliyan ile berâber gönderdim akşam avdetlerinde ne oldu diye sorduğumda Ârif Bey taaccüb ederek Telliyan kadını kandırılmış kadın geldi fi'l-i şeni' da'vâsından ferâgat etdi dedi müstantiklikce tehdîd mes'elesinden dolayı bir iki ay daha tahkikat icrâ' edildi nihâyet gerek tehdîdle alınan otuz kûsûr lira mes'elesinden ve gerekse fi'l-i şeni' mes'elesinden dolayı men-i muhâkeme karârı verildi Telliyan Efendi fevk-al-âde memnûn kaldı mütebâkî ücretimizi dahi men-i muhâkeme karârı kat'iyet kesb etdikden sonra verdi bu mes'ele bu sûretle adliyyede geçen sene hitâm bulmuş idi. Ve Telliyan Efendi bizden memnûn kaldığından diğer da'vâlarını ve hattâ birâderi İstefan Efendi'nin da'vâsını idâre-hânemize ba'de havâle etdi.

Âhiren Arşavir'in Telliyan'dan para dolandırmağa teşebbüs etmesi üzerine Telliyan Efendi geçen seneki da'vâdan dolayı Kirkor'un vâldesine ve hâmlerine para vermiş olduğunu haber veriyor ve kabâhati tahfif için şâhidler aleyhine tehdîd da'vâsı açmak için bize gelmiş olduğu hâlde açmamış olduğumuzu ve nasihatimizle para vermiş olduğunu söylüyor mahkeme-i aliyyeleri dahi Telliyan'dan böyle para istenildiğinden haber-dâr oldukdan sonra niçin müddeî-i umûmîye istid'â vererek ma'lûmât verilmediği suâl ediliyor. Cevâben arz ederim ki (1) Bir vekîl ikame edeceği da'vânın esbâb-ı sübûtiyyesini hâzırlamalıdır. Esbâb-ı sübûtiyyesiz da'vâya kalkan vekîl da'vâyı gayb ederek mahcûb kalır (2) Telliyan Efendi bende-nize yalnız fi'l-i şeni' da'vâsını havâle etdi diğer da'vâ havâle etmedi (3) Fi'l-i şeni' şâhidleri aleyhinde tehdîd da'vâsı ikame etmek için bende-nize gelmiş olsa idi hemân iki satır bir istid'â ile da'vâ etdirir idi ve da'vâ etmezsek başka vekîle gider idi. (4) Telliyan Efendi'nin bize ihâle ettiği da'vâyı matlûbu vechle görmeseydik mütebâkî ücretimizi vermezdi. (5) Telliyan Efendi bizden memnûn olmasa idi kendi diğer da'vâlarını ve birâderinin da'vâsını ba'de bize getirmez idi. (6) Mahkemenin suâline gelince Telliyan Efendi fi'l-i şeni' ve iftirâ' da'vâlarından ferâgat için hukuk-ı şahsiyyeleri mukabilinde bizim haberimiz olmaksızın para vermiş ise bunda da'vâyı müstelzim bir şey bulunmadığı gibi bize böyle bir da'vâ da havâle edilmemişti Telliyan gazetelerde ilân ederek nâmûsunu muhâfaza için ba'zı kesândan kâğıd istemiş onlar da vermişler böyle bir kâğıd vermeğe mecbûriyye-i kanûniyyeleri var iken para istemiş de dolandırmışlar ise bu dolandırıcılık cürmüdür. Fakat böyle bir kâğıd vermeye ve gazetelerle ilân ettirib Telliyan'ın nâmûsunu muhâfazaya kanûnen mecbûr değilken böyle bir kâğıd almak için Telliyan para vermiş ise buna dolandırıcılık denilemez. Netîceten âcizlerinden bir şey talep edilmedi ki kendim da'vâ etmeğe veyâ hükûmete ihbâra mecbûr ola idim Telliyan dahi bende-nize böyle bir da'vâ ihâle etmedi. Bi-l-hâssa tarafımızdan böyle bir da'vâ ikame edilmesi üzerine vukuunu iddiâ edeceğimiz tehdîdi nasıl isbât edecek idik isbât etmediğimiz hâlde aleyhimizde müfterî da'vâsı ikame ederek bizi cezâyâ çarpma hakları olmayacak mıydı? Şu ma'rûzâtım mahkeme-i aliyyelerinde nazar-ı dikkate

alınarak ve vazîfe-i mevdûamı kanûn ve vicdân dâiresinde îfâ ettiğim
görülerek berâatıma karâr verilmesini istirhâm ederim ol-bâbda emr ü irâde
efendim hazretlerindir

19 Teşrîn-i sâni 331

Sirkeci'de Köprülü Hânda 32 numroda Da'vâ vekîli
Agob Bahri

----- 80 ---- 82 -----

Zabt Varakası

Katl kasdıyla Polis Me'mûru Şâdî ve refîki Râmî Efendilere silâh isti'mâl
ettiği iddiâsıyla maznûnen der-dest edilib Bâyezîd Merkezi nöbet odasına
götürülmüş olan Çadırcı Ahmed Çelebi Mahallesinin Çeşmeli Sokağı'nda 21
numrolu hânede mukîm Ermeni milletinden "Arakil veled Minas" ismindeki
şahs bir hamlede mezkûr odanın köşesinde dayalı bir hâlde bulunan takviye
kitaatına âid tûfenglerden birini eline alarak tetiğini çekmeğe başladığı
esnâda derhâl yetişilerek tûfeng elinden alınmış olduğunu mübeyyin işbu
zabt varakası bi-t-tanzîm imzâ' olundu. 26/27 Ağustos 331

Bâyezîd Merkezi Polis
me'mûrlarından

770

Ali

Bu dahi

904

(imza)

Bu dahi

141

(imza)

----- 80 ---- 82 -----

Zabt Varakası

Şehr-i hâl-i rûmînin yirmi yedinci pencşenbih gecesi zevâlî saât bir
râddelerinde görülen lüzûm üzerine Gedikpaşa ve civârı Ermenilerin
hânelerinin hîn-i taharrîsinde Çadırcı Ahmed Çelebi Mahallesinin Çeşmeli
Sokağında kâin 21 numrolu hânede mukîm ve me'mûr-ı zâbitaya katl kasdıyla
silâh isti'mâl eylemek mâddesinden maznûn-ı aleyh olan Elmas kadının
kerîmesi Meryem kadının oğlu Arakil'in hânesi zîrde vâzî'-ül-imzâ' me'mûrîn
muvâcehesinde lede-t-taharrî bir aded kırmızı siyah zemîn üzerinde Ermeniyy-
ül-ibâre bir bandıra ve kezâ Ermeniyy-ül-ibâre iki kurnizeli(?) camlı levha ile
bir aded merkumun isti'mâl ettiği revolverle maa-âile teşkîl eder kezâlik
kurnizeli ve camlı bir fotoğraf ve bir tobra(?) (torba) Ermeniyy-ül-ibâre evrâk-ı
perîşâniyyenin zuhûr etmekle müsâdere edilerek merkeze götürüldüğünü
mübeyyin işbu zabt varakası imzâ' edildi 26/27 Ağustos 331

Çarşı-yı Kebîr Muâvini
(İmza)

Üçüncü Sınıf Taharrî Me'mûru
(İmza)

----- 80 ---- 82 -----

Zabt Varakasıdır

İşbu bin üç yüz otuz bir senesi Ağustos'un yirmi yedinci pencşenbih gecesı zevâlî saât bir râddelerinde Gedikpaşa ve civârındaki Ermeni hânelerinde bekâr ve taşralı eşhâs taharrî edilmekte iken bu miyânda Çadırcı Ahmed Çelebi Mahallesi'nin Çeşmeli Sokağı'nda "23" numrolu hânede müste'ciren mukîme Çanakkal'alı Dürîk bint Toros'un hânesinde dahi taharriyyât icrâ' etmek üzere mezkûr hâneye giren Bâyezîd Merkezi sivil me'mûru "1238" numrolu Şâdî ve 713 numrolu Polis Râmiz Efendiler hânenin beşinci katında denize nâzır daraçada bir şahsın muhtefî bulunduğunu görerek şahs-ı merkumun ellerini yukarıya kaldırıp teslim olması sivil me'mûru Şâdî Efendi tarafından defaâtle ihtâr olunduğu hâlde merkumun sûret-i kat'iyyede mümânaat etmesi ve ellerini dâimâ mütereddid bir sûretde göğsünde tutarak yukarıya kaldırmaması üzerinde silâh bulunduğunu işrâb etmiş ve Şâdî Efendi tarafından bi-t-takrîb merkumun elleri tutularak yukarıya kaldırılmış ise de şahs-ı merkum her nasılsa sağ elini kurtararak göğsünde ve yeleğinin altında saklamış olduğu büyük mavzer çapındaki levorverini(?) (revolverini) bi-t-teşhîr daraçanın kapusu içinde bulunan Şâdî Efendi'nin üzerine katl kasdıyla bir el endâht etmiş ise de isâbet etdirememiş ve Şâdî ve Râmiz Efendiler merkumu der-dest ile levorverini elinden almağa teşebbüs etdikleri sırada yek-dîgeriyle itişmekde iken muvâzenelerini gâib ederek her üçü birden nerd-bândan üçüncü katdaki sofaya kadar yuvarlanmış ve bu esnâda merkum henüz elinde bulunan levorverini yine aynı sûret ve maksadla iki el daha boşaltmış ise de kezâlik isâbet vâki' olmamış ve silâh sesine evvelâ mahâll-i vak'aya vürûd eden Bâyezîd Merkezi sivil me'mûrlarından Hâşim ve müte'âkiben Müdiriyyet-i Umûmiyye taharrî me'mûrlarından Salahüddîn ve refiki Ali Rızâ Efendilerin muâvenet-i munzamasıyla levorveri elinden alınmışdır. İşbu levorver tedkik olundukda büyük çâpdâ on ateşli bir mavzer levorveri olduğu ve şanjöründe dahi yedi aded memlû fişenk bulunduğu ve yek-dîgeriyle itişmekden her nasılsa en son endâht edilmiş olan tehî fişenk koğanının namlu ile şanjör arasına sıkışmış ve şanjörde bulunan fişenklerin dahi intizâmını ihlâl ve bu sûretle tekrâr endâhtına mâni' olmuş ve levorverin namlusu istişmâm olundukda hiss olunan barut râyahasına nazaran henüz endâht edildiği anlaşılmışdır. Daraça kapusu önündeki sofada icrâ' kılınan tedkikat ve taharriyyâta rağmen atılan kurşunun mahâll-i isâbeti görülememiş ise de yalnız daraça önünde bir aded tehî fişenk koğanı bulunmuş ve işbu koğan levorver ile tatbîk olundukda aynı levorverin fişengi olduğu görülmüş ve hânenin üçüncü katındaki sofayı daraça çıkılan sofaya îsâl eden nerd-bânın dördüncü her basamağının tam vasatında da bir kurşun deliği müşâhede edilüb üçüncü merminin mahâll-i nüfûzu dahi görülememiştir. Şahs-ı merkumun üzeri taharrî olundukda cebinde ayrıca iki şanjör derûnunda yirmi aded memlû fişenk bulunarak levorver derûnunda zuhûr eden fişenkle yirmi yedi adede bâliğ olmağla kâffesi ahz u müsâdere olunmuş ve mârr-üz-zikr biri levorverin namlusu ile şanjörü arasına sıkışmış ve diğeri daraçaya düşmüş olduğu hâlde bulunan iki aded tehî fişenk koğanı dahi alınmışdır. Mütecâsir-i merkumun ism ve hüviyyeti ve ne esbâb ve

maksadla ihtifâ ve me'mûrîn-i zâbita üzerine silâh isti'mâl ettiği kendisinden su'âl olundukda kat'iyen cevap vermeyib ebkem bir hâlde donub kalmış ve hâricen icrâ' kılınan tahkikata ve üzerinde zuhûr eden tezkere-i Osmâniyyesine nazaran merkumun Gedikpaşa'da Çeşmeli Sokak'da mahâll-i cûrm olan hânenin ittisâlinde "21" numrolu hânede müste'ciren ikamet ve gazete fûrûhtuyla iştigâl eden "304" tevellüdlü Arabgirli Arakil veled Minas olduğu anlaşılma ile işbu zabt varakası bi-t-tanzîm imzâ' olundu

26/27 Ağustos 331

Bu dahi Üçüncü Sınıf Müdüriyyet-i Umûmiyye Taharrî Me'mûru
Ali Rıza Salahüddîn

Merkez Sivil Me'mûru	Polis Me'mûru	Bâyezîd Merkezi Sivil Me'mûru
1183	713	1238
Hâşim	Mehmed Râmiz	Şâdî

----- ----- -----

Merkez Muâvinliğine

İşbu bin üç yüz otuz bir senesi Ağustos'unun yirmi yedinci pencşenbih gecesi zevâlî sâat bir râddelerinde Gedikpaşa ve civârındaki Ermeni hânelerinde bekâr ve taşralı eşhâs taharrî edilmekde iken bu miyânda Çadircı Ahmed Çelebi Mahallesi'nin Çeşmeli Sokağı'nda "23" numrolu hânede müste'ciren mukîme Çanakkal'alı Dürük bint Toros kadının hânesinde dahi taharrîyât icrâ' etmek üze hâne-i mezkûra refikim Çârşı-yı kebîr mürettebâtından 713 numroda mukayyed Polis Me'mûru Mehmed Râmiz Efendi içeriye girerek taharrî etmekde iken hânenin beşinci katında denize nâzır olan daraçada bir şahsın muhtefî bulunduğunu görerek kendisine ellerini yukarıya kaldırıp teslîm olmasını merkuma defaâtle söylediğim hâlde sûret-i kat'iyyede mümânaat etmesi ve ellerini dâimâ göğsü üstünde tutması ve ellerini yukarıya kaldırmaması üzerinde silâh bulunduğunu işrâb etmiş olduğundan iki ellerimle merkumun ellerini yukarıya kaldırdığım esnâda her nasılsa sağ elini kurtararak göğsünde ve yeleğinin altında saklamış olduğu büyük çapdaki mavzer revolverini teşhîr ederek daraçanın içeri tarafında bulunduğum sırada katl kasdıyla bir el üzerime endâht etdi ise de isâbet etdiremedi. Bu esnâda arkadaşım Râmiz Efendi yetişerek revolveri elinden alınacağı zamân her nasılsa muvâzenemizi gâib ederek merdivenden yuvarlanmakda iken yine iki el silâh endâht etdi ise de isâbet vâki' olmadığından ve silâh sesine evvelâ mahâll-i vak'aya vürûd eden merkezimiz sivil me'mûrlarından Hâşim ve müteâkıben Müdüriyyet-i Umûmiyye taharrî me'mûrlarından Salahüddin ve refiki Ali Rızâ Efendilerin muâvenet-i manzamasıyla levorveri elinden alınarak ve cebinde bulunan bir

aded memlû ve on fişenkli şarşör ile merkeze getirildiğini mübeyyin rapor takdîm kılındı efendim. 26/27 Ağustos 331

Merkez Taharrî Me'mûru
Şâdî

----- ✂ ----- ✂ -----

Zabt Varakası

Şehr-i hâl-i rûmînin yirmi yedinci pencşenbih gecesi zevalî sâat bir râddelerinde görülen lüzûm üzerine Gedikpaşa ve civârı Ermenilerin hâneleri hîn-i taharrîsinde Çadırcı Ahmed Çelebi Mahallesi'nin Çeşmeli Sokağı'nda kâin 21 numrolu hânede mukîme Elmas kadının kerîmesi Meryem kadının oğlu olub me'mûrîn-i zâbitaya katl kasdıyla silâh isti'mâl eylemek mâddesinden maznûn-ı aleyh bulunan Arakil nâm şahsın beytûtet eylediği mezkûr hânenin üst kat ve çatı aralığı ta'bîr olunur bir odanın derûnu taharrî olundukda iki şarjörde dizili on dokuz aded memlû ve mezkûr revolve mahsûs fişenkler yatağı yanından zuhûr etdiğini nâtık işbu zabt varakası bi-t-tanzîm tarafımızdan imzâ' edildi

26/27 Ağustos 331

Bu dahi
Mehmed Hâşim

Bâyezîd Taharrî Me'mûru
Şâdî

----- ✂ ----- ✂ -----

Zabt Varakası

Me'mûrîn-i zâbitaya karşı katl kasdıyla teşhîr-i silâh etmek mâddesinden maznûn-ı aleyh olub merkez nöbet odasında taht-ı muhâfazada bulunan "Arakil veled Minas" nâmındaki şahıs Eylûl'ün birinci gecesi vasatî sâat dokuz karârlarında nöbet odasında bulundurulmakda olan idâre lâmbasını eliyle alıb gazlarını göğsüne dökmesiyle entarisi ve elleri ve sadrı iştiâl netîcesi olarak yanmış ve derhâl basdırılarak hayâtı kurtarılmış olduğunu mübeyyin işbu zabt varakası bi-t-tanzîm imzâ' olundu

31 Ağustos/1 Eylûl 331

Merkezden	Dâire Sevk Me'mûru	Merkez Me'mûru	Merkez Mu'âvini
639	Ali	(İmza)	(İmza)
(İmza)	770		

----- ✂ ----- ✂ -----

Şehr-emâneti
Mecânîn Müşâhede-hânesi Müdîriyeti
Aded
506

Polis Müdîriyyet-i Umûmiyyesi Cânib-i Âlîsine

Katl kasdıyla zâbıtaya isti'mâl-i silâh ve intihâra tasaddî eden Arabkirli kâğıdcı Gedikpaşa'da mukîm yirmi yedi yaşlarında Minas oğlu Arakil asâr-ı cinnet izhâr etmesiyle berây-i müşâhede 31/1 Eylül 331 târihinde müşâhede-hânemize gönderilmişdi. Boğazında, göğsünün muhtelif yerlerinde hâlâ nedbeleri mevcûd ihtirâk asârıyla sol elinde iki bıçak cerîha-i hafîsesi, sol gözün hafif ulvî ve süflîsinin tazyîki(?) netîcesi kedmât ilk muâyenede tesâdüf edilen avâriz-ı sâriyedendi. Hasta iki gün evveline kadar kat'îyyen lakırdı söylemiyor, eskeriyâ inliyor, mâdde-i sulbe bel' edemiyor, mayiâtla ...(?)... besleniyordu. İlk üç gün cerhden mütevellid 38 : 38,5 arasında bir hareket-i hamleden ma-adâ mühimm bir tagayyür-i haşvî(?) göstermedi. Cinnet temâruzunda bulunmuyor, güyâ tazyîkden(?) mütevellid bir hâl sebebiyle lakırdı söyleyemediğini iddiâ' ediyor. Maa-mâ-fîh işâretle ve Türkçe yazı ile ifâde-i merâm eyliyordu. İki gündür hasta konuşmağa başlamışdır. İlk günden beri bir teşevvüş-i şuûr a'râzı da görülmemiş, âdetâ isteriyani bir bekâmet temâruz etmişdi. Temâruz olduğu pek gâlib-i ihtimâl dâhilinde olan bu hâl-i isterîye de merbût olsa hastanın cürm esnâsında hâl-i fücûrda(?) olduğuna delâlet etmez. Hâl-bu-ki hasta ilk günden beri zâbıtaya teşhîr-i silâhını hâtırlamadığını, ma'sum olduğunu iddiâ' ediyordu.

Şu levha-i serîriyye Minas oğlu Arakil'in mecnûn olmadığını ve hâl-i fücûrda (?) ika'-ı cürm etmediğini gösterdiği için cerihaları teneddüb etmek üzere olan merkum taraf-ı âlîlerine gönderilmiştir efendim

16 Eylül 331

Der-saâdet
3121

Mecânîn Müşâhede-hânesi
Ser tabîbi
Mazhar Osman

İyice muhafazası müteferrikaya tenbîhi

Kısm-ı Siyâsî İkinci Şu'be Müdîriyyetine / 16 minh

2.Şu'be
1025

Rapor müfâdında ba'zı ıstılâhât-ı tıbbiyenin anlaşılamaması ve meselâ hâl-i fücûrun ne demek olduğu gayr-i ma'lûm bulunduğu cihetle raporun tefsîri zımında Müdîriyyet-i Umûmiyye Tabâbet Dâiresine tevdi' kılındı

16/17 Eylül 331
İkinci Şube Müdîri
(İmza)

3
161

Hâl-i fücûr sar'a gibi ba'zı emrâz-ı asabiyyeye mübtelâ olanların nevbâtı müteâkıb dûçar oldukları sersemlik ve ahmaklığa müşâbih hâle ta'bîr olunur. Rapor netîcesindeki fıkra merkumun hîn-i îka'-ı cürmde mecnûn ve hâl-i fücûrda ya'nî kendisini bilmez bir hâlde olmadığı anlaşılmaktadır. Ya'nî cürmü ne yaptığını bilerek îkâ' eylediği tebeyyün ediyor.

23 Eylül 331
Ser tabîb
(İmza-Mühür)

----- ✂ ----- ✂ -----

Polis Müdîriyyet-i Umûmiyyesi
Müteferrika numrosu
774

Bâyezîd Merkez Me'mûrluğuna

Bu kerre kesb-i sıhhatle müşâhede-hânedan iâde edilen ve merkez-i vâlâlarınca hakkında tahkikat icrâ' edilmekde olan Minas oğlu Arakil mevcûden i'zâm kılındı

20/21 Eylül 331
Mehmed Nuri
(Mühür)

3
6865

Bu adamın akıllandığı ve tecennün etmesi sırf bir zabt-ı rabt(dan?) ibâret olduğu etibbânın raporuyla teeyyüd etmiştir silâhı nereden tedârik etmiş ve ne maksad ile silâh isti'mâl etmiştir cereyân-ı hâli musavver suâllerin irâdıyla ifâdesinin ahzı zımnında merkez muavinliğine 21 minh

(İmza)

----- ✂ ----- ✂ -----

İstanbul Polis Mûdîriyyet-i Umûmiyyesi
Kısm-ı Siyâsî İkinci Şu'be
Aded
498

Mûdîriyyet-i Umûmiyye Sertabâbet-i Behiyyesine

Me'mûrîn-i zâbitaya karşı isti'mâl-i silâh etmesi üzerine der-dest olunub akîb-i der-destinde jandarmaların tûfengini kapıp isti'mâle kalkışan ve bunu müteâkıb da kendini lâmbanın üzerine atarak vücûdunun ba'zı mahâlleri yanan ve hîn-i der-destinden beri bir hâl-i ebkemîyyet irâesinde ısrâr eden Arabgirli Minas oğlu Arakil gönderilmiş olduğu müşâhede-hânenen her ne kadar söz söylemeğe başladığı ve kendisinde cûnûn eseri görülemediği beyânıyla îade kılınmış ve müteferrikada mevkuf bulunmuş ise de kendisinin isticvâbında hiçbir söz alınamamış ve irâe ettiği hâl-i muzlim ve muhavvef ve zâten zaîf-ül-bünye ve pek dermânsız bir derecede bulunmuş ve iktisâb-ı kuvvet ve âfiyet etmek üzere mükemmelce taht-ı tedâvi ve müşâhededede bulundurulması keyfiyeti lede-l-arz mûdîriyyet-i umûmiyyece emr edilmiş olmakla icâb-ı keyfiyetin icrâ'sı temennî ve müşâhede-hânenin hakkındaki raporu melfûfen irsal olunur efendim

24 Eylül 331

İstanbul Polis
Mûdîriyyet-i
Umûmiyyesi
Kısm-ı Siyasî
Mûdîriyyeti

8
48

Merkum hakkındaki muâmelât
ta'kîb olunmadığından îade
edildi efendim

30 Nisan 332
Doktor
(İmza-mühür)

----- 80 ----- 82 -----

10 ncü İstihkâm Taburu 3 ncü Sıhhiye Bölüğü
Arabgir Kazâsının Derbend Mahallesinden
Şababo oğlu Minas oğlu
Arakil
tevellüdü
304

Onuncu Kolordu-yı Hümâyûna mensûb Onuncu İstihkâm Taburunun Üçüncü Bölüğü efrâdından bâlâda künye-i muvazzahası muharrer Minas oğlu Arakil'in her iki gözünde kasîr-ül-basar-ı müterakkî mevcûd olduğu cihetle silk-i askeriyyeden ihrâcî Merkez Hasta-hânesi Hey'et-i Sıhhiyyesi tarafından verilen 22 Ağustos 327 târihli mazbatası üzerine Erkân-ı Harbiyye İkinci Şu'besinden olunan der-kenârda irâde buyurulmakla ol-vechle merkumun kaydı terkîn olunarak salıverildiğini mübeyyen işbu mazbata merkum yedine i'tâ' kılındı. 11 Ağustos 327

4. Bölük	2. Bölük	1. Bölük	İmam	Kâtib-i tabur
Mülâzım	Mülâzım	Yüzbaşı	(Mühür)	(Mühür)
(Mühür)	(Mühür)	(Mühür)		

10. Tabur İstihkâm Kumandanı
Binbaşı
(Mühür)

----- ✂ ----- ✂ -----

Yevm		
An Erzincan ila Arabgir	6	15
Ağustos maâşı	$\frac{11}{00}$	$\frac{7}{22}$

Merkumun matlûbu olan yirmi iki kuruş yedine verilmiştir/ 11 Ağustos 327

Kâtib-i Tabur	10. İstihkâm Taburu Kumandanı
(Mühür)	Binbaşı

Merkumun bölükce kaydı terkîn olunmuştur. Nüfûsca da ol vechle muâmele olunmak üze nüfûs me'mûrluğuna

25 Haziran 330
Mehmed Ali

Müstakil numro

$\frac{1}{37}$

Nefer-i merkumun nüfûsca da kaydı tesviye edilmiştir

25 minh
(Mühür)

----- ✂ ----- ✂ -----

